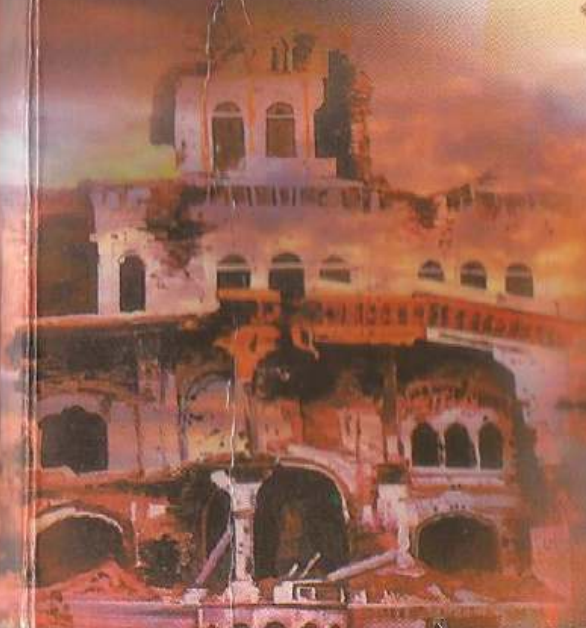

ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਆਖਰੀ ਛੇ ਦਿਨ

ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ
ਸੰਧੂ

ੴ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਆਖਰੀ ਛੇ ਦਿਨ

ਲੇਖਕ
ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

Published by:
SIKH INFORMATION CENTRE U.K.
84 Westbourne Park Road, London W2. U.K.

Printed by:
COMPOSET PRINTERS
478 Lady Margaret Road, Southall, Middx. UB1 2NW.
Tel: 081 575 8694 Fax: 081 575 8659

ਓ ਠਾਗੇ ਲਾਭ ਠਾਢੀ

ਸਮਰਪਤ

‘ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ’ ਦੇ ਸੰਕਲਪ

ਅਤੇ

ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਹਿਰ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ

ਅਤੇ ਘੁਲਾਟੀਆਂ ਨੂੰ

ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

ਕੁੱਝ ਲੇਖਕ ਬਾਰੇ

ਸੰਧੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਨਾਂ ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਬਹੁਤ ਸੁਣਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਕ ਰਚਨਾ ‘ਧੁੜ ਉੱਡਦੀ ਗਈ’ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਪੜ੍ਹਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਆਮ-ਸਾਹਮਣੇ ਟਾਕਰਾ 1977 ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਅੰਮਰਜੋਟ ਨਸੀ ਹਟਣ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਿਜ਼ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਹਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਕਰੀਬਨ ਸੱਤ ਸਾਲ ਦੀ ਜਲਾਵਤਨੀ ਕੱਟ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਪਰਤਿਆ ਸਾਂ।

ਮੈਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਨ ਲਈ ਦਿਲਕੁਸ਼ ਮਾਰਕੀਟ ਜਾਲੰਧਰ ਵਿੱਚ ਇਕ ਦਫਤਰ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ ਸਵੇਰੇ ਹੀ, ਕਾਫੀ ਬਿਰਧ ਹੋਏ ਸਾਈਕਲ ਨਾਲ ਚੋਂ ਲਾਈ, ਅੰਨ੍ਹਾਂ ਪਹਿਨੀ ਇਕ ਤੀਹ ਪਿੰਡੀ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਬੇਟਾ ਖੜ੍ਹਾ, ਬੜੇ ਗੱਧ ਨਾਲ ਦਫਤਰ ਦੇ ਬਰਫ ਅਤੇ ਲਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਖਾਲਸਾਈ ਝੰਡੇ ਨੂੰ ਤੋਕ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਨਹਾਇਤ ਸਾਦਾ ਲਿਬਾਸ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰ ਚੋਹਰੇ ਵਾਲੇ ਇਸ ਸ਼ੱਸਣ ਨੂੰ ਮੈਂ ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਫਤਹਿ ਬੁਲਾਈ ਅਤੇ ਅੰਦਰ ਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਡਰ ਦੇ ਮਾਰੇ, ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਲੋਕ ਹੀ ਇਸ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਉਹਨੀਂ ਆਪਣੀ ਜਾਣ ਪਛਾਣ ਕਰਾਉਂਦਿਆਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਦੱਸਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਂਠ ਕੇ ਜੋਫੀ ਪਾ ਲਈ।

ਹੋਰ ਗੱਲ ਬਾਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹਨੀਂ ਮੈਨੂੰ ਪਹਿਲਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਇਹ ਪੁੱਛਿਆ, ‘ਕੀ ਮੈਂ ਇਸ ਨੇਕ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਤੁਹਾਡੀ ਕੋਈ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ?’

ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਹੀ ਸੰਧੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਦਫਤਰ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਸਾਂਭ ਲਿਆ। ਸੰਧੂ ਸਾਹਿਬ ਮਾਝੇ ਦੀ ਉਸ ਜੁਝਾਰੂ ਧਰਤੀ ਦੇ ਜੰਮ-ਪਲ ਹਨ ਜਿਸਨੂੰ ਛੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਛੋਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਅਤੇ ਜਿਥੋਂ ਖਾਲਸਾ ਇਕਲਾਬ ਦਾ ਮਹੂਰਤ ਹੋਇਆ।

ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੰਧੂ ਪਿਛਲੇ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਤਨ ਮਨ ਅਤੇ ਧਨ ਨਾਲ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਜੁਟੇ ਹੋਏ ਨੇ। 15 ਮਈ 1980 ਨੂੰ ਉਹਨੀਂ ਪੰਜਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈਕੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਐਲਾਨ, ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਪਾਸਪੋਰਟ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਹੀ ਅੰਡਰਗਰਾਊਂਡ ਹੋ ਗਏ ਸਨ।

ਉਹ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਤੇ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਫੌਜ ਦਾ ਹਮਲਾ ਹੋਣ ਵੇਲੇ ਉੱਥੇ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਸੰਧੂ ਸਾਹਿਬ ਕਲਮ ਅਤੇ ਬੰਦੂਕ ਦੋਨਾਂ ਦੇ ਹੀ ਧਨੀ ਹਨ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਹਮਲੇ ਵਿੱਚੋਂ ਬਚ ਨਿਕਲਣ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋਏ ਅਤੇ ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਹੀ ਮੈਦਾਨੇ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਕਲਮ ਅਤੇ ਬੰਦੂਕ ਦੋਨਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਜੁੜ ਰਹੇ ਹਨ।

‘ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਆਖਰੀ ਛੇ ਦਿਨ’ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਰਚਨਾ ਜੰਗਲਾਂ ਬੀਆ ਬਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਕੇ ਹੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਸਿੱਖ ਜੁਝਾਰੂ ਨੇ ਹਿੰਦ-ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜੰਗ ਦਾ ਅੱਖੀਂ ਡਿੱਠਾ ਹਾਲ ਆਪਣੀ ਕਲਮ ਨਾਲ ਅੱਪ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਰਚਨਾ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀ ਸਾਖੀ ਦਾ ਮੁੱਢ ਹੈ। ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਹਰੇਕ ਸਿੱਖ ਲਈ ਪੜ੍ਹਣਾ ਅਤੇ ਇਸਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨਾ ਬਾਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਜੇ ਮੈਂ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀ ਟੈਕਸਟ-ਬੁਕ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਨ ਕਰਾਂ ਤੇ ਇਹ ਕੋਈ ਅਤਿ ਕਥਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

ਡਾਕਟਰ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ

ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਹਿਸਟਰੀ ਬਨਾਉਣਾ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਪਰ ਲਿਖਣੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ। ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਢਲਦੀ ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਭੀ ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਨੇ ਹੀ ਕਲਮ-ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਖਰੀ ਜੰਗ ਦਾ ਹਾਲ ਭੀ ਉਸਨੂੰ ਹੀ ਲਿਖਣਾ ਪਿਆ ਸੀ।

ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਸਿੱਖ ਚੁਥਾਰੂ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਕੌਮ ਦੀ ਜੰਗੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਘੋਲ ਵਿਚ ਆਪ ਹਿੰਸਾ ਭੀ ਲਿਆ ਅਤੇ ਮੁੜ ਉਸ ਦਾ ਅੱਖੀਂ ਡਿੱਠਾ ਹਾਲ ਭੀ ਆਪਣੀ ਕਲਮ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ।

‘ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਆਖਰੀ ਛੇ ਦਿਨ’ ਕਿਤਾਬ ਜਿੱਥੇ ਅੱਖੀਂ ਡਿੱਠੇ ਹਾਲ ਦਾ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਉੱਥੇ ਖਾਲਸਾ ਸ਼ਿਧਾਂਤ, ਖਾਲਸਾਈ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਬੜੀ ਹੀ ਸਾਦਾ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਜਬਾਨ ਵਿੱਚ ਪਾਠਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਸਿੱਖ ਮਾਈ ਭਾਈ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੇਗਾ ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੇ ਹਰ ਸਵਾਲ ਅਤੇ ਸ਼ੰਕੇ ਦਾ ਜਵਾਬ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਕੇ ਦੂਜੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪੜ੍ਹਾਓ। ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਆਪ ਪੜ੍ਹੋਗੇ, ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਗੇ ਅਤੇ ਕੌਮ ਦੇ ਨਾਮ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਦਿਤੇ ਸੰਦੇਸ਼ ‘ਤੇ ਅਮਲ ਕਰੋਗੇ ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਹੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਜਲ ਨੇੜੇ ਆਉਂਦੀ ਦਿਸੇਗੀ।

ਵੱਸਣ ਸਿੰਘ ਚੱਢਰਵਾਲ
ਮੈਂਬਰ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ

ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਦੋ ਗੱਲਾਂ

ਇਤਹਾਸ ਇਕ ਦਿਨ ਦਾ ਲਿਖਣਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਸੌ ਸਾਲ ਦਾ, ਉਸ ਵਿਚ ਕਲਪਨਾ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਣਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵੱਡਾ ਸਮਾਜਕ ਦੋਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਤਹਾਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਕੀਕੀ ਤਥਾਂ, ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੇ ਵਾਕਿਆਤ ਵਿਚ ਮਿਲਾਵਟ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਗਲਤ ਰੰਗ ਭਰਨ ਨਾਲ ਸਮੇਂ ਤੇ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਸੱਚ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਸਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਜਾਗਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਐਸੀਆਂ ਇਤਹਾਸਕ ਰਚਨਾਵਾਂ ਜਿੰਨਾ ਵਿਚ ਹੰਗਾਲ, ਮਿਲਾਵਟ ਤੇ ਮਨੋ-ਕਲਪਨਾ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਉਹ ਰਚਨਾਵਾਂ ਉਸ ਸਬੰਧਤ ਕੌਮ ਲਈ ਵੀ ਲਾਹੇਵੰਦੀਆਂ ਸਾਬਤ ਹੋਣ ਦੀ ਥਾਂ ਭੁਲੇਖਾ ਪਾਉਂਦੀ ਤੇ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਕੌਮ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਨਾਲ ਉਹ ਰਚਨਾਵਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਇਸੇ ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਤਹਾਸ ਲਿਖਦੇ ਸਮੇਂ ਹਾਲਾਤ ਤੇ ਵਾਕਿਆਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਕੀਕੀ ਤਥਾਂ, ਮਹੱਤਵ ਪੂਰਨ ਘਟਨਾਵਾਂ, ਬਲਵਾਨ ਤੇ ਮਾਅਰਕਾ-ਖੋਜ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਅਤੇ ਸੂਰਬੀਰਤਾ ਭਰਪੂਰ ਚਮਤਕਾਰੀ ਵਾਕਿਆਤ ਨੂੰ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੇਖਕ ਵੱਲੋਂ, ਕੇਵਲ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਅਸਲ ਰੰਗ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸੰਕੋਚ ਕਰ ਜਾਣਾ ਤੇ ਕੋਨੀ ਕਤਰਾ ਜਾਣਾ ਕਿ ਕਿਤੇ ਇਤਹਾਸ ਦੇ ਪਾਰਖੂ ਅਤੇ ਦੂਸਰੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਉਸ ਕਿਰਤ ਨੂੰ ਪੱਖਪਾਤੀ ਰੂਚੀ ਅਤੇ ਕਲਪਨਾ ਉੱਪਰ ਆਧਾਰਤ ਨਾ ਸਮਝ ਲੈਣ, ਇਕ ਐਸੀ ਇਖਲਾਕੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਇਤਹਾਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਵਰਤਮਾਨ ਤੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਪੀਰੜੀਆਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘਾਤਕ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਦੋਹਾਂ ਹੀ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ, ਦਾਸ ਨੇ ‘ਭਿਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਆਖਰੀ ਛੇ ਦਿਨ’ ਪੁਸਤਕ ਲਿਖਦੇ ਸਮੇਂ ਨਾ ਤਾਂ ਹੰਗਾਲ ਅਤੇ ਮਨੋ-ਕਲਪਨਾ ਤੋਂ ਹੀ ਕੰਮ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਠੋਸ ਹਕੀਕਤਾਂ, ਤਥਾਂ, ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ, ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ ਸਿੱਖਾਂ, ਸੂਰਮਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੀ ਬੇ ਬਹਾ ਜੰਗੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ, ਜੂਨ 1984 ਦੇ ਘਲੂਘਾਰੇ ਦੌਰਾਨ, ਵਖਾਏ ਗਏ ਸੂਰਬੀਰਤਾ ਭਰਪੂਰ ਚਮਤਕਾਰੀ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਅਸਲ ਰੰਗ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸੰਕੋਚ ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਦਾਸ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਖੂਨੀ ਸਾਕੇ ਨੂੰ 1 ਜੂਨ 1984 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 6 ਜੂਨ ਤੱਕ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਛਿਆਂ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਜਿਸ ਹਾਲਤ ਤੇ ਜਿਸ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਤੇ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ, ਆਪਣੀ ਅੱਖੀਂ ਅਸਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੇਖਿਆ ਤੇ ਪਿੱਛੇ ਹੱਥਾਇਆ ਹੈ ਐਨ ਉਸੇ ਹੀ ਰੰਗ ਰੂਪ ਤੇ ਤਸਵੀਰ ਵਿਚ ਪਰਗਟ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਇਸ ਸਾਰੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਜਿਸ ਜਿਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਸੰਪਰਦਾ, ਦਲ ਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ, ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ, ਜਿੰਦਾ ਜਿੰਦਾ ਦਾ ਅਤੇ ਜਿੰਨਾ ਜਿੰਨਾ ਕਰਦਾਰ ਤੇ ਜੋ ਵੀ ਵਤੀਰਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਵਲੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪੱਖ-ਪਾਤ ਤੇ ਝਿਜਕ ਤੋਂ ਉਸੇ ਹੀ ਸਕਲ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਦਾਸ, ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਮੁੱਖ ਬੰਦ ਵਿਚ ਉਲਝਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਆਪਣੀ ਮੋਹਨਤ, ਸੁਲਗਨਤਾ, ਸਚਾਈ ਤੇ ਸੋਜੀਦਗੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਗੱਲ ਹੀ ਦੱਸਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਅਤੇ ਆਨ-ਸ਼ਾਨ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਖਾਤਰ ਜੂਝ ਰਹੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ ਤੇ ਦਲਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖੀਆਂ, ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਤੇ ਹਫ਼ਤਿਆਰਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਇਕ ਗੱਲ ਬਣੇ ਹੀ ਸਨਿਮਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੋਥ ਜੋਤ ਕੇ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਕਹਿਣੀ ਚਾਹਵਾਂਗਾ।

ਉਹ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਸ ਕਿਰਤ ਵਿਚਲੀਆਂ ਸਚਾਈਆਂ, ਤਥਾਂ, ਹਕੀਕਤਾਂ, ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੇ ਵਾਕਿਆਤ ਨੂੰ ਕੌੜੇ ਸੱਚ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਘੇਤੋ ਜਾਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕੁਝ ਦੁਖ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਉਹਨਾਂ ਪਾਸ ਇਹ ਹੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਰੋਸ ਜਾਂ ਗੁੱਸਾ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਪਛਾਨਣ ਤੇ ਸਚਾਈ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਤੇ ਦਲੇਰੀ ਧਾਰਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਤੇ ਖਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਨੇਸ਼ਨ ਪਾਸੋਂ ਛੁਪਾਉਣ-ਲੁਕਾਉਣ ਦਾ ਰਸਤਾ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਸਹੀ ਨੇੜੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸਥਾਪਤੀ ਲਈ ਜੂਝ ਰਹੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨਾਲ ਮਨੋ ਚਿਤੋਂ ਇਕ ਸੁਰ ਹੋ ਕੇ ਜਥੇਬੰਦਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਚੱਲਣ ਦਾ ਰਾਹ ਮੱਲਣ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਜਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਅਰਥਾਤ ਮੁਖੀਆਂ ਤੇ ਮੋਹਰੀਆਂ ਵਲੋਂ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਸੰਦਾਨ ਛੱਡ ਜਾਣ ਅਤੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੀ ਕਸੌਟੀ ਉੱਪਰ ਪੂਰਿਆਂ ਨਾ ਉਤਰਨ ਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦਾ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਉਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਜਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਸੇਵਾ, ਘਾਲਨਾ, ਕੁਰਬਾਨੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਅਤੇ ਜੁਝਾਰੂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦਾ ਰਾਹ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰਨ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤਾਂ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਹਰ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਾਸਤੇ ਸਦਾ ਹੀ ਬੇ-ਰੋਕ ਟੋਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਖੁੱਲੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੀ ਰਾਹ ਵੱਲ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਰਸਤਾ ਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਮਰਜੀਵਤਿਆਂ ਦੀ ਬੜੀ ਤੀਬਰਤਾ ਨਾਲ ਉਭਰੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਹਾਦਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰ ਦੇ ਕੇ ਬਦਾਵਾ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਵੀ ਪੜਵਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ।

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦਾ ਦਾਸ
ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

ਮਿਤੀ 1-1-89

1.

ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਬਲੇ ਗਏ ਵੱਜੀ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਹੋਇਆਂ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਬੀਤ ਚੁੱਕੇ ਸਨ, ਪਰ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਅੰਦਰ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਦਹਿਸ਼ਤ ਤੇ ਅਫਰਾਤਫਰੀ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਅਜੇ ਵੀ ਸਿੱਖਰਾਂ ਨੂੰ ਛੂਹ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖ ਅਰਬਾਂ ਖਰਬਾਂ ਰੁਪਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ-ਜਾਇਦਾਦ, ਆਪਣੇ ਮਹਾਨ ਸਿਧਾਂਤ, ਅਜ਼ੀਮ ਵਿਰਸੇ, ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਇਤਹਾਸ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਇਸ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਦੇ ਜੱਦੀ-ਪੁਸ਼ਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਾਲਕ ਤੇ ਵਾਰਸ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਅੱਜ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬੇਬਸ, ਲਾਚਾਰ ਤੇ ਗੁਲਾਮੀ ਵਾਲੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਘਿਰੇ ਤੇ ਛਸੇ ਹੋਏ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲਗਪਗ ਬਾਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਪਿੰਡਾਂ, ਕਸਬਿਆਂ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਲੱਖਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਇਸਤਰਾਂ ਜਾਪ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਆਦਮ ਖਰ ਤੇ ਦਿੰਦਾ-ਸੀਰਤ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਧਾੜਵੀਆਂ ਦੇ ਜੱਬਾਰ ਲਸ਼ਕਰ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਉੱਪਰ ਲਗਾਤਾਰ ਧਾਵਾ ਬਲ ਰੱਖਿਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਉੱਪਰ ਜਬਰ ਜੁਲਮ ਦੇ ਝੋਖੜ ਤੇ ਮੋਤ ਦੇ ਫਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਝੂਲਦਿਆਂ ਤੇ ਮੰਡਲਾਉਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਪ੍ਰਤੱਖ ਵੇਖ ਰਹੇ ਹੋਣ।

ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੰਘ ਅਜੇ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੇ ਛਾਪਿਆਂ ਅਤੇ ਉਸਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਬਛਾੜ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਘਰੋਂ ਬੇਘਰ ਹੋ ਖੇਤਾਂ, ਭੁੰਗੀਆਂ, ਝਾੜੀਆਂ, ਦੂਰ ਨੇੜੇ ਦੀਆਂ ਲੁੱਕਾਂ, ਦਾਹੇ ਕੰਢਿਆਂ ਅਤੇ ਨਿੱਕੀਆਂ ਮੋਟੀਆਂ ਠਾਹਰਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਉੱਪਰ ਡੋਕੋ-ਡੋਲੇ ਖਾਂਦੇ ਅਤੇ ਇਧਰ ਉੱਧਰ ਭਟਕਦੇ ਹੋਏ ਪਨਾਹ ਭਾਲਦੇ ਫਿਰਦੇ ਸਨ।

ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਅੰਦਰ ਮੋਚੀ ਹੋਈ ਇਸ ਪਰਲੇ ਦੇ ਆਲਮ ਵਿਚ ਮੈਂ ਵੀ ਚੁਨ ਮਹੀਨੇ ਦੀਆਂ ਤਪਦੀਆਂ ਭਖਦੀਆਂ ਲੂਆਂ, ਸੜਦੀਆਂ ਬਲਦੀਆਂ ਧੁੱਪਾਂ ਅਤੇ ਗਜ਼ਬ ਢਾਹ ਰਹੇ ਹੁੱਸੇ ਦੀਆਂ ਮਾਰਾਂ ਨੂੰ ਝੱਲਦਾ ਅਤੇ ਖੇਤਾਂ, ਰਕੜਾਂ, ਰੇਤਲੇ ਟਿੱਬਿਆਂ ਤੇ ਕੱਸੀਆਂ ਨਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਜੂਹਾਂ ਗਾਹੁੰਦਾ ਤੇ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਠਾਹਰਾਂ ਭਾਲਦਾ ਹੋਇਆ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਇਕ ਵਿਕੋਲਿਤਰੇ ਜਿਹੇ ਪਿੰਡ ਆਪਣੇ ਇਕ ਦੇਸਤ ਦੇ ਡੇਰੇ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਗੁਪਤ ਵਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਖਿਆਲ ਤੇ ਮਨੋਰਥ ਨਾਲ ਜਾ ਪੁੱਜਾ ਸਾਂ।

ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੇਸਤ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਇਆਂ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਹਫ਼ਤੇ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਕੋਲ ਮੈਨੂੰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੇ ਮੁੱਖ ਆਰਾਮ ਵੀ ਸੀ ਪਰ ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੇਰਾ ਜਿਸਮ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਮਾਂਦਾ ਪੈਂਦਾ ਤੇ ਨਿਵਾਲ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਪਿੰਡੇ ਉੱਪਰ ਚੰਗਿਆਇਆਂ ਵਾਂਗ ਉੱਠ ਆਈ ਪਿਤ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਵਿਗੜਦੀ ਤੁਰੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਅੰਜੜੇ ਰਾਹਾਂ ਦੇ ਲੰਮੇ ਤੇ ਬਿਥੜੇ ਪੈਂਡਿਆਂ, ਭੜਕੇ ਵਾਲੀਆਂ ਪੋਲੀਆਂ ਦੇ ਵੇਟਾਂ ਬੇਨਿਆਂ ਤੇ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਹੁੰਸਤ ਅਤੇ ਜੂਨ ਮਹੀਨੇ ਦੀਆਂ ਅੱਗ ਲਵੇਟੀਆਂ ਪੁੱਪਾਂ ਤੇ ਲੂਆਂ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਮਾਰ ਨੇ ਹੁਣ ਆ ਕੇ ਆਪਦਾ ਰੰਗ ਤੇ ਅਸਰ ਵਖਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਉੱਪਰ ਆਏ ਛਾਲਿਆਂ ਤੇ ਫਲੂਹਿਆਂ ਦੀ ਜਲਣ ਕਾਰਨ ਮੇਰਾ ਜਿਸਮ ਮੇਰੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਹੀ ਇਕ ਆਜ਼ਾਬ ਬਣਿਆਂ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਹੱਥਾਂ ਪੈਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਲੀਆਂ ਤੇ ਤਾਲੂ 'ਚੋਂ' ਅੱਗ ਨਿਕਲਦੀ ਹੋਈ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਚੰਗਿਆੜੇ ਭਰ ਗਏ ਜਾਪਦੇ ਸਨ। ਜਿਸਮ ਦੇ ਰੋਮ ਰੋਮ 'ਚੋਂ' ਉਠ ਰਹੇ ਸਾੜ ਦੇ ਕਾਰਨ ਮੇਰੀ ਆਪਣੀ ਚਮੜੀ ਤੇ ਹੱਥਲੀਆਂ ਦੇ ਮਾਸ ਅਤੇ ਸਿਰ ਦੀ ਖੋਪਰੀ ਨੂੰ ਨੱਚ ਕੇ ਪਰ੍ਹਾਂ ਵਗਾਹ ਮਾਰਨ ਨੂੰ ਦਿਲ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਛਾਲਿਆਂ ਤੇ ਫਲੂਹਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਭੁਲਸੀ ਹੋਈ ਚਮੜੀ ਦੀ ਉਤਲੀ ਪਰਤ ਤੋਂ ਸੁੱਕੇ ਸੜੇ ਹੋਏ ਮਾਸ ਦੇ ਛਿਲਕਿਆਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਮਾੜਾ ਜਿਹਾ ਖਰ੍ਹੇਡਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਇਸਤਰਾਂ ਉੱਚੜਨ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਅੱਤ ਮਾਰੀ ਤੇ ਤਪਸ਼ ਝਲੂਸੀ ਹੋਈ ਜਮੀਨ ਦੇ ਧਵਾਬੇ ਹੋਏ ਉਪਰਲੇ ਤਲ ਤੋਂ ਪੇਪੜੀਆਂ ਤੇ ਖੋਪੜ ਲੱਥ ਰਹੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਐਸੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਕਦੀ ਮੈਂ ਇਕੱਲੇ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਆਪਣੇ ਹੀ ਖਿਆਲਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਉੱਤਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ ਸਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਅਕਸਰ ਉਹਨਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਕਿਆਤ ਤੇ ਦਾਸਤਾਨਾਂ ਦਾ ਤਸਵੀਰ ਬਣੇ ਹੀ ਤਿੱਖੇ ਵੇਗ ਵਿਚ ਜਾਗ ਪੈਂਦਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਵਾਪਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਅੱਖੀਂ ਵੇਖਿਆਂ ਤੇ ਪਿੱਛੇ ਹੋਭਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸਭ ਕੁਝ ਨੂੰ ਅੱਖੀਂ ਵੇਖਣ ਤੇ ਪਿੱਛੇ ਹੋਭਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਿਧਾਂ, ਸਿਧਣੀਆਂ ਅਤੇ ਜਮਾਵਾਰ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇ ਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਜਬਾਨੀ ਆਪਣੇ ਕੰਨੀ ਸੁਣਿਆਂ ਤੇ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਅਨੁਭਵ ਦੀ ਕਸਵਟੀ ਉੱਪਰ ਬੜੇ ਡੂੰਘੇ ਮਨ ਨਾਲ ਪਰਖਿਆ, ਜਾਂਚਿਆਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਸੀ।

ਕਦੀ ਕਦੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਬੜਾ ਹੀ ਹੈਰਾਨ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਅਸਚਰਜ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਸਾਂ ਕਿ ਮੈਂ 6 ਜੂਨ 1984 ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰ ਭੁਖਣ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਜੇਕਰ, ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੇ ਬਾਹਰ ਸਭ ਪਾਸੇ ਮੋਚੀ ਹੋਈ ਤਬਾਹੀ ਤੇ ਬਾਰੂਦੀ ਅੱਗ ਦੇ ਝੱਖੜਾਂ ਭਾਬੜਾਂ ਅਤੇ ਟੋਕਾਂ, ਤੋਪਾਂ, ਮਸ਼ੀਨਗੰਨਾਂ ਤੇ ਫੌਜ ਦੇ ਸੰਘਣੇ ਘੇਰੇ 'ਚੋਂ' ਬਚ ਕੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਸਾਂ ਤਾਂ ਕਿਵੇਂ? ਦਰ ਅਸਲ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਵਾਕਿਆ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਕ ਰੱਬੀ ਚਮਤਕਾਰ ਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮੇ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਗਦਾ।

ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੁਣ ਵੀ ਜਦੋਂ ਕੰਪਲੈਕਸ 'ਚੋਂ' ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਸਮੇਂ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਯਾਦ ਬਣਕੇ ਆ ਖਲੋਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਪੂਰਨ ਦੀਮਾਨਦਾਰੀ ਤੇ ਸਚਾਈ ਨਾਲ ਮਨੋਂ ਕਰਕੇ ਮੰਨਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਉੱਥੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਵਿਚ ਨਾ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਕੋਈ ਸਿਆਣਪ ਜਾਂ ਦਲੇਰੀ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਚਤਰਾਈ ਹੀ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਤਾਂ ਇਕ ਰੱਬੀ ਕੌਤਕ ਸੀ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚ ਘਿਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਇਜ਼ਤ ਨੂੰ ਫੌਜੀਆਂ ਹੱਥੋਂ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਇਕ ਵਸੀਲਾ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾਕੇ ਆਪਣੀ ਉਂਗਲੇ ਲਾ ਉੱਥੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਲਿਆਇਆ ਸੀ।

ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਸਮੁੰਦਰ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਪੂਰਬ ਵੱਲ ਨੂੰ

ਪੈਦੀ ਬਾਗ ਵਾਲੀ ਗਲੀ ਦੇ ਇਕ ਸਿਖ ਪਰਵਾਰ ਦੀ ਪਨਾਹ (ਹਿਫਾਜਤ) ਵਿਚ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਬਠਾਉਣ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਬਾਅਦ ਜਦ ਮੈਂ ਉਸੇ ਹੀ ਘਰ ਦੀ ਤੀਸਰੀ ਮੰਜਲ ਉੱਪਰ ਪੈਂਦੇ ਇਕ ਨਿੱਕੇ ਜਿਹੇ ਚੁਬਾਰੇ 'ਚੋਂ' ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਲ ਤੱਕਿਆਂ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਰਾਂ, ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਲੱਗਰ, ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਦੀਆਂ ਛਤਾਂ ਉੱਪਰ ਚਾਰ ਚੌਢੇਰੇ ਮਸ਼ੀਨਗੰਨਾਂ ਬੀੜੀ, ਕਾਰਬਾਈਨਾਂ ਤਾਣੀ, ਸਟੇਨਗੰਨਾਂ ਸੰਭਾਲੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਸਲੇ ਬਾਰੂਦ ਨਾਲ ਲੈਸ ਫੌਜ ਦੀ ਫੌਜ ਦਿੱਸ ਰਹੀ ਸੀ।

ਐਸੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿਚ ਪਨਾਹ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਪਰਵਾਰ ਦੇ ਸਿਖ ਨਜ਼ਰਾਨਾਂ, ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਤੇ ਮਾਈਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਲਾਹ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕੱਢ ਕੱਠਿਆਂ ਦੀ ਆੜ ਮੱਲਦਾ ਅਤੇ ਛੱਤਾਂ ਬੰਨੇਰੇ ਪਲਾਘਦਾ ਤੇ ਟੱਪਦਾ ਹੋਇਆ ਚੱਕ ਪਰਾਗਦਾਸ ਵੱਲ ਨੂੰ ਨਿਕਲਦੀ ਇਕ ਲੰਮੀ ਗਲੀ ਵਲ ਨੂੰ ਸੋਪ ਮੱਲੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸ਼ਹਿਰ ਅੰਦਰ ਪਿਛਲੇ ਚੰਗ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਕਰਫੀਉ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਵਜੇ ਸ਼ਾਮ ਤੋਂ ਲੋਕੋਂ ਪੰਜ ਵਜੇ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਦੇ ਘੰਟੇ ਲਈ ਢਿੱਲ ਦੇਣ ਦਾ ਸਰਕਾਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਲਾਨ ਹੋ ਚੁਕਾ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਗਲੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਰਲ ਜਾਣ ਉੱਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਹੀ ਭੀੜ ਵਿਚ ਗਵਾਚ ਕੇ ਚੱਕ ਪਰਾਗ ਦਾਸ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਜਾ ਨਿਕਲਿਆਂ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਚੱਕ ਵਲ ਪੈਂਦੇ ਸਭ ਗਲੀ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ 'ਚੋਂ' ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹੜ ਵੱਖ ਵੱਖ ਲਹਿਰਾਂ ਉਛਾਲਦਿਆਂ ਤੇ ਵਹਿਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਸਤਰਾਂ ਉਮਡਦਾ ਤੁਰਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਝੋਲ ਜਾਂ ਦਾਰਿਆ ਦੇ ਬੰਨ ਨੂੰ ਅਚਨਚੇਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਜਬਰਦਸਤ ਭੂਚਾਲੀ ਝਟਕੇ ਨਾਲ ਥਾਂ ਥਾਂ ਤੋਂ ਦਰਾੜਾਂ ਆ ਗਈਆਂ ਹੋਣ।

ਇਸ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਦੇ ਗਲੀ ਮੁਹਲਿਆਂ ਤੇ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲਹਿਰ-ਦਰ-ਲਹਿਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਹੀ ਭੀੜ ਦੇ ਵਹਿਣ ਵਿਚ ਜੋ ਇਕ ਖਾਸ ਗੱਲ ਵੇਖਣ ਵਿਚ ਆ ਰਹੀ ਸੀ ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਹੀ ਸਿੱਖ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਹੋਂਦ ਦਰਜੇ ਤੱਕ ਰਮ ਵਿਚ ਡੁੱਬੇ ਤੇ ਚੁੱਪ ਵਿਚ ਗਵਾਚੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਡਾਹਦੇ ਗੁੱਸੇ ਤੇ ਰੋਹ ਦੀ ਲਾਲੀ ਤੇ ਦਰਦ ਵਿੱਚੋਂ ਖਾਮੋਸ਼ ਅੱਥਰੂਆਂ ਦਾ ਦਰਿਆ ਸਾਫ਼ੀ ਹੋਏ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਗਲੀ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਦੇ ਮੋੜਾਂ ਅਤੇ ਚੱਕਾਂ ਮੁਹਲਿਆਂ ਵਿਚ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਜਮਘਟੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜੋਮੇ ਦੇ ਡਟੇ ਖਲੋਤੇ ਹੋਏ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਟੋਲੇ ਕਿਸੇ ਡਾਢੀ ਖੁਸ਼ੀ ਤੇ ਖੁੱਤੇ ਵਿਚ ਟਹਿਕਦੇ ਹੋਏ ਨਜ਼ਰੀ ਆ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਨਾਲ ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਉੱਪਰ ਹੋਏ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਦੌਰਾਨ ਮੋਚੀ ਤਬਾਹੀ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਹੋਈ ਕਤਲ-ਏ-ਆਮ ਉੱਪਰ ਕੱਛਾਂ ਵਜਾਉਂਦੇ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਮਨਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਦਿੱਸ ਰਹੇ ਸਨ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਅੰਦਰ ਲਗਾਏ ਕਰਫੀਉ ਵਿਚ ਦੋ ਘੰਟੇ ਦੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਢਿੱਲ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਫੌਜੀ ਐਕਸ਼ਨ ਅਜੇ ਵੀ ਭਿਆਨਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਾਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਵਿਚ ਫੌਜ ਨੇ ਦਹਿਸ਼ਤ ਦਾ ਵਖਾਵਾ ਕਰਨ ਪੱਛੋਂ ਇਤਹਾ ਕਰ ਰੱਖੀ ਸੀ ਅਤੇ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਬੜਾ ਹੀ ਸਖਤ ਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤਨਾਕ ਘਰਾ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਐਸੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਜਿਸ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਉਥਰ ਹੀ ਹਥਿਆਰ ਬੰਦ ਫੌਜੀ, ਸਿੱਖਾਂ ਉੱਪਰ ਕਹਿਰ ਭਰੇ ਗੁੱਸੇ ਦਾ ਪਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦਿੱਸ ਰਹੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਚੁੱਪ ਦੇ ਡੂੰਘੇ ਸਾਗਰ ਵਿਚ ਲੱਥੇ-ਉਤਰੇ ਹੋਏ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਹੜ ਸਭ ਪਾਸਿਆਂ ਵਲੋਂ ਬੇਧਿਆਨ ਹੋਕੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਨੂੰ ਰੁਖ ਕਰੀ ਤੁਰਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਇਸ ਸੰਘਣੀ ਭੀੜ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਜਦੋਂ

ਹੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵੱਲ ਅੱਗੇ ਵਧਦੀਆਂ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਹਿੰਦੂ ਫੰਜੀਆਂ ਦੇ ਅੱਤ ਕਠੌਰ ਤੇ ਅਨ-ਮਨੁੱਖੀ ਵਤੀਰੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦਰਜੇ ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਗਾਹਲਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਬੋਲ ਕਬੋਲ ਅਤੇ ਸੱਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਜਾਤ ਵਿਰੁੱਧ ਘਟੀਆ ਤੋਂ ਘਟੀਆ ਗੱਲਾਂ, ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਦਸਤਾਰ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਖਾਲਸਾਈ ਸਰੂਪ ਦੀ ਆਨ ਸ਼ਾਨ ਦੇ ਸਬੋਧ ਵਿਚ ਗੰਦੇ ਤੋਂ ਗੰਦੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ।

ਕਰਫੋਰ ਉੱਥਲਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜਦ ਮੈਂ ਚੱਕ ਪਰਾਗ ਦਾਸ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਕਦਮ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖ ਭੀੜ ਦੇ ਵਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਦਰਿਆ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਿਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਨੇ ਮੇਰਾ ਧਿਆਨ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ, ਉਹ ਦੋ ਸਿੱਖ ਗੋਰੂਆਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਸਨ, ਜੋ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਜਿਹੇ ਕਰਕੇ ਧਰਤੀ ਉੱਪਰ ਚੰਡਾਲ ਪਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਲਾਸ਼ਾਂ, ਜੋ ਇੱਕ ਲਾਸ਼ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਗਾਤਰੇ ਪਈ ਹੋਈ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਉਸਦੀ ਧੰਨ ਦੁਆਲਿਆਂ ਪਿਛਾਂਹ ਵੱਲ ਨੂੰ ਪਲਮ ਕੇ ਗੱਦੀ ਨਾਲੀ ਵਿਚ ਪਈ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸੁਹੱਤੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਕੱਕੇ ਕੋਸ ਉਸਦੇ ਤਾਂਬੇ ਵਾਂਗ ਭਰਦੇ ਜਵਾਨ ਚੋਹਰੇ ਤੋਂ ਦੀ ਮੋੜਾ ਖਾਕੇ ਖਿਲਰਦੇ ਜਿਹੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਸੇ ਹੀ ਨਾਲੀ ਦੇ ਖਲੋਤੇ ਹੋਏ ਗੰਦੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਝਾਲਰ ਵਾਂਗ ਤਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੂਸਰੇ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਜੋ ਆਪਣੇ ਹੀ ਤਾਂਬੇ ਭੁੱਲੇ ਹੋਏ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲੋਥੂ ਪੈਰੂ ਹੋਈ ਪਈ ਸੀ, ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਜਿਹੇ ਕਰਕੇ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਵਿਛੀ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਹੀ ਸਿਰ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਦੋ ਹਿੰਦੂ ਫੰਜੀ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਮੰਟਕ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਬਲ ਬੰਨੇ ਇਸਤਰਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਰਥਾਤ ਆਕੜੇ ਖਲੋਤੇ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਉੱਪਰ ਝਪਟਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਪੱਤੜਾ ਮੱਲ ਰਹੇ ਹੋਣ।

ਹਿੰਦੂ ਫੰਜੀਆਂ ਦਾ ਵਤੀਰਾ ਹੋਰ ਦਰਜੇ ਤੱਕ ਦਾ ਕਰੂਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਭੰਭੀਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਅੱਤਾਂ ਦਾ ਕਹਿਰ ਮਚਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਉਥੇ ਹਰ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਤੀ ਨਵਰਤ ਤੇ ਗੁੱਸੇ ਦੀ ਜਵਾਲਾ ਬਲਦੀ ਭਖਦੀ ਹੋਈ ਸਾਫ਼ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ।

ਹਿੰਦੂ ਫੰਜੀ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਭੀੜ ਵੱਲ ਵੇਖ ਵੇਖ ਕੇ ਗਜਬਨਾਕ ਹੋਣ ਤੱਕ ਦੇ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਪੰਰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਧਰਤੀ ਉੱਪਰ ਪਟਕ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਗੁੱਸੇ ਤੇ ਨਫਰਤ ਨਾਲ ਭਵਾਂ ਤਾਨ ਤਾਨ ਕੇ ਕਚੀਚੀਆਂ ਵੱਟ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਹ ਫੰਜੀ ਕਦੀ ਕਦੀ ਆਪਣੇ ਫੰਜੀ ਬੂਟਾ ਤੋਂ ਸਵੇਚਾਲਕ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਵਿਛੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਉੱਪਰ ਖੁੱਕ ਦੇਂਦੇ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਹੀ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਉਥੇ ਪਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਵੱਲ ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਵੀ ਟਿਕਾਵੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖਦਾ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਫੰਜੀਆਂ ਦੇ ਗੁੱਸੇ ਦਾ ਪਾਰਾ ਪੰਰ 'ਤੇ ਹੀ ਸਿਖਰ ਤੱਕ ਪੁੱਜ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਉੱਪਰ ਮਾਵਾਂ, ਭੈਣਾਂ ਤੇ ਧੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗਾਹਲਾਂ ਦਾ ਰਾਬਾ ਫੁੱਡ ਦੇਂਦੇ।

ਚੱਕ ਪਰਾਗ ਦਾਸ ਵਿਚ ਕਦਮ ਰੱਖਣ ਉੱਪਰ ਮੇਰਾ ਰੂਪ ਸੁਲਤਾਨ ਵਿੰਡ ਗੇਟ ਵੱਲ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵੱਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਅੱਸੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਜਦ ਮੈਂ ਪੁਲੀਸ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੇ ਖਿਆਲ ਨਾਲ ਗਲੀਆਂ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੱਛਦਾ ਹੋਇਆ ਆਪਣੇ ਹੀ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਭੀੜ ਚਾਂ ਦੀ ਲੰਘਦਾ ਤੁਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੈਨੂੰ ਸਿੱਖ ਬਹੁ ਗਿਣਤੀ ਵਾਲੇ ਮੁਹੱਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸਭ ਪਾਸੇ ਇੱਕ ਅਜੀਬ ਜਿਹਾ ਆਲਮ ਵਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅੱਸੀ ਆਲਮ (ਸਸਾਰ) ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਪਥਰਾਏ

ਚੋਹਰਿਆਂ, ਅਥਰੂ ਵਹਾ ਵਹਾ ਖੁਸ਼ਕ ਹੋਈਆਂ ਅੱਖਾਂ, ਭੁੱਧੀ ਉਦਾਸ ਚੁੱਪ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਵਜੂਦ, ਮੁਰਬਾਏ ਹੋਏ ਚੋਹਰਿਆਂ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਝਾਕ ਰਿਹਾ ਮਜਬੂਰ ਤੇ ਲਾਚਾਰ ਹੋਰ, ਬੰਦ ਮੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਭੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਗੁੱਸਾ, ਦਿਲ ਹਿਲਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਸਿੱਖ ਬੰਦਿਆਂ ਤੇ ਅਰਤਾਂ ਦੀ ਚੀਖ-ਪੁਕਾਰ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਪ੍ਰਤੀ ਨਫਰਤ ਤੇ ਗੁੱਸੇ ਦੇ ਮਿਲੇ ਜੁਲੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਘਰ ਅਰਥਾਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਉੱਪਰ ਟੇਕ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਹਰ ਸਿੱਖ ਆਪਣੀ ਮਜਬੂਰੀ ਤੇ ਲਾਚਾਰੀ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਵਿਚ ਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਪਿਛੇ ਬੰਨੇ ਤਕੜੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੁਝ ਇਸਤਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੇ ਜਲਵਾ ਲੁਕਾਈ ਬੈਠਾ ਸੀ ਜਿਹਦੇ ਅੰਦਰ, ਨੇੜੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਉਸਦੇ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਚਿਤਵਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਤੇ ਵਲਵਲੇ ਅੰਗੜਾਈਆਂ ਭਰਦੇ ਹੋਏ ਸਾਫ਼ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਰਹੇ ਸਨ।

ਜਿੰਨਾ ਜਿੰਨਾ ਪਾਸਿਆਂ ਵਲੋਂ ਸ਼ਮਟੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ, ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ, ਰਾਗੀ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਕੁਆਰਰ ਤੇ ਘਰ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਰਵਾਰਾਂ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਬੜੀ ਹੀ ਦਰਦਨਾਕ ਤੇ ਦਿਲ ਹਲਾਉ ਸੀ। ਅੱਸੇ ਮੁਹੱਲਿਆਂ ਤੇ ਕਾਲੋਨੀਆਂ ਦੇ ਗਲੀ-ਮੋੜਾਂ ਉੱਪਰ ਦਿਲ ਹਿਲਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਰੋਣਾ ਪੈਣਾ ਤੇ ਚੀਕ ਚਿਹਾੜਾ ਮੱਚਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਸੁਲਤਾਨ ਵਿੰਡ ਗੇਟ ਵੱਲ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਗਲੀ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਤੇ ਮੁਹੱਲਿਆਂ 'ਚੋਂ ਦੀ ਲੰਘਦਾ ਹੋਇਆ ਚਾਟੀ ਵਿੰਡ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀ ਸਤਕ ਉੱਪਰ ਕਦਮ ਰੱਖਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖ ਹਜ਼ੂਮ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਭੀੜ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜੋ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਮੇਰੀ ਨਜ਼ਰੇ ਪਿਆ ਉਹ ਬੜੀ ਹੀ ਤੇਜ਼ ਰਫਤਾਰ ਨਾਲ ਆ ਰਹੀਆਂ ਦੋ ਫੰਜੀ ਗੋਡੀਆਂ ਸਨ, ਜਿੰਨਾ ਅੰਦਰ 'ਜ ਪੰਜ ਸਤ ਸਤ ਦੇ ਲਗ ਪਗ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਇੱਕ ਦੂਸਰੇ ਉੱਪਰ ਪਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ।

ਉਹਨਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਉੱਪਰ ਮੱਛੀ-ਝਾਤ ਪੈਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਜੋ ਇੱਕ ਵਾਰਗੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਫੰਜ ਕੇਵਲ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਵਿਚ ਹੀ ਖੂਨ ਦੀ ਹੌਲੀ ਨਹੀਂ ਖੜ ਰਹੀ, ਸਗੋਂ ਬਾਹਰ ਪਿਛਾਂ ਤੇ ਕਸਬਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਖੜ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਹੁਲੀਏ ਲਗਪਗ ਵਿਗੜੇ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੋਸ ਖਿਲਰੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਕੁਝ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਤਾਂ ਮੁਸਕਾਂ ਬੋਝੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਾਫ਼ ਦਿਸਦੀਆਂ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਦਸਤਾਰਾਂ ਨਾਲ ਬੰਨ ਕੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗੱਲੀਆਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਇੱਕ ਦੂਸਰੇ ਉੱਪਰ ਇਸਤਰਾਂ ਉੱਗਤੇ ਦੁਗਤੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੂੰਹ ਸਿੱਧ ਮੂੰਹ ਪਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਕੜਬ (ਸੁੱਕੇ ਹੋਏ ਮਕਈ ਟਾਡਿਆਂ) ਦੀਆਂ ਭਰੀਆਂ ਇੱਕ ਦੂਸਰੀ ਉੱਪਰ ਚਲਾਵੀਆਂ ਸੁਟੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।

ਅੱਸੇ ਸਮੇਂ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਮੰਜਲ ਟਿਕਾਣੇ ਦੀ ਆਸ ਦੇ ਕੇਵਲ ਰੋਬ ਦੀ ਡੰਡੀ ਦਾ ਆਸਰਾ ਮੱਲੀ ਤੁਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਸਤਰਾਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਮੱਚੀ ਫੰਜੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਸਤਾਨ ਭਰ ਦੇ ਸਮੂਹ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦਿਆਗ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਪ੍ਰਤੀ ਜ਼ਮਾ ਕਰ ਰੱਖੇ ਨਫਰਤ, ਈਰਖਾ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦੇ ਜਹਿਰ ਨੂੰ ਇਕੱਥੇ ਇਕੱਠਿਆਂ ਹੀ ਉਗਲੇਛ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ।

2.

ਪਹਿਲੀ ਜੂਨ 1984 ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਭਵਨ ਅਤੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਉੱਪਰ ਸੈਂਟਰਲ ਗ੍ਰੀਜਰਵ ਪੁਲੀਸ ਵਲੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਸ਼ਤ ਘੰਟੇ ਤੱਕ ਵਾਇਰੇਜ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ, ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਕਰਫੀਊ ਲਗਾਏ ਜਾਣ ਅਤੇ ਫਿਰ ਦੋ ਦਿਨ ਪਿੱਛੋਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੈਂਟਰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਫੌਜੀ ਰਾਜ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਰਨ, ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਦੇ ਸਮੂਹ ਪਿੰਡਾਂ, ਕਸਬਿਆਂ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰਫੀਊ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੇ ਹੋਰ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਉੱਪਰ ਸਿੱਖਾਂ ਘਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਗੱਲ ਖੜ੍ਹੀ ਕੀ ਆ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਪ੍ਰਤ੍ਰ-ਸ਼ੋਭਾ, ਆਜ਼ਾਦੀ, ਮਾਨ-ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਤੇ ਇਸਦੇ ਅਮੀਰ ਵਿਗੜੇ ਦੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦਾਂ ਉੱਪਰ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਨੇ ਐਲਾਨੀਆਂ ਘਲਾ ਬੋਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਹਰ ਇਕ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਚ ਇਸਤਰਾਂ ਭਾਸ ਰਿਹਾ ਤੇ ਇਸ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਸਾਰਾ ਸ਼ਿਸ਼ਾ ਹੀ ਅੰਗ ਦੇ ਭਾਂਬੜ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿੱਚ ਆ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਹਨਾਂ ਮਾਰੂ ਤੇ ਖੜ੍ਹੀਲੇ ਭਾਂਬੜਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਟਾਂ ਲਪਟਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਪਵਿੱਤਰ ਸਥਾਨ ਤੇ ਜੀਵਨ ਦਾਤਾ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਉਤਰਨ ਤੇ ਬਰੀਰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਤੇ ਫਸਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ।

ਹਰ ਇਕ ਸਿੱਖ ਦਾ ਮਨ ਅੰਤਾਂ ਦਾ ਦੁਖੀ ਤੇ ਪੀੜਤ ਸੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਅਥਾਹ ਜੋਸ਼ ਤੇ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਹਰ ਅੱਖ ਵਿੱਚ ਲਹੂ ਉਤਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਹੋਰ ਨਾਲ ਭਖਦੇ ਹੋਏ ਗੁਹੜੇ ਲਹੂ ਰੰਗੇ ਡੋਰਿਆਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਸਮੁੱਚੇ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਝੁਲਦੇ ਹੋਏ ਜਜ਼ਬਾਤ ਦੇ ਭੱਖਤ 'ਚ' ਝੁਰਤ ਕੁਝ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਤੇ ਚੇਹਰਿਆਂ ਦੇ ਹਾਵ ਭਾਵ ਤੋਂ ਇਸਤਰਾਂ ਲਗਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਭਿਆਨਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਧਰੋਹ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਵਲੋਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਆਗੂਆਂ ਨੇ 1947 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪਾਤਰ ਸਮਝ ਕੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਦੀ ਵਾਗ ਡੋਰ ਫੜਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਵਖਾਈ ਗਈ ਅਕਿਤਘਟਨਾ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਹਥੇਲੀ 'ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਕੁਰਬਾਨਗੀ ਵੱਲ ਵਧੀਕਾਂ ਘੱਤ ਤੁਰੇ ਹੋਣ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਜਥੇ ਤੇ ਹਜ਼ੂਮ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਮੈਦਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਕਲ ਆਏ ਸਨ।

ਉਹਨਾਂ ਸਭ ਜੱਥਿਆਂ ਤੇ ਹਜ਼ੂਮਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਡਾਗਾਂ ਦਾਤਰੇ, ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਛੋਟੇ ਮੋਟੇ

ਰਵਾਇਤੀ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਹੀ ਭਰਮਾਰ ਦਿਸਦੀ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਵਿਰਲੇ ਟਾਢੇ ਸਿੱਖ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕੋਈ ਦੁਨਾਲੀ, ਇਕ ਨਾਲੀ ਜਾਂ ਪੱਕਾ ਹਥਿਆਰ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਜੱਥਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਫੌਜ ਕੋਲ ਐੱਸ ਐੱਲ ਆਰਜ਼, ਕਾਰਬਾਈਨਜ਼, ਮਸ਼ੀਨ ਗੱਨਾਂ, ਰਾਕਟ ਲਾਂਚਰਜ਼, ਰੋਸੀ ਗੱਲੇ, ਟੈਂਕਾਂ, ਤੋਪਾਂ, ਅਸਲਾ ਬਾਰੂਦ ਨਾਲ ਲੱਦੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ, ਜੰਗੀ ਹੌਲੀ ਕਾਪਟਰ ਤੇ ਬੰਬਾਰ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਬਾਹਕੁਨ ਹਥਿਆਰਾਂ ਤੇ ਬੰਬਾਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੈ।

ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹਰ ਇਕ ਸਿੱਖ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਇਹੋ ਹੀ ਤੜਪ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕੇ ਉਹ ਛੋਟੀ ਤੇ ਛੋਟੀ ਆਪਣੇ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਨਗਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਹ ਫੌਜ ਹੱਥੋਂ ਸੱਚ ਖੰਡ ਸਰੂਪ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਲਗਾ ਕੇ ਵੀ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਪਾਲ ਸਕੇ। ਪਰ ਇਸ ਅਥਾਹ ਜੋਸ਼, ਰੋਹ ਅਤੇ ਪਰਜਵਾਲਤ ਜਜ਼ਬਾਤ ਤੇ ਵਲਵਲਿਆਂ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਅੰਦਰ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਨਿਕਲ ਆਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੁਝਾਰੂ ਜੱਥਿਆਂ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਰੂਪ 'ਚ ਝੁੱਲ ਰਹੇ ਖੜ੍ਹੀਲੇ ਵਰੋਲਿਆਂ ਵਰਗੀ ਹੀ ਸੀ। ਜਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਇਉਂ ਕਹਿ ਲਉ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਜੰਗੀ ਹਾਥੀਆਂ ਵਰਗੀ ਦਸ਼ਾ ਸੀ ਜੋ ਰਣ-ਤੋੜੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਬਲਵਾਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਪਰਗਟਾਵਾ ਕਰਨ ਖੱਬੇ ਤਾਂ ਪੂਰੇ ਸੂਬੇ ਤੇ ਸਮਰਥ ਦਿਸਦੇ ਹੋਣ, ਪਰ ਉਹ ਜੰਗੀ ਰਥਵਾਨਾ (ਸਿੱਖ-ਸਾਲਾਰ) ਦੇ ਕੁੰਡੇ ਤੇ ਅਗਵਾਈ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਹੋਣ।

ਸਿਰ ਲੋਥ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੱਥਿਆਂ ਹਜ਼ੂਮਾਂ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਕੋਈ ਮਜ਼ਬੂਤ, ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਜਥੇ ਤੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਦੂਸਰੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੇ ਜੱਥਿਆਂ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਤਾਲਮੇਲ ਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਜਿਥੇ ਤੱਕ ਜਜ਼ਬੇ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਸਵਾਲ ਸੀ ਉਹ ਅੰਤਾਂ ਦੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਛੁੱਟ ਰਹੀ ਸੀ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪਿੰਡ ਪਿੰਡ ਤੇ ਕਸਬੇ ਕਸਬੇ ਅੰਦਰ ਜੋ ਆਮ ਮਾਹੌਲ ਵੀ ਵੇਖਣ ਵਿੱਚ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਉਸਨੂੰ ਵੇਖਣ ਜਾਨਣ ਤੇ ਸਮਝਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹੋ ਗੱਲ ਉੱਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਹਰ ਸਿੱਖ ਯੁਵਕ ਨੌਜਵਾਨ ਤੇ ਅਧਤਮ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸ਼ਿਰਧਾਂ ਤੱਕ ਸਭ ਦੇ ਮਨਾਂ ਅੰਦਰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ, ਉਸਦੇ ਹਵਾਗੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਭ ਸਿੱਖ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤਾਕਤਾਂ ਬਾਰੇ ਗੁੱਸੇ ਤੇ ਰੋਹ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਪਰਚੰਡ ਤੇ ਝਰਪੂਰ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਉਤਰਨ ਵਾਲੇ ਨੌਜਵਾਨ ਤੇ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪਿੰਡਾਂ ਕਸਬਿਆਂ ਦੇ ਆਮ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਅਤੇ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹ ਸਿੱਖ ਵੀ ਥਾਉਂ-ਥਾਉਂ ਬੈਠੇ, ਖਲੋਤੇ ਹੋਏ ਕਿਸੇ ਡਾਹਦੀ ਅੰਦਰਲੀ ਪੀੜ ਨਾਲ ਵਿਆਕੁਲ ਹੋਏ ਦਿਸਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਉੱਪਰ ਬੋਲੇ ਗਏ ਇਸ ਭਿਆਨਕ ਫੌਜੀ ਹੱਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਆਪਣੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਦਾ ਪਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਹਵਾਜ਼ ਤੇ ਗੁਝਗਲੂਟ ਕਦਵੇਂ ਹੋਏ ਦਿੱਸ ਰਹੇ ਸਨ।

ਮਾਈਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਚਾਂਕੇ ਚੁੱਲੇ ਤੇ ਘਰ ਬਾਹਰ ਦਾ ਕੰਮ ਕਾਰ ਇਕ ਪਰਕਾਰ ਨਾਲ ਭੁੱਲਿਆ ਵਿਸਰਿਆ ਹੀ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜੇ ਉਹ ਬੰਦਿਆਂ ਤੇ ਘਰ ਦੇ ਜੀਆਂ ਲਈ ਕੋਈ ਪਾਣੀ ਦਾ ਆਹਰ-ਪਾਹਰ ਕਰਦੀਆਂ, ਦੁੱਧ ਪਦਾਰਥ ਸਾਂਝਦੀਆਂ ਅਤੇ ਪਰਵਾਰ ਦੇ ਛੋਟੇ ਵੱਡੇ ਬਾਲਾਂ

ਬੱਚਿਆਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਂਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਦਿਸਦੀਆਂ ਵੀ ਸਨ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲ ਵੇਖਿਆਂ ਇਹੋ ਹੀ ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਉਪਰੋਂ ਉਪਰੋਂ ਖੁਸ਼ੇ ਟੁੱਟੇ ਹੋਏ ਤੇ ਉਦਾਸ ਉਦਾਸ ਮਨ ਨਾਲ ਹੀ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਕੰਮਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਮਾਈ ਭਾਈ ਦਾ ਮਨ ਕੰਮ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਖੁੰਭਿਆ ਹੁੰਦਾ, ਸਗੋਂ ਹਰ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਥਾਂ, 'ਤੇ ਬੈਠਿਆਂ, ਖਲੋਤਿਆਂ, ਤੁਰਦਿਆਂ, ਫਿਰਦਿਆਂ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਕੁਝ ਇਸਤਰਾਂ ਦੇ ਤੱਖਲਿਆਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਸ਼ਿਕਿਆਂ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨੇ ਘੇਰ ਰੱਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਵਿਤਰ ਤੇ ਮਹਾਨ ਭਵਨਾਂ ਦਾ ਟੋਕਾਂ, ਤੋਪਾਂ ਤੇ ਮਸ਼ੀਨ ਗੰਨਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਵਿਚ ਕੀ ਹਾਲ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇਗਾ? ਸੋਚ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲੇ ਦਾ ਕੀ ਬਣਿਆ ਹੋਵੇਗਾ! ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਕੌਂਸਲ, ਦਲ ਖਾਲਸਾ, ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ, ਅਕਾਲ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ, ਬੰਬਰ ਖਾਲਸਾ ਤੇ ਹੋਰ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਕੀ ਬੀਤੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ? ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ਜਨਰਲ ਸੁਬੋਧ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਗਿਆਨੀ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੰਧ, ਜਥੇਦਾਰ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬੰਬਰ ਖਾਲਸਾ ਅਤੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ, ਜਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ, ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ, ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘਾਂ, ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘਾਂ, ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਗਏ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਤੇ ਭੁੱਝਗੀਆਂ ਭੁੱਝਗੀਆਂ ਨਾਲ ਕੀ ਭਾਣਾ ਵਰਤਿਆ ਹੋਵੇਗਾ? ਸੋਚ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ, ਸ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੈਂਡਰਾ, ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਕਾਲੀ ਜਥੇਦਾਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਫੌਜ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਇਸ ਸਮੇਂ ਕੀ ਸੋਚ ਰਹੇ ਹੋਣਗੇ? ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਹੋਰ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਅਨੁਆਈਆਂ ਅਤੇ ਮਰਜੀਵਤਿਆਂ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦੀਆਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਕੁ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਹੋ ਚੁਕੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ?

ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਅੰਦਰ ਘਰ ਕਰੀ ਬੈਠੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਖਲਿਆਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿਸ਼ਵਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਭਵਨ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ, ਤੱਸਾ ਖਾਨਾ, ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸਿੱਖ ਰੈਫਰੈਂਸ ਲਾਇਬਰੇਰੀ, ਸਿੱਖ ਅਜਾਇਬ ਘਰ, ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਲੰਗਰ, ਅਕਾਲ ਰੈਸਟ ਹਾਊਸ, ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਰਾਂ, ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ, ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ, ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ, ਬਾਬਾ ਅਟੱਲ ਸਾਹਿਬ, ਮਾਤਾ ਕੱਲਾਂ ਜੀ ਦੇ ਅਸਥਾਨ - ਕੱਲ ਸਰ ਸਾਹਿਬ, ਸ਼ਹੀਦ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਅਸਥਾਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਦੇ ਹੋਰ ਸਮੂਹ ਇਤਹਾਸਕ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਸਿੱਖ ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ ਦੇ ਭੇਰਿਆਂ, ਖੁੰਭਿਆਂ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਛਾਉਣੀਆਂ ਤੇ ਅਸਥਾਨਾਂ ਬਾਰੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਕਿਆਸਆਰਾਈਆਂ ਹੋਣ ਨੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਉਸਦੀ ਫੌਜ ਵੱਲੋਂ ਵਰਤਾਏ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਤੇ ਵਰਤਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਕਾਲੇ ਘਿਨਾਉਣੇ ਕਾਰਿਆਂ ਬਾਰੇ ਨਫਰਤ ਤੇ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਖੱਲਦੇ ਹੋਏ ਰੋਹ ਤੇ ਜੋਸ਼ ਭਰੇ ਚਰਚਾ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵੇਖਣ ਸੁਨਣ ਵਿਚ ਆਮ ਆ ਰਹੇ ਸਨ।

ਇਸ ਪਰਕਾਰ ਦੀ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਨਸ਼ਿਆਂ ਤੇ ਨਵੀਆਂ ਤੋਂ ਨਵੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜੋ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਉਹ ਸੀ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਅੰਦਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਫੌਜੀ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਵਹਿਸ਼ਿਆਨਾ ਸਲੂਕ, ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਦੁਰਦਸਾ, ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਹੋਰ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਹਿੰਦੂ

ਫੌਜ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਘੱਟ ਬੇਅਦਬੀ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀਆਂ ਬੀਤਾਂ ਨੂੰ ਸਾੜਨ ਅਤੇ ਪੱਥਰ ਵਿਰਸੇ ਦੀਆਂ ਮਹਾਨ ਯਾਦਾਂ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਭਵਨ ਨੂੰ ਬਹਿ ਢੇਰੀ ਕਰਕੇ ਰੱਖ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਤੇ ਵਿਆਪਕ ਚਰਚਾ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਇਕ ਐਸਾ ਦੌਰ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਅੰਦਰ ਇਹ ਖਿਆਲ ਆਮ ਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਵੱਲੋਂ ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਦੇ ਵੀ ਗਾਤਰੇ ਪਈ ਹੋਈ ਛੋਟੀ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਵੇਖੀ ਗਈ, ਜੋ ਕੋਈ ਸਿੰਘ ਨੀਲੀ, ਕਾਲੀ ਤੇ ਕੇਸਰੀ ਦਸਤਾਰ ਵਿਚ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜਾਂ ਉਹ ਸਿੱਖੀ ਬਾਣੇ ਵਿਚ ਤੁਰਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੋਇਆ ਨਜ਼ਰੀ ਆ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਜੋ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਕੋਈ ਭਾਂਗ ਸੋਟਾ ਤੇ ਛੋਟਾ ਸੋਟਾ ਹਥਿਆਰ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਵੱਡੀ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਮੁਸੀਬਤ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਮੌਤ ਦਾ ਵੀ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਤੇ ਮੂੰਹ ਵੇਖਣਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਐਸੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਅੰਦਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਇਕ ਅਜੀਬ ਕਿਸਮ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ, ਸਮਾਜਕ, ਧਾਰਮਕ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਖੂਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਫਸੀ ਤੇ ਘਿਰੀ ਹੋਈ ਦਿੱਸ ਰਹੀ ਸੀ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਹਰ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਇਸ ਅਫਰਾਤਫਰੀ, ਤਬਾਹੀ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਕਸ਼ਮਕਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਆਲਮ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਦੁਨੀਆਂ ਆਬਾਦ ਦਿਸਦੀ ਹੋਈ ਵੀ ਬੇਆਬਾਦ, ਖਿਲਰੀ ਪੁੱਲਰੀ ਤੇ ਰਸ ਗੰਨ ਹੋਈ ਨਜ਼ਰੀ ਆ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਉੱਪਰ ਪੂਰਨ ਟੋਕ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਹਸਤੀ ਤੇ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਮਹੱਤਵ ਭਰਪੂਰ ਸਿਧਾਂਤਕ ਰਵਾਇਤਾਂ ਉੱਪਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਹਰ ਸਿੱਖ ਉੱਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਪਰਗਟ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹਰ ਜਨ-ਸਾਧਾਰਨ ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਫੌਜੀ ਦੇ ਦਿਲ ਦਿਮਾਗ ਅੰਦਰ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਗਜ਼ਬਨਾਕ ਹੋਂਦ ਤੱਕ ਦੇ ਵੇਰ-ਵੇਰੇ ਤੇ ਭਿਆਨਕ ਕਿਸਮ ਦੀ ਈਰਖਾ ਦਾ ਭਾਂਬਤ ਮੱਚ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਉੱਪਰ ਕਹਿਰ ਵਾਹੁਣ ਤੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰਲਾ ਜਹਿਰ ਉਗਲਣ ਲਈ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਕਾਹਲੇ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ।

ਫੌਜੀ ਜਰਨੈਲਾਂ ਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਤੇ ਕਸਬਿਆਂ ਦੀ ਇਕ ਬਾਕਾਇਦਾ ਮਨਸੂਬਾ ਬੰਧੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਰਕਲ ਵੰਡ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਲਗਪਗ ਹਰ ਦਸਾਂ ਬਾਰਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਸਰਕਲ ਪਿਛੇ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਕੈਪਟਨ ਜਾਂ ਮੇਜਰ ਰੈਂਕ ਦੇ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਇਕ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰ ਹਾਕਮ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਫੌਜੀ ਅਮਲੇ ਵੇਲੇ ਤੇ ਜੰਗੀ ਸਾਧਨ ਵਸੀਲਿਆਂ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੈਸ ਕਰਕੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਚਤ ਅੰਡੇ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਉੱਪਰ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਫੌਜੀ ਕੈਂਪਾਂ ਤੇ ਹੋਂਡ ਕੁਆਰਟਰਜ਼ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਸੰਪਰਕ ਕਾਇਮ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਭ ਪਾਸੇ ਦੂਰ ਦੂਰ ਅੰਡਿਆਂ, ਚੰਗਾਹਿਆਂ, ਰੈਸਟ ਹਾਊਸਾਂ, ਸਕੂਲਾਂ ਕਾਲਜਾਂ ਜਾਂ, ਬਲਾਕ ਦੇ ਦਫਤਰਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਤੇ ਨੀਮ ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰਿਆਂ, ਸਭ ਥਾਵਾਂ ਉੱਪਰ ਮਿਲਟਰੀ ਦੇ ਕੈਂਪਾਂ ਅਤੇ ਗਸਤੀ ਦਸਤਿਆਂ ਦੀ ਹੀ ਭਰਮਾਰ ਦਿਸਦੀ ਸੀ।

ਛੋਟੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਅਤੇ ਸੁਇਆਂ ਨਹਿਰਾਂ ਆਦਿ ਦੀਆਂ, ਪਟੜੀਆਂ ਉੱਪਰ ਫੌਜੀ ਜੀਪਾਂ ਤੇ ਗਡੀਆਂ, ਝੱਖੜ ਝਲਾਉਂਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਇਧਰ ਉਧਰ ਭੱਜੀਆਂ ਦੰਤੀਆਂ ਫਿਰਦੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਹਿੰਦੂ ਫੌਜੀ ਬਾਹਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੱਕ ਖੇਤਾਂ, ਹੱਕੜਾਂ, ਦਰਖਤਾਂ ਦੇ ਝੁੰਡਾਂ, ਕਸਬਿਆਂ ਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਆਈਆਂ ਵਿਚਲੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਵੱਲ ਸ਼ਿਕਾਰ 'ਤੇ

ਨਿਕਲੇ ਸ਼ਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਤੇਜ਼-ਤਿੱਖੀਆਂ ਤੇ ਮਾਰੂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਸੁੱਟ ਰਹੇ ਸਨ।

ਅੱਸੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਹੀ ਚੰਗ ਪਾਸੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਗਰੁਪ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਪਠਾ ਦੱਬਾ ਕਰਦਾ, ਕਿਸੇ ਰੁੱਖ ਹੇਠ ਬੈਠਾ, ਪਿਛੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਖਲੋਤਾ, ਟੀਊਬਵੈਲ ਉੱਪਰ ਨਹਾਉਂਦਾ ਪੈਂਦਾ ਅਤੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਬਾਰਿਕ ਤੇ ਵਾੜੇ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਬੈਠਾ ਖਲੋਤਾ ਹੋਇਆ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਵੀ ਸ਼ੱਕੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਦਿਸਦਾ ਜਾਂ ਭਾਸਦਾ ਤਾਂ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਜੀਪ ਜਾਂ ਫੌਜੀ ਗੱਡੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਪਰ ਜਾ ਕੂਕਦੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪੁੱਛ ਪਤੀਤ ਦੇ ਰਾਈਫਲਾਂ ਆਦਿ ਦੇ ਬਾਟਾਂ ਦੀਆਂ ਗੁੱਝਾਂ ਤੇ ਬੂਟਾਂ ਦੇ ਨੁੱਡਿਆਂ ਦੀ ਮਾਰ ਪੈਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗੰਦੀਆਂ ਤੋਂ ਗੰਦੀਆਂ ਗਾਹਲਾਂ ਦੀ ਝੋਲ ਨਾਲ ਝੋਲਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਪਰ ਜੇ ਕੋਈ ਸਿੰਘ ਉਹਨਾਂ ਫੌਜੀਆਂ ਅੱਗੇ ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਵੀ ਉਭਾਸਰਦਾ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਫੌਜੀਆਂ ਤੋਂ ਇਸ ਅੰਨੇ ਜਬਰ ਤੇ ਅਨਿਆ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੁੱਛ ਬੈਠਦਾ ਤਾਂ ਅੱਗੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀਆਂ ਤਾਂ ਹੀ ਉਥੇ ਬੈਠੇ ਜਾਂ ਖਲੋਤੇ ਹੋਏ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਛਾਤੀਆਂ ਵੱਲ ਹਥਿਆਰ ਸੋਧ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਵੇਖਦਿਆਂ ਉਹਨਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਹੀ ਦਸਤਾਰਾਂ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਾਂ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜੀਪ ਨਾਂ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ।

ਕਿਸੇ ਨਦੀ ਨਾਲੇ, ਨਹਿਰ, ਨਖਾਸ ਤੇ ਸੁਏ ਆਦਿ ਤੱਕ ਦੇ ਪੁਲਾਂ ਤੋਂ ਦੀ ਗੁਜ਼ਰਨਾ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਲੰਘ ਕੇ ਇਕ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਦੂਸਰੇ ਪਿੰਡ ਤੱਕ ਜਾਣਾ, ਉੱਕਾ ਹੀ ਮਮਨੂਹ ਅਰਥਾਤ ਮਨ੍ਹਾਂ ਸੀ, ਨਹਿਰਾਂ ਤੇ ਵੱਡੇ ਸੁਇਆਂ ਉੱਪਰ ਪੈਦਲ ਚੱਲਣ ਜਾਂ ਸਾਈਕਲ, ਰਿਕਸ਼ਾ ਗੱਡੀ ਜਾਂ ਗੱਡਾ ਟਾਂਗਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਤਾਂ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ।

ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਅੰਦਰ ਜੂਨ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਤਿੰਨਾਂ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਸਥਿਤੀ ਇਸਤਰਾਂ ਦੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਹਰ ਸਿੱਖ ਜਿਥੇ ਮਨੋਂ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਰਲੇ ਵਰਗੀ ਭਿਆਨਕ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਫਾਸਾ ਹੋਇਆ ਸਮਝਦਾ ਸੀ ਉਥੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਹਰ ਹਿੰਦੂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਸ ਪਰਲੇ ਅਰਥਾਤ ਮੌਤ ਵੰਡ ਦੇ ਖੂਨੀ ਝਖੜ ਉੱਪਰ ਛਾਏ ਹੋਏ ਸਾਹ-ਸਵਾਰ ਤੇ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਤਰ ਹਾਕਮ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਲਵਾਗਰ ਹੋਇਆ ਸਮਝ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਉਹਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਸਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਸ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਖੁਦ ਵਾਹਿਦ ਮਾਲਕ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹਰ ਛੋਟਾ ਵੱਡਾ ਹਿੰਦੂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਸਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਭਾਰਤ ਭਰ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ, ਨੀਮ ਫੌਜੀ ਅਦਾਰੇ, ਸਮੂਹ ਫੌਜੀ ਛਾਉਣੀਆਂ, ਟੈਂਕਾਂ ਤੋਪਾਂ ਤੇ ਅਸਲੇ ਬਾਰੂਦ ਦੇ ਸਭ ਭੰਡਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਤੇ ਸਕਤੀ ਦੇ ਹੋਰ ਸਭ ਸਾਧਨਾਂ, ਵਸੀਲਿਆਂ ਉੱਪਰ ਉਸਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਹੀ ਨੀਤੀਆਂ, ਇਛਾਵਾਂ ਤੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਮੋਹਰ ਛਾਪ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਚੰਗ ਕੁਟਾਂ ਵਿਚ ਉਸਦਾ ਆਪਣਾ ਹੀ ਹੁਕਮ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਭ ਪਾਸੇ, ਪਿੰਡਾਂ, ਕਸਬਿਆਂ ਅੰਡਿਆਂ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਅਤੇ ਸੜਕਾਂ ਦੇ ਮੜਾਂ ਚੌਰਸਤਿਆਂ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਵਸਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਆਪੋ ਆਪਣੀਆਂ ਲੂਣ ਤੇਲ, ਬਜਾਜੀ, ਆੜਤ, ਖਾਦ ਖੁਰਾਕ ਤੇ ਅਨਾਜ, ਲੋਹੇ, ਸੀਮੈਂਟ, ਮਨਿਆਰੀ, ਸਬਜ਼ੀ ਤਰਕਾਰੀ, ਵਲ ਫਰੂਟ, ਚਾਹ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਕਲ ਪੁਰਜਿਆਂ, ਛੋਟੀ ਮੋਟੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਤੇ ਹੋਰ ਸੰਦੇ ਸੂਤ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਉੱਪਰ ਹਿਕ ਕੱਦ ਕੇ ਤੇ ਪੰਨਾਂ ਅਕੜਾ ਕੇ ਬੈਠੇ ਖਲੋਤੇ ਹੋਏ ਹਿੰਦੂ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਗੱਲ ਗੱਲ ਉੱਪਰ ਨਕਾਂ 'ਚੋਂ ਨੂਹੇ ਕੇਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਅੱਸੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਜਦ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਾਂ ਆਸ ਪਾਸ ਫੌਜੀਆਂ ਦੇ ਪਹਿਰੇ ਵਿਚ ਮੁਸ਼ਕਾਂ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਮੂਧੇ ਮੂੰਹ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਵੇਖਦੇ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ 'ਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਖੱਬੇ ਸੱਜੇ ਭਰਮਟ ਜਿਹਾ ਪਾ ਕੇ ਖਲੋ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਫਿਰ ਉਹਨਾਂ 'ਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਦੋਹ ਵਾਕਫ਼ਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ ਦੀ ਅਤੋਸ ਤੇ ਜੁਬਾਨ ਨਾਲ ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਨੌਕਰ ਮਾਰ ਕੇ ਭਾਤ ਭਾਤ ਦੇ ਥਲਾ ਸਵਾਲਾਂ ਦੀ ਬੁਛਾੜ ਨਾਲ ਸੰਬੋਧਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਹਿੰਦੇ ਤੇ ਪੁੱਛਦੇ, 'ਜੇ ਕੰਹਵੇਂ' ਤਾਂ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰਾਂ ਤੇ ਜਵਾਨਾਂ ਕੌਲ ਤੋਰੇ ਹੋਕੇ 'ਚ ਸਵਾਰਸ਼ ਕਰਾ? ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਸਭ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰ ਆਪਣੀ ਬੜੀ ਮੰਨਦੇ ਨੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਅਫਸਰ ਵੀ ਸਾਡੇ ਕੱਲ ਬੰਨ੍ਹੇ ਖਲੋ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਸਾਡੇ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਹਾਲ ਚਾਲ ਪੁਛਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਜੇ ਆਪਾਂ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਦਈਏ ਤੇ ਉਸਦੀ ਸਵਾਰਸ਼ ਕਰ ਦਈਏ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਉੱਪਰ ਗੱਰ ਕਰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਮੰਨ ਵੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਮੈਂ ਤੇਨੂੰ ਕਿੰਨਾਂ ਵਰਜਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸਾਂ ਕਿ ਮੋਰਚਿਆਂ ਤੇ ਜਥਿਆਂ ਦੇ ਗੋਤ 'ਚ ਨਾ ਪਉ ਤੇ ਆਹ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਸਿਰ ਉੱਪਰ ਨੀਲੇ ਪੀਲੇ ਪਟਕੇ ਬੰਨ੍ਹੀ ਫਿਰਦੇ ਜੋ, ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਹਿੰਗਾ ਪੈਣਾ। ਚੱਲ ਹੱਡਾ ਹੁਣ ਸੁਣਾ ਫਿਰ ਕੀ ਮਰਜ਼ੀ ਆ ਜੇ ਕਹਵੇਂ' ਤਾਂ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰ ਦੇ ਸਵਾਰਸ਼ ਕਰਾ? ਬਸ ਉਸ ਵੇਲੇ ਜ਼ਰਾ ਤੂੰ ਵੀ ਦੇ ਚਾਰ ਮਿਟਾਂ ਲਈ ਉਹਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤਰਲੇ ਮਿੱਤਾਂ ਕਰ ਲਈ।'

ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀਆਂ ਇਸਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਸਿੰਘ ਅੱਗੇ ਉੱਕਾ ਹੀ ਨਾ ਗੱਲਦੇ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਹਿ ਕੇ ਮੂੰਹ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਫੇਰ ਲੈਂਦੇ।

ਇਸ ਦੌਰ ਦੀ ਭਿਆਨਕਤਾ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਦਹਿਸ਼ਤ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਜਦ ਮਿਲਟਰੀ ਦੀਆਂ ਜੀਪਾਂ ਗੱਡੀਆਂ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਜਾਂ ਕਸਬੇ ਵਿਚ ਜਾਕੇ ਖਲੋਦੀਆਂ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹਰ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਤੇ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਪਰਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸਤਰਾਂ ਜਾਪ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਫੌਜ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੀ ਘਰ ਉੱਪਰ ਛਾਪਾ ਮਾਰਨ ਤੇ ਧਾਵਾ ਬੋਲਣ ਆਈ ਹੋਈ ਹੈ।

ਜਦ ਫੌਜ ਆਪਣੀ ਗਿਣੀ ਮਿਥੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਬੰਧਤ ਪਿੰਡ ਤੇ ਕਸਬੇ ਦੇ ਸਭ ਬਾਲਗ ਤੇ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹ ਮੁਖੀਆਂ ਨੂੰ ਪੰਚਾਇਤਘਰ ਆਦਿ ਕਿਸੇ ਅਸਥਾਨ ਉੱਪਰ ਇਕੱਠਿਆਂ ਹੋਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਚਾਹਤ ਦਿੰਦੀ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਸੁੱਨ-ਮਸ਼ਾਨ ਜਿਹੀ ਵਰਤ ਜਾਂਦੀ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠ ਹੋਣ ਵਿਚ ਦੇਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦਸ਼ਾ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਤੇ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਉੱਪਰ ਖੂਬ ਧੌਸ ਜਮਾਈ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦਾ ਛੋਤੀ ਤੋਂ ਛੋਤੀ ਇਕੱਠ ਕਰਨ ਸੰਬੰਧੀ ਸਖਤ ਯਕੀਨਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ।

ਪਿੰਡ ਦਾ ਇਕੱਠ ਹੋ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਪੰਚਾਂ, ਸਰਪੰਚਾਂ ਨੰਬਰਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਗੀਟਾਰਿਡ ਸਿਵਲ ਤੇ ਫੌਜੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਉਸ ਇਕੱਠ ਤੋਂ ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਵਖਰਿਆਂ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਆਪਣੀ ਜੋਬ 'ਚੋਂ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਤੇ ਪੁਲੀਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਲੋਂ ਮਿਲੀ ਇਤਲਾਹ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਪਰ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਲਿਸਟ ਕੱਢ ਲੈਂਦੇ ਤੇ ਫਿਰ ਉਹਨਾਂ ਉੱਪਰ ਰੂਹਬ ਭਾੜਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੁਝ ਇਸਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਹੀ ਰਲਵੀਆਂ ਮਿਲਵੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ।

'ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਇਤਲਾਹ ਮਿਲੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਅਸਲਾ ਬਾਰੂਦ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਭਿਡਰਾਵਾਲ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹਮਾਇਤੀ

ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਜਾਨ ਦਾ ਖਤਰਾ ਹੈ, ਤੁਹਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੁਆਲੇ ਉਂਝੇ ਫੌਜ ਦਾ ਘੇਰਾ ਤੋੜਣ ਲਈ ਹਜ਼ੂਰ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰ ਬੰਦ ਹੋਕੇ ਫੌਜ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈਂਦੇ ਰਹੇ ਨੇ। ਤੁਹਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਜਥੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਕਸਬਿਆਂ ਦੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜਾਨ ਮਾਰ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਯਕੀਨੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸੀ ਤੇ ਕੁਝ ਥਾਵਾਂ ਉੱਪਰ ਉਹਨਾਂ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਵੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੀ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਪਿੰਡ ਉੱਪਰ ਸਖਤੀ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਇਸਤਰਾਂ ਦੇ ਸਭ ਖਤਰਨਾਕ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਅਸਲਾ ਬਾਰੂਦ ਤੇ ਸਭ ਛੋਟੇ ਮੋਟੇ ਹਥਿਆਰ ਇਥੇ ਹੁਣੇ ਹੀ ਪੇਸ਼ ਕਰੋ ਨਹੀਂ ਤਾਂ.....'

ਜਦ ਸਬੰਧਤ ਪਿੰਡ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਭ ਬੱਚੇ ਬੀਬੀਆਂ ਤੇ ਬਿਰਧਾਂ ਤੱਕ ਨੂੰ ਵੀ ਘਰਾਂ ਦੇ ਕੋਠਿਆਂ, ਕਮਰਿਆਂ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਸਿਖਰ ਦੁਪਹਰ ਦੀ ਸਭਤਰੀ ਭੁਝਦੀ ਹੋਈ ਪੁੱਪ ਹੇਠ ਵੇਹੜਿਆਂ ਤੇ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਖਲਿਆਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਐਸੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸਭ ਛੋਟੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਲਈ ਬੈਠਣਾ ਜਾਂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਗੱਲ ਬਾਤ ਤੇ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਨਾ ਤੇ ਇਧਰ ਉਧਰ ਵਿਰਨਾ ਤੁਰਨਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਜ਼ਰਾ ਭੁ ਵੀ ਧਿਆਨ ਲਗਾ ਕੇ ਝਾਕਨਾ ਉਕਾ ਹੀ ਮਨ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦਾ।

ਘਰਾਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਵੇਖਦਿਆਂ ਦੀ ਵੇਖਦਿਆਂ ਘਰਾਂ ਦਾ ਸਮਾਨ ਟਰੇਕਾਂ, ਸੰਦੂਕਾਂ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਖਿਲਰਦ ਲਗ ਪੈਂਦਾ। ਅਨਾਜ ਦੇ ਭਤੋਲੇ ਚੁਰਾਸੇ ਤੋਂ ਬੇਰੇ ਬੀਬੀਆਂ ਮੂਧੇ ਹੋਣ ਲਗ ਪੈਂਦੇ। ਕਪੜੇ ਲੀਝੇ ਤੇ ਬਾਗ-ਫੁਲਕਾਰੀਆਂ ਆਦਿ ਉਗੜ ਦੁਗੜੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੱਚੀਆਂ ਪੱਕੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਉੱਪਰ ਵੇਰੀ ਹੋਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀਆਂ, ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੌਰਾਨ ਘਰਾਂ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੀਲੀਆਂ ਪੀਲੀਆਂ ਤੇ ਕਾਲੀਆਂ ਦਸਤਾਰਾਂ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਵੱਡੇ ਬਾਣਿਆਂ ਚੌਲਿਆਂ ਤੇ ਕਛਹਿਰਿਆਂ ਤੱਕ ਦੇ ਬਾਰੇ ਲੰਮੀ ਚੌੜੀ ਪੁੱਛ ਗਿੱਛ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਭ ਘਰਾਂ ਹਵੇਲੀਆਂ 'ਚੋਂ ਹੱਥ ਲੱਗਣ ਵਾਲੇ ਭਾਂਗਾ ਸੋਟੇ, ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬਾਂ, ਟਕੂਏ ਕੁਲਹਾੜੀਆਂ ਦਾਤਰ ਕੰਧਾਲੇ ਤੇ ਵਾਂਸੀ ਪਰਾਣੀਆਂ ਤੱਕ ਫੌਜੀ ਗੱਡੀਆਂ ਵਿਚ ਨੱਥੇ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ।

ਕਈ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਪਿੰਡ ਬਾਹਰ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨ ਭੂਮੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਕਬਰਾਂ ਰੋਕੜ ਰੋੜਾਂ ਤੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਟਿੱਬੇ ਟਿੱਬੇ ਉੱਪਰ ਕਹਿਰਾਂ ਦੀ ਪੁੱਪ ਗਰਮੀ ਵਿਚ ਹੀ ਖਲਿਆਰ ਛੱਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਘਰਾਂ ਹਵੇਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਤਲਾਸ਼ੀਆਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕੁਝ ਕੁ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਗੈਰ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਹੀ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਸੂਰਜ ਅਸਤਨ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸਿਰਫ ਬੱਚਿਆਂ ਤੇ ਮਾਈਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਜਾ ਕੇ ਟੁੱਕ ਪਾਣੀ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਪਰ ਇਹ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਵੀ ਸਾਰੇ ਦਿਨ ਦੀਆਂ ਭੂਖੀਆਂ ਧਿਆਈਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਕਈ ਪਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਤੇ ਯਕੀਨੀ ਚਿਤਾਵਨੀਆਂ ਆਦਿ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ।

ਮਰਦਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕਾਫੀ ਰਾਤ ਗਿਆਂ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਘਰੇ ਘਰੀ ਜਾਣ ਦੀ ਛੋਟੀ ਮਿਲਦੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰੇ ਘਰੀ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਤੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਵਿਚ ਅਮਨ ਅਮਾਨ ਕਾਇਮ ਅਤੇ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਗਵਾਂਦੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਸਖਤ ਤਾੜਨਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪਿੰਡ ਦੀ ਪੰਚਾਇਤ ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ

ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਸੰਗਤ ਰੂਪ 'ਚ ਇਕੱਠਿਆਂ ਨਾ ਹੋਣ, 'ਬੇਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ, ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ' ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰੇ ਨਾ ਛੱਡਣ ਅਤੇ ਨਾ ਉਹ ਸਪੀਕਰ ਲਗਾ ਕੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ ਬਾਰੇ ਸਖਤ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਘਰਾਂ ਜਾਂ ਹਵੇਲੀਆਂ ਆਦਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਅਪਣੇ ਪਾਸ ਭਾਂਗਾ ਸੋਟਾ ਨਾ ਰੱਖਣ ਬਾਰੇ ਸਖਤ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰਾਤ ਸਮੇਂ ਪਿੰਡ ਦੀ ਵਿਰਨੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਦਮ ਨਾ ਰਖਣ ਅਤੇ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਲ ਝੰਗਰ ਨਾ ਛੱਡਣ ਬਾਰੇ ਵੀ ਤਾੜਨਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ।

ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਰਪੰਚਾਂ ਅਤੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੇ ਨੰਬਰਦਾਰਾਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਸੂਚੀ ਦਰਜ ਸ਼ੈਲੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ, ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਉੱਪਰ ਸਖਤ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਤੇ ਭਿੜਤਾਂਵਾਲੇ ਜਥੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਕਤੀਆਂ ਦੀ ਔਠਾਂ ਪਹਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਵਿਚ ਲਿਸ਼ਟ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਸਬੰਧਤ ਥਾਣੇ ਜਾਂ ਨਜ਼ਦੀਕ ਦੇ ਫੌਜੀ ਹੈੱਡ ਕੁਆਟਰ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਬਾਰੇ ਵੀ ਉਥੇ ਖਲੀਤਿਆਂ ਪਲੀਤਿਆਂ ਹੀ ਹੁਕਮ ਚਾਹਤ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ।

ਪਿੰਡਾਂ ਨਾਲ ਲਗਦੀਆਂ ਬਾਹਰ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚਲੀਆਂ ਬੈਠਕਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਪਰਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰਾਤ ਸਮੇਂ ਵੀ ਚੋਨ ਨਾ ਲੈਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਲੋਂ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਵੀ ਮੁਖਬਰੀ ਮਿਲਣ ਉੱਪਰ ਫੌਜੀ ਗਾਰਦਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਤੇ ਹਵੇਲੀਆਂ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਕੇ ਵੇਹੜਿਆਂ ਦਾਲਾਨਾਂ ਤੇ ਛੱਤਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂ ਮਲਦੀਆਂ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰ ਬੰਦ ਸੈਂਟਕ ਘਰ ਦੇ ਜੀਆਂ ਦੇ ਪੈਂਦ ਸਰਹਾਣੇ ਜਾ ਖਲੋਂਦੇ। ਮਾਈਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਤੇ ਬਿਰਧਾਂ ਤੱਕ ਨੂੰ ਕੱਝੇ ਫਿਕੇ ਬੇਲਾਂ ਅਤੇ ਬੰਦੂਕੀ ਬਾਣਾਂ ਦੀਆਂ ਹੁਝਾਂ ਤੇ ਅਤੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਉਠਾ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਚੋਹਰਿਆਂ ਉੱਪਰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਗੋਸ਼ਨੀ ਸੁੱਟੀ ਜਾਂਦੀ। ਹਰ ਛੋਟੇ ਵੱਡੇ ਕਮਰੇ, ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕੁਝਾਂ ਢਾਹਿਆਂ ਤੇ ਗੁਮਲਖਾਨਿਆਂ ਅਤੇ ਛਤਾਂ ਚੂਬਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਨੁਕਰਾਂ ਤੱਕ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਜਾਂਦੀ। ਘਰ ਦੇ ਹਰ ਛੋਟੇ ਵੱਡੇ ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਪੌਸ਼ ਵਖਾਈ ਜਾਂਦੀ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਉੱਪਰ ਅਜੀਬ ਅਜੀਬ ਤਰਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ। ਐਸੇ ਸਮੇਂ ਜੇ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਦੇ ਮੱਥੇ ਉੱਪਰ ਜਰਾ ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਤਿਉੜੀ ਜਾਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਤੇ ਬੇਲਾ ਵਿਚ ਰੋਹ ਗੁਸੇ ਤੇ ਕੱਝ ਦੀ ਝਲਕ ਵੇਖੀ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਜੇ ਉਸ ਨਾਲ ਬੀਤਦੀ ਤੇ ਉਸਦੇ ਪਰਵਾਰ ਦਾ ਜੇ ਹਾਲ ਹੁੰਦਾ ਉਸਦੀ ਪੀੜਤ ਦਸ਼ਾ ਦਾ ਸਿਰਫ ਉਸਨੂੰ ਤੇ ਉਸਦੇ ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ ਹੀ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਚੁਕਾ ਹੈ ਫੌਜ ਨੂੰ ਹਰ ਤਰਾਂ ਨਾਲ ਖੁਲੀ ਛੋਟੀ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿੱਖ ਦਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਆਮ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਪੂਰਨ ਅਧਿਕਾਰ ਰਖਦੀ ਸੀ। ਐਸੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਫੌਜੀਆਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਤੀ ਕਾਰੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕਿਧਰੇ ਕੋਈ ਦਾਦ ਫਰਿਆਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਬਸ, ਜੇ ਕੁਝ ਫੌਜ ਨੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਉੱਪਰ ਫੌਜ ਵੱਲੋਂ ਢਾਹੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਜਬਰ ਜ਼ਲਮ ਦੀ ਅਸਲ ਤਸਵੀਰ ਤੇ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਇਨ-ਬਿਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਹੀ ਸਹੀ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਣਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਅਸਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਔਂਵੇ ਨਾਮ ਮਾਤਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਣਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹ-ਤਿਨਾਂ ਖੂਨੀ ਝਾਕੀਆਂ ਤੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰਾ ਝੁੰਘੇ ਮਨ ਨਾਲ ਜਾਚਣਾ ਪਰਖਣਾ ਤੇ ਭੋਲਣਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀ ਜੀ. ਟੀ. ਰੋਡ ਤੋਂ ਤਲਵੰਡੀ ਦੁਸਾਂਝ ਵੱਲ ਨੂੰ ਇਕ ਪੱਕੀ ਸੜਕ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਫੌਜ ਨੇ ਇਸ ਪਾਸੇ

ਵੱਲ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਭਾਗਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਬਰਦਸਤ ਦਹਿਸ਼ਤ ਫੈਲਾ ਰਹੀ ਸੀ।

ਫੌਜ ਵਲੋਂ ਤਲਵੰਡੀ ਦਸਾਝ ਤੇ ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਉੱਪਰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਜਬਰ ਤੇ ਅਤਿਆਚਾਰ ਚਾਹਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਤਾਂ ਜੋ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਥਾਹਰੇ ਵਿਚ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੱਕ ਫੌਜ ਦੀ ਧਾਕ ਬੈਠ ਜਾਵੇ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਕਿ ਫੌਜ ਆਪਣਾ ਹੁਕਮ ਕਿਸਤਰਾਂ ਮਨਵਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਭੁੱਲਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰਾਂ ਦੇ ਰੁਹਬ ਆਦਾਬ, ਹੁਕਮ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਧੌਸ ਅੱਗੇ ਸਿਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਝੁਕਾਉਂਦੇ?

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਉੱਪਰ ਏਸ ਕਰਕੇ ਵੀ ਗੋਲੀਆਂ ਵਰ੍ਹਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਕਿ ਉਹ ਫੌਜੀ ਗੱਡੀਆਂ ਤੇ ਜੀਪਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਖੜਾ ਤੇ ਭੁੱਖਾ ਬਾਗਾਂ ਵੱਲ ਨੂੰ ਰੁਖ ਕਿਉਂ ਕਰਦੇ ਨੇ? ਨਹਿਰਾਂ ਸੁਣਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਇਕ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਦੂਸਰੇ ਪਿੰਡ ਵੱਲ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਜਾਂਦੇ ਨੇ? ਨਹਿਰਾਂ ਆਦਿ ਦੇ ਪੁਲਾਂ ਤੇ ਪਟੜੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਘਾ ਕਿਉਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਨੇ? ਸੂਰਜ ਅਸਤਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੇ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਿੰਡ ਦੀ ਫਿਰਨੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਦਮ ਕਿਉਂ ਰਖਦੇ ਨੇ? ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਅੰਦਰ ਸੰਗਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਖੈਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ ... ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਦੇ ਜੰਕਾਰੇ ਕਿਉਂ ਫੜਦੇ ਨੇ?

ਜਦ ਫੌਜ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਅੰਦਰ ਸੰਗਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਫੌਜ ਵਲੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਜਬਰਦਸਤ ਰੂਪ 'ਚ ਘੇਰਾ ਘੇਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਨਮਨੁੱਖੀ ਤੇ ਹੋਦ ਦਰਜੇ ਤੱਕ ਅਸਭਿਆ ਬੇਲਾ ਕਬਲਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਧਮਕੀਆਂ ਦੇਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਪਰ ਜਦ ਕੁਝ ਇਕ ਸਿੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ੁਰਅਤ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਪਵਿਤਰਤਾ ਤੇ ਸੰਗਤ ਦੀ ਮਾਨ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਟਤਾ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਅਖਲਾਕ ਦੀ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਸਲੀਕੇ ਤੇ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਸੰਗਤ ਉੱਪਰ ਵਾਇਰੰਗ ਖੋਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਹਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲਏ ਗਏ ਸਿੱਖਾਂ ਉੱਪਰ ਜੀਅ ਝਰਕੇ ਤਸੱਦਦ ਚਾਇਆ ਗਿਆ। ਹਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲਏ ਗਏ ਸਿੱਖਾਂ ਉੱਪਰ ਤਸੱਦਦ ਚਾਹੁਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਲਫ ਨੰਗਿਆਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਰਾਹਾਂ ਉੱਪਰ ਘੱਟਿਆਂ ਬੰਧੀ ਨੰਗ ਪੜੇਗੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਖਲਿਆਰੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਅੱਸੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਵਲੋਂ ਦਖਲ ਦੇਣ ਉੱਪਰ ਉਸਨੂੰ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਲਿਟਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਬੇਟਾਂ ਬੁਟਾਂ ਦੀਆਂ ਸੋਟਾਂ ਮਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਤਿਆਨਕ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਉਸਦਾ ਸਰੀਰ ਫੇਰ ਸੁੱਟਿਆ। ਉਸਨੂੰ ਧਰਤੀ ਉੱਪਰ ਧੁਰਿਆ ਘਸੀਟਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਉਸਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨਿਵਾਲ ਹੋ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਦੀ ਵੀ ਜੀਅ ਝਰਕੇ ਖੋਪੜੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਿੱਖੀ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਪੂਰੀ ਮਨ ਆਈ ਕਰਕੇ ਗੱਲਿਆਂ ਤੇ ਵਲੂੰਦਰਿਆ ਗਿਆ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਪਿੰਡ ਹਰੀਹਰ, ਫੀਰੋਜ਼ਪੁਰ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸੌ ਅੱਠ ਮੀਲ ਦੂਰ ਫੀਰੋਜ਼ਪੁਰ ਮੁਕਤਸਰ ਰੋਡ ਉੱਪਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਦਰਦ ਭਰੀ ਦਾਸਤਾਨ ਕੁਝ ਇਸਤਰਾਂ ਹੈ।

ਫੌਜ ਵਲੋਂ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਵੀ ਸਿਰਫ ਸਿੱਖਾਂ ਅੰਦਰ ਦਹਿਸ਼ਤ ਫੈਲਾਉਣ ਦੇ ਖਿਆਲ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਨਾਲ ਪੁਲਾਂ ਤੇ ਖਾਸ ਖਾਸ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਰਸਤਿਆਂ ਉੱਪਰ ਜਬਰਦਸਤ ਨਾਕਾ ਬੰਦੀ ਕੀਤੀ

ਗਈ। ਜਹਾ ਕੁ ਵੀ ਵੇਲੇ ਕੁਵੇਲੇ ਇਧਰ ਉੱਪਰ ਆ ਜਾ ਰਹੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾ ਕੁਝ ਪੁੱਛਿਆਂ ਦੱਸਿਆਂ ਹੋ ਵਾਰਨਿੰਗ ਦਿੱਤਿਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਗੋਲੀਆਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ। ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੜਕਾਂ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਵਖਾਵੇ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸਤਰਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੀ ਖੁਲੀ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਲਾਈ ਗਈ।

ਇਸਤਰਾਂ ਇਲਾਵਾ ਰਾਹ ਜਾਂਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਾਂ ਬੇਨੁੱਧੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਰ ਦੁਪਹਰ ਸੜਦੀ ਬਲਦੀ ਹੁੰਪ ਵਿਚ ਸੜਕਾਂ ਰਾਹਾਂ ਵਿਚ ਸੁੱਟੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਜੇ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਅਗੋਂ ਥੋੜਾ ਜਿਨਾ ਵੀ ਉਭਾਸਰਦਾ ਜਾਂ ਫੌਜ ਦੇ ਕਿਸੇ ਅਫਸਰ ਤੇ ਸਿਪਾਹੀ ਉੱਪਰ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਅਗੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਮੰਕੇ ਤੇ ਹੀ ਗੋਲੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਰ ਪੰਦਰਾਂ ਵੀਹਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਪਿਛੇ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਪਿੰਡ ਤੇ ਕਸਬਾ ਅੱਸੀਆਂ ਹੀ ਘਿਨਾਉਣੀਆਂ ਤੇ ਤਿਆਨਕ ਖੂਨੀ ਝਾਕੀਆਂ ਤੇ ਦਰਨਾਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਯਾਦਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੋਣ ਵਜੋਂ ਸਮੁੱਚੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਪੁਕਾਰ ਕੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪ੍ਰਤਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੋਕਾ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ,

'ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਜੇ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸੱਚੇ ਸਪੁੱਤ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਸਿੰਘ ਸੂਰਮਿਆਂ ਵਾਂਗ ਆਨ ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਜੀਉਣਾ ਲੱਚਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਫਿਰ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਜੁਲੇ ਨੂੰ ਉਤਾਰਨ ਲਈ ਇਕ ਮੁੱਠ ਹੋ ਜਾਓ। ਹਥਿਆਰ ਬੰਦ ਤੇ ਜਥੇਬੰਦ ਹੋਕੇ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਘਾਤਕ ਤੇ ਅਕ੍ਰਿਤਘਣ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਮਨੋ ਚਿਤੋਂ ਇਕ ਸੁਰ ਤੇ ਦ੍ਰਿੜ ਹੋਕੇ ਹੁਣ ਤੱਤੇ ਵਿਚ ਉੱਤਰ ਆਉ। ਫਤਹਿ ਤੁਹਾਡੇ ਅੱਗ ਸੰਗ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਸੀਂ ਹੋਕ ਤੇ ਸਚਾਈ 'ਤੇ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਮੰਜ਼ਲ ਵੱਲ ਇਕ ਕਦਮ ਅੱਗੇ ਵਧੋਗੇ ਤਾਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਮੰਜ਼ਲ ਤੁਹਾਡੇ ਵੱਲ ਦਸ ਕਦਮ ਅੱਗੇ ਵਧੇਗੀ। ਤੁਹਾਡੇ ਤੁਰੇ ਜਾਓ ਵਧਦੇ ਚਲੇ ਜਾਓ। ... ਜਿੱਤਾਂ ਅਵਸ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਪੈਰ ਚੁੰਮਦੀਆਂ ਨੇ ਜਿੰਨਾਂ ਦਾ ਖਾਸਾ ਮਰਜੀਵਤਿਆਂ ਤੇ ਸਿਰ ਲੱਥੇ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੂੰ ਪਿਆ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਖਾਸਾ ਤੇ ਗੁਣ ਲੱਖਣ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਿਰਸੇ ਵਿਚ ਨਸੀਬ ਨੇ ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਹੁਣ ਪੱਕੇ ਤੌਰ ਤੇ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਨਾਂ 'ਚ ਉਤਾਰਨਾ ਤੇ ਵਸਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਤਖਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ ਮੰਗਿਆ।'

3.

ਜੂਨ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਜਿੰਨਾ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਤੇ ਕਸਬਿਆਂ ਵਿਚ ਫੌਜ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਨੂੰ ਕੁਚਲਿਆ ਤੇ ਪੰਥਕ ਮਾਨ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਨੂੰ ਫੇਲਿਆ-ਘਚੋਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਸਿਕਾਰ ਖੇਡਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਉਹਨਾਂ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਜੋ ਕੁਝ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਇਸਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਭਾਗਾਂ ਤੇ ਮਿਲਟਰੀ ਕੈਂਪਾਂ ਵਿਚ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਉਹ ਤਾਂ ਹੋਰ ਦਰਜੇ ਤੱਕ ਖੇਡਨਾਕ ਤੇ ਭਿਆਨਕ ਸੀ।

ਇਸ ਦੌਰ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਅੰਦਰ ਜਿਥੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਸਿੱਖਾਂ ਉੱਪਰ ਫੌਜ ਗਜ਼ਬ ਦਾਹ ਰਹੀ ਸੀ ਉਥੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਹਿੰਦੂ ਵੀ ਫੌਜ ਦੇ ਬਲ ਬੰਨੇ, ਆਪਣੇ ਕਾਬੂ ਆਉਣ ਤੇ ਢਹੇ ਚੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਗੁਜ਼ਾਰ ਰਿਹਾ।

ਉਸ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ, ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਪੰਥ ਘਾਤਕ ਜਜ਼ਬਾਤ ਤੇ ਕਰਦਾਰ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਐਨ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਉੱਪਰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਫੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੋਈ ਆਮ ਪੱਧਰ ਦੀ ਫੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਤਾਂ ਸਮੁੱਚੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੇ ਹਸਤੀ ਉੱਪਰ ਸਮੁੱਚੇ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਵਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਮਾਰੂ ਢੰਗ ਦਾ ਇਕ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਤੇ ਫੇਸਲਾਕੁਨ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਸੀ।

ਪੰਜ ਜੂਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਪਛਮ ਤੇ ਉੱਤਰ ਪਛਮ ਵਿਚ ਅਰਥਾਤ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਪੈਂਦੇ ਹਿੰਦੂ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਗਲੀ ਮੁਹੱਲਿਆਂ ਵਿਚ ਜੋ ਵੀ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਸ਼ਕੰਜੇ ਵਿਚ ਫਸ ਗਿਆ ਤੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਆ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਢਹੇ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸਦੇ ਕੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਇਆ।

ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਢਹੇ ਚੜ੍ਹ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਪੜੇ ਪਾੜ ਸੁੱਟੇ ਜਾਂਦੇ, ਦਾਹੜੀ ਕੋਸ਼ ਖੋਲ੍ਹ ਖਲਾਰ ਸੁੱਟੇ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਕਈਆਂ ਦੇ ਕੋਸ਼ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬੱਚਿਆਂ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਨੁੱਡੇ ਮਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ, ਸਿਰਾਂ ਵਿਚ ਘੱਟਾ ਮਿਟੀ ਪਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਚੋਹਰਿਆਂ ਉੱਪਰ ਖੁੰਭਿਆਂ ਤੇ ਬੁਕਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ।

ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਤੇ ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਦਰਜੇ ਤੱਕ ਜਲੀਲ ਤੇ ਰੁਸਵਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੌਜ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਵਲੋਂ ਹਿੰਦੂ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਸਵਾਇਆ ਕਰਨ ਅਰਥਾਤ ਸ਼ਕਾਰ ਖੇਡਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ।

ਐਸੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਫੌਜੀਆਂ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਂ ਪੰਜਾਂ ਸੱਤਾਂ ਸੱਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਦਸਤਾਰਾਂ ਨਾਲ ਜਰੂਟੇ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਸਭਣਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਪਿਛੇ ਬੰਨ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਖਿਲਰੇ ਖਿਲਾਰੇ ਹੋਏ ਕੋਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਚੋਹਰਿਆਂ ਨੂੰ ਢੱਕ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਕੋਲ ਖਲਿਆਰ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗਲੀਆਂ ਦੇ ਮੱਝਾਂ ਉੱਪਰ ਇਕ ਪਾਸੇ ਜਿਹੇ ਕੱਧਾਂ ਨਾਲ ਖੜਿਆ ਕਰਕੇ ਸਟੇਨ ਗੰਨਾਂ ਦੇ ਬਰਸਟ ਮਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ।

ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁਝ ਥਾਵਾਂ ਉੱਪਰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਖਲੋ ਕੇ ਭੋਗੜੇ ਪਾਏ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਫੌਜੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ 'ਜੈ ਬਜਰੰਗ ਬਲੀ ਦੇ ਬੋਲੇ-ਜੈਕਾਰੇ ਛੱਡੇ ਗਏ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਜੀ ਕੇ ਬੋਲ ਬਾਲੇ ਤੇ ਫੌਜੀ ਰਾਜ 'ਜ਼ਿੰਦਾ ਬਾਦ' ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਲਾਏ ਗਏ।

ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਵੱਲ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹਿੰਦੂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਗਿੱਧੇ ਤਾੜੀਆਂ ਮਾਰੇ ਗਏ ਤੇ ਘਮਚੜੇ ਪਾਏ ਗਏ ਅਤੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਖਲਾਵ ਗੰਦੇ ਤੇ ਗੰਦੇ ਤੇ ਘਟੀਆਂ ਤੋਂ ਘਟੀਆਂ ਬੋਲ ਕਬੋਲ ਕਹਿ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮਨਾਂ ਅੰਦਰਲੀ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਭੜਕਾਂ ਕੱਢੀ ਗਈ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬੜੇ ਚਾਅ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਲੈ ਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਫਿਰ ਉਹਨਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਬੜੇ ਲਾਡ ਨਾਲ ਪੁਛਿਆ ਜਾਂਦਾ ਕਿ, 'ਦਸੇ, ਇਹ ਕੌਣ ਮਰੇ ਪਏ ਨੇ?'

ਜਦ ਬੱਚੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਵੱਲ ਬਿਟਰ ਬਿਟਰ ਵੇਖਣ ਪਿਛੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਉਧਰਾਂ ਵਾ ਲੈਂਦੇ ਤਾਂ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਤੇ ਮਰਦ ਉਹਨਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਮੁੜ ਉਧਰ ਨੂੰ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਦੱਸਦੇ, 'ਇਹ ਲਾਸ਼ਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਨੇ, ਸਾਡੇ ਬਹਾਦਰ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੱਲੀਆਂ ਚਲਾ ਕੇ ਮਾਰ ਸੁੱਟਿਆ। ਇਹ ਵੱਖਰਾ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਮੰਗਦੇ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੇ ਦਿੱਤਾ।' ਫਿਰ ਆਪ ਹੀ ਖਿਤ ਖਤਾ ਕੇ ਹੱਸ ਪੈਂਦੇ ਤੇ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਆਪਣੇ ਕੁਛੜ ਚੁੱਕੇ ਹੋਏ ਬੱਚੇ ਵੱਲ ਵੇਖਕੇ ਕਹਿੰਦੇ, 'ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਆਪ ਆਪਣੇ ਬੇਟੇ ਨੂੰ ਵੇਡੇ ਹੋਏ 'ਤੇ ਫੌਜ ਵਿਚ ਅਫਸਰ ਭਰਤੀ ਕਰਵਾਉਣਾ। ਹਛਾ ਬੇਟਾ ਤੂੰ ਵੇਡਾ ਹੋਕੇ।'

ਗੱਲ ਕੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੂ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਗਲੀ ਮੁਹੱਲਿਆਂ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੀ ਹੋਈ ਤਬਾਹੀ ਤੇ ਬਰਬਾਦੀ ਉੱਪਰ ਦਿਲ ਖੋਲ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਪਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਹਰ ਹਿੰਦੂ ਹਿੰਦੂ ਦੀ ਜਜ਼ਬਾਤ, ਹਾਵ ਭਾਵ, ਮਨ ਦੇ ਉਦਗਾਰਾਂ, ਉਸਦੇ ਤੁਰਨ ਫਿਰਨ ਤੇ ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਅਤੇ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਚਮਕ ਤੇ ਨਜ਼ਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਇਸਤਰਾਂ ਲਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਦੇਸ਼ ਮੁਲਕ ਉੱਪਰ ਫਤਹਿ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਈ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਅਰਬਾਂ ਖਰਬਾਂ ਰੁਪਿਆਂ ਦਾ ਤੇ ਸੋਨੇ ਅਤੇ ਹੀਰ ਜਵਾਹਰਾਤਾਂ ਦੇ ਭੰਡਾਰਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਖਜ਼ਾਨਾ ਲਗ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਅਗਲੀਆਂ ਪੁਸ਼ਤਾਂ ਤੱਕ ਦਾ ਅਗਾ ਸੰਗ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੂ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਗਲੀ ਮੁਹੱਲਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਲੋਕ ਘਰ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਵਧਾਈਆਂ ਦੇਂਦੇ ਰਹੇ। ਫੌਜੀਆਂ ਲਈ ਉਚੇਰੇ ਪਕਵਾਨਾਂ ਤੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਹਿੰਦੂ

ਅੰਤਰਤਾ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਗਲੀ ਮੁਹੱਲਿਆਂ ਵਿਚ ਗਸਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਮਿਰਚਾ ਬੰਦੀ ਤੇ ਨਾਕਾ ਬੰਦੀ ਲਈ ਬੈਠੇ ਫੌਜੀ ਸੈਟਕਾਂ ਤੇ ਅਫਸਰਾਂ ਦਾ ਆਪ ਮੂੰਹ ਮਿਠਾ ਕਰਵਾਉਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮੱਥੇ ਉੱਪਰ ਸਿੱਖਾਂ ਉੱਪਰ ਹੋਈ ਜਿੱਤ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਸੁੱਖਾਂ ਸਗਣਾ ਦੇ ਟਿਕੇ ਲਾਉਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ।

ਜਦ ਇਹ ਹਿੰਦੂ ਮੁਣਿਆਰਾਂ ਤੇ ਕੀਮਤਾਂ ਹਿੰਦੂ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ ਜਥਾਨੀ ਪੱਜ ਛੇ ਜੂਨ ਦੀ ਰਾਤ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਤਬਾਹੀ ਤੇ ਬਰਬਾਦੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੇ ਬਾਹਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਤਲ-ਏ-ਆਮ ਅਤੇ ਫੌਜੀ ਕੈਂਪਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਤੇ ਦੁਰਗਤੀ ਦਾ ਹਾਲ ਸੁਣਦੀਆਂ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਹ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਠਹਾਕੇ ਮਾਰ ਮਾਰ ਹਸਦੀਆਂ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਸ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਚਹਿਕਦਿਆਂ ਟਹਿਕਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਖਾਣ ਪੀਣ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਸਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਫੌਜੀਆਂ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲਾਗੇ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਚੁੱਕੇ ਕੇ ਬਹਿਦੀਆਂ ਖਲੋਦੀਆਂ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਜੋ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਤੇ ਸਿੱਖ ਫੌਜੀਆਂ ਹੱਥੋਂ ਮੌਤ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਚ ਸੁਟੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਚ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਪਿਛੇ ਬੰਨ੍ਹੇ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਰਾਈਫਲਾਂ ਦੇ ਬੋਟ ਮਾਰ ਮਾਰ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਮੱਥੇ ਫੇਰ ਸੁੱਟੇ ਜਾਂਦੇ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੋਸ਼ ਖਲਾਰ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਚੇਹਰਿਆਂ ਤੇ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਢੱਕ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਬੂਟ ਨੁੱਡਿਆਂ ਤੇ ਬੋਟਾਂ ਦੀਆਂ ਮਾਰਾਂ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗਲੀਆਂ ਤੇ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਹਿੱਕਿਆਂ ਜਾਂਦਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੁਚੇੜ ਖਾਨੇ ਵਿਚ ਬੜੀ ਡਾਈ ਉਡੀਕ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੋਵੇ।

ਛੇ ਜੂਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਲਗਪਗ ਬਾਰਾਂ ਜੂਨ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੂ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਗਲੀ ਮੁਹੱਲਿਆਂ 'ਚੋਂ ਵਧੇ ਗਏ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜਿੰਨਾ ਜਿੰਨਾ ਭਿਆਨਕ ਹਾਲਤਾਂ 'ਚੋਂ ਦੀ ਗੁਜ਼ਾਰਿਆ ਗਿਆ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਝਲਕ ਮਾਤਰ ਘਿਨਾਉਣੀ ਤਸਵੀਰ ਦਾ ਖੂਨੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਕੁਝ ਇਸਤਰਾਂ ਦਾ ਹੈ।

ਫੌਜ ਦੇ ਅੰਨ੍ਹੇ ਜਬਰ ਜ਼ੁਲਮ ਦਾ ਸਾਇਆ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਪਰ ਸਵਾਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਵਾਲ ਚੋਹੜੇ ਉੱਪਰ ਖਿਲਰੇ ਹੋਏ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਹੱਥ ਪਿਠਾਂ ਪਿਛੇ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਨਰੜੇ ਹੋਏ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਮੂੰਹ ਸਿਰ ਤੇ ਪੁੜਪੁੜੀਆਂ ਆਦਿ ਅੰਗਾਂ 'ਚੋਂ ਲਹੂ ਦੀਆਂ ਵਰਾਵਾਂ ਵਗ ਰਹੀਆਂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਅੱਗ ਅੱਗ ਭਿਆਨਕ ਮਾਰ ਦੀ ਪੀੜ ਤੇ ਜਖਮਾਂ ਦੀਆਂ ਚੀਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਕੁਰਲਾ ਰਿਹਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਆਖਰਾਂ ਦੀ ਤੋਹ ਤੇ ਤਿਹਾਕਲੇ ਕਾਰਨ ਸਰੀਰ ਬੇਹਿਸ ਹੋਏ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਭਾਵੇਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਅੱਗੇ ਹਨੇਰਾ ਛਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਕਦਮ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਨਹੀਂ ਸਨ ਦੇ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ, ਪਰ ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਰਾਹ ਵਿਚ ਕਦਮ ਕਦਮ ਉੱਪਰ ਡਿੱਗਣ ਤੋਂ ਬਚਾਈ ਤੁਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਿਢਾਲ ਜਾਂ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋਕੇ ਦਹਿ ਪੈਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਮੌਤ ਅਰਥਾਤ ਗਲੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗਲੀਆਂ ਦੇ ਮੌਤਾਂ ਤੇ ਤੰਗ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ 'ਚੋਂ ਦੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਲੰਘਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਉਹਨਾਂ ਰਾਹਾਂ ਤੇ ਗਲੀਆਂ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤੇ ਬਹੁਤ ਫਾਸਲੇ ਉੱਪਰ ਫੌਜ ਹੱਥੋਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾ ਚੁੱਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਖਿਲਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਕਈਆਂ ਸ਼ਹੀਦ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕੱਟੇ ਵੱਢੇ ਹੋਏ ਅੱਗ, ਫੌਜ ਦੇ ਪਹਿਰੇ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਨਾਲ ਟੱਕਰਾ ਜਾਂਦੇ, ਲਹੂ ਸਿੱਧ ਤੇ ਲਹੂ ਬਣੀਆਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨੱਗੇ ਪੈਰਾਂ ਨਾਲ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦੀਆਂ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ

ਆਪਣੇ ਸਰੀਰਾਂ 'ਚੋਂ ਵਗ ਰਿਹਾ ਲਹੂ ਸਦਾ ਦੀ ਨੀਂਦ ਸਾਂ ਚੁੱਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਲਹੂ ਨਾਲ ਰਲ-ਗਡ ਹੋ ਜਾਂਦਾ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਲੀ ਮੁਹੱਲਿਆਂ 'ਚੋਂ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਪਹਿਲਾਂ ਜਲ੍ਹਿਆਂ ਵਾਲੇ ਬਾਗ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਜਿੱਥੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਸੇ ਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਮੂੰਹੋਂ ਮੂੰਹ ਲਿਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਕਈ ਕਈ ਘੰਟਿਆਂ ਤੱਕ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਖਿਆਂ ਤਿਹਾਇਆਂ ਤੇ ਤੜਫਦਿਆਂ ਲੁਛਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ।

ਜਦ ਉਹਨਾਂ 'ਚੋਂ ਕੁਝ ਇਕ ਨੂੰ ਦੋ ਘੰਟੇ ਪਾਣੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣ ਲਗਦਾ ਅਰਥਾਤ ਜਾਂ ਕੋਲੇ ਵਿਚ ਛਲਕਦਾ ਹੋਇਆ ਪਾਣੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹਨਾਂ ਉੱਪਰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਤੀਰ ਛੱਡੇ ਜਾਂਦੇ, ਐਸੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਜੇ ਕਿਸੇ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਇਹ ਸ਼ੱਕ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ 'ਚੋਂ ਕਿਸ ਕਿਸ ਦੇ ਭਿਡਰਾਂਵਾਲੇ ਜੱਥੇ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਹਨ? ਕਿਸ ਕਿਸ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਨ ਕਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕੱਟ ਕੱਟ ਆਲ ਇਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਗਲਾਸ਼ਾਂ ਤੇ ਕੋਲਿਆਂ ਵਿਚ ਛਲਕਾ ਛਲਕਾ ਕੇ ਵਖਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਪਾਣੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਉੱਪਰ ਡੋਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ।

ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਭਿਆਨਕ ਵਰਤਾਰੇ ਉਸ ਜਲ੍ਹਿਆਂ ਵਾਲੇ ਬਾਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੇ ਬਾਹਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਜਿਸ ਜਲ੍ਹਿਆਂ ਵਾਲੇ ਬਾਗ ਵਿਚ ਲਗਪਗ ਪੈਂਤ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵਧ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਗੰਨਾਂ ਦਾ ਲੁਕਾਵਾਂ ਬਣਕੇ ਹਿੰਦੂਸਤਾਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਦੀ ਅਹੁਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਪਰ ਅੱਜ ਉਹਨਾਂ ਅਜੀਬ ਤੇ ਲਾਮਿਸ਼ਾਲ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਸਦਕਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਤੋਂ ਨਾਜਾਤ ਪਾ ਚੁੱਕੇ ਹਿੰਦੂਸਤਾਨ ਉੱਪਰ ਰਾਜ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਿੰਦੂ ਸਮਾਜ ਉਹਨਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪੜਪੜਿਆਂ ਤੇ ਪੜਦੌਤਿਆਂ ਉੱਪਰ ਜਬਰ ਜ਼ੁਲਮ ਤੇ ਕਹਿਰ ਦਾਹੁਟ ਪੱਥੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਾਤ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਿਆਨਕ ਝਾਕੀਆਂ ਤੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 6 ਜੂਨ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਕਰਫੀਉ ਖੁਲਣ 'ਚ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਜੋ ਖੂਨੀ ਮੰਜਰ ਚੌਕ ਘੱਟਾ ਘਰ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਜਲ੍ਹਿਆਂ ਵਾਲਾ ਬਾਗ ਤੇ ਰਾਮਾ ਨੱਦ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਅਤੇ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਮਾਰਕੀਟ, ਮਲਕਾ ਚੌਕ, ਕਤਵਾਲੀ ਅਤੇ ਕਟੜਾ ਆਲ੍ਹਵਾਲੀਆ ਆਦਿ ਦੇ ਚੌਕਾਂ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵੇਖੇ ਗਏ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਪੰਖਾਂ ਦੀ ਅੰਦੋਂ ਝਲਕ ਮਾਤਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤਸਵੀਰ ਇਸਤਰਾਂ ਹੈ:

ਚੌਕ ਘੱਟਾ ਘਰ ਵਿਚ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਉੱਤਰੀ ਦਰਸ਼ਨੀ ਡਿਉੜੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਿਹੇ ਥਰਕੇ ਚਾਰ ਦਿਓ ਹੋਕਲ ਟੋਕ ਸੋਧ ਵਿਚ ਅੱਗਤ ਪਿਛੜ ਰੂਪ 'ਚ ਕੁਝ ਕੁਝ ਫਾਸਲੇ ਉੱਪਰ ਖਲੋਤੇ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੱਕ ਥਾਂ-ਪ੍ਰਥਾਂ ਖਲੋਤੇ ਹੋਏ ਹਿੰਦੂ ਫੌਜੀ ਦਸਤੇ ਕਿਸੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਜਾਪਦੇ ਸਨ। ਬਾਜ਼ਾਰ ਮਾਈ ਸੇਵਾਂ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਇਧਰ ਉਧਰ ਖਿਲਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਚੌਕ ਤੋਂ ਇਕ ਪਾਸੇ ਜਿਹੇ ਖਲੋਤੇ ਹੋਏ ਚਹੁੇ ਫੌਜੀ ਟਰਕਾਂ ਵਿਚ ਲਾਸ਼ਾਂ ਭਰੀਆਂ ਪਈਆਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਇਹ ਚਰਚਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਲਾਸ਼ਾਂ ਬਾਹਰ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਗਲੀਆਂ ਨਾਲ ਭੇਨੇ ਉਡਾਏ ਗਏ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਹਨ। ਫੌਜੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰੋਂ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚੋਂ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਥੇ ਵੱਖਰੇ

ਫੌਜੀ ਟਰੱਕਾਂ ਵਿਚ ਭਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਕ ਟਰੱਕ ਵਿਚ ਤਾਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਉੱਪਰ ਕੁਝ ਲੋੜਾਂ ਬਾਹਰ ਤੇ ਹੱਥਾਂ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਡੱਕਰੇ ਵੱਖ ਹੋ ਪਏ ਹੋਏ ਨਜ਼ਰੀ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਲਾਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਲੱਦੇ ਹੋਏ ਇਹਨਾਂ ਟਰੱਕਾਂ 'ਚੋਂ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਲਹੂ ਬਾਹਰ ਵੱਲ ਅਜੇ ਵੀ ਚੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਟਰੱਕਾਂ ਦੇ ਖਬੇ ਸੱਜੇ ਤੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਲਹੂ ਬਣੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪੇਪੜੀਆਂ ਜੰਮੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਾਫ਼ ਦਿੱਸ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਇਸੇ ਹੀ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਚੰਕ ਮਲਕਾ ਤੇ ਕੱਤਵਾਲੀ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਇਕ ਹੋਰ ਭਿਆਨਕ ਮੌਜਬਰ ਵੇਖਣ ਵਿਚ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕੋਈ ਚੰਦਾਂ ਪੰਦਰਾਂ ਦੇ ਲਗਪਗ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ, ਜੋ ਸਾਰੇ ਦੋ ਸਾਰੇ ਨੌਜਵਾਨ ਸਨ, ਹਿੰਦੂ ਫੌਜੀਆਂ ਵਲੋਂ ਸਟੇਨ ਗੰਨਾਂ ਤੇ ਕਾਰਬਾਈਨਜ਼ ਦੀ ਛਾਂ ਹੇਠ ਧੁੱਪ ਨਾਲ ਸੜਦੀ ਬਲਦੀ ਹੋਈ ਲੁੱਕ ਪਿਪਲੀ ਸੜਕ ਉੱਪਰ ਗੱਡਿਆਂ ਭਾਰ ਤੁਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਖੜੇ ਕਰਕੇ ਇਸੇ ਹੀ ਪੁਜੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਚੱਲਣ ਲਈ ਗਾਲ਼ਾਂ ਕੱਢੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਗਰਾਨਾਂ, ਪੰਨਾਂ ਤੇ ਸਿਰਾਂ ਪੁੜਪੜੀਆਂ ਵਿਚ ਸੋਟਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਅੱਸੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਜੋ ਕੋਈ ਸਿਖ ਮੂਧੇ ਮੂੰਹ ਸੜਕ ਉੱਪਰ ਵਹਿ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹਿੰਦੂ ਫੌਜੀ ਉਸਦੀ ਪੰਨ, ਪਿੱਠ ਤੇ ਸਿਰ ਦੀ ਖੋਪਰੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀਆਂ ਪੁੜਪੜੀਆਂ ਤੇ ਉਸਦੇ ਜਥਾੜਿਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਬੂਟ ਦੀਆਂ ਅੱਡੀਆਂ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਤਿੱਖੇ ਹਿੱਸੇ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਮਿਸਤਰੀ ਦੇ ਇਟਾਂ ਪੱਥਰ ਢਾਹੁਣ ਵਾਲੇ ਹਥੜੇ ਦੀ ਅੱਸੀ ਵਾਂਗ ਜ਼ੋਰ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਮਾਰਨੇ ਲੱਗ ਕਰ ਦਿੰਦੇ।

ਅਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਕੱਤਵਾਲੀ ਪਹੁੰਚਿਆਂ ਅਧਾ ਘੰਟਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਇਹ ਅਵਧਾਹ ਆਮ ਫੈਲ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾ ਨੂੰ ਕੱਤਵਾਲੀ ਤੋਂ ਇਕ ਪਾਸੇ ਜਿਹੇ ਦੀਵਾਰ ਨਾਲ ਖੜਿਆਂ ਕਰਕੇ ਸਟੇਨ ਗੰਨਾਂ ਨਾਲ ਭੁੱਠ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ ਫੌਜੀ ਐਕਸ਼ਨ ਅਜੇ ਵੀ ਪੂਰੇ ਭਿਆਨਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਾਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਬੰਬਾਂ, ਤੋਪਾਂ, ਮਸ਼ੀਨ ਗੰਨਾਂ, ਸਟੇਨ ਗੰਨਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਬਾਰੂਦੀ ਹਥਿਆਰਾਂ ਤੇ ਅੱਗ ਭਾਬੜਾਂ ਦੀ ਖੇਡ ਆਪਣਾ ਜੋਬਨ ਤੇ ਜਲਵਾ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਰੂਪ 'ਚ ਵਖਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਹਿੰਦੂ ਫੌਜ ਦੇ ਇਸ ਸਿਖ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤ ਭਰੇ ਵਤੀਰੇ ਤੇ ਉਸਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਤੋਂ ਇਸਤਰਾਂ ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪੱਥ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਨੀਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜ ਦੇ ਬਲ ਬਾਲੇ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਅਸਲ ਭਾਵ ਤੇ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਆਈ 'ਤੇ ਆ ਗਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਤਾਂ ਅਨੰਦਪੁਰ ਮਤੇ ਵਿਚ ਅੰਕੜ 'ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਬਲ ਬਾਲੇ' ਦੇ ਅਰਥ ਸਟੇਜਾਂ ਉੱਪਰ ਪ੍ਰਸਾਰਤ ਤਕਰੀਰਾਂ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਵੀ ਬੜੇ ਸੋਚ ਸੋਚ, ਸੰਭਲ ਸੰਭਲ ਤੇ ਸੰਕੋਚ ਸੰਕੋਚ ਕੇ ਕਵਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਇਹ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਸਿਖ ਸੰਗਤਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਬਾਰ ਬਾਰ ਇਹ ਗੱਲ ਦੁਹਰਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ 'ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਬਲ ਬਾਲੇ' ਦਾ ਭਾਵ ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖ ਏਕਤਾ, ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਖਤਰੇ 'ਚ ਪਾਉਣਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੂਸਤਾਨ ਦੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਵਧ ਅਧਿਕਾਰ ਦਵਾਉਣਾ ਤੇ ਇਸਤਰਾਂ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦੀ ਏਕਤਾ ਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਧ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜ ਰਹੇ ਹਾਂ ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਅੰਦਰ ਇਸਦੇ ਬਲ ਬਾਲੇ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਜੋ ਅੱਜ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਫੌਜ ਵਲੋਂ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਜੀ ਦੇ ਅਰਥਾਤ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜ ਦੇ ਬਲ ਬਾਲੇ ਦੇ ਅਰਥ ਸਮਝਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਉਹ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੇ

ਬਾਹਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਲਹੂ ਵਿਚ ਹੋਥ ਰੰਗ ਕੇ, ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਦੇ ਇਤਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਉੱਪਰ ਟੈਂਕ ਤੇ ਫੌਜਾਂ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ, ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਭਵਨ ਨੂੰ ਲਹੂ ਲੁਹਾਨ ਕਰਕੇ, ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਤੋਪਾਂ ਨਾਲ ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਕਰਕੇ, ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਨੂੰ ਖੰਡਨ ਤੇ ਖੋਲ੍ਹੇ ਬਣਾ ਕੇ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰੋਲ ਰੋਲ ਕੇ, ਪਰਕਰਮਾਂ ਨਾਲ ਲਗਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਤੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਹੋਰ ਬਿਲਡਿੰਗਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਦੌਰ ਚਲਾ ਚਲਾ ਕੇ, ਪਰਕਰਮਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਆਮ ਬੀੜੀਆਂ ਸਿਗਰਟਾਂ ਪੀ ਪੀ ਕੇ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਤਰਨ ਤੇ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਪੱਖੋਂ ਸੇਵਾ ਕਰਮਾਂ ਰਹੇ ਰਾਗੀ ਸਿੱਖਾਂ, ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਦੇ ਲਹੂ ਵਿਚ ਨਹਾ ਨਹਾ ਕੇ ਸਮਝਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਜੋ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਪੱਥਰ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨਾਲ ਭਾਣਾ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਵਲੋਂ ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਸਾਹਮਣੇ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਤੇ ਕਾਇਰਤਾ ਵਖਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਲਈ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਦੁਖਾਂਤ ਹੀ ਸੀ। ਜਿੰਨਾ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨ ਤੋਂ ਕਦੀ ਭੁੱਲ ਕੇ ਵੀ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਬਲ ਬਾਲੇ ਅਤੇ ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਅਰਥ ਸੋਚ ਰੂਪ 'ਚ ਨਹੀਂ ਸਨ ਨਿਕਲਦੇ ਅੱਜ ਉਹ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਬੜੀ ਢੀਠਤਾਈ ਤੇ ਖੋਰੀਠਤੀ ਨਾਲ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੀਟੇ ਮਸਿੰਦੇ ਤੇ ਭੋਡਾਂ ਬਕਰੀਆਂ ਬਣੇ ਉਸ ਪਾਸੇ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜ ਦੇ ਬਲ ਬਾਲੇ ਦੇ ਅਰਥ ਸਮਝ ਰਹੇ ਸਨ। ਗੱਲ ਕੀ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆਂ ਜ਼ਬਾਨ ਸੜਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਨਾਅਰਾ ਸੁਣਨ ਸਮੇਂ ਵੀ ਕੰਨਾਂ ਦੇ ਪਰਦੇ ਪਾਟਦੇ ਸਨ, ਦਿਲ ਅੰਦਰ ਚੀਸ਼ਾ ਉੱਠਦੀਆਂ ਤੇ ਤਰਾਟਾਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਸਨ, ਅੱਜ 6 ਜੂਨ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਉਹ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ ਭੁੱਠ-ਵੱਟੇ ਬਣੇ ਤੇ ਗੁੱਮ-ਸ਼ਿਮ ਹੋਏ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੇ ਟੈਂਕਾਂ ਦੀ ਗੜਗੜਾਹਟ, ਤੋਪਾਂ ਦੀ ਗਰਜ ਗੜ੍ਹਦੇ ਤੇ ਮਸ਼ੀਨਗੰਨਾਂ ਦੀ ਟਨ ਟਨ ਦੀਆਂ ਭਿਆਨਕ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਸੁਣਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹਿੰਦੂ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਨਾ ਲੈ ਲੈ ਕੇ ਕਹੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਘਟੀਆਂ ਤੇ ਘਟੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਆਪਣੇ ਜੰਮਨ ਵਾਲੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ੀਰ ਸਮਝ ਕੇ ਪੀ ਰਹੇ ਸਨ।

ਭਾਰਤੀ ਫੌਜਾਂ ਦਾ ਜਿਥੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਧ ਤੋਂ ਵਧ ਮੱਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰਨਾ ਤੇ ਤਬਾਹੀ ਮਚਾਉਣਾ ਮੁਖ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸੀ ਉਥੇ ਭਾਰਤ ਨਵਾਜ਼ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਜਲੀਲ ਤੇ ਰੁਸਵਾ ਕਰਨਾ ਵੀ ਉਸਦੇ ਪ੍ਰਗਰਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਵਲੋਂ ਇਸਤਰਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਰੈਸ਼ਨ ਤੇ ਬਲਵਾਨ ਪੱਖਾਂ ਨਾਲ ਉਜਾਗਰ ਤਸਵੀਰ ਨੂੰ ਸੁਤੇ ਸਿੱਧ ਰੂਪ 'ਚ ਹੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤੱਕ ਆਂਚ ਆਉਂਦੀ ਸੀ, ਇਸੇ ਲਈ ਹੀ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਨੇ ਸ਼ੁਮਟੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਸ਼ੁਮਟੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਦੋਹਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਰਾਂ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਕੇ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖੇ ਟਿਕਾਣੇ ਉੱਪਰ ਲੈ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਸਰਾਂ ਅੰਦਰ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਰੁਲ ਰਹੀਆਂ ਬੱਚਿਆਂ, ਬੀਬੀਆਂ, ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ 'ਚੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਤੇ ਭੋਡਾਂ ਬਕਰੀਆਂ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਹਿਕ ਹਿਕ ਕੇ ਅਰਥਾਤ ਅੱਗੇ ਲਾ ਕੇ ਤੋਂ ਟਪਾ ਟਪਾ ਕੇ ਖੜਿਆ ਸੀ। ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਫੌਜ ਦੇ ਪਹਿਰੇ ਵਿਚ ਨੀਵੀਂ ਪਾਈ ਸੈਂਕੜੇ ਸਿੱਖਾਂ, ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਤੇ ਮਾਸੂਮ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਉਲੰਘਦੇ ਤੇ ਪਲਾਘਦੇ ਹੋਏ ਸਰਾਂ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਖਲੋਤੇ ਫੌਜੀ ਟੈਂਕ ਏ. ਪੀ. ਸੀ. ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਹੋਣ ਲਈ ਤੁਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜਖਮੀ ਬੀਬੀਆਂ, ਭੁੱਝਗੀਆਂ ਭੁੱਝਗੀਆਂ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਦਰਦ ਵਿਨੀਆਂ ਸੈਂਕੜੇ ਨਜ਼ਰਾਂ ਉਹਨਾਂ

ਉੱਪਰ ਲਾਅਨਤ ਮਲਾਮਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਪ੍ਰਤੱਖ ਦਿੱਸ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

6 ਜੂਨ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਵੱਜ ਵਲੋਂ ਸੱਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੰਗਵਾਲ ਤੇ ਸ੍ਰ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਨੂੰ ਟੈਂਕ (APCS) ਵਿਚ ਬਠਾਕੇ ਲੈ ਜਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੋ ਸਰਾਂ ਅੰਦਰ ਵੱਜ ਹੋਏ ਬਚੇ ਰਹਿ ਗਏ ਸਿੰਘ, ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵੱਜੀ ਕੱਪਾ ਵਿਚ ਢੇਰੇ ਜਾਣ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਲੂਕ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ ਹੈ। ਉਹ ਤਾਂ ਹੋਂਦ ਦਰਜੇ ਤੱਕ ਦੇ ਕਾਲੇ ਘਿਨਾਉਣ ਪੱਖਾਂ, ਵਾਕਿਆਤ ਤੇ ਕਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੈ।

ਵੱਜ ਵਲੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮਾਸੂਮ ਤੇ ਛੋਟੇ ਵੱਡੇ ਬੱਚੇ ਅਤੇ ਸੇਵਾਦਾਰ, ਰਾਗੀ ਸਿੰਘ, ਗੁੱਬੀ ਸਿੰਘ ਤੇ ਯਾਤਰੂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਨੂੰ ਇਕ ਵੱਡੇ ਉੱਚੀ ਜੰਗੀ ਕੰਦੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਸੀ।

ਇਹ ਸਭ ਦੇ ਸਭ ਜੰਗੀ ਕੰਦੀ ਔਲਾਨੇ ਗਏ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਤੇ ਬੱਚੇ ਪਿਛਲੇ ਦੋਹ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਭੁੱਖਣ-ਭਾਣੇ, ਪਿਆਸੇ ਤੇ ਨਿਦਰਾਂ ਹੋਏ ਪਏ ਸਨ। ਸੂਰਜ ਅਸਤਨ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਚਿਰ ਪਿਛੋਂ ਜੰਗੀ ਕੰਦੀ ਗਰਦਾਨੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ, ਭੁੱਖੇਗੀਆਂ, ਭੁੱਖੇਗਨਾਂ, ਬੀਬੀਆਂ, ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ, ਰਾਗੀ ਸਿੰਘਾਂ, ਗੁੱਬੀ ਸਿੰਘਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ, ਵੱਜੀ ਕੱਪਾ ਵੱਲ ਨੂੰ ਦੁਆ ਦੁਆਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਸਰਾਂ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮਿਲਟਰੀ ਫ਼ਾਉਟੀ ਤੱਕ ਦਾ ਇਹ ਸਫਰ ਦੱਜਬ ਦੀ ਅੱਗ 'ਚੋਂ ਗੁਜਰਨ ਦਾ ਸਫਰ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਕੱਤਰ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪਰਚਾਰ ਸਕੱਤਰ, ਅਕਾਲੀ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਤੇ ਵਰਕਰਾਂ, ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕ ਸਿੰਘਾਂ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਛੇ ਸੜ ਮੀਲ ਦੇ ਸਫਰ ਬਾਰੇ ਆਪਣਾ ਅਨੁਭਵ ਲਗਪਗ ਇਕ ਸਮਾਨ ਰੂਪ 'ਚ ਦਸਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸਫਰ ਕਾਹਦਾ ਸੀ? ਇਕ ਕਹਿਰ ਸੀ, ਪਰਲੋਂ ਸੀ ਅਤੇ ਅੱਗ ਦੇ ਭਾਬੜਾਂ ਨਾਲ ਘਿਰੀ ਹੋਈ ਮੱਤ ਦੀ ਸੁਰੰਗ 'ਚੋਂ ਦੀ ਤਤਵਦਿਆਂ ਤੇ ਲੁਛਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਲੰਘਨ ਦਾ ਇਕ ਘਿਨਾਉਣਾ ਤੇ ਕਹਿਰ ਆਲੂਦ ਤਜਰਬਾ ਸੀ।

ਬੱਸਾਂ ਵਿਚ ਤੁਸਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਕਈ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਪਿਛੇ ਬੰਨੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਹਰ ਬੱਸ ਵਿਚ ਭੁੱਖੇ ਪਿਆਸੇ ਤੇ ਕਈ ਜਖਮੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਤੁੜੀ ਤੇ ਘਾਅ ਫੂਸ ਦੀ ਤਰਾਂ ਭਰਿਆ ਗਿਆ। ਕਈਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਸੀਟਾਂ ਦੇ ਥੱਲੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਉੱਪਰ ਦਸਰੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਬੈਠਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਕ ਇਕ ਬੱਸ ਵਿਚ ਸੱਜੇ ਤੋਂ ਉੱਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਤੁਸਿਆਂ ਤੇ ਤੁੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬੱਸ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਸਮੇਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਪਿੱਠਾਂ, ਮੁਰਗਾਨਾਂ, ਸਿਰਾਂ, ਪੁਝਪੜੀਆਂ, ਬਾਹੀਆਂ, ਧੰਨਾਂ ਤੇ ਲੱਕ ਉੱਪਰ ਰਾਈਫਲਾਂ ਦੇ ਬੋਟ ਮਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਪਰ ਜਦ ਸਿੰਘ ਉਸ ਤੁੜੀ ਤੁਸੀਂ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਬੱਸ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਨਾ ਹੋ ਸਕਦੇ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗੰਦੀਆਂ ਤੇ ਗੰਦੀਆਂ ਗਾਲ਼ਾਂ ਕੰਦੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ, ਨੁੱਡੇ ਮਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਬੰਦੂਕਾਂ ਦੇ ਬੋਟਾਂ ਦੀਆਂ ਹੁਥਾਂ ਤੇ ਅੱਸੀਆਂ, ਵੱਖੀਆਂ ਪਸਲੀਆਂ ਵਿਚ ਮਾਰੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਬੱਸਾਂ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਥੱਲੇ ਸਿਰ ਦਈਂ ਮੂੰਹ ਮੁਹ ਪਏ ਹੋਏ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਪਿੱਠਾਂ ਉੱਪਰ ਚੜ੍ਹਕੇ ਹਿੰਦੂ ਵੱਜੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅਗਾਂਹ ਹੋਣ ਲਈ ਗਾਹਲੀਆਂ ਦੇਂਦੇ ਘਮਕੀਆਂ ਦੇਂਦੇ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤਨਜ਼ ਤੇ ਚੋੜਵੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਭਿੜਰਾਂਵਾਲੇ ਸੱਤਾਂ ਬਾਰੇ ਜੋ ਵੀ ਮੂੰਹ 'ਚ ਆਉਂਦਾ ਕਹਿੰਦੇ, 'ਭਿੜਰਾਂਵਾਲਾ, ਭਿੜਰਾਂਵਾਲਾ ਕੀ ਧੂਮ

ਮਚਾ ਰੱਖੀ ਥੀ, ਸਾਲੇ ਮਾਰਸ਼ਲ ਰੋਸ ਕੇ।'

ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਕਪੜੇ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲੱਥ-ਪੱਥ ਹੋਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਬਹੁਤਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਪਰ ਨਾ ਦਸਤਾਰ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੈਗੋਂ ਜੁੱਤੀ ਸੀ, ਗਲੀਂ ਪਏ ਹੋਏ ਕਪੜੇ ਵੀ ਮੁੜਕੇ ਨਾਲ ਗੜੱਚ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਭੀੜ ਭੜੱਕੇ ਦੀ ਖਹਿ ਬਹਿ ਵਿਚ ਪਾਟੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਕੁਝ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਬੱਸਾਂ ਵਿਚ ਲਹੂ ਦੀਆਂ ਉਲਟੀਆਂ ਆਈਆਂ ਤੇ ਕੁਝ ਮਿਲਟਰੀ ਫ਼ਾਉਟੀ ਤੱਕ ਜਾਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਬੱਸਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਰੋਥ ਨੂੰ ਪਿਆਰੇ ਹੋ ਗਏ। ਰਾਗੀ, ਹਮਸ, ਭੁੱਖ, ਤੌਹ ਤੇ ਅੱਗ ਭਰੇ ਹੋਏ ਮਾਹੌਲ ਦੇ ਕਾਰਨ ਲਗਪਗ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹ ਸੁੱਕੇ ਹੋਏ ਸਨ ਤੇ ਕੁਝ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਜਬਾਨਾਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਅੱਖਾਂ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਜਖਮੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਥੁਰੀ ਹਾਲਤ ਸੀ।

ਜਿੰਦਗੀ ਤੇ ਮੱਤ ਦੇ ਦਰਿਆਨ ਲਟਕਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਕਾਵਲੇ ਦੀ, ਮੱਤ ਦੇ ਹੁਥਕਿਆਂ ਹਚਕੀਲਿਆਂ ਤੇ ਧੱਕਿਆਂ ਥਪੜਿਆਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਰਾਂ 'ਚੋਂ ਰਾਤ ਭਰ ਦੁਆ ਦੁਆਈ ਜਾਰੀ ਰਹੀ।

ਬੱਸਾਂ ਦੇ ਫ਼ਾਉਟੀ ਪਹੁੰਚਣ ਸਮੇਂ ਜਦ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਬੱਸਾਂ ਤੋਂ ਥੱਲੇ ਉਤਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮਿਲਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕਈਆਂ ਤੇ ਉਠਿਆ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਬਹੁਤਿਆਂ ਤੇ ਬੱਸਾਂ 'ਚੋਂ ਥੱਲੇ ਉਤਰਨ ਪਿਛੋਂ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਨਾਲ ਨਾ ਪੈਰਾਂ ਭਾਰ ਖਲੋਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਤੁੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਖਮੀ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਨਿਦਰਾਂ ਤੇ ਬੇਬਸ ਸਨ। ਮੂੰਹਾਂ ਤੇ ਪਲਿਤਣ ਫਾਈ ਹੋਈ ਤੇ ਵਾਲ ਖਿਲਰੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਕਈਆਂ ਦੇ ਕਪੜੇ ਦਸਤਾਰਾਂ ਨਾਦਾਰਦ ਸਨ, ਸਿਰਫ ਕਛਹਿਰੇ ਹੀ ਤੇਤ ਸਨ ਤੇ ਕਮੀਜ਼ ਪਾਏ ਹੋਏ, ਬਿਲਕੁਲ ਚੀਬੜਿਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।

ਜਿਹੜੇ ਸਿੰਘ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਤੁਰਨ ਫਿਰਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰਥ ਹੁੰਦੇ ਤੇ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨੂੰ ਹਿਮਤ ਤੇ ਹੌਸਲਾ ਹਾਰ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦੇ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਕਰੇ ਸਮਝ ਕੇ ਕੇਸਾਂ ਤੇ ਫੜ ਘਸੀਟਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦਾਹੜੇ ਕੇਸ ਮਿਟੀ ਘਟੇ ਨਾਲ ਲਿਬੜ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸਾਹ-ਸਤ ਵੀ ਗਵਾਚ ਜਾਂਦਾ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੱਸਾਂ ਵਿਚ ਪਿਛੇ ਰੱਥ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਤੁੱਟੇ-ਤੁੱਟੇ ਤੇ ਸੁੱਟੇ ਹੋਏ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਖਤਰਨਾਕ ਕਿਸਮ ਦੇ ਅੰਤਵਾਦੀ ਸਮਝਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਬੱਸਾਂ 'ਚੋਂ ਥੱਲੇ ਲਾਹੁਣ ਸਮੇਂ ਧੂਹ ਧੂਹ, ਘਸੀਟ ਘਸੀਟ ਤੇ ਵਾਲਾਂ ਤੇ ਫੜ ਫੜ ਕੇ ਤੁੱਟੇ ਸੁਟਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਟਕਾ ਪਟਕਾ ਕੇ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਪਰ ਮਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜਬਰਦਸਤ ਕਟਾਕਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ, 'ਕਹਿਤੇ ਥੇ ਸਿੱਖ ਬੜੇ ਬਹਾਦਰ ਹੈ'। ਸਾਲੇ ਬਹਾਦਰੀ ਕੇ, ਮਾਰਸ਼ਲ ਕੌਮ, ਮਾਰਸ਼ਲ ਕੌਮ ਲਗਾ ਰੱਖੀ ਥੀ। ਅਬ ਕਹਾਂ ਗਈ ਹੈ ਤੁਮਹਾਰੀ ਬਹਾਦਰੀ, ਜਰਾ ਹਮੇ ਭੀ ਦਿਖਾਓ।'

ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਬੱਸਾਂ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਦਸ਼ਾ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵੀ ਅਤ ਦਰਦਨਾਕ ਤੇ ਭਿਆਨਕ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੀਬੀਆਂ ਵਿਚ ਉਹ ਬੀਬੀਆਂ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੀਰ ਖਰ ਮਾਸੂਮ ਬੱਚੇ ਹਿੰਦੂ ਵੱਜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗੰਨਾਂ ਅਤੇ ਬਾਹੁਦੀ ਅੱਗ ਨੇ ਸਰਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਖਾ ਲਏ ਸਨ, ਸੁਹਾਗਾ ਲੁੱਟ ਲਏ ਸਨ ਅਤੇ ਪੁਤਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਣੀ ਮੱਤ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਮੂੰਹ ਦਾ ਨਵਾਲਾ ਅਰਥਾਤ ਲੁਕਮਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਟਰੀ ਫ਼ਾਉਟੀ ਦੇ ਇਹਾਤੇ 'ਚੋਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਬੈਰਕਾਂ ਵੱਲ ਹਿੱਕ ਕੇ ਲੰਜਾਇਆ

ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਥੋਂ ਵੀ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਤੁਸ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਮਰਿਆਂ ਅੰਦਰ ਸਿਰਫ ਪੰਜੀ ਤੀਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਸਾਂ ਬੈਠਣ ਲਈ ਹੀ ਥਾਂ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਉਹਨਾਂ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਸੌਣ ਸੌਣ ਤੇ ਸੱਤਰ ਸੱਤਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਭਰਿਆ ਤੁਸਿਆ ਗਿਆ।

ਮਿਲਟਰੀ ਛਾਉਣੀ ਦੇ ਇਸ ਫੌਜੀ ਕੈਂਪ ਵਿਚਲੇ ਸਭ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਕੋਈ ਜਹਿਰੀਲੀ ਖੁਸ਼ਕ ਦਵਾਈ ਪੁੱਤੀ ਹੋਈ ਸੀ ਜਿਸਦੀ ਹਵਾਤ ਗਲੇ ਨੱਕ ਤੋਂ ਅੱਖਾਂ ਉੱਪਰ ਬੜਾ ਹੀ ਤਿੱਖਾ ਤੇ ਦਮ ਘੁਟਵਾਂ ਅਸਰ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਦੇ ਆਲਮ ਵੱਲ ਧੱਕਦੀ ਤੁਰੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ।

ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਤਾੜਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਖੂਹੇ ਬਾਰੀਆਂ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਬਾਹਰ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਜੇਦਰੇ ਲਗਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਕਮਰਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਾਹਾਕਾਰ ਮਚਨੀ ਇਕ ਕੁਦਰਤੀ ਗੱਲ ਸੀ। ਅੱਤਾਂ ਦੀ ਗਰਮੀ ਤੇ ਕਹਿਰਾਂ ਦੇ ਹੁਸ਼ਤ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਜਹਿਰੀਲੀ ਦਵਾਈ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਾਰਨ ਹਰ ਇਕ ਸਿੱਖ ਮੱਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਵਲ ਮੂੰਹ ਅੱਡੀ ਵਧਾਇਆ ਹੋਇਆ ਪ੍ਰਤੱਖ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੁਝ ਵੀ ਵੱਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਲ ਰਿਹਾ। ਉਥੇ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਦੀ ਵਾਤ ਪੁਛਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਭ ਮਜਬੂਰ ਲਾਚਾਰ, ਬੇਬਸ ਤੇ ਨਿਦਾਨ ਸਨ। ਪਰ ਇਸ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਿੱਖ ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਉੱਪਰ ਡਿਗਦੇ ਤੇ ਦਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬੁਹੜੀ ਬੁਹੜੀ ਰਾਹਤ ਲੱਭਣ ਲਈ ਹੱਥ ਪੈਰ ਮਾਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਕੁਝ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਹਿਮਤ ਕਰਕੇ ਰੋਸ਼ਨਦਾਨਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਤੇ ਖੋਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਇਹ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਪਰਵਾਨ ਨਾ ਚੜ੍ਹ ਸਕੀ ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਹੀ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਦੂਸਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਰੋਸ਼ਨਦਾਨ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਉਂਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਬਾਹਰੋਂ ਮਿਲਟਰੀ ਵਾਲੇ ਰੋਸ਼ਨਦਾਨਾਂ ਵਲ ਸਟੋਨ ਗੈਨਾਂ 'ਚੋਂ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਤਾਬਤ ਤੋੜ ਰੂਪ 'ਚ ਬੁਛਾੜ ਵਰਾ ਦਾਂਦੇ।

ਇਸ ਦਮ ਘੁਟਵੇਂ ਤੇ ਅੰਗਿਆਰਾਂ ਵਾਂਗ ਭਏ ਹੋਏ ਅਤੇ ਮੱਤ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇ ਰਹੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਥਾਉਂ ਥਾਈਂ ਤੜਪ ਰਹੇ ਸਨ। ਲਗਪਗ ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ ਇਸਤਰਾਂ ਭਾਸ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਉਸਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਆਖਰੀ ਘੜੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਫੌਜ ਵਲੋਂ ਗੁਝੀਆਂ ਜਾਂ ਜਾਹਰਾ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਵਿੱਸੇ ਪਏ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਮਾੜੀ ਸੀ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਹਾਲਤ ਨਾਲ ਆਖਰੀ ਦਮ ਤੱਕ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਦਮ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ 6 ਜੂਨ ਤੋਂ 8 ਜੂਨ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਫੌਜੀ ਕੈਂਪਾਂ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ ਉਹਨਾਂ 'ਚੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਸਿੱਖ ਸ਼ਹੀਦ ਗਤੀ ਪਾ ਗਏ ਸਨ।

ਜੂਨ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਇਸ ਸਿਖਰ ਗਰਮੀ ਦੀ ਰੁੱਤ ਵੀ ਫੌਜੀ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਨਾਨ-ਪਾਣੀ ਅਰਥਾਤ ਨਹਾਉਣ ਪੈਣ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜੰਗਲ-ਪਾਣੀ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਤਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਨਰਕ ਸਮਾਨ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਯੰਗ ਥਾਂ ਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪਾਣੀ ਦਾ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਪੇਸ਼ਾਬ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਕਿਸੇ ਮੁਨਾਸਬ ਥਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਗੰਦ ਵਿਚ ਪਲਚਾਇਆ ਤੇ ਸੁੱਟਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗੰਦੇ ਹੱਥ ਸਾਫ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਕੋਈ ਮੱਕਾ, ਸਾਧਨ ਤੇ ਸਹੂਲਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਇਸ ਅਨ ਮਨੁੱਖੀ ਤੇ ਭਿਆਨਕ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ, ਜੋ ਫੌਜੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰੱਖੀ ਸੀ, ਕਮਰਿਆਂ ਅੰਦਰ ਪੱਖੇ ਲਾਉਣ ਦਾ ਤਾਂ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ

ਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਉੱਪਰ ਜਬਰ ਜੁਲਮ ਦੀਆਂ ਹਵਾਵਾਂ ਤੇ ਕਹਿਰ ਦੇ ਝੋਖਤ ਝੁਲਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰੀ ਬੈਠੇ ਤੇ ਇਰਾਦਾ ਧਾਰੀ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਪਰ ਇਸ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਆਮ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਅੰਦਰ ਜੋ ਅਣਖ ਤੇ ਗੌਰਤ ਵੀ ਚੰਗਿਆਤੀ ਸੀ ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਦਗ ਦਗ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਜਬਰ ਦੇ ਪੁੱਤਾਂ ਵਿਚ ਪਿਸਦੇ, ਦੁਖਾਂ ਕਸਟਾਂ ਤੇ ਤਸੀਹਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਝਲਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਹਿੰਦੂ ਫੌਜੀਆਂ ਅਗੇ ਨਾ ਝੁਕਦੇ ਸਨ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੇ ਸਾਹਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਤੇ ਸੱਖਿਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਖਾਤਰ ਕਿਸੇ ਪਰਕਾਰ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਹੀ ਵਿਖਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਲੁੱਛਦੇ ਤੇ ਤੜਪਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਅਤੇ ਭਾਰੀ ਕਸਟ ਤੇ ਮਸੀਬਤ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਹਿੰਦੂ ਫੌਜੀਆਂ ਪਾਸੋਂ ਜਿੰਦਗੀ ਦੀ ਭੀਖ ਨਹੀਂ ਸਨ ਮੰਗਦੇ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਅੱਗੇ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਤਰਲਾ ਹਾੜਾ ਹੀ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਇਨਸਾਨ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਹਰ ਦੁੱਖ ਦਰਦ ਤਸੀਹੇ ਤੇ ਪੀੜਾਂ ਚੀਸਾਂ ਦੇ ਤੜਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਭਿਆਨਕ ਤੇ ਘਿਨਾਉਣੇ ਅਸਰਾਂ ਨੂੰ ਕਬੂਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਆਪਣੀ ਆਨ ਅਣਖ ਵਿਚ ਮਨੋ ਚਿਤੋਂ ਕਾਇਮ ਸਨ।

ਇਸ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਜੋ ਇਥੇ ਇਕ ਹੋਰ ਵਰਨਣ ਯੋਗ ਗੱਲ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਫੌਜੀ ਕੈਂਪ ਅੰਦਰ ਲਿਆਂਦੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਹਰ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਲਗਪਗ ਇਕ ਸਮਾਨ ਰੂਪ 'ਚ ਹੀ ਜਬਰ ਦੀ ਚੋਕੀ ਤੇ ਜੁਲਮ ਦੇ ਆਰੇ 'ਚੋਂ ਦੀ ਲੰਘਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਫੌਜ ਵਲੋਂ ਹਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲਏ ਗਏ ਸਭ ਛੋਟੇ ਵੱਡਿਆਂ ਨੂੰ ਜੇਗੀ ਕੋਈ ਔਲਾਨਿਆਂ ਤੇ ਗਰਦਾਨਿਆਂ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਪਰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸੀ. ਬੀ. ਆਈ. ਅਰਥਾਤ ਇੰਟੇਲੀਜੈਂਸ ਵਿਭਾਗ ਵਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਜੇਗੀ ਕੋਈਆਂ ਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪੁਣਛਾਣ ਤੇ ਪੁੱਛ ਪਤਤਾਲ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਜਿਸ ਕਮਜ਼ੋਰ ਤੇ ਘਟੀਆ ਮਾਨਸਿਕ ਦਸ਼ਾ ਦਾ ਪਰਗਟਾਵਾ ਸ਼ੁਮਟੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਕੁਝ ਇਕ ਜੁਮਾਵਾਰ ਜਥੇਦਾਰ ਤੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਉਸ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ੁਮਟੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਸਿਰ ਦੇਣ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਨਾਲ ਸਮਾਲ ਨਹੀਂ ਸਨ ਹੋਏ, ਸਗੋਂ ਗਰਜ਼ਾਂ ਦੇ ਬੋਧ ਤੇ ਮਾਰੇ ਹੋਏ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਜਾਤੀ ਹਿੱਤਾਂ ਸਵਾਰਥਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਅਤੇ ਪਰਾਪਤੀ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਨਾਲ ਸਮਾਲ ਹੋਏ ਹੋਏ ਸਨ।

ਜੋ ਕੁਝ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਵਾਪਰਨਾ ਸੀ ਉਹ ਤਾਂ ਵਾਪਰ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਪਰ ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜਦ ਅਕਾਲੀ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਜੁਮਾਵਾਰ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਤੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਆਦਿ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੀ. ਬੀ. ਆਈ. ਤੇ ਫੌਜ ਦੇ ਅਫਸਰਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਹਨਾਂ 'ਚੋਂ ਬਹੁਤ ਕੱਬ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਤੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜਬਾਨ ਨੂੰ ਤੰਦੂਏ ਪੈ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਉਹ ਬਿਤਕ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਤਾਲੂ ਖੁਸ਼ਕ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਸੀ. ਬੀ. ਆਈ. ਤੇ ਫੌਜੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਤੇ ਸ਼ੁਮਟੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ ਤੇ ਪ੍ਰਗਰਾਮ ਬਾਰੇ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਉੱਕਾ ਹੀ ਅਹਿਸਾਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਆਖਰਕਾਰ ਉਹਨਾਂ ਉੱਪਰ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਬੜੇ ਅਹਿਸਾਨ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜਮੀਰ ਤੇ ਆਤਮਾ ਪਖੋਂ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਖਿਆਲ ਤੇ ਅਹਿਸਾਸ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ, ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਤੇ ਉਸਦੀ ਫੌਜ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨਾਲ ਭਾਣਾ ਕੀ ਵਰਤਾਇਆ ਹੈ?

ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਤੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਦਾ ਫੌਜੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੇ ਸੀ. ਬੀ. ਆਈ. ਵਿਭਾਗ ਦੇ

ਅਫਸਰਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਲਗਪਗ ਰਲਦਾ ਮਿਲਦਾ ਜਿਹਾ ਇਹੀ ਹੀ ਉਤਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ 'ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਸ਼ਾਂਤੀ ਤੇ ਅਹਿਸਾ ਦੀ ਅਲੋਚਨਾਦਾਰ ਸ਼੍ਰਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਤੇ ਵਰਕਰ ਅਰਥਾਤ ਮੈਂਬਰ ਹਾਂ। ਸ਼੍ਰਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਪ੍ਰਗਰਾਮ ਬਿਲਕੁਲ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਦਾ ਪ੍ਰਗਰਾਮ ਹੈ, ਅੰਨ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਤਰਜ ਦਾ, ਜਥਾ ਭਿਡਰਾਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਦੂਰ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਵਾਸਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿਡਰਾਵਾਲੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਘੱਲ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰਖਦੇ ਸਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸ਼੍ਰਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੰਗਵਾਲ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸਮੂਹ ਜਥੇਦਾਰ ਵਰਕਰ ਤੇ ਮੈਂਬਰ ਸਭ ਦੇ ਸਭ ਅਹਿਸਾ ਪਰਮ-ਪਰਮਾ ਦੇ ਮਨ ਤਨ ਪੱਕੇ ਪ੍ਰਸਤਾਰ ਹਨ। ਸਾਡਾ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਅਰਥਾਤ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਲਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਕੋਈ ਨੇੜ ਦੇ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕਟੜ ਵਿਰੋਧੀ ਹਾਂ, ਸਾਡੇ ਪਾਰਟੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਤੇ ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਏਕਤਾ ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨੂੰ ਅਰਥਾਤ ਯਕਜਹਿਤੀ ਨੂੰ ਮੁਖ ਤੇ ਭੁਨਿਆਦੀ ਅਸੂਲ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸ਼੍ਰਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤਾਂ ਅਜ ਰੱਕ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ ਤੇ ਇਸਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਮੰਤਵ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਘੱਲ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਹੋਈਆਂ ਜੰਗਾਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਜਿਸ ਈਮਾਨਦਾਰੀ, ਸੰਜੀਦਗੀ ਤੇ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਸੀ ਉਸ ਉਪਰ ਸ਼੍ਰਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਦਾ ਹੀ ਮਾਨ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।'

ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦਾ ਤੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਦਾ ਅੰਸ਼ੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਦੁਖਾਂਤ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਕੋਥੇਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਲੜਾਈਆਂ ਤੇ ਕੋਥੇਦੇ ਹੋਏ ਥੋਲਾਂ ਦੇ ਕਾਇਰਾਨਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੋਣ ਸੀ, ਥੀ ਆਈ, ਦੇ ਅਫਸਰਾਂ ਤੇ ਫੌਜੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪਣੇ ਭਾਰਤ ਵਾਦੀ ਤੇ ਪੱਕੇ ਦੋਸ਼ ਭਗਤ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਭਰੋਸਾ ਦਵਾ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸਿਉਂ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਭਰੀਆਂ ਤੇ ਚੋਭਵੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਅਤੇ ਵਿਚ ਵਿਚਾਲੇ ਫਿਟਕਾਰਾਂ ਹੀ ਸੁਣਨੀਆਂ ਨਸੀਬ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ।

ਸ਼੍ਰਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰੈਸ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਤਾਂ ਫੌਜੀ ਕੈਂਪ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੁਛ ਪੜਤਾਲ ਤੇ ਛਾਣ ਬੀਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਬੋਧਤ ਅਫਸਰਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਪਾਸ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਜਹਿਰ ਵੀ ਉਗਲਿਆ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿਡਰਾਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਜਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਅਤੇ ਆਲ ਇਡੀਆ ਸਿੰਘ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਖਲਾਫ਼ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਿਹਾ ਪਰ ਇਸ ਬਦਬਖ਼ਤ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਪਾਸੋਂ ਉਠਣ ਸਮੇਂ ਗੱਧਲੇ ਜਿਹੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਦੋ ਬੂੰਦਾ ਦੁਧ ਤੇ ਦੋ ਪੱਤੇ ਚਾਹ ਦੇ ਪਾ ਕੇ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਕੱਚੀ ਲੱਸੀ ਵਰਗੀ ਇਕ ਕੱਪ ਚਾਹ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਸੀਬ ਨਾ ਹੋਇਆ।

ਪਰ ਜਦ ਇਹ ਜਿਹੇ ਭੇਦਰ ਪੁਰਸ਼ ਫੌਜੀ ਕੈਂਪਾਂ 'ਚੋਂ ਜੇਹਲ ਵਿਚ ਤੇ ਫਿਰ ਜੇਹਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਆਏ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪੱਥਰ ਜਜ਼ਬਾਤ ਤੇ ਪੱਥਰ ਰੁਹਜਾਨ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਅੰਦਰ ਆਪਣੀ ਮਰ ਚੁੱਕੀ ਸਾਖ ਨੂੰ ਮੁੜ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਨਾਲ ਫੌਜ ਵਲੋਂ ਫੌਜੀ ਕੈਂਪਾਂ ਅੰਦਰ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਨ ਮਨੁੱਖੀ ਤੇ ਘਿਨਾਉਣੇ ਸਲੂਕ ਦੀਆਂ ਦਾਸਤਾਨਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸੁਨਾਉਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ।

'ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਵਲੋਂ ਫੌਜੀ ਕੈਂਪਾਂ ਵਿਚ ਸਿੰਘਾਂ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਉੱਪਰ ਵਾਹੇ ਗਏ ਜਬਰ ਜ਼ੁਲਮ ਨੇ ਦੂਸਰੀ ਵੱਡੀ ਜੰਗ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਨਾਜ਼ੀਆਂ ਵਲੋਂ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜੰਗੀ ਕੈਂਪਾਂ ਅੰਦਰ ਕੀਤੇ ਗਏ

ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਨੂੰ ਮਾਤ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੌਜੀ ਕੈਂਪਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਫੌਜੀ ਵਲੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਮਿਲਟਰੀ ਫਾਉਣੀ ਦੇ ਫੌਜੀ ਕੈਂਪ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਿੰਘਾਂ ਉੱਪਰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਖਤੀ ਕਰਨੀ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਸਿਕ ਸਰੀਰਕ ਤਸੀਹੇ ਦੇਣੇ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਉੱਪਰ ਤਸਦੇਦ ਵਾਹੁਣ ਦਾ ਕਾਰਜ ਕਰਮ ਤਾਂ ਫੌਜੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਪਰਕਾਰ ਨਾਲ ਦੇਣਕ ਸੁਗਲ ਸੀ। ਜਿੰਨਾ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਲੱਤਾਂ ਨਿਸ਼ਲੀਆਂ ਕਰਕੇ ਪੰਝੀ ਤੀਹ ਸਿੰਘ ਵੀ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਲੋਟ ਨਹੀਂ ਸਨ ਸਕਦੇ ਉਹਨਾਂ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਸੱਠ ਸੱਠ ਤੇ ਸੱਤਰ ਸੱਤਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਤਾੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਐਸੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਤਪਦੇ ਹੋਏ ਉਖੜ ਥੋੜੇ ਜਿਹੇ ਫਰਸ ਉੱਪਰ ਗੁਫ਼ਾ ਹੋਕੇ ਤੇ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਉਪਰ ਲੜਾਈ ਬਾਰਾਂ ਪਸਾਰ ਕੇ ਭੁੱਜੇ ਹੀ ਜੂਨ-ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ। ਲਗਪਗ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿੰਘ ਦੇ ਗਲ ਪੂਰੇ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਕਪੜੇ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਬਹੁਤੇ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਸਿਰੇ ਪੋਰੇ ਨਗੇ ਹੀ ਸਨ। ਸੱਟ ਵੇਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਾਣੇ ਹੋਏ ਕਮੀਜ਼ ਹੀ ਥੱਲੇ ਵਿਛਾਉਣੇ ਪੈਂਦੇ। ਸਵੇਰੇ ਉਹ ਮਿਠਿਆ ਮਹਿਲਿਆ ਕੁਝਤਾ ਪਜਾਮਾ ਮੁੜ ਪਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ। ਕਪੜੇ ਧੋਣ ਦਾ ਤਾਂ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਕਪੜੇ ਤੇ ਕਮਰੇ ਮੁੜਕੇ ਦੇ ਮੁਸ਼ਕ ਨਾਲ ਭਰੇ ਪਏ ਸਨ। ਕਿਸੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਪੱਖਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਨਹਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਗੱਦੇ ਤੇ ਚਿਕੜ ਭਰੇ ਥਾਂ ਉਹੀ ਇਕੋ ਟੂਟੀ 'ਚੋਂ ਪਾਣੀ ਲੈਣਾ ਪੈਂਦਾ ਤੇ ਉਥੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਹੀ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ਾਬ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ। ਕੋਈ ਵਖਰੀ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜੇ ਖੁਰਾਕ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਉਹ ਪਸੂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਖਾ ਸਕਦੇ, ਆਟੇ ਵਿਚ ਸੁਸਰੀ, ਕੀੜੇ, ਕੱਕਰਾਂ, ਰੋੜਾਂ ਤੇ ਵੰਡ-ਵਡੇਵੇਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਸੀ। ਚੱਲਾਂ ਵਿਚ ਸੁੰਡੀਆਂ ਸਾਫ਼ ਨਜਰੀ ਆਉਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਚਾਹ ਦੀ ਥਾਂ ਕੱਚਾ ਜਿਹਾ ਤੇ ਬਕਲਿਆਂ ਜਿਹਾ ਮਿਠਾ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਠੰਡਾ ਜਿਹਾ ਤੇ ਔਵੇਂ ਦੇ ਚਾਰ ਘੁਟ। ਰੋਟੀ ਖਵਾਉਣ ਸਮੇਂ ਸਿੰਘਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਫੌਜੀਆਂ ਦਾ ਵਡੀਰਾ ਇਵੇਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਇਨਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਗਲੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਆਵਾਰਾ ਕੁੱਤੇ ਅੱਗੇ ਬੁਰਕੀਆਂ ਸੁੱਟ ਰਹੇ ਹੋਣ, ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਮਾਵਾਂ ਭੈਣਾਂ ਦੀਆਂ ਗਾਹਲਾਂ ਕਢੋਣੀਆਂ ਤਾਂ ਹਰ ਫੌਜੀ ਲਈ ਇਕ ਆਮ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਹੀ ਸੀ। ਸਭ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਚਿਤਕਬਰੇ ਜਿਹੇ ਛਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਪਏ ਸਨ। ਹਰ ਇਕ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਉਪਰ ਚੰਗਿਆੜੇ ਉੱਗ ਆਏ ਸਨ। ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਹੱਥਾਂ ਪੋਰਾਂ 'ਚੋਂ ਸੜਾਵ ਨਿਕਲਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿਰ ਤੇ ਮੱਥੇ, ਤਵਿਓਂ ਲੱਥੇ ਰੋਟ ਵਾਂਗ ਭਪਦੇ ਸਨ। ਹਰ ਇਕ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤਾਪ ਦੀ ਖ਼ਿਆਲੀ ਵਿਚ ਗੁਸਿਆ ਹੋਇਆ ਸਮਝ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹਰ ਇਕ ਦਾ ਸਰੀਰ ਪੀੜਾਂ ਦਰਦਾਂ ਤੇ ਚੀਸਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਥੇ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਦਵਾ ਦਾਰੂ ਦਾ ਕੋਈ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਔਵੇਂ ਵਖਾਵੇ ਮਾਤਰ ਸਿਵਲ ਦੇ ਕੁਝ ਇਕ ਟੋਟੜ ਜਿਹੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਮ ਧਰੀਕ ਤੇ ਡੰਗ ਟਪਾਉ ਡਾਕਟਰਾਂ ਪਾਸ ਵੀ ਮੁਨਾਸਬ ਦਵਾਈਆਂ, ਟੀਕਿਆਂ ਤੇ ਮਰਹਮ ਪੌਣੀ ਦਾ ਕੋਈ ਸਾਜ਼ ਸਾਮਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਡਾਕਟਰ, ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਔਵੇਂ ਸਰਸਰੀ ਜਿਹੀ ਨਜ਼ਰੇ ਵੇਖਦੇ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦੁਖਦੇ ਤੇ ਪੀੜ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਅੰਗਾਂ ਜਖਮਾਂ ਨੂੰ ਉਪਰੇ ਜਿਹੇ ਮਨ ਨਾਲ ਪਘਲਦੇ ਤੇ ਫਿਰ ਸਭ ਨੂੰ ਇਕੋ ਹੀ ਰਸੇ ਵਾਹੇ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ। ਗੱਲ ਕੀ ਕਿ ਉਹ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਪੱਲੇ ਔਵੇਂ ਨਾਮ ਧਰੀਕ ਜਿਹੀ ਮਰਹਮ ਪੌਣੀ ਤੇ ਸਪਿਰਟ ਦੀ ਬਾਸ਼ਨਾ ਅਤੇ ਰੰਗਦਾਰ ਪਾਣੀ ਤੇ ਚਾਕ ਵਰਗੀਆਂ ਗੱਲੀਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਕੁਝ ਵੀ ਪੱਲੇ ਨਾ ਪਾਉਂਦੇ। ਸਭ ਨੂੰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਅਗਾਥ ਤੰਗੀ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਕੋਲ ਹੀ ਖਲੋਤੇ ਹੋਏ ਹਿੰਦੂ ਫੌਜੀ ਉਹਨਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਸਟੇਨਗਨਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਨਾਲ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਨਰਕ ਕੁੰਡ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਜਾਣ ਲਈ ਜਮਦੂਤਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੁਕਮ ਦੇ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ।

ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਪੁੱਛ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਫੌਜੀਆਂ ਦੇ ਪਹਿਰੇ ਵਿਚ ਇਕ ਇਕ ਕਰਕੇ ਬੰਦ ਕਮਰੇ 'ਚ ਲੈ ਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ। ਪੁੱਛ ਪੜਤਾਲ ਲਈ ਨਿਸਚਤ ਕਰ ਰੱਖੇ ਕਮਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵਿਖਾਂ ਝੀਤਾਂ ਤੇ ਖੂਜਾਂ ਤੱਕ ਬੰਦ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਬਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸੀਸਿਆਂ ਉੱਪਰ ਦੋਹਰੇ ਕਾਗਜ਼ ਜੋੜੇ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ। ਪੁੱਛ ਪੜਤਾਲ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਸ਼ੱਕੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵਖਰੇ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਤਾੜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਉਥੇ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋ ਵਾਪਰਦਾ ਉਸ ਕਹਿਰ ਤੇ ਦੁੱਖ ਅਜਾਬ ਬਾਰੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਰੱਬ ਨੂੰ ਹੀ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਉੱਪਰ ਪੱਟੀਆਂ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਫੌਜੀ ਕੈਂਪ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਲੈ ਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ (ਜਿੰਨਾ ਬਾਰੇ ਇਹ ਆਮ ਚਰਚਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਤੇ ਲੋਜਾ ਕੇ ਹੋਰ ਭਿਆਨਕ ਤਸੀਹੇ ਦਿਤੇ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਫਿਰ ਗੱਲੀ ਨਾਲ ਉਡਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏਗਾ)।

ਮਿਲਟਰੀ ਫ਼ਾਉਟੀ ਦੇ ਇਸ ਫੌਜੀ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਪੰਜ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਬਚੇ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਪੈਂਠ ਸੱਤਰ ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਤੱਕ ਸਭ ਦੇ ਫਿਰਾਗ ਪੁੱਟ ਲਏ ਗਏ। ਸਭਣਾ ਦੀਆਂ ਛਾਤੀਆਂ ਉੱਪਰ ਸਲੇਟਾਂ ਲਟਕਾ ਕੇ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਉੱਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾ ਪਤੇ ਲਿਖਕੇ ਫੰਟਿਆਂ ਲਟਕੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਜਾਂਚ ਪੜਤਾਲ ਸਮੇਂ ਲਗਪਗ ਸਭਣਾ ਉੱਪਰ ਹੀ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਖਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਗਾਹਲ ਦੁਪੜ ਕਰਨੀ, ਠੁੱਡੇ ਤੇ ਬੇਟ ਮਾਰਨੇ ਅਤੇ ਮੂੰਹਾਂ ਤੇ ਝੁੱਕਣਾ ਤਾਂ ਆਮ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਸੀ। ਆਖਰਕਾਰ ਇਸ ਨਰਕ ਵੰਡਦੇ ਹੋਏ ਫੌਜੀ ਕੈਂਪ 'ਚੋਂ 22 ਜੂਨ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਕੁਝ ਇਕ ਅਕਾਲੀ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਤੇ ਕੁਝ ਫੁ ਹੋਰ ਸਿੰਘਾਂ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਨੂੰ ਪਲੀਸ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਸ਼ੱਕੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਅਜੇ ਹੋਰ ਦੁੱਖ ਤਸੀਹੇ ਝਲਣੇ ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ।

ਉਮੀਦੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਕੁਝ ਇਕ ਜਥੇਦਾਰ ਤੇ ਬੁਲਾਰੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਅੱਖੀਂ ਵੇਖੀਆਂ ਤੇ ਪਿੱਛੇ ਹੋਛਾਈਆਂ ਭਿਆਨਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਦਾਸਤਾਨਾਂ ਦਾ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਜੇ ਵੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ, ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਤੇ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੀ ਬਲਦੇ ਸਨ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਭਾਤਾਂ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਨ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਫ਼ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਰਗਟ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁੱਤੀ ਤੇ ਮੋਈ ਹੋਈ ਜ਼ਮੀਰ ਅਜੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਗੀ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਰਥਾਤ ਇਕ ਆਜ਼ਾਦ ਤੇ ਖੁਦ-ਮੁਖਤਿਆਰ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ (ਖਾਲਿਸਤਾਨ) ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਪ੍ਰਤੀ ਕੋਈ ਪਿਆਰ, ਹਮਦਰਦੀ ਤੇ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਗੋਂ ਉਸ ਅੰਦਰ ਅਜੇ ਵੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ, ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰਤੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਪਾਲਣ ਵਾਲੀ ਸੋਚ ਤੇ ਨੀਤੀ ਭਾਵੀ ਭਾਰੂ ਸੀ। ਪਰ ਹੁਣ ਆਪਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਛੇਡੀਏ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨਾਲ ਹੋਈ ਥੀੜੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ।

ਛੇ ਜੂਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਤੱਕ ਜੋ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਮਾਹੌਲ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਸੀ ਉਸਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆਂ ਤਾਂ ਕਲਮ ਰੁਕਦੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਇਸ ਸਮੁੱਚੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਆਈ ਭਿਆਨਕ ਤਬਦੀਲੀ ਤੋਂ ਇਸਤਰਾਂ ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਸ਼ੇਰਾਨ ਨੇ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਦੌਰ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਉਥੋਂ ਦੀ ਪੁਰਨੂਰ

ਚੋਂ ਅਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਦੀ ਰੰਗਣਾ ਵਿਚ ਰੰਗੀ ਹੋਈ ਅਤੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਪੁਰਨਾਵਾਂ ਦੀ ਸਰੋਤ ਸਤਯੁਗੀ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਕੋਹ ਕੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਜਿਸ ਅਸਥਾਨ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚਾ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਸੰਚਖੰਡ ਸਰੂਪ ਕਰਕੇ ਮੰਨਦਾ ਤੁਰਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਧਾਰਮਕ ਰਾਜਸੀ ਮਰਕਜ਼ ਅਰਥਾਤ ਰਾਜਧਾਨੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਜੀਵਨ ਸਰੋਤ ਹੈ ਅੱਜ ਉਥੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਗੋਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਕਾਂ ਸਭ ਪਾਸੇ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਸੀ। ਪਰਕਰਮਾਂ ਦੇ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਕਮਰਿਆਂ, ਇਮਾਰਤਾਂ ਵਿਚ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਆਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਗਾਇਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਗੁੰਥੀ ਸਿੰਘ ਤੇ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘ ਨਿਵਾਸ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਸ਼ਰਾਮ ਕਰਿਆ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ ਅੱਜ ਉਥੇ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦਾ ਵਾਸਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਪਿਆਲਿਆਂ ਦੇ ਦੌਰ ਚਲਦੇ ਸਨ ਤੇ ਖੁਲੇ ਆਮ ਸਿਗਰਟਾਂ ਥੀੜੀਆਂ ਦੇ ਕਸ਼ ਲਗਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ।

ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਭਵਨ ਅੰਦਰ ਅੰਦੋਂ ਬੁਹੜੇ ਬੁਹੜੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਨਾਮ ਮਾਤਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਧਾਰਮਕ ਮਰਯਾਦਾ ਦਾ ਪਾਲਣ ਹੁੰਦਾ ਵੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪਾਲਸੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸਖਤ ਫੌਜੀ ਪਹਿਰੇ ਤੇ ਟੈਂਕਾਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਛਾਂ ਹੇਠ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਰਾਗੀ ਗੁੰਥੀ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਕੁਝ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਹਥਿਆਰ ਬੰਦ ਫੌਜੀਆਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਭਵਨ ਅੰਦਰ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਬੰਦ ਫੌਜੀਆਂ ਦੇ ਪਹਿਰੇ ਵਿਚ ਹੀ ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਵਾਥੇ ਅਰਥਾਤ ਖਾਲੀ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿਚ ਧਾਰਮਕ ਮਰਯਾਦਾ ਵਾਲੇ ਧਾਰਮਿਕਾਂ ਨੂੰ ਅੰਦੋਂ ਬੋਹੜੇ ਬੋਹੜੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਪਰਕਰਮਾਂ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਤੇ ਸਗੋਂ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਵਿਚ ਅਤੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਹੋਰ ਸਭ ਪਾਸੇ ਮੁਰਦਾਖਾਨੇ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਆਪਣਾ ਰੋਗ ਵਖਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪਰਕਰਮਾਂ ਅੰਦਰਲੇ ਹਰ ਛੋਟੇ ਵੱਡੇ ਕਮਰੇ ਤੇ ਉਥੋਂ ਦੀ ਚੌਪਾ ਚੌਪਾ ਸਰਜ਼ਮੀਨ ਉੱਪਰ ਲਹੂ ਮਿਝ ਦੀਆਂ ਘਰਾਲਾਂ ਤੇ ਬਣੀਆਂ ਦੇ ਲੱਬੜੇ ਆਮ ਵੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਸਰੋਵਰ ਦਾ ਪਾਣੀ ਵੀ ਗੰਧਲਾ, ਘਰਮੇਲਾ ਤੇ ਲਹੂ ਰੰਗਾ ਨਜ਼ਰੀ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਕੰਪਲੈਕਸ ਦਾ ਲਗਪਗ ਹਰ ਕਮਰਾ ਸਤਿਆ ਤੇ ਪਵਾਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਸਵਾਹ ਰਾਖ ਵਿਚ ਲਿਪਟਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕਮਰਿਆਂ ਬਰਾਖਦਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਜੇ ਵੀ ਪੱਕੀ ਤਰਾਂ ਨਾਲ ਘਰ ਕਰੀ ਖਿੱਚੀ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸਤਾਂਦ ਅਤੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੀ ਢਨਵਾਤ ਤੇ ਤਬਾਹੀ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੱਕ ਨੂੰ ਬਾਰੂਦੀ ਆਗ ਨੇ ਖਾਣ ਉਪਰੰਤ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਸਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਫੱਕ ਸਮਝਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਉਥੇ ਹੀ ਸੁੱਟ ਛਡਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਉਥੇ ਹੀ ਰੁਲਣ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਸਭ ਪਾਸੇ ਸੁੱਨਮਸਾਨ ਛਾਈ ਹੋਈ ਸੀ - ਮੁਕੰਮਲ ਖਲਾ ਦਾ ਆਲਮ ਸੀ, ਉਥੇ ਸੰਕਤਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਫੌਜ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਜੀਬ ਜਿਹੀ ਚੁੱਪ ਤੇ ਡੂੰਘੀ ਉਦਾਸੀ ਆਪਣਾ ਅਸਰ ਵਿਖਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਪਰ ਇਸ ਸੁੱਨਤਾ ਤੇ ਉਦਾਸੀ ਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਾ ਜੋ ਇਕ ਹੋਰ ਅਜੀਬ ਪੱਖ ਸੀ ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਉੱਪਰ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਹਾਕਮੀਅਤ ਦੇ ਜਬਰ ਦੀ ਚਰਿਤ ਪੂਰੀ ਸੋਜ ਪੋਜ ਨਾਲ ਸਵਾਰ ਤੇ ਜਲਵਾ-ਅਫਰੋਜ਼ ਸੀ।

ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਭ ਪਾਸੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਉਸਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹਾਸਲ ਅਤਿਅੰਤ ਭਾਰੂ ਦਿਸਦਾ ਸੀ। ਹਿੰਦੂ ਹਾਕਮਾਂ ਤੋਂ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰਾਂ ਦੇ ਬਲਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਐਸੀ ਗਰਜ ਗਤਕ ਸੀ ਕਿ ਜਿਸਦੇ ਅਸਰ ਹੇਠ ਮਿਥੀ ਮਧਿਲੀ ਜਾ ਰਹੀ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰਲੀ ਸੁਨਤਾ ਤੇ ਉਦਾਸੀ ਦੀ ਅੰਤਰ ਆਤਮਾ 'ਚੋਂ ਇਹ ਅਲਾਹੀ ਬਲ ਆਪ-ਮੁਹਾਰੇ ਹੀ ਨਿਕਲ ਰਹੇ ਹੋਣ ਕਿ, 'ਪਰ ਅਧੀਨ ਸੁਪਣੇ ਸੁਖ ਨਾਹੀ'

ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੇ ਬਾਹਰ ਸਭ ਪਾਸੇ ਫੌਜ ਹੀ ਫੌਜ ਸੀ ਅਤੇ ਉਥੇ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਫੌਜੀ ਗੋਡੀਆਂ ਜੀਪਾਂ ਟੋਕਾਂ, ਤੋਪਾਂ, ਮਸ਼ੀਨ ਗੰਨਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਮਾਰੂ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਇਥਰ ਉਧਰ ਮਾਰਚ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆ ਜਾ ਰਹੇ ਫੌਜੀ ਦਸਤਿਆਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਤੋਂ ਇਸਤਰਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਰਿਹਾ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਇਸ ਮਹਾਨ ਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਪਾਰਮਕ-ਰਾਜਸੀ ਕੇਂਦਰ ਅਰਥਾਤ ਰਾਜਧਾਨੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਨੇ ਆਪਣੀ ਛਾਉਣੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਫੌਜ ਦੇ ਨਾਕੇ ਪਹਿਰੇ ਕਾਇਮ ਸਨ ਤੇ ਜਿੱਥੇ ਤੱਕ ਨਜ਼ਰ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਮੰਰਚੇ ਹੀ ਮੰਰਚੇ ਕਾਇਮ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਭ ਵੱਡੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਵਿਚ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰਾਂ ਦੇ ਦਫਤਰ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਸ਼ੇਕਤਿਆਂ ਹੀ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਫੌਜ ਦੀ ਰਹਾਇਸ ਸੀ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਫੌਜ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਹਾਇਸ਼ੀ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਰਾਬ ਤੇ ਸਿਗਰਟਾਂ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੇਆਮ ਰੂਪ 'ਚ ਵਰਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਸਭ ਚੀਜ਼ਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੂ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਲਈ ਖੁਲੀ ਮਾਤਰਾਂ ਵਿਚ ਮੁਫਤ ਵੰਡੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਉੱਕੇ ਹੀ ਤੇਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਣ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ।

ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀ ਫੌਜ ਵਲੋਂ ਅੱਜ ਇਹ ਸਭ ਕਾਲੇ ਕਾਰੇ ਉਸ ਅਸਥਾਨ ਉੱਪਰ ਵਰਤਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਜਿਸ ਮਹਾਨ ਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਉਥੇ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਕਰੋੜਾਂ ਅਰਬਾਂ ਰੁਪਿਆਂ ਦੇ ਸੰਗੋਮਰਮਰ ਅਤੇ ਮਨਾਂ ਮੂੰਹੀ ਸੋਨੇ ਦੇ ਪੱਤਰਿਆਂ ਤੇ ਛਤਰਾਂ ਦੀ ਦਿੱਖ ਤੇ ਅਮੀਰੀ ਠਾਠ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸਗੋਂ ਇਸ ਮਹਾਨ ਪਵਿੱਤਰ ਤੇ ਅਲਾਹੀ ਅਸਥਾਨ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਇਸ ਨਾਲ ਸਦੇਵ-ਕਾਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਬੰਧਤ ਉਸ ਸਿਧਾਂਤ ਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਆਦਰਸ਼ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਤੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਅਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਸੋਚ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੱਖੋਂ ਮਨੁੱਖੀ ਸੋਚ, ਆਤਮਾ ਤੇ ਅਨਭਵ ਲਈ ਸੱਚੇ ਗਿਆਨ ਸੱਚੀ ਖੁਸ਼ੀ ਸੱਚੀ ਨਜ਼ਾਤ ਅਤੇ ਰੋਬੀ ਨੂਰ ਤੇ ਜਲਵੇਂ ਦਾ ਸਰੋਤ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਭਗਤੀ ਤੇ ਸਕਤੀ ਦਾ ਮਰਕਜ਼ ਅਰਥਾਤ ਕੇਂਦਰ ਵੀ ਹੈ।

ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਨੂੰ ਸਿਰਜਨ ਤੇ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮਨੋਰਥ ਆਮ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਕਰਨਾ, ਉਸ ਅੰਦਰ ਸਦਾਚਾਰਕ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਸੰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਸ ਅੰਦਰ ਕੇਵਲ ਇਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਗੁਣਾਂ ਲਖਣਾ ਦੀ ਵੱਡਿਆਈ ਗਾਇਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸੇਵਾ, ਸੇਜਮ ਸਦਾਚਾਰਕ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਸ਼ੁਕ੍ਰਿਤ ਘਾਲਣਾ ਵੇਡ ਕੇ ਛਕਣ, ਸੰਗਤ, ਪੰਗਤ, ਸਵੈਮਾਨ, ਸਵੇਂ ਭਰੋਸੇ, ਚੰਗੇ ਲਈ ਜੂਝਨ, ਸੱਚੇ ਹੱਕ ਧਰਮ ਨਿਆਉਂ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋਣ ਅਤੇ ਮਨੁਖਤਾ ਵਿਰੋਧੀ ਜਾਬਰ, ਅਨਿਆਈ ਤੇ ਧਾੜਵੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਲਵਾਨ ਯੋਧਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਦਾ ਤੱਤਪਰ ਤੇ ਤਿਆਰ ਬਰ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣ ਦੇ ਉੱਚੇ ਸੁੱਚੇ ਤੇ ਕ੍ਰਾਂਤਿਕ ਗੁਣ ਪੈਦਾ

ਕਰਨਾ ਸੀ।

ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀ ਇਹ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਅੱਜ ਉਸ ਅਸਥਾਨ ਉੱਪਰ ਵਰਤਿਤ ਦਾ ਨਾਚ ਨੱਚ ਰਹੀ ਸੀ ਤੇ ਤਬਾਹੀ ਮਚਾ ਰਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਅਸਥਾਨ ਤੋਂ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਲੱਖਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਭੁਭੱਗੀਆਂ ਭੁਭਗਨਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੂਸਤਾਨ ਦੇ ਗਲੇਂ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਜੂਝਾ ਲਾਹੁਣ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਧਾੜਵੀਆਂ ਸ਼ਾਸਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਆਏ ਦਿਨ ਦੀ ਜਲਾਲਤ ਤੇ ਹੁਸਵਾਈ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦਵਾਉਣ ਲਈ ਗੁਰਮਤੇ ਸੋਧ ਸੋਧ ਅਤੇ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰ ਕਰ ਕੇ ਚਲਾਈਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਦੌਰਾਨ ਹੁਣ ਤੱਕ ਪੀਹੜੀ ਦਰ ਪੀਹੜੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਮਰਜੀਵਤਿਆਂ ਵਜੋਂ ਹੀ ਵੀਹ ਲੱਖ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉੱਪਰ ਸਿਰਾਂ ਦਾ ਬਲੀਦਾਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਦਹਾਕਿਆਂ ਬੰਧੀ ਘਰੋਂ ਬੇਘਰ ਹੋਕੇ ਜੰਗਲਾਂ ਬੀਆਬਾਨਾਂ ਪਹਾੜਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁੰਦਰਾਂ ਤੇ ਰੇਤ ਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਦੁਖ ਤਸੀਹੇ ਤੇ ਅੰਤ ਸੌੜ ਝਲਣ ਅਤੇ ਜੇਹਲਾਂ-ਝਰਜਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਲ ਕੋਠੜੀਆਂ ਵਿਚ ਕਹਿਰਾਂ ਦੇ ਕਸ਼ਤ ਤੇ ਤੰਗੀਆਂ ਤੁਰਬੀਆਂ ਝਲਣ ਵਾਲੇ ਯੋਧਿਆਂ ਸੁਰਬੀਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਤੇ ਗਾਥਾ ਵਖਰੀ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰਲੀ ਸਿੱਖ ਰੈਵਰੈਂਸ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਦਾ ਇਚਾਰਜ ਸ੍ਰ. ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੁੱਗਲ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਫਿਰ ਤੁਰ ਕੇ ਅੰਲਾਨੀਆਂ ਤੌਰ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ, 'ਹਿੰਦੂ ਫੌਜ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਉੱਪਰ ਮੁਕੰਮਲ ਅਧਿਕਾਰ ਜਮਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਗਿਣੀ ਮਿਥੀ ਹੋਈ ਨੀਤੀ ਤੇ ਸਾਜਸ਼ ਨੂੰ ਪਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਨਾਲ 7 ਜੂਨ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਸਿੱਖ ਰੈਵਰੈਂਸ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਏਸ ਲਈ ਅੱਗ ਲਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਸਾੜ ਕੇ ਸਵਾਹ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਭਾਂ ਜੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਅਜ਼ੀਮ ਇਤਹਾਸ ਵਿਰਸਾ ਮਲੀਆ ਮੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।'

ਦੁੱਗਲ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੱਖ ਰੈਵਰੈਂਸ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਐਸੀਆਂ ਨਾਯਾਬ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਹੁਕਮ ਨਾਮੇ ਅਤੇ ਇਤਹਾਸਕ ਹਥ ਖਰੜੇ ਸਨ ਕਿ ਜੋ ਅੱਜ ਕਰੋੜਾਂ ਅਰਬਾਂ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕਰਕੇ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਤਹਾਸਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਅਮੀਰੀ ਤੇ ਮਹੱਤਵ ਬਾਰੇ ਦੁੱਗਲ ਦਾ ਮੋਰੇ ਪਾਸ ਇਹ ਕਥਨ ਸੀ ਕਿ 'ਜਦੋਂ ਕਦੀ ਵੀ ਉਸਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਉਦਾਸੀ ਜਾਂ ਕਿਧਰੇ ਕੋਈ ਮਾਯੂਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਆਉਂਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਜਦ ਉਹ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੁਕਮ ਨਾਮੇ ਉੱਪਰ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਸਤਅਖਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮਸਤਕ ਛਹਾਉਂਦਾ ਸੀ ਭਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਸਦੀ ਅੰਤਰ ਆਤਮਾ ਵਿਚ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਤੇਜ਼ੀ ਵਾਂਗ ਕੋਈ ਅਗੰਮੀ ਜਿਹੀ ਆਤਮਕ ਰੋ ਦੌੜ ਜਾਂਦੀ ਤੇ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਜੋਸ਼ ਉਤਸ਼ਾਹ ਤੇ ਧੜਕਦੀ ਕਲਾ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਤੁੰਗਾਂ ਉੱਪਰ ਉਛਲਦੀ ਕੁਦੱਦੀ ਤੇ ਉਡ ਉਡ ਪੈਂਦੀ ਹੋਈ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਣ ਲਗ ਪੈਂਦੀ।'

ਦੁੱਗਲ ਦਾ ਕਥਨ ਸੀ ਕਿ, 'ਇਸ ਫੋਰੀ ਤਬਦੀਲੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਹੀ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਹਸਤਅਖਰਾਂ ਉੱਪਰ ਆਪਣੀ ਨਜ਼ਰ ਪਾਉਂਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ, ਚੰਗੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ, ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ, ਮਹਾਨ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ, ਅਨੇਕ ਸਿੱਖ ਸੁਰਬੀਰਾਂ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਦੇ ਸੇਵਾ ਤੇ ਘਾਲਣਾ ਭਰਪੂਰ ਅਤੇ ਜਾਨ ਜੋਖੇ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਭਰੇ ਪੂਰ ਮਹਾਨ ਕਾਰਨਾਮੇ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਲੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹੋਵਾਏ ਖੁਨੀ ਸਾਕਿਆਂ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਆ ਖਲੋਂਦੇ ਜਿਨਾਂ

ਦੇ ਕਸ਼ਟਾਂ ਤੇ ਦੁੱਖਾਂ ਪੀੜਾਂ ਦੇ ਸ਼ੇਕ ਨੂੰ ਅਤੇ ਘਾਲਣਾ ਭਰਪੂਰ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰ ਰਿਆਜ਼ ਦੀਆਂ ਪੀੜਾਂ ਕਠਨਾਈਆਂ ਤੇ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਨੂੰ ਖਿੱਤੇ ਮਥੇ ਜਰਨਾ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਹੀ ਕੰਮ ਸੀ। ਅੱਜ ਸਮੇਂ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਸਤਰਾਂ ਅਨਭਵ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਕੌਮਾਂ ਦਾ ਇਤਹਾਸ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਹਾਨ ਪੁਰਖਿਆਂ, ਯੋਧਿਆਂ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਤੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਯਾਦਗਾਰੀ ਵਸਤੂਆਂ ਤੇ ਹੋਥ ਲਿਖਤਾਂ ਕੌਮਾਂ ਲਈ ਸਚਮੁਚ ਹੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਅਤੇ ਅਥਾਹ ਤੇ ਅਗੰਮੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਸੋਮਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤਾਕਤ ਕਿਸੇ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵੱਢਣ ਦੀ ਠਾਨ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਉਹ ਉਸ ਕੌਮ ਦੀ ਕੌਮੀ ਪਹਿਚਾਣ ਤੇ ਕੌਮੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਅਸਲ ਸਰੋਤ, ਜੋ ਕੌਮ ਦਾ ਮਹਾਨ ਵਿਰਸਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਬਾਬ ਬਨਾਉਣ ਤੇ ਮਲੀਆ ਮੋਟ ਕਰਨ ਦੇ ਅਮਲ ਕਰਮ ਵੱਲ ਉਚੇਚਾ ਧਿਆਨ ਦੇਂਦੀ ਹੈ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰਲੀ ਇਹ ਸਿੱਖ ਰੈਫਰੈਂਸ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਨੂੰ ਚਿਰ ਕਾਲ ਤੋਂ ਰੜਕ ਰਹੀ ਸੀ ਤੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਖਤਰਾ ਭਾਸ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਭੰਡਾਰ ਜਿਥੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਰੋਸ਼ਨ ਤੇ ਬਲਵਾਨ ਦਾਸਤਾਨਾਂ ਸੁਨਾਉਂਦਾ ਸੀ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੰਥ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦ ਹਸਤੀ ਤੇ ਸੋਚ-ਸਰੋਤ ਬਾਰੇ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਸੀ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ ਇਨਕਲਾਬੀ ਤੇ ਸੋਧਰਸ਼ ਮਈ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਖਸ਼ ਝਲਕੀਆਂ ਵਖਾਉਂਦਾ ਸੀ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਮਾਰਗ ਤੇ ਮੰਜਲ ਨਾਲ ਅਟੁੱਟ ਤੇ ਸਦੈਵ ਕਾਲੀ ਸਾਂਝ ਦਿਤਾਉਂਦਾ ਸੀ, ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੋਗਾਂ ਦੀ ਤਰਾਂ ਵਿਚਰਨ ਤੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਬਾਜ਼ ਵਰਗੀ ਉਤਾਨ ਛੁਕਰ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇਂਦਾ ਸੀ ਉਥੇ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੀਆਂ ਆਜ਼ਾਦ ਤੇ ਖੁਦ ਮੁਖਤਿਆਰ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਬਲਵਾਨ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਆਦਰਸ਼ ਤੇ ਸੇਵਾ ਨਿਰਭਰ ਕੌਮ ਵਜੋਂ ਗੁਣ ਲਖਣ ਤੇ ਸਾਧਨ ਸਰੋਤ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੇਧ ਤੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਵੀ ਦੇਂਦਾ ਸੀ।

ਫੌਜ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖ ਰੈਫਰੈਂਸ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਦੇ ਅਗਨ ਭੇਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਜਿਥੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਹੋਥ ਲਿਖਤ ਬੀੜਾਂ ਤਬਾਹ ਹੋਈਆਂ ਉਥੇ ਪੰਜ ਸੌ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਨਾਯਾਬ ਪੁਸਤਕਾਂ (Rare Books) ਜੋ ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ, ਸਿੱਖ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਤੇ ਖਾਲਸਾਈ ਪ੍ਰੇਰਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਸਨ, ਖਾਕ ਸਿਤਰ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਸਾਲਾਂਬੋਧੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਟਾਈਪ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਦੋ ਸੌ ਦੇ ਲਗਪਗ ਨਾਯਾਬ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਖਰੜੇ ਵੀ ਇਥੇ ਅੱਗ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਹੋ ਗਏ। ਪਿਛਲੇ ਸੱਤਾ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਘੋਲਾਂ ਨੂੰ ਅਰਥਾਤ ਧਾਰਮਕ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਅਖਬਾਰਾਂ (ਪੰਜਾਬੀ ਉਰਦੂ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਆਦਿ ਦੀਆਂ) ਜਿਲਦ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਬਾਰਾਂ ਸੌ ਤੋਂ ਉੱਤੇ ਫਾਈਲਾਂ ਵੀ ਇਸ ਅੱਗ ਦੀ ਭੁੱਬਲ ਵਿਚ ਸੌ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਪਰਕਾਰ ਦੇ ਇਤਹਾਸਕ ਸੰਸਾਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਇਤਹਾਸਕ ਮਹੱਤਤਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹੋਥ ਲਿਖਤਾਂ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਮੇ, ਜਨਮ ਸਾਖੀਆਂ, ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਮੂਲ ਸਿਧਾਂਤ ਵਿਰਸੇ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਸੋਚ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਅਣ-ਛਪੇ ਹੋਥ ਲਿਖਤ ਖਰੜੇ ਫਾਰਸੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਲਿਪੀ ਵਿਚ ਲਿਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਥ ਲਿਖਤ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਖਰੜੇ ਦਾਸ (ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੇਧੂ) ਵੱਲੋਂ ਲਿਖੇ ਗਏ, 'ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ — ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਕਿਉਂ?' — ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਕੌਂਸਲ (ਨੈਸ਼ਨਲ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਖਾਲਿਸਤਾਨ) ਦਾ ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ ਤੇ ਸਰਬਤ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਆਦਿ ਪੁਸਤਕਾਂ, ਕਤਾਬਚਿਆਂ ਦੇ ਉਰਿਜਨਲ ਹੋਥ ਲਿਖਤਾਂ

ਆਦਿ ਵੀ ਇਸੇ ਹੀ ਅੱਗ ਦੇ ਭਾਂਬੜਾਂ ਵਿਚ ਆਲੋਪ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਸਭ ਕੁਝ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜੋ ਉਥੇ ਹਜ਼ਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਉਰਦੂ ਫਾਰਸੀ ਹਿੰਦੀ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਆਦਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ (ਧਾਰਮਕ ਇਤਹਾਸ) ਪੁਸਤਕਾਂ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਜਮਾ ਸੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਭ ਬਲ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਉੱਠਣ ਵਾਲੇ ਭਾਂਬੜਾਂ ਦੇ ਸ਼ੇਕ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ ਵਖਰੀ ਹੈ।

ਇਸ ਮਹਾਨ ਇਤਹਾਸਕ ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਤੇ ਬਰਬਾਦੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਟੀਲ ਦੀਆਂ ਅਲਮਾਰੀਆਂ, ਰੈਕ, ਫਰਨੀਚਰ, ਦਰੀਆਂ, ਗਲੀਚਿਆਂ, ਬਹੁਮੁਲੀਆਂ ਤੇ ਨਾਯਾਬ ਤਸਵੀਰਾਂ ਚਿੱਤਰਾਂ, ਬਹੁਰੰਗੇ ਬਲਾਕਾਂ, ਟਾਈਪ ਰਾਈਟਰਜ਼, ਸਾਈਕਲੋ-ਸਟਾਈਲ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਬੇਅਮਾਰ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਤੇ ਬਰਬਾਦੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜੋ ਇਸ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇ ਲੇਖ ਲੋਗੋ ਹੋਏ ਸਮੇਂ ਮਿਹਨਤ ਤੇ ਸਰਮਾਏ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਉਹ ਵਖਰਾ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਤੋਪਾਂ ਨਾਲ ਉਡਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ, ਸਿੱਖ ਯੋਧਿਆਂ, ਜਰਨੈਲਾਂ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਸਿੰਘਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਇਤਹਾਸਕ ਜੰਗਾਂ ਯੁੱਧਾਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਥਿਆਰਾਂ, ਜੰਗਾਂ ਯੁੱਧਾਂ ਸਮੇਂ ਵਰਤੇ 'ਚ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਯਾਦਗਾਰੀ ਸੰਜੋਆਂ, ਪ੍ਰਸਾਕਾਂ, ਤਲਵਾਰਾਂ, ਢਾਲਾਂ ਬੰਦੂਕਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਰਵਾਇਤੀ ਹਥਿਆਰਾਂ, ਜਿੰਨਾਂ ਦੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਖੁੱਲੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਸਭ ਦਾ ਸਫਾਇਆ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਰਥਾਤ ਤੋਪਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਤੇ ਅੱਗ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਗਲ ਲਿਆ। ਜੋ ਹਥਿਆਰ ਤੇ ਯਾਦਗਾਰੀ ਵਸਤੂਆਂ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ 'ਚ ਬਚੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਕਰਸ਼ਕ ਦਿੱਖ ਤੇ ਸ਼ਾਨ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ, ਸਕਲਾਂ ਵਿਗੜ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਗਵਾਚ ਗਈ।

ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਤੋਸ਼ੇਖਾਨੇ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਦਾ ਹਾਲ ਵੀ ਕੁਝ ਇਸਤਰਾਂ ਦਾ ਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਸਭ ਕੀਮਤੀ ਤੇ ਇਤਹਾਸਕ ਵਸਤੂਆਂ ਜੋ ਉਸਤਰਾਂ ਵੀ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦੀਆਂ ਸਨ ਸਭ ਦਾ ਰੂਪ ਰੇਗ ਤੇ ਹੁਲੀਆ ਬੇਪਛਾਣ ਹੋ ਗਿਆ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਬਹੁਗੁਣੀਆਂ ਤੇ ਯਾਦਗਾਰੀ ਵਸਤੂਆਂ ਤਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਇਕ ਸੁਨਹਿਰੀ ਚਾਨਣੀ ਜੋ ਨਜ਼ਾਮ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਨੇ ਉਨੀਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਉੱਪਰ ਹੀਰੋ, ਪੰਨੇ ਤੇ ਜਵਾਹਰਾਤ ਜੜੇ ਹੋਏ ਸਨ ਤੇ ਉਸ ਉੱਪਰ ਸੋਨੇ ਦੇ ਧਾਗੇ ਨਾਲ ਬੜੇ ਹੀ ਕਲਾਤਮਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ੁਦਰ ਤੇ ਬਹੁਮੁਲੀ ਸਮਝ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਭੇਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਨੂੰ ਵੀ ਅੱਗ ਦੀਆਂ ਲੱਸਾਂ ਨੇ ਥਾਂ ਥਾਂ ਤੋਂ ਖਾ ਲਿਆ। ਸੋਨੇ ਚਾਂਦੀ ਦੀਆਂ ਪਾਲਕੀਆਂ ਜਿੰਨਾਂ ਵਿਚ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਖਾਸ ਖਾਸ ਤਹਿਵਾਰਾਂ ਸਮੇਂ ਸਵਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਦੇ ਰੂਪ ਰੇਗ ਤੇ ਛਬੀਲੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਵਗਾਤ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮੁਖ ਗੁੰਬੀ ਗਿਆਨੀ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੋ ਹੋਂਦ ਦਰਜੇ ਤੱਕ ਦਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਤੇ ਡਰਪੋਕ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦਾ ਕਟੜ ਵਿਰੋਧੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ ਉੱਪਰ ਪੁਤਲੀਆਂ ਵਾਂਗ ਨਚੇਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ, ਵੀ ਜਦੋਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਰਕਰਮਾ ਅਤੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਤੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਭਵਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਜੋ ਫੌਜ ਵਲੋਂ ਪਰਲ ਅਰਥਾਤ ਤਬਾਹੀ ਮਚਾਈ ਗਈ ਤੇ ਖੂਨੀ ਝਖੜ ਝਲਾਇਆ ਗਿਆ ਉਸਦਾ ਵਰਨਣ ਆਪਣੀ ਜ਼ਬਾਨ ਤੋਂ ਇਸਤਰਾਂ ਕਰਦਾ ਸੀ:

ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਭਵਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਭ ਪਾਸੇ ਖੂਨ ਹੀ ਖੂਨ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਪੂਰੀ ਤਰਾਂ ਨਾਲ ਤਬਾਹ ਤੇ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਸੱਤ ਚੁਨ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਕੋਈ 6-30 ਵਜੇ ਦੇ ਲਗਪਗ ਮਿਲਟਰੀ ਵਾਲੇ ਗਿਆਨੀ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਮੇਰੇ ਘਰ ਆਏ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ 'ਸਾਡਾ ਅਫਸਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸਭ ਪਾਸੇ ਲਾਸ਼ਾਂ ਹੀ ਲਾਸ਼ਾਂ ਸਨ। ਪਰਕਰਮਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਕਮਰਿਆਂ, ਬਰਾਂਡਿਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਹੇਠਲੀਆਂ ਉਪਰਲੀਆਂ ਸਭ ਇਮਾਰਤਾਂ ਵਿਚ ਚੌਫੇਰੇ ਹੀ ਲਾਸ਼ਾਂ ਖਿਲਰੀਆਂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਭ ਪਾਸੇ ਬੋਦਬੂ ਹੀ ਬਦਬੂ ਸੀ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸਾਹ ਲੈਣਾ ਵੀ ਕਠਨ ਸੀ। ਜਿਧਰ ਧਿਆਨ ਜਾਂਦਾ ਉਧਰ ਹੀ ਲਹੂ ਲਹਾਨ ਹੋਏ ਬਸਤਰਾਂ, ਬਾਣਿਆਂ ਤੇ ਲਹੂ ਲੱਥੀਆਂ ਵਿਚ ਲਿਪਟੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸ਼ਿਘਾਂ ਤੇ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਹੀ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦਿਸਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਉਂ ਸਮਝੋ ਕਿ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ, ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਨੀਆਂ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਅਰਥਾਤ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਰੀਰਾਂ ਨਾਲ ਪਰਕਰਮਾਂ ਭਰੀ ਪਈ ਸੀ। ਕੁਝ ਲਾਸ਼ਾਂ ਸਰੋਵਰ ਵਿਚ ਤਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਸਿਰਫ ਪਰਕਰਮਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ, ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਜੋ ਲੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿੱਸ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਹੀ ਕੋਈ ਬਾਰਾਂ ਚੌਦਾਂ ਸੌ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉੱਪਰ ਸੀ। ਮਿਲਟਰੀ ਵਾਲੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਡੁਲ੍ਹੇ ਤੇ ਬੇਰੋਕ ਟੱਕ ਸਿਗਰਟਾਂ ਪੀ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਾਨੂੰ ਸੁਣਾ ਸੁਣਾ ਕੇ ਦਿਲ ਚੀਰਵੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ, 'ਰਾਜ ਕਰੋਗਾ ਡੋਰਗਾ' — 'ਮਾਰੋ ਗੱਲੀ ਸਾਲੇ ਕੋ'।

ਮੈਨੂੰ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰ ਕੋਲ ਲੈ ਜਾਇਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਵਕਤ ਤੱਕ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ ਜਬਾਨੀ ਗੱਲੋਂ ਭਾਸ਼ਾ ਸੁਣ ਸੁਣ ਕੇ ਤੇ ਚੌਫੇਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਰ ਤੇ ਆਤਮਾ ਛਲਣੀ ਛਲਣੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਪ੍ਰੀਤਤ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਪਿਛੇ ਬੋਝਾ ਅਬਰੂਆਂ ਦਾ ਦਰਿਆ ਡੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਭਾਸ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਮੈਨੂੰ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੇਵਾਦਾਰ, ਮੁੰਦਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ, ਰਾਹੀ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗੁੱਥੀ ਸਿੰਘ ਹਰਾਸਤ ਵਿਚ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਹਰ ਪੱਖਾਂ ਹੀ ਬਹੁਤ ਮੰਦੀ ਮਾਂਦੀ ਤੇ ਤਰਸ ਯੋਗ ਸੀ। ਉਥੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਨਜ਼ਰਾਂ ਤੱਕ ਵੀ ਸਾਝੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ। ਮੈਨੂੰ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰ ਨੇ ਬੜੇ ਰੋਹਬ ਤੇ ਹੌਸ ਨਾਲ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਧਾਰਮਕ ਰਸਮਾਂ ਤੇ ਕਾਰਜ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਆਰੰਭ ਕਰਨ ਤੇ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ, ਪਰ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕਾਰਜ ਨਿਭਾਉਣਾ ਮੇਰੇ ਇਕੱਲੇ ਦੇ ਵੱਸ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ 24 ਨਾਂ ਹੋਰ ਦਿੱਤੇ ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਫੌਜ ਦੀ ਹਰਾਸਤ ਵਿਚ ਹੀ ਸਨ ਤੇ ਉਥੇ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਪਰ ਉਸ ਮਿਲਟਰੀ ਅਫਸਰ ਨੇ ਸਿਰਫ 13 ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਛੱਡਿਆ।

ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਮੈਨੂੰ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਭਵਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੇ ਬਾਹਰ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਖਿਲਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਚੋਂ ਦੀ ਲੰਘਾ ਕੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਭਵਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲੈ ਜਾਇਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜੋ ਦਿੱਸ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਗੱਚਰ ਹੋਇਆ ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਭਵਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੇ ਬਾਹਰ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਨ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਦਰ ਘਰ ਨੂੰ ਸਰੋਵਰ ਦੇ ਜਲ ਨਾਲ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਲਹੂ ਨਾਲ ਨੁਹਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਗੱਲ ਕੀ ਕਿ 20 ਜੂਨ ਤੱਕ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜਾਣ ਲਗਿਆਂ ਨੱਕ ਉੱਪਰ ਰੁਮਾਲ ਰਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਦਸਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਪਰਕਰਮਾਂ ਦੇ ਸਭ ਹੇਠਲੇ ਉਪਰਲੇ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਗਰਨੇਡ ਸੁੱਟੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਫਿਰ ਇਕ ਇਕ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਅੱਗ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਬੰਬ ਸੁਟਣ

ਦੇ ਬਾਅਦ ਸਟੇਨ ਗੰਨਾਂ ਨਾਲ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਸਪਰੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ। ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਜੋ ਵੀ ਕੋਈ ਛੋਟਾ ਵੱਡਾ ਵਿਅਕਤੀ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਸਭ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪਰਕਰਮ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਲਗਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਟਾਵਾਂ ਹੀ ਬਚਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਕੁੱਝ ਹਰੀਕੇ ਦੇ ਵੱਡੇ ਘਲੂਘਾਰੇ ਅਤੇ ਕਾਹਨੂੰ ਵਾਨ ਛੋਬ ਦੇ ਛੋਟੇ ਘਲੂਘਾਰੇ ਦੌਰਾਨ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਹੋਈ ਕਤਲੇ-ਆਮ ਤੇ ਤਬਾਹੀ ਬਰਬਾਦੀ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸੁਣਿਆਂ ਤੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੀ ਪਰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਵਾਪਰੇ ਇਸ ਘਲੂਘਾਰੇ ਅਰਥਾਤ ਇਸਦੇ ਖੂਨੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਅੱਖੀਂ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਸਾਂ।

ਫੌਜ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਪਰਕਰਮਾਂ ਤੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਸੱਤ ਜਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਜਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘ, ਹੋਰ ਚੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੰਘ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਹਥੋਂ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਭ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਤਾਂ 6-7 ਜੂਨ ਦੀ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਰਾਤ ਦੇ ਵਿਚ ਵਿਚ ਹੀ ਢੇਅ ਲਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗੋਡੀਆਂ ਤੇ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕਿਧਰੇ ਦੂਰ ਦਰਾਡੇ ਮੁਕਾਮ ਉੱਪਰ ਲੈ ਜਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਪਰ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਨੀਆਂ, ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਜੋ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪਰਕਰਮਾਂ, ਸਰਾਂ, ਲੰਗਰ ਤੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਹੋਰ ਵੇਖ ਵੇਖ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਰੁਲ ਖੁਲ ਤੇ ਗਲ ਸਭ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਫੌਜੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਲਈ ਇਕ ਭਾਰੀ ਮਸਲਾ ਬਣਿਆਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕਹਿਰਾਂ ਦੀ ਧੁੱਪ ਵਿਚ ਅੱਤਾਂ ਦੀ ਗਰਮੀ ਤਪਸ ਤੇ ਹੁੱਸਤ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਇਹ ਲਾਸ਼ਾਂ ਫੁਲਦੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਟਿਕਾਣੇ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਰਿਹਾ। ਆਖਰਕਾਰ ਫੌਜ ਨੇ ਸਿਵਲ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਹਰੀਜਨਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਰਕਮ ਦੇਣ ਦਾ ਲਾਲਚ ਦੇ ਕੇ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੀ ਢੇਅ-ਢੁਆਈ ਲਈ ਸੇਵਾ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੀ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚ ਗਿਣਤੀ ਵੇਖਕੇ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਭੀ ਹੋਈ ਹਾਲਤ ਵੇਖਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਵੀ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇਣ ਤੋਂ ਸਾਫ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਹਰੀਜਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਕੰਮ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਅਸਮਰਥਾ ਜਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਆਖਰਕਾਰ ਫੌਜੀਆਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੇ ਸਿਵਲ ਅਫਸਰਾਂ ਵਲੋਂ ਜਦ ਹਰੀਜਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਮੁਕੰਮਲ ਤੌਰ ਤੇ ਖੁਲ ਮਿਲ ਗਈ ਕਿ ਲਾਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਨਕਦੀ ਜੇਵਰ ਤੇ ਘੜੀਆਂ ਆਦਿ ਮਿਲੇਗਾ ਉਹ ਉਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੋਣਗੇ ਤਾਂ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਹਰੀਜਨਾਂ ਨੇ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇਣ ਦੀ ਚੁਮੇਵਾਰੀ ਕਬੂਲ ਕੀਤੀ ਤੇ ਸੰਭਾਲੀ।

ਮਿਊਂਸ਼ੀਪਲ ਕਮੇਟੀ (ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ) ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਲੋਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇਣ ਲਈ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਗੱਦ ਮੱਦ ਤੇ ਕੁਤਾ ਕਰਕਟ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਜੋਂ ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਲਈ ਉਥੇਚੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਰਦਾਖਾਨੇ ਤੱਕ ਲੈ ਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਫਿਰ ਉਥੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਰਸਰੀ ਤੌਰ ਤੇ ਚੀਰਨ ਫਾਤਨ (ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਕਰਨ) ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹੀ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਤੇ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ ਤੇ ਨਵੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨ ਝੁੰਡੀਆਂ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਮੱਚ ਬਲ ਰਹੀਆਂ ਸਿਤੀਆਂ ਵੱਲ ਧੱਕ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿਵੀਆਂ ਤੇ ਸਿਤੀਆਂ ਵੱਲ ਫੌਜੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਹ ਪੰਜਾਹ, ਸੱਠਾਂ ਸੱਠਾਂ ਦੀਆਂ ਢੇਰੀਆਂ ਦੀ ਸਕਲ ਵਿਚ ਲੱਕੜ ਤਿੰਬੜ ਦੇ ਢੇਰਾਂ ਉੱਪਰ ਸੁੱਟ ਕੇ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਉੱਪਰ ਭਾਰੀ ਮਾਤਰਾ 'ਚ ਪਟਰੋਲ ਪਾ ਕੇ ਸਾੜ ਫੂਕ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੀ ਇਸਤਰਾਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਸਾੜ ਫੂਕ ਦਾ ਕੋਮ ਲਗਪਗ ਦਸ ਗਿਆਰਾਂ ਜੂਨ ਤੱਕ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਸਿਵਲ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਲੋਂ ਜਦ ਪੁੰਸ ਨਾਮਾਨਗਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁਰਦਾਖਾਨੇ ਵਿਚ

ਲਾਸਾਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਤੇ ਉਥੋਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਉਸ ਖੂਨੀ ਤੇ ਭਿਆਨਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਜੋ ਪ੍ਰੈਸ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ, ਅਨੁਭਵ ਤੇ ਖਿਆਨ ਸਨ ਉਹ ਲਗਪਗ ਇਕ ਸਮਾਨ ਹੀ ਸਨ ਪ੍ਰੈਸ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ:

ਉਸ ਮੌਕੇ ਉੱਪਰ ਜੋ ਕੁਛ ਅਸਾਂ ਵੇਖਿਆ ਉਸਦਾ ਹਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਬੜਾ ਹੀ ਭਿਆਨਕ ਸੀ ਤੇ ਸਿੱਧਾ ਦਿਲ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅੰਤਸ਼ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸੂਖਮ ਤੇ ਕੋਮਲ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਗਜ਼ਬ ਦਾ ਸੋਕ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਤੜਪਾ ਕੇ ਰਖ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਮੁਰਦਾ ਘਰ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਵਿਚ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਲਾਸਾਂ ਦਾ ਮੁਸਕ ਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਵੇਲੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਲਾਸਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਮੱਥੇ ਸੁੱਜੇ ਹੋਏ ਸਨ ਤੇ ਜਬਾਨਾਂ ਮੂੰਹ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਮੌਤ ਦੇ ਉਸ ਘਰ ਵਿਚ ਲਾਸਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਕਾਂ ਗੁੜ ਖਲ ਤੇ ਅਨਾਜ ਦੀਆਂ ਬੇਰੀਆਂ ਵਾਂਗ ਲਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਮਿਰਤਕਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਜਖਮਾਂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਪਏ ਸਨ ਤੇ ਫਲਨੀ ਫਲਨੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੋਂ ਅਜੇ ਬਣੀਆਂ ਉਗਲਦੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ। ਲਹੂ ਸਿੱਧ ਦੀਆਂ ਘਰਾਲਾ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਚੇਹਰਿਆਂ ਤੇ ਜਿਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਅੰਗਾਂ ਹਿਸਿਆਂ ਨੂੰ ਲਹੂ ਪੱਪੜੀਆਂ ਨਾਲ ਭਰ ਛੋੜਿਆ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸੈਂਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਘਰ ਤਸੀਹੇ ਦੇਣ ਤੇ ਭਿਆਨਕ ਤਸੱਦਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੋਲੀਆਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਲਗਦਾ ਸੀ। ਲਾਸਾਂ ਦਾ ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਧਾਕਾਂ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਵਿਆਂ ਦੀਆਂ ਬੇਰੀਆਂ ਵਾਂਗ ਭੁੱਜੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਘਰ 'ਚੋਂ ਧੂਹ ਬਿਖ ਕੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢਨ ਪਿਛੋਂ ਉਥੇ ਰੜੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਰਖੇ ਹੋਏ ਮੇਜ਼ਾਂ ਉੱਪਰ ਬੜੀ ਬੇਰੁਖੀ ਨਾਲ ਵਗਾਹ ਕੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਉਥੇ ਮਜ਼੍ਹਦ ਡਾਕਟਰ ਉਹਨਾਂ ਲਾਸਾਂ ਦਾ ਐਵੇਂ ਅਖਾਉਤੀ ਜਿਹਾ ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਤੇਜ਼ੀ ਵਾਂਗ ਫੁਰੀਆਂ ਫੇਰਦੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬਿਨਾ ਗੰਢ ਝੁੱਪ ਕੀਤੀਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਦੂਸਰੀਆਂ ਲਾਸਾਂ ਦੁਆਲੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਰਦਲੀ ਚੀਰਫਾੜ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂ ਚੁੱਕੀਆਂ ਲਾਸਾਂ ਨੂੰ ਲੱਤਾਂ ਬਾਹਾਂ ਤੋਂ ਫੜ ਕੇ ਅਖਾਉਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਲਾਸਾਂ ਦੇ ਢੇਰ ਉੱਪਰ ਜਾ ਸੁੱਟਦੇ। ਇਸ ਮੁਰਦਾ ਖਾਨੇ ਵਿਚ ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਲਾਸਾਂ ਨੂੰ ਜਿਥੇ ਕੂੜੇ ਕਰਕਿਟ ਨੂੰ ਢੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਵਿਚ ਲੱਦ ਕੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਥਾਨਾਂ ਭੁਖੀਆਂ ਵੱਲ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਉਥੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਲਾਸਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਕੁਝ ਵਾਸਲੇ ਉੱਪਰ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਨਵੇਂ ਸਿਵਿਆਂ ਵਿਚ, ਜੋ ਲਗਾਤਾਰ ਮੱਚ ਰਹੇ ਹੋਏ ਸਨ ਦੂਰੋਂ ਹੀ ਵਗਾਹ ਕੇ ਮਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਧਾਰਮਕ ਰਸਮ ਅਦਾ ਕੀਤੀਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਪਟਰੋਲ ਤੇ ਲਕੜ ਤੀਬੜ ਦੇ ਮਚਦੇ ਹੋਏ ਅੱਗ ਭਾਬੜਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਲਾਸਾਂ ਨੂੰ ਕਥਾਤ ਦੀਆਂ ਕਰੀਆਂ, ਕਮਾਦ ਦੇ ਆਗਾਂ ਤੇ ਸੁੱਕੇ ਸੜੇ ਹੋਏ ਪੈਠਿਆਂ, ਭੋਹ ਦੀਆਂ ਪੰਡਾਂ ਤੇ ਸਿੱਛੀਆਂ ਪੁੰਡਾਂ ਤੇ ਵੱਧ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਐਸੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਹਕੀਕਤ ਵਿਚ ਅੰਨੀ ਬਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਸੱਤਾ ਧਾਰੀ ਟੱਲਾ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਸੂਲਾਂ ਤੇ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਪੱਖੋਂ ਅਹਿਸਾਸ ਹੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਅੰਨੀ-ਬਲੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹਥਿਆਰ, ਤਬਾਹੀ - ਬਰਬਾਦੀ ਤੇ ਮੌਤ ਦਾ ਝੱਖੜ ਝਲਾਉਣ ਦਾ ਰਾਖਸ਼ੀ ਕਰਦਾਰ ਬੇਤਰਾਸ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਪਾਲਦੇ ਹਨ।

ਉਸ ਮੁਰਦਾ ਖਾਨੇ ਵਿਚ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਸੌ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉੱਪਰ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ

ਗੰਦੀ ਪਏ ਹੋਏ ਕੋਈ ਵੀਹ ਦੇ ਲਗਪਗ ਮਾਸ਼ਮ ਬੋਢੇ ਵੀ ਸੈਂਕੜੇ ਲਾਸਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਬਿਲਕੁਲ ਫਿਸੇ ਪਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਰਮ ਨਾਜ਼ੁਕ ਬਦਨ ਤੇ ਮਾਸ਼ਮ ਚੋਹਰੇ ਲਹੂ ਚਾਂਦੇ ਸਿੱਧੇ ਮੱਥੇ ਅਤੇ ਲਹੂ ਭਿਜੇ ਘੱਟੇ ਮਿਟੀ ਵਿਚ ਲਿਬੜੇ ਤਿਬੜੇ ਤੇ ਲਥ-ਪਥ ਹੋਏ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਬੇਪਛਾਣ ਹੋਏ ਪਏ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਾਸਾਂ ਦੀ ਹੋ ਰਹੀ ਦੁਰਦਸਾ ਵੱਲ ਵੇਖਕੇ ਇਸਤਰਾਂ ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਨਸਾਨ ਜਦ ਇਨਸਾਨ ਦਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਫਿਰ ਦੁਸ਼ਮਣ ਪਿਰ ਦੇ ਇਨਸਾਨਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕੁੱਤੇ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਤਮਾਵਾਂ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਰੀਰਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਕਾਂ ਤੇ ਪਾਲਾਂ ਦੇ ਬੱਲੇ ਜੋ ਕੋਈ ਸਿੰਘ ਸਹਿਕਦਾ ਹੋਇਆ ਦਿਸ ਪੈਂਦਾ ਤਾਂ ਉਥੇ ਚੰਦਰੇ ਹੀ ਡਟੇ ਖਲੋਤੇ ਫੰਜੀਆਂ 'ਚੋਂ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਹੀ ਉਸ ਵੱਲ ਵਧਦਾ ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਝਟ ਪਟ ਹੀ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਦੇਂਦਾ।

ਐਸੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਉਸ ਮੌਤ ਦੇ ਘਰ 'ਚੋਂ ਜਿਉਂ ਹੀ ਲਾਸਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਕਾਂ ਕੁਝ ਨੀਵੀਆਂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਘਟਣ ਲਗਦੀਆਂ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਾਸਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਟਰੱਕ ਉਥੋਂ ਕੁਝ ਵਾਸਲੇ ਉੱਪਰ ਬਾਹਰ ਆ ਖਲੋਂਦਾ ਸੀ।

ਜਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੈਸ ਨਾਮਾਨਗਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਅੰਦਰ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਇਹ ਅਨੁਭਵ ਪ੍ਰਬਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਭਰ ਰਿਹਾ ਤੇ ਜਾਗ ਰਿਹਾ ਸੀ:

ਫੇਰ ਕੀ ਹੋਇਆ ਜੋ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ 1947 ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ ਡੁੱਲੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਤੇ ਗੰਦਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅੱਜ ਮੌਤ ਦੇ ਘਰ 'ਚੋਂ ਦੀ ਗੁਜ਼ਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਨੇੜੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਮਹਾਨ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਸਦਕਾ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿਚ ਸਿਰ ਉੱਚਾ ਕਰਕੇ ਬੈਠਣ ਦਾ ਵੀ ਅਵਸ਼ ਮਾਨ ਤੇ ਗੱਰਵ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਖੂਨੀ ਖੇਡ ਜੋ ਦਸ਼ਟ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਜੂਨ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਇਸਦਾ ਨਤੀਜਾ ਤਾਂ ਆਖਰ ਇਕ-ਨਾ-ਇਕ ਦਿਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਭੁਗਤਣਾ ਹੀ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਤਾਂ ਸਿਰਾਂ ਦੇ ਬੀਜ ਬੀਜਨ ਦਾ ਧੁਰ ਤੋਂ ਹੀ ਆਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਹਰ ਵਾਰ ਸਿਰਾਂ ਦੇ ਬੀਜ ਬੀਜਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੂਣ ਸਵਾਇਆ ਹੋ ਕੇ ਨਿਖਰਦਾ ਅਤੇ ਮਲਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਹੁਣ ਉਹ ਦਿਨ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਨੇ ਜਦੋਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਇਸ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਉੱਪਰ ਕੋਸਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਫਤਰਫਾਇਆ ਹੋਣ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਸ਼ਬਾਪਤ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦਾ ਬੈਲ ਬਾਲਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਹਿੰਸੇ, ਬਖਰੇ ਤੇ ਡਕਰੇ ਹੋਏ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਅੱਜ ਤੱਕ ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਤਾਕਤ ਤੇ ਰਾਜ ਨੇ ਵੀ ਫੰਜਾਂ ਤੇ ਆਪਣੀ ਸੈਣਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਹੋਕਾਰ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਸੈਣਕ ਹਮਲਾ ਬੋਲਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨ ਉੱਪਰ ਆਪਣੀਆਂ ਮਨਆਈਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਨੇ ਉਹ ਅਵਸ਼ ਹੀ ਵਿਨਾਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ ਉੱਪਰ ਬਖਸ਼ਦਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਅੰਦਰ ਪਹਿਲੀ ਜੂਨ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦਾ ਦੌਰ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਇਤਹਾਸ ਅੰਦਰ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੀ ਰੱਜਨੀ ਵਾਂਗ ਯੁੱਗ ਯੁੱਗ ਅਟੱਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਚਮਕਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਪਰ ਇਸਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਦਾ ਇਤਹਾਸ ਇਸਦੇ ਸਾਹੀ ਪੱਲਰਾਂ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਬਰਬਾਦੀ ਤੇ ਤਾਰੀਕੀ ਦੇ ਮੂਲ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਵੀ ਪਾਉਂਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਸਮਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਗਵਾਹ ਹੋਵੇਗਾ।

4.

ਪਹਿਲੀ ਜੂਨ 1984 ਦਾ ਦਿਨ ਤੇ ਸਵੇਰ ਦੇ 9 ਵਜੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਪਰਲੀ ਮੰਜਲ ਦੀ ਛੱਤ ਉੱਪਰ ਸੱਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਆਪਣੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਖਾਲਸਾਈ ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਬਰਾਜਮਾਨ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੈਂਕੜਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਬੈਠੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਨਮੁਖ ਬੈਠੇ ਹੀ ਪ੍ਰੇਮ ਭਾਵ ਨਾਲ ਮੁਗਧ ਹੋ ਬਰਾਜਮਾਨ ਹੋਈਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਉੱਪਰ ਆਪਣੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਤਾਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਆਪਣੇ ਹਥਲੇ ਤੀਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੋਹਾਂ ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਘੁਟਣੀ ਵਿਚ ਲੈਂਦਿਆਂ ਹੋਈਆਂ ਦੋਹਵੇਂ ਹੱਥ ਜੋੜ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬੜੇ ਗੱਜਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਤਹਿ ਗਜਾਈ ਤੇ ਫਿਰ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਈਆਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ:

‘ਗੁਰੂ ਨਵਾਨੀ ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਇਕਵਾਰ ਫੇਰ ਗੱਜ ਕੇ ਬੋਲੇ

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਵਤਹਿ।।

ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਖਬਰਾਂ ਪੁੱਜ ਰਹੀਆਂ ਨੇ ਕਿ ਸ੍ਰੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਵਾਲੇ, ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਘੱਟ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈ ਰਹੇ ਨੇ। ਹੁਣ ਵੀ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਕੁਝ ਸਿੰਘ ਆਏ ਸੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਹ ਦਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਰਵਾਰ ਸਮੇਤ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਆ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਡੱਕਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਮਾਈਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਸਮੇਤ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਗਈ। ਪਹਿਲਾਂ ਹਾਲ ਗੇਟ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਲਾਗੇ, ਫਿਰ ਕੋਤਵਾਲੀ ਲਾਗੇ ਤੇ ਫਿਰ ਜਲ੍ਹਿਆਂ ਵਾਲੇ ਬਾਗ ਲਾਗੇ ਤਲਾਸ਼ੀਆਂ ਲਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਹੁਣੇ ਪਤਾ ਲਗਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਹੁਣ ਬ੍ਰਹਮ ਬੂਟਾ ਅਖਾੜੇ ਲਾਗੇ ਵੀ ਆਪਣਾ ਪੱਕਾ ਡੇਰਾ ਜਮਾਇਆ ਹੈ ਤੇ ਇਕ ਗਾਰਦ ਬਾਹਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਵੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਸਮੇਂ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਦਿਲ ਚੀਰਨ ਵਾਲੇ ਬੋਲ ਕਬੋਲ ਬੋਲੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਦਸਤਾਰਾਂ ਟੋਹੀਆਂ ਤੇ ਫਰੋਲੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਕਈ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਦਸਤਾਰਾਂ ਵੀ ਉਤਰਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਤੇ ਝੜਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਸਿੰਘ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਗੁਰੂ ਦੀ ਉਸ ਨਗਰੀ ਵਿਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਜਿਸਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ।

ਮਾਈਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਬਹੁਤ ਭੇੜਾ ਸਲੂਕ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾ ਵਜਾ ਕਿੰਨਾ ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਰੋਕੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹਥਲੇ ਬਟੂਏ (ਪਰਸ) ਝੋਲੇ ਤੇ ਨਿੱਕੀਆਂ ਮੋਟੀਆਂ ਗਠੜੀਆਂ ਗੋਦਾਂ ਨੂੰ ਖੋਹਲ ਖੋਲ ਫਰੋਲਿਆ ਜਾਂਦਾ, ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਸਮੇਂ ਇਹ ਟੋਪੀ ਵਾਲੇ,

ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖਲ ਖਲ ਕੇ ਬੀੜੀਆਂ ਸਿਰਗਟਾ ਪੀਂਦੇ ਨੇ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਬਾਣੇ ਤੇ ਸਰੂਪ ਵਲ ਵੀ ਬੜੀ ਘਿਰਨਾ ਨਾਲ ਵੇਖਦੇ ਨੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬੜੀਆਂ ਕੜੀਆਂ ਫਿਕੀਆਂ ਤੇ ਚੜਵੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਨੇ।

ਸੰਚਪੰਡ ਸਰੂਪ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਸੇਵਾ ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਲਈ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਨਿਵਾਸ ਅਸਥਾਨ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਤੰਗ ਕਰਨ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਹੇਠੀ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਪੁੱਜੀਆਂ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਬਹੁਤ ਦੀ ਦੁਖ ਤੇ ਅਫਸੋਸ ਹੋਈਆ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੈਂਟਰਲ ਰੀਜ਼ਰਵ ਪੁਲੀਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਪੰਥ ਦੇ ਦੋ ਵੱਡੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੋਈਆਂ ਜਲ੍ਹਿਆਂ ਵਾਲੇ ਬਾਗ ਦੇ ਲਾਗੇ ਵੱਡੇ ਦੱਸੀ ਸਮਝ ਕੇ ਖਲਿਆਰ ਛੱਡਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਸੰਗਲੀਆਂ ਪਾ ਕੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਜਿਹੇ ਕਰਕੇ ਬੰਨ੍ਹ ਛੱਡਿਆ ਸੀ। ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾ ਲਓ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਜੇ ਆਪਣੀ ਸ੍ਰੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਪਾਸੋਂ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਾਲ ਇਸਤਰਾ ਦਾ ਹੇਠੀ ਭਰਿਆ, ਘਟੀਆ ਤੇ ਨੀਵਾਂ ਵਰਤਾਰਾ ਤੇ ਸਲੂਕ ਕਰਵਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਪੰਥ ਪ੍ਰਤੀ ਉਸਦੇ ਕੀ ਇਰਾਦੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਨੇ।

ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਪੰਥ ਨੇ ਸਰਚਾ ਤਾਂ ਲਾਇਆ ਸੀ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਖਾਤਰ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਪਰ ਮੋਰਚਾ ਲੱਗਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਸਭ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤਾਕਤਾਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਭਰ ਅੰਦਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੁਆਲੇ ਲੱਠ ਲੱਠੇ ਖਲੋ ਗਈਆਂ ਨੇ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਸਭ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਇਕ ਪਲੈਟਫਾਰਮ ਉੱਤੇ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਨੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਵਿਰੁਧ ਇਸਤਰਾ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਦਾ ਮਨਰਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਪਰ ਦਸਤਾਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦੇਣੀ। ਦਿੱਲੀ ਅਰਥਾਤ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੈਂਟਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਸਭ ਦੇਖੀਆਂ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਭਰ ਅੰਦਰ ਖੁਲੋ ਆਮ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਪੱਗ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਉਣ ਦੀ ਖੁਲ ਦੇ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਛਹਿ ਉੱਪਰ ਇਥੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਤਾਂ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬੜੀ ਅੱਤ ਚੁੱਕੀ ਹੋਈ ਆ। ਪਿਛੇ ਜਿਹੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਇਕ ਲੀਡਰ ਨੇ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਰਖਸ਼ਾ ਸਿਮਤੀ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਆਗੂ ਅਖਵਾਉਂਦਾ ਸੀ ਬੜੀ ਉਧਤ ਧੁਮੀ ਮਚਾ ਰਖੀ ਤੇ ਅੱਤ ਚੁੱਕ ਰਖੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਆਏ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਘਰ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਖਲਾਵ ਸਾਜ਼ਸ਼ਾ ਘੜਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਉੱਪਰ ਬੜਾ ਹੰਕਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਰੁਧ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਕੱਢੇ ਗਏ ਇਕ ਭਾਰੀ ਜਲੂਸ ਵਿਚ ਇਹ ਨਾਅਰਾ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਲਗਵਾਇਆ ਸੀ ਕਿ

ਦੁੱਕੀ ਤਿੱਕੀ ਖਹਿਣ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ

ਸਿਰ 'ਤੇ ਪਗੜੀ ਰਹਿਣ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ।

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਉਸਦੀਆਂ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਕੇ ਤੇ ਉਸਦੇ ਪੰਥ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਵਾਲੇ ਕਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਕਿਸੇ ਮਾਈ ਦੇ ਲਾਲ ਤੋਂ ਰਿਹਾ ਨਾ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸਨੇ ਹੱਥਿਆਰ ਉਠਾ ਲਿਆ। ਉਸਨੇ ਦਾਸਮ ਪਿਤਾ ਦੀ ਓਟ ਲੈਕੇ ਉਸਨੂੰ ਭਰੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਉਸਦੀ ਦੁਕਾਨ ਉੱਪਰ ਹੀ ਜਾ ਸਿੱਧਾ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਇਸ ਤਰਾਂ ਪੀੜ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸਤਰਾਂ ਘੜਾਈ (ਗੱਨੇ

ਪੀਤਨ ਵਾਲਾ ਵੇਲਾ) ਵਿਚ ਗੰਨਾ ਪੀੜ ਦਈਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਸਿੱਖ ਨੇ ਉਸਦੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਬਾਡੀ ਗਾਰਡ ਨੂੰ ਵੀ ਮੱਕੇ ਤੇ ਹੀ ਗੰਡੀ ਚਾੜ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸਿੱਖ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਉਸਦੀ ਸਟੇਨ ਗੰਨ ਵੀ ਨਾਲ ਹੀ ਲੈ ਗਏ।

ਸਿੱਖ, ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਇਹ ਜਾਣਦਿਆਂ ਬੁਝਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਕਿ ਇਹ ਵਿਅਕਤੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਧਰਮ ਸਰੂਪ ਤੇ ਇਸਦੀ ਆਨ ਸ਼ਾਨ ਉੱਪਰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਕਮੀਨੇ ਹਮਲੇ ਕਰਦਾ ਤੇ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਅਰਥੀ ਦੇ ਮੱਕੇ ਉੱਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਅੱਗਾਂ ਲਾਈਆਂ। ਰਾਹ ਜਾਂਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਉੱਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੱਥਰ ਚਲਾਏ। ਸ਼ਹਿਰ ਅੰਦਰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਹੋਰ ਕਈ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਭੜਕਾਉ ਜਲੂਸ ਕੱਢੇ। ਇਕ ਥਾਂ 'ਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕਾਰ ਰੋਕ ਲਈ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਚਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਧੁੱਕ ਲਿਆ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਜਲੂਸ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਧੁੱਕ ਧੁੱਕ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਸੈਂਟਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪਾਲਤੂ ਕੁੱਤੇ ਸੀ। ਆਰ. ਪੀ. ਦੇ ਅਫਸਰ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਸਿਪਾਹੀ ਕੋਲ ਖਲੋਤੇ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਚੁੱਪ ਚਾਪ ਵੇਖਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਹਜ਼ੂਮ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਗਲ ਪੈਣ ਲਈ ਉਕਸਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਪਰ ਉਥੋਂ ਕੁਝ ਫਾਸਲੇ ਉੱਪਰ ਖਲੋਤੇ ਹੋਏ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲੀਸ ਤੋਂ ਸੀ। ਆਰ. ਪੀ. ਦੇ ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਉਸ ਭੜਕੀ ਹੋਈ ਭੀੜ ਨੂੰ ਉਥੋਂ ਖੱਛਾਉਣ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਉੱਪਰ ਹਮਲੇ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦੇ ਮਤਵ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਬੁਹੜੀ ਬਹੁਤ ਹਵਾਈ ਫਾਇਰਿੰਗ ਕੀਤੀ। ਸਿੱਖ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹਵਾਈ ਫਾਇਰਿੰਗ ਤੇ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਅਫਸਰ ਸਿੱਖ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਦੇ ਖਲਾਫ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਤੱਤ ਤੇ ਗਜ਼ਬ ਵਿਚ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਉੱਪਰ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਵਾਛੜ ਕਰਕੇ ਛਨਟੀ ਛਲਟੀ ਕਰ ਸੁਟਿਆ।

ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਇਹ ਉਧਾਰਨ ਮੈਂ ਇਥੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਥਾਂ ਥਾਂ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸ ਸਕੋ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹਰ ਹਿੰਦੂ ਦੇ ਦਿਲ ਦਮਾਗ ਅੰਦਰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਸ ਪਰਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ਚ ਤੇ ਨੀਤੀ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਮੁੱਚੇ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਤੇ ਉਸਦੀ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਜੋ ਤਰੀਕੇ ਆਖਤਿਆਰ ਕਰ ਰੱਖੇ ਨੇ ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖਤਰਨਾਕ ਤੇ ਭਿਆਨਕ ਨੇ। ਵਰਤਮਾਨ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਰੇਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਵਿਚਾਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਜਾਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਉਹ ਕੋਹੜੀ ਗੱਲ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਦਾਹ ਨਾ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੋਵੇ ਤੇ ਸ਼ੁੱਧ ਪੰਥ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਖਤਰਾ ਦਰਖਾਸ ਨਾ ਹੋਵੇ?

ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਇਸ ਰਾਜ ਦੌਰਾਨ ਧਰਮ ਸਾਡਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ। ਸਿੱਖੀ ਸਰੂਪ ਉੱਪਰ ਥਾਂ ਥਾਂ ਤੇ ਹਮਲੇ ਹੋ ਰਹੇ ਨੇ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਯਾਦ ਵਿਚ ਖੁਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਿਉਹਾਰ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਮਨਾ ਸਕਦੇ ਤੇ ਖਾਲਸਾਈ ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਨਗਰ ਕੀਤਰਨ ਕਦਣ 'ਤੇ ਵੀ ਰੋਕਾਂ ਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਈਆਂ ਜਾਣ ਲਗ ਪਈਆਂ ਨੇ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਰਚਾਰ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਰੋੜੇ ਅਟਕਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ, ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਈਜ਼ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਸਮਝਨ ਤੇ ਜਤਾਉਣ ਲੱਗ ਪਈ ਆ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਸਰੂਪਾਂ ਨੂੰ ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਪੱਥੀਆਂ ਨੂੰ ਦਸ਼ਟਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਗਨ ਭੇਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਲਗ ਪਿਆ। ਸਿੱਖ ਸਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਇਤਹਾਸ ਨੂੰ ਇਕ ਗਿਣੀ ਮਿਥੀ ਨੀਤੀ ਤੇ ਸਾਜ਼ਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਗਾੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਧਰ ਉੱਪਰ ਸਭ ਪਰਚਾਰ ਤੇ ਪਰਸਾਰ ਸੋਚਾਰ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਆਨ ਸ਼ਾਨ ਤੇ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ

ਕਲਾ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਫੌਜ ਤੇ ਨਾ ਪੁਲੀਸ ਵਿਚ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪੇਡਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵੀ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਸਭ ਥਾਵਾਂ ਉੱਪਰ ਵਿਰੋਧੀ ਟੋਢੇ ਢੰਗ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਪਹਿਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਾਣੀ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੁਟੇ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ। ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਡੈਮਾਂ ਤੇ ਹੋਡ ਵਰਕਸ ਉੱਪਰ ਸੈਂਟਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਰੱਖਿਆ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਭੁੱਖੇਗੀਆਂ ਭੁੱਖੇਗੀਆਂ ਲਈ ਵਿਦਿਆ ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵਧਣ ਫੁਲਣ ਦੇ ਰਸਤੇ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਰੱਖੇ ਨੇ, ਸਿੱਖ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਤੇ ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ ਨੂੰ ਲੁੱਟੇ ਪੁੱਟੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਆਰਥਕਤਾ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਰੁਹਾਡੇ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨੇ। ਸਿੱਖ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਪਵਿੱਤਰ ਇਤਹਾਸਕ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵੀ ਖਤਰੇ 'ਚ ਪੈ ਗਈ ਆ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਪਵਿੱਤਰ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀਆਂ ਨਾਕਾਬੰਦੀਆਂ ਤੇ ਸ਼ਰਚਾ-ਬੰਦੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ। ਤੁਹਾਡੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਮੈਂ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਹੁਣ ਤਾਂ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ ਫੌਜ ਦੇ ਕਮਾਂਡੋ ਦਸਤੇ ਭੇਜਣ ਦੀਆਂ ਵੀ ਸਾਜ਼ਸ਼ਾਂ ਘੜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਤੇ ਸਕੀਮਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸੀ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪਿਛੇ ਜਿਹੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਉੱਤੇ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਵੱਲੋਂ ਇਥੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਉੱਪਰ ਰਫ਼ਨਾਂ ਤੇ ਅੱਸ ਅੱਲ ਆਰਜ ਦੇ ਮੂੰਹ ਖੋਲ੍ਹਣ ਤੋਂ ਵੀ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੁਣ ਤਾਂ ਪੰਥ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਇਨਸਾਫ ਦੀ ਕੋਈ ਆਸ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਸੈਂਟਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਧਾਰਮਕ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਮਸਲਿਆਂ ਸਬੰਧੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਹਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਇਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅੰਦਰੋਂ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਪੰਥ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੰਥ ਨਾਲ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਤੀਆਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੇ ਧੌਕਿਆਂ ਤੇ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਬੇਇਨਸਾਫੀਆਂ ਦੇ ਖਲਾਫ ਆਵਾਜ਼ ਤੁਸੀਂ ਨਹੀਂ ਉਠਾ ਸਕਦੇ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਹੱਕੀ ਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨਣੀਆਂ ਤਾਂ ਕੀ ਨੇ, ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਪਟਰਾਟੀ ਦਿਵਾਣ ਤਾਂ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਦੇ ਮਤੇ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਲਈ ਵੀ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ।

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਦੱਸੋ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਅੰਦਰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸੋਂ ਹੱਕ ਤੇ ਇਨਸਾਫ ਦੀ ਕੀ ਆਸ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਦਾਸ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਬਾਰ ਬਾਰ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੋ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਬਣੋ, ਹਥਿਆਰ ਬੰਦ ਹੋਵੋ ਅਤੇ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਲੈਣ ਲਈ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੋਤ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਦੱਸੇ ਹੋਏ ਮਾਰਗ ਉੱਪਰ ਚਲੋ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਪੱਕੇ ਤੇ ਕੱਟੜ ਵੰਗੀ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਧੀ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਿਰੋਧੀ ਨੀਤੀਆਂ ਤੇ ਅਹਿਸਾ ਪਰਮੇ ਧਰਮਾ ਦੇ ਫਰੋਬੀ ਨਾਅਰੇ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਬਚੋ। ਸਿੱਖ, ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਦੇ ਸਿੰਘ ਅਖਵਾਉਂਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਫਿਰ ਪਿਤ੍ਰ ਪਿਤ੍ਰ ਜਾ ਕੇ ਹਰ ਬੱਚੇ ਬੁੱਢੇ ਤੇ ਜਵਾਨ ਅਤੇ ਮਾਈ ਭਾਈ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾ ਦਿਓ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗੁਲਾਮ ਹਾਂ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜ ਦੇ ਜੁਲੇ ਹੋਏ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਜੀਉ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤੇ ਹੁਣ ਆਪਾਂ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀਆਂ ਜੰਜੀਰਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜਨਾ ਹੈ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਣਾ ਹੈ।

ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਮੰਗੋ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਸੋਚਦੇ ਵੀ ਹੋਵੋਗੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀਆਂ ਜੰਜੀਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਤੋੜਨਾ ਹੈ? ਇਸ ਸਬੰਧ

ਵਿਚ ਦਾਸ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਪੰਥ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰ ਪਰਗਟ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਵਾਜੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਕੁਕਰ ਹਾਂ, ਇਸ ਲਈ ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਇਹ ਹੀ ਹੋਕਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਅਸਾਂ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀਆਂ ਜੋਜੀਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗੱਲਾਂ ਉਤਾਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ ਤੇ ਇਕ ਮੁੱਠ ਤੇ ਜਥੇਬੰਦ ਹੋ ਕੇ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਪੰਥ ਦੇ ਦਸਮਨਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਮੰਦਾਨ ਵਿਚ ਉਤਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਹੁਣ ਪਿੰਡ ਪਿੰਡ ਤੇ ਕਸਬੇ ਕਸਬੇ ਵਿਚ ਨਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰੋ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜਥੇ ਤਿਆਰ ਕਰੋ। ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਹਥਿਆਰ ਪੈਦਾ ਕਰੋ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਹਰ ਪਰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਧਨ ਵਸੀਲੇ ਜੁਟਾਓ, ਹਰ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਤਿੰਨ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜਥਾ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਕਾਇਮ ਕਰੋ ਅਤੇ ਉਸ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜਥੇ ਪਾਸ ਇਕ ਇਕ ਮੰਟਰ ਸਾਈਕਲ, ਤਿੰਨ ਤਿੰਨ ਗੋਲੀਆਂ ਵਰਗੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਰਾਹੀਂ ਦਾ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗੁਰੀਲਿਆਂ ਅਰਥਾਤ ਮਰਜੀਵਤਿਆਂ ਦੇ ਅੰਡਰ ਗਰਾਊਂਡ ਜਥੇ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰੋ। ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਜੇ ਵੱਡੇ ਹਥਿਆਰ ਰਖ ਸਕੋ ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡਾਂ ਤੇ ਕਸਬਿਆਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਜਵਾਨ ਭਰਤੀ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਨਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵਧ ਤੋਂ ਵਧ ਮਜ਼ਬੂਤ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਬਣਾ ਸਕੋ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਹੋਵੇਗੀ। (ਜੇਕਾਰਾਂ)

ਸਿੰਘ, ਜੇ ਅਸਾਂ ਅਜੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਾ ਸੰਭਾਲਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਦੀ ਰਾਖੀ, ਆਪਣੀ ਇਜ਼ਤ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਸਾਨੂੰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਡੰਡੇ ਖਾਣੇ ਪੈਣਗੇ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਚਪਲਾਂ ਹੇਠ ਰਹਿਣਾ ਪਵੇਗਾ ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਸੋਚਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਜਨਮ ਕਾਲ ਤੋਂ ਹੀ, ਸਿਰਫ ਆਪਣੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੀ ਇਜ਼ਤ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਖਾਤਰ ਜੂਝਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਬਾਹਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘ ਵੀ ਇਥੇ ਜ਼ਰੂਰ ਬਰਾਜਮਾਨ ਹੋਣੇ ਨੇ, ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਬਾਹਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਬੜੇ ਸ਼ਖ਼ਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੱਸ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਤਕੜਿਆਂ ਰਹਿਣ ਨਾਲ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖ ਆਪ ਹੀ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀਆਂ ਜੋਜੀਰਾਂ ਵਿਚ ਜਕੜੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਦੁਬੋਲ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ ਤਾਂ ਫਿਰ ਤੁਹਾਡੀ ਹਿਵਾਜ਼ਤ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ। ਮੇਰੀ ਇਕ ਗੱਲ ਪੱਕੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪਲੋ ਬੰਨ੍ਹ ਲਵੋ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖ ਜਿੰਨੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਤੇ ਨਤਾਨੇ ਹੋਣਗੇ ਤੁਸੀਂ ਉਨੇ ਹੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਬੇਬਸ ਤੇ ਲਾਚਾਰ ਹੋਵੋਗੇ। ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤੋਰ ਵੀ ਕਰਨਗੇ ਤੇ ਜਲੀਲ ਵੀ। ਇਸ ਲਈ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮਨਾਂ 'ਚੋਂ ਇਹ ਖਿਆਲ ਕੱਢ ਦਿਉ ਕਿ ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਤੇ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀਆਂ ਜੋਜੀਰਾਂ ਤੋੜਨ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਬਾਹਰ ਦੇ ਸਿੱਖ ਤੋਂ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਨਾ ਭੁੱਲੋ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਇਜ਼ਤ ਤੇ ਮਾਨ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਟਤਾ ਦੀ ਗੱਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਯਾਦ ਰਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਿਓ ਕਿ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਬਾਹਵਾਂ ਤਕੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ, ਉਹਨਾਂ ਉੱਪਰ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੂਸਰੀ ਧਿਰ ਹਜ਼ਾਰ ਵਾਰ ਸੋਚਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਬਾਹਵਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਈਆਂ ਤੇ ਨਾ ਹੋਈਆਂ ਬਰਾਬਰ ਹੋਈਆਂ ਉਹ ਲੋਕ ਤਾਂ ਦਸਮਨ ਧਿਰ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਰੇ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ

ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਅਸਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬੋਲ ਬਾਲੇ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਧਰਮ ਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਇਕਸਾਰ ਰੂਪ 'ਚ ਚੜ੍ਹਤ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਸਮਝੋ ਕਿ ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ਾਹ ਭਰ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਪਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸੁਰਖਸ਼ਾ ਛਤਰ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਰਾਜਸੀ ਮਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਝੋਝਾਂ ਤੇ ਅੱਗ ਵਰਾਉ ਪ੍ਰਧਾਂ ਦੇ ਸੋਕ ਤੋਂ ਬਚੇ ਰਹਿਣਗੇ, ਪੰਜਾਬ 'ਚੋਂ ਚਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੁਖਾਲੀਆਂ ਤੇ ਖੁਸ਼ਗਵਾਰ ਹਵਾਵਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਖੁਸ਼ੀ ਤੇ ਖੇਡੇ ਭਰਿਆ ਵਾਤਾਵਰਨ ਪਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਹਾਇਕ ਹੋਣਗੀਆਂ ਪਰ ਅੱਜ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖ ਆਪਣੇ ਗਵਾਂਢੀ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਪੱਖੋਂ ਮਜ਼ਬੂਰ ਤੇ ਲਾਚਾਰ ਹੋਏ ਬੈਠੇ ਹਨ।

ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਤੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ 'ਚੋਂ ਕੁਝ ਇਕ ਨਾਲ ਤਾਂ ਵਾਪਰੀਆਂ ਵੀ ਹੋਣਗੀਆਂ ਕਿ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਭਜਨ ਲਾਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਤੇ ਉੱਥੋਂ ਦੀ ਪੁਲੀਸ ਹੱਥੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕੀ ਹਾਲਤ ਕਰਵਾਈ ਹੈ। ਰਾਹ ਜਾਂਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਉੱਥੋਂ ਦੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਲੋਂ ਬੜਾ ਗੰਭੀਰ ਤੌਰ ਉਤਾਰ ਉਤਾਰ ਕੇ ਅਤੇ ਰਾਹ ਪੱਤੇ ਜਾਂਦਿਆਂ ਨੂੰ ਖਲਿਆਰ ਖਲਿਆਰ ਕੇ ਕਿਵੇਂ ਜਲੀਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਕੰਧ ਕੰਧ ਕੇ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਤੇ ਮਾਵਾਂ ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਅਲਫ ਨੰਗਿਆਂ ਕਰਕੇ ਚੌਕਾਂ ਤੇ ਚੌਰਾਹਿਆਂ ਵਿਚ ਖਲਿਆਰਿਆਂ ਗਿਆ। ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਪੁਲੀਸ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਲਫ ਨੰਗੀਆਂ ਕਰਕੇ ਖਲਿਆਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਢੋਲ ਵਜਾਏ ਤੇ ਭੰਗਤੇ ਪਾਏ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜਿਸਮਾਂ ਨੂੰ ਬੰਧਿਆਤਾਂ ਵਾਰ ਨੰਚਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਵਲ੍ਹਦਰਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਬੇਇਜ਼ਤ ਤੇ ਜਲੀਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਸਿਰ ਮੁੰਨ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨੰਗਿਆਂ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੱਡ ਗੋਡੇ ਭੇਨੇ ਤੋੜੇ ਗਏ ਤੇ ਛੱਪੜਾਂ ਟੰਬਿਆਂ ਵਿਚ ਸੁਟਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੱਥਰ ਮਾਰ ਮਾਰ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਨ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਪਰ ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਵਾਪਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਮਹਾਰਾਣੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਉੱਤੇ ਜੁੱਤੋਂ ਤੱਕ ਨਾ ਸਰਕੀ। ਕਿਸੇ ਇਕ ਵੀ ਹਿੰਦੂ ਲੀਡਰ ਦਾ ਇਸ ਘੱਰ ਅਤਿਆਚਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮੂੰਹ ਨਾ ਖੁਲਿਆ। ਕਿਸੇ ਇਕ ਵੀ ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰੇਸ ਨੇ ਬੇਗੁਨਾਹ ਤੇ ਨਿਰੋਬੇ ਸਿੱਖਾਂ ਉੱਪਰ ਹੋਏ ਇਸ ਜਬਰ ਜੁਲਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਆਵਾਜ਼ ਨਾ ਉਠਾਈ। ਸਗੋਂ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਲੋਭ ਲਿਖਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਬਰ ਸੰਤੋਖ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਣ ਦੀਆਂ ਨਸੀਹਤਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਮਤੇ ਤੇ ਧਰਮ ਯੋਗ ਮੰਦਰੇ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਕੇ ਗੋਲਥਾਤ ਰਾਹੀਂ ਮਸਲਾ ਹੋਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਤੇ ਰਾਏ ਦੇਂਦੇ ਰਹੇ।

ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਕਸਬਿਆਂ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਤੇ ਦੁਕਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਰੋ ਆਮ ਅੱਗਾ ਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਰਾਹ ਜਾਂਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਫੜ ਫੜ ਕੇ ਤੇ ਸਾਈਕਲਾਂ ਸਕੂਟਰਾਂ ਤੋਂ ਉਤਾਰ ਉਤਾਰ ਕੇ ਫੁਰੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਪਰ ਹਿੰਦੂਸਤਾਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਇਕ ਵੀ ਕੌਨੇ 'ਚੋਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਇਕ ਵੀ ਵਫਦ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸਾਰ ਲੈਣ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਦੁਖ ਦਰਦ ਵੇਖਾਉਣ ਲਈ ਹਰਿਆਣੇ ਨਾ ਪੁੱਜਾ। ਸਿੰਘ, ਗੱਲ ਬੜੀ ਸਾਫ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਅਸੀਂ ਗੁਲਾਮ ਨਾ ਹੁੰਦੇ, ਸਗੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਤੇ ਖੁਦ ਮਾਤਿਆਰ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਕੀ ਫੇਰ ਵੀ ਸਾਡੇ ਗਵਾਂਢੀ ਬੈਠੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਇਹ ਹਿੰਦੂ ਇਸਤਰਾਂ ਹੀ ਦਰਗਤ ਕਰਨ ਦੀ ਦਲੀਲ ਕਰਦੇ? ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਜਿਹੀਆਂ ਘਨਾਉਣੀਆਂ ਤੇ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਗੱਲਾਂ ਜਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਕਿਸੇ ਕੌਮ ਨਾਲ ਉਦੋਂ ਹੀ ਵਾਪਰੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਗੁਲਾਮ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਦੂਸਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ

ਕਿਹਾ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜਮੀਨ ਜਾਇਦਾਦ, ਧਨ ਪਦਾਰਥ ਤੇ ਸੁਖ ਸਾਧਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਠੋਸ ਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾ ਪਹੁੰਚੇ ਪਰ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਇਸਤਰਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖ ਆਖਰਕਾਰ ਇਕ ਨਾ ਇਕ ਦਿਨ ਬੜੀ ਹੀ ਖਤਰਨਾਕ ਤੇ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਸਾਬਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਮ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਵਿਰਸੇ ਤੇ ਇਤਹਾਸ ਪੱਖੋਂ ਕਿੰਨੀ ਵੀ ਅਮੀਰ ਤੇ ਬਲਵਾਨ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਆਪਣੀ ਕੌਮੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਮੁਖ ਧਾਰਾ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟ ਕੇ ਤੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨਾਲੋਂ ਨਿਖੜ ਕੇ ਅਣਖ ਤੇ ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜੀਉਂਦੀ ਸਕਦੀ, ਸਗੋਂ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਕੌਮੀ ਪਹਿਚਾਣ ਵੀ ਗਵਾ ਬੈਠਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਬਲਵਾਨ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਰਾਖੀ ਦੀਆਂ ਝੰਡਾ-ਬਰਦਾਰ ਕੌਮਾਂ ਦਾ ਅਮੀਰ ਵਿਰਸਾ ਤੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਇਤਹਾਸ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕੌਮੀ ਸਿਧਾਂਤ ਤੇ ਆਪਣੀ ਕੌਮੀ ਪਹਿਚਾਣ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਬਹੁਤੇ ਬਹੁਤ ਪਦਾਰਥਕ ਸੁਖਾਂ ਦੀ ਖਾਤਰ ਤਿਆਗ ਦੇਵੇ।

ਮੇਰੀ ਇਸ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਸਦਾ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਕਿ ਜਿਹੜੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਆਜ਼ਾਦ, ਖੁਦ ਮੁਖਤਿਆਰ ਤੇ ਬਲਵਾਨ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਪਦਾਰਥਕ ਸੁਖ ਸਾਧਨ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਪਿਛੇ ਹੋਥ ਬਣੀ ਦੋੜੇ ਭੱਜੇ ਅਰਥਾਤ ਵਿਚਰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਹਿਦੀ ਕਲਾ ਵਾਲੀ ਸੱਚ ਨਾ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਕੌਮ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੇ ਮਾਨ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਨੂੰ ਹੀ ਬਚਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜਮੀਨ ਜਾਇਦਾਦ ਤੇ ਦੰਲਤ ਨੂੰ ਹੀ ਬੇਨ ਮਾਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਗੋਂ ਇਸਤਰਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖ ਉਸਦੇ ਕੌਮੀ ਨਿਆਰਪਣ ਅਰਥਾਤ ਉਸਦੀ ਕੌਮੀ ਵਲਿਖਣਤਾ ਤੇ ਪਹਿਚਾਣ ਨੂੰ ਵੀ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਰੱਖ ਦੇਂਦੀ ਹੈ।

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਦਾਸ ਤੁਹਾਡੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਗੱਲ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦੇਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਪਾਸੋਂ, ਜੋ ਇਸ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹੁਕਮਰਾਨ ਬਣੀ ਬੈਠੇ ਨੇ ਅਤੇ ਲੋਕ ਰਾਜ, ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ, ਸੈਕੂਲਰਿਜ਼ਮ ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ ਦੇ ਨਾਹਰਿਆਂ ਦੀ ਆੜ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਦੂਸਰੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਕੇ ਤੇ ਮਾਰ ਕੇ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਰਹਿਰੀਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਫੈਲਾ ਰਹੇ ਨੇ, ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਹੱਕ ਤੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੀ ਆਸ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੇ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬਾਹੂਬਲ ਸਦਕਾ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਹੁਣ ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸਥਾਨ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਪੰਥ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਹਸਤੀ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੂ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਕਿਵੇਂ ਬਚਾਉਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਇਸ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਅੰਦਰ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਬਲ ਬਾਲੇ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਕਾਇਮ ਕਰਨੇ ਨੇ?

ਜਿੰਨਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਤੋਂ ਹੱਕ ਤੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੀ ਆਸ ਹੈ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਪਾਸੋਂ ਇਕ ਗੱਲ ਹੋਥ ਬਣ ਕੇ ਪੁੱਛਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸੰਤਾਲੀ (1947 ਈਸਵੀ) ਦੇ ਪਿਛੋਂ ਦਾ ਮੌਨੋ ਇਕ ਵੀ ਅੰਸਾ ਦਿਨ ਦੱਸ ਕਿ ਜਿਸ ਦਿਨ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਹਿੰਦੂਸਤਾਨ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਜਿਆਦਤੀ, ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਤੇ ਜਬਰ ਨਾ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ। ਅਸੀਂ ਜਦੋਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਸਿਆਸੀ ਰਾਜਸੀ, ਧਾਰਮਕ ਤੇ ਆਰਥਕ ਹੱਕ ਹਕੂਕ ਮੰਗਦੇ ਰਹੇ ਤਾਂ ਬਦਲੇ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਲਾਠੀ ਗੋਲੀ ਤੇ ਸੋਗਲਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੀ ਜਵਾਬ ਮਿਲਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਭਿਆਨਕ ਤੇ ਭਿਆਨਕ ਦੁਖ ਕਸ਼ਟ ਤੇ ਤਸੀਹੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਝੱਲੀ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ। ਅੱਜ ਵੀ ਸਾਰੇ ਹਾਲਾਤ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨੇ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਕੋਹੜਾਂ ਜਬਰ ਤੇ ਅਤਿਆਚਾਰ ਹੈ ਜੋ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ।

ਦਾਸ, ਜਿਵੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਸੈਂਟਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪੁਲੀਸ ਤੇ ਬੀ. ਐਸ. ਐਫ. ਨੇ ਸਾਡੇ ਪਵਿੱਤਰ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਘੇਰਾ ਪਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਤੇ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਆਰਥਕ ਰਾਜਸੀ ਹੱਕਾਂ ਬਾਰੇ ਪਰਚਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੇ ਖੁੱਲੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਵਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਥਿਆਂ ਨੂੰ ਏਨੀ ਖੁਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਪਿਛਾਂ ਤੇ ਕਸਬਿਆਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਸਿੱਖੀ ਮਰਯਾਦਾ ਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਬਾਰੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਸਕਣ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਅੰਦਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਦਾੜ ਖੁੱਲੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੰਡ ਸਕਣ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਵਰਤਮਾਨ ਦਸ਼ਾ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਸੱਚ ਖੰਡ ਸਰੂਪ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਨੂੰ ਆਉਂਦਾ ਇਕ ਵੀ ਰਸਤਾ ਅੰਸਾ ਨਹੀਂ ਜਿਸਦੀ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਤੇ ਬੀ. ਐਸ. ਐਫ. ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਨਾਕਾ ਬੰਦੀ ਨਾ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੋਵੇ ਹੁਣ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚੱਕ ਘੇਰਾ ਘਰ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਤੇ ਸਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਬਿਨਕਲ ਹੀ ਸਿਰ ਤੇ ਆ ਕੇ ਛਾਉਣੀ ਪਾ ਲਈ ਆ। ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੱਕ ਉੱਚੀਆਂ ਉੱਚੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਉੱਪਰ ਮੰਦਰੇ ਕਾਇਮ ਕਰ ਲਏ ਨੇ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਇਸ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਤਾਂ ਜੋ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਹੌਲੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਆਮ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦੁਆਲੇ ਦਹਿਸ਼ਤ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਨ ਉਤਪਨ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀਨ ਭਾਵ ਤੇ ਢਹਿਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜਦੀ ਕਲਾ ਪ੍ਰਤੀ ਜਜ਼ਬੇ, ਜੱਸ, ਉਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਕੁਚਲਿਆ ਤੇ ਵਲੂੰਦਕਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਹ ਨੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਆਪਣੇ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਅੰਦਰ ਵੀ ਪੰਥਕ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ ਕਹਿਣ ਦਾ ਹੀਰਾ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣ।

ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਅੱਜ ਸਿਰਫ਼ ਕਸੂਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੋਨ ਸੰਤਾਲੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗਾਂਧੀ ਤੇ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਾਇਦੇ ਯਾਦ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਹੁਣ ਉਹਨਾਂ ਵਾਇਦਿਆਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਅਨੇਕ ਪੁਰ ਦੇ ਮਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਲਈ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦੀ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਜਬਾਨ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਕਰਕੇ ਬੰਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਇਆ ਤੇ ਕੁਚਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਗਾਂਧੀ ਤੇ ਨਹਿਰੂ ਵਲੋਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਪਹਿਲਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਭ ਕੰਲ ਇਕਰਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭੁਲ ਜਾਣ ਤੇ ਤਲਾਜਲੀ ਦੇ ਦੇਣ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਬਲ ਬਾਲੇ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦੇਣ। ਸਿੱਖ ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ ਨਾ ਕਹਿਣ ਸਗੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੀ ਹੀ ਇਕ ਧਾਰਮਕ ਸ਼ਾਖ ਤੇ ਸ਼ੇਖਰਦਾ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲੈਣ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣੇ ਅਤੇ ਰਾਜਸੀ ਟੀਚੇ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਮਿਥਣੇ ਪਕੇ ਤੌਰ ਤੇ ਤਿਆਗ ਦੇਣ। ਧਰਮ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਅੰਦਰ ਅਟੁੱਟ ਸਾਂਝ ਦੀ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਹਾਊਸ ਤੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਹਾਊਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਰਵ ਉੱਚ ਨਾ ਮੰਨਣ। ਸਗੋਂ ਇਸਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦੀ ਸਰਵ ਉੱਚਤਾ ਨੂੰ ਪਰਵਾਨ ਕਰ ਲੈਣ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜ ਦਾ ਜੋ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਫੈਸਲਾ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਹੈ ਉਸ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਫ਼ ਜਾਹਰ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਵਲੰਖਣਤਾ, ਇਸਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਹਸਤੀ, ਇਸਦੇ ਪ੍ਰਭੂਤਵ ਤੇ ਇਸਦੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਨਜ਼ਰੀਏ ਅਰਥਾਤ ਆਸੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂਵਾਦ ਦੇ ਰਥ ਹੇਠ ਕੁਚਲਣਾ ਤੇ ਮਲੀਆ ਮੋਟ ਕਰਨ ਦਾ ਤਹਈਆ ਕਰੀ ਸਨਾ ਹੈ।

ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਹੁਕਮ ਚਾਹਤ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਭਾਰਤ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾ ਕਰਨ ਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਜਿੰਦਾ ਬਾਦ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਨਾ ਲਾਉਣ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਇਹ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਪਿਛਲੇ ਸੱਤੀ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਨਿਰੰਤਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਟਿਲ ਲਾਉਂਦੀ ਤੁਰੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਦਾਸ ਇਹ ਗੱਲ ਸਗੋਂ ਵਿਚ ਕਈ ਵਾਰ ਖੁਲੇ ਆਮ ਕਹਿ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗੱਲ ਹੁਣ ਭਾਰਤ ਦੀ ਹਿੰਦੂ ਸਰਕਾਰ ਉੱਪਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਲ ਰਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ? ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਬਾਰੇ ਬੜਾ ਸਪਸ਼ਟ ਅੰਲਾਨ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਹੁਣ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਦੁਬੇਲ ਬਣਕੇ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਨੰਬਰ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਬਣਕੇ ਨਹੀਂ ਚਲ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਲਈ ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਹੁਣ ਆਪਾਂ ਸਭਣਾ ਨੇ ਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕ ਮੁੱਠ ਅਰਥਾਤ ਜਥੇਬੰਦ ਹੋਕੇ ਹਰ ਜੁਝਾਰੂ ਢੰਗ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ 'ਰਾਜ ਕਰੋਗੇ' ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਮੰਤਵ ਨਾਲ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀਆਂ ਜੰਜੀਰਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੁਕਤ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹੈ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਣਾ ਹੈ। (ਜੰਕਾਰਾ)

ਕਈ ਭਰਾ ਮੇਰੀਆਂ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮਨੁੱਖ ਅਕਸਰ ਇਹ ਗੱਲ ਪੁਛਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ 'ਹੁਣ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤਮਾਨ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਕੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ?' ਭਾਰਤ ਦੀ ਹਿੰਦੂ ਸਰਕਾਰ ਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਆਂ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੀ। ਸਗੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਉੱਪਰ ਉਸਦਾ ਜ਼ਬਰ ਤਾਂ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭ ਹਿੰਦੂ ਮਨ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਲਹੂ ਦੇ ਤਿਹਾਏ ਬਣੀ ਬੈਠੇ ਨੇ।

ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਇਕ ਹੀ ਸਾਫ਼ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਜਵਾਬ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਨਾ ਕਿਸੇ ਦਾ ਹੱਕ ਖੋਹਣ ਵਿਚ ਯਕੀਨ ਰਖਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਨਾ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਪਟ ਦੇਣਾ। ਇਸ ਲਈ ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਖੁਲਾ ਅੰਲਾਨ ਹੈ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਪੰਥ ਦੇ ਹੱਕ ਖੋਹਣ ਤੇ ਦਬਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ, ਸਿੱਖੀ ਸਰੂਪ ਉੱਪਰ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਵਿਚ ਬੇਲ ਕਬੇਲ ਬੇਲਣ ਵਾਲਿਆਂ, ਧੀਆਂ ਝੰਟਾਂ ਦੀ ਇਜ਼ਤ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਪੰਥ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਹਸਤੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਕਰਨ ਤੇ ਸੁਪਣੇ ਲੱਟ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੋਧਨ ਲਈ ਸਸਤੁਪਾਰੀ ਹੋਵੇ, ਵਧ ਤੋਂ ਵਧ ਹਥਿਆਰ ਇਕੱਠੇ ਕਰੋ ਤੇ ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਰ ਪਰਕਾਰ ਦੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣਾ ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕੇਸਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਛਤਰ ਛਾਇਆ ਹੇਠ ਤਕੜੇ ਹੋ ਕੇ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰੋ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੁਹਾਡੇ ਅੱਗ ਸੰਗ ਹੋ, ਫਤਹਿ ਬਖਸ਼ੇਗਾ। (ਜੰਕਾਰਾ)

ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਆਪਣੀਆਂ ਖਾਲਸਾਈ ਰਵਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਮਨੋ ਚਿਤੋਂ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅਟੁੱਟ ਤੇ ਅਨਿਖੜਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾ ਲਉ। ਸਸਤੁ ਰਖਣਾ ਹਰ ਗੁਰਸਿੱਖ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਰਵਾਇਤ ਨੂੰ ਅਪਨਾਉਣਾ ਸਾਡਾ ਧਰਮ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਸਤੁਪਾਰੀ ਹੋਣ, ਵਧੀਆ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਸਸਤੁ ਰਖਣ ਅਤੇ ਗੁਰ ਦਰਬਾਰ ਲਈ ਚੰਗੇ ਤੋਂ ਚੰਗੇ ਤੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਸਤੁ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਥ ਦੇ ਵਾਲੀ ਸਰਬਸ ਦਾਨੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਦਾਤੇ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਵਧੀਆ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਤੇ ਨਵੀਨ ਤੇ ਨਵੀਨ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਛੋਟੇ ਵੱਡੇ ਸਸਤੁ ਨੂੰ ਸਕਤੀ ਭੰਡਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਲਈ ਸਸਤੁ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਬਕਾਇਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਬੜੇ ਨੇਮਥੇ ਵੇਗ ਨਾਲ ਸਿੰਘਾਂ ਵਿਚਕਾਰ

ਚੰਗੇ ਕਰਤਵਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਜੁਝਾਰੂ ਤੇ ਸਫਲ ਸੈਣਕ ਬਨਾਉਣ ਲਈ ਵਧ ਤੋਂ ਵਧ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਫਿਰ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਪਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੋਲੇ ਮਹਿਲੇ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਜਥੇਬੰਦਕ ਤੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਦਾ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵਿਆਪਕ ਸੋਦਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਇਸ ਮਹਾਨ ਅਫਸਰ ਉੱਪਰ ਪੰਥ ਦੀ ਸੈਣਕ ਸਕਤੀ ਤੇ ਇਸਦੀਆਂ ਜੰਗੀ ਖੂਬੀਆਂ ਅਤੇ ਤਿਆਗੀਆਂ ਦਾ ਵਰਾਣ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਖਾਵਾ ਕਰਕੇ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਥ ਦੇ ਸੰਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਕ ਆਜ਼ਾਦ ਤੇ ਖੁਦ-ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਕਤੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੋਣ ਵਜੋਂ ਅਮਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਬੂਤ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਿਰਜਨਾ ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਗੁਰ ਪੰਥ ਅਰਥਾਤ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਤੇ ਇਸਦੇ ਬੇਲ ਬਾਲਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਿਖਰ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਸਿਆਹ ਅੱਜ ਵੀ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਮਹਾਨ ਵਿਰਸੇ ਵਜੋਂ ਵਿਆਪਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਾਇਮ-ਦਾਇਮ ਹੈ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦੀ ਇਹ ਆਜ਼ਾਦ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ, ਵਲਿਖਣ ਤੇ ਬਲਵਾਨ ਹਸਤੀ ਯੁਗ-ਯੁਗ ਅਟੱਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਾਇਮ-ਦਾਇਮ ਰਹੇਗੀ। (ਜੰਕਾਰਾ)

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਯਾਦ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਤਾਂ ਕਿਲੇ ਉਸਾਰ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਉੱਪਰ ਤੋਪਾਂ ਵੀ ਗੱਡੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਗੁਰਸਿੱਖ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪਿਆਰੇ ਲਗਦੇ ਤੇ ਭਾਉਂਦੇ ਸਨ ਜੋ ਗੁਰੂ ਘਰ ਲਈ ਸਸਤੁ ਤੇ ਘੱਤੇ ਲਿਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਸਿੰਘ ਆਪਣੀਆਂ ਰਵਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰਾ ਨੀਝ ਨਾਲ ਤੇ ਮਨੋ ਕਰਕੇ ਡੂੰਘੀ ਨਜ਼ਰ ਨਿਹਾਰਿਆ ਕਰੋ। ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਪਵਿਤਰ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਅੰਦਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਤਿਆਰ ਬਰ ਤਿਆਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਸਤੁ ਰੱਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਇਹ ਮਹਾਨ ਰਵਾਇਤ ਅੱਵਾਂ ਕਿਸੇ ਕਰਮ ਕਾੰਡੀ ਰਹੂਰੀਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਪਰਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਸਸਤੁ ਦੀ ਸਕਤੀ ਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨਾਲੋਂ ਨਖੇੜਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਤਾਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਹੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅਤੇ ਜੁਝਾਰੂ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਯਾਦਗਾਰੀ ਸਸਤੁ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਰਹਿਰਾਸ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪਾਠ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰ ਰਹੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਬਕਾਇਦਾ ਮਰਯਾਦਾ ਸ਼ਰਿਤ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਸੂਰ ਕੇ ਅੰਨ ਤਿਆਰ ਬਰ ਤਿਆਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਰਾਜਬਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਮਰਯਾਦਾ ਸਮੁੱਚੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਪਾਖ ਤੇ ਹਰਿ ਚਿਤ ਮੇਂ ਯੁਗ ਬੀਚਾਰੇ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਸਸਤੁ ਨੂੰ ਰਖਣਾ ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣਾ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਇਕ ਅੱਸੀ ਅਟੁੱਟ ਤੇ ਅਨਿਖੜਵੀਂ ਬਲਵਾਨ ਰਵਾਇਤ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਤੇ ਕਿਸੇ ਕੀਮਤ ਉੱਪਰ ਵੀ ਤਿਆਗਿਆ ਜਾਂ ਵਸਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਇਹ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਜਿਥੇ ਸਾਡੇ ਦਿਲਾਂ ਦੀ ਧੜਕਣ ਹੈ ਉਥੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਕਾਰਜ ਕਰਮ ਤੇ ਇਸਦੀਆਂ ਧਾਰਮਕ ਰਾਜਸੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚਲੀਆਂ ਜੁਝਾਰੂ ਤੇ ਕਾਂਤੀਕਾਰੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦੀ ਜਿੰਦ ਜਾਨ ਹੈ। ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਸਮਾ ਆ ਲੋਣ ਦਿਓ ਜੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦੀ ਇਸ ਜਨਮਭੂਮੀ ਅੰਦਰ ਹਰ ਪਵਿਤਰ ਇਤਹਾਸਕ ਗੁਰਧਾਮ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਵਿਚ ਅੱਸੀ ਬਲਵਾਨ ਛਾਉਣੀਆਂ ਅੰਡੇ ਸਾਧਪਤ ਕਰਾਂਗੇ ਜਿਥੇ ਹਰ ਸਿੱਖ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਉੱਚਤਮ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੈਣਕ ਤੇ ਜੰਗੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਇਕ ਸਫਲ ਮਨੁੱਖ ਬਣਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਇਕ ਨਿਪੁੰਨ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘ ਬਣਨ ਦੇ ਯੋਗ ਤੇ ਸਮਰਥ ਵੀ ਹੋ ਸਕੇ। (ਜੰਕਾਰਾ)

ਸਿੰਘ, ਉਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਮੋਹਰ ਸਦਕਾ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਧਰੇ ਅਸਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ

ਬਲ ਸਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਨੇ ਉਹ ਕੋਸਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਛਤਰ ਛਾਇਆ ਹੋਣ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਇਸ ਮਹਾਨ ਪ੍ਰਪਰਾ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਯੋਧਿਆਂ, ਸਿਰਲੱਥ ਸੂਰਮਿਆਂ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਛੇ ਉੱਪਰ ਅੱਤਾਂ ਦੇ ਦੁਖ ਤਸੀਹੇ ਤੇ ਪੰਥ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਵਾਰ ਜਰਦਿਆਂ ਤੇ ਝਲਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਲਹੂ ਵੀਟ ਵੀਟ ਕੇ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਤੇ ਜਿਗਰ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਵਾਰ ਵਾਰ ਕੇ ਜੀਉਂਦਿਆਂ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਇਸ ਅਜੀਮ ਪ੍ਰਪਰਾ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੋਪੀ ਵਾਲੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਤਿਆਗ ਕਿਵੇਂ ਸਕਦੇ ਹਾਂ? (ਜੇਕਾਰਾ)

ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਪੰਥਕ ਸਿਧਾਂਤ ਅਰਥਾਤ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਅੰਦਰ ਜੋ ਧਰਮ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਟ ਥਾਥ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਹ ਕੋਈ ਅੰਦੋਂ ਉਪਰ ਜਿਹਾ ਜਾਂ ਛਿਣ ਭੰਗਰ ਜਿਹਾ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ। ਸਗੋਂ ਇਹ ਤਾਂ ਜੁਗ ਜੁਗ ਅਟੱਲ ਰੂਪ ਕਾਇਮ ਦਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਸਚਾਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਅਟੱਲ ਸਚਾਈ ਤੋਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਮੂੰਹ ਕਿਵੇਂ ਮੁੱਤ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਸਚਾਈ ਵਲੋਂ ਮੂੰਹ ਮੋੜਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਤਾਂ ਗੁਰੂਘਰ ਵਲੋਂ ਮੂੰਹ ਮੋੜਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤਕ ਸੱਚ ਤੇ ਅਟੱਲ ਸਚਾਈ ਉੱਪਰ ਹਮਲਾ ਖਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਿੱਖ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਜੇਕਰ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਰਬਤਵੱਤ ਤੱਕ ਵੀ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਖੁਸ਼ੀ ਖੁਸ਼ੀ ਕਰਾਂਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿੱਥੇ ਦੇ ਮਾਰਗ ਉੱਪਰ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਅਨੁਆਈ ਜਿਥੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਕ ਵਲੋਂ ਪੈਣ ਗਏ, ਲਖਣ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਵਾਲੇ ਪੰਥ ਅਰਥਾਤ ਕੌਮ ਦਾ ਦਰਜਾ ਰਖਦੇ ਨੇ ਉਥੇ ਇਹ ਸਮੂਹਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਭੰਡਾ ਬਰਦਾਰ ਤੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਵੀ ਨੇ। ਇਕ ਸ਼ਬੰਗੀ ਸਵੈ ਅਭਿਆਨੀ ਤੇ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਭੰਡਾਬਰਦਾਰ ਅਤੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਦਾ ਹਰ ਪੱਖ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹੋਣਾ ਅਤਿਅੰਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਅਪਾਰ ਕਿਰਪਾ ਸਦਕਾ ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਪੰਥ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤਾਕਤਾਂ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਹਰ ਪੱਖ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਨੋ-ਚਿਤੋਂ ਤਿਆਰ ਬਰ-ਤਿਆਰ ਹਾਂ। (ਜੇਕਾਰਾ)

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਅਸੀਂ ਹਰ ਕੌਮ ਤੇ ਧਰਮ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਸੇ ਲਈ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਤੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀਆਂ ਪਾਸੋਂ ਵੀ ਇਹੋ ਆਸ ਰਖਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਜੇ ਕੋਈ ਪੰਥ ਦੀ ਆਨ ਸ਼ਾਨ ਤੇ ਮਾਨ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਉੱਪਰ ਵਾਰ ਕਰੇ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਧਰਮ-ਸਰੋਤ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਵੱਲ ਕੋਰੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਵੇਖੇ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਫਿਰ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਕਿਸੇ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਵੀ ਮੁਆਫ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਤੇ ਉਸਦੀਆਂ ਅਖੀਰ ਤੱਕ ਜੜ੍ਹਾਂ ਕੱਟ ਵੱਢ ਕੇ ਛੱਡਦਾ ਹੈ। (ਜੇਕਾਰਾ)

ਅਸਾਂ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਦੱਸੇ ਹੋਏ ਧਰਮ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਸਾਝ ਵਾਲੇ ਮਾਰਗ ਉੱਪਰ ਪੂਰਨ ਟ੍ਰਿਤਤਾ ਨਾਲ ਨਿਰੰਤਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਚੱਲਣਾ ਹੈ। ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਪਟਰਾਟੀ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਮਲਕਾ ਇਦਰਾ ਗਾਥੀ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦੱਸੇ ਤੇ ਵਖਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਰਾਹ ਉੱਪਰ ਨਹੀਂ ਚਲਣਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਹਸਤੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਧਰਮਾਂ, ਮੱਤਾਂ ਤੇ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਿਲਕੁਲ ਵਖਰੀ ਤੇ ਵਲਖਣ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਕੌਮੀ ਗੁਣਾਂ ਤੇ ਵਡਿਆਈਆਂ ਪੱਖੋਂ ਸੰਪੂਰਨ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਹੈ। ਇਸ ਆਜ਼ਾਦ ਵਲਖਣ ਤੇ ਮਾਨਵੀ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਪੱਖੋਂ ਭਰਪੂਰ ਕੌਮ ਉੱਪਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੋਤ ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਮਹਤ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਅਲਾਹੀ ਤੇ ਅਮਿੱਟ ਮੋਹਰ ਉੱਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਸੋਹਰ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਦਾਸ ਹਿੰਦੂਸਤਾਨ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰਦੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਸਾਹਮਣੇ

ਅਕਸਰ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦੇ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੇ ਹਿੰਦੂਸਤਾਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਬੜੇ ਸਿਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਤੇ ਬੇਸ਼ਮਾਰ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਹਿੰਦੂਸਤਾਨ ਵਿਚੋਂ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਲੈਣਾ ਹੈ ਉਹ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਸਮਝਕੇ ਲੈਣਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਪਾਸੋਂ ਕੋਈ ਪੈਰਾਤ ਨਹੀਂ ਮੰਗਣੀ ਤੇ ਦਾਨ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ। ਕਈ ਵਿਅਕਤੀ ਮੰਨ੍ਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ 'ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਬੜੀ ਤਾਕਤ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਸੁਲਾਹ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਜੋ ਕੁਝ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਲੈ ਲਓ ਤੇ ਜਿਥੇ ਗੱਲ ਮੁਕਦੀ ਹੈ ਉਥੇ ਹੀ ਮੁਕਾ ਲਓ ਤੇ ਸਮਝਤਾ ਕਰ ਲਓ ਕਿਉਂਕਿ ਸੁਲਾਹ ਸਫਾਈ ਦਾ ਰਾਹ ਬੜਾ ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਤਾਂ ਉਸਤਰਾਂ ਵੀ ਖੁਲਦਿਲਾ ਤੇ ਉਦਾਰ ਚਿੱਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।'

ਮੇਰਾ ਉਹਨਾ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਂਤੀ ਤੇ ਸੁਲਾਹ ਸਫਾਈ ਦੇ ਅਸੀਂ ਵੀ ਹਾਮੀ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮਨ ਕਰਕੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਤੇ ਸੁਲਾਹ ਸਫਾਈ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਇਹ ਸ਼ਾਂਤੀ ਤੇ ਸੁਲਾਹ ਸਫਾਈ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਤੇ ਬਰਬਾਦੀ ਦੀ ਕੀਮਤ ਉੱਪਰ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਕੌਮ ਦੀ ਹੋਣੀ ਕਰਵਾ ਕੇ ਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਕੌਮ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਮਰਨ ਦੇ ਰਾਹ ਤੋਂ ਪਾ ਕੇ ਅਤੇ ਆਪ ਸਿਰਫ ਬੇ-ਅਣਖਿਆਂ ਵਾਗ ਸਾਹ ਲੈ ਕੇ ਜੀਉਣ ਦੀ ਖਾਤਰ ਹੀ ਸੁਲਾਹ ਸਫਾਈ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਉਦਾਰ ਚਿੱਤ ਹੋਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਸੁਭਾਵਕ ਤੌਰ ਤੇ ਹੀ ਉਦਾਰਚਿੱਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਗੁਣ ਸਦਕਾ ਹੀ ਸਰਬਤ ਦਾ ਭਲਾ ਮੰਗਦਾ ਤੇ ਚਿਤਵਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਉਦਾਰ ਚਿੱਤ ਹੋਣ ਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੀਆਂ ਚਾਬੀਆਂ ਚੁਰਾ, ਡਾਕੂਆਂ ਤੇ ਹਾੜੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਛੁਟਾ ਦਿਓ ਅਤੇ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਕਮਰੇ ਤੇ ਵਾਹੜੇ ਦਾਲਾਨ ਸੰਘਾਂ ਨੂੰਹਿਆਂ ਤੇ ਹਲਕਾਏ ਕੁੱਤਿਆਂ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਛੱਡ ਛੱਡੋ। ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਚਾਨਣ ਦਾ ਵਣਜਾਰਾ ਹੈ ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਅਲੰਬਰਦਾਰ ਹੈ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਅਜ ਤੱਕ ਜਬਰ ਜੁਲਮ ਤੇ ਹਨੇਰ ਦੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਨਾਲ ਮੁੱਢ ਕਦੀਮ ਤੋਂ ਹੀ ਟਕੌਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਤੇ ਅਸੂਲ ਉੱਪਰ ਆਖਰੀ ਦਮ ਤੱਕ ਡੱਟੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਪੰਥ ਧਰਮ ਨਿਆਓਂ ਤੇ ਸਚਾਈ ਉੱਪਰ ਕਾਇਮ ਹੈ। ਹੋਰ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਹਿੰਦੂਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਤਾਕਤ ਦੇ ਬਲ ਬੰਨੇ ਉੱਪਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਦਾਸ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਕੂਕਰ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਪੂਝ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਂਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ਪੂਰਨ ਭਰੋਸੇ ਨਾਲ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤਾਕਤ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਇਹ ਅਟੱਲ ਨੇਮ ਹੈ ਕਿ ਝੂਠ ਤੇ ਅਨਿਆਂ ਦਾ ਹਨੇਰਾ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਸੰਘਣਾ ਤੇ ਭਿਆਨਕ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ ਉਹ ਸੱਚ ਤੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਚਾਨਣ ਨੂੰ ਨਾਘਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਜਦ ਤੱਕ ਸੱਚ ਤੇ ਨਿਆਂ ਉੱਪਰ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਇਕ ਵੀ ਇਨਸਾਨ ਇਸ ਸ਼ਿਸ਼ਾਰ ਅਦਾਰ ਕਾਇਮ ਰਹੇਗਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਝੂਠ, ਅਨਿਆਂ ਤੇ ਪਾਪ ਕੁਕਰਮ ਤੇ ਉਪਧਰ ਦੇ ਪੱਲਰ ਕੱਢਦੇ ਰਹਿਣਗੇ ਤੇ ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।

ਮੈਂ ਆਪ ਪਾਸੋਂ ਬੜੀ ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਬੇਨਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਪੁਛਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਅਜ ਤੱਕ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਣਖ ਵਾਲੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮਹਾਨ ਤੇ ਜੁਝਾਰੂ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੇ ਰਾਹ ਉੱਪਰ ਸਿਰਲੱਥ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਿਡਰ ਚਲਦੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੱਡੀ ਤੇ ਵੱਡੀ ਤਾਕਤ ਜਾਂ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਮਰਦਿਆਂ ਵੇਖਿਆ ਹੈ? ਅੱਜ ਤੱਕ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅਣਖ ਵਾਲੀਆਂ ਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਸ਼ੀਲ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵੱਡੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਹਕੂਮਤਾਂ ਤੇ ਸਾਮਰਾਜ ਖਤਮ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਨੇ ਕੌਮਾਂ ਨਹੀਂ, ਲੋਕ ਸ਼ਕਤੀ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਪੂਰੀ ਆਨ ਤੇ ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਜੀਉਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸਦੇ ਅੰਦਰ ਅਣਖ, ਸੰਗਰਾਮ ਤੇ ਹੋਰ ਸੱਚ ਦੀ ਖਾਤਰ ਜੁਝਨ ਤੇ ਜੁਝਾਨ ਹੋਣ ਦੀ ਚੇਤਿਅਤਾ ਸੁਲਗਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਜੁਝਾਰੂ ਕੌਮ ਵਕਤੀ ਤੌਰ ਉੱਪਰ ਹਾਲਾਤ ਤੇ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਭਾਰ ਹੇਠ ਦੋਬ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਖਾਮੋਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਇਹ

ਜਾਵ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਹਾਲਾਤ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਭਾਰ ਹੇਠ ਹੋਸ਼ੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਦਬੀ ਘੁਟੀ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਮਰ ਸੁੱਕ ਗਈ ਹੈ। ਉਹ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਤੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਵਿਚ ਆਤਮਾ ਦਾ ਪਲਾਤ ਅਰਥਾਤ ਵਾਤਾਵਰਨ ਕਾਇਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖ ਸਮੇਂ ਉਪਰ ਆਕੇ ਉਹ ਕੌਮੀ ਸ਼ਕਤੀ ਆਪਣੇ ਜਲਵੇਂ ਦਾ ਪਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਉਸਦੀਆਂ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤਾਕਤਾਂ ਭਸਮ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਭੂਬਲ ਦੀ ਅੰਗ ਨੂੰ ਕਦੀ ਵੀ ਮੁਰਦਾ ਨਹੀਂ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦੇ ਦਬੇ ਘੁੱਟੇ ਹੋਏ ਸਿੱਕੇ ਤੇ ਚੰਗਿਆਨਤਾ ਵਿਚ ਅੰਗ ਦੇ ਭਾਬੜਾ ਦੇ ਤੁਫਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਕੌਮ ਮਰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਮਾਤੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਤੇ ਕੋਝੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਹੋਥੇ ਮਰਦੀ ਹੈ। ਆਪਸ ਵਿਚਲੀ ਨਾ ਇਤਫਾਕੀ ਅਤੇ ਸਿਧਾਂਤ ਹੀਨ, ਉਜੜ, ਖੁਹੜ ਦਿਲੀਏ, ਮੁਰਖ, ਸਵਾਰਥੀ ਤੇ ਗਦਾਰ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਕਮਾਫ਼ ਅਰਥਾਤ ਅਯੋਗ ਤੇ ਮੱਕਾ ਪ੍ਰਸਤੀ ਉਪਰ ਅਧਾਰਤ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਮਰਦੀ ਹੈ। ਕਮਾਂ ਦੇ ਹਸਦੇ ਵਸਦੇ ਵੇਹੜਿਆਂ ਤੇ ਟਹਿਕਦੀਆਂ ਮਹਿਕਦੀਆਂ ਗੁਲਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚ ਤਬਾਹੀ ਬਰਦਾਸ਼ੀ ਵੀਰਾਨਗੀ ਤੇ ਸੁੰਨਤਾ ਦਾ ਆਲਮ ਉਦੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਵਲੋਂ ਲਹੂ ਵੀਟ ਵੀਟ ਕੇ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਆਦਰਸ਼ ਮਹਾਨ, ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਤੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਰਵਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਦੋਸੇ ਹੋਏ ਮਾਰਗ ਮੰਜ਼ਲ ਨੂੰ ਤਿਆਗਨ ਵਸਾਰਨ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਕੌਮ ਆਪਣੇ ਧਾਰਮਕ, ਸਮਾਜਕ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਵੇਹੜੇ ਅਰਥਾਤ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕਾਇਮ ਮੱਕਾਪ੍ਰਸਤ, ਟਪੋਸੀ ਬਾਜ਼ ਤੇ ਲਾਲਸਾ ਗੁੱਸੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਚਰਨ ਦੀ ਖੁਲ੍ਹ ਦੇ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਅੱਸੀ ਕਾਇਰ, ਐਮਟੇਥੇ ਤੇ ਮੱਕਾਪ੍ਰਸਤ ਵਿਅਕਤੀ ਕੌਮੀ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੇ ਹੱਥੀਂ ਚੜ੍ਹਕੇ ਉਸ ਕੌਮ ਦੇ ਹਿਤਾਂ, ਹੱਕਾਂ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੱਕ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਪਾਸ ਵੇਚ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਕੌਮ ਅੱਸੀ ਕੌਮ ਘਾਤਕ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਕੇ ਆਪਣਾ ਆਗੂ ਮੰਨਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਮਝੋ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਹ ਕੌਮ ਮਰਨ ਦੇ ਰਸਤੇ ਉੱਪਰ ਤੁਰ ਪਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਆਸਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਾਡੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦਾ ਰਹੇਗਾ ਤੇ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵਲੋਂ ਪਾਏ ਹੋਏ ਪੁਨਿਆ ਤੇ ਦੋਸੇ ਹੋਏ ਮਾਰਗ ਉੱਪਰ ਚੱਲਦੇ ਹੋਏ ਪੰਥਕ ਅਗਵਾਈ ਲਈ ਸਯੋਗ, ਨਿਹ-ਸਵਾਰਥੀ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਵਾਲੇ ਆਗੂਆਂ, ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਰਹਾਂਗੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੀਆਂ ਬਲਵਾਨ ਰਵਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰਖਾਂਗੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਇਹ ਟੋਪੀ ਵਾਲੇ, ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਵਲੋਂ ਸਾਜੇ ਨਵਾਜੇ ਹੋਏ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਮਾਰ ਨਹੀਂ ਸਕਣਗੇ। ਸਗੋਂ ਇਕ ਨਾ ਇਕ ਦਿਨ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਅਵਸ਼ ਹੀ ਅਕ੍ਰਿਤਘਣ ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤਕ ਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਭੁਨਿਆਦੀ ਅਸੂਲਾਂ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀ ਮੰਤ੍ਰ ਹੋ ਕੇ ਰਹੇਗੀ। (ਪੀਕਾਰਾ)

ਅਸਲ ਵਿਚ ਅੱਜ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਜਿੰਨੇ ਵੀ, ਸਿੱਖ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤਾਕਤਾਂ ਹੱਥੋਂ ਜਬਰ ਜੁਲਮ ਸਹਿਣੇ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਐਮਦਬੀਆ ਤੇ ਬੇਪਤੀਆਂ ਸਹਿਣੀਆਂ ਪੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ੁਮਾਵਾਰੀ, ਸਾਡੀ ਦਿਲ ਤੇ ਬੇਪਰਵਾਹੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਮਾਰੂ ਫੇਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛਾ ਗਏ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ, ਗਲਤੀਆਂ, ਗਦਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਪੰਥ ਦੀ ਬੁਕੱਲ ਵਿਚ ਪਲ ਰਹੇ ਸਿੱਖ ਰੂਪੀ ਅਖਾਉਤੀ ਪੰਥਕ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਅਰਥਾਤ ਗਦਾਰਾਂ ਉੱਪਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ 1947 ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਵੰਡ ਵੇਲੇ ਸਾਡੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਵੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਰਾਹਨੁਮਾਵਾਂ ਅਰਥਾਤ ਆਗੂਆਂ ਮਲਾਹਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਥਕ ਹਿਤਾਂ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੱਤੀ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ

ਜ਼ਾਤੀ ਸਵਾਰਥ ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉੱਠ ਕੇ ਦੂਰ ਦੀ ਸੋਚ ਤੇ ਸਮਝ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਅੱਜ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਆਹ ਦਿਨ ਵੇਖਣੇ ਨਸੀਬ ਨਾ ਹੁੰਦੇ। ਸਗੋਂ ਅੱਜ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਵੀ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਬੋਲ ਬਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਝੰਡੇ ਝੁਲ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ। ਸਾਡੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਵੀ ਇਤਹਾਦੀ ਸਭਾ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸਭਾਵਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਵਿਸ਼ਵ ਅਮਨ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਤੇ ਫੈਸਲੇ ਕਰਨ ਵਿਚ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਭਾਈਵਾਲ ਹੁੰਦੇ। ਅੱਜ ਸਾਡੀ ਕਿਸਮਤ ਦੀ ਵਾਗ ਡੋਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੋਪੀ ਵਾਲੇ ਚੰਦੂ ਸਵਾਰੀਆਂ ਤੇ ਗੰਗੂਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਨਾ ਹੁੰਦੀ ਸਗੋਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮਤ ਦੇ ਮਾਲਕ ਆਪ ਹੁੰਦੇ। ਅਸੀਂ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਜੇਕਰ ਸਾਡੇ ਦੋ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਚਾਰ ਦੋਸਤ ਵੀ ਅਵਸ਼ ਹੁੰਦੇ। ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਇਹ ਇਕ ਅਟੱਲ ਸਚਾਈ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਦਸਤੂਰ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਅੰਦਰ ਕੌਮਾਂ ਤੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਾਡੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੌਮੀ ਵਜੂਦ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਗੋਂ ਰਾਜਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਕਰਕੇ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਰਾਜ ਭਾਗ ਤੋਂ ਵਾਂਝੀਆਂ ਤੇ ਕੋਰੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕ ਸਮਾਜ ਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਮਾਨ ਤਾਨ ਤੇ ਆਨ ਸ਼ਾਨ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦੇ।

ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਸਿੱਕਿਆਂ ਅਰਥਾਤ ਉੱਥੋਂ ਦੀ ਕਰੋਸ਼ੀ ਉੱਪਰ ਉਸ ਕੌਮ ਦੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਯੋਧਿਆਂ, ਜਰਨੈਲਾਂ ਤੇ ਮਹਾਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਤੇ ਤਸਵੀਰਾਂ ਉਕਰੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਦਿੱਖ ਤੇ ਜਲਵਾ ਵਖਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿੰਨਾਂ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਰਾਜਸੀ ਸ਼ੋਭਾ ਦਾ ਕਲਮਦਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਲਾਮ ਕੌਮਾਂ ਦੀਆਂ ਤਾਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਦੇ ਲੇਖੇ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀਆਂ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਜਿੱਤਾਂ ਵੀ ਪਰਾਈਆਂ ਜਿੱਤਾਂ ਬਣਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਜਿੱਤਾਂ ਦਾ ਜੱਸ ਤੇ ਵਡਿਆਈ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਉੱਪਰ ਰਾਜ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਗੁਲਾਮ ਕੌਮ ਦੇ ਸਿਪਾਹੀ ਜਾਂ ਜਰਨੈਲ ਦੀ ਪੰਜੀਸ਼ਨ ਉਸਦੇ ਅਸਲ ਮਾਲਕਾਂ ਸਾਸਕਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਅਦਾਨਾ ਜਿਹੇ ਤਨਖਾਹਦਾਰ ਨੌਕਰ ਦੇ ਨਿਆਈਂ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਅੱਸੀ ਨਿੱਜੀ ਨੌਕਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕ ਦੀ ਘੁਰੀ ਨਾਲ ਹੀ ਬੈਠਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਘੁਰੀ ਨਾਲ ਹੀ ਉੱਠਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਅੱਸੀ ਨੌਕਰਾਂ ਤੇ ਗੁਲਾਮਾਂ ਵਲੋਂ ਮਾਰੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੱਲਾਂ ਤੇ ਰਣ-ਤੋਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਜਿੱਤਾਂ ਤਾਂ ਬਾਅਦ ਵੇਣੀਆਂ ਤੇ ਵਿਲਮਾਂ ਲਾਹੁਣ ਸਮੇਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਚੇਹਰੇ ਨਹੀਂ ਵਖਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਗੋਂ ਇਕ ਨੀਤੀ ਤੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਿਰਫ ਹੱਥ ਹੀ ਵਖਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਜਿੱਤਾਂ ਤਾਂ ਬਾਅਦ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜੱਸ ਤੇ ਵਡਿਆਈ ਖੱਟਣ ਲਈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਾਨ ਤੇ ਤਾਕਤ ਦਾ ਵਖਾਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਚੇਹਰਾ ਮਾਲਕ ਨੇ ਆਪਣਾ ਵਖਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਹੁਣ ਜਰਾ ਆਪਾਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਤੇ ਜ਼ੁਮਾਵਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਖੁਲ੍ਹ ਕੇ ਕਰ ਲਈਏ ਤਾਂ ਜੋ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਨਿਖੱਰ ਕੇ ਆ ਸਕੇ ਜੋ ਸਮਝਣ ਹੋ ਸਕੇ ਕਿ ਇਸ ਪੰਥ ਨੂੰ ਜੇ ਅੰਦਰੋਂ ਮਾਰਾ ਪੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਢਾਹ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ ਉਸਦਾ ਕਿਸ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਲਾਭ ਪੁੱਜ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਿੰਘ, ਅੱਜ ਦੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਇਹ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਉਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੁਣਦਾ ਨਹੀਂ, ਬੜੇ ਕਰਕੇ ਸੁਭਾ ਦਾ ਹੈ, ਬੜਾ ਗਰਮ ਬਲਦਾ ਹੈ ਤੇ ਤੋਤੇ ਰਾਸ਼ਨ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਧ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਮੈਂ ਸੁਣਦਾ ਹਾਂ, ਪਰ ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਤੇ ਸਾਧ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਮਨੋ-ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਤੇ ਇਛਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਥ ਦੇ ਜਜਬਾਤ ਤੇ ਸੰਕਲਪ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੇ ਸਿੱਧੇ ਨੂੰ ਪਰ

ਕਿਸੇ ਪਾਖੰਡੀ ਅਤੇ ਮਨ ਦੇ ਚਰ ਤੇ ਖਟੇ ਖੰਦੇ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਨਾ ਕਦੀ ਮੈਂ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸੁਣਾਵਾਂ।

ਮੈਂ ਮੰਨਦਾ ਵੀ ਹਾਂ, ਪਰ ਉਹ ਗੱਲ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਗੁਰੂਘਰ ਨੂੰ ਭਾਉਂਦੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਚਾਈ ਦਿਸਦੀ ਹੋਵੇ ਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਹੋਵੇ। ਪਰ ਜਿਸ ਗੱਲ ਦੇ ਮੰਨਣ ਨਾਲ ਝੂਠੇ, ਸਵਾਰਥੀ ਤੇ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਅੱਗੇ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਟੋਲੇ ਨੂੰ ਬਲ ਮਿਲਦਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਪੰਥ ਦਾ ਘਾਤ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ। ਦਾਸ ਨੇ ਭਰੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਹੋਥ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ (ਜੋੜਕੇ) ਤੇ ਗਲ ਵਿਚ ਪੇਲਾ ਪਾ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਇਹ ਪ੍ਰਣ ਕਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦਾਸ ਖ਼ੁਮਟੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦਾ ਹਰ ਉਹ ਹੁਕਮ ਮੰਨੇਗਾ ਜੋ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਰ ਜੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਉਸ ਹੁਕਮ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤਾਂ ਦਾਸ ਸਿਰ ਨਹੀਂ ਝੁਕਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਜੋ ਸੀਸ ਦਾਸ ਏਸ ਧੜ ਉੱਪਰ ਟਿਕਾਈ ਫਿਰਦਾ ਹੈ ਇਹ ਮੇਰਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਅਮਾਨਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਤੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਤੇ ਰਾਖੀ ਅਤੇ ਪੰਥ ਦੀ ਆਨ ਸ਼ਾਨ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦੇ ਲੱਖੇ ਹੀ ਲਗੇਗਾ। ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਪਰਖ ਦਾ ਸਮਾ ਆ ਲੈਣ ਦਿਓ, ਦਾਸ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਮੋਹਰ ਸਦਕਾ ਇਹ ਪੰਜ ਭੋਤਕ ਸਰੀਰ ਧਰਮ ਦੀ ਰਾਖੀ ਤੇ ਪੰਥ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਲੱਖੇ ਤਾਂ ਲਾ ਦੇਵੇਗਾ ਪਰ ਪੰਥ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਗੀਤਾਂ ਪੰਥਕ ਕਾਮਨਾਵਾਂ ਤੇ ਇਛਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੰਥ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤਾਕਤਾਂ ਪਾਸ ਵੇਚਣ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ। (ਜੇਕਰਾ)

ਦਾਸ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਅਰਥਾਤ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਮਤੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਪੂਰੀ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ ਖ਼ੁਮਟੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਹਾਂ, ਪਰ ਮੇਰੇ ਵਿਰੁਧ ਫਿਰ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਵਲੋਂ ਇਹ ਪਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਤੇ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਿਡਰਾਂਵਾਲਾ ਅਨੰਦਪੁਰ ਤੇ ਮਤੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰੋਗ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਗੁਮਰਾਹ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਖ਼ੁਮਟੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸਾਖ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਭਰ ਦੀਆਂ ਰਾਜਸੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਇਸ ਸੋਚ ਤੇ ਨੀਤੀ ਉੱਪਰ ਰੋਜ਼ ਜ਼ਰੂਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਫਿਰ ਵੀ ਬੜਾ ਕੁਝ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਚੁੱਪ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਇਹ ਆਗੂ ਮੇਰੇ ਖਲਾਫ ਇਹ ਪਰਚਾਰ ਵੀ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਨੇ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਜੋ ਔਜ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਜਬਰ ਤੇ ਅਨਿਆਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਲੋਂ ਜੋ ਜ਼ਿਆਦਤੀਆਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਨੇ ਉਹ ਸਭ ਇਸ ਕਰਕੇ ਨੇ ਕਿ ਭਿਡਰਾਂਵਾਲਾ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨਾਲ ਸਿਧੀ ਤੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਟੱਕਰ ਲੈਣ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਇਕ ਗੱਲ ਪੁਛਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ 1947 ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਉੱਪਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਭੇਲ ਦੇਣ ਦੇ ਨਸ਼ਾਨੇ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜਰਾਇਮ ਪੇਸ਼ਾ ਅਤੇ ਡਾਕੂ ਲਟੇਰੇ ਤੇ ਕਾਤਲ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਸਰਟੀਫੀਕੇਟ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਉਦੋਂ ਤਾਂ ਅਜੇ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਤੌਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲਦਾ। ਸੰਨ 1948 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਅੰਦਰ

ਰਾਜਨੀਤਕ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਪਰਗਟ ਕਰਨ ਉੱਪਰ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ ਉਦੋਂ ਤਾਂ ਅਜੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਹਿੰਦਾ। ਜਦੋਂ ਸੰਨ 1950 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਜਿੰਦਾ ਬਾਦ ਕਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹਰ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਡਾਗਾਂ ਨਾਲ ਚਿੰਬ ਚਿੰਬ ਕੇ, ਧੂਹ ਧੂਹ ਕੇ ਤੇ ਸੰਗੀਨਾਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਲਾ ਲਾ ਕੇ ਜੇਹਲਾਂ ਵਿਚ ਡੱਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਉਦੋਂ ਅਜੇ ਕੋਈ ਭਿਡਰਾਂਵਾਲਾ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਇਆ। ਜਦੋਂ 1955 ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲੀਸ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਕਰਕੇ ਇਸਦੇ ਕਟਕ, ਸੱਜੇ ਹੋਏ ਦੀਵਾਨ ਅਸਥਾਨ ਉੱਪਰ ਜੁੱਤੀਆਂ ਤੇ ਵਰਦੀ ਸਮੇਤ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿੱਤੇ ਸੀ ਅਤੇ ਪੁਲਸੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਗਤਾਂ ਉੱਪਰ ਲਾਠੀ ਚਾਰਜ ਕਰਨ, ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸਾਰੀ ਰਸਦ ਤੇ ਬਰਤਨਾਂ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋ ਲੈ ਜਾਣ, ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਰਕਰਮਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਟੀਅਰ ਗੈਸ ਦੇ ਗੱਲੇ ਛੋੜਣ, ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕੁੱਟ ਕੁੱਟ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕੋਲਸਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਬਾਬਾ ਅਟੋਲ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਬੂਟਾਂ ਸਮੇਤ ਘਮਚੜਾ ਪਾਉਣ ਤੇ ਉੱਪਰ ਧਮੀ ਚੁਕਣ ਦੀ ਖੁੱਲੀ ਫ਼ਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਉਦੋਂ ਤਾਂ ਅਜੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਭਿਡਰਾਂਵਾਲੇ ਜਥੇ ਦੇ ਕੋਈ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਸਨ ਰਹਿੰਦੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਜਲੰਧਰ ਲੁਧਿਆਣੇ, ਅੰਬਾਲੇ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਵਲੋਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਪੁਰਖ ਮਨਾਉਣ ਸਮੇਂ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਕਤੀਤ ਵਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਉੱਪਰ ਘੱਟਾ ਮਿਟੀ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਥਕ ਚਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਉਦੋਂ ਤਾਂ ਅਜੇ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਸਿਧਨ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ। ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਆਪ ਸਭ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਅਜੇ ਪੰਥ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਪੰਥਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਉਤਰਿਆ ਕੋਈ ਸਤ ਕੁ ਸਾਲ ਦਾ ਸਮਾ ਹੀ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਰ ਜਦੋਂ 1947 ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਹਿੰਦੂਸਤਾਨ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਉੱਪਰ ਇਸ ਪਰਕਾਰ ਦੇ ਘਿਨਾਉਣੇ ਹਮਲੇ ਹੋਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਉਦੋਂ ਤਾਂ ਉਹ ਸਭ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਅਜੇ ਜੀਉਂਦੇ ਲਗਦੇ ਸਨ ਜੋ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਗਾਂਧੀਵਾਦੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਪੱਕੇ ਪੁਜਾਰੀ ਸਨ ਅਤੇ ਜਿੰਨਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦਾ ਆਪ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਤਾਂ ਅਜੇ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨਾਲ ਪਾਈ ਸਾਂਝ ਭਿਆਲੀ ਮਾਸਾ ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਪੁਰਾਣੀ ਨਹੀਂ ਹੀ ਹੋਈ।

ਦਾਸ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਪਾਸੋਂ ਬੇਨਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੁਛਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਏਨੀ ਗੱਲ ਦਸੋਣ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੀ ਖੋਚਲ ਕਰਨ ਕਿ ਅੱਜ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਗੰਭੀਰ ਮਸਲੇ, ਭਿਆਨਕ ਸਮਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰੀ ਖਲੋਤੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਭਿਡਰਾਂਵਾਲੀ ਟਕਸਾਲ ਜਾਂ ਮੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ?

ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਗੱਲ ਬੜੀ ਸਾਫ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਪੰਥਕ ਆਗੂ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਤੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਤੇ ਲਾਲਸਾਵਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸੈਂਟਰ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸ ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਵਿਕਦੇ ਤੁਰੇ ਗਏ ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਹੀ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਸਮਸਿਆਵਾਂ ਵਧਦੀਆਂ ਤੁਰੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਰਾਜ ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਂਦਾ ਤੇ ਜੜ੍ਹ ਫੜਦਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਫੌਜ ਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਖੇਤਰਾਂ 'ਚੋਂ ਘਟਦੀ ਗਈ ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਜਬਰ ਸਿੱਖਾਂ ਉੱਪਰ ਵਧਦਾ ਗਿਆ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਗਸਤ 1947 ਤੋਂ ਝੱਟ ਹੀ ਪਿਛੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜਰਾਇਮ ਪੇਸ਼ਾ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਇਕਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੰਥਕ

ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਚੁੰਡੀ ਵੰਡ ਕੇ ਵੇਖੀ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਜਾਨ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਸ਼ਾਸਕਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਸਿੱਖ ਆਗੂ ਇਸ ਚੁੰਡੀ ਦੀ ਪੀੜ ਨੂੰ ਘਰੁ ਹੋਦ ਤੱਕ ਜਰ ਗਏ ਨੇ ਤੇ ਝੱਲ ਗਏ ਨੇ ਅਤੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਲਈ ਸਿੱਧੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਨਹੀਂ ਉਤਰੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਸ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਜੋ ਕੁਝ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਹੋਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਵਾਪਰਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਜੋ ਕੁਝ ਅੱਜ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਭੁਲੇਖਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨਾਲ ਅੱਜ ਜੋ ਕੁਝ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਇਹ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਸਿਖਰ ਤੱਕ ਪੁੱਜ ਜਾਣ ਦਾ ਸਪਸ਼ਟ ਸਬੂਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜੇ ਅਸਾਂ ਅਜੇ ਵੀ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀਆਂ ਜੰਜੀਰਾਂ ਤੋੜਨ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਜਥੇਬੰਦ ਹੋ ਕੇ ਕੋਈ ਤਕੜਾ ਹਥਲਾ ਨਾ ਮਾਰਿਆ ਤਾਂ ਹਿੰਦੂ ਅਜੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਅਸਲ ਰੂਪ ਵਖਾਉਣਗੇ।

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਪਿਛੋਂ ਜਿਹੇ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕੁਝ ਸਿੱਖਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਸੁਨੇਹਾ ਭਜਵਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਚੁੱਪ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸੋਂ ਅਨੇਕ ਪਰ ਦਾ ਮਤਾ ਮਨਵਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਦਾਸ ਪੂਰਾ ਇਕ ਮਹੀਨਾ ਲਗਪਗ ਚੁਪ ਰਿਹਾ ਪਰ ਮੇਰੇ ਚੁਪ ਹੋ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣੇ ਅੰਦਰ ਸਿੱਖਾਂ ਉੱਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਅਤਿਆਚਾਰ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਸੈਂਟਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸੋਚ ਤੇ ਨੀਤੀ ਵਿਚ ਵੀ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਾ ਆਇਆ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸੈਂਟਰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਅਨੇਕ ਪੁਰ ਮਤੇ ਸੰਬੰਧੀ ਖੁਹੜਾ ਬਹੁਤ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਨਾ ਆਇਆ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਹਰਿਆਣੇ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਹੋਏ ਜੁਲਮ ਤੇ ਅਤਿਆਚਾਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਣ ਲਈ ਹਰਿਆਣੇ ਗਏ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਿਥੇ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਸਿੱਖ ਬੀਬੀਆਂ ਨਾਲ ਘਿਨਾਉਣੇ ਕਾਰੇ ਵਾਪਰੇ ਸੀ। ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਦਰਦ ਭਰੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਸਿੱਖ ਮਾਈਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਨਾਲ ਕਾਲੇ ਕਾਰੇ ਵਰਤੋਂ ਸਨ ਉਹਨਾਂ ਬੀਬੀਆਂ ਤੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਆਂ ਨੇ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿਹਾ ਕਿ, ਜੋ ਕੁਝ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਸ ਨਾਲੋਂ ਸਾਨੂੰ ਮੌਤ ਆ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਸੀ। ਜੇ ਸਲੂਕ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇਸ ਦੇ ਧਾੜਵੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਦੂਸਰੇ ਦੇਸ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਏ ਗਏ ਬੰਦੀਆਂ ਤੇ ਗੁਲਾਮਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਕਿਤੇ ਭੈੜਾ ਤੇ ਜੁਲਮ ਭਰਿਆ ਸੀ। ਜਿਸ ਵੰਗ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਜਲੀਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਸ ਤੋਂ ਤਾਂ ਹੁਣ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪੱਖ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸ਼ਬਕ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਹੁਣ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਵਸ਼ ਹੀ ਕੋਈ ਔਸਾ ਰਾਹ ਆਖਤਿਆਰ ਕਰ ਲੈਣਾ ਹੀ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਉੱਪਰ ਚਲਕੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਜ਼ਲ ਮਿਲ ਸਕੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ ਰੋਜ਼ ਦੀ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਤੇ ਜੁਲਮ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਮਿਲ ਸਕੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਗੁਲਾਮਾਂ ਤੇ ਮਹਿਕੂਮਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਨੀਵੇਂ ਤੇ ਅਤ ਘਟੀਆ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਛੋਟੀਆਂ ਮੋਟੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਦੇ ਮੋਗਣ ਨਾਲ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਜੋ ਬਣਦਾ। ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਤੇ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਪਿਆਰੀਆਂ ਨਹੀਂ, ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਧਰਮ, ਸਿੱਖੀ ਸਰੂਪ ਤੇ ਇਜ਼ਤ ਪਿਆਰੀ ਹੈ। ਪੱਖ ਨੂੰ ਹੁਣ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਭੈਲੀ 'ਚੋਂ ਕੱਢ ਲਓ ਤੇ ਮੰਗਾਂ ਦਾ ਨੂਨਾ ਸੁੱਟ ਕੇ ਪੱਖ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਜੂਝਨ ਦਾ ਰਾਹ ਮਿਲੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਅਸਾਂ ਹੁਣ ਵੇਖ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਹੁਣ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿ ਕੇ

ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ।

ਪਰ ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਫਰਿਆਦ ਤੇ ਰਾਏ ਮਸ਼ਵਰਾ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਚੁਪ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦਮ ਦਲਾਸਾ ਦੇਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ 'ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਰੋ, ਸਭ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ'।

ਹਿੰਦੂਆਂ ਹੋਥੋ ਜਬਰ ਤੇ ਅਤਿਆਚਾਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਸਿੱਖ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ ਟੀਮ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਜਨ ਲਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੰਤਰੀਆਂ ਤੇ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਭਜਨ ਲਾਲ ਵਲੋਂ ਹੋਟਲਾਂ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਤਾਂ ਨੂੰ ਫਟ ਕਥੂਲ ਕਰ ਲਿਆ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਜਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਫਹਿ ਉੱਪਰ ਤੇ ਨੀਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਉਥੋਂ ਦੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਲਹੂ ਵਿਚ ਹੱਥ ਰੱਗੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਪੱਤ ਨੂੰ ਸ਼ਰੇਆਮ ਚੱਕਾ, ਚੌਰਾਹਿਆਂ ਤੇ ਸੜਕਾਂ ਦੇ ਮੱਝਾਂ ਅੰਡਿਆਂ ਵਿਚ ਰੁਲਵਾਇਆ ਸੀ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਹੋਟਲਾਂ, ਰੇਸਟ ਹਾਊਸਾਂ ਤੇ ਏਅਰ ਕੰਡੀਸ਼ਨ ਆਰਾਮ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਬੈਠਕੇ ਮੇਵੇਂ ਇਧਰ ਉੱਪਰ ਦੀਆਂ ਤੇ ਹਾਸੇ ਮਖੌਲ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਮੁਰਗਿਆਂ ਦੀਆਂ ਟੋਗਾਂ ਚੁੰਡਦੇ ਤੇ ਪਿਸਤੌਰੇ ਬਾਦਾਮ ਵਾਲੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਖਾਂਦੇ ਰਹੇ। ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਦੁਖ ਭਰੀ ਦਾਸਤਾਨ ਸੁਣਨ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਦੁਖ ਵੱਡਾਉਣ ਲਈ ਗਈ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਏਨਾ ਵੀ ਅਹਿਸਾਸ ਨਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਉਥੇ ਗਏ ਕਿਸ ਕਰਕੇ ਸੀ ਤੇ ਕਰ ਕੀ ਰਹੇ ਨੇ। ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਜਿੰਨਾਂ ਨੇ ਸਾਰੀ ਕੌਮ ਨਾਲ ਮਖੌਲ ਕਰਕੇ ਬੇਸ਼ਰਮੀ ਵਖਾਈ ਹੈ ਪੁਛੋ ਕਿ ਇਹ ਉਥੇ ਲੈਣ ਕੀ ਗਏ ਸੀ?

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਬੱਚੀਆਂ ਤੇ ਮਾਈਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਹੋਈ ਹੋਏ ਬੇਪੱਤੀ, ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹੋਣ ਅਗਾਂ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਹੋਈ ਹੋਏ ਬੇਅਦਬੀ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਸਿਰ ਗਏ ਹੋਣ ਮੁੱਠੇ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਗਏ ਹੋਣ ਸਾਡੇ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਆਗੂ ਉਥੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਉੱਪਰ ਬੈਠਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਾਤਲਾਂ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਜਮਾਦਾਰੂ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਖਾਂਦੇ ਰਹੇ ਹੋਣ ਬਾਦਾਮ ਪਿਸਤੌਰੇ ਤੇ ਮੁਰਗਾ ਮਸ਼ੋਲਮ ਅਤੇ ਫੇਰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਕਿ 'ਅਸੀਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਆਗੂ ਹਾਂ' ਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵਧ ਹੋਰ ਕੋਈ ਘਟੀਆ ਤੇ ਬੇਸ਼ਰਮੀ ਭਰੀ ਗੱਲ ਕਿਹੜੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਪੁਛੋ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸਤਰਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ? ਗੁਲੀ ਇਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹਲੂਣਦੇ ਤੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਤਾਈ ਨਾਲ ਪੁੱਛਦੇ ਜੇ ਇਸਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕੌਮ ਮਾਰੂ ਹਰਕਤਾਂ ਕਰਕੇ ਸਾਰੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਹਨੇਰੀ ਸੁਰੰਗ ਵੱਲ ਧੱਕੀ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਅਤੇ ਪੱਖ ਦੀ ਇਜ਼ਤ ਪੱਤ ਅਤੇ ਆਨ ਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਵੇਚ ਰਹੇ ਨੇ? ਕੌਮ ਨੂੰ ਚੌਫੇਰਿਓਂ ਹੀ ਵਾਹ ਲਾ ਰਹੇ ਨੇ। ਸਿੱਖ ਜਦ ਤੱਕ ਇਹ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਮਨਬਚ ਤੇ ਸ਼ਰਮ ਪੱਖ ਮਨੋਂ ਚਿਤੋਂ ਸਚਾਈ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਅਪਨਾਉਂਦੇ ਤੇ ਈਮਾਨਦਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਦੇ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪਾ ਨੂੰ ਚਿੰਤੋਂ ਵਚਨਾਂ ਉੱਪਰ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਇਹ ਲੋਕ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਪੱਖ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤਾਕਤਾਂ ਹੋਥੋ ਮਾਰਾਂ ਪਵਾਉਂਦੇ ਰਹਿਣਗੇ ਅਤੇ ਤਬਾਹੀ ਤੇ ਬਰਬਾਦੀ ਦੀ ਖੁੱਤ ਫਲ ਧਰਦੇ ਤੁਰੇ ਜਾਣਗੇ।

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਇਥੇ ਮੈਂ ਇਹ ਗੱਲ ਐਲਾਨੀਆਂ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦੇਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਹਿੰਦੂ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਦੇ ਮੁਖ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲੜਾਈ ਲੜਦੇ ਤੇ

ਉਸਨੂੰ ਜਾਣ ਬੁਝ ਕੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਗੁੰਝਲਾਂ 'ਚ ਨਾ ਉਲਝਾਉਂਦੇ ਤਾਂ ਅੱਜ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮਿਰਚੇ ਦਾ ਰੋਗ ਰੂਪ ਤੇ ਜਲਵਾ ਕੁਝ ਨਰਾਲਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਪੰਥ ਦੁਸ਼ਮਨ ਤਾਕਤਾਂ ਵੀ ਕੰਥ ਰਹੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਤੇ ਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਵੀ ਸਾਡੀ ਪੁਜੀਸ਼ਨ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਫ਼ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦੀ। ਦਾਸ ਨੇ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਦੀ ਅਸਲ ਕਾਪੀ ਜਿਸ ਉੱਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹਸਤਾਖਰ ਨੇ ਆਪ ਪੜ੍ਹੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਘੱਖਿਆ ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਸਚ ਪੁੱਛੋ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਪੰਥ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿਸਿਆ। ਉਸ ਵਿਚ ਤਾਂ ਬੜੇ ਸਪਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਨਸ਼ਾਨਾ ਮਿਥਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਇਕ ਐਸਾ ਪਿਤਾ ਦਰਕਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਆਪਣੇ ਬਲ ਬਾਲੇ ਕਾਇਮ ਹੋਣ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੁਰਖਤ ਹੋਣ। ਪਰ ਹੁਣ ਇਹ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਾ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਬਲ ਬਾਲੇ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਹੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ, ਸਗੋਂ ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨ ਉੱਪਰ ਜ਼ੋਰ ਦਈ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਪ੍ਰਗਰਮ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੂਸਤਾਨ ਦੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਵੱਧ ਅਧਿਕਾਰ ਦਵਾਉਣਾ ਹੈ।

ਗੱਲ ਬੜੀ ਅਜੀਬ ਹੈ ਕਿ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮਿਰਚੇ ਵਿਚ ਸਿਰ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਮਹਾਨ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਪਰ ਇਹ ਆਗੂ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਬਲ ਬਾਲੇ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੂਸਤਾਨ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਲਈ ਵੱਧ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਹਿੰਦੂ ਸਮਾਜ ਪਾਸ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵੱਧ ਅਧਿਕਾਰ ਸੁਭਾਵਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਾਇਮ ਤੇ ਸੁਰਖਤ ਹਨ। ਹਿੰਦੂਆਂ ਤਾਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੂਸਤਾਨ ਉੱਪਰ ਮੱਲ ਮਾਰੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜ ਰਾਜ ਦੀ ਸੱਤਾ ਸਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ, ਐਸੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਤਾਂ ਜੇ ਹਿੰਦੂਸਤਾਨ ਦੇ ਸੂਬਿਆਂ ਉੱਪਰ ਸੈਂਟਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਕੰਟਰੋਲ ਤੇ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਲਾਭ ਵੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਰਾਜ ਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਰ ਪੱਖ ਤੇ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ। ਹਿੰਦੂਸਤਾਨ ਅੰਦਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਤੇ ਬਲ ਬਾਲੇ ਦੀ ਲੋੜ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਖੁਲ੍ਹ ਤੇ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਅਤੇ ਛਾਤੀ ਤੇ ਹੱਥ ਮਾਰ ਕੇ ਐਲਾਨੀਆਂ ਇਹ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ। ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਹਸਤੀ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰਖਣ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਕੌਮੀ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਹੈ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਤਾਂ ਹਰ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਹਸਤੀ ਤੇ ਪਛਾਣ ਸੁਰਖਤ ਹੈ।

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਜੇ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਮੈਂ ਆਪ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀਆਂ ਨਾ ਕਰਾਂ ਤਾਂ ਫਿਰ ਹੋਰ ਕਿਸ ਨਾਲ ਕਰਾਂ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਈ ਵਾਰ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਹੋਰਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਇਹ ਗੱਲ ਸਿੱਧੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਨੂੰ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰ ਮਾਰ ਕੇ ਇਸਦੇ ਰੂਪ ਰੇਗ ਤੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਵਗਾੜਨ ਦੀ ਕੋਝੀ ਖੋਭ ਕਿਉਂ ਖੋਭ ਰਹੇ ਨੇ? ਸਿੱਖ, ਤੁਸੀਂ ਕਲਗੀਧਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੂਰਬੀਰ ਯੋਧੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਹੋ, ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਸੱਚ ਧਰਮ ਤੇ ਗਿਆਨ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੇ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜਦੀ ਕਲਾ ਦੀ ਖਾਤਰ ਆਪਣਾ ਸਭ ਕੁਝ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਦ੍ਰਿੜ ਸੰਕਲਪ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਨਾਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਰਣ-ਤੋਰੇ ਵਿਚ ਉਤਰਨ ਵਾਸਤੇ ਤੱਤਪਰ ਰਹਿੰਦੇ ਤੇ ਕਮਰਕੱਸਾ ਕਰੀ ਰਖਦੇ ਹੋ। ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਗੁਣ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰੱਖੇ ਨੇ ਜੋ ਬਲਵਾਨ

ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੇ ਸਿਰਲੱਖ ਸੂਰਮਿਆਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਫਿਰ ਤੁਸੀਂ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਸੰਗਤ ਦਾ ਦਰਜਾ ਵੀ ਰਖਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚੋਂ 'ਪੰਚ ਪਰਵਾਨ ਪੰਚ ਪਰਧਾਨ' ਗੁਣਾਂ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ, ਅਰਥਾਤ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਚੁਣਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਰਖਦੇ ਹੋ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਫਤਾਂ ਗੁਣਾਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਤੇ ਵਡਿਆਈਆਂ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਜੇ ਅੱਜ ਪੰਥ ਦੇ ਆਗੂ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੀ ਹਿੱਕ ਦੇ ਜੌਰ ਨਾਲ ਤੇ ਐਲਾਨੀਆਂ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹਾੜ ਜਿੰਡੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਕਰਦੇ ਤੁਰੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਫਿਰ ਵੀ ਚੁੱਪ ਰਹੋ ਤੇ ਪੰਥ ਦੇ ਨਾਲ ਘਾਤ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛੋ ਤਕ ਨਾ ਕਿ ਉਹ ਦੋਹਾਂ ਕਿਉਂ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਸ ਤੋਂ ਵਧ ਹੋਰ ਕਿਹੜੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਜਿਹੜੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਆਪਣੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ ਕੌਮਜੋਗੀਆਂ ਵਲ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਉੱਪਰ ਆਪਣੇ ਕੌਮੀ ਸਿਧਾਂਤ ਤੇ ਕੌਮੀ ਰਵਾਇਤਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭੂਤਵ ਦਾ ਕੁੰਡਾ ਨਹੀਂ ਰਖਦੀਆਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਅਕਸਰ ਨਿਹੰਫਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰਲੇ ਗੋਦਾਰਾਂ ਤੇ ਸਵਾਰਥੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਆਪਣੇ ਬਾਹਰੀ ਦੁਸ਼ਮਨਾਂ ਹੱਥੋਂ ਬਾਰ ਬਾਰ ਧੋਖਾ ਖਾਂਦੀਆਂ ਤੇ ਕਰਾਰੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਖਾਂਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਨੇ। ਇਸ ਲਈ ਸਿੱਖ, ਪੰਥਕ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਸਚ ਨੀਤੀ ਤੇ ਕਰਦਾਰ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦੇ ਵਾਚਦੇ ਰਹਿਣਾ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਉੱਪਰ ਤੋੜ ਤਿੱਖੀ ਨਜ਼ਰ ਰਖਣਾ ਸਾਡਾ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਦੱਸੋ ਕਿ ਕੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸਵਾਰਥੀ, ਮਾਨਸਿਕ ਬੰਧਕ ਪੰਥ ਹੀਨੀ ਤੇ ਮੱਕਾਪ੍ਰਸਤ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਸਰਬੰਸ ਦਾਨੀ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਦਾੜੇ ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਾਜੇ ਨਵਾਜੇ ਹੋਏ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਕੀ ਇਸਤਰਾਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੌਮ ਨੂੰ ਮਰਵਾ ਨਾ ਦੇਵੇਗੀ? ਕੀ ਐਸੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਲੋਕ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਚੜਦੀ ਕਲਾ ਵਾਲਾ ਰਸਤਾ ਤੇ ਮੱਜਲ ਵਖਾਉਣਗੇ?

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਦਾਸ ਅੱਜ ਇਕ ਗੱਲ ਤੁਹਾਡੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਖੁਲ ਕੇ ਕਹਿ ਦੇਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਦਾ ਸੁਭਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸਵਾਰਥੀ ਚਿਤਰਹੀਨ ਤੱਤਾਚਸਮ ਮੱਕਾਪ੍ਰਸਤ, ਅਤੇ ਵਚਨ ਤੋਂ ਫਿਰ ਜਾਣ ਵਾਲੇ, ਲੋੜ ਸਮੇਂ ਕੁਰਬਾਨੀ ਤੇ ਭੋਜ ਜਾਣ ਵਾਲੇ, ਕੌਮੀ ਸਿਧਾਂਤ ਤੇ ਰਵਾਇਤਾਂ ਦੇ ਖਾਸੇ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟੇ ਹੋਏ, ਪੈਰ ਪੈਰ ਉੱਪਰ ਪੂਠੇ ਦਾਅਵੇ ਬਣਾਏ ਤੇ ਫੇਕੇ ਦਾਮਗਜੇ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ, ਕੌਮੀ ਆਨ ਸ਼ਾਨ ਤੇ ਚੜਤ ਨਾਲੋਂ ਆਪਣੇ ਸੁਖਾਂ ਸਾਹਾਂ ਤੇ ਸਿਰ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਨੂੰ ਵੇਚ ਦੇਣ ਵਾਲੇ, ਕਿਸੇ ਨੇਸ਼ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਤੇ ਮੱਜਲ ਨੂੰ ਮਿਥਿਆਂ ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਐਵੇਂ ਛੋਟੀਆਂ ਮੱਟੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਪਿਛੇ ਲੋਗ ਕੇ ਹਵਾ ਵਿਚ ਤਲਵਾਰਾਂ ਮਾਰਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਕੌਮ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਨਾਂ ਨਾਲ ਆਰਥਕ ਵਪਾਰਕ ਭਾਈਵਾਲੀਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਾਤੀ ਤੌਰ ਉੱਪਰ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਦਰਾਬਾਜ਼ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਤੇ ਸੋਚਾਂ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਔਖਾ ਮੀਟ ਕੇ ਆਗੂ ਮੰਨੀ ਤੁਰੇ ਜਾਣ ਦਾ ਸੁਭਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਕੌਮਾਂ ਅਕਸਰ ਆਪਣੇ ਬਲਵਾਨ ਸਿਧਾਂਤ, ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਇਤਹਾਸ, ਅਮੀਰ ਵਿਰਸੇ ਅਤੇ ਆਦਰਸ਼ ਤੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾਵਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਅੰਦਰ ਬੇਘਰਿਆਂ ਵਾਂਗ ਪਿੱਛੇ ਪੈਂਦੇ ਖਾਂਦੀਆਂ ਤੇ ਜਲੀਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੇਰੀ ਤੁਹਾਡੇ ਚਰਨਾਂ 'ਚ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਇਦਾਦ, ਧਨ ਪਦਾਰਥ ਦੀ ਅਮੀਰੀ, ਚੰਧਰ ਤੇ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰ ਸਥਾਪਤੀ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਲੱਗੇ ਬੰਧੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੇ ਹਵਾਰੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨੀ ਉਸਦੀ ਵਡਿਆਈ ਸਣਕੇ

ਉਸਨੂੰ ਪੰਥਕ ਆਗੂ ਨਾ ਮੰਨ ਲਿਆ ਕਰੇ। ਧਰਮ, ਸਮਾਜ ਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਛੋਟੇ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਦਾਇਰੇ ਤੇ ਖਿਤਰ ਵਿਚ ਆਗੂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀਆਂ ਰਵਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖ ਲਿਆ ਕਰੇ ਅਤੇ ਸਖਤੀ ਦੁਰਅੰਦੇਸ਼ੀ ਤੇ ਸਚਾਈ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲਿਆ ਕਰੇ। ਇਸ ਲਈ ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਵੀ ਆਗੂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਲਿਆਉਣਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਪੰਥ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਸੇਵਾ ਤੇ ਜ਼ਮਾਵਾਰੀ ਸੰਪਾਦੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਸਨੂੰ ਇਖਲਾਕ, ਕਰਮ, ਸੁਝ ਬੁਝ, ਪੰਥਕ ਜਜ਼ਬੇ ਮਨ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਤੇ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਪ੍ਰਤੀ ਉਸਦੀ ਈਮਾਨਦਾਰੀ, ਨੌਕ ਭਾਵਨਾ ਤੇ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਘੱਖ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਕਰੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਸਦੀ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਪ੍ਰਤੀ ਪਿਛਲੀ ਸੇਵਾ ਤੇ ਕਮਾਏ ਹੋਏ ਕਰਮ ਕਾਰਜਾਂ ਤੋਂ ਹੋਈ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਿਆ ਕਰੇ। ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਸੇਵਾ ਤੇ ਜ਼ਮਾਵਾਰੀ ਪੱਖੋਂ ਇਕ ਵਾਰ ਵੀ ਭਟਕ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਸਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਤੇ ਸਵਾਰਥੀ ਨੀਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਪੰਥ ਨੂੰ ਰਵਾਲ ਮਾਤਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਉਸ ਪਾਸੋਂ ਉਹ ਸੇਵਾ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਓ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਡਾ ਵੀ ਵੱਡਾ ਪੰਥਕ ਆਗੂ ਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੰਥਕ ਆਗੂ ਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਤੇ ਮਹਾਨਤਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਹੀ ਹੋ ਜਦੋਂ ਤਕ ਉਹ ਪੰਥਕ ਸਿਧਾਂਤ ਅਸੂਲਾਂ ਤੇ ਰਵਾਇਤਾਂ ਦੀ ਕਸਵੰਟੀ ਉੱਪਰ ਪੂਰਾ ਉਤਰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਅੰਦਰ ਆਗੂ ਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਦੀ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਉਦੋਂ ਤਕ ਹੀ ਮਾਨਤਾ ਤੇ ਸਥਾਪਨਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਟੀਚਿਆਂ ਨਖਸ਼ਾਂ ਸ਼ਕਲਪਾਂ ਤੇ ਆਸ਼ਿਆਂ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਪੰਥ ਅੰਦਰ ਆਗੂ ਜਾਂ ਜਥੇਦਾਰ ਪਰਵਾਨ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਪੰਥਕ ਆਸੂਲਾਂ ਸਿਧਾਂਤ ਤੇ ਜ਼ਮਾਵਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਥਿੜਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਉਸਨੂੰ ਫਿਰ ਵੀ ਪੰਥ ਅੰਦਰ ਇਕ ਆਗੂ ਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਵਜੋਂ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰੀ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਉਸ ਪਾਸੋਂ ਨੇੜੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਦੀ ਆਸ ਉਮੀਦ ਰੱਖੀ ਤੁਰੇ ਜਾਣਾ, ਇਹ ਗੱਲ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤੇ ਗੁਰੂਘਰ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਭਾਉਂਦੀ। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਉਦੋਂ ਮਨ ਕਰਕੇ ਅਫਸੋਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮੇਰੇ ਕੋਈ ਭਰਾ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਨਸੀਹਤ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਤੇ ਪੱਕੀਆਂ ਪਕਾਉਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਾ ਬੋਲਾਂ ਤੇ ਕੁਝ ਨਾ ਕਹਾਂ। ਪਰ ਮੈਂ ਐਸੇ ਸਿਧਾਂਤ ਤੋਂ ਪੁਛਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਉਂ ਨਾ ਬੋਲਾਂ? ਜੇ ਇਹ ਆਗੂ ਪੰਥ ਵਲੋਂ ਮਿਥੇ ਹੋਏ ਅਸਲ ਰਾਹ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਤੋਂ ਲਭੇ ਹੋ ਕੇ ਸਾਰੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਕੁਰਾਹੇ ਪਾ ਕੇ ਹਨੇਰੀ ਸੁਰੰਗ ਵੱਲ ਧੱਕਣ ਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਕੋਲ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਹਿਤਾਂ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਦੀ ਸਿੱਧ ਤੇ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਲੈਣ ਤਾਂ ਕੀ ਮੈਨੂੰ ਫੇਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ? ਜੇ ਇਹ ਆਗੂ ਆਪਣੀਆਂ ਤੇ ਆਪਣੇ ਹਵਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਚੰਘਰਾਂ ਤੇ ਕੁਰਸੀਆਂ ਦੀ ਖਾਤਰ ਪੰਥ ਨੂੰ ਮਰਵਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦੇਣ ਦੀ ਠਾਨ ਲੈਣ ਤਾਂ ਕੀ ਮੈਨੂੰ ਫੇਰ ਵੀ ਜ਼ਬਾਨ ਨਹੀਂ ਖੋਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ? ਗੁਰੂ ਸਵਾਰੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਦਾਸ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਕੁਕਰ ਹੋ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਪੂਤ ਤੇ ਸੇਵਕ ਹੋ, ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਆਪ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਹੋਥ ਜੋਤ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪ ਤੋਂ ਪੁਛਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਸੰਰਚਾ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਬਲ ਬਾਲੇ ਲਈ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਮਤੇ ਦੇ ਨਾ ਉੱਪਰ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ? ਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੋਰਚਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸੰਗਤ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਆਨੰਦ ਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਦੇ ਨਾ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ? ਕੀ ਇਹ ਲੋਕ ਹੁਣ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਮਤੇ ਨੂੰ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਕੇ ਐਵੇਂ ਤੁਛ

ਭਰ ਮੰਗਾਂ ਮਨਵਾਉਣ ਦੇ ਰਸਤੇ ਉੱਪਰ ਨਹੀਂ ਪੈ ਗਏ? ਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਅੱਜ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਮਤੇ ਵਿਚਲੇ ਰਾਜਸੀ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਦੇ ਅਸਲ ਭਾਵ ਤੇ ਆਸ਼ੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਬਲ ਬਾਲੇ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ? ਜੇ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਵਿਚਲੇ ਰਾਜਸੀ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਲੜਾਈ ਲੜਨ ਤੇ ਰਣ-ਨੀਤੀ ਬਣਾਈ ਰਖਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕੀ ਇਹ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਗੁਨਾਹ ਜਾਂ ਜੁਰਮ ਹੈ? ਇਸ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਕਸੂਰ ਨਹੀਂ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛੋ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਲੋਕ ਸਟੇਜਾਂ ਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹਿ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਪਾਸੋਂ ਜੈਕਾਰੇ ਨਹੀਂ ਛਡਵਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਇਹ ਜੰਗ ਦਿਲੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਆਖਰੀ ਤੇ ਫੈਸਲਾਕੁਨ ਲੜਾਈ ਹੋਵੇਗੀ? ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਜੇ ਇਹ ਆਗੂ ਮੇਰੀ ਇਸ ਹੱਕੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਸਦਾ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਕੋਈ ਇਲਾਜ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਅੱਜ ਵੀ ਠੱਕ ਵਜਾਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਵੀ ਛੱਡਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਦੁੱਖ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਨੂੰ ਵਿਚਕਾਰੇ ਛੱਡਣ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਵਾਸਤੇ ਮੇਰੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਜਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇਹ ਪਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਭਿਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦਾ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਸਿਆਸੀ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਤੋਤੋਂ ਤੋਤੋਂ ਭਾਸਣ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਿਛੇ ਲਾਈ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਇਸਨੇ ਪੰਥ ਅੰਦਰ ਜੋਸ਼ੀਲੇ ਪ੍ਰੇਰਾਮ ਤੇ ਨਾਅਰੇ ਦੇ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ਦੁਆਲੇ ਬਹੁਤ ਵਡੀ ਤਾਕਤ ਇਕੱਠੀ ਕਰ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਇਹ ਸਾਡੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਨੰਗੀ ਤਲਵਾਰ ਬਣਕੇ ਲਟਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਹੁਣ ਸਾਡਾ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੰਦਾ, ਸਗੋਂ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਰੁਕਾਵਟ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਪੁੱਛੋ ਕਿ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ? ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਇਕੱਠ ਦੇ ਸਨਮੁਖ, ਇਹ ਅਰਦਾਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਓਟ ਆਸਰੇ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਭਰੋਸੇ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਆਪਣੇ ਸੱਕੇ ਸਬੰਧੀਆਂ ਦੇ ਬਲ ਬੰਨੇ ਉੱਪਰ ਕੀਤੀ ਸੀ? ਜੇ ਅਰਦਾਸ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਓਟ ਆਸਰੇ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਭਰੋਸੇ ਉੱਪਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਫਿਰ ਪੰਥ ਦੇ ਹਰ ਅਨੁਆਈ ਦਾ ਇਹ ਹੱਕ ਵੀ ਬਣਦਾ ਹੈ ਤੇ ਧਰਮ ਵੀ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਦੇ ਮਤੇ ਤੋਂ ਭੱਜਣ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਕੁਰਾਹੇ ਨਾ ਪੈਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਮੈਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ, ਇਕ ਸਾਜਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਜੁਝਾਰੂ ਕਹਿਣ ਤੇ ਦਸਣ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਕੁ ਗੁਮਰਾਹ ਹੋਏ ਭੁਲਤ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਸਾਜਸ਼ਾਤ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦਾਸ ਨੇ ਬੜੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਹੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖਾਲੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ; ਕਿਉਂਕਿ ਦਾਸ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਬਲ ਬਾਲੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਅੱਖੋਂ ਉਹਲੇ ਕਰਕੇ ਐਵੇਂ ਛੋਟੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਲਚਟਾ ਤੇ ਉਲਝਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਪਰ ਸਿੱਖ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤਾਕਤਾਂ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਇਹ ਬੜੀ ਖਤਰਨਾਕ ਚਾਲ ਸੀ ਕਿ ਭਿਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸਭੇ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਨਸ਼ਾਨੇ ਵੱਲੋਂ ਮੋੜ ਕੇ ਨਿਕੀਆਂ ਨਿਕੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਉਲਝਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਵਲੋਂ ਲਾਜ਼ੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸਿਰ ਧੜ ਦੀ

ਬਾਜ਼ੀ ਤੇ ਖੇਡੀ ਜਾ ਰਹੀ ਮਹਾਨ ਖੇਡ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਤਮਾਸ਼ਾ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

ਹੁਣ ਤਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੰਰਚੇ ਦੇ ਡਿਕਟੇਟਰ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਬੋਲਣਾ ਵੀ ਬੰਦ ਕਰਵਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋ ਕੇ ਦਾਸ ਸਚਾਈ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੁਕੇਗਾ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵਾਰੀ ਪੰਥ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਕਿਸਮਤ ਨਾਲ ਧਿਆ, ਵਰੋਬਦਾਰੀ, ਖਲਵਾੜ ਤੇ ਮਖੌਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦੇਵੇਗਾ। (ਜੇਕਾਰਾ)

ਅੱਜ ਕੱਲ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਚਹੇਤਿਆਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇਹ ਮੁਹਿੰਮ ਬਣੇ ਜ਼ੋਰ ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਚਲਾ ਰੱਖੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਭਿਡਰਾਂਵਾਲਾ ਕਾਂਗਰਸੀ ਏਜੰਟ ਹੈ। ਇਹ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੰਰਚੇ ਨੂੰ ਫੇਹਲ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਯਾਰਾਨਾ ਕਾਂਗਰਸੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਹੀ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਬੋਲਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਕੀ ਹਾਂ ਤੇ ਕਿਸਦੀ ਬੋਲੀ ਬੋਲਦਾ ਹਾਂ?

ਇਹ ਲੋਕ ਆਏ ਦਿਨ ਮੇਰੇ ਖਲਾਫ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਦੇਂਦੇ ਦਵਾਉਂਦੇ ਤੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਛਾਪਦੇ ਛਪਵਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਕੀ ਦਾਸ ਨੇ ਵੀ ਕਦੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕੋਈ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ? ਜੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਇਥੇ ਹੁਣੇ ਹੀ ਭੁੱਠਿਆਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਜੇ ਮੈਂ ਸਚਮੁਚ ਹੀ ਕਾਂਗਰਸੀ ਹਾਂ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਕਹਿਣ ਦਾ ਹੱਕ ਰਖਦੇ ਹੋ ਤੇ ਤੁਹਾਡਾ ਧਰਮ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰਾ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾ ਕਰੋ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਕਹਿ ਦਿਓ। ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਇਥੇ ਸੰਗਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਇਕੱਤਰ ਹੋਏ ਬੈਠੇ ਹੋ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਜਾਂ ਗੈਰਮੰਦੇ ਦਾ ਏਜੰਟ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਫਿਰ ਮੈਨੂੰ ਪੰਥ ਦੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪੂਰਾ ਹੱਕ ਰਖਦੇ ਹੋ।

ਜਦ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਨਮੁਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੋਈ ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੀ ਉੱਪਰ ਬਰਾਜਮਾਨ ਹੋਈ ਬੈਠੀ ਸੰਗਤ ਪਾਸੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ 'ਮੈਂ ਕੀ ਹਾਂ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ?' ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ 'ਚੋਂ ਉੱਠੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਰੂਪ ਵਿਚ ਭਾਵ ਇਹ ਸੀ ਕਿ, 'ਸੰਤ ਮਹਾਪੁਰਸ਼ ਜੀ ਸਾਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ 'ਤੇ ਪੂਰਨ ਭਰੋਸਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਪੰਥ ਦੀ ਆਨ ਸ਼ਾਨ ਲਈ ਜੂਝ ਰਹੇ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਕੰਮ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਲੜ ਰਹੇ ਹੋ। ਤੁਹਾਡੇ ਉੱਪਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਬੜੀ ਮੋਹਰ ਹੈ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਮਨ-ਬਚ ਤੇ ਕਰਮ ਪੱਖੋਂ ਪੂਰੇ ਸੂਰੇ ਹੋ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡਾ ਬਾਤਨ ਤੇ ਜਾਹਰ ਇਕ ਸਮਾਨ ਤੇ ਇਕ ਰੂਪ ਹੈ। ਇਹ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਆਪਣੀਆਂ ਚੋਪਰਾਂ ਤੇ ਕੁਰਸੀਆਂ ਦੀ ਖਾਤਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੇਮਜ਼ੋਰ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਇਹ ਪੰਥ ਨੂੰ ਇਸ ਵਾਰ ਫਿਰ ਆਪਣੀਆਂ ਚੋਪਰਾਂ ਤੇ ਗਰਜਾਂ ਲਈ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਅੱਗੇ ਵੇਚ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਏਜੰਟ ਇਹ ਆਪ ਨੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਂ ਅੱਧੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਰਲੇ ਹੋਏ ਨੇ ਤੇ ਅਧੇ ਭਾਰਤੀ ਜੰਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਰਲੇ ਹੋਏ ਨੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਵੀ ਸਾਖ ਹੈ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸਾਖ ਹੈ ਅਤੇ ਥਾਉਂ ਥਾਈਂ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਭਿਆਲੀ ਵਿਚ ਭਰੋਸਾ ਰਖਦੇ ਨੇ। ਇਹ ਆਗੂ ਖੁਦਗਰਜ਼ ਨੇ ਤੇ ਕੱਚੇ-ਪਿੱਲੇ ਨੇ ਅਤੇ ਮੱਕਾਪ੍ਰਸਤ ਤੇ ਸਮਝੌਤਾ-ਬਾਜ਼ ਨੇ। ਇਹ ਹਿੰਦੂ

ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਕੋਲੋਂ ਕੁਰਸੀਆਂ ਚੋਪਰਾਂ, ਠੋਕੇਦਾਰੀਆਂ, ਬੰਸਾਂ ਟਰਕਾਂ ਦੇ ਰੂਟ ਪਰਮਿਟ, ਵਜ਼ੀਰੀਆਂ, ਚੇਅਰਮੈਨਸ਼ਿਪਾਂ ਅਤੇ ਵੱਡੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਅਤੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀਆਂ ਭਾਲਦੇ ਫਿਰਦੇ ਨੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸੱਤੀ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਫਿਰ-ਫਿਲੀਆਂ ਤੇ ਚੁਗਲ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਪਿਛੇ ਲੱਗ ਲੱਗ ਕੇ ਪੰਥ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਹੱਥੋਂ ਬਾਰ ਬਾਰ ਮਰਵਾਇਆ ਤੇ ਟੋਪੀ ਵਾਲੇ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਕੋਲ ਵੇਚਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ ਜਾਣ ਗਏ ਹਾਂ.....।'

ਸੰਗਤ ਦੇ ਇਸ ਭਾਰੀ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਅਥਾਹ ਜੋਸ਼ ਸੀ ਉਥੇ ਉਸਦੇ ਅੰਦਰ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਬਾਰੇ ਨਫਰਤ ਤੇ ਗੁੱਸਾ ਵੀ ਵੇਖਣ ਵਿਚ ਆ ਰਹੇ ਸਨ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਭਿਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਉਭਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

ਜਦ ਸੰਗਤਾਂ ਆਪਣੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਖੁੱਲ ਕੇ ਦੱਸ ਚੁੱਕੀਆਂ ਤਾਂ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਪਾਸੋਂ ਫਿਰ ਪੁੱਛਿਆ, 'ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਦੱਸੋ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਪੰਥਕ ਬੋਲੀ ਬੋਲਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਬੋਲੀ ਬੋਲਦਾ ਹਾਂ?'

ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਫਿਰ ਜੋਸ਼ ਵਿਚ ਆ ਗਈਆਂ ਤੇ ਸੰਗਤ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਉੱਠਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ। ਇਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜੋ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਹੀ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਸੰਤਾਂ ਉੱਪਰ ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ 'ਮਹਾਪੁਰਸ਼ ਜੀ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਇਸ ਵਾਰੀ ਵੀ ਖੁਹੜੀਆਂ ਬਹੁਤ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨੀਆਂ ਜਾਣ ਪਿਛੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰ ਗਏ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਕੀ ਹੁਕਮ ਹੈ?'

ਕੁਝ ਛਿਣ ਦੀ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਪਿਛੋਂ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਉਸ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦੇਂਦੇ ਸਮੇਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਤ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਕਿਹਾ:

'ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਇਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇਸ ਵਾਰ ਫਿਰ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਖੁਹੜੀਆਂ ਬਹੁਤ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨਵਾ ਕੇ ਮੋਰਚਾ ਵਿਚੋਂ ਛੱਡ ਕੇ ਭੱਜ ਗਏ ਤਾਂ ਫਿਰ ਕੀ ਹੋਣਾ ਜਾਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਇਕ ਗੱਲ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਫਿਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦੇਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਆਗੂ ਨਿੱਘਰ ਜਾਣਗੇ ਤਾਂ ਦਾਸ ਇਥੇ ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ, ਅੰਦਰੋਂ ਭਾਵਾਂ ਭੋਲ ਨਾ ਹੋਇਆ ਕਰੇ। ਦੁਬਿਧਾ ਛੱਡੋ ਤੇ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਉੱਪਰ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖੋ, ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਤੋਂ ਘਟ ਨਾ ਕੋਈ ਗੱਲ ਮੰਨਾਗਾ ਤੇ ਨਾ ਕੋਈ ਗੱਲ ਮੰਨਣ ਦਿਆਂਗਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਚਰਨ ਕੰਵਲਾਂ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਪ੍ਰਣ ਕੀਤੇ ਕਿ ਉਹ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਦੇ ਮਤੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਹਰ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰਨਗੇ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖੋ ਕਿ ਦਾਸ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਜੀਉਂਦਾ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਤੇ ਨਾਮਧਰੀਕ ਜਿਹਾ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਕੇ ਪੰਥ ਨੂੰ ਇਸ ਵਾਰ ਟੋਪੀ ਵਾਲੇ ਬਖਿਆਤਾਂ ਦੇ ਵੱਸ ਨਹੀਂ ਪਾਉਣ ਦੇਵੇਗਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਤੇ ਕਚਾ ਪਿਲਾ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਕੇ ਵਜ਼ੀਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਸੀਆਂ ਤੇ ਹੀ ਬੈਠਣ ਦੇਵੇਗਾ। (ਜੇਕਾਰਾ)

ਦਾਸ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਿਹੜੇ ਕਿਹੜੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ

ਇਦਰਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਿੰਦੂ ਲੀਡਰਾਂ ਨਾਲ ਕਿਥੇ ਕਿਥੇ, ਕਿਸ ਕਿਸ ਦਿਨ ਤੇ ਕਿੰਨਾਂ ਕਿੰਨਾਂ ਨਾਲ, ਕਿਸ ਕਿਸ ਮਸਲੇ ਉੱਪਰ ਗੁਪਤ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਮੈਂ ਕੋਈ ਇਥੇ ਅਵੇਸਲਾ ਹੋਕੇ ਨਹੀਂ ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਹ ਆਗੂ ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਹੀ ਬੁਕਲ 'ਚ ਰੋੜੀ ਭੇਜ ਜਾਣਗੇ। ਤੁਸੀਂ ਬਿਲਕੁਲ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਰਹੋ, ਦਾਸ ਅਖੀਰ ਤੱਕ ਸਿਰ ਧੜ ਦੀ ਬਾਜੀ ਜ਼ਰੂਰ ਲਾਵੇਗਾ; ਪਰ ਇਸ ਵਾਰੀ ਪੰਥ ਨਾਲ ਨਾ ਅਨਰਥ ਹੋਣ ਦੇਵੇਗਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਪੰਥ ਦੁਸ਼ਮਨ ਤਾਕਤਾਂ ਅੱਗੇ ਵੇਚਣ ਦੇਵੇਗਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਉੱਪਰ ਪਾਣੀ ਫੇਰਨ ਦੇਵੇਗਾ। (ਜੈਕਾਰਾ)

ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਔਲਾਦ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਜਾਤੀ ਤੇ ਪਰਵਾਰਕ ਸੁਖਾਂ ਲਈ ਚੰਧਰਾਂ ਤੇ ਕੁਰਸੀਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਪੰਥ ਨੂੰ ਵੀ ਇਜ਼ਤ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਦਾਸ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਔਤਕਾਂ ਪੰਥ ਦੀ ਕੀਮਤ ਉੱਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਨੌਂਹ ਮਾਸ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਵਾਲੀ ਗੱਲ ਦੇ ਫਰੇਬੀ ਨਾਅਰੇ ਲਾ ਕੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਗੁਮਰਾਹ ਕਰਨ ਦੇਵੇਗਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਤਬਾਹੀ ਤੇ ਬਰਬਾਦੀ ਦੀ ਖੱਡ ਵਲ ਧਕੱਟ ਹੀ ਦੇਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਹਿੰਦੂ-ਪਾਲ ਤੇ ਹਿੰਦੂ-ਨਵਾਜ਼ ਅਖੰਡਤਾ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਪੰਥ ਦੀ ਆਨ ਸ਼ਾਨ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਹਸਤੀ ਨੂੰ ਖਤਰੇ 'ਚ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੇ।

ਕੁਝ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਸਬਕ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਸਰਬਤ ਦਾ ਭਲਾ ਚਿਤਵਨ ਵਾਲੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਕੌਮੀ ਏਕਤਾ ਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਪਨਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਿੰਦੂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਪੰਥ ਦੇ ਪੁਤਿਨਿਆਂ ਨੂੰ ਬੜਾ ਸਾਫ਼ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਉੱਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਸਦਾ ਹੀ ਸਰਬਤ ਦਾ ਭਲਾ ਚਿਤਵਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਵੀ ਸਦਾ ਚਿਤਵਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਤਾਂ ਪੰਥਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਆਪਣੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਮੰਗਦਾ ਹੈ ਉਥੇ ਉਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਰਜਾ ਤੇ ਭਾਣੇ ਅੱਗੇ ਸਿਰ ਝਕਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਸਰਬਤ ਦਾ ਭਲਾ ਵੀ ਚਿਤਵਦਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਮੁਖ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਭੁਨਿਆਈ ਅਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਅਪਨਾਉਣਾ ਤੇ ਉਸਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨਾ ਇਸਦਾ ਧਰਮ ਹੈ, ਪਰ ਜੇ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਉਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਖਸ਼ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਹੁਕਮ ਤੇ ਭਾਣੇ ਤੋਂ ਮੁਨੱਕਰ ਹੋਣ ਤੇ ਬਾਗ਼ੀ ਹੋਣ ਵਜੋਂ ਮਾਨਵ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਫੁਲਵਾੜੀ ਉੱਪਰ ਜਬਰ-ਜੁਲਮ ਤੇ ਅਨਿਆਂ ਦਾ ਝੋਖ਼ ਝਲਾਉਣ ਦੇ ਰਾਹ ਤੁਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਉਹਨਾਂ ਤਾਕਤਾਂ ਦਾ ਕਟੜ ਦੁਸ਼ਮਨ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੁਸ਼ਮਨ ਕਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਥਾਈ ਰੂਪ ਵਿਚ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਵਿਨਾਸ਼ ਕਰਨਾ ਆਪਦਾ ਸਰਬੋਤਮ ਫਰਜ਼ ਤੇ ਕਰਮ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਵਾਸਯਾਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ, ਅਕ੍ਰਿਤਘਣ ਅਤੇ ਮਾਨਵਵਾਦੀ ਅਸੂਲਾਂ ਦੇ ਜਮਾਂਦਰੂ ਵੇਰੇ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਵਲੋਂ ਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ ਦੇ ਪੰਥਘਾਤਕ ਤੇ ਫਰੇਬੀ ਨਾਅਰੇ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਨਾ ਕਬੂਲ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਨਤਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਪੰਥ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਭਲਾ ਚਿਤਵਨਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਮਾਨਵਵਾਦੀ ਅਸੂਲਾਂ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਨ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀ ਭਾਰਤੀ ਅਖੰਡਤਾ ਨੂੰ, ਜੋ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਸਿੱਖ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਤੇ ਈਸਾਈ ਆਦਿ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਹੜਪ ਜਾਣਾ ਲੋਚਦੀ ਹੈ, ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਕਾਰਜ-ਕਰਮ ਨਿਭਾਉਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜੇ ਜਨੂੰਨੀ, ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤਕ, ਅਕ੍ਰਿਤਘਣ ਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਨ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ

ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ ਦੇ ਟੁੱਟਣ ਨਾਲ ਇਖਲਾਈ ਤੇ ਇਨਸਾਨੀ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਵੱਸਦੀਆਂ ਦੂਸਰੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਸ਼ੀਬ ਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਤੋੜਾਂਗੇ।

ਦਾਸ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੀ ਖਤਰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਹਸਤੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕੀਮਤ ਉੱਪਰ ਵੀ ਦਾਅ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਲਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਨੂੰ ਪੰਥ ਪਿਆਰਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪੰਥ ਮਾਰੂ ਅਖੰਡਤਾ। ਇਸ ਲਈ ਜੇ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਇਸਦੇ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ ਦੇ ਨਾ ਉੱਪਰ ਕੁਝ ਮਨਮਤੀਏ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗੁਪਤ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਕੇ ਪੰਥ ਨੂੰ ਗੁੱਝੀ ਮਾਰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਫਿਰ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਮਤੇ ਤਕ ਹੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸ਼ੀਮਤ ਨਹੀਂ ਰੱਖੇਗਾ, ਇਸ ਤੋਂ ਅਗੇ ਵੀ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਭ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਹੈ। ('ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ' ਤੇ 'ਬੇਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ' ਦੇ ਜੈਕਾਰੇ)

ਮੇਰਾ ਇਹ ਪ੍ਰਣ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਆਪਾਂ ਪੰਥ ਨੂੰ ਅਖਾਉਤੀ ਤੇ ਨਾਮ ਧਰੀਕ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਹਥੋਂ ਬਾਰਬਾਰ ਮਾਰ ਨਹੀਂ ਖਾਣ ਦੇਣੀ। ਜੇਕਰ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਦੀ ਰਾਖੀ ਅਤੇ ਪੰਥ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਹਸਤੀ ਤੇ ਇਸਦੀ ਵਲਖਣਤਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਵਾਸਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਂਝ ਭਿਆਲੀ ਤੌਰ ਤੇ ਮੁਕੰਮਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਖ ਹੋਣਾ ਪਿਆ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਵਾਂਗੇ। (ਜੈਕਾਰਾ)

ਇਹ ਬੜੀ ਅਜੀਬ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਕਈਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਪਰ ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖ ਏਕਤਾ ਦਾ, ਹਿੰਦੂਆਂ ਨਾਲ ਨੌਂਹ ਮਾਸ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦਾ, ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ ਦਾ ਅਤੇ ਗਾਂਧੀ ਵਾਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ ਭੂਤ ਸਵਾਰ ਹੋਇਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਦਾਸ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਦਸ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਅਮਨ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਅਸੀਂ ਵੀ ਹਾਮੀ ਹਾਂ, ਸਗੋਂ ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਵਿਚ ਸੁਰਖਿਤ ਸ਼ਾਂਤੀ ਤੇ ਏਕਤਾ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਔਸੀ ਸ਼ਾਂਤੀ, ਏਕਤਾ ਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਦੇ ਉਕੇ ਹੀ ਹਾਮੀ ਨਹੀਂ ਜਿਸਦੀ ਆੜ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਾਡੇ ਇਸ਼ਟ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਖੇਅਦਬੀ ਕਰੀ ਜਾਵੇ, ਪੰਥ ਦੇ ਇਤਹਾਸ ਤੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਵਗਾੜਦਾ ਫਿਰੇ, ਸਾਡੇ ਅਮੀਰ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਦਾਅ-ਪੇਚ ਖੇਡਦਾ ਫਿਰੇ, ਪਵਿੱਤਰ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਬੇਹੁਕਮਤੀ ਕਰੀ ਜਾਵੇ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਖੋਰੀ ਤੇ ਮਾਰੀ ਤੁਰਿਆ ਜਾਵੇ, ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਤੇ ਇਸਦੇ ਵਧਣ ਫੁਲਣ ਦੇ ਰਾਹ ਬੰਦ ਕਰਦਾ ਫਿਰੇ, ਪੰਥ ਅੰਦਰ ਗੁਰੂ ਚੰਮ ਦਾ ਅੰਡਬਰ ਰਚਾਉਂਦਾ ਫਿਰੇ, ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਹਸਤੀ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੀ ਹੀ ਇਕ ਧਾਗਮਕ ਸੋਪ੍ਰਦਾ ਤੇ ਸ਼ਾਖ ਦਸਦਾ ਫਿਰੇ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਪਵਿੱਤਰ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੁਆਲੇ ਨਾਕਾ-ਬੰਦੀਆਂ ਤੇ ਮੋਰਚਾ ਬੰਦੀਆਂ ਕਰਦਾ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਫਿਰੇ।

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਜੇ ਅਸੀਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਹਸਤੀ ਉੱਪਰ ਭਿਆਣਕ ਹਮਲੇ ਹੁੰਦੇ ਵੇਖਕੇ ਵੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਏਕਤਾ ਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਉਂਦੇ ਫਿਰੀਏ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਕੂਕਦੇ ਫਿਰੀਏ ਤਾਂ ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਖਸ਼ੀ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ? ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਸਮੁੱਚੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਖੁੱਲਾ ਹੋਕਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਅਗਾਂਹ ਲਾਈਆਂ ਤੇ ਲਵਾਈਆਂ ਨੇ, ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਦੀ ਇਜ਼ਤ ਉੱਪਰ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਤੇ ਕਰਵਾਏ ਨੇ, ਪਵਿੱਤਰ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਕਰਵਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਤਾਕਤਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ

ਹੱਕ ਖੋਰ ਰੱਖੇ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੰਥ ਦੇ ਪੱਕੇ ਵੇਰੀ ਦੁਸ਼ਮਨ ਸਮਝੇ ਅਤੇ ਉਹ ਜਿਥੇ ਵੀ ਕਾਬੂ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉੱਥੇ ਹੀ ਸੋਧ ਤੇ ਗੱਡੀ ਚੜਾਓ' (ਜੈਕਾਰਾ)

‘ਮੇਰੀ ਵੱਲੋਂ’ ਫਿਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਬਾਰ ਬਾਰ ਐਲਾਨ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਇਜ਼ਤ ਆਨ, ਸ਼ਾਨ, ਆਜ਼ਾਦ ਹਸਤੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅਦਬ ਸਤਿਕਾਰ ਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੀ ਖਾਤਰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ ਟੁੱਟਦੀ ਭਜਦੀ ਤੇ ਮਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਜਿੰਨਾ ਫੋਤੀ ਹੋ ਸਕੇ ਟੁੱਟਣ ਭਜਣ ਤੇ ਮਰਨ ਦਿਓ। ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਵਲੋਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਉੱਪਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਬੇਇਨਸਾਫੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਮਾਰੂ ਤੇ ਭਿਆਨਕ ਹਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਮਲਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਪੰਥ ਦੀ ਹੋ ਰਹੀ ਤਬਾਹੀ ਤੇ ਬਰਬਾਦੀ ਨੂੰ ਅੱਖੀਂ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਏਕਤਾ ਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦਾ ਸੁਤੇਸ਼ਿਧ ਰੂਪ ‘ਚ ਖਿਆਲ ਮਨ ‘ਚ ਲਿਆਉਣਾ ਹਰ ਸਿੱਖ ਲਈ ਇਕ ਅੱਸੇ ਘੋਰ ਪਾਪ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਹੈ ਜੋ ਰਹਿਦੀ ਦੁਨੀਆ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਬਖਸ਼ਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨੂੰ ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਅੰਦਰ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀਆਂ ਜੁਮਾਵਾਰੀਆਂ ਸੌਂਪ ਰੱਖੀਆਂ ਹਨ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਹੋਸ਼ੀ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਅਜ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਵੇਖਦਾ ਵਿਚਾਰਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੇਰੇ ਅਨੁਭਵ ਅੰਦਰ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਉਭਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵੱਲੋਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜੁਮਾਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਤੇ ਪਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਧਰਮ, ਸਮਾਜ ਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਬਲ ਬਾਲੇ ਦਾ ਕਾਇਮ ਹੋਣਾ ਅਤੀ ਅਵਸ਼ਕ ਹੈ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਬਲ ਬਾਲੇ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਦੇਣ ਲਈ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਸਪੁਰਦ ਰਾਜ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ; ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜ ਸ਼ਕਤੀ ਹੀ ਸੱਤਾ ਦਾ ਐਸਾ ਸਮਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਮੁੱਚੀ ਮਾਨਵਤਾ ਦਾ ਭਲਾ ਚਿਤਵਨ ਵਾਲੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਉਦਮ, ਸਾਹਸ, ਵਸੀਲੇ ਅਤੇ ਅਨਕੂਲ ਵਾਤਾਵਰਨ ਪਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਰਾਜ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਬਾਰੇ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਇਹ ਦ੍ਰਿੜ ਵਿਚਾਰ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸੀ ਕਿ

‘ਰਾਜ ਬਿਨਾ ਨਾ ਧਰਮ ਚਲੈ ਹੈ,
ਧਰਮ ਬਿਨਾ ਸਭ ਦਲੇ ਮਲੈ ਹੈ।’

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਇਸ ਸੰਕਲਪ ਵਿਚ ਐਸੀ ਅਟੱਲ ਸਚਾਈ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਤੋਂ ਮੁਨੱਕਰ ਹੋਣ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਅਰਥ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਅਕੀਦਿਆਂ ਟੀਚਿਆਂ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਧੇ, ਜਿਹੜਾ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੁਰੂਦਾ ਸਿੰਘ ਵੀ ਅਖਵਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਕੌਮ ਦਾ ਆਗੂ ਹੋਣ ਦਾ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਹੁੰਦੀ ਵੇਖਕੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਇਜ਼ਤ ਪੱਤ ਚੌਰਾਹੇ ‘ਚ ਕੁਲਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੇਖ ਸੁਣਕੇ ਵੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ, ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖ ਏਕਤਾ ਤੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹੇ ਤੇ ਨੂੜੇ ਰਹਿਣ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਤੇ ਨਸੀਹਤਾਂ ਦੇ ਗੀਤ ਗੋ ਗੋ ਕੇ ਦਸਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵੱਡਾ ਪਾਪੀ, ਦੁਸ਼ਟ ਤੇ ਪੰਥ ਘਾਤਕ ਹੋਰ ਕੌਣ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਅੱਸੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਸਾਵਧਾਨ ਹੋਕੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਸੇ ਲੋਕ ਪੰਥ ਦੇ ਬਾਗ-ਪਰਵਾਰ ਲਈ ਅੱਸੇ ਲਕੜ ਹਾਰਿਆਂ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਨੇ ਜੋ ਚੋਰੀ ਚੋਰੀ ਇਸ ਬਾਗ ਦਾ

ਸਾਰਾ ਫਲ ਵੀ ਆਪ ਸਮੇਟ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਅਤੇ ਇਸਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵੀ ਨਾਲੋਂ ਨਾਲ ਕੱਟਦੇ ਤੇ ਕੁਤਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਇਸਤਰਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਕਈ ਵਾਰ ਬਾਹਰੋਂ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਬਾਗ ਦੇ ਮਾਲੀ ਲਗਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਅਤੇ ਕਰਦਾਰ ਬਿਲਕੁਲ ਚੋਰ ਲਕੜਹਾਰਿਆਂ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਤਾਂ ਪੰਥ ਨੂੰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਐਸੀਆਂ ਜੋਕਾਂ ਬਣਕੇ ਚਮੜੇ ਹੋਏ ਨੇ ਜੋ ਪੰਥ ਦਾ ਲਹੂ ਵੀ ਪੀਂਦੇ ਨੇ ਅਤੇ ਨਾਲੋਂ ਨਾਲ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਨਸਾਂ ਨਾਤਾ ਅੰਦਰ ਭਿਆਨਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਜਹਿਰ ਵੀ ਭਰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ। ਇਸ ਲਈ ਮੇਰੀ ਸਮੁੱਚੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਪਾਸ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਥਕ ਬਾਗ ਪਰਵਾਰ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਉੱਪਰ ਕੁਲਹਾੜਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਪੰਥ ਦਾ ਲਹੂ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਇਸਦੀਆਂ ਨਸਾਂ ਨਾਤਾਂ ਵਿਚ ਜਹਿਰ ਭਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਉੱਪਰ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਛੱਡੋ ਅਤੇ ਡੰਗਰਿਆਂ, ਮਿਸਰਾਂ ਤੇ ਪਹਾੜਾ ਸਿੰਘੀਆਂ ਨੂੰ ਪੰਥ ਅੰਦਰ ਬਾਰਬਾਰ ਸੰਨ ਲਾਉਣ ਦੇ ਖੁੱਲੇ ਮੌਕੇ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਝੁੱਲਾਂ ਤੇ ਗਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਦਾ ਸਦਾ ਲਈ ਤਿਆਗ ਦਿਓ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਅੱਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜੋ ਸੋਚ, ਰੁਚੀ ਅਮਲ ਕਰਮ ਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀਆਂ ਦੇ ਪੱਖਾਂ ਤਾਂ ਹਿੰਦੂ ਮੱਤ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਬਾਹਰੀ ਤੌਰ ਉੱਪਰ ਉਹ ਸਿੱਖੀ ਸਰੂਪ ‘ਚ ਨਜ਼ਰੀ ਆਉਂਦਾ ਹੋਵੇ ਉਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਾਰਮਕ, ਸਮਾਜਕ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਤੇ ਅਦਾਰੇ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਆਗੂ ਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਿਲਕੁਲ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਾ ਮੰਨਣ ਦਿਓ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਤਹਾਸ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਅਜ ਤਕ ਇਸਤਰਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਹੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਪੋਰ ਪੋਰ ਉੱਪਰ ਘਾਤ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਨੇ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਸਿਧਾਂਤ ਤੇ ਰਵਾਇਤਾਂ ਉੱਪਰ ਹਿੰਦੂ ਮੱਤ ਦਾ ਹੁੰਦੇ ਗੁਬਾਰ ਫੈਲਾਉਣ ਦੀ ਪਰਪਾਟੀ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਹਵਾ ਦੇਂਦੇ ਰਹੇ ਨੇ। ਜੇ ਅਸਾਂ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਵੱਲ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਸਤਰਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਪੰਥ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦੇ ਹਰ ਮੱਤ ਉੱਪਰ ਗੁਮਰਾਹ ਕਰਦੇ, ਕੁਰਾਹੇ ਪਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਤੇ ਵਲੱਖਣ, ਹਸਤੀ ਦੇ ਨਿਆਰੇਪਣ ਉੱਪਰ ਵਦਾਨੀ ਸੋਟਾਂ ਤੇ ਮਾਰਾਂ ਮਾਰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਗੁਰੂਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅੰਦਰ ਸਾਨੂੰ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਸੰਗਤ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਤੇ ਵਡਿਆਈ ਬਾਰੇ ਬੜੀ ਹੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਤੇ ਬਹੁ ਪੱਖੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸੰਗਤ ਤੇ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਬਾਰੇ ਸਾਨੂੰ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਪੱਖ ਪੂਰੀ ਤਰਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣੂ ਤੇ ਸੁਚੇਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਜੁਮਾਵਾਰੀਆਂ ਸੌਂਪਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਉਸਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆਂ ਜਿਥੇ ਸਾਨੂੰ ਬੜੀ ਡੂੰਘੀ ਨਜ਼ਰ ਤੇ ਦੂਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਉਥੇ ਅੱਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸੋਚ ਨੀਤੀ ਤੇ ਉਸਦੇ ਸੇਵਾ-ਖੇਤਰ ਅੰਦਰ ਨਿਭਾਏ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਤੇ ਨਿਭਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਕਾਰਜ-ਕਰਮ ਬਾਰੇ ਡੂੰਘੀ ਘੱਧ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ; ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਤਰਾਂ ਕਰਨਾ ਸਾਡਾ ਫਰਜ਼ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਧਰਮ ਵੀ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਆਗੂ ਸੇਵਾ, ਘਾਲਨਾ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜਾਂ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਕਸਵਟੀ ਉੱਪਰ ਪੂਰਿਆਂ ਉਤਰਦਾ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਪਦਵੀ ਲਈ ਨਹੀਂ ਚੁਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਤੇ ਜੇ ਚੁਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਉਸ ਪਦਵੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਕੁੰਡਾ ਹਰ ਜਥੇਦਾਰ ਤੇ ਆਗੂ ਉੱਪਰ ਹੋਣਾ ਅਤੀ ਅਵਸ਼ਿਕ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੰਥਕ ਆਗੂ ਨੂੰ ਇਹ ਜੁਰਅਤ ਤੇ ਦਲੇਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਕਿ ਉਹ ਪੰਥ ਨਾਲ ਧੱਖਾ, ਮਕਰ ਫਰੋਬ ਤੇ ਘਾਤ ਵੀ ਕਮਾਉਂਦਾ ਰਿਹੇ ਅਤੇ ਪੰਥ ਅੰਦਰ ਹਿੱਕ ਕੱਢ ਕੇ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਵਿਚਰਦੇ ਸਮੇਂ ਅੱਖਾਂ ਵੀ ਵਖਾਉਂਦਾ ਫਿਰੇ। ਜੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਨਹੀਂ ਉਹ ਕੌਮ ਦਾ

ਵਢਾਦਾਰ ਕਿਵੇਂ ਹੋਵੇਗਾ?

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਮੇਰੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਫ਼ ਤੇ ਖਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਪੰਥ ਦੇ ਕੁਝ ਕੁ ਹਿੰਦੂ ਪੁੰਜ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਦਾਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਏਜੈਂਟ ਦਸਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਵਲੋਂ ਇਹ ਪਰਚਾਰ ਵੀ ਬੜੇ ਜ਼ੋਰ ਸ਼ਿਰ ਨਾਲ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਿਡਰਾਵਾਲੇ ਨੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਪੰਥ ਲਈ ਆਪ ਕੀ ਕੀਤਾ ਹੈ? ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਪੰਥ ਦੀ ਖਾਤਰ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਦੌਰਾਨ ਦੇ ਲੱਖ ਤੋਂ ਉੱਤੇ ਸਿੱਖ ਜੋਹਲਾਂ ਵਿਚ ਭੇਜੇ ਨੇ, ਪਰ ਇਸ ਨੇ ਤਾਂ ਅਜੇ ਤੱਕ ਇਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਭਜਵਾਇਆ। ਸਾਡੇ ਤਾਂ ਇਸ ਮੋਰਚੇ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜ ਸੌ ਤੋਂ ਉੱਤੇ ਉੱਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ ਨੇ ਇਹ ਦੱਸੇ ਕਿ ਇਸਦੇ ਜਥੇ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਨੇ?

‘ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਜਥੇ ਨੂੰ ਇਹ ਲੋਕ ਮੇਰਾ ਜਥਾ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਉਹ ਜਥਾ ਮੇਰਾ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਥੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਉਸ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਸਿੱਖ ਨੇ ਜਿਸਨੂੰ ਦਾਸ ਪਿਤਾ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਆਪ ਥਾਪਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਪਹਿਲੇ ਮੁਖੀ ਸ਼ਹੀਦ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੋਏ ਨੇ। ਦਾਸ ਤਾਂ ਟਕਸਾਲ ਦਾ ਚੌਹਧਵੇਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਜਥੇ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਲੋਂ ਚੁਣਿਆ ਹੋਇਆ ਇਕ ਸੇਵਕ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਥ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਧੂੜ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਉਹ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ੁਮਾਵਾਰੀ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾਸ ਪਿਤਾ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਟਕਸਾਲ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਸੀ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਇਹ ਆਗੂ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਭਿਡਰਾਵਾਲਾ ਪੰਥ ਲਈ ਕੀ ਕਰਦਾ ਹੈ? ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਫ਼ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕਥਣ ਹੈ ਕਿ ਦਾਸ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਕੁਕਰ ਤੇ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਧੂੜ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਉਹ ਕੁਝ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂਘਰ ਦੀ ਮੋਹਰ ਸਦਕਾ ਟਕਸਾਲ ਵਲੋਂ ਸੇਵਾ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਕੰਮ ਹੈ ਕਥਾ ਕਰਨੀ ਤੇ ਕਥਾ ਕਰਵਾਉਣੀ, ਸਿੱਖ ਸਜਾਉਣੇ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪਰਚਾਰ ਕਰਨਾ, ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਲੜ ਲਾਉਣਾ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟੇ ਦੰਡੀਆਂ, ਪਾਖੰਡੀਆਂ ਤੇ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਭੋਰਿਆ ਮੱਠਾਂ ਵਿਚ ਅਭੱਥਰ ਰਚਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਬਣੀ ਬੈਠੇ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸਣ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਹੋਕਾ ਦੇਣਾ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਅਦਬ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ ਅਤੇ ਜਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਬੇਗੁਨਾਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਲਹੂ ਵਿਚ ਹੱਥ ਰੋਗੇ ਨੇ, ਸਾਡੀਆਂ ਧੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਤੇ ਮਾਈਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਇਜ਼ਤ ਪੱਤ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਹੱਕ ਖੋਹ ਰੱਖੇ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਪਨਾ ਅਤੇ ਪੰਥ ਦੇ ਹੱਕ ਲੈਣ ਲਈ ਸਿੱਖ ਤੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਲੜੀ ਵਿਚ ਪਰੋਣਾ ਤੇ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰਨਾ। ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਅੰਦਰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵੱਲੋਂ ਦੱਸੇ ਹੋਏ ਮਾਰਗ ਉੱਪਰ ਪੂਰਨ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ ਨਿੱਤਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਚਲਦੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਜਗਾਉਣੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਕੌਮ ਦੀ ਵਾਗ ਡੋਰ ਸੰਭਾਲਣ ਤੇ ਪੰਥ ਪ੍ਰਤੀ ਜ਼ਿਮਾਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਤੇ ਪਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਦੇ ਰਾਹ ਪਾਉਣਾ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰਨਾ ਤੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਹੋਣ ਲਈ ਕਹਿਣਾ, ਪੰਥ ਤੇ ਹਾਵੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਲੋਂ ਪਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਤੇ ਕੱਸੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀਆਂ ਜੋਜੀਆਂ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਲਈ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਉਤਰਨ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾਈ ਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਣਾ।

ਕੇਸਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਛਤਰ ਛਾਇਆ ਹੋਣ ਪੰਥ ਦੇ ਬਲ ਬਾਲੇ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਬਣਾਕੇ ਕੌਮ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵਾਸਤੇ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹੀਦ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੇ ਰਾਹ ਉੱਪਰ ਚਲਣ ਲਈ ਜੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਹਿਣਾ ਤੇ ਬੇਨਤੀ ਰੂਪ ‘ਚ ਵੀ ਕਹਿਣਾ। ਗੁਰੂ

ਘਰ ‘ਚ ਧਰਮ ਦੀ ਰਾਖੀ ਤੇ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਆਪਣੇ ਪਰਵਾਰ ਵਾਸਤੇ ਮਨੋ ਚਿੰਤਾ ਹੋਕੇ ਸੱਚੀ ਸੇਵਾ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੀ ਦਾਤ ਮੰਗਣੀ ਅਤੇ ‘ਪੰਥ ਜੀਵੇ ਅਸੀਂ ਮਰੀਏਂ’ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਮਨੋ ਤਨੋ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਡਟ ਕੇ ਸਾਥ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਇਸ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਨੂੰ ਜੀਉਂਦੇ ਸਵਰਗ ਦਾ ਰੂਪ ਦੇਣ ਦੇ ਮੰਤਵ ਨਾਲ ਪੰਥਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਘੱਲ ਨੂੰ ਤਿਖਿਆਂ ਕਰਨਾ ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਰਹਿਣਾ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਹੋਰ ਲਗਦੇ ਸਿੱਖ ਇਲਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜ ਦਾ ਗਲਬਾ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਤੇ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਵਾਪਸ ਲੈਣਾ।

ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਸਾਜੀ ਨਵਾਜੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਜੋ ਇਹ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਕਿਸੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਏਜੈਂਟ ਦੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਏਜੈਂਟ ਕਹਿ ਦਿਓ। ਇਹ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਦੱਸਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਕੀ ਹਾਂ, ਕੌਣ ਹਾਂ, ਕੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਕੀ ਕਮਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਕਿਸਦਾ ਏਜੈਂਟ ਹਾਂ? ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਮੈਂ ਏਜੈਂਟ ਹਾਂ ਪਰ ਕਲਗੀਧਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦਾ।’ (ਜੈਕਾਰਾ)

ਆਉ ਹੁਣ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਵੀ ਕਰ ਲਈਏ ਕਿ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਕਿਸ ਨੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਨੇ? ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਦਾਸ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਇਕ ਗੱਲ ਜ਼ਰੂਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦੇਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਕਿ ਜੇ ਜੋਹਲਾਂ ਵਿਚ ਗਿਆ ਤਾਂ ਪੰਥ ਅਤੇ ਜੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਤਾਂ ਪੰਥ ਨੇ। ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪੰਥ ਕਿਸ ਦਾ ਹੈ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੋਤ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਸਾਜਿਆ ਨਵਾਜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ? ਪੰਥ ਨੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਜੋ ਵੀ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਨੇ ਉਹ ਗੁਰੂਘਰ ਦੇ ਮਾਰਗ ਉੱਪਰ ਚਲਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਧਰਮ ਦੀ ਰਾਖੀ, ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਬਲ ਬਾਲੇ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਤੀਆਂ ਨੇ। ਅੱਜ ਵੀ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਜੋ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਹ ਕਿਸੇ ਆਗੂ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਮੁੱਖਭੇ ਨੂੰ ਅਤੇ ਜਾਂ ਉਸਦੀਆਂ ਮਿਠੀਆਂ ਮਿਠੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੇ ਮੀਸਨਰੀ ਤੌਰ ਨੂੰ ਵੇਖ ਸੁਣ ਕੇ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ, ਸਗੋਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਸਵੈਮਾਨ, ਬਲਬਾਲੇ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਧਰਮ, ਸਮਾਜ ਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਤੇਜ-ਤਪ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ, ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਦੇ ਮਤੇ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਜੇ ਇਹ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਹੁਣ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਦੇ ਮਤੇ ਨੂੰ ਵਿਚਕਾਰੇ ਛੱਡ ਕੇ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਝੂਠਾ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਗੇ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵਾਗੇ ਬਖਸ਼ੇਗਾ ਨਹੀਂ।’ (ਜੈਕਾਰਾ)

‘ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਆਪਾਂ ਜ਼ਰਾ ਹੁਣ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰ ਲਈਏ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸੀ ਏਜੈਂਟ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਚਹੇਤੇ ਤੇ ਪਿਨ੍ਹ ਕੌਣ ਨੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਅਸਲ ਰੂਪ ਕਿੰਨਾ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਪਛਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?’

ਅੱਜ ਸਾਰੀ ਕੌਮ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਗੱਲ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਦਰਬਾਰੀ ਲਾਲ (ਦਰਬਾਰ ਸਿੰਘ ਸਾਬਕਾ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ) ਦੇ ਦੋਹਵੇਂ ਹੱਥ ਭਰਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਲਹੂ ਵਿਚ ਰੋਗੇ ਹੋਏ ਨੇ, ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੈਂਟਰ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਉਸਦੀ ਮਲਕਾ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨਾਲ ਇਹ ਵਾਇਦਾ ਕਰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ‘ਚੋਂ ਧਰਮ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚਲੀ ਸਾਝ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਛਿਨ-ਭਿਨ

ਅਰਥਾਤ ਤਹਿਸ ਨਹਿਸ ਕਰਕੇ ਰੱਖ ਦੇਵੇਗਾ। ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਬੋਲ ਬਾਲੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਦਲੇਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇਗਾ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੂੰ ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ, ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣ ਦੇਵੇਗਾ। ਖਾਲਿਸਤਾਨ-ਜਿੰਦਾਬਾਦ ਕਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕੁਚਲ ਕੇ ਤੇ ਮਲੀਆ-ਮੇਟ ਕਰਕੇ ਰੱਖ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਮਰਦਾ ਮਰ ਜਾਵਾਂਗਾ ਪਰ ਅਨੰਦਪੁਰ ਮਤੇ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਜੇ ਵੀ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਹਥਿਆਰ ਰੱਖਣ ਜਾ ਹਥਿਆਰ ਜਮਾ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੇਗਾ ਉਸਦੇ ਸੀਰੋਮੰ ਪੀ ਜਾਵਾਂਗਾ ਤੇ ਉਸਦੇ ਖਾਨਦਾਨ ਤੇ ਪੀਰਤੀਆਂ ਤੱਕ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾ ਦਿਆਂਗਾ।

‘ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਇਸ ਦੂਸਰੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਚੰਫ ਮਨਿਸਟਰੀ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਸਗੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਕਰਕੇ ਵਖਾਇਆ ਵੀ ਸੀ। ਅਰਥਾਤ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਦਬਾਉਣ ਤੇ ਪੰਥ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਜਰਵਾਣੇ ਨੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਮਨਰਥ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲੀਸ ਦੇ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਉਚੇਰੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇ ਦੇ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗੱਲੀਆਂ ਦਾ ਨਸ਼ਾਨਾ ਬਣਵਾਇਆ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂਹ ਜੰਬੂਰੀਆਂ ਨਾਲ ਲੁਹਾਏ ਗਏ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਅੰਗ ਅੰਗ ਤੁੜਵਾਏ ਤੇ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਰੀਨਾਂ ਦੀਆਂ ਨੋਕਾਂ ਉਤਰਵਾਈਆਂ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਗਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੁਲੀਸ ‘ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਚੋਹਰਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਰੇਗਤ ਤੇ ਹੁਲੀਏ ਵਗਾਤ ਦੇਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਚਾਹਤੇ। ਇਸਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਫਤਾ ਨਾਲ ਪੁਨਿਆਂ ਟੇਗ ਟੇਗ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੇ ਭਰੇ ਹੋਏ ਟਬਾਂ ਵਿਚ ਗੱਤੇ ਦੇ ਕੇ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਕਈ ਦਿਨ ਅਲਫ ਨੰਗਿਆਂ ਰੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹਾਂ ਨੂੰ ਗੰਦ ਦੇ ਤੌਬਰੇ ਚਾਹਤੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਪਰਕਾਰ ਦੇ ਵਹਿਸ਼ੀਆਨਾ ਢੰਗ ਨਾਲ ਤਸੀਹੇ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਝੂਟੇ ਪੁਲੀਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਖਾ ਵਖਾ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਇਥੇ ਹੀ ਬਸ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਕਈ ਦਿਨ ਤੇ ਮਹੀਨੇ ਪੁਲੀਸ ਦੀ ਹਰਾਸਤ ਵਿਚ ਰਖਣ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰ ਕੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵੱਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਰੋਹਤ ਰੋਹਤ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਖੁਰਾ ਖੋਜ ਤੱਕ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।’

‘ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਇਹ ਦੁਖ ਭਰੀਆਂ ਤੇ ਦਰਦ ਭਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਮੇਨੂੰ ਏਸ ਕਰਕੇ ਦੱਸਣੀਆਂ ਪਈਆਂ ਨੇ ਕਿ ਜਿਸ ਦਰਬਾਰੀ ਲਾਲ ਦੇ ਅਹਿਦ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨਾਲ ਏਨਾ ਕੁਝ ਹੋਇਆ ਤੇ ਵਾਪਰਿਆ ਉਸਨੇ ਜਦ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਈ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਖਾਣੇ ਦੀ ਦਾਅਵਤ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰ, ਸਿਰਫ ਇਕ ਮੈਂਬਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਵਲੋਂ ਪਰੋਸੀ ਹੋਈ ਦਾਅਵਤ ਖਾਣ ਵਾਸਤੇ ਉਸਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਦੱਸੋ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਤੋਂ ਵਧ ਬੇਗ਼ਰਤੀ, ਜਲਾਲਤ ਤੇ ਨੀਚਤਾ ਹੋਰ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪੁੱਛੇ ਕਿ ਇਹ ਉਥੇ ਸ਼ਹੀਦ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਲਹੂ ਦੇ ਘੁੱਟ ਭਰਨ ਗਏ ਸੀ? ਕੀ ਇਹ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਤੇ ਵੈਰੀਆਂ ਦੇ ਪਿੰਨ ਤੇ ਹਥਠੱਕੇ ਦਰਬਾਰੀ ਲਾਲ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣ ਗਏ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਮਨੋ ਤਨੋ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਹਾਂ। ਬਸ, ਬੀਬੀ ਦਿਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਸਾਡੀਆਂ ਭੁਰਤੀਆਂ ਬਹੁਤ ਮੰਗਾਂ ਮੇਨ ਲਵੇ, ਬਾਕੀ ਅਸੀਂ ਪੰਥ ਦੀ ਆਪੋ ਤਸੱਲੀ ਕਰਵਾ ਦਿਆਂਗੇ।’

‘ਸਿੱਖ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਕਾਲੀ ਵਾਪਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ, ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਬੇਹਤਾ ਬਹੁਤ ਵੀ ਡਰ ਭੈ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਹ ਦੋਦਾਂ ਹੀ ਕਰਦੇ?

ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਜਿੰਨੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਮੇਰੇ ਵਿਰੁਧ ਕੀਤੀਆਂ ਉਸ ਸਭ ਕੁਝ ਨੂੰ ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰ ਜਾਣਾ ਮੇਰਾ ਹੀ ਕੰਮ ਸੀ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਉਹ ਗੱਲਾਂ ਮੈਂ ਇਥੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਦੱਸਣੀਆਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਉਹ ਗੱਲਾਂ ਤੁਹਾਥੇ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀਆਂ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਕਿਧਰੇ ਹੁਣੇ ਹੀ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਨਾ ਜਾ ਹੋਵੋ। ਮੈਂ ਬੜੀ ਲੰਮੀ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈ ਕੇ ਤੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਨਜ਼ਾਕਤ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣ ਲਈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਮਜਬੂਰ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਧਰੇ ਲੜਾਈ ਪੰਥ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਪੰਥ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਹੋਵੇ ਲੋਗ ਜਾਵੇ ਕਿ ਪਰਮ ਯੁੱਧ ਮੰਰਚਾ ਭਿਡਾਰੀਵਾਲੇ ਕਰਕੇ ਫੋਹਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਆਪ ਨੂੰ ਬਹੁਤੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗਾ। ਦਾਸ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਇਹ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਆਪਣੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਤੇ ਨਾਕਾਮੀਆਂ ਦਾ ਪੱਕਾ ਝਾਡਾ ਮੇਰੇ ‘ਤੇ ਭੇਜਣ ਤੇ ਇਸਤਰਾਂ ਨਾਲ ਪੰਥ ਅੰਦਰ ਭੁਲੇਖੇ ਪਾਉਣ ਤੇ ਇਤਹਾਸਕ ਸੋਚ ਨੂੰ ਲੁਕਾਉਣ ਅਤੇ ਗਲਤ ਰੰਗ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਚਾਲ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਣ। ਸਮਾ ਆਉਣ ਦਿਓ ਅਕਾਲੀ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਚੋਂ ਹੀ ਕੁਝ ਜਥੇਦਾਰ ਆਪ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸਣਗੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਪਰਮ ਯੁੱਧ ਮੰਰਚੇ ਨੂੰ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਨੂੰ ਕੌਮ ਦੇ ਵੈਰੀਆਂ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੇ ਹੱਥੀਂ ਵੇਚਣ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਕੀ ਕੀ ਸੰਦੇਬਾਜ਼ੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਨੇ, ਕੀ ਕੀ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰੇ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਕੀ ਕੀ ਸਾਜਸ਼ਾਂ ਘੜੀਆਂ ਨੇ। ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਛੇਤੀ ਹੀ ਪੰਥ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਣਗੀਆਂ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚਕਾਰ ਕੀ ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਹੋਈਆਂ ਤੇ ਕਿਹੜੇ ਕਿਹੜੇ ਪੰਥ ਮਾਰੂ ਫੈਸਲੇ ਹੋਏ ਨੇ।

ਸਿੱਖ, ਜੇ ਦਾਸ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਉੱਪਰ ਆਪਣੇ ਬਹੁਤੇ ਬਹੁਤੇ ਵਿਚਾਰ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਆਗੂ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨਾਲ ਕਦੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਘਾਤ ਕਰ ਗਏ ਹੁੰਦੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਤਾਂ ਔਲਾਨੀਆਂ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ‘ਪੰਥ ਦਾ ਕੀ ਏ ਫੈਸਲਾ ਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਨਾ ਵੀ ਭਾਏਗਾ ਤਾਂ ਆਪੋ ਦੇ ਚਾਰ ਦਿਨ ਰੱਲਾ ਰੋਪਾ ਪਾ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਏਗਾ।’ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲੇ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਦਰੀ ਹਾਲ ਵਿਚ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਭਰੇ ਇਜਲਾਸ ਵਿਚ ਕਹੀ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰ, ਤੇ ਕਹਿ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਦੱਸੋ ਕਿ ਜੇਹੜੇ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਜਾਤ ਨੂੰ ਪੰਥ ਨਾਲੋਂ ਉੱਚਿਆਂ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਸਮਝੀ ਬੈਠੇ ਨੇ ਉਹ ਗੁਰੂਘਰ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ, ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਰਵਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ‘ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ’ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਬੋਲ ਬਾਲੇ ਦੇ ਸ਼ਕਲਪਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਨੇ? ਜਦ ਤੱਕ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਪਰਮ ਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵਾਗ ਡੋਰ ਇਸਤਰਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਗੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਗੋਝਾਂ, ਇਛਾਵਾਂ, ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਨਾਲ ਖਲਵਾਤ ਹੁੰਦੀ ਰਹੇਗੀ।

ਦਾਸ ਲੱਗਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਆਪਣੀ ਜਥਾਨੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਦਵਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਤੇ ਇਸਦੇ ਬੋਲ ਬਾਲੇ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਜੋ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਲਏਗਾ ਦਾਸ ਉਸ ਨਾਲ ਤਨੋ ਮਨੋ ਸਹਿਮਤ ਤੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਦਾਸ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਬਾਰ ਬਾਰ ਔਲਾਨ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਮਤੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੇ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਹਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੇ ਘੱਲ ਲੜਨ ਪੱਖੋਂ ਪੂਰੀ

ਸ਼ਜੀਦਗੀ ਤੇ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵਾਂਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਦਾਸ ਨੂੰ ਜਿਹੜੀ ਵੀ ਵਡੀ ਤੋਂ ਵਡੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿਣਗੇ ਦਾਸ ਉਸਨੂੰ ਨਿਭਾਏਗਾ; ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਅੰਦਰ ਖਾਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਗੁਪਤ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਖਿਲਾਫ ਭਖਵਾਂ ਤੇ ਜਹਿਰੀਲਾ ਪਰਚਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਐਸੇ ਸਮੇਂ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਗੱਲ ਦੀ ਹੈਰਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਇਕ ਐਸੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਕੁਝ ਇਕ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮੇਰੇ ਵਿਰੁਧ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਾ ਲਿਆ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਦਾਸ ਨੇ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੱਛਣ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਇਹ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜ ਛੱਡਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਨੂੰ ਅਜਾਈ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਫੈਸਲਾ ਜ਼ਰਾ ਸਭਲ ਕੇ ਤੇ ਸਿੱਧ ਕੇ ਕਰਨਾ। (ਜੈਕਾਰਾ)

'ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਆਪ ਨੂੰ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਪਤਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਓਟ ਆਸਰੇ, ਸੱਚ ਖੰਡ ਸਰੂਪ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੋਰ ਸਭ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਤੋਂ ਸਮੁੱਚੇ ਮਾਨਵ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਆਤਮਕ, ਅਧਿਆਤਮਕ ਤੇ ਸਮਾਜਕ ਪਖੋਂ ਸਮਾਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਰੋਸ਼ਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਅਗਵਾਈ ਨਸੀਬ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਲਈ ਤਾਂ ਇਹ ਮਹਾਨ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨ ਜੀਵਨ ਸਮਾਨ ਨੇ, ਪਰ ਅੱਜ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਨ, ਪਵਿੱਤਰ ਤੇ ਇਤਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦੁਆਲੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਦੱਸ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ, ਐਲਾਨੀਆਂ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾਕਾਬੰਦੀ ਤੇ ਸਿਰਚਾਬੰਦੀ ਕਰਵਾ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਐਸੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਜੇ ਦਾਸ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਖਲੋ ਕੇ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਹਮਲਾ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਇਹ ਆਗੂ ਮੈਨੂੰ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਚਾਹੜ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਪਰ ਹੁਣ ਤਾਂ ਇਹ ਆਗੂ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗਸਤੇ ਦਾ ਇਕ ਵੱਡਾ ਰੋੜਾ ਸਮਝ ਕੇ ਆਪਣੇ ਗਸਤੇ 'ਚੋਂ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰਨ ਤੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਘੜਨ ਲੱਗ ਪਏ ਨੇ। ਆਪ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਰਥਾਤ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਗੱਲ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਜੋ ਜਥੇ ਦਾ ਇਕ ਯੋਧਾ ਸਿੰਘ ਸੀ ਉਸਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਤਲ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਇਸ ਸੂਰਮੇ ਦਾ ਕਤਲ ਹੋਇਆ ਉਸ ਦਿਨ ਜਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਹੋਰ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਚਿਰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ?'

ਦਾਸ ਦਾ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਸੀ ਕਿ 'ਆਪਾਂ ਅਜੇ ਵੱਡੀ ਧੀਰਜ ਤੇ ਸਬਰ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਣਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਵਰਤਮਾਨ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਪੰਥ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲੜਾਈ ਪਵਾਉਣ ਨਾਲੋਂ ਆਪਣੇ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰ ਲੈਣ ਵਿਚ ਹੀ ਪੰਥ ਦਾ ਭਲਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਉੱਤਰ ਤਾਂ ਇਕ ਛਿਣ ਪਲ ਵਿਚ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸਦਾ ਲਾਭ ਇਸ ਸਮੇਂ ਪੰਥ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਤੇ ਦੋਖੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਲੋਕ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨਾਲ ਘਾਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਕਰਨਗੇ ਉਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਧੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਜਿੱਠ ਲਵਾਂਗੇ। ਇਸਤਰਾਂ ਅਸੀਂ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਖੂਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵਾਂਗੇ ਤੇ ਪੰਥ ਨਾਲ ਘਾਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਅਸਲ ਰੂਪ ਵੀ ਪੰਥ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਗਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਹੋਰ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਰੋ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਕਾਰੇ ਆਖਰ ਇਕ ਦਿਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਹਿੰਗੇ ਪੈਣਗੇ ਅਤੇ ਸਸਤੇ ਨਹੀਂ ਪੈਣ ਲੱਗੇ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਤੁਸੀਂ ਅਜੇ ਸਬਰ

ਸਿੱਖ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲਓ, ਸਮਾ ਆਉਣ 'ਤੇ ਇਹ ਲੋਕ ਐਸੀ ਮੋਤ ਮਰਨਗੇ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇਖੇਗੀ ਤੇ ਪੰਥ ਇਹ ਜਿਹੇ ਕੌਮ ਘਾਤਕਾਂ ਤੇ ਲਾਲਸਾ ਰੱਖੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਹਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਕਦੀ ਮੁੰਹ ਨਹੀਂ ਲਾਵੇਗਾ। ਜੇ ਇਹ ਲੋਕ ਹੁਣ ਮਰ ਗਏ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਸਲ ਰੂਪ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਸਾਹਮਣੇ ਨਗਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖੋ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਤੇ ਇਰਾਦਿਆਂ ਤੋਂ ਨਾਲੋਂ-ਨਾਲ ਸੁਚੇਤ ਰੱਖੀ ਜਾਓ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਭਲੀ ਕਰੇਗਾ। ਜੇ ਕੁਝ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸਦੇ ਭਾਣੇ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਬੜਾ ਬੇਅੰਤ ਹੈ ਤੇ ਜਾਣੀਜਾਣ ਹੈ। ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਪੰਥਕ ਸਿਧਾਂਤ ਤੇ ਰਵਾਇਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਚੇਤ ਹੁੰਦਾ ਜਾਵੇਗਾ ਇਹ ਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੀ ਮੋਤ ਹੁੰਦੀ ਚੁੱਕੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਵਾਰੀ ਪੰਥ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਲਤ ਤੇ ਆਪ ਹੁਦਰੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਨਾ ਹੀ ਪਰਵਾਨ ਕਰੇਗਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰੇਗਾ। ਉਹ ਸਮਾ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਜਦੋਂ ਪੰਥ ਹੁਣ ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਆਪਣਾ ਆਗੂ ਚੁਣਿਆਂ ਕਰੇਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੀਸ ਤੇ ਸਰਬਤਵ ਤੱਕ ਪੰਥ ਦੀ ਆਮਾਨਤ ਹੋਇਆ ਕਰਨਗੇ।

ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਇਹ ਜਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਸਬਰ ਸਿੱਖ ਤੇ ਪੰਥ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਦਾਸ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਉੱਪਰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਦੇ ਕਤਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਦਵਤਰ ਵੱਲ ਮੁੱਧ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ। ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੋ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਸਕੱਤਰ ਹੈ, ਨੇ ਚੰਗੇ ਜਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਬਣਾਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸਿਲਸਲੇ ਵਿਚ ਉਸਨੇ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸੋਂ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਪੇਸ਼ਗੀ ਵਜੋਂ ਲਏ ਸਨ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਮ ਦਾਸ ਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਨਾਮ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ, ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਜੋ ਦਾਸ ਦਾ ਭਤੀਜਾ ਹੈ ਤੇ ਡਰਾਈਵਰ ਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਨ। ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਜੋ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਸਦਾ ਹੀ ਤਿਆਰ ਬਰ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣ ਤੇ ਸੀਸ ਦੇਣ ਦੇ ਰਾਹ ਤੇ ਤੁਰਨ ਵਾਲਾ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘ ਸੀ।

ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਜੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਚਾਹੋ ਤਾਂ ਆਪ ਜਾ ਕੇ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਸਕੱਤਰ, ਜਿਸਨੇ ਸੋਢੀ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਬਣਾਈ ਸੀ, ਅੱਜ ਵੀ ਸਿੱਧ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੇ ਕੋਲ ਗੁਰਦਗੀ ਹਾਲ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਸ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਖਾਸ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਜਾਤੀ ਹਿੱਤਾਂ ਤੇ ਸਵਾਰਥਾਂ ਦੀ ਖਾਤਰ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਮਾਜਿਕ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਲੈ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨੱਧ ਕਰਕੇ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਦੀ ਥਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਮੰਗਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਦੀ ਖਾਤਰ ਦਾਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗਸਤੇ 'ਚੋਂ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਕਿਥੋਂ ਤੱਕ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

'ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਜੋ ਸੋਢੀ ਦੇ ਕਾਤਲ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਪਨਾਹ ਦੇ ਕੇ ਅਸੂਲ ਤੇ ਇਖਲਾਕ ਤੋਂ ਗਿਰੀ ਹੋਈ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਨੀਚਤਾ ਦੀ ਸਿਖਰ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਦਾ ਡਿਕਟੇਟਰ ਹੋਇਆਂ ਹੋਇਆਂ ਇਹ ਵਿਅਕਤੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਸੰਕਲਪਾਂ ਟੀਚਿਆਂ ਤੇ ਇਰਾਦਿਆਂ ਦਾ ਘਾਤ ਕਰਨ ਦੀ ਖਾਤਰ ਇਸਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰਕੇ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਛਾਤੀ ਉੱਪਰ ਮੁੰਧ ਦਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਦੀਵਾ ਬਾਲ

ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਪੰਥ ਦਾ ਸਿਰ ਵਰਗਾ ਜਵਾਨ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਆਪਣੇ ਚਹੇਤੇ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜੋ ਇਸ ਸਾਰੀ ਸਾਜਸ਼ ਦਾ ਕਰਤਾ ਧਰਤਾ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਬੁਕਲ 'ਚ ਲੁਕਾ ਰਖਿਆ ਹੈ।

ਸਿੰਘ, ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਇਹ ਲੋਕ ਇਸਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਘਾਤਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਮੈਨੂੰ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣ ਦੀ ਤੇ ਏਕਤਾ ਕਰ ਲੈਣ ਲਈ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਤੇ ਖੰਭੀ ਸਜਿਓ ਸਨੇਹੇ ਭੇਜ ਰਹੇ ਨੇ। ਦਾਸ ਨੂੰ ਦੂਰ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਤੋਂ ਅਖਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨਾਲ ਏਕਤਾ ਰੱਖਾਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਾ ਆਖਾਂ, ਤੇ ਕੁਝ ਨਾ ਬੋਲਾਂ। ਪਰ ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਦੱਸੋ ਕਿ ਅੱਜੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਪਾਂ ਤੇ ਗੁਨਾਹਾਂ ਨੂੰ ਲੁਕਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਮਿਲੀ-ਭੁਗਤ ਅਤੇ ਪੰਥ ਘਾਤਕ ਨੀਤੀਆਂ ਤੇ ਸਿੱਧਾਂ ਨੂੰ ਪਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ ਉਮੀਦਾਂ ਨੂੰ ਰੋਲ ਕੇ ਰੱਖ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਘਾਤਕ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੇ ਇਰਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਨੰਗਿਆਂ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ?

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਦਾਸ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਪੁਸ਼ਟ ਵਿਚ ਆਪ ਪਾਸੋਂ ਬੇਨਤੀ ਰੂਪ 'ਚ ਪੁੱਛਦਾ ਹੈ ਕਿ ਏਕਤਾ ਇਹ ਲੋਕ ਕੌਭ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ ਕਿ ਮੈਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ? ਪੰਥ ਨਾਲ ਘਾਤ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਇਹ ਲੋਕ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ ਕਿ ਦਾਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ?

ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਦਾਸ ਨੇ ਤਾਂ ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੇ ਕਰਤੂਤਾਂ ਵੱਲ ਵੇਖਕੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਵਡਾ ਪ੍ਰਗਰਮ ਤੇ ਨਸ਼ਾਨਾ ਦੇਣ ਦਾ ਪੱਕਾ ਮਨ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਰ ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੈਨੂੰ ਅਜੇ ਬੜਾ ਕੁਝ ਸੋਚ ਕੇ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਜ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਹ ਆਗੂ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਪੰਥ ਦੇ ਖੰਡਾਬਰਦਾਰ ਬਣੀ ਬੈਠੇ ਨੇ, ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਅਜੇ ਮੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਮੁਕੰਮਲ ਬਲ ਬਾਲੇ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਪ੍ਰਗਰਮ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਿਸੇ ਵਖਰੇ ਪਲੇਟ ਫਾਰਮ ਤੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਜ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ਇਸਤਰਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਪੰਥ ਨੂੰ ਪੰਥ ਅੰਦਰ ਭੁਲੇਖੇ ਪਾਉਣ ਤੇ ਨਵੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਸਾਜਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹਵਾ ਦੇਣ ਦਾ ਖੁਲਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਇਕੱਠ ਤਾਂ ਸ਼ੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਦਾਸ ਵੀ ਸੱਦ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪੰਥ ਸਾਹਮਣੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਹਸਤੀ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਸੂਲ ਨੂੰ ਅਤੇ 1947 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗਾਂਧੀ ਨਹਿਰੂ ਆਦਿ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਰਾਜਸੀ ਪਲੇਟ ਫਾਰਮ ਉੱਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਚਨਾਂ ਤੇ ਵਾਇਦਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਪੁਰਨ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਟੀਚਾ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਮਿਥਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਪੰਥ ਦੀ ਇਹ ਇਛਾ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਟੀਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਰਾਜ ਤੋਂ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਕੌਮ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜੁਝਾਰੂ ਪ੍ਰਗਰਮ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਗੀਟਾਇਰਡ ਸਿਵਲ ਅਫਸਰ ਤੇ ਫੌਜੀ ਜਰਨੈਲ, ਸਿੱਖ ਭੂਧੀਜੀਵੀ ਤੇ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਸਪਸ਼ਟ ਤੇ ਐਲਾਨੀਆਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਕਹਿ ਚੁੱਕੇ ਨੇ ਕਿ ਹੁਣ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਲੜਾਈ ਦਾ ਰੁਖ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਨਸ਼ਾਨੇ ਵੱਲ ਮੋੜ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਚਿੰਠੀਆਂ ਤੇ ਸੁਨੇਹੇ ਮਿਲ ਚੁੱਕੇ ਨੇ। ਬੜੀ ਨੰਬਰ ਕਮਰੇ ਅੰਦਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਵਿਚ ਡੇਰਾ

ਲਾ ਕੇ ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਲਈ ਸੰਨ 1980 ਤੋਂ ਹੀ ਜੋਰ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਚਾਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਦਾਸ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਥ ਸਾਹਮਣੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਸਾਫ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਹਾਲਾਤ ਵੱਸ ਅਜੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਇਸ ਕਰਕੇ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਲਾ ਹੀ ਲੈਣ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਜੇ ਸੱਚ ਪੁੱਛਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਇਹ ਦਿਲੀ ਇਛਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਆਪ ਹੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਗੱਲਾਂ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਪਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀਆਂ ਜ਼ੋਜੀਰਾ ਕਟਨ ਦੇ ਪ੍ਰਗਰਮ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦੇਣ ਅਤੇ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਘੱਲ ਦੇ ਰਸਤੇ ਉੱਪਰ ਪਾ ਦੇਣ ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਪੰਥ ਦੀ ਸਕਤੀ ਵੀ ਬਣੀ ਰਹੇਗੀ ਅਤੇ ਆਪੋ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਇਤਫਾਕ ਤੇ ਇਕੱਠ ਰਹਿਣ ਨਾਲ ਪੰਥ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਮੰਜ਼ਲ ਵੀ ਛੇਤੀ ਨਜ਼ੀਬ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਅੰਦਰ ਸਮਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਚੋਖਰਾਂ ਤੇ ਕੁਰਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਭੁੱਖਾਂ ਅਤੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਲਾਲਸਾਵਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਘੜੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਜਸ਼ਾਂ ਤੇ ਪੰਥ ਅੰਦਰ ਵਡੀ ਧੱਪਰ ਉੱਪਰ ਪਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਭਲੇਖਿਆਂ ਵੱਲ ਵੇਖਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵਖਰੇ ਪਲੇਟ ਫਾਰਮ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਪ੍ਰਗਰਮ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਾਰੇ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਅਸਲ ਤਸਵੀਰ ਨੂੰ ਪੰਥ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਪਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਚਲਦੇ ਰਹਿਣ ਵਿਚ ਹੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਕ ਭੁਲਾਈ ਤੇ ਚੰਗਿਆਈ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ।

ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਦਾਸ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਤੇ ਇਸਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਦਾਸ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਪੰਥ ਨਾਲ ਵਾਪਰਦੀਆਂ ਰੁਗੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਘਿਨਾਉਣੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਹੋਏ ਤਜਰਬੇ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੂਸਤਾਨ ਦਾ ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਲਹੂ ਦੇ ਸ਼ਿਰਾਏ ਬਣੇ ਬੈਠੇ ਨੇ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਤੇ ਜੁਝਨ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਲਹੂ ਵਿਚ ਹੱਥ ਰੱਗੇ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ ਚਿਟ ਕਪੜੀਏ ਕਮਾਂਡੋ ਦਸਤੇ ਭੇਜਕੇ ਮੈਨੂੰ ਤੇ ਜਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਧੱਕੇ ਖਰਬ ਨਾਲ ਹੱਥੋਂ ਹੱਥੀ ਜੀਊਂਦਿਆਂ ਫੜ ਲੈਣ ਅਤੇ ਜਾਂ ਮੁੱਠ-ਭੇਡ ਵਿਚ ਸਭ ਨੂੰ ਮੱਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਮਸ਼ਵਰੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ ਤੇ ਸਾਜਸ਼ਾਂ ਘੜੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਨੇ। ਪਰ ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੈਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਵਤੀਰੇ ਵੱਲ ਵੇਖਦਿਆਂ ਵਿਚਾਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਹਾਲਾਤ ਵੱਸ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਿੰਘ, ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਚਰਚਾ ਆਮ ਸੁਣਨ ਵਿਚ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੀ ਆਰ. ਪੀ. ਤੇ ਹੋਰ ਫੌਜੀ ਦਸਤਿਆਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਜਾਂ ਫੌਜੀ ਟੁਕੜੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਵੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਮੈਂ ਇਕ ਗੱਲ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦੇਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਮਨ 'ਚੋਂ ਇਹ ਭੁਲੇਖਾ ਕੱਢ ਦੇਵੇ ਕਿ ਉਸਦੀ ਪੁਲੀਸ ਜਾਂ ਫੌਜ ਮੈਨੂੰ ਤੇ ਜਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਜੀਊਂਦਿਆਂ ਨੂੰ ਫੜ ਲਵੇਗੀ। ਉਸਦੀ ਇਹ ਇਛਾ ਕਦੀ ਵੀ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਦਾਸ ਤੇ ਜਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਇਹ ਦ੍ਰਿੜ ਫੈਸਲਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜੀਊਂਦਿਆਂ ਫੜੇ ਜਾਣ ਨਾਲੋਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦੇਵਾਂਗੇ ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਇਹ ਅਟੱਲ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਫਿਰ ਸਾਡੀਆਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜੋ ਨਸ਼ਾਨਾ ਤੇ ਪ੍ਰਗਰਮ ਹੋਵੇਗਾ ਉਹ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੇ ਸਥਾਪਨਾ ਦਾ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। (ਜੇਕਾਰਾ)

‘ਦਾਸ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਨ-ਦੁਤੀਆਂ ਉੱਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦੇਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵੀ ਇਥੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਹਾਂ ਤੇ ਅਸੀਂ ਇਥੇ ਚੁੜੀਆਂ ਨਹੀਂ ਪਾ ਰੱਖੀਆਂ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਰੱਖਿਆ ਤੇ ਪੱਕਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਧਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਬਿਨਾਂ ਵਜ੍ਹਾ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣੀ ਨਹੀਂ ਪਰ ਜੇ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਜਾਂ ਫੌਜ ਆਦਿ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਫਿਰ ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਸਮਝ ਲਵੇ ਕਿ ਸਿੰਘ ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਮੰਛੇ ਪਾ ਦੇਣਗੇ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੱਥਰ ਲਾਹ ਕੇ ਜ਼ਰੂਰ ਰੱਖ ਦੇਣਗੇ।

ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਸਿੰਘ ਆਪ ਤਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾ ਜਾਣਗੇ ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਰਹਿਣਾ ਕਿ ਸਿੰਘ ਸੂਰਮੇ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਵੈਰੀਆਂ ਦੇ ਲੰਗਰ ਕਿਵੇਂ ਲਾਹਦੇ ਨੇ ਤੇ ਸਿੰਘ ਕੌਮ ਦੇ ਇਸ ਯੁੱਧ ਦਾ ਆਪਣੇ ਲਹੂ ਨਾਲ ਨਵਾਂ ਇਤਹਾਸ ਕਿਵੇਂ ਲਿਖਦੇ ਨੇ?

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਇਥੇ ਇਕ ਬੇਨਤੀ ਮੈਂ ਆਪ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਸਮੂਹ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਬੜੀ ਖੁੱਲ ਕੇ ਤੇ ਔਲਾਨੀਆਂ ਤੌਰ ਉੱਪਰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਉਹ ਬੇਨਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਦਿਨ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਵੈਰੀਆਂ ਦਾ ਹਮਲਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੁਸੀਂ ਇਧਰ ਸਾਡੇ ਵੱਲ ਆਉਣ ਦੀ ਖੋਚਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ। ਇਥੇ ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਆਪੋ ਹੀ ਨੀਜਿੰਠ ਲਵਾਂਗੇ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਮੁੱਚੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਕੰਮ ਇਹ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਥੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਨਿੰਦਕ, ਸਿੰਘ ਕੌਮ ਦਾ ਦੁਸ਼ਮਨ ਦੇਖੀ ਤੇ ਕੋਈ ਪੰਥ ਘਾਤਕ ਦਿਸੇ ਉਸਨੂੰ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣਾ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਉੱਪਰ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਤਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਜੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਸਮਝਨੀ ਤੇ ਇਹ ਜੰਗ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਕ ਆਜ਼ਾਦ ਤੇ ਖੁਦ ਮੁਖਤਿਆਰ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਹੋਵੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਕੇਸਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹੇ ਉੱਪਰ ਨਹੀਂ ਝੁਲ ਜਾਵੇ। (ਜੇਕਾਰਾ)

ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਵੀ ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਆਗੂ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਦਸਦਾ ਹੋਇਆ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ, ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਨੌਰ ਮਾਸ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਅਤੇ ਗਾਂਧੀਵਾਦੀ ਨੀਤੀਆਂ ਤੇ ਅਹਿੰਸਾ ਪਰਮ ਧਰਮ ਦਾ ਰਾਹ ਦਸਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਉਸਨੂੰ ਪੰਥ ਦਾ ਵੱਡਾ ਘਾਤਕ ਤੇ ਗੱਦਾਰ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਲੋਂ ਖੋਲ੍ਹ ਹੋਇਆ ਵਿਅਕਤੀ ਹੀ ਸਮਝਨਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਵੀ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਢਿੱਲ ਨਹੀਂ ਗੁਜ਼ਾਰਨੀ।

ਇਕ ਗੱਲ ਮੈਂ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ ਤੁਹਾਡੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦਾਸ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ (ਪ੍ਰੈਸ ਨਾਮਾਨਗਾਰਾਂ) ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਇਹ ਖਿਆਨ ਦੇ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ‘ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਹੋਰ ਗੁਰੂਘਰਾਂ ਉੱਪਰ ਹਮਲਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪੁਲੀਸ ਤੇ ਫੌਜ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਤੇ ਸਿੱਖ ਅਫਸਰ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸੱਚੇ ਸਪੂਤ ਤੇ ਸਿੰਘ ਸਮਝਦੇ ਨੇ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂਘਰਾਂ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਆਨ ਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਰਫਲਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਸਿੱਖ ਦੁਸ਼ਮਨ ਤਾਕਤਾਂ ਵੱਲ ਮੱਝ ਲੈਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਨੇ। ਪਰ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਮੇਰੀ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਖਿਆਨ ਬਾਰ ਬਾਰ ਦੇਣ ‘ਤੇ ਵੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਛਾਪਣ ਵਲ ਨਾ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਦਲੇਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅੱਜ ਮੈਂ ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਸਾਧ ਸੰਗਤ

ਜਿਸ ਭਾਰੀ ਇਕੱਠ ਰਾਹੀਂ ਪੁਲੀਸ ਤੇ ਫੌਜ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਅਫਸਰਾਂ ਤੱਕ ਇਹ ਗੱਲ ਪਹੁੰਚਾਉਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਸੱਚ ਖੰਡ ਸਰੂਪ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਹਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਦੇ ਸਿੰਘ! ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪਣੇ ਜੁਝਾਰੂ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪੋੜਾਂ ਮੱਲਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਬੰਦੂਕਾਂ ਤੇ ਰਫਲਾਂ ਸਸਤਰਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਪੰਥ ਦੁਸ਼ਮਨ ਤਾਕਤਾਂ ਵੱਲ ਮੱਝ ਲੈਣੇ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਇਜ਼ਤ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਔਲਾਨੀਆਂ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਰਣ ਤੌਰੇ ਵਿਚ ਉੱਤਰ ਆਉਣਾ।

ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਮੇਰੀ ਇਹ ਗੱਲ ਫੇਰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣ ਲਵੋ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਹਮਲਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਵਧੀਰਾਂ ਘੱਤਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਹਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਸ਼ਾਨਾ ਪੰਥ ਘਾਤਕ ਤੇ ਪੰਥ ਦੁਸ਼ਮਨ ਤਾਕਤਾਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਨੇ। ਇਥੇ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਭਾਵੇਂ ਲਖ ਫੌਜ ਆ ਜਾਵੇ ਅਸੀਂ ਉਸ ਨਾਲ ਸਿੱਧ ਲਵਾਂਗੇ। (ਜੇਕਾਰਾ)

‘ਇਕ ਗੱਲ ਹੋਰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣ ਲਵੋ ਕਿ ਸੱਚਖੰਡ ਸਰੂਪ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਹਮਲਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੇਕਰ ਸਿੰਘ ਕੌਮ ਨੂੰ ਪੰਜਾਹ ਲੱਖ ਸਿਰਾਂ ਦਾ ਬਲੀਦਾਨ ਦੇ ਕੇ ਵੀ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨੂੰ ਸਸਤਾ ਹੀ ਸਮਝਣਾ, ਮਹਿੰਗਾ ਨਾ ਸਮਝਣਾ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪੂਰੀ ਪੂਰੀ ਸਖਤੀ ਤੇ ਕਰਤਾਈ ਨਾਲ ਖਿਆਲ ਰਖਣਾ ਤੇ ਉਸ ਉੱਪਰ ਯੁੱਗਾਂ ਤੱਕ ਅਮਲ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਅਤੇ ਉਹ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਵ ਉੱਚ ਸ਼ਕਤੀ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਰੱਖਣੀ। ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਤੇ ਸਿੱਖ ਰਵਾਇਤਾਂ ਉੱਪਰ ਸੱਚ, ਨੀਤੀ ਤੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਮਲ ਕਰਮ ਪੱਖੋਂ ਅਮਲੀ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਖੋਲ੍ਹੇ ਤੇ ਲੋਕ ਉੱਪਰ ਤੱਕ ਅੱਗੇ ਲਿਆਉਣਾ। ਸਿਧਾਂਤ ਹੀਨ, ਕੱਚੇ ਪਿਲੇ ਤੇ ਸੰਕਟ ਸਮੇਂ ਸਿੰਦਰਗੀ ਨੂੰ ਗਲ ਨਾਲ ਲਾਈ ਰੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਵੀ ਧਰਮ, ਸਮਾਜ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਗੂ ਵਜੋਂ ਅੱਗੇ ਨਾ ਲਿਆਇਓ ਤੇ ਜਥੇਦਾਰੀਆਂ ਤੇ ਪਰਧਾਨਗੀਆਂ ਦੇ ਪਟੇ ਐਵੇਂ ਕੁਝ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਪੱਕੇ ਤੌਰ ਤੇ ਅਤੇ ਸਥਾਈ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਾ ਲਿਖਵਾ ਛਡਿਓ। ਹਰ ਚੁਮਾਵਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਯੋਗਤਾ, ਸੰਜੀਦਗੀ, ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਤੇ ਸ਼ੁਚਿਤਤਾ ਨੂੰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਨਾਲ ਮੁੱਖ ਰੱਖਿਓ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਤੇ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ ਦੀ ਰੇਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪਰਖ ਕਰਦੇ ਰਹਿਓ। ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਟੋਪੀ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਜਾਂ ਸਿੱਖੀ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਰੋਟੀ ਬੇਟੀ ਦੀ ਅਰਥਾਤ ਸਾਕ ਸਖੀਰੀਆਂ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਸਾਂਝ ਰਖਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਤ ਮਤਾੌਤਰ ਤੇ ਰਹੂ ਗੀਤੀਆਂ ਜਾਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਬੁਝਾ ਤੇ ਇਸ਼ਟ ਅੱਗੇ ਸਿਰ ਝਕਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਧਰਮ, ਸਮਾਜ ਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕਿਪਰੇ ਝੁਲ ਕੇ ਵੀ ਆਗੂ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਨਾ ਦੇ ਸਿੱਧਿਓ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉੱਚੀਆਂ ਤੇ ਚੁਮਾਵਾਰੀਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਪਦਵੀਆਂ ਦੇ ਲਾਗੇ ਫਟਕਣ ਦਿਓ। ਸਪਾਰੀਆਂ ਤੇ ਬਹੁਗੁਪੀਆਂ ਦੀ ਤਿੱਖੀ ਤੇ ਡੂੰਘੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਪਛਾਣ ਰੱਖਿਓ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਐਸੇ ਯੋਗੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਬਾਹਰ ਮੁਖੀ ਰੂਪ ਸਰੂਪ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਕਬੂਲ ਨਾ ਕਰ ਬੈਠਿਓ।

ਸਿੰਘੋ, ਸਿੱਖ ਇਤਹਾਸ ਦੇ ਝਰੋਖੇ ‘ਚੋਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਪਿਛੇ ਉੱਪਰ ਡੋਗਰਿਆਂ ਤੇ ਮਿਸਰਾਂ ਵਲੋਂ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਤੇ ਬਰਬਾਦੀ ਦੇ ਸਿਲਸਲੇ ਵਿਚ ਪਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਮਾਰੂ ਲੋਸਾਂ ਤੇ ਲਾਸਾਂ ਵੱਲ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਝਾਤੀ ਮਾਰ ਕੇ ਕੁਝ ਸਬਕ ਲੈਂਦੇ ਰਿਹਾ ਕਰੋ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਉੱਪਰ ਸੈਂਕੜੇ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵਸਦੇ ਤੁਰੇ ਆ ਰਹੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਕਰਦਾਰ ਤੇ ਖਾਸਾ ਅੱਜ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਇਹ

ਨੇਪੀ, ਵਾਲੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਇਸ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਸੈਂਕੜੇ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਇਥੋਂ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਮਨੋ ਚਿਤੋਂ ਮੋਹ, ਪਿਆਰ ਤੇ ਹਮਦਰਦੀ ਨਹੀਂ ਰਖਦੇ। ਇਹ ਲੋਕ ਇਥੋਂ ਦਾ ਸਭ ਕੁਝ ਖਾ ਪੀ ਕੇ ਤੇ ਹੰਡਾ ਕੇ ਅਤੇ ਲੁਟ ਪੁੱਟ ਕੇ ਵੀ ਸਿਖ ਕੌਮ ਦਾ ਤੇ ਇਸ ਧਰਤੀ ਦਾ ਸਦਾ ਬੁਰਾ ਹੀ ਚਿਤਵਦੇ ਨੇ। ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਇਸ ਧਰਤੀ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ, ਕਿਧਰੇ ਗੰਗਾ ਤੋਂ ਪਾਰ ਨੇ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ 1947 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਕਦੀ ਵੀ ਹੰਗਾਮਾ ਨਹੀਂ ਭਰਿਆ, ਸਗੋਂ ਹਰ ਉਸ ਗੱਲ ਦਾ ਡਟ ਕੇ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਇਥੋਂ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਤੇ ਮਹਾਨ ਭੂਮੀ ਨੂੰ ਭਾਗ ਲਾਉਣ ਤੇ ਬਲਵਾਨ ਬਨਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੀ ਹੋਵੇ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਸ ਧਰਤੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਤੇ ਵਾਰਸ ਹੋਣ ਦਾ ਸੋਹਰਾ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜਨਮ ਕਾਲ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਆਪਣੀ ਇਸ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਦੀ ਆਨ ਸ਼ਾਨ, ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਰਾਖੀ ਲਈ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਮੇਂ ਉੱਪਰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਧਾੜਵੀਆਂ ਨਾਲ ਲੌਹਾ ਲੈਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਲੱਖਾਂ ਸਿਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਜੰਗਲਾਂ ਬੀਆਬਾਨਾਂ, ਰੇਤ ਬੋਲਿਆਂ ਤੇ ਪਹਾੜਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁੰਦਰਾਂ ਦੇ ਦੁਖ ਕਸ਼ਟ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਹਕੂਮਤਾਂ ਤੋਂ ਧਾੜਵੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਘਰ ਤਸੀਹਿਆਂ ਦੀਆਂ ਦਾਸਤਾਨਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਵਖਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਤੇ ਮਹਾਨ ਧਰਤੀ ਦੇ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਤੇ ਵਾਰਸ ਹੋਣ ਵਜੋਂ ਤੁਸਾਂ ਹੀ ਇਸਦੀ ਆਨ ਸ਼ਾਨ ਤੇ ਚੜ੍ਹਤ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰਖਣਾ, ਰੰਗ ਲਾਉਣਾ ਤੇ ਚਮਕਾਉਣਾ ਹੈ।

ਅੱਜ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਹੋਕ ਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਪੱਖੋਂ ਤੁਹਾਡੇ ਹਿੱਸੇ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਵੀ ਅਗਾਂਹ ਤੱਕ ਦੀ ਧਰਤੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਾਰੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਤੁਸਾਂ ਇਕ ਨਾ ਇਕ ਦਿਨ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦਾ ਇਕ ਅਟੁੱਟ ਤੇ ਅਨਿਖੜਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਬਨਾਉਣਾ ਹੈ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਦਿਲੀ ਵੱਲ ਨੂੰ ਜਿੱਧਰ ਜਿਧਰ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦਾ ਪਸਾਰ ਹੁੰਦਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਕੇਸਰੀ ਨਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਹੁੰਦੀ ਜਾਵੇ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਬੋਲਬਾਲੇ ਕਾਇਮ ਹੁੰਦੇ ਜਾਣ, ਤੁਸਾਂ ਰਾਜ ਭਾਗ ਦੀ ਅਸਲ ਸੱਤਾ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਰਖਣੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਮੈਂ ਫਿਰ ਦੁਹਰਾਂ ਦੇਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੁਸਾਂ ਕਿਧਰੇ ਭੁੱਲ ਕੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਭੋਸਾਧਾਰੀ, ਬਹੁਰੂਪੀਏ ਤੇ ਦੌਰਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਕੁਣਥੇ ਕਬੀਲੇ ਦੇ ਉੱਪਰ ਵਸਾਹ ਨਹੀਂ ਖਾਣਾ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਫਿਰ ਐਸੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਉਹ ਰਾਜ ਚੁਗੀ ਜੁਗ ਅਟੱਲ ਰਾਜ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਕ ਆਦਰਸ਼ ਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਰਾਜ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ 'ਹਲੇਮੀ ਰਾਜ' ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਰਾਜ ਹੋਵੇਗਾ।

ਅੰਤ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਫਿਰ ਸਮੂਹ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸੱਚ ਪੰਥ ਮਰੂਪ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੇ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਰਥਾਤ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੇ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਲੜਨੀ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਜਥੇਬੰਦਕ ਤੇ ਹਥਿਆਰ ਬੰਦ ਰੂਪ ਵਿਚ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਆਸਰੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਸਦਾ ਹੀ ਅੰਗ ਸੰਗ ਰਖਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜ ਭਾਗ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਕਾਇਮ ਦਾਇਮ ਰਖਣ ਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਉਦੇਸ਼ ਤੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਧਰਮ, ਸਮਾਜ ਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਦੇਣ ਤੇ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਜਿਥੇ ਕੌਮ ਅੰਦਰ ਅਥਾਹ ਜੋਸ਼ ਜਜ਼ਬੇ ਤੇ ਇਤਫਾਕ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਥੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੋਣਾ ਵੀ ਅਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਇਸ ਮਹਾਵਾਕ ਦੀ ਸਚਾਈ ਨਾਲੋਂ ਚੌਗਾਂ ਚੌਗਾਂ ਤੱਕ ਨਾ ਟੁੱਟਿਓ ਕਿ:

ਕੋਊ ਕਿਸੀ ਕੇ ਰਾਜ ਨਾ ਦੇ ਹੈ, ਜੇ ਲੇ ਹੈਂ ਨਿਜ ਬਲ ਸੇ ਲੇ ਹੈ।

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਦਾਸ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਪੂੜ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਕੂਕਰ ਹੈ, ਜੇ ਦਾਸ ਪਾਸੋਂ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਸੰਗਤ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਭੁੱਲ ਹੋ ਗਈ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਤੁਹਾਡੇ 'ਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਵੀ ਚਿਲ ਦਖਾਉਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਮੂੰਹੋਂ ਨਿਕਲ ਗਈ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਤੁਸਾਂ ਦਾਸ ਨੂੰ ਖਿਮਾ ਬਖਸ਼ਨੀ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

5.

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸ਼ਾਹਤ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਕੁਝ ਇਕ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫਾਰਗ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ।

ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਗਤਵਲੀ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ ਦਾ ਖਾਣਾ ਖਾਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜਥੇ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਸਿੰਘ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਕਾਹਲੀ ਵਿਚ ਦਸਦਾ ਹੋਇਆ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਰਾ ਜਲਦੀ ਉੱਠਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਕੁਝ ਸਿੰਘਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵੀ ਚਰਚਾ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ 'ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਨੇ ਬੁਧਮਾਣਾ ਅਖਾੜੇ ਵਲੋਂ ਚੌਂਕ ਘੰਟਾ ਘਰ ਵੱਲ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਪਰਕਰਮਾ ਦੀ ਉੱਤਰੀ ਦਰਸ਼ਨੀ ਡਿਓਚੀ ਨੂੰ ਪੈਂਦੇ ਲਾਘੇ ਉੱਪਰ ਸਖਤ ਨਾਕਾ ਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਲਾਘੇ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਉੱਪਰ ਦੀਵਾਰ ਖੜੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਆਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਰੋਕ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਝਗੜਾ ਬਹੁਤ ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਰਫਲਾਂ ਤਾਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਦੀਵਾਰ ਉਸਾਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਹ ਗੱਲੀ ਚਲਾ ਦੇਣਗੇ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕੁਝ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਇਹ ਲੰਗਰ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਿਸ਼ਤਾਂ ਬੰਨ੍ਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ।

ਪਰ ਇਸ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਪਾਸ ਦੂਰ ਤੱਕ ਜਮਘਟਾ ਜਿਹਾ ਬਣਾ ਕੇ ਬੈਠੀ ਖਲੋਤੀ ਹੋਈ ਸੰਗਤ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਉਥੋਂ ਉੱਠਣ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੇ ਰਿਹਾ।

ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਸਨਮੁਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬੈਠੀਆਂ ਖਲੋਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਆਪਣੀ ਸਮਰਥਾ ਤੇ ਇਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਇਆ ਭੋਟ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਸੰਗਤ 'ਚ ਖਲੋਤੇ ਹੋਏ ਛੋਟੇ ਵਡੇ ਬੱਚੇ ਓਕੜ ਓਕੜ ਕੇ ਅਤੇ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਨਾਲੋਂ ਅੱਗੇ ਹੋ ਕੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਚੇਹਰੇ ਉੱਪਰ ਝਾਤੀ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਇਸ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਕੁਝ ਇਕ ਬੱਚੇ ਤਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਦੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਖਹਿਤੋ ਪਏ ਹੋਏ ਸਨ ਕਿ ਆਪਣੀ ਹਥਲੀ ਮਾਇਆ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਫੜਾ ਦੇਣ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਉਸ ਮਾਇਆ ਨੂੰ ਆਪ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਭੋਟਾ ਕਰ ਸਕਣ।

ਉਹਨਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਚੇਹਰੇ ਸੰਗਤ ਉੱਪਰ ਖੇਡ ਰਹੇ ਹਾਵ ਭਾਵ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਖਲੋਣ ਤੇ ਸੰਤਾਂ ਵੱਲ ਵੇਖਣ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼, ਉਹਨਾਂ ਵਲੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਪੈਸੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚਲੀ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪ ਮਾਇਆ ਭੋਟ ਕਰਨ ਦੀ ਉਤਸੁਕਤਾ ਤੋਂ ਇਸਤਰਾ

ਭਾਸਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਮਨੋਂ ਕਰਕੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਜਦ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸਤਰਾ ਜਿਹੇ ਕਰਦਿਆਂ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਬਲਾਇਆ। ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਕੁਝ ਛਿਣ ਲਾਡ ਪਿਆਰ ਜਤਾਇਆ ਤੇ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਹੀ ਪਏ ਹੋਏ ਫਲ ਤੇ ਬਰਫੀ ਦੇ ਕੁਝ ਟੁਕੜੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਥਾ ਦਿੱਤੇ।

ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਬੱਚਿਆਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਜਿਸ ਨੇ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਗਾਤਰੇ ਸਜਾ ਰਖੀ ਸੀ, ਆਪਣੇ ਨੇੜੇ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਉਸਦੀ ਸ਼੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਲੈਂਦਿਆਂ ਉਸਨੂੰ ਬੜੇ ਲਾਡ ਜਿਹੇ ਨਾਲ ਜਰਾ ਕੁ ਮੁਸਕਾਉਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਪੁੱਛਿਆ,

'ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸ ਤੂੰ ਇਸ ਸ਼੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਕੀ ਕਰੇਂਗਾ?'

ਉਸ ਬੱਚੇ ਨੇ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਚੇਹਰੇ ਵੱਲ ਬੜੇ ਗਹੁ ਨਾਲ ਤੋਕਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਝੱਟ ਹੀ ਇਕ ਸਵੈ-ਅਭਿਮਾਨੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਤਰਾਂ ਬੜੇ ਕਤਕਵੇਂ ਤੇ ਗਤਕਵੇਂ ਜਿਹੇ ਤਿੱਖੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ, 'ਤੁਸ਼ਟ ਸ਼ਿਧਾਂਗਾ (ਦੁਸ਼ਟ ਸ਼ਿਧਾਂਗਾ)'।

ਸੰਤ ਉਸ ਬੱਚੇ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨੀ ਇਹ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਾਲਾ ਉੱਤਰ ਸੁਣਕੇ ਬੜਾ ਹੀ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ ਤੇ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਉਸ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਘੁਟਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਹੀ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਬਠਾ ਲਿਆ।

ਸੰਤਾਂ ਨੇ, ਬੱਚੇ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨੀ ਤੱਤਲਾ ਜਿਹਾ ਜਵਾਬ ਸੁਣਕੇ ਨਿਮਾ ਨਿਮਾ ਮੁਸਕਾ ਰਹੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲ ਇਕਵਾਰਗੀ ਦੀ ਬੜੀ ਤਿਖੀ ਤੇ ਕਿਸੇ ਫੁੱਧੀ ਰਮਜ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਨਜ਼ਰ ਸੁਟੀ ਤੇ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਬੱਚੇ ਤੋਂ ਫਿਰ ਪੁੱਛਿਆ,

'ਹਛਾ ਹੁਣ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸ ਤੇਰਾ ਨਾ ਕੀ ਆ?'

ਉਸ ਬੱਚੇ ਦਾ ਅਗੋਂ ਉਸੇ ਹੀ ਜੋਸ਼ ਤੇ ਜਜ਼ਬੇ ਭਰੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਉੱਤਰ ਸੀ, 'ਅੱਚਵਾਦੀ, (ਅਤਵਾਦੀ)'।

ਉਸ ਬੱਚੇ ਦੇ ਜੋਸ਼ ਜਜ਼ਬੇ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਰੇਖ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਤੇ ਉਸਦੇ ਆਪਣੇ ਗਾਤਰੇ ਪਈ ਹੋਈ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਦੇ ਦਸਤੇ ਉੱਪਰ, ਉਥੇ ਬੈਠਿਆਂ ਬੈਠਿਆਂ ਹੀ ਕਿਸੇ ਸਾਹਜ਼ਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਥ ਰਖਣ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਤੋਂ ਇਹ ਜਾਹਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਵੱਡਾ ਹੋ ਕੇ ਅਵਸ਼ ਹੀ ਪੰਥ ਦਾ ਚੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘ ਮਰਜੀਵਤਾ (ਜਾਂਬਾਜ਼) ਤੇ ਸ਼ਾਹੀਦ ਬਣੇਗਾ।

ਉਸ ਬੱਚੇ ਵਲ ਵੇਖ ਵੇਖ ਸੰਗਤਾਂ ਮੁਸਕਰਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਇਸ ਵਾਗੀ ਉਸਦੀ ਤੱਤਲੀ ਤੇ ਬਾਲੜੀ ਜਿਹੀ ਜ਼ਬਾਨ ਤੋਂ 'ਅੱਚਵਾਦੀ' ਸ਼ਬਦ ਸੁਣਕੇ ਉਥੇ ਖਲੋਤੀ ਹੋਈ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਬੜੇ ਹੀ ਉਤਸ਼ਾਹ ਜਨਕ ਹਾਸੇ ਦੀ ਟੁਨਕਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

ਉਸ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਉਸ ਬੱਚੇ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨੀ ਇਹ ਉੱਤਰ ਸੁਣਕੇ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਖਲੋਣ ਤੇ ਫਿਰ ਬੋਠਣ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਮਚਲ ਰਹੇ ਖਾਲਸਾਈ ਜੋਸ਼ ਜਜ਼ਬੇ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਕਿ,

'ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਬਾਨਾਂ 'ਚੋਂ ਅਜੇ ਤੱਤਲਾਪਣ ਵੀ ਪੂਰੀ

ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਲ ਚੇਹਰਿਆਂ ਉੱਪਰ ਅਜੇ ਮਾਸਮੀਅਤ ਖੇਡ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕੋਮੀ ਜੋਸ਼ ਤੇ ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਦਾ ਰੰਗ ਭਰਨ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਤਾਂ ਵੱਡੀ ਤੇ ਜ਼ਾਲਮ ਤਾਕਤ ਵੀ ਉਸ ਕੌਮ ਨੂੰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਕੌਮ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਅੰਦਰ ਇਸਤਰਾਂ ਦੇ ਬਲਵਾਨ ਅਨਭਵ ਦਾ ਤਸੱਵਰ ਉਦੋਂ ਰੂਪਮਾਨ ਹੁੰਦਾ ਏ ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਾਂ ਬਾਪ, ਭੈਣ ਭਰਾ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਕੌਮੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਕੌਮੀ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਲੜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੋਕਾਂ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਦੇ ਦੌਰ 'ਚ' ਦੀ ਲੰਘ ਰਹੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨਾਲ ਲੌਹਾ ਲੈਂਦੇ, ਦੁਖ ਕਸ਼ਟ ਸਹਾਰਦੇ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬੜੀ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਮੰਜ਼ਲ ਵੱਲ ਅਗੇ ਵਧ ਰਹੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਅੱਸੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਉਸ ਕੌਮ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਪੁਛਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਵੱਡੇ ਹੋ ਕੇ ਕੀ ਬਣੋਗੇ ਤੇ ਕੀ ਕਰੋਗੇ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਅਗਾਂਹ ਇਹ ਉੱਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵੱਡੇ ਹੋ ਕੇ ਕੌਮੀ ਪਰਵਾਨੇ ਜਾਂ ਜਾਬਾਜ਼ ਤੇ ਮਰਜੀਵੜੇ ਬਣਨਗੇ ਅਤੇ ਕੌਮ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਵੰਗੀਆਂ ਤੇ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦੂਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੋਧਣਗੇ।

ਸ਼ੇਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਸ ਪਾਸ ਖਲੋਤੇ ਹੋਏ ਸਿੰਘਾਂ ਸਿੰਘਨੀਆਂ ਵੱਲ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਸਰਸਰੀ ਜਿਹੀ ਨਜ਼ਰ ਦੁੜਾਈ ਤੇ ਫਿਰ ਝੱਟ ਹੀ ਬੜੇ ਗੰਭੀਰ ਜਿਹੇ ਹੋਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, 'ਸਿੰਘ, ਇਸ ਬੰਦੇ ਦੇ ਇਸ ਕਬਣ ਨੂੰ ਆਪਾਂ ਐਵੇਂ ਹਾਸੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਗਵਾ ਦੇਣਾ। ਸਮਾ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਦੁਸ਼ਟ ਸੋਧਣ ਦਾ ਰਾਹ ਮੌਲਣਾ ਹੀ ਪੈਣਾ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਣ ਲਈ ਵਿਆਪਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਰ ਜੀਵੜੇ ਪੈਦਾ ਕਰਨੇ ਪੈਣੇ ਨੇ। ਮੇਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਮੇਰੇ ਕਈ ਭਾਈਆਂ ਨੂੰ ਕੰਝੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰ ਲਗਦੀਆਂ ਨੇ ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਹੁਣ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਜੇ ਅਸੀਂ ਅਜੇ ਵੀ ਐਵੇਂ ਛੋਟੀਆਂ ਸਟੀਆਂ ਮੇਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਐਵੇਂ ਲੱਮੇ ਪੱਧ ਉੱਤੇ ਪਏ ਰਹੇ ਤਾਂ ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਫਿਰ ਇਹ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਸਾਨੂੰ ਸਮੇਂ ਦੀ ਬੁਰਕੀ ਵਿਚ ਲਵੇਟ ਕੇ ਨਿਗਲਣ ਤੋਂ ਬਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਆਏਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਬੀਤੇ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਸਬਕ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨੇੜੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਨੌਸ ਨੀਤੀ ਮਾਰਗ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਮੰਜ਼ਲ ਨੂੰ ਮਿਥ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਇਥੇ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਨੀਆਂ ਬੈਠੇ ਖਲੋਤੇ ਹੋਏ ਜੋ। ਤੁਸੀਂ ਦੱਸੋ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ 'ਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਨੂੰ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਉੱਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਿੰਘ ਕੌਮ ਦਾ ਲਿਹਾਜ਼ ਕਰਨਗੇ ਤੇ ਪੰਥ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਹੱਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੇ ਦੇਣਗੇ? ਜਿਸ ਹਿੰਦੂ ਮਤ ਤੇ ਧਰਮ ਮਜ਼ਹਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਵਾਹ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ ਇਹ ਲੋਕ ਸੱਚ ਪੁੱਛ ਤਾਂ ਧਰਮ ਦੇ ਮੂਲ ਸੱਚ ਅਤੇ ਨੇਮਾਂ ਅਸੂਲਾਂ ਤੋਂ ਉੱਕੇ ਹੀ ਕਹੇ ਤੇ ਸਖਨੇ ਨੇ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਧਰਮ ਮਜ਼ਹਬ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਦੁਸ਼ਮਣੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਤੇ ਧਰਮਾਂ ਮਜ਼ਹਬਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਨਫਰਤ ਈਰਖਾ ਤੇ ਵੈਰ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਜ਼ਹਿਰ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਕਦੀ ਵੀ ਹਤੇਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੰਥ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਤੇ ਵਲੱਖਣ ਹਸਤੀ ਨੂੰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿੰਘ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਹਿੰਦੂਸਤਾਨ ਦੀ ਖਾਤਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਮਹਾਨ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤੱਕ ਦਾ ਕੋਈ ਅਹਿਸਾਸ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਜੋ ਸੁਭਾ ਤੇ ਖਾਸੇ ਪੱਖੋਂ ਅਕਿਰਤਘਣ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤਕ ਨੇ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਤੇ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਵੀ ਕੋਈ ਕਦਰ ਨਹੀਂ

ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਨੇਕੀ ਤੇ ਚੰਗਿਆਈ ਦੀ ਕੀ ਆਸ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਇਹ ਲੋਕ ਫ਼ਨੀਅਰ ਸਿੱਖ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਰਿਹਾ ਸਾਨੂੰ ਮੱਤ ਵੰਡਣ ਵਾਲੇ ਜਹਿਰੀ ਭੰਗ ਹੀ ਨਸੀਬ ਹੋਣੇ ਨੇ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਜੇ ਹੁਣ ਅਸਾਂ ਆਪਣੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਗੱਲਾਂ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀਆਂ ਜੰਜੀਰਾਂ ਲਾਹੁਣੀਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਸਾਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦੀ ਬਾਣੇ ਪਹਿਣ ਕੇ ਬਲੀਦਾਨ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਤੁਰਨਾ ਪੈਣਾ।

ਸਿੰਘ, ਇਹ ਇਕ ਅਟੱਲ ਸਚਾਈ ਹੈ ਕਿ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਨਸੀਬ ਸੂਲੀਆਂ 'ਚੋਂ ਜਾਗਦੇ ਤੇ ਨਿਖਰਦੇ ਸੌਰਦੇ ਨੇ ਫੁਲਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਜਾਂ 'ਤੇ ਨਹੀਂ। ਜਿਸ ਹਿੰਦੂ ਨਾਲ ਅੱਜ ਸਿੰਘ ਕੌਮ ਦਾ ਵਾਹ ਪਿਆ ਹੋਇਆ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸ ਚੁੱਕਾ, ਇਸ ਹਿੰਦੂ ਨੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਬੜੇ ਬੜੇ ਧਰਮ, ਕਬੀਲਿਆਂ ਤੇ ਕੌਮਾਂ ਮਜ਼ਹਬਾਂ ਨੂੰ ਨਿਗਲ ਛਡਿਆ ਤੇ ਗਲ ਛਡਿਆ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਇਤਹਾਸ ਵੱਲ ਕੇ ਵੇਖ ਲਓ ਇਹ ਮੁਢ ਕਦੀਮ ਤੋਂ ਹੀ ਕਿਸੇ ਦੇ ਮਿਤ੍ਰ ਨਹੀਂ ਬਣੇ, ਦੁਸ਼ਮਣਿਆਂ ਦੀ ਤਬਾਈ ਤੇ ਬਰਬਾਦੀ ਚਿਤਵਾਨੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਤੇ ਨੀਤੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਇਹ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜਬਾਨਾਂ ਕੇਵਲ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਕੱਟ ਦੇਂਦੇ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਕਿਧਰੇ ਉਹ ਇਲਮ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਗਿਆਨ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨਾ ਵੰਡਣ ਲਗ ਪੈਣ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਏਸ ਕਰਕੇ ਸਿੱਕੇ ਢਾਲ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵਿਦਵਾਨ ਪਾਸੋਂ ਵਿਦਵਤਾ ਤੇ ਗਿਆਨ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਨ ਦੀ ਗੁਸਤਾਖੀ ਕਿਉਂ ਕੀਤੀ ਹੈ? ਬੁਹਤਾ ਬੁਹਤਾ ਲਿਖਣ ਯੋਗ ਹੋ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਏਸ ਲਈ ਹੱਥ ਕੱਟ ਦੇਂਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਉਹ ਬੁਹਤਾ ਬੁਹਤਾ ਹਸਾਬ ਕਤਾਬ ਰਖਣ ਦੇ ਯੋਗ ਕਿਉਂ ਹੋ ਗਏ ਨੇ?

ਜੇ ਕੋਈ ਸੁਦਰ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਵਿਅਕਤੀ ਭੁੱਲ ਕੇ ਵੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਸਲੋਕ ਯਾਦ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਜਾਤ ਬਰਾਦਰੀ ਦੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਘਰ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਪਛੜੇ ਹੋਏ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਕਪੜੇ ਤੱਕ ਸਵਾਉਣ ਪਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਕਛਤਰੀਆਂ ਦੇ ਗੱਲਾਂ ਉਤਰੇ ਹੋਏ ਪੁਰਾਣੇ ਕਪੜੇ ਹੀ ਪਾ ਸਕਦੇ ਸਨ ਪਰ ਜੇ ਕਰ ਕੋਈ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਨਵੇਂ ਕਪੜੇ ਪਾ ਲੈਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਘਰ ਕੁੱਲੇ ਦਾ ਸਾਰਾ ਨਿਕੜ-ਸੁਕੜ ਸਾੜ ਫੂਕ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਪਛੜੇ ਹੋਏ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਕਾਮੇ ਤੇ ਗਰੀਬ ਗੁਰਬੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਪਰਵਾਰ ਵਿਚ ਖੂਬਸੂਰਤ ਬਚੇ ਪਾਲਣ ਜਾਂ ਰੱਖਣ ਦੀ ਉੱਕੀ ਹੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸਕਲ ਸੂਰਤ ਵਰਾਤਨੀ ਪੈਂਦੀ ਸੀ।

ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕੱਲ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਬਾਰੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਮਨੁੱਸਿਮਤੀ ਵਿਚ ਸਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਕਲ 'ਚ ਸਪਸ਼ਟ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪਿਛੋਕੜ ਜਾਂ ਤਾਂ ਦੰਭ ਤੇ ਅਭੰਬਰ ਦੀਆਂ ਕਥਾ ਕਹਾਣੀਆਂ ਤੇ ਵਾਰਦਾਵਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ ਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਪਛੜੇ ਹੋਏ ਵਰਗਾਂ ਕਬੀਲਿਆਂ ਉੱਪਰ ਜਬਰ ਜ਼ੁਲਮ ਢਾਹੁਣ ਦੀਆਂ ਦਾਸਤਾਨਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਸੇ ਲਈ ਹੀ ਫ਼ਤਹਾਬਾਦ ਉੱਚ ਨੀਚ ਅਤੇ ਜਾਤ ਵਰਣ ਦੇ ਵਿਤਕਰੇ ਵਾਲੀ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੱਜੀਂ ਤੇ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਣ ਤੇ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਦੀ ਸੋਚ ਤੇ ਨੀਤੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੋਸਕਾਰਾਂ ਤੇ ਖਾਸੇ ਵਿਚ ਘੁਲੀ ਮਿਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਿੰਘ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਤੇ ਨੀਤੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੋਸਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਖਾਸੇ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਚੰਗੀ ਖੋਟੀ ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਜੇਹੜਾ ਵੀ ਧਰਮ ਕਬੀਲਾ ਜਾਂ ਕੌਮ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਗੇ ਲਗਦੇ ਰਹੇ ਨੇ ਉਹ ਜਾਂ ਤਾਂ ਰਸਾਤਲ ਦੀਆਂ ਡੂੰਘੀਆਂ

ਖੱਡਾਂ ਵਿਚ ਡਿੱਗ ਪੈਂਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਤੇ ਅਡਰੀ ਹਸਤੀ ਤੋਂ ਹੀ ਹੱਥ ਧੋ ਬਹਿੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਹ ਟੋਪੀ ਵਾਲੇ ਅੱਸੇ ਜਹਿਰੀ ਤੇ ਪੁੱਠ ਕੰਡੇ ਨੇ ਕਿ ਜੋ ਇਕ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਚੋਬੜ ਜਾਣ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਹ ਉਤਾਹ ਹੀ ਉਤਾਹ ਚੜ੍ਹਦੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸ਼ੀਰ ਦੀਆਂ ਨੱਸਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਵਿੱਸ ਨਾਲ ਭਰ ਦੇਂਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਫਿਰ ਓਨੇ ਚਿਰ ਤੱਕ ਗਲਾਂ ਨਹੀਂ ਲੱਥਦੇ ਜਿੰਨੇ ਚਿਰ ਤੱਕ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖੁਰਚ ਕੇ ਤੇ ਧੂਹ ਤੌੜ ਕੇ ਪਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਸੁੱਟ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਪੇਰਾਂ ਹੇਠ ਸਿਧ-ਮਧਲ ਕੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ; ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪੁੱਠ-ਕੰਡੇ ਅੱਸੇ ਨਾਮੁਰਾਦ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਇਹ ਹਵਾ ਦੇ ਮਾਥੇ ਜਿਹੇ ਬੁਲੇ ਨਾਲ ਉੱਡ ਕੇ ਵੀ ਚੋਬੜ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਕੱਲ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੰਘਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਤਾਂ ਥਹੁਤ ਹੀ ਛੋਟੀ ਪਕੜ ਕਰਦੇ ਨੇ।

ਇਹ ਇਕ ਅਟੱਲ ਸਚਾਈ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਚਿਤਰ ਤੇ ਖਾਸਾ ਬਿਲਕੁਲ ਉਸ ਖੋਟੇ ਰੋਗ ਦੀ ਤੇਦਵੀ ਵੇਲ (ਅਮਰ ਵੇਲ) ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਹੈ, ਜਿਸਦੀ ਆਪਣੀ ਤਾਂ ਕੋਈ ਜੜ੍ਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸਦਾ ਧਰਤੀ ਨਾਲ ਨਾਤਾ ਤੇ ਮਿਹ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਆਪਣੀ ਖੁਰਾਕ ਦੂਸਰੇ ਪੰਦਿਆਂ ਤੇ ਰੁੱਖਾਂ ਬੂਟਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਛਤਰਾਂ ਉੱਪਰ ਫੈਲ ਕੇ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਚੰਦਰੀ ਬੂਟੀ ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਪੰਦੇ ਜਾਂ ਬੂਟੇ ਨੂੰ ਚੋਬੜ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਹ ਬੂਟਾ ਕਿੰਨੀ ਵੀ ਡੂੰਘੀ ਜੜ੍ਹ ਕਿਉਂ ਨਾ ਰਖਦਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਤਾਕਤਵਰ ਤੇ ਤਕੜਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ ਇਸਦੇ ਮਾਰੂ ਲਪੇਟਿਆਂ ਵਿਚ ਆ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਸੜਦਾ ਸੁਕਦਾ ਤੇ ਮਰਦਾ ਮੁਕਦਾ ਤੁਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮੇਰਾ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਦਾ ਮਨਰਥ ਕੋਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਜਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਤ-ਮਤਾਂਤਰ ਉੱਪਰ ਔਵੇਂ ਕਟਾਕਸ਼ ਕਰਨ ਤੇ ਵਿਅੰਗ ਕੱਸਨ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਸ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਤੇ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਕੋਈ ਨੱਸ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਿਧਾਂਤਕ ਜੜ੍ਹ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਕਿਧਰੇ ਕੋਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਰਚਾਰਕ ਵੇਖਾ ਵੇਖੀ ਇਕ ਈਸ਼ਵਰ ਵਾਦ ਤੇ ਮਾਨਵਵਾਦੀ ਅਸੂਲਾਂ ਦਾ ਪਰਚਾਰ ਕਰਦਾ ਵੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮਨ ਕਰਕੇ ਤੇ ਰਹਿਣੀ ਬਹਿਣੀ ਪੱਖੋਂ ਉਸਦਾ ਯਕੀਨ ਤੇ ਜੀਵਨ ਬੁੱਤ ਪੁਸ਼ਤੀ ਕਰਮ ਕਾਂਡ ਤੇ ਵਰਣਾਤਮਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਉੱਪਰ ਹੀ ਟਿੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੰਦੂ ਦਾ ਇਕ ਈਸ਼ਵਰਵਾਦ ਤੇ ਸੰਗਤ-ਪੰਗਤ ਅਰਥਾਤ ਸਰਬ ਸਾਂਝ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਉੱਪਰ ਮਨ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਮਲ ਕਰਮਾਂ ਪੱਖੋਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੇ ਅਕੀਦਾ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚਲੇ ਅਮਲ ਕਰਮ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਨਸਿਕ ਧਾਰਮਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਧਰਮਾਂ ਮੱਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਨੀਤੀ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਥਹੁਤਾ ਜਿਹਾ ਵੀ ਘਿਆਨ ਨਾਲ ਵੇਖੋ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਗੱਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਏਗੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਤੇ ਅਨੁਭਵ ਅੰਦਰ ਜੋ ਕਾਰਜ ਕਰਮ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ 'ਚ ਪਲਦੇ ਵਿਗਸਦੇ ਤੇ ਵਿਚਰਦੇ ਨੇ ਉਹ ਇਕ ਈਸ਼ਵਰਵਾਦ ਪ੍ਰਤੀ ਪੂਰਨ ਟੋਕ ਅਤੇ ਸਰਬ ਸਾਂਝ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਖਾਉਤੀ ਧਰਮ ਦੇ ਘਰੋਂਦਿਆਂ ਨਾਲ ਕਾਇਮ ਕਰ ਰਖੇ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰ ਡੋਡੀ ਮੋਢੀ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਪਸ਼ੂ ਪੰਛੀਆਂ ਤੇ ਰੁਖਾਂ ਪੰਦਿਆਂ ਤੱਕ ਨੂੰ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਰੂਪ ਦੇ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਲੋਕ ਤਾਂ ਰਾਹ ਦੇ ਹਰ ਪੱਥਰ ਨੂੰ ਜਰਾ ਮਾਸਾ ਸੰਸਾਰ ਲਾ ਕੇ ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਵਟਣਾ ਮਲ ਕੇ ਅਤੇ ਕੱਚੀ ਲੱਸੀ ਦਾ ਤਰਕਾ ਦੇ ਕੇ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਾ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦੇਂਦੇ ਨੇ। ਸੱਪਾਂ ਤੇ ਮੱਛਾਂ-ਕੱਛਾਂ ਤੱਕ ਨੂੰ ਪੂਜਨਾ, ਗੁੱਗੇ ਤੇ ਬੀਬੜੀਆਂ ਬਣਾਕੇ ਉਹਨਾਂ ਅਗੇ ਨੱਕ ਗੋਡੇ ਰਗੜਨਾ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਮੁਰਾਦਾਂ ਮੰਗਣੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਰਮ ਵਿਚ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਤੌਰ ਤੇ ਦਾਖਲ ਹੈ। ਗਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਹੈ ਤੇ ਬਾਪ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਨੇ? ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ:

ਦਾ ਹਿੰਦੂ ਲਾਣਾ ਇਕ ਥਾਂ ਇਕਠਾ ਕਰ ਲਉ, ਸਭ ਦੇ ਇਸ਼ਟ ਤੇ ਅਕੀਦੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਵੱਖਰੇ ਦਿੱਸਣਗੇ। ਇਸਲਈ ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਅਜ ਜੇ ਸਮੁੱਚੇ ਹਿੰਦੂ ਸਮਾਜ ਵਲੋਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਉੱਪਰ ਬਹੁ ਪੱਖੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਾਰੂ ਵਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨਾਲ ਇਸਦਾ ਸਿਧਾ ਟਾਕਰਾ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਹ ਕੋਈ ਔਵੇਂ ਨਿੱਕੀਆਂ ਮੋਟੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੇ ਜਾਂ ਸਿਰਫ ਇਲਾਕਾਈ ਮਸਲਿਆਂ, ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ, ਭੋਮਾਂ, ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਜਾਂ ਕੋਈ ਜਾਤੀ ਰੋਜਸ਼ਾਂ ਉੱਪਰ ਹੀ ਅਧਾਰਤ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨਾਲ ਇਹ ਟੋਕਰ ਪੰਥਕ ਸਿਧਾਂਤ ਨਾਲ ਟਕੌਰ ਹੈ। ਇਹ ਲੋਕ ਸਾਡੇ ਸਿਧਾਂਤ, ਵਿਰਸੇ, ਸਭਿਆਚਾਰ, ਸਿੱਖ ਸਰੂਪ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਵਲੱਖਣ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਹਸਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਢਿੱਡ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਗਾਲ ਸਾੜ ਦੇਣ ਤੇ ਜਜ਼ਬ ਕਰ ਲੈਣ ਦੀ ਖੋਟੀ ਨੀਯਤ ਧਾਰਨ ਕਰੀ ਬੈਠੇ ਨੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨੇ ਜੋ ਹਾਲ ਬੁਝਮੰਤ ਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਇਹ ਉਹੋ ਹਾਲ ਹੁਣ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਸੁਪਣੇ ਲੈ ਰਹੇ ਨੇ। ਪਰ ਜਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਆਸ ਪੂਰੀ ਹੁੰਦੀ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦੀ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਹ ਲੋਕ ਹੁਣ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਉੱਤਰ ਆਏ ਨੇ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਅੱਜ ਇਹ ਹਿੰਦੂ ਪੰਥਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾਤਾ ਪਵਿੱਤਰ ਤੇ ਮਹਾਨ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਅਰਥਾਤ ਗਿਆਨ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਸੰਮਿਆਂ ਉੱਪਰ ਭਿਆਨਕ ਵਾਰ ਤੇ ਮਾਰੂ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਪੱਕੀ ਠਾਣੀ ਬੈਠੇ ਨੇ।

ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਸਨਮੁਖ, ਸਿਖਰ ਦੁਪਹਿਰ ਸਿਰ ਤੇ ਆ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਬੜੇ ਜੋਸ਼ ਤੇ ਜਜ਼ਬੇ ਨਾਲ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਨੀਆਂ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੇਰੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਬਾਰਬਾਰ ਉੱਠ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨਾਲ ਤਾਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਕਿਸੇ ਪੱਖੋਂ ਵੀ ਅਰਥਾਤ ਵਿਚਾਰ ਧਾਰਕ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ, ਇਤਹਾਸਕ ਤੇ ਵਿਰਸੇ ਪੱਖੋਂ ਕੋਈ ਇਕ ਗੱਲ ਵੀ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੀ। ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਕਥਨ ਮੁਤਾਬਿਕ ਤਾਂ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਹੀ ਇਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਬੋਲ ਬਾਲੇ ਦਾ ਸੰਕਲਪ, ਧਰਮ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚਕਾਰ ਅਟੋਟ ਸਾਂਝ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ, ਸੰਗਤ ਤੇ ਪੰਗਤ ਦੀ ਸਿਧਾਂਤਕ ਸਾਂਝ, ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਰਵ ਉੱਚਤਾ, ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ ਦਾ ਚੁਝਾਰੂ ਬੋਲਾ, ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਾਲਾ ਇਤਹਾਸ, ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਅਮੀਰ ਵਿਰਸਾ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ, ਆਦਰਸ਼ ਤੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ, ਜਹਾਂ ਜਹਾਂ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਤਹਾਂ ਤਹਾਂ ਗਛਿਆ ਰਾਮੈਰ ਦਾ ਬਲਵਾਨ ਤਸੱਵਰ, ਭੰਡੇ ਭੁੰਗੇ ਜੁਗੇ ਜੁਗ ਅਟੱਲ ਤੇ ਨਗਾਰੇ ਉੱਪਰ ਚੱਟ ਲਾਉਣ ਦੀ ਪਰਪਾਟੀ ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਦੇ ਝੁਲਦੇ ਹੋਏ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ, ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਧਾਰਮਕ ਇਤਹਾਸਕ ਮਹਾਨਤਾ, ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਨਿਆਰਾਪਣ ਤੇ ਇਸਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਹਸਤੀ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ, ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਤੇ ਘੋਲਾਂ ਭਰਿਆ ਜੀਵਨ ਇਕ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਵੰਗਾਰ ਲਗਦੇ ਨੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅੰਦਰ ਜੋ ਸਮਾਜਕ ਸੱਚ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ (ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਵਾਦ) ਦੀਆਂ ਠੱਗੀਆਂ ਠੱਗੀਆਂ, ਨੀਚ ਤੇ ਅਨ-ਮਨੁੱਖੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ, ਵਿਤਕਰੇ ਭਰੀਆਂ ਸੱਚਾਂ ਤੇ ਨੀਤੀਆਂ ਕਰਮ ਕਾਂਡੀ ਰਹ-ਗੀਤੀਆਂ, ਸਮਾਜ ਦੇ ਪਛੜੇ ਹੋਏ ਵਰਗਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਘ੍ਰਿਟਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ, ਅਖਾਉਤੀ ਸੁੱਚਤਾ ਤੇ ਉੱਚਤਾ, ਅੱਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਧਾਰਨਾਵਾਂ, ਪਸ਼ੂ ਪੂਜਾ ਤੇ ਬੁੱਤ ਪੁਸ਼ਤੀ ਪ੍ਰਤੀ ਮਨੋਤਾਂ, ਦੇਭੀ ਤੇ ਖੋਟੀਆਂ ਰੁਚੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਤੇ ਕਰਮ ਪੱਖੋਂ ਸੱਚ-ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੇ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦਾ ਪਾਜ ਉਘੇੜਿਆ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਤੇ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉੱਕਾ ਨਹੀਂ ਭਾਉਂਦਾ।

ਸੰਤ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ, ਨੌਜਵਾਨੇ, ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਵਾਲਿਓ! ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਮੈਂ ਸਿਰਫ ਬਾਹਰੋਂ ਆਏ ਇਨ੍ਹਾਂ

ਸਿਖਾਂ ਨਾਲ ਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ, ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਵੀ ਚਿਤਵਨ ਤੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸਮਝਨ ਵਾਲੀਆਂ ਨੇ। ਏਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚੋ, ਵਿਚਾਰੋ ਤੇ ਦੂਸਰਾਂ ਦੇ ਹਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਧਰਮ ਤੇ ਪੰਥ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਲਈ ਹੁਣ ਮਨੋਂ ਕਰਕੇ ਕਮਰ ਕੱਸੋ ਕਰ ਲਵੋ। ਪੁਲੀਸ ਫੌਜ ਤੇ ਸਿਵਲ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਵਿਭਾਗਾਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਜਾਂ ਕੋ ਮਿਲੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਅੰਦਰ ਇਹ ਗੱਲ ਕੁੱਟ ਕੁੱਟ ਕੇ ਭਰ ਦਿਓ ਕਿ ਹੁਣ ਹਿੰਦੂ ਦੇ ਏਕਤਾ ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਖੰਡਤਾ ਦੇ ਫਰੇਬੀ ਨਾਅਰੇ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਆਕੇ ਐਵੇਂ ਕਿਹਰੇ ਗੁਮਰਾਹ ਨਾ ਹੋ ਜਾਣ ਸਗੋਂ ਜਥੇਬੰਦ ਹੋ ਕੇ ਪੰਥ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਣ ਲਈ ਸੋਚਣ ਵਿਚਾਰਨ। ਫੌਜ ਤੇ ਪੁਲੀਸ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾ ਦਿਓ ਕਿ ਉਹ ਗੁਲਾਮ ਹਨ, ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਗੁਲਾਮ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪੰਥ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵਾਸਤੇ ਹਰਾਵਲ ਦਸਤਾਂ ਵਜੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਅਗੇ ਹੋ ਕੇ ਲੜਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਕ੍ਰਿਤਘਣ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਘਾਤਕ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਪਾਸੋਂ ਹਸਾਬ ਕਤਾਬ ਲੈਣ ਦੀ ਗੱਲ ਹੁਣ ਤੋਂ ਹੀ ਸੋਚ ਛੱਡਣ। ਮੁਲੀ ਤਨਖਾਹ ਦੀ ਖਾਤਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੋਪਾਂ ਲਈ, ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖਾਸਾ ਦੁੱਧ ਪੀ ਕੇ ਵੀ ਜਹਿਰ ਫੱਡਦਾ ਹੈ, ਐਵੇਂ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਨਾ ਗਵਾਉਂਦੇ ਫਿਰਨ। ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਉੱਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਹੁਤ ਅਹਿਸਾਨ ਹਨ। ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਵਲੋਂ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਇਜ਼ਤ ਪਤ ਤੇ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਖਾਤਰ ਇਕ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਨਿਰੰਤਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨਾਲ ਇਤਹਾਸ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜੇਕਰ ਅੱਜ ਹਿੰਦੂਸਤਾਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਰੇ ਜਾਂ ਮਹਿਕਮੇ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਤੇ ਅਫਸਰ ਤਲਬ ਤਨਖਾਹ ਪਾ ਰਹੇ ਨੇ ਤਾਂ ਉਹ ਕੋਈ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਅਹਿਸਾਨ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਹ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਤੇ ਅਫਸਰ ਤਾਂ ਉਥੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਚੋਂ ਐਵੇਂ ਬੁਰਜ਼ਾ ਜਿੰਨਾ ਹੀ ਹਿੰਸਾ ਵਸੂਲ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ। ਇਸ ਲਈ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਭਾਰਤ ਦੀ ਫੌਜ ਜਾਂ ਪੁਲੀਸ ਅੰਦਰ ਤਨਖਾਹ ਤਲਬ ਪਾਉਂਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਉਹ ਪੰਥ ਉੱਪਰ ਹਿੰਦੂ ਸਮਾਜ ਤੇ ਰਾਜ ਵਲੋਂ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਮਾਰੂ ਹਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਖੀਂ ਵੇਖਕੇ ਵੀ ਅਨਭਿੰਨ ਕਰੀ ਜਾਣ ਤੇ ਸਬਰ ਦਾ ਘੁੱਟ ਭਰਕੇ ਬਹਿ ਰਹਿਣ। ਹਰ ਸਿੱਖ ਉੱਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਮਕਰੂਜ਼ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਪੰਥ ਨੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਜੋ ਹਿੰਦੂਆਂ ਤੇ ਹਿੰਦੂਸਤਾਨ ਉੱਪਰ ਲਗੂ ਪਸੀਨਾ ਇਕ ਕਰਕੇ ਘਾਲਣਾ ਤੇ ਸਿੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬੇਧਾਰਾ ਪਨ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਹ ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਜੋ ਅੱਜ ਸੰਤਾਲੀ (1947) ਈਸਵੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਵਚਨਾਂ ਤੇ ਕੋਲਾਂ ਇਕਰਾਰਾਂ ਤੇ ਮੁੱਕਰ ਗਏ ਨੇ, ਵਾਪਸ ਲੈਣਾ ਹੈ।

ਅਲ ਇਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿਧੇ ਰੂਪ 'ਚ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਜਦ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਹਟਵਿਆਂ ਕਰਕੇ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਲ ਇਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪੰਦਰਾਂ ਵੀਹ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨਾਲ, ਜੋ ਹੁਣੇ ਹੁਣੇ ਹੀ ਗੁਰੂਰਾਮ ਦਾਸ ਸਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਆਏ ਸਨ, ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਆਪ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਬੁਲਾਉਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਕਿਹਾ, 'ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੀ, ਆਪ ਸਾਰੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਜਥਾ ਜਰਾ ਇਧਰ ਮੇਰੇ ਵਲ ਲਿਆਉ।'

ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਹੋ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜਦ ਦੂਸਰੇ ਨੌਜਵਾਨ ਵੀ ਸੰਤਾਂ ਦੁਆਲੇ ਸਨਮੁਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਾਹਵਾ ਵੱਡਾ ਅਰਧ ਘੇਰਾ ਬਣਾਈ ਬੈਠੇ ਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ

ਵਿਚ ਹੀ ਸਮਾ ਗਏ ਤਾਂ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਉੱਪਰ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਫਿਰ ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ,

'ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੀ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਤਿਆਰ-ਬਰ ਤਿਆਰ ਰਖੋ, ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀਆਂ ਜ਼ਮਾਵਾਰੀਆਂ ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਹੀ ਸੰਭਾਲਣੀਆਂ ਨੇ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਤਾਂ ਹੁਣ ਬਹੁਤ ਹੱਦ ਤਕ ਖ਼ੁਸ਼ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਹ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਤਾਂ ਆਪ ਵੀ ਚਿਕੜ ਵਿਚ ਫਸੀ ਹੋਈ ਆ ਤੇ ਕੌਮ ਨੂੰ ਵੀ ਚਿਕੜ ਵਿਚ ਫਸਾਈ ਰਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਤਾਂ ਹੁਣ ਕੋਈ ਬਹੁਤੀ ਆਸ ਨਹੀਂ ਰਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਇਸ ਲਈ ਹਰ ਜਥੇਬੰਦੀ ਤੇ ਧਰਮ ਕਰਮ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅਗੇ ਲਿਆਓ। ਜੇ ਪੰਥ ਅੰਦਰ ਪੁਰਾਣੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਚੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਪੰਥ ਦੀ ਖਾਤਰ ਸਿਰ ਦੇਣ ਦੇ ਰਾਹ ਤੇ ਤੁਰਦਾ ਦਿੱਸੇ, ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨਾਲ ਮਨੋਂ ਕਰਕੇ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਦਿੱਸੇ, ਮਨ ਦਾ ਖੋਣਾ ਤੇ ਅੰਦਰੋਂ ਬਾਹਰੋਂ ਮੀਸਨਾ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਕਾਇਰ ਤੇ ਬੁਰਜ਼ੀ ਦਿੱਖ ਵਾਲਾ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਚੰਗਧਰਾਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਤੇ ਜਥੇਦਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀਆਂ ਦਾ ਭੁੱਖਾ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਚਹੇਤਾ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਚਕਵਾਂ ਚੁਲ੍ਹਾ, ਤੰਤਾਚਸਮ, ਦਮਗੋਜਬਾਜ਼ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਕੌਮ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਨੂੰ ਦੁਸ਼ਮਨ ਵੇਰੀਆਂ ਅੱਗੇ ਗਹਿਣੇ ਪਾਉਣ ਤੇ ਦਾਅ ਉੱਪਰ ਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਅਗਵਾਦੀ ਤੇ ਤਜਰਬੇ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਲਾਭ ਜ਼ਰੂਰ ਉਠਾਉਂਦੇ ਰਿਹੋ। ਪਰ ਮੇਰੀ ਦਿਲੀ ਇਛਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਈਮਾਨਦਾਰੀ, ਨੈਕਨੀਯਤੀ, ਸਚਾਈ, ਹਿਮਤ ਹਸਲੇ ਤੇ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਪ ਅਗੇ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੌਮ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਸ਼ਰਾਬੀ ਤੇ ਨਸ਼ਈ ਅਤੇ ਸਵਾਰਥੀ ਵਿਭਚਾਰੀ ਵਕਾਉ ਤੇ ਦਗੋਬਾਜ਼ ਲੀਡਰ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਜੁੱਤੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿਓ, ਮੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ਪੂਰਨ ਖੁਲ ਹੈ।'

'ਮਹਾਰਾਮਪੁਰਸ਼, ਇਸਤਰਾਂ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਇਸਤਰਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਪੰਥ ਦਾ ਖਹਿੜਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣਾ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਇਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਪੰਥ ਨਾਲ ਦਗਾ ਕਰਨ ਤੇ ਪਰੇਹ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਰਾਹ ਉੱਤੇ ਚਲਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਮਸੰਦਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੇਲ ਦੇ ਕੜਾਇਆਂ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਤਲਣਾ ਤੇ ਸਾੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅੱਜੇ ਪਾਪੀ ਤੇ ਪੰਥ ਘਾਤਕ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਜੇਤੇ ਝੜਵਾ ਕੇ ਤੇ ਲੋਗਰ ਦੇ ਬਰਤਨ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਾ ਕੇ ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਦੇਣਾ ਤਾਂ ਭਾਰੀ ਗੁਨਾਹ ਹੈ। ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੀ ਕਿਸੇ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਤੇ ਗੱਦਾਰੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਨਾਕਾਮੀਆਂ ਦੇ ਹਨੇਰਿਆਂ ਵਲ ਧਕਦਾ, ਉਸਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਆ। ਅੱਜ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਜਿੰਨੀ ਮਾਰ ਖਾ ਰਿਹਾ ਉਹ ਇਸਤਰਾਂ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਹਥੋਂ ਖਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵਲੋਂ ਅਖਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਢਿੱਲ ਮੱਠ ਤੇ ਖੁਲ੍ਹ ਦੀ ਨੀਤੀ ਕਾਰਨ ਖਾ ਰਿਹਾ। ਇਹ ਆਗੂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੁਰਾਣੇ ਵਕਤਾਂ ਦੇ ਰਾਜਿਆਂ ਮਹਾਰਾਜਿਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਵ-ਸਰਵਾ ਸਮਝੀ ਬੈਠੇ ਨੇ। ਜੋ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਪਰ ਸੰਗਤ ਦਾ ਅਰਥਾਤ ਕੌਮ ਦਾ ਕੁੰਡਾ ਕਾਇਮ ਆ ਤਾਂ ਇਹ ਫਿਰ ਮਨ-ਮਤੀਏ ਕਿਉਂ ਬਣਣ ਤੇ ਪੈਰ ਪੈਰ ਉੱਪਰ ਪੰਥ ਨੂੰ ਧੋਖੇ ਵਿਚ ਰੋਕ ਕੇ ਮਕਰ ਫਰੇਬ ਦੇ ਰਾਹ ਉੱਪਰ ਕਿਉਂ ਚੱਲਣ। ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਪੰਥ ਦੇ ਝੰਡਾ ਬਰਦਾਰ ਬਣੀ ਬੈਠੇ ਬਹੁਤੇ ਆਗੂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਰਾਹ ਵੱਲ ਵਧਣ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਵਧਰੀ ਰਹੀ ਪੰਥ ਨੂੰ ਉੱਪਰ ਝਾਕਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦੇ। ਆਕੀ ਮਹਾਰਾਮਪੁਰਸ਼, ਏਸ ਗੱਲ ਦਾ ਮੈਂ ਆਪ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਵਾਉਂਦਾ ਕਿ ਸਭ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਜੋ

ਗੁਰੂ ਘਰ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਪ੍ਰਤੀ ਸੱਚੇ ਦਿਲੋਂ ਜਜ਼ਬਾ, ਅਕੀਦਤ ਤੇ ਪਿਆਰ ਰਖਦੇ ਨੇ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਅਸਲ ਸ਼ਕਲ ਅਤੇ ਕਰਤੂਤ ਤੇ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਗਏ ਨੇ ਉਹ ਤਾਂ ਹੁਣ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ ਤੇ ਪ੍ਰਗਰਾਮ ਮੰਗ ਰਹੇ ਨੇ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਕੋਈ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਕਿਸੇ ਚਗਲੇ ਹੋਏ ਤੇ ਦੋਗਲੇ (ਹਿੰਦੂ ਖਨਵਾਦਿਆਂ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ ਪਾਲਣ, ਹਿੰਦੂ ਰਹੁ ਰੀਤੀਆਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਣ ਤੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਗੋਦਾਰ ਖਨਵਾਦੇ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ) ਟੋਬਰ, ਕਬੀਲੇ ਨਾਲ ਬੱਝਾ ਹੋਇਆ ਹੀ ਨੌਜਵਾਨ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦੀ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਬਾਕੀ ਸਭ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਹੁਣ ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਤਿਆਰ ਬਰ ਤਿਆਰ ਨੇ।

ਜੇ ਕਿਧਰੇ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਹਮਲਾ ਬਲ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਗੱਲ ਫਿਰ ਆਖਰ ਇਕ ਦਿਨ ਖਾਲਿਸਤਾਨ 'ਤੇ ਹੀ ਜਾ ਕੇ ਮਥੂ। ਇਸ ਤੋਂ ਉਹੋ ਨਹੀਂ ਖਲੋਣ ਲੱਗੀ। ਬਾਬਓ, ਜਿਸਤਰਾਂ ਤੁਸੀਂ ਹੁਣ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਖੁੱਲੇ ਆਮ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਜੋ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਅਵੱਸ਼ ਬਣਕੇ ਰਹੇਗਾ, ਤੁਸੀਂ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖੋ ਕਿ ਲੱਖਾਂ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇਹ ਪੁਣ ਧਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਫੇਰ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹੇ ਉੱਪਰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਝੰਡਾ ਝੁਲਾ ਕੇ ਦਮ ਲੈਣਗੇ ਤੇ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਆਪਣੀ ਲੜਾਈ ਜਾਰੀ ਰਖਣਗੇ ਜਿਨੀ ਦੇਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਸ਼ੇ-ਉਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ।

ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਦ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਤੇ ਮਨੋ-ਬਲ ਬਾਰੇ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੱਸਿਆ ਤਾਂ ਸੰਤ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ। ਸੰਤ ਫਿਰ ਝੱਟ ਹੀ ਕੁਝ ਵਿਤੋਂ ਵੱਧ ਗੰਭੀਰ ਜਿਹੇ ਹੋ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ:

'ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਰੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਆਪਣੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੇ ਇਰਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਮਨੋ ਕਰਕੇ ਸਮਝ ਜਾਣ ਤੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਚੁਝਾਹੂ ਤੇ ਸੱਚੇ ਸੁੱਚੇ ਸਿਘਾਂ ਵਾਲੇ ਗੁਣ ਪੈਦਾ ਕਰ ਲੈਣ। ...ਸਿੰਘ, ਹੁਣ ਜ਼ਰਾ ਮੇਰੀ ਏਸ ਗੱਲ ਵੱਲ ਉਚੇਚਾ ਧਿਆਨ ਦਿਓ। ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਅਪਣੇ ਇਤਹਾਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਣ ਲੱਗਿਆਂ ਕਦੀ ਏਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਲਈ ਬਹੁਤਾ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦੀਆਂ ਤੇ ਉਤਸ਼ਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਡੇ ਵਡੇਰਿਆਂ ਤੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਨੇ ਕਿੰਨੀ ਲੰਮੀ ਉਮਰ ਭੋਗੀ ਹੈ। ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਏਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਹੀ ਬਲ ਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਨੇ ਤੇ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਵਿਚ ਕੀ ਕੀ ਮਹਾਨ ਕਰਮ ਕਮਾਏ ਤੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਪੁਰਨੇ ਪਾਏ ਨੇ। ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸੰਨ ਸਤਾਲੀ (ਈਸਵੀ 1947) ਦੀ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਜੋ ਸਾਲ ਤਕ ਹੋਰ ਜੀਉਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਤਾਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਉਸਦਾ ਕੀ ਭਾਅ ਸੀ। ਪਰ ਜੇ ਉਹ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਖੁਦ ਮੁਖਤਿਆਰੀ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਨੌਸ ਕਦਮ ਉਠਾਂਦੀ ਤੇ ਪੰਥ ਦੀ ਝੱਲੀ ਵਿੱਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪਾ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਕੌਮ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਪੰਥ ਕੁਝ ਨਰਾਲੀ ਹੀ ਸ਼ਾਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੁੰਦੇ। ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਅਜ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਇਹ ਦੌਰ ਨਾ ਵੇਖਣਾ ਪੈਂਦਾ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਜੋ ਪੰਥਕ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ, ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਬਲ ਬਾਲੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਹਸਤੀ ਅਤੇ ਚੌਕੀਆਂ ਝੰਡੇ ਝੁੰਗੇ ਚੁੰਗੇ ਚੁੰਗੇ ਅਟਲ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਨੱਕਰ ਮਾਰੀ ਸੀ ਤਾਂ ਅੱਜ ਉਸ ਗਲਤੀ ਦਾ ਖਾਲਿਆ ਜਾ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੰਥ ਨੂੰ ਭੁਗਤਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੌਮ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਇਕ ਸਿਆਸੀ ਰਾਜਸੀ ਭੁੱਲ

ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਜਾਂ ਗਦਾਰੀ ਕਦੀ ਵਾਰ ਉਸ ਕੌਮ ਨੂੰ ਦੁੱਖਾਂ ਕਸ਼ਟਾਂ, ਖੱਜਲ ਖੁਆਰੀ, ਥੋਪੜੀ ਅਤੇ ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਮੌਤ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਧੱਕ ਦੇਂਦੀ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਦਾ ਇਕ ਵਾਰ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਫਿਰ ਹੋਥ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੇਗਨ ਲਈ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬੜਾ ਲਹੂ ਭੱਲਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਬੰਧੀ ਜਾਨ ਜੋਖੋਂ ਭਰਿਆ ਘੱਲ ਤੇ ਸਿੰਘਰਸ਼ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਕੌਮ ਵੱਲੋਂ ਜਦ ਕਿਸੇ ਮੁਨਾਸਬ ਸਮੇਂ ਉੱਤੇ ਠੀਕ ਫੈਸਲੇ ਨਹੀਂ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਸਹੀ ਮੰਜ਼ਲ ਨਹੀਂ ਮਿਥੀ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਕੌਮ ਦੇ ਪੱਲੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦਰਦਾਂ ਤੇ ਝਟਕਣਾਂ ਅਤੇ ਕੰਡਿਆਲੇ ਰਾਹਾਂ ਉੱਪਰ ਚਲਣ ਕਰਕੇ ਅਸਹਿ ਮਜ਼ੀਬਤਾਂ ਦਾ ਪੈਣਾ ਅਵਸ਼ਕ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੇਰੀ ਸਮੂਹ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਤੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਦਾਇਤ ਹੋ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਪੰਥ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਇਕਮੁੱਠ ਹੋ ਕੇ ਰਣ ਤੌਰੇ ਵਿਚ ਉਤਰਨ ਦੇ ਰਾਹ ਨੂੰ ਅਪਨਾਉਣਾ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਠੀਕ ਤੇ ਨੌਸ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਦੀ ਸਿੱਧ ਤੇ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ ਅਪਨਾਈ ਰੱਖਣਾ। ਪੰਥਕ ਪੱਧਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਲੱਗਿਆਂ ਕਦੀ ਭੁੱਲ ਕੇ ਵੀ ਪਿਲੀ ਤੇ ਦੁਬਿਧਾ ਵਾਲੀ ਪਾਲਸੀ ਨਾ ਅਪਨਾਉਣਾ। ਸਥਿਤੀ ਤੇ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਚੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਾਰੀ ਤਸਵੀਰ ਸਾਫ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪੰਥਕ ਆਸ਼ੇ ਉਦੇਸ਼ ਤੇ ਮੰਤਵ ਬਾਰੇ ਪੂਰਾ ਪੂਰਾ ਅਨੁਭਵ ਤੇ ਗਿਆਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਗੂ ਚੁਣਨ ਲੱਗਿਆਂ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਿਹਾਜ਼ ਬਾਜ਼ੀ 'ਚ ਨਹੀਂ ਪੈਣਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਘਾਤਕ ਭੁੱਲ ਨੂੰ ਅੱਢੇ ਓਪਰੀ ਨਜ਼ਰੇ ਨਹੀਂ ਵੇਖਣਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸਨੂੰ ਸਰਸਰੀ ਚੋਰ ਤੇ ਬਖਸ਼ੀ ਤੁਰੇ ਜਾਣਾ। 'ਜਿੰਡੀ ਵੱਡੀ ਭੁੱਲ ਓਡੀ ਵੱਡੀ ਸਜਾ' ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਸਦਾ ਜੀਉਂਦਾ ਰਹਿਓ।

ਪੰਥ ਦੇ ਵਾਲੀ, ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸਥਾਪਤ ਮਸੰਦਾਂ ਨੂੰ ਤੋਲ ਦੇ ਕੜਾਇਆਂ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਕੇ ਜੀਉਂਦਿਆਂ ਸਾੜ ਦੇਣ ਦੀ ਸਜਾ ਇਸ ਕਰਕੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਸਿੱਖੀ ਸੇਵਕੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਪੰਥਕ ਸਿਧਾਂਤ ਤੇ ਰਵਾਇਤਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਚੱਲਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ, ਪੰਕੇ ਨਸ਼ਈ ਤੇ ਵਿਭਚਾਰੀ ਬਣ ਗਏ ਸਨ, ਪੰਥ ਦੇ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਤੇ ਸੁਪਣਿਆਂ ਨਾਲ ਖਲਵਾੜ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ, ਸੇਵਾ ਘਾਲਨਾ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਗੁਰੂ ਛੱਡ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤਾ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੇ ਚੋਲੇ ਚਾਟੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ।

ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਟਿਕਾ ਪੁੱਤਰ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਰਾਇ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ 'ਚੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਏਸ ਕਰਕੇ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਰਾਇ ਨੇ ਉਸ ਜ਼ਮਾਵਾਰੀ ਨੂੰ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਤੇ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਨਭਾਇਆ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਵਕਤ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਤੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅੰਗਰੇਜ਼ੋਬ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਭੇਜਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੋਂਪੀ ਗਈ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਰਾਇ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੋਬ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਿੱਖ ਮੱਤ ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਅਧਿਆਤਮਕ ਸਮਾਜਕ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਅਤੇ ਅਲਾਹੀ ਗੁਣਾ ਲੱਖਣਾ ਨੂੰ ਓਜਾਗਰ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਖਾਤਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਕੇਵਲ ਇਕ ਅੰਖਰ ਹੀ ਬਦਲਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਸਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਉਸਨੂੰ ਪੰਥ ਤੋਂ ਸਦਾ ਲਈ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਇਥੇ ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਕਈ ਆਗੂ ਇਕ ਇਕ ਦਿਨ ਦੇ ਵਿਚ ਕਈ ਸਾਰੀ ਵਾਰ ਝੂਠ ਮਾਰਦੇ, ਪੰਥ ਮਾਰੂ ਘਾਤਕ ਗਲਤੀਆਂ ਕਰਦੇ, ਉਪਦਰਵੀ ਕੌਮ ਕਰਦੇ, ਪੰਥ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਧੱਕੇ ਸਾਹੀ ਨਾਲ ਕੁਕਰਮ ਕਮਾਉਂਦੇ ਤੇ ਪੰਥਕ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਐਲਾਨੀਆਂ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ

ਫਿਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨੱਥ ਪਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਉਪਰਾਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਸਗੋਂ ਜਦ ਉਹ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰਦੇ ਕਮਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਸਟੇਜਾਂ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਾਨ ਤੇ ਚੜ੍ਹਤ ਵਖਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਦਮਗਜੇ ਮਾਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਪੁੱਛਣ, ਕਹਿਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਉਸਤਤ ਤੇ ਵਡਿਆਈ ਵਿਚ ਜੇਕਾਰੇ ਤੇ ਜੇਕਾਰੇ ਛੱਡਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਾਂ।

‘ਸਿਘ, ਜਦ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਬਿਨਾਂ ਸੋਚੇ ਸਮਝੇ ਤੇ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਕੇ ਇਸਤਰਾਂ ਦੀ ਵਿੱਲ ਵਖਾਈ ਤੁਰੇ ਜਾਵਾਂਗੇ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਪੰਥ ਦਾ ਘਾਤ ਹੁੰਦਾ ਤੁਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਰੁਲਦੀਆਂ ਰਹਿਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਜਿੱਤਾਂ ਵੀ ਮੰਜ਼ਲ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਬਦਲਦੀਆਂ ਰਹਿਣਗੀਆਂ।’

ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਪਿਛੇ ਜੇਕਾਰੇ ਛੱਡਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਵੇਖ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਬੰਦੇ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੇ ਤਕਰੀਰ ਸੁਣਕੇ ਜੇਕਾਰੇ ਛੱਡਨ ਲੱਗੇ ਹਾਂ ਉਸਦਾ ਅਸਲ ਕਰਦਾਰ ਤੇ ਖਾਸਾ ਕੀ ਹੈ? ਇਹ ਵਿਅਕਤੀ ਮਨ-ਬਚ-ਕਰਮ ਪੱਖੋਂ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਪੂਰਾ ਸੂਰਾ ਉਤਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਪੰਥ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਇਸਦਾ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ, ਭਾਈ ਵਾਦ ਤੇ ਭਤੀਜਾ ਵਾਦ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਤੋਂ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਪਾਕ ਸਾਫ਼ ਤੇ ਉੱਚਾ ਸੁੱਚਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਜਾਤ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸੰਗਤ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ? ਇਸ ਲਈ ਸਿਘ, ਮੇਰੀ ਤਾਂ ਆਪ ਸਭ ਪਾਸ ਇਹ ਹੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਮਲਾਹਾਂ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕੌਮ ਦੀ ਬੇੜੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ, ਕਰਜ਼ੇਗੀਆਂ, ਲਾਲਸਾਵਾਂ, ਦੁਸ਼ਮਣ ਪਿਰਾਂ ਨਾਲ ਸਾਜਬਾਜ਼ ਤੇ ਗਦਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਘੁੰਮਨ ਘੇਰ ਵਿਚ ਫਸਾ ਛੱਡਿਆ ਹੈ ਉਸ ਬੇੜੀ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਰਲਮਿਲ ਕੇ ਹਮਲਾ ਮਾਰੋ ਤੇ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਕੌਮ ਦੀ ਬੇੜੀ ਦੇ ਚੱਪੂ ਭੁੱਲ ਕੇ ਵੀ ਇਹ ਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੇ ਮਲਾਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਵਡਾਇਓ। ਨੌਜਵਾਨਾਂ, ਉਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰ ਘਰ ਦਾ ਓਟ ਆਸਰਾ ਮੰਗੋ ਤੇ ਕਮਰਕੱਸੇ ਕਰਕੇ ਆਪ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਉਤਰੋ। ਸਮੇਂ ਦੀ ਨਬਜ਼ ਤੇ ਚਾਲ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਪੂਰੀ ਖਬਰਗੀਰੀ ਤੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰੀ ਨਾਲ ਪਛਾਣ ਕੇ ਚਲਦੇ ਰਹੋ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰ ਘਰ ਦਾ ਓਟ ਆਸਰਾ ਮੱਲੋ ਤੇ ਯੁਗਾਂ ਤੱਕ ਮੌਲੀ ਰਖਿਓ ਅਤੇ ਕਮਰਕੱਸੇ ਕਰਕੇ ਆਪ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਉਤਰੋ। ਪਰ ਯਾਦ ਰਖਿਓ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਖਾਤਰ ਜੁਝਨ ਦਾ ਰਾਹ ਕੋਈ ਅੱਵੇਂ ਸੋਖਾ ਜਿਹਾ ਰਾਹ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਬੜਾ ਹੀ ਜੁਮਾਵਾਗੇ ਵਾਲਾ ਤੇ ਜੱਖਮਾਂ ਭਰਿਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਬੜੀ ਸਿਦਕ ਸਬੂਰੀ ਤੇ ਸਿਰੜ ਮੰਗਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਪਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਘਾਲਨਾ, ਘਾਲਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਕਮਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਨੌਜਵਾਨ, ਜੋ ਗੱਲਾਂ ਦਾਸ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਗੁਰਮਤ ਕੋਪ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚ ਬਹਿ ਕੇ ਤੇ ਇਕ ਪਰਵਾਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘੁਲ ਮਿਲਕੇ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਚਿਤਾਰਦੇ ਰਹੇਗੇ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਉੱਪਰ ਚਲਦੇ ਰਹੇਗੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਪੰਥ ਦੇ ਗਲੋਂ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀਆਂ ਜੰਜੀਰਾਂ ਪੱਕੇ ਤੌਰ ਤੇ ਲੱਥ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਗੁਰਮਤ ਕੋਪ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਮੈਂ ਕੋਈ ਵੀ ਮਨ ਦੀ ਗੱਲ ਤੁਹਾਥੋਂ ਲੁਕਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ। ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਵਰਤਮਾਨ ਦਸ਼ਾ ਤੇ ਇਸਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਜਿਸਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਚਦਾ ਤੇ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਵਿਖੇ 32 ਨੰਬਰ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਦਫਤਰ ਜਾਂਦੇ ਰਹੋ ਤੇ ਉਥੋਂ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਬਾਰੇ ਸੋਧ ਲੈਂਦੇ ਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕਰਦੇ ਰਹੋ ਤਾਂ ਦਾਸ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਤੁਸੀਂ

ਪਿੰਡ ਪਿੰਡ ਤੇ ਕਸਬੇ ਕਸਬੇ ਅੰਦਰ ਜਾਕੇ ‘ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ’ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਬੱਲੇ ਅਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਜ਼ਿੰਦਾ ਬਾਦ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਲਿਖ ਲਿਖਕੇ ਘਰਾਂ, ਹਵੇਲੀਆਂ ਤੇ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀਆਂ ਦੀਵਾਰਾਂ ਭਰਦੇ ਰਹੋ ਤਾਂ ਦਾਸ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ। ਤੁਸੀਂ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਬਾਰੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਖੁੱਲ ਕੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਦੇ ਰਹੋ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਗੋਂ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚਾਰਾਂ, ਸੰਕਲਪਾਂ ਤੇ ਨਸ਼ਾਨੇ ਤੋਂ ਬਲ ਮਿਲਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਦਾਸ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਸੁਣ ਕੇ ਪਰਸੰਨ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਮਨੋ ਕਰਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਅੱਜ ਲੱਖਾਂ ਨੌਜਵਾਨ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਧਾਰ ਚੁੱਕੇ ਹੋ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਜਥੇਬੰਦ ਹੋਕੇ ਕੌਮ ਦੇ ਗਲੋਂ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀਆਂ ਜੰਜੀਰਾਂ ਲਾਹੁਣ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜਨ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਧਾਰ ਚੁੱਕੇ ਹੋ ਅਤੇ ਘੋਲ ਦੇ ਰਾਹ ਉੱਪਰ.....’

ਸੰਤ ਅਜੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪਰਗਟ ਕਰ ਹੀ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਗੜਵਈ ਸਿਘ ਫਿਰ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਸੰਤ ਦੇ-ਚਾਰ ਮਿਟ ਹੋਰ ਵਿਚਾਰ ਪਰਗਟ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਵਤਹਿ ਝੁਲਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਉੱਠੋਂ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਹੀ ਬੜੇ ਸਰਧਾ ਭਾਵ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸਨਮੁਖ ਖਲੋਤੇ ਹੋਏ ਸਿਘ ਦੇ ਮੱਦੇ ਉੱਪਰ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਮਾਤਾ ਜਿਹਾ ਹਲੂਣਦੇ ਹੋਏ ਉਥੇ ਖਲੋਤੇ ਹੋਏ ਸਿਘਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਬੜੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ,

‘ਸਿਘ, ਇਸ ਪੰਜ ਭੱਤਕ ਸਰੀਰ ਦਾ ਕੋਈ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਗੁਰੂਘਰ ਤੇ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਰਾਹ ਤੇ ਚਲਦਿਆਂ ਚਲਦਿਆਂ ਲੋਪੇ ਲੱਗ ਜਾਏ ਤਾਂ ਹੀ ਸਫਲ ਹੁੰਦਾ। ਸਿਘ, ਸੋਨਾ ਕੁਠਾਲੀ ‘ਚ ਪੈਕੇ ਤੇ ਅੱਗ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹਕੇ ਹੀ ਕੁੰਦਨ ਬਣਦਾ ਅੰਦਰੋਂ ਪਟਾਰੀ ‘ਚ ਸਾਂਭ ਸਾਂਭ ਰੱਖਿਆ ਆਪੇ ਹੀ ਕੁੰਦਨ ਨਹੀਂ ਬਣ ਜਾਂਦਾ।’

6.

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਅਜੇ ਸੰਗਤਾਂ 'ਚੋਂ ਉੱਠ ਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਣ ਲਈ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਆਕੇ ਬੈਠੇ ਹੀ ਸਨ ਕਿ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਆਦਿ ਨੀਮ ਫੌਜੀ ਫੋਰਸਜ਼ ਵਲੋਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਵਾਇਰਿੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ।

ਸੰਤ ਵਾਹਿਗ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਕੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਕੈਬਨ ਨੁਮਾ ਜਿਹੇ ਕਮਰੇ 'ਚੋਂ ਉੱਠ ਕੇ ਬਾਹਰ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਪਤਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਗੋਲੀ ਕੌਣ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ?

ਜਦ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਗੋਲੀ ਆਰਮੀ ਵਲੋਂ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਆਪ ਨੇ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਜਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਮੋਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਚਲੇ ਜਾਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਹਦਾਇਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਸਿਰਫ ਉਦੋਂ ਚਲਾਉਣੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਵਾਲੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦਿੱਸਣ।

ਸੰਤ ਉਥੇ ਬੈਠੀ ਖਲੌੜੀ ਹੋਈ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਮਹਿਫੂਜ਼ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਟਿਕ ਜਾਣ ਲਈ ਕਹਿ ਕੇ ਅਤੇ ਲੰਗਰ ਤੋਂ ਰਹਿੰਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਜਾਣ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਲੰਗਰ ਦੀ ਦੂਸਰੀ ਮੰਜਲ ਉੱਪਰੋਂ ਬੈਠੇ ਆ ਗਏ।

ਜਦੋਂ ਸੰਤ ਉਪਰਲੀ ਮੰਜਲ ਤੋਂ ਬੈਠੇ ਦੀ ਮੰਜਲ 'ਤੇ ਆਏ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੁਝ ਸੰਗਤਾਂ ਅਤੇ ਜਥੇ ਤੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਿੰਘ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਨ।

ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਜਦੋਂ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਤਾਬਤ ਤੋਂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਰ੍ਹਦੀ ਹੋਈ ਗੋਲੀ ਦੇ ਮਹੱਲ ਵਿਚ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਨੂੰ ਰੁੱਖ ਕਰਦਿਆਂ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਉਥੇ ਹੀ ਟਿਕੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕਿਹਾ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸੰਤ ਸੰਗਤਾਂ ਵਲੋਂ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਅਤੇ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਉੱਪਰ ਲੰਗਰ ਦੀ ਇਸ ਦੂਸਰੀ ਮੰਜਲ ਦੇ ਹਾਲ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਲਗਾਏ ਗਏ ਗੁਰਮਤ ਕੈਂਪ ਦੌਰਾਨ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਕਮਰਾ ਨੁਹਾ ਜਿਹੇ ਕੈਬਨਾਂ 'ਚੋਂ ਹੀ ਇਕ ਕੈਬਨ ਵਿਚ ਬੈਠ ਗਏ।

ਪਰ ਸੰਤ ਕੁਝ ਮਿਟ ਉਥੇ ਬੈਠੇ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਝੱਟ ਹੀ ਪਿਛੋਂ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਉਥੋਂ ਉੱਠ ਖਲੌੜੇ 'ਸਾਡਾ ਇਥੇ ਬੈਠੇ ਰਹਿਣ ਨਾਲੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਸਿੰਘ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਹੋਣਗੇ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਜੇ ਸਾਮਾਨ ਵੀ ਵੰਡਣਾ ਤੇ ਮੋਰਚਿਆਂ 'ਚ ਵੀ ਭੇਜਣਾ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ।

ਜਦ ਸੰਤ ਲੰਗਰ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਉਥੋਂ ਕੁਝ ਕਦਮਾਂ ਦੇ ਫਾਸਲੇ ਉੱਪਰ ਪੈਂਦੀ ਪੂਰਬੀ ਦਰਸ਼ਨੀ ਡਿਊਤੀ 'ਚੋਂ ਦੀ ਹੁੰਦੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜਥੇ ਤੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕੋਈ ਪੈਂਤੀ ਚਾਲੀ ਦੇ ਲਗਪਗ ਸਿੰਘ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਨ।

ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਸੰਤ ਪਰਕਰਮਾ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਬਣੇ ਬਰਾਮਦਿਆਂ 'ਚੋਂ ਦੀ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਸਿੰਘਾਂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਅੱਗੇ ਹੋਥ ਵਿਚ ਤੀਰ ਫੜੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਵਲ ਨੂੰ ਰੁਖ ਕਰੀ ਤੁਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਭਵਨ ਅਤੇ ਪਰਕਰਮਾ ਤੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਚੰਫੇਰੇ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਗਤਿਆਂ ਵਾਂਗ ਵਰ੍ਹ ਰਹੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਸੰਤ ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਡੋਲ ਚਿੱਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਕੁਦਰਤੀ ਚਾਲੋਂ ਅਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਕਦਮ ਪੁੱਟਦੇ ਹੋਏ ਕੋਈ ਪੰਜਾਂ ਸਿੱਤਾਂ ਮਿੰਟਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਵਿਚ ਹੀ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚ ਗਏ।

ਸੈਂਟਰਲ ਗੇਜਰਵ ਪੁਲੀਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨੀਮ ਸਰਕਾਰੀ ਫੋਰਸਿਜ਼ ਵਲੋਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਉੱਪਰ ਸਭ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵ ਪੂਰਨ ਇਮਾਰਤਾਂ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਉੱਪਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਤਾਬਤਤੋਂ ਫਾਇਰਿੰਗ ਦੀ ਪੈਂਛੜ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਫ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਪਰਗਟ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੋਰਸਿਜ਼ ਦੇ ਐਕਸ਼ਨ ਪਿਛੋਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੋਰਸਿਜ਼ ਵਲੋਂ ਸਮੁੱਚੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਬਾਕਇਦਾ ਫੌਜੀ ਮਨਸ਼ੁਬਾਬੰਦੀ ਤੇ ਹਿਕਮਤ ਅਮਲੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਘੇਰਾ ਬੰਦੀ ਤੇ ਮੋਰਚਾ ਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਵਲੋਂ ਤਾਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਘੇਰੇ ਘੇਰੇ ਕੋਈ ਇਕ ਫਰਲਾਂਗ ਦੀ ਦੂਰੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਤਿੰਨ ਫਰਲਾਂਗ ਦੀ ਦੂਰੀ ਤੱਕ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਮੋਰਚੇ ਬਣਾ ਰਖੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੋਰਚਿਆਂ 'ਚੋਂ ਕੋਈ ਡੇਢ ਦਰਜਨ ਦੇ ਲਗ ਪਗ ਮੋਰਚੇ ਤਾਂ ਐਸੇ ਸਨ ਜੋ ਬਹੁਤ ਹੀ ਉੱਚੀਆਂ ਉੱਚੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਉੱਪਰ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਇਸ ਪਰਕਾਰ ਦੀ ਮੋਰਚਾਬੰਦੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੈਂਟਰਲ ਗੇਜਰਵ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਸਮੁੱਚੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਸਥਿਤ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਖੁਲੀਆਂ ਖੁਲੀਆਂ ਵਲਗਣਾ ਵਾਲੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਇਮਾਰਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨੀਮ ਫੌਜੀ ਅੱਡਿਆਂ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਦਾ ਰੂਪ ਦੇ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਥਾਵਾਂ ਉੱਪਰ ਜਿਥੇ ਭਾਰੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਬਾਰੂਦ ਜਮਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਉਥੇ ਜੀਪਾਂ ਗੋਡੀਆਂ ਅਤੇ ਵਾਇਲੈਂਸ ਸਿਸਟਮ ਆਦਿ ਤਾਣੇ ਪੇਟੇ ਦਾ ਵੀ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ।

ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਵਲੋਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਮੋਰਚੇ, ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਪਰਕਰਮਾ ਦੀ ਉੱਤਰੀ ਦਰਸ਼ਨੀ ਡਿਊਤੀ, ਇਸਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ, ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਭਵਨ, ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਉਪਰਲੇ ਭਾਗ ਅਤੇ ਪਰਕਰਮਾ ਦੀ ਦੱਖਣੀ ਬਾਗ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਲਗਦੀਆਂ ਸਭ ਉੱਚੀਆਂ ਨੀਵੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਉੱਪਰ ਸਿੰਘੀ ਮਾਰ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੋਰਚਿਆਂ 'ਚੋਂ ਕੁਝ ਇਕ ਮੋਰਚੇ ਤਾਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪੂਰਬੀ ਭਾਗ ਉੱਪਰ ਵੀ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਸਿੰਘੀ ਤੇ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਤਿਰਸਵੀ ਮਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਪਰਕਰਮਾ ਦੀ ਪੂਰਬੀ ਦਰਸ਼ਨੀ ਡਿਊਤੀ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਪੈਂਦੇ ਭੁਰਜ ਜੋਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਆਚਲਵਾਲੀਆ, ਗੁਰੂਰਾਮ ਦਾਸ ਲੰਗਰ, ਅਕਾਲ ਹੋਸਟ ਹਾਊਸ, ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਸਰਾਂ, ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ, ਬਾਬਾ

ਅਟਲ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਆਦਿ ਅਸਥਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੋਰਚਿਆਂ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੀ ਮਾਰ ਹੋਣ ਆ ਰਹੇ ਸਨ।

ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਪੂਰਬ ਅਤੇ ਪੂਰਬ ਦਖਨ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਵੀ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਦੇ ਜੋ ਮੋਰਚੇ ਸਨ ਉਹ ਚੰਕ ਪਰਾਗਦਾਸ, ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ ਨੰਦ ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਚੰਕ ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ ਤੱਕ ਫੈਲੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਚੰਕ ਪਰਾਗਦਾਸ ਤੋਂ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ ਨੰਦ ਕਾਲਜ ਵੱਲ ਦੇ ਮੋਰਚੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਰਾਂ ਨਾਲ ਲਗਦੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵੱਡੀ ਟੋਕੀ (ਜਿਸ ਉੱਪਰ ਹੁਣ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਤੋਂ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਮੋਰਚਾ ਲਾ ਰੱਖਿਆ ਸੀ) ਸਰਾਂ ਦੀਆਂ ਉੱਪਰਲੀਆਂ ਮੰਜਲਾਂ ਅਤੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਉੱਪਰਲੀਆਂ ਮੰਜਲਾਂ ਉੱਪਰ ਵਾਰ ਕਰਦੇ ਸਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਚੰਕ ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਦੇ ਮੋਰਚੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਦੇ ਦਖਣੀ ਭਾਗ, ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੈਂਦੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਫੁੱਲੇ ਮੈਦਾਨ ਤੇ ਉਥੋਂ ਸਮੁੰਦਰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਲਈ ਭਾਰੀ ਖਰਤਾ ਬਣੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਨੇ ਜੋ ਕੰਪਲੈਕਸ ਤੋਂ ਦੱਖਣ ਪੱਛਮ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਮੋਰਚੇ ਕਾਇਮ ਕਰ ਰੱਖੇ ਸਨ ਉਹ ਦੱਖਣੀ ਦਰਸ਼ਨੀ ਡਿਉਡੀ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਉਂ ਜ਼ਰਾ ਦੂਰੀ ਉੱਪਰ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਕੁਝ ਇਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਉੱਪਰ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਗੁਬਚੇ ਨੂੰ ਸਿੱਧੀ ਟਿਕਾਵੀਂ ਮਾਰ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਇਸ ਪਾਸੇ ਵਲ ਵੀ ਸੈਂਟਰਲ ਗੇਜਰਵ ਪੁਲੀਸ ਅਤੇ ਬਾਰਡਰ ਸਕਿਊਰਿਟੀ ਫੋਰਸਿਜ਼ ਨੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਚੁੱਕਾਂ, ਇਮਾਰਤਾਂ ਅਤੇ ਖੁਲ੍ਹੀਆਂ ਕਸ਼ਾਦਾ ਵਲਗਣਾ ਤੇ ਥਾਵਾਂ ਉੱਪਰ ਆਪਣੇ ਅੱਡੇ ਟਿਕਾਣੇ ਪੱਕੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਇਮ ਕਰ ਰੱਖੇ ਸਨ ਅਤੇ ਅਫਸਰਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਲੋਂ ਗਸ਼ਤ ਤੇ ਚੌਕਿੰਗ ਦਾ ਚੰਕ ਬਰਾਬਰ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ।

ਪਰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪੱਛਮ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਆਦਿ ਪੈਰਾ ਮਿਲਟਰੀ ਫੋਰਸਿਜ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮੋਰਚਾ ਨਜ਼ਦੀਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੈਂਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਸਥਿਤ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਅਤੇ ਸੱਜੇ ਖੱਬੇ ਲਗਦੇ ਸਭ ਗਲੀ ਬਜ਼ਾਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਤੰਗ ਤੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਪੈਂਦੇ ਨੇ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਸਤਿਆਂ 'ਚ ਜਿਥੇ ਜੀਪਾਂ ਗੋਡੀਆਂ ਦਾ ਗੁਜ਼ਰਨਾ ਨਾਮੁਮਕਿਨ ਸੀ ਉਥੇ ਇਸ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਸਮਝਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਦੀਆਂ ਉੱਚੀਆਂ ਤੇ ਮੋਰਚਾ ਬੰਦੀ ਦੇ ਪੱਖ ਮਹੱਤਵ ਪੂਰਨ ਇਮਾਰਤਾਂ ਉੱਪਰ ਜੱਥੇ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਸੀ, ਪਰ ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਗਲੀ ਮੁਹੱਲਿਆਂ ਤੇ ਬਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਅਤੇ ਬਾਰਡਰ ਸਕਿਊਰਿਟੀ ਫੋਰਸਿਜ਼ ਦੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਦਸਤਿਆਂ ਦੀ ਪੈਦਲ ਗਸ਼ਤ ਨਿੰਤਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਇਸਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਪਾਸੇ ਦੇ ਗਲੀਆਂ ਬਜ਼ਾਰਾਂ ਦੇ ਮੰਤ੍ਰਾਂ ਅਤੇ ਚੌਕਾਂ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰ ਮਾਰ ਗਾਰਦਾਂ ਦੀ ਬੜੀ ਸਖਤ ਨਾਕਾਬੰਦੀ ਸੀ।

ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਭਵਨ ਦੇ ਔਨ ਸਾਹਮਣੇ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਲ ਸਥਿਤ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਇਹ ਅਸਥਾਨ ਲਗਪਗ ਪਿਛਲੇ 6 ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦਾ ਨਿਰੰਤਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਭੇਖਵਾਂ ਕੇਂਦਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਜੱਥੇ ਸਮੇਤ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ

ਨਿਵਾਸ ਨੂੰ ਹਾਲਾਤ ਵਜ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ (15 ਦਸੰਬਰ 1983 ਤੋਂ ਬਾਅਦ) ਇਸ ਮਹਾਨ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਆਏ ਸਨ ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਕੁਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਨਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇਹ ਮਹਾਨ ਅਸਥਾਨ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਜਰਨੈਲਿਸਟਾਂ, ਸਿਆਸੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਰਾਜਸੀ ਆਗੂਆਂ, ਜਾਗਿਤ ਸਰੂਪ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੇ ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਜਸੀ ਨੁਕਤੇ ਪੱਖੋਂ ਧਿਆਨ ਦਾ ਮਰਕਜ਼ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ; ਕਿਉਂਕਿ ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਐਮਟੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ, ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ, ਨੈਸ਼ਨਲ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਖਾਲਿਸਤਾਨ, ਬੋਬਰ ਖਾਲਸਾ, ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਅਤੇ ਕੁਝ ਇਕ ਹੋਰ ਚੁਝਾਰੂ ਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਹਮੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਲੋਂ ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪਲੱਟ ਫਾਰਮ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਉਸਦੇ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਵਿਰੁਧ ਲੜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਲੜਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਪ੍ਰਭੂਤਵ ਬੜੇ ਉੱਘੜਵੇਂ ਤੇ ਨਿਖਰੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਜਾਗਰ ਹੋ ਚੁਕਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਪੱਖੋਂ ਉੱਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝੀ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਈ ਸੀ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੇ ਮਹੱਤਵ ਪੱਖੋਂ ਅੱਜੇ ਸਰਵ ਉੱਚ ਅਸਥਾਨ ਹਨ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਵਿਤਰਤਾ ਤੇ ਮਹਾਨਤਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਵਾਸਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਮਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਧਨ ਪਦਾਰਥ ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਇਦਾਦ ਸਭ ਕੁਝ ਲੁਟਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਸਰਬੋਤਮ ਤੇ ਸਰਬਤਵ ਤੱਕ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਸਥਾਨਾਂ ਉੱਪਰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੱਡੀ ਤੇ ਵੱਡੀ ਤਾਕਤ ਦੇ ਹਮਲੇ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਦੇਖੀ ਤੇ ਮੰਦ ਥਾਵੀਂ ਨਜ਼ਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਸਹਿਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਅੱਜੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਦਰਅਸਲ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਮਝਣ ਤੇ ਜਾਨਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਆਪਣੀਆਂ ਨੀਮ ਫੌਜੀ ਫੋਰਸਿਜ਼ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਔਨ ਸਿਰ ਉੱਪਰ ਮੋਰਚੇ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਕੇ ਕੋਈ ਕੋਚੀ ਖੋਡ, ਨਹੀਂ ਸੀ ਖੋਡਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਔਨ ਪੱਛਮ ਵਿਚ ਪੈਂਦੇ ਗਲੀ ਮੁਹੱਲੇ ਨੀਮ ਫੌਜੀ ਫੋਰਸਿਜ਼ ਦੀ ਮੋਰਚਾਬੰਦੀ ਤੋਂ ਅੱਜੇ ਤਾਈਂ ਬਚੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਪਰ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪੱਛਮ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਨੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮਾਈ ਸਿਵਾਂ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਪਰਤਾਪ ਬਾਜ਼ਾਰ, ਕਪੜਾ ਮਾਰਕੀਟ ਅਤੇ ਕਟੜਾ ਆਪਲੂਵਾਲੀਆ ਆਦਿ ਚੌਕਾਂ, ਗਲੀ ਮੁਹੱਲਿਆਂ ਤੇ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੱਕ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਦੇਗ ਨਾਲ ਮੋਰਚੇ ਕਾਇਮ ਕਰ ਰੱਖੇ ਸਨ।

ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੈਂਟਰਲ ਗੇਜਰਵ ਪੁਲੀਸ ਅਤੇ ਬਾਰਡਰ ਸਕਿਊਰਿਟੀ ਫੋਰਸ ਵਲੋਂ ਇਸ ਪਰਕਾਰ ਦੀ ਨਾਕਾਬੰਦੀ, ਘੇਰਾਬੰਦੀ ਤੇ ਮੋਰਚਾਬੰਦੀ ਤਾਂ ਪਿਛਲੇ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੈਰਾ-ਮਿਲਟਰੀ ਫੋਰਸਿਜ਼ ਵਲੋਂ ਜੋ ਬੜੀ ਕਾਹਲ 'ਚ ਜੰਗੀ ਪੱਧਰ ਉੱਪਰ ਹੋਰ ਨਵੇਂ ਮੋਰਚੇ ਤੇ ਨਾਕੇ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਤੋਂ ਇਸਤਰਾਂ ਭਾਸ਼ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਖਤ ਫੈਸਲਾ ਲੈ ਲਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਜਦ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਵਲੋਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਉੱਪਰ

ਮੀਂਹ ਵਾਂਗ ਵਰਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਵਰਖਾ ਵਿਚ ਹੀ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਜਾਂਦਿਆਂ ਹੀ ਉੱਥੇ ਮੌਜੂਦ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਹਥਿਆਰ ਲੈਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਮਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਚਲੇ ਜਾਣ।

ਸ਼ੰਤਾਂ ਨੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਹੀ ਕਿ ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਪਾਸ ਕੋਈ ਸਾਮਾਨ ਘੱਟ ਹੈ ਉਹ ਭਾਈ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਪਾਸੋਂ ਲੈ ਲੈਣ। 'ਜਾਣ ਤੋਂ' ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਗੱਲ ਮੇਰੀ ਜਰਾ ਫਿਰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣ ਲਵੋ ਕਿ ਗੋਲੀ ਉਸ ਵਕਤ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਚਲਾਉਣੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦੀ ਸੈਨਾ ਅੱਗੇ ਵੱਧਦੀ ਹੋਈ ਨਾ ਦਿਸੇ, ਪਰ ਜੇ ਉਹ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦੀ ਇਸ ਬਾਂਦਰ ਸੈਨਾ ਦੇ ਸੰਥਰ ਲਾਹ ਦੇਣੇ ਨੇ, ਤਦੋਂ ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਉਡੀਕਣੀ। ਜਿਸ ਸਿੰਘ ਪਾਸ ਹਥਿਆਰ ਨਹੀਂ ਉਹ ਹਥਿਆਰ ਜ਼ਰੂਰ ਲੈ ਲਵੇ।

ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਸ਼ੰਤ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਏ।

ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਸ਼ੰਤ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ਜਨਰਲ ਸੁਥੇਰਾ ਸਿੰਘ, ਸ਼੍ਰੀ ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਸੁਜਾਨ ਸਿੰਘ ਮਨਾਵਾ (ਜ਼ਿਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਅਤੇ ਜਥੇ ਤੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਸਨ।

ਜਦ ਸ਼ੰਤ ਆਪਣੇ ਆਸਨ 'ਤੇ ਬੈਠ ਗਏ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਮਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਖਲੋਤੇ ਹੋਏ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਵੱਲ ਵੇਖਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਕਿਹਾ, 'ਸਿੰਘ ਹੁਣ ਪਰਖ ਦਾ ਸਮਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਿਆ, ਆਪਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸਾਹਿਬ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀਆਂ ਵਧ ਤੋਂ ਵਧ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਭਰਨੀਆਂ ਇਸ ਲਈ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਪਵਿਤਰਤਾ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਆਨ ਸ਼ਾਨ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਨਾਲੋਂ ਜਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਨਾ। ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨੂੰ ਪਰਕਰਮਾ ਵੱਲ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧਣ ਦੇਣਾ। ਆਹ ਜੋ ਅਸੀਂ ਮੰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਉਤਾਰ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਉੱਪਰ ਸੀਸ ਟਿਕਾਈ ਫਿਰਦੇ ਹਾਂ, ਇਹ ਸੀਸ ਸਭ ਪਾਸ ਗੁਰੂ ਘਰ ਤੇ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੀ ਅਮਾਨਤ ਨੇ। ਅੰਤ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਾਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਰਾਖੀ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਲੋਖੇ ਲਾਉਣਾ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਦਾ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ 'ਚ ਰਹਿਣਾ ਤੇ ਜੋ ਅੱਜ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਪੰਥ ਦੇ ਸਿਰ ਭਾਜੀ ਚਾੜ੍ਹੀ ਆ ਉਹ ਹੁਣ ਮੌਤਨੀ ਆ। ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਵਾਲਿਓ, ਤੁਹਾਡੇ ਨਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਮੈਂ ਬੜੀਆਂ ਆਸਾਂ ਉਮੀਦਾਂ ਲਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ। ਤੁਸੀਂ ਹੁਣ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸਾਹਿਬ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਵਲੋਂ ਬਾਪੀ ਹੋਈ ਟਕਸਾਲ ਨਾਲ ਚੁੜੇ ਹੋ। ਸ਼ਹੀਦ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪਾਏ ਪੂਰਨਿਆਂ 'ਤੇ ਚੱਲਣਾ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਬਲ ਬਖਸ਼ੇਗਾ ਤੇ ਫਤਹਿ ਬਖਸ਼ੇਗਾ।

7.

ਆਏ ਦਿਨ ਦੀਆਂ ਛੱਟੀਆਂ ਮੋਟੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ ਨੀਮ ਫੋਰਸਿਜ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਦੀਆਂ ਸਭਾਵਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਅਕਸਰ ਗੱਲਾਂ ਉੱਡਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਗੁਮਾਨ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੋਰਸਿਜ ਵਲੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਭਵਨ ਉੱਪਰ ਤੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਵਿਚ ਇਸਤਰ੍ਹਾਂ ਤਾਬਤ ਤੰਤਰ ਵਾਇਰਿੰਗ ਖੋਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਅੱਜ ਸਵੇਰੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਲਗਦੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਥਾਂ ਵਿਚ ਬ੍ਰਹਮ ਬੂਟਾ ਅਖਾੜੇ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਲੋਂ ਪੈਂਦੇ ਲਾਘੇ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਦੀਵਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੇ ਰਾਜ ਮਿਸਤਰੀ ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਲਗਾ ਰਖੇ ਸਨ ਪਰ ਬ੍ਰਹਮ ਬੂਟਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਨਿਯੁਕਤ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਦੀ ਗਾਰਦ ਆਪਣੇ ਉੱਚੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਲਾਘੇ ਰਾਹੀਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਪਰਕਰਮਾ ਦੀ ਉਤਰੀ ਦਰਸ਼ਨੀ ਡਿਓਤੀ ਅਰਥਾਤ ਚੌਕ ਘੱਟਾ ਘਰ ਤੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਫੋਰਸਿਜ ਦੇ ਅਮਲ ਦਾਖਲ ਤੇ ਗਸ਼ਤ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰਖਣ ਦੇ ਮਨਰਥ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੀਵਾਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਰੋਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ।

ਜਦ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਲਾਘੇ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੇ ਮੰਤਵ ਮਨਰਥ ਨਾਲ ਰਾਜ ਮਿਸਤਰੀਆਂ ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਜਾਰੀ ਰਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਦੇ ਜਿਪਾਹੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਫਸਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਵਲ ਆਪਣੀਆਂ ਹਾਈਫਲਾਂ ਸੋਧ ਦਿੱਤੀਆਂ ਤੇ ਫਿਰ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਉਪਰੋਂ ਦੀ ਵਾਇਰਿੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਵਾਇਰਿੰਗ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਚਾਰ ਚੁਫੇਰੇ ਮੋਰਚਾਬੰਦੀ ਕਰੀ ਬੈਠੀ ਪੈਰਾ ਮਿਲਟਰੀ ਫੋਰਸਿਜ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਲਈ ਇਕ ਗਿਣੀ ਮਿਥੀ ਹੋਈ ਸਰਕਾਰੀ ਸਾਜ਼ਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ 'ਤੇ ਵਾਇਰਿੰਗ ਖੋਲ ਦੇਣ ਦਾ ਇਕ ਖੁੱਲਾ ਸਿਗਨਲ ਸੀ।

ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਉੱਪਰ ਚੌਂਹ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਅਚਨਚੇਤ ਵਾਇਰਿੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਦਰਸ਼ਨ ਇਸ਼ਨਾਨ ਵਾਸਤੇ ਆਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸ਼ਰੀਰਤਾਂ ਵਿਚ ਭੱਜ ਦੌੜ ਜਿਹੀ ਮੱਚ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੇ ਬੀਬੀਆਂ ਲਈ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਇਹ ਵਰਖਾ ਭਾਰੀ ਘਬਰਾਹਟ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਵਾਇਰਿੰਗ ਦੇ ਤੰਜ ਹੋ ਜਾਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਿਗਤਾਂ ਲਈ ਕੰਪਲੈਕਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣਾ ਤਾਂ ਕੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਕਦਮ ਰਖਣਾ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਜਿਥੇ ਜਿਥੇ ਵੀ ਸਨ ਉਥੇ

ਉਥੇ ਹੀ ਲਾਗੇ ਬਣੇ ਕਮਰਿਆਂ ਬਰਾਂਡਿਆਂ ਤੇ ਬਹੁਤੀਆਂ ਬਹੁਤ ਮਹਿਫੂਜ਼ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਇਧਰ ਓਧਰ ਹੋ ਕੇ ਬਹਿ ਖਲੋ ਗਈਆਂ ਸਨ।

ਵਾਇਰੰਗ ਇਸ ਹੋਂਦ ਤੱਕ ਤੇਜ਼ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਵੀ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਮੋਰਚਿਆਂ ਤੱਕ ਜਾਣਾ ਇਕ ਮਸਲਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਜਾਰੀ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਖੱਬੇ ਸੱਜੇ ਉੱਚੀਆਂ ਨੀਵੀਆਂ ਤੇ ਉਹਲੇ ਵਾਲੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਦੀ ਆੜ ਲੋਂਦੇ ਹੋਏ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਮੋਰਚਿਆਂ ਵੱਲ ਆਉਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਠਾਕ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਨਜ਼ਰੀ ਪੈ ਰਹੇ ਸਨ।

ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਜੋਸ਼ ਜਜ਼ਬੇ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ ਥਾਂ ਪਰ ਥਾਂ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਮੋਰਚਾਬੰਦੀ ਤੋਂ ਇਸਤਰਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮਨ ਤਨ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਜੀਉਂਦਿਆਂ ਜੀਅ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਅਰਧ ਫੌਜੀ ਫੋਰਸਿਜ਼ ਜਾਂ ਉਸਦੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਵੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਜਮੀਨ ਉੱਪਰ ਮੰਦੀ ਨਜ਼ਰ ਤੇ ਨਾਪਾਕ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਜਮਾਉਣ ਦੇਣਗੇ।

ਜਥੇ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ ਪਰਕਰਮਾਂ ਦੀ ਪੂਰਬੀ ਦਰਸ਼ਨੀ ਡਿਓੜੀ ਤੋਂ ਕੁਝ ਫਾਸਲੇ ਉੱਪਰ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਨੂੰ ਕਰਕੇ ਪੈਂਦੇ ਬੁਰਜ ਜਸਾ ਸਿੰਘ ਆਲੁਵਾਲੀਆ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਲੰਗਰ ਤੇ ਨਾਲ ਲਗਦੀਆਂ ਪਰਕਰਮਾਂ ਵੱਲ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਉੱਤੇ ਬੜੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਮੋਰਚੇ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਹ ਸਭ ਮੋਰਚੇ ਡਿਭਰਾਂਵਾਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੀ ਮੋਰਚੇ ਸਨ।

ਜਥੇ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਇਹ ਸਭ ਮੋਰਚੇ ਅੱਸੀ ਸੈਂਟਕ ਤਕਨੀਕ ਤੇ ਹਿਕਮਤ ਅਮਲੀ ਨਾਲ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਕੰਪਲੈਕਸ ਤੋਂ ਉੱਤਰ ਤੇ ਉੱਤਰ ਪੂਰਬੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਸੀ। ਆਰ. ਪੀ. ਵੱਲੋਂ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਮੋਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੰਪਲੈਕਸ ਉੱਪਰ ਹਮਲਾ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਪੈਦਲ ਦਸਤਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸਮਰਥਾ ਤੇ ਪ੍ਰਜੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸਨ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਕਾਲ ਰੈਸਟ ਹਾਊਸ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਵਾਲੀ ਵੱਡੀ ਟੈਂਕੀ ਉੱਪਰ ਆਲ ਇਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਮੋਰਚੇ ਸਨ। ਵੱਡੀ ਟੈਂਕੀ ਵਾਲਾ ਮੋਰਚਾ ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ ਵੱਲੋਂ ਖਾਲੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਸਾਂਭ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਮੋਰਚੇ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਦੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਤੋਂ ਉੱਤਰ ਪੂਰਬ ਤੇ ਪੂਰਬ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਮੋਰਚਿਆਂ ਉੱਪਰ ਜਵਾਬੀ ਵਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਪੂਰੀ ਪ੍ਰਜੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਮੋਰਚੇ ਨੀਮ ਫੌਜੀ ਫੋਰਸਿਜ਼ ਨੂੰ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਪੂਰਬੀ ਭਾਗ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਤੇ ਠਲੂ ਪਾਉਣ ਦੀ ਵੀ ਪ੍ਰਜੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੋਰਚਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਅਕਾਲ ਰੈਸਟ ਹਾਊਸ ਦੇ ਨਾਲ ਪੈਂਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਸਥਿਤ ਸਿੱਧੀ ਹੋਟਲ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਪੈਂਦੀਆਂ ਦੋ ਹੋਰ ਇਮਾਰਤਾਂ ਉੱਪਰ ਵੀ ਤਕੜੀ ਮੋਰਚਾਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੀਆ ਵੱਲੋਂ ਸਭ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਸਨ ਕਿ ਜਿਥੇ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਮੋਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਚੌਕਸੀ ਰੱਖਣੀ

ਹੋ ਤੇ ਤਿਆਰ ਬਰ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵੀ ਸਖ਼ਤ ਤਾਅਨਾ ਸੀ ਕਿ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਸਿੱਧੀ ਤਾਬਤ ਤੌੜ ਗੱਲੀ ਉਦੋਂ ਚਲਾਉਣੀ ਤੇ ਵਰਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਬਾਂਦਰ ਸੈਨਾ ਦੇ ਦਸਤੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਉੱਪਰ ਹਮਲਾ ਬੋਲਣ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦਿਸਣ।

ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਰਾਂ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਯੂਥ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੋਂਗੋਵਾਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਜਵਾਨ ਜਹਾਨ ਵਿੰਗ) ਦੇ ਜਵਾਨ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਇਸ ਵਿੰਗ ਵਲੋਂ ਸਰਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਇਕ ਭਾਗ ਵਿਚ ਵੀ ਕੋਈ ਮੋਰਚਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਪੂਰਬੀ ਭਾਗ ਦਾ ਇਹ ਹਿੱਸਾ ਮੋਰਚਾਬੰਦੀ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵਾਂਝਾ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਵਿਚ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੋਂਗੋਵਾਲ ਆਪਣੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਬਾਡੀਗਾਰਡਾਂ ਨਾਲ ਨਿਵਾਸ-ਪਜੀਰ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੋਹੜਾ ਦਾ ਰਹਾਇਸ਼ੀ ਫਲੋਟ ਵੀ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਤੋਂ ਕੁਝ ਕਦਮਾਂ ਦੇ ਫਾਸਲੇ ਉੱਪਰ ਸਰਾਂ ਵੱਲ ਨੂੰ ਨਾਲ ਚੱਲਾ ਸੀ ਪਰ ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸੈਕਟਰੀਏਟ (ਸਕਤਰੇਤ) ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾ ਇਸਦੇ ਅੰਦਰ ਤੇ ਉੱਪਰਲੀਆਂ ਮੰਜਲਾਂ ਛੋੜਾਂ ਉੱਪਰ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਕੋਈ ਮੋਰਚਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਹਾਂ, ਇਸ ਉੱਪਰ ਕੋਈ ਚਾਰ ਪੰਜ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਮੋਰਚੇ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਮੋਰਚੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾਕਾਰਾ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਇਕੱਲੇ ਤੇ ਵੀਰਾਨਗੀ ਵਿਚ ਢੇਠੇ ਗਵਾਚੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਦੀ ਛੱਤ ਉੱਪਰਲੇ ਇਹ ਮੋਰਚੇ ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਹੀ ਬੇਖ਼ਮ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਜਿਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਸ: ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੋਹੜਾ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ, ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ, ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਲੰਗਰ ਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਪਰਕਰਮਾਂ ਦੀ ਪੂਰਬੀ ਦਰਸ਼ਨੀ ਡਿਓੜੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਪੈਂਦੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਤੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਜਥੇ ਤੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਲੋਂ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਅੰਡਰ ਗਰਾਊਂਡ ਮੋਰਚੇ ਉਠਵਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਜਦ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਤੋਂ ਮਿਥ ਪੁਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ 'ਟੋਹੜਾ ਸਾਹਿਬ, ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਏਦਾਂ ਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮੋਰਚੇ ਉਠਵਾਉਂਦੇ ਰਹੋ ਤਾਂ ਫਿਰ ਤੁਸੀਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਚਮਕੋਰ ਦੀ ਗੜ੍ਹੀ ਕਿਵੇਂ ਬਣਾਉਗੇ?

ਟੋਹੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਅਗੇਂ ਬੜੇ ਰੋਸ ਭਰਪੂਰ ਤੇ ਗੜਕਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉੱਤਰ ਸੀ ਕਿ, 'ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਵਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਸ ਦਿਨ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਹਮਲਾ ਹੋਵੇਗਾ ਉਸ ਦਿਨ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦਾ ਚੌਪਾ ਚੌਪਾ ਚਮਕੋਰ ਦੀ ਗੜ੍ਹੀ ਬਣੇਗਾ, ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਗੱਲ ਫਿਰ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਦੇ ਮੋਰਚੇ ਤੱਕ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰੁਕੀ ਰਹੇਗੀ, ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਦਿੱਲੀ ਹੀ ਭੁੰਨ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਸਰਹੰਦ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੰਟ ਨਾਲ ਇੰਟ ਖੜਕਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੋਂਗੋਵਾਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਡਿਕਟੇਟਰ ਪਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚਾ ਵਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਬੜੇ ਜੋਸ਼ ਤੇ ਜਲਾਲ ਵਿਚ ਆਕੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਖੁਲ੍ਹੇ ਆਮ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ,

'ਅਸੀਂ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸਦੀਆਂ ਨੀਮ ਫੌਜੀ ਫੋਰਸਿਜ਼ ਤੇ ਜਾਂ

ਉਸਦੀ ਫੌਜ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਹਮਾਕਤ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਹ ਫਿਰ ਸਾਡੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਉੱਤੇ ਦੀ ਲੰਘ ਕੇ ਹੀ ਅੱਗੇ ਵਧ ਸਕੇਗੀ। (ਜੈਕਾਰਾ)

'ਖਾਲਸਾ' ਜੀ, ਭਰੋਸਾ ਰੱਖ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਜੀਉਂਦਿਆਂ ਜੀਅ ਪੁਲੀਸ ਜਾਂ ਫੌਜ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧਣ ਦਿਆਂਗੇ। ਜੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਅਪਣੀ ਪੁਲੀਸ ਜਾਂ ਫੌਜ ਚੜ੍ਹਾਈ ਤਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਤੱਕ ਹੀ ਨਹੀਂ ਟਿਕਾਂਗੇ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹ ਦੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਕਰਾਂਗੇ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਮੰਜਲ (ਜ਼ਮੀਨੀ ਮੰਜਲ) ਉੱਪਰ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਇਤਜ਼ਾਮੀਆਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ ਸੀ, ਜਿਥੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮੈਨੇਜਰ ਤੇ ਉਸਦਾ ਅਮਲਾ ਫੈਲਾ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਸਬੰਧਤ ਦਫਤਰ ਦੇ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਬੈਠਦਾ ਸੀ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਦੇ ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਭਾਵਾਂ ਲਈ ਇਕ ਹਾਲ ਕਮਰਾ ਵੀ ਸੀ ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਯੂਥ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵਰਕਰਾਂ ਵਲੋਂ ਸਿਆਸੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਵਰਤੋਂ 'ਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਆਪਣਾ ਬੈਂਕ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚਾ ਵਿਤ ਵਿਭਾਗ ਵੀ ਇਸੇ ਹੀ ਮੰਜਲ ਅੰਦਰ ਲੱਖਾ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਿਆ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਕਤਾਬ ਰਖਦਾ ਸੀ।

ਇਸ ਦੀ ਮੰਜਲ ਦੇ ਮੇਨ ਗੇਟ (ਬਾਹਰਲੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ) ਦੇ ਨਾਲ ਪੈਂਦੀ ਬਾਰਾਂਦਰੀ (ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਬਾਰਾਂਦਰੀ) ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਟੋਰ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜਿਸ ਅੰਦਰ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਿਆਂ ਦਾ, ਲੋੜ ਦਾ ਸਮਾਨ ਤੇ ਖਾਦ ਖਰਾਕ ਆਦਿ ਦਾ ਵਰਤੋਂ ਵਿਹਾਰ ਚਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਦੀ ਇਸ ਮੰਜਲ ਦੇ ਖੁੱਲੇ ਦਾਲਾਨ ਵਿਚ ਧਰਮ ਪਰਚਾਰ ਵਿਭਾਗ ਦੀਆਂ ਬੱਸਾਂ ਲਈ ਇਕ ਸੈਂਡ ਤਾਮੀਰ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਦੀ ਇਸ ਮੰਜਲ ਦਾ ਕਈ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਮਹੱਤਵ ਸੀ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ, ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਅਟੱਲ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਪੈਂਦੀ ਇਸ ਇਮਾਰਤ ਅੰਦਰ ਪੁਲੀਸ ਜਾਂ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਆਦਿ ਦਾ ਦਾਖਲਾ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਲਈ ਸਿੱਧਾ ਚੇਲੰਜ ਬਣਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਮਹੱਤਵ ਪੂਰਨ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਮੇਨ ਗੇਟ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਅੰਦਰ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਵੀ ਕੋਈ ਮੋਰਚਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸਦੇ ਗੇਟ ਉੱਪਰ ਕੋਈ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਪਹਿਰਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਸਿਰਫ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਇਕ ਡਾੱਗ ਵਾਲਾ ਬਿਰਧ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਸੇਵਾਦਾਰ ਹੀ ਖਲੜਾ ਸੀ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਦੀ ਦੂਸਰੀ ਮੰਜਲ ਉੱਪਰ ਅਕਾਲ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ, ਯੂਥ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਕੁਝ ਇਕ ਬੁਲਾਰੇ ਪ੍ਰੈਸ ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਨਿੱਕੇ ਵੱਡੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਸਹਿਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਇਸੇ ਹੀ ਮੰਜਲ ਵਿਚ ਸੀ ਪਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਦੀ ਇਸ ਮੰਜਲ ਉੱਪਰ ਵੀ ਕੇਵਲ ਅਕਾਲ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਹੀ ਦੋ ਹਿਵਾਜ਼ਤੀ ਮੋਰਚੇ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਹ ਹਿਵਾਜ਼ਤੀ ਮੋਰਚੇ ਭਾਵੇਂ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਦੇ ਉੱਤਰ ਤੇ ਦੱਖਣ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ ਉਸਦੇ ਦਾਖਲੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਛਿਨ ਪਲਾਂ ਲਈ ਰੋਕਣ ਦਾ ਹੀ ਚਿਹੜਾ-ਪੋਹੜ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮੋਰਚੇ ਨੀਮ ਫੌਜੀ ਦਸਤਿਆਂ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਬਹੁਤੇ ਸਮੇਂ

ਲਈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਕਿ ਅਕਾਲ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਇਸ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਕੁਝ ਇਕ ਜਵਾਨਾਂ ਕੋਲ ਹਥਿਆਰ ਸਿਰਫ ਨਾਮ ਮਾਤਰ ਹੀ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਹਥਿਆਰ ਵੀ ਸਿਰਫ ਦੋ ਚਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਮਾਰਕਾ ਪਾਸਤੌਲਾਂ ਗੈਵਾਲਵਰਾਂ, ਇਕ ਅੱਧ ਮਾਰਗਵੀਂ ਸਟੇਨ ਗੰਨ ਅਤੇ ਦੋ ਕੁ ਰਾਈਫਲਾਂ ਤੱਕ ਦੀ ਸੀਮਤ ਸਨ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਦੀ ਤੀਸਰੀ ਮੰਜਲ ਉੱਪਰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ ਸੀ (ਕਮਰਾ ਨੰਬਰ 32)। ਇਸ ਦਫਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਂ ਬਾਹਰ ਵੀ ਕੋਈ ਛੋਟਾ ਜਾਂ ਵੱਡਾ ਮੋਰਚਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਦਫਤਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਮਰਾ ਨੰਬਰ 28 ਤੇ 31 ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਰੁਪਿਦਰ ਸਿੰਘ ਬੰਨੀ, ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਾਚਾ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਟਾਂਡਾ ਉਤਮੜ, ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੇਧੂ ਆਦਿ ਕੁਝ ਇਕ ਜਵਾਨਾਂ ਪਾਸ ਕੇਵਲ ਪਸਤੌਲ, ਗੈਵਾਲਵਰ, ਦੋ ਸਟੇਨ ਗੰਨਾਂ ਤੇ ਕੁਝ ਇਕ ਹੱਥ ਗੋਲੇ ਸਨ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਦੀ ਇਸ ਤੀਸਰੀ ਮੰਜਲ ਦੇ ਕਮਰਾ ਨੰਬਰ 29 30 ਤੇ 35 ਵਿਚ ਕੋਈ ਪਿਛਲੇ ਚਾਂਹ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਬੀਬੀ ਨਿਰਲੇਪ ਕੌਰ ਸਾਬਕਾ ਐਮ. ਪੀ. ਨੇ ਕੁਝ ਇਕ ਹਥਿਆਰ ਬੰਦ ਆਦਮੀ ਬਠਾਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਸ ਹਥਿਆਰ ਬੰਦ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਮੁਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੋ ਜਥੇਦਾਰ ਸਨ। ਇਕ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਮੱਲੀਆਂ ਤੇ ਦੂਸਰਾ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਛੋਰੀ ਗੱਲਾ ਜਿਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।

ਇਸ ਗਰੁੱਪ ਦਾ ਮੰਤਵ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੀ ਹਿਵਾਜ਼ਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੰਪਲੈਕਸ ਉੱਪਰ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਸਰਕਾਰੀ ਸੈਨਾ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਡੱਟ ਕੇ ਖਲੋਣ ਦਾ ਹੀ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਇਸਦੇ ਜੁਮੇ ਜੋ ਮੁੱਖ ਕੰਮ ਸੀ ਉਹ ਸੱਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਪਿਲਾਵ ਪਰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਤੇ ਮਾਰੂ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਸਾਜ਼ਸ਼ਾਂ ਘੜਨਾ ਸੀ। ਇਸ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦਾ ਬੀਬੀ ਨਿਰਲੇਪ ਕੌਰ ਨਾਲ ਨਿਰੰਤਰ ਰਾਬਤਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਸੱਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲਾਂਗੋਵਾਲ ਵੱਲ ਅਕਸਰ ਫੇਰਾ ਤੌਰਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਬੀਬੀ ਨਿਰਲੇਪ ਕੌਰ ਆਪ ਵੀ ਦੋਹ ਜਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਪਿੱਛੋਂ ਉੱਚੇਚੇ ਤੌਰ ਤੇ ਦਿਲੀ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਕੇ ਸੱਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲਾਂਗੋਵਾਲ ਨਾਲ ਪੁਰੀਆ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਨ, ਅਰਥਾਤ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆਉਂਦੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਬੀਬੀ ਦਾ ਖਾਸ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਡਰਾਈਵਰ ਜੋ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਤੇ ਚਾਰ ਪੰਜ ਮੀਲ ਦੀ ਦੂਰੀ ਉੱਪਰ ਪੈਂਦੇ ਜਡੌਂਕੀ ਸਰਹਾਲੀ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਜਾਮਲਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬੀਬੀ ਦੀ ਕਾਰ ਦਾ ਡਰਾਈਵਰ ਚਲਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਦੇ ਕਤਲ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੋਢੀ ਦੇ ਕਾਤਲ ਛਿੰਦੇ ਨਾਲ ਅਤੇ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਸਕੱਤਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਅਕਸਰ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਦਿਆਂ ਤੇ ਇਕੱਠਿਆਂ ਬਹਿੰਦਿਆਂ ਤੁਰਦਿਆਂ ਫਿਰਦਿਆਂ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਬੀਬੀ ਨਿਰਲੇਪ ਕੌਰ ਦੇ ਇਸ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਗਰੁੱਪ ਦੀ ਉੱਚੇ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਆਦਿ ਫੋਰਸਿਜ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈਣ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਗੋਂ ਇਸ ਟੋਲੇ ਦਾ ਤਾਂ ਮਕਸਦ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੀ ਸੀ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਉਪਰਲੀ ਚੌਥੀ ਮੰਜਲ ਉੱਤੇ ਬਬਰ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਲਗਪਰ ਪੰਜੀ ਤੀਹ ਸਿੰਘ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਥੇਦਾਰੀ ਇਸ ਸਮੇਂ ਜਥੇਦਾਰ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਦੀ ਇਹ ਚੌਥੀ ਮੰਜਲ ਉੱਤੇ ਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਉੱਪਰ ਸੱਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ 19 ਜੁਲਾਈ 1982 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 15 ਦਸੰਬਰ 1983 ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਜਥੇ ਦੇ ਸੈਂਕੜੇ ਸਿੰਘਾਂ ਸਮੇਤ

ਰਹਿੰਦੇ ਰਹੇ ਸਨ ਪਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਲੋਗੋਵਾਲ ਵਲੋਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕਢਣ ਸਬੰਧੀ ਰਚਾਈ ਗਈ ਸਾਜਿਸ਼ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਜਥੇ ਸਮੇਤ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਛੱਡ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਉਥੇ ਹੁਣ ਬਬਰ ਖਾਲਸਾ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਪੰਜੀ ਭੀਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਬਬਰ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਮੋਰਚੇ ਸਰਾਂ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ, ਨਵੇਂ ਅਕਾਲ ਕੈਸਟ ਹਾਊਸ ਅਤੇ ਸਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਦੀ ਪਾਣੀ ਵਾਲੀ ਵੱਡੀ ਟੈਂਕੀ ਆਦਿ ਥਾਵਾਂ ਉੱਪਰ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਸਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੋਰਚਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗੁਰੂਰਾਮਦਾਸ ਲੋਗਰ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਦੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਪਰਕਰਮਾ ਦੀ ਪੂਰਬੀ ਦਰਸ਼ਨੀ ਡਿਉਡੀ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਵੀ ਬਬਰ ਖਾਲਸਾ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਦੋ ਵੱਡੇ ਮੋਰਚੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਸਨ ਪਰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਮੋਰਚੇ ਸਿਰਫ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਦੀ ਚੰਬੀ ਮੰਜਲ ਦੇ ਬਰਾਮਦਿਆਂ ਇਸ ਮੰਜਲ ਦੀ ਉੱਪਰਲੀ ਛੱਤ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਅਟੱਲ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਦੀ ਸਨ।

ਬਬਰ ਖਾਲਸਾ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਇਸ ਗਰੁਪ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਦੀ ਚੰਬੀ ਮੰਜਲ ਦੇ ਬਰਾਮਦਿਆਂ ਵਿਚ ਬਾਕਾਇਦਾ ਫੌਜੀ ਹਿਕਮਤ ਅਮਲੀ ਅਨੁਸਾਰ ਰਿਵਾਜ਼ਤੀ ਮੋਰਚੇ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਸਨ ਪਰ ਜੋ ਮੋਰਚਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਦੀ ਛੱਤ ਉੱਪਰ ਨਿਵਾਸ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਟੈਂਕੀ ਦੇ ਬਲੇ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਮੋਰਚਾ ਤਾਂ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਸੁਰਖਸ਼ਤ ਤੇ ਬੜਾ ਹੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸੀ। ਇਹ ਮੋਰਚਾ ਇਸ ਹੋਂਦ ਤੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਤੇ ਸੁਰਖਸ਼ਤ ਸੀ ਕਿ ਦੁਸ਼ਮਨ ਦੀ ਸੈਨਾ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤੋਪਾਂ ਗੋਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਤੋੜਨਾ ਅਤੇ ਜਾਂ ਬਿਲਡਿੰਗ ਨੂੰ ਬਾਰੂਦ ਨਾਲ ਉਡਾਇਆ ਤਾਂ ਬਗੈਰ ਤਬਾਹ ਕਰਨਾ ਬੜਾ ਕਠਨ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮੋਰਚਾ ਜਿਥੇ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਤੇ ਸੁਰਖਿਅਤ ਸੀ ਉਥੇ ਗੁਪਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਦੁਸ਼ਮਨ ਲਈ ਬੜਾ ਮਾਰੂ ਵੀ ਸੀ।

ਬਾਬਾ ਅਟੱਲ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮੰਜਲ ਉੱਪਰ ਵੀ ਜੋ ਮੋਰਚਾ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਉਸਨੂੰ ਵੀ ਤੋਪਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਸਰ ਕਰਨਾ ਦੁਸ਼ਮਨ ਫੌਜ ਲਈ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਸੰਭਵ ਹੀ ਸੀ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਅਟੱਲ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਇਹ ਮੋਰਚੇ ਬਹੁਤ ਉੱਚੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸੀ। ਆਰ. ਪੀ. ਵਲੋਂ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਪੂਰਬ ਦੱਖਣ ਤੇ ਦਖਨ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਦੁਸ਼ਮਨ-ਮੋਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੀ ਤੇ ਕਰਾਰੀ ਮਾਰ ਮਾਰਨ ਦੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਮਰਥ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਬਰ ਖਾਲਸਾ ਦੀ ਇਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਪਾਸ ਜਿਸ ਹੋਂਦ ਤੱਕ ਅਸਲਾ ਬਾਰੂਦ ਸੀ ਉਸ ਨਾਲ ਦੁਸ਼ਮਨ ਫੌਰਸਿਜ਼ ਨੂੰ ਤਕੜਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਅਟੱਲ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਪੈਂਦੀ ਇਮਾਰਤ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਇਸ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਐਨ ਸਾਹਮਣੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤਲਵੰਡੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਸਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਹੀ ਦਫਤਰਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਬਾਹਰ ਜਾਂ ਉੱਪਰ ਕੋਈ ਮੋਰਚਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤਲਵੰਡੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਅੰਦਰਲੇ ਦੋ ਵੱਡੇ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਜਥਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਕੁਝ ਕੁ ਚੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਰਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੀ ਅਤੇ ਇਥੇ ਰਹਾਇਸ਼ ਰਖਣ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਥਿਆਰ ਬੰਦ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਬਰ ਤਿਆਰ ਹੀ ਵੇਖੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਪਰ

ਉਥੇ ਮੋਰਚਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਤਲਵੰਡੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਇਸ ਦਫਤਰ ਵਿਚ 1 ਜੂਨ 1984 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਬਾ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਬਾਬਾ ਬਕਾਲਾ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਜਥੇ ਦੇ ਹੋਰ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਅਕਸਰ ਹਥਿਆਰ ਬੰਦ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ ਪਰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੁਆਲੇ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਦਾ ਘੇਰਾ ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਗੰਗ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਉੱਪਰ ਹਮਲੇ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਧਦੀ ਗਈ ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਫੇਰਾ ਤੋਰਾ ਘਟਦਾ ਤੁਰਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਆਖਰ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਪਰਕਰਮਾ ਦੀ ਦੱਖਣੀ ਦਰਸ਼ਨੀ ਡਿਉਡੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀਆਂ ਆਸ ਪਾਸ ਦੀਆਂ ਉੱਚੀਆਂ ਉੱਚੀਆਂ ਬਿਲਡਿੰਗਾਂ ਉੱਪਰ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਜਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਅਤੇ ਆਲ ਇਫ਼ੀਆ ਸਿਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਯੂਨਿਟ ਵਲੋਂ ਬੜੇ ਹੀ ਤਕੜੇ ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਮੋਰਚੇ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਇਹ ਮੋਰਚੇ ਜਿਥੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਤੋਂ ਦਖਨ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਠੱਲ ਪਾਉਂਦੇ ਸਨ ਉਥੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਪਰਕਰਮਾ ਦੀ ਉੱਤਰੀ ਦਰਸ਼ਨੀ ਡਿਉਡੀ ਵਲੋਂ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਜਾਂ ਫੌਜ ਦੇ ਪਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਦਾਖਲੇ ਨੂੰ ਨਾਕਾਮ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਮਨ ਧਿਰ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਪੂਰੀ ਮੁਜੀਬਨ ਵਿਚ ਸਨ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪਰਕਰਮਾ ਦੀਆਂ ਦਖਨ ਪੱਛਮ ਤੇ ਪੱਛਮ ਉੱਤਰ ਦੀਆਂ ਬਾਹੀਆਂ ਤੋਂ ਲੋਕੇ ਉੱਤਰ ਪੂਰਬ ਦੀਆਂ ਬਾਹੀਆਂ ਅਤੇ ਪਰਕਰਮਾ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਕਮਰਿਆਂ ਤੇ ਉਪਰਲੀਆਂ ਮੰਜਲਾਂ ਉੱਪਰ ਵੀ ਕੁਝ ਫਾਸਲੇ ਉੱਪਰ ਜਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਵਲੋਂ ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੋਰਚੇ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਸਨ ਕਿ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਜਾਂ ਫੌਜ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮੂੰਹ ਭੇਵਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਐਨ ਪੱਛਮ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਨਵੀਂ ਬਣ ਰਹੀ ਪੱਛਮੀ ਦਰਸ਼ਨੀ ਡਿਉਡੀ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਉੱਪਰ ਵੀ ਬੜੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਮੋਰਚੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਦੋ ਸਾਰੇ ਮੋਰਚੇ ਵੀ ਜਨਰਲ ਸੁਥੇਗ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਤੇ ਉਸਦੀ ਦੇਖ ਰੇਖ ਵਿਚ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਸਨ।

ਇਹ ਮੋਰਚੇ ਜਿਥੇ ਦੁਸ਼ਮਨ ਦੇ ਪਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਦਾਖਲੇ ਤੇ ਉਸਦੀ ਪੇਸ਼ਕਦਗੀ ਨੂੰ ਠੱਲ ਪਾਉਣ ਦੇ ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਸੰਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰਨ ਦੇ ਸਮਰਥ ਸਨ ਉਥੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਤੋਂ ਪੱਛਮ ਉੱਤਰ ਅਤੇ ਉੱਤਰ ਵਿਚ ਕਾਇਮ ਦੁਸ਼ਮਨ ਮੋਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਿਧਾ ਟਾਰਗੇਟ ਬਣਾਉਂਦੇ ਸਨ।

ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਪਰਕਰਮਾ ਦੀ ਉੱਤਰੀ ਦਰਸ਼ਨੀ ਡਿਉਡੀ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਜਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਵਲੋਂ ਜੋ ਮੋਰਚਾਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ ਉਹ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮਾਈ ਸੇਵਾਂ, ਜਲ੍ਹਿਆਂ ਵਾਲਾ ਬਾਗ ਅਤੇ ਖ਼ੁਹਮ ਬੂਟਾ ਅਖਾੜਾ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਜਾਂ ਫੌਜ ਦੀ ਲੜਾਈ ਨੂੰ ਰੋਕ ਪਾਉਣ ਅਤੇ ਤਕੜੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਾਰੂ ਸੱਟ ਮਾਰਨ ਦੇ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੋ ਮੋਰਚੇ ਪਰਕਰਮਾ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਪੂਰਬੀ ਬਾਹੀ ਦੇ ਅਖੀਰ ਉੱਪਰ ਬੁਰਜ ਜੋਸਾ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਤੇ ਲੋਗਰ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਦੇ ਨਾਲ ਕਰਕੇ ਪੈਂਦੀ ਬਾਬਾ ਖਤਕ ਸਿੰਘ

ਦੇ ਲੰਗਰ ਵਾਲੀ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਅੰਦਰਵਾਰ ਕਰਕੇ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਸਨ, ਉਹ ਮੋਰਚੇ ਤਾਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਉੱਤਰੀ ਦਰਸ਼ਨੀ ਡਿਓੜੀ ਵਲੋਂ ਪਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਦੁਸ਼ਮਨ ਸੇਨਾ ਉੱਪਰ ਬੜੀ ਹੀ ਕਰਾਰੀ ਤੇ ਭਾਵੀ ਮਾਰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਪੁਜੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸਨ। ਦਰਅਸਲ ਇਹ ਮੋਰਚੇ ਸੈਣਕ ਨੁਕਤੇ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਭਾਰੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਰੱਖਦੇ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਬਾ ਖੜਕ ਸਿੰਘ ਦੇ ਲੰਗਰ ਦੀ ਇਸ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਪਰਕਰਮਾ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਕਮਰੇ ਪਰਕਰਮਾ ਦੀ ਸਤਹ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਨੀਵੇਂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਕਮਰਿਆਂ ਅੰਦਰੋਂ ਹਵਾ ਕੱਢਣ ਲਈ ਲਾਏ ਹੋਏ ਐਗਜ਼ਾਸਟ ਫੈਨਜ਼ ਦੇ ਗੱਲ ਚੜ੍ਹੇ ਸੁਰਾਖ ਪਰਕਮਾ ਤੋਂ ਐਵੇਂ ਕੁਝ ਫੁੱਟ ਦੀ ਉਚਾਈ ਤੇ ਹੀ ਪੈਂਦੇ ਸਨ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਵਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਵਾਂ ਵਿਚ ਦੀਵਾਰ ਦੇ ਪਿਛੇ ਪਾਸੇ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਮੋਰਚੇ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਤੇ ਲੁਕਵੇਂ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉੱਤਰੀ ਦਰਸ਼ਨੀ ਡਿਓੜੀ ਤੇ ਹੋਠਾਂ ਪੈਂਦੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਪਰਕਰਮਾ ਦੀ ਇਸ ਸ਼ੁੱਧੀ ਬਾਹੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਿੱਧੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਲੈਂਦੇ ਸਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੋਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੱਕਾ ਡੋਰਾ ਜਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਦੋ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਡਿਫਰੰਟੀਅਲਾਂ ਦੇ ਮਨੋ ਤਨੋ ਸਹਿਯੋਗੀ ਸਨ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਮੋਰਚੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ ਕਿ 'ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਮਾਨ ਮਰਯਾਦਾ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਆਨ ਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੀ ਖਾਤਰ ਜੀਉਂਦਿਆਂ ਜੀਅ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਰਕਰਮਾ ਅੰਦਰ ਪੁਲੀਸ ਜਾਂ ਫੌਜ ਨੂੰ ਦਾਖਲ ਹੋਕੇ ਯਲਗਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦੇਣੀ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਵਾਸ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣਗੇ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਦੁਸ਼ਮਨਾਂ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ ਰਹਾਂਗੇ।

8.

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ ਲਗਪਗ ਪਿਛਲੇ ਦੋਹ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਇਤਹਾਸ ਵਿਚ ਅੱਜ ਪਹਿਲਾ ਦਿਨ ਸੀ ਜਦੋਂ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਦੀਵਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਜਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ।

ਸਟੇਜ ਸੈਕਟਰੀ, ਸਟੇਜ ਜਥੇਦਾਰ ਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਟੇਜ ਦੇ ਧਨੀ ਸੂਰਮੇ ਸਭ ਦੇ ਸਭ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਦਾ ਸ਼ਿਗਾਰ ਬਣੀ ਬੈਠੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ 'ਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਸੰਤ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਵਾਲੇ ਬੈਠੇ ਸਨ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਟੇਜ ਦੇ ਧਨੀ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਨਿਸ਼ਚਤ ਪ੍ਰਗਰਾਮ ਅਨੁਸਾਰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਆਏ ਹੋਏ ਜਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਨੀਆਂ ਵਰ੍ਹਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਦੇਣ ਲਈ ਮਨੋ ਚਿਤੋਂ ਦ੍ਰਿੜ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤਤਪਰ ਤੇ ਤਿਆਰ ਬਰ ਤਿਆਰ ਹੋਏ ਬੈਠੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਰਾਂ 'ਚੋਂ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਪਾਸ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਵਿਚ ਆਕੇ ਪ੍ਰਗਰਾਮ ਮੰਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਅਗੋਂ ਉਸਨੂੰ ਕੋਈ ਤਸੱਲੀ ਬਖਸ਼ ਉੱਤਰ ਨਾ ਮਿਲਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਫਿਰ ਵਾਪਸ ਸਰਾਂ ਵੱਲ ਨੂੰ ਪਰਤ ਜਾਂਦਾ।

ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਪਾਸ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਆਪਣੇ ਜਥੇ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਸਬੰਧੀ ਪ੍ਰਗਰਾਮ ਮੰਗ ਰਹੇ ਉਸ ਜਥੇਦਾਰ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਅਵਸਥਾ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਪਰਗਟ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਜਥੇ ਸਮੇਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਬੜਾ ਹੀ ਉਤਸ਼ੁਕ ਸੀ। ਉਸਦਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ 'ਜੇ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਦੇ ਬਾਹਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਨਿਕਲ ਕੇ ਪੁਲੀਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਤਾਂ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਜਾਂ ਸਰਾਂ ਵਿਚ ਜੇਕਰੋ ਛਡਾਇਆਂ ਹੋਇਆਂ ਬਾਹਰ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚ ਨਿਕਲ ਕੇ ਤਾਂ ਜਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਨੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਦੇ ਹੀ ਸਕਦੇ ਆ। ਜੇ ਵਰ੍ਹਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ 'ਚ ਕੋਈ ਸ਼ਹੀਦੀ ਵੀ ਪਾ ਜਾਊ ਤਾਂ ਉਹ ਸ਼ਹੀਦੀ ਵੀ ਤਾਂ ਆਖਰ ਪੰਥ ਦੇ ਹੀ ਲੇਖੇ ਲਗੂਗੀ ਨਾ। ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨੇ ਜੀਊਨ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਕਿ ਵਾਇਰਿੰਗ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਭੱਜ ਗਏ ਸੀ। ਏਸ ਲਈ ਸਾਡਾ ਜਥਾ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਜ਼ਰੂਰ ਦੇਊ, ਭਾਵੇਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਪਾ ਜਾਵੇ।

ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਜਿਥੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਬੜੇ ਜਜਬੇ ਨਾਲ ਭਾਰੀ ਦੀਵਾਨ ਸਜਦੇ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਇਕੱਠ ਵਲੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ ਦੇ ਆਕਾਸ਼ ਚੀਰਦੇ ਨਾਅਰੇ ਲਗਦੇ ਅਤੇ ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ 'ਤੇ ਬੋਲ ਗੂੰਜਦੇ ਸਨ ਅੱਜ ਉਥੇ ਵਾਇਰਿੰਗ ਦਾ ਸ਼ਕਾਰ ਹੋਏ ਦੋ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਜਖਮਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਤੇ ਪੀੜ ਨਾਲ ਨਿਵਾਲ ਹੋਏ ਪਏ ਕੁਝ ਇਕ ਸਿੰਘਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬਾਕੀ ਸਭ ਪਾਸੇ ਖਲਾਅ ਹੀ ਖਲਾਅ ਸੀ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹਾਂ ਤੋਂ ਦੀ ਸੈਂਕੜਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਨੀਆਂ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਵੱਡੇ ਭੁਭੰਗੀ ਭੁਭੰਗਨਾਂ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਮੰਡੇ ਦੇ ਨਾ ਉੱਪਰ ਲੜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਵੱਲ ਨੂੰ ਵਗੇਰਾਂ ਘੱਤੀ ਆਉਂਦੇ ਸਨ, ਅੱਜ ਉਹਨਾਂ ਰਾਹਵਾਂ ਉੱਪਰ ਮੰਡ ਦੇ ਫਰਿਸ਼ਤੇ ਆਪਣਾ ਅਸਲ ਕਰਮ ਤੇ ਕਰਦਾਰ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਸਨ।

ਜਿਸ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿਚ ਧੁੰਆਂ ਧਾਰ ਤਕਰੀਰਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਪੰਥ ਮਾਧੂ ਨੀਤੀਆਂ ਤੇ ਸਾਜ਼ਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪਾਜ ਉਘੇੜੇ ਜਾਂਦੇ, ਸਿੱਖ ਦੁਸ਼ਮਣ ਫੋਰਸਿਜ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਉੱਪਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਜਬਰ ਜ਼ੁਲਮ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਦਾਸਤਾਨਾਂ ਸੁਣਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਤੇ ਹੁਕਮਰਾਨ ਟੋਲੇ ਦੇ ਚੇਹਰਿਆਂ ਉੱਪਰਲੇ ਮਖੌਟੇ ਉਤਾਰੇ ਜਾਂਦੇ, ਸਿੱਖ ਯੋਧਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸੁਰਮਗਤੀ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਬਾਤਾਂ ਪਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਸੁਣਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ, ਸ਼ਹੀਦ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਨੀਆਂ ਦੀ ਸਿਰਤ ਤੇ ਬਹਾਦਰੀ ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਗਾਇਨ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ, ਸਿੱਖ ਇਤਹਾਸ ਦੇ ਗੌਰਵ ਅਤੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਹੋਰ ਭਰ ਦੇਣ ਤੇ ਚੇਰਿਆੜੇ ਝਾਲ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਬੀਤੇ ਵਿਚ ਹੋ ਗੁਜਰੇ ਪੰਥਕ ਗੱਦਾਰਾਂ ਤੇ ਮੰਸਦਾਂ ਦੇ ਕੱਚੇ ਚਿੱਠੇ ਖੋਲ ਖੋਲ ਕੇ ਬਿਆਨ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ, ਪੰਥ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ-ਦੁਖੀਆਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਭੁਚਾਲ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦੇਣ ਤੇ ਅੱਗ ਲਾ ਦੇਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ, ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਮੰਡੇ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਜਿੰਦਗੀ ਤਾਂ ਕੀ ਸਰਬਤਵ ਤੱਕ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਦੇਣ ਦੇ ਖੁੱਲੇ ਔਲਾਨ ਹੁੰਦੇ, ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਵਲੋਂ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਵਾਸਤੇ ਆਗੂਆਂ ਉੱਪਰ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਰੁਪਏ ਨਿਛਾਵਰ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੰਥ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਕਣਕ ਚੱਲਾਂ ਆਦਿ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਤੇ ਹੋਰ ਧਨ ਪਦਾਰਥ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਆਖਰੀ ਤੇ ਫੈਸਲਾਕੁਨ ਲੜਾਈ ਦੱਸ ਕੇ ਇਸ ਯੁੱਧ ਨੂੰ ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਜਿੱਤਨ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਆਮ ਪ੍ਰਣ ਦੁਹਰਾਏ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਔਲਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਅੱਜ ਉਸ ਵਾਤਾਵਰਨ ਉੱਪਰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸੈਂਟਰ ਰੀਜ਼ਰਵ ਪੁਲੀਸ ਦੇ ਮੋਰਚਿਆਂ ਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਛਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਉੱਪਰ ਭਾਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਸੀ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਦੇ ਮੋਨ ਗੇਟ ਨੂੰ ਜੇਦਰਾ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਉੱਪਰ ਪਹਿਰਾ ਦੇ ਰਿਹਾ ਗੇਨ ਮੈਨ ਵੀ ਉੱਥੇ ਕੋਈ ਮੋਰਚਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਉੱਥੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾਲ ਪੈਂਦੇ ਇਨਕੁਆਇਰੀ ਰੂਮ ਅੰਦਰ ਜਾ ਬੈਠਾ ਸੀ।

ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਛੋਟੇ ਵੱਡੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਯੂਥ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵਰਕਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੇ ਬਾਡੀ ਗਾਰਡਾਂ ਦੀ ਕਾਫੀ ਭਰਮਾਰ ਸੀ, ਪਰ ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉੱਥੇ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੀ ਸਰਗਰਮੀ ਤੇ ਜੁਝਾਰੂ ਜੀਵਨ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਵੇਖਣ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਹੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਅੰਦਰ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਤੇ ਵਰਕਰਾਂ ਦਾ ਭਾਰੀ ਜਮਾਪਣਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਮੁੰਦਰੀ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿਚ ਬੜੀ ਦੱਬੀ ਘੁੱਟੀ ਤੇ ਸਹਿਮੀ ਸਿਮਟੀ ਹੋਈ ਚੁੱਪ ਛਾਈ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਭੁੰਘੀ ਚੁੱਪ ਨੂੰ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਆਵਾਜ਼ ਤੋੜਨ ਭੇਨਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਕੰਪਲੇਕਸ ਅੰਦਰ ਵਰੂ ਰਹੀਆਂ ਗੱਲੀਆਂ ਦੀ ਦਨਦਨਾਉਂਦੀ ਹੋਈ ਤੜ ਤੜ ਦੀ ਭਿਆਨਕ ਆਵਾਜ਼ ਹੀ ਸੀ ਤੇ ਜਾਂ ਵਿਰ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ

ਅੰਦਰਲੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਮੱਧਮ ਮੱਧਮ ਬੋਲਾਂ ਅਤੇ ਉਦਾਸ ਤੇ ਢਹਿਦੀ ਕਲਾ ਵਾਲੀ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਦੀ ਪ੍ਰਸਰ ਮੁਸਰ ਦੀ ਸੀ।

ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਦੀ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਮੰਜਲ ਉੱਪਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਡਿਕਟੇਟਰ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚਾ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦਾ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਕਮਰਾ ਸੀ। ਇਸ ਕਮਰੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਵੱਲ ਨੂੰ ਪੈਂਦੇ ਬਰਾਮਦੇ ਵਿਚ ਅਕਸਰ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ, ਮੁਲਾਕਾਤੀਆਂ, ਅਖਬਾਰੀ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਛੋਟੇ ਵੱਡੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਤੇ ਵਰਕਰਾਂ ਅਤੇ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਾਡੀਗਾਰਡਾਂ ਦੀ ਭਾਰੀ ਭੀੜ ਲੱਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ; ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਬਰਾਡੇ ਦੇ ਵਿਚ ਇਕ ਪਾਸੇ ਜਿਹੇ ਕਰਕੇ ਛੱਠੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਬੈਂਚਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਘੰਟੇ ਸਾਹ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਅੱਜ ਇਹ ਬੈਂਚ ਵਾਇਰੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉੱਥੋਂ ਅਲੱਪ ਹੋ ਗਏ ਸਨ।

ਇਸ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਇਕ ਨਿਕਟ ਵਰਤੀ ਦੇਸਤ ਸਬੰਧੀ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੁਲਰ ਅਤੇ ਕੁਝ ਇਕ ਹੋਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਦੀ ਤੀਸਰੀ ਮੰਜਲ ਤੋਂ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਦੇ ਖੁੱਲੇ ਦਾਲਾਨ ਵੱਲ ਪੈਂਦੇ ਬਰਾਮਦੇ 'ਚ ਖਲੋਕੇ ਕੰਪਲੇਕਸ ਦੇ ਗੱਲੀਆਂ ਪਰਚੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵੱਲ ਝਾਕ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਦੀ ਦੂਸਰੀ ਮੰਜਲ ਉੱਪਰ ਇਕ ਅੰਸੀ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਪਰ ਅਲੋਕਕ ਭਾਵ ਪੂਰਤ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ ਜਿਸ ਦੇ ਵਾਪਰਨ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿੱਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਮਨਬਥ ਕਰਮ ਪੱਖੋਂ ਨਜ਼ਰਿਆਤੀ ਸਾਝ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਰਤੀ ਕੌਮੀ ਏਕਤਾ ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ ਦੇ ਵਣਜਾਰੇ ਅਰਥਾਤ ਝੰਡਾ ਬਰਦਾਰ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੀ ਸੋਚ ਤੇ ਨੀਤੀ ਨਾਲ ਲਗਾਉ ਸੀ, ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਖਾਸੇ ਤੇ ਕਰਦਾਰ ਦਾ ਤਸਵੀਰ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੁਭਾਵਕ ਰੂਪ 'ਚ ਹੀ ਉੱਭਰ ਕੇ ਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਤੇ ਰੋਲੇ ਰੋਪੇ ਪੱਖੋਂ ਝਗੜਾ ਏਨਾ ਜ਼ਰਦਾਰ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦੇ ਸ਼ਿਰ-ਸਰਾਬੇ ਨੇ ਕੁਝ ਪਲਾਂ ਲਈ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਦੀ ਸਮੁੰਦਰੀ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ ਸੀ।

ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਰੋਲੇ ਰੋਪੇ ਨੂੰ ਸੁਣਕੇ ਤੇਜ਼ ਤੇਜ਼ ਕਦਮ ਪੁਟਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲੇ ਦੀ ਮੰਜਲ ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉੱਥੇ ਅਕਾਲ ਵੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਵੱਲ ਨੂੰ ਪੈਂਦੇ ਮੋਰਚੇ ਤੇ ਕੁਝ ਕਦਮ ਉੱਚੇ ਹੀ ਪੌੜੀਆਂ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਬਰਾਡੇ ਦੇ ਵਿਚ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਹਾਲੀ ਅਤੇ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੁੰਦਰ ਨਗਰ ਨੇ ਯੂਥ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਯੂਥ ਵਿੰਗ) ਦੇ ਤਿੰਨਾਂ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੇਠਾਂ ਸੁੱਟ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਗਤ ਲਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਜਦ ਉੱਥੇ ਇਸ ਰੋਲੇ ਵਿਚ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਛੱਡ-ਛੁਡਵਾ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਝਗੜਾ ਯੂਥ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ, 'ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਗਿਆਨੀ ਜੈਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਟੈਲੀਫ਼ੋਨ ਖਤਕਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਬਸ, ਜਦੋਂ ਹੀ ਗਿਆਨੀ ਜੈਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਟੈਲੀਫ਼ੋਨ ਚੁੱਕ ਲਿਆ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਹੀ ਗੱਲੀ ਬੰਦ ਕਰਵਾ ਦੇਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਇਸ ਵੇਲੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਨੇ।'

ਅੱਗੋਂ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੁੰਦਰ ਨਗਰ ਦਾ ਇਹ ਜਵਾਬ ਸੀ ਕਿ 'ਜੇ ਲੰਗੋਵਾਲ ਦੇ ਗੁੱਸੇ ਦਾ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਰਾਸ਼ਟ੍ਰਪਤੀ ਨੂੰ ਦੇਨਾ ਡਰ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਫਿਰ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਨੂੰ ਮਸ਼ੀਨ ਗੋਨਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਜੁਰਅਤ ਕਿਵੇਂ ਪੈ ਸਕਦੀ ਸੀ? ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਭ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਲੰਗੋਵਾਲ ਤੇ ਉਸਦਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਪਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਨੇ, ਪਿਛਲੇ ਦੋਹ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਵਾਈ ਲੱਖ ਤੋਂ ਉੱਤੇ ਉੱਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਵੀ ਹੋ ਗਈਆਂ, ਸਭ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਰਲਾ-ਮਿਲਾ ਕੇ ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਲਾਗੇ ਫ਼ਾਰੋ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੀਆਂ। ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸ ਕਿ ਅੱਜ ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਕ ਵੀ ਗੱਲ ਮੰਨੀ ਆ? ਹੁਣ ਗਿਆਨੀ (ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ) ਇਹਦਾ ਵੱਡੇ ਸਰਦਾਰ-ਏ-ਆਜ਼ਮ ਦਾ ਹੁਕਮ ਕਿਵੇਂ ਮੰਨ ਜਾਊ ਨਾਲੋਂ ਗਿਆਨੀ ਦੀ ਤਾਂ ਆਪ ਸੈਂਟਰ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਕਾਣੀ ਖੜੀ ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਪੁੱਛ ਗਿੱਛ ਨਹੀਂ, ਇਦਰਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਸਾਹਮਣੇ ਗਿਆਨੀ ਦੀ ਕੀ ਜਾਹ ਵਾ ਜੇ ਉੱਚੀ ਸਾਹ ਵੀ ਲੈ ਜਾਵੇ। ਗਿਆਨੀ ਤਾਂ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਦਰਾ ਦਾ ਚਪਲ ਚੋਟ ਝਾੜੂ ਬਰਦਾਰ ਵਾ। ਏਸ ਲਈ ਉਹ ਲੰਗੋਵਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨੇ ਕਿ ਮਲਕਾ ਇਦਰਾ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨੇ? ਗੱਲ ਕਰਨ ਲਾਗਿਆਂ.....'

'.....ਨਾ, ਇਹਨੂੰ ਲੰਗੋਵਾਲ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪੁਛੇ ਕਿ ਅਜ ਤਕ ਇਹਦੀ ਕਿਸੇ ਨਿੱਕੀ ਮੋਟੀ ਗੱਲ ਜਾ ਧਮਕੀ ਦਾ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਵੀ ਹੋਇਆ? ਸਰਕਾਰਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅਸਰ ਉਹਦੀ ਗੱਲ ਦਾ ਮੰਨਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਜਿੰਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਦਾ ਕੋਈ ਵਜ਼ਨ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣ ਦਾ ਬਲ ਤੇ ਗੁਣ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਲੰਗੋਵਾਲ ਤਾਂ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਧਮਕੀ ਦੇਂਦਾ ਤੇ ਉਪਰੋਂ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਪੈਰ 'ਤੇ ਹੀ ਮੁੱਕਰ ਜਾਂਦਾ। ਜੇ ਲੰਗੋਵਾਲ ਤੇ ਟੋਕੜੇ ਵਿਚ ਥੁਹੜੀ ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਕੋਈ ਬੰਦਿਆਂ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਹ ਲੋਕ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਨੂੰ ਏਨੀ ਵਾਰ ਬਦਲਵੇਂ ਬਦਲਵੇਂ ਦੇਗਾਂ 'ਚ ਕਿਉਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਤੇ ਇਸਦੇ ਅਸਲ ਰੋਗ ਨੂੰ ਲਕਾਉਂਦੇ ਫਿਰਦੇ?'

'.....ਏਸ ਲਈ ਇਹ ਜਿਹੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕਰਨ ਲਾਗਿਆਂ ਕੁਝ ਥੁਹੜੀ ਥੁਹੜੀ ਸ਼ਰਮ ਖਾ ਲਈਦੀ ਹੁੰਦੀ ਆ। ਹੁਣ ਇਹ ਲੋਕ ਆਹ ਜਿਹੜਾ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਅੰਦਰ ਖਾਨੇ ਛੋਟੀਆਂ ਮੋਟੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਉੱਤੇ ਚੰਗੀ ਚੰਗੀ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਦੇ ਦਾਅ ਖੇਡਨ ਲਗੇ ਹੋਏ ਨੇ, ਇਹ ਕੋਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦਾਅ ਪਿਤਾ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਖੁਹੜੀਆਂ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਮਤੇ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਬਲ ਬਾਲੇ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਮਾਰੀਆਂ ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਭਰ ਦੇ ਸੂਬਿਆਂ ਲਈ ਵਧ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ। ਫਿਰ ਇਹ ਇਦਰਾ ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਏਕਤਾ ਦੇ ਕੁਝ ਲਗਦੇ ਪੇੜਤਾਲੀ ਮੰਗਾਂ 'ਤੇ ਆ ਗਏ ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਦਰਾਂ ਮੰਗਾਂ ਦਾ ਚਾਰਟਰ ਕੱਢ ਮਾਰਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਹ ਅਫਵਾਹ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਆ ਕਿ ਲੰਗੋਵਾਲ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਸਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾਲਾ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮਵਾਲੀਆ ਤੇ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸਾਬਦਾ ਖਜਾਨਾ ਮੰਤਰੀ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਜੁਲਾਹਿਆਂ ਦੀ ਨਾਲ ਵਾਂਗੂ ਫਿਰਦੇ ਰਹੇ ਨੇ ਤੇ ਹੁਣ ਅੱਵੇਂ ਛੋਟੀਆਂ ਮੋਟੀਆਂ ਪੰਜਾਂ ਸੱਤਾਂ ਮੰਗਾਂ ਉੱਪਰ ਈ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਏ ਬੈਠੇ ਨੇ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਆਗੂ ਜੋ ਅੱਜ ਕੱਲ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਬੁਕੱਲ 'ਚ ਵੜਕੇ

ਸਿਤ ਭਿਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਖਲਾਫ ਸਕੀਆਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਤੇ ਸਾਜਸ਼ਾਂ ਘੜਦੇ ਫਿਰਦੇ ਨੇ ਉਹ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਸਾਥੋਂ ਕੋਈ ਭੁਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਆਗੂ ਤਾਂ ਮਸ਼ੇਦਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਟੋਪ ਗਏ ਨੇ। ਏਦਾਂ ਦਾ ਕਾਰਾ ਆਪਣੀ ਕੁਲ ਨਾਲ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆਂ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਕਲੋਜਾ ਕੱਢ ਕੇ ਖਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਡੋਟਾਂ ਤੇ ਚੁੜੇਲਾਂ ਵੀ ਹਜ਼ਾਰ ਵਾਰ ਸੋਚਦੀਆਂ ਪਰ ਇਹ ਆਗੂ ਤਾਂ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਆਂਦਰਾਂ ਨੂੰ ਧੂਹ ਪਾਉਣ ਤੇ ਕਲੋਜੇ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਉਣ ਪੱਖੋਂ ਉਹਨਾਂ ਡੋਟਾਂ ਤੇ ਚੁੜੇਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਦੋ ਰੋੜੀਆਂ ਅੱਗੇ ਹੋ ਗਏ ਨੇ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਇਕ ਦਿਨ ਹੁਣ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸਭ ਛੋਟੇ ਵਡੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਗੱਲ ਦੇ ਕੜਾਹਿਆਂ 'ਚ ਪਾ ਕੇ ਈ ਸਾੜਨਾ ਪੈਣਾ। ਹਨੇਰਸਾਈਂ ਦਾ, ਦਾਸ ਪਿਤਾ ਸੋਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸਾਹਿਬ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਸਾਜਿਆ ਨਵਾਜਿਆ ਪੰਥ ਹੋਵੇ ਤੇ ਅੱਜ ਉਸਦੇ ਆਗੂ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਨਖਿਪ ਗੁੱਦੀ ਫੂਕ ਤੇ ਬੇਜ਼ਮੀਰੇ ਲੋਕ ਬਣਕੇ ਸਭ ਥਾਂ ਤੇ ਅੱਗੇ ਆ ਖਲੋਤੇ ਹੋਣ।.....'

'.....ਵੇਖ ਓਏ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਜੇ ਹੁਣ ਕੋਈ ਅੱਗੋਂ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਫਿਰ ਸਾਥੋਂ ਝੁਰਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਬਾਨ ਨੂੰ.....'

'ਤਾਂ ਫਿਰ ਕੀ ਓਏ.....ਆ ਫਿਰ ਵੇਖ ਲਾ ਜੇ ਏਡਾ ਈ ਵਿਉਂ ਆਂ ਤਾਂ?'

ਇਸ ਵਾਰੀ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਹਾਲੀ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਆਪਣੀ ਰਾਈਫਲ ਤੇ ਹੱਦਾਂ ਵਾਲਾ ਝੋਲਾ ਆਪਣੇ ਇਕ ਸਾਥੀ ਨੂੰ ਫੜਾ ਦਿੱਤਾ।

ਯੂਥ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਜਵਾਨ ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਜੋਸ਼ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਕੇ ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਦੀ ਲੱਗਾ ਸੀ ਕਿ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੱਲ ਦੀ ਕਿੰਨੇ ਚਿਰ ਤੋਂ ਭਰੇ ਪੀੜੇ ਖਲੋਤੇ ਹੋਏ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੁੰਦਰ ਨਗਰ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਾ ਦਬੋਚਿਆ ਅਤੇ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸਦੇ ਦੋ ਹੋਰ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੇਖ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੜ ਪਿਛੜ ਹੀ ਆਪਣੇ ਹੇਠਾਂ ਸੁਟ ਲਿਆ।

ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਵੇਖਦਿਆਂ ਉੱਥੇ ਕੋਈ ਪੰਜੀ ਤੀਹ ਦੇ ਲਗਪਗ ਸਿੰਘ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਚ ਪੈ ਪਵਾ ਕੇ ਬੜੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਹਟ ਹਟਾਈ ਕਰਵਾਈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਉੱਥੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਸਿੰਘਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀ ਸਿਖ ਕੌਮ ਬਾਰੇ ਅਖਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਘਾਤਕ ਤੇ ਮਾਰੂ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ, ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਪ੍ਰਤੀ ਗਲਤ ਸੋਚ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਬਾਰੇ ਭਾਂਤ ਭਾਂਤ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ।

ਇਸ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਅਜੇ ਯੂਥ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਜਵਾਨ ਆਪਣੀਆਂ ਕੂਹਨੀਆਂ ਅਤੇ ਗੋਡਿਆਂ ਉੱਪਰ ਆਈਆਂ ਰਗੜਾ ਝਰੀਟਾਂ ਮਲ ਹੀ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਲੀੜੇ ਕਪੜੇ ਝਾੜ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੁੰਦਰ ਨਗਰ ਤੇ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਹਾਲੀ ਨੂੰ ਪਰ੍ਹਾਂ ਕਮਰਿਆਂ ਵੱਲ ਕੀਤਾ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਜਥੇਦਾਰ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਗੁਰੋਪ ਦੇ ਕੋਈ ਚਾਰ ਪੰਜ ਜਵਾਨ ਹਥਿਆਰ ਬੰਦ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉੱਪਰਲੀ ਮੰਜਲ ਤੋਂ ਬੜੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਪੜੀਆਂ ਉਤਰਦੇ ਹੋਏ ਸਰਪੱਟ ਹੀ ਗੱਲ ਦੀ ਮੰਜਲ ਵੱਲ ਨੂੰ ਉੱਤਰ ਗਏ।

ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਇਹ ਜਵਾਨ ਅਜੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਦੇ ਦਾਲਾਨ 'ਚੋਂ ਦੀ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਮੇਨ ਗੇਟ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੜਕ ਉੱਪਰ ਨਿਕਲੇ ਹੀ ਸਨ ਕਿ ਇਕ ਭਰਵੇਂ ਦੋਸੇ ਵਾਲਾ ਜਵਾਨ ਜੋ ਵੇਖਣ

ਵਿਚ ਭੀਲ ਭੱਲ ਤੇ ਪਹਿਲਵਾਨ ਲਗਦਾ ਸੀ, ਲਹੂ-ਲਹਾਨ ਹੋਏ ਭਾਈ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜਗਾਧਰੀ ਨੂੰ ਅਪਣੇ ਮੱਦੇ 'ਤੇ ਪਾਈ ਬਾਬਾ ਅਟੋਲ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਵੱਲ ਨੂੰ ਇਕਲਾ ਹੀ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਜਦ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਦੀ ਦੂਸਰੀ ਮੰਜਲ ਉੱਪਰ ਖਲੋਤੇ ਹੋਏ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਸਤੋਂ ਐਵੇਂ ਕੁਝ ਪਲ ਪਿਛੋਂ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਆਮ ਚੱਕਰ ਲਾ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ 'ਦੁਪਹਿਰ ਤੋਂ ਲੋਕੋਂ ਹੁਣ ਤਕ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਸਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾ ਚੁੱਕੇ ਨੇ (ਇਸ ਦਿਨ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ ਕੁਲ ਗਿਆਰਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ) ਅਤੇ ਦਰਜਨ ਤੋਂ ਉੱਤੇ ਸਿੰਘ ਜਖਮੀ ਹੋ ਗਏ ਨੇ।

ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਭਾਈ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬੇਹੋਸ਼ ਤੇ ਆਖਰੀ ਸਵਾਸ ਲੈ ਰਹੀ ਦੇਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਦੀ ਚੌਥੀ ਮੰਜਲ ਦੇ ਕਮਰਾ ਨੰਬਰ ਪੰਜਤਾਲੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਰਾਮਦੇ-ਗੋਲਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਕਰਕੇ ਟਿਕਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਵਲੋਂ ਜੋੜੇ ਘਰ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਤੱਕ ਜਖਮੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਦੀ ਗੋਗਦਾ ਗੋਗਦਾ ਆ ਚੁੱਕਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਤ ਉਮਰ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਸਿੰਘ ਬੇਹੋਸ਼ ਤੇ ਨਿਵਾਲ ਹੋ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਉੱਥੇ ਹੀ ਚੰਢਾਲ ਦਹਿ ਪਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਦਮ ਤੋੜ ਰਿਹਾ ਸੀ।

9.

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਨੀਉਂਜ ਏਜੰਸੀਆਂ ਤੇ ਅਖਬਾਰੀ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਵਾਇਰੇਜ਼ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਸਭ ਪਾਸੇ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੱਕ ਖਬਰਾਂ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ।

ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਸਬੰਧੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਟੈਲੀਫ਼ੂਨ ਤੇ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਆ ਰਹੇ ਸਨ ਜਿਸਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਵਲੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੈਰਾ-ਮਿਲਟਰੀ ਫੋਰਸਿਜ਼ ਵਲੋਂ ਕੰਪਲੈਕਸ ਉੱਪਰ ਵਰਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਸਚਾਈ ਤੋਂ ਪੂਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਮਿਸਟਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਵੀ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਟੈਲੀਫ਼ੂਨ ਪਹੁੰਚ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਵਲੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਹਕੀਕਤ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘ ਬਪਾਰੀਆਂ ਤੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵਫ਼ੇ ਵਫ਼ੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਆਪਣੇ ਕੁਝ ਇਕ ਸਾਕਾ ਸਨਬੰਧੀਆਂ ਨੂੰ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਬਾਰੇ ਟੈਲੀਫ਼ੂਨ ਰਾਹੀਂ ਖਬਰਾਂ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ।

ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਪਰਚਾਰ ਤੇ ਪਰਸਾਰ ਸਾਧਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਵਾਇਰਿੰਗ ਦਾ ਵਟਾਂਦਰਾ ਦੋਹ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਅਰਥਾਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਆਦਿ ਫੋਰਸਿਜ਼ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਲੋਕ ਇਸ ਹਕੀਕਤ ਤੋਂ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਾਣੂ ਸਨ ਕਿ ਵਫ਼ੀ ਪਹੁੰਚ ਤੇ ਗੋਲੀ ਸਿਰਫ ਇਕ ਪਾਸਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੈਂਟਰਲ ਗੇਜਰਵ ਪੁਲੀਸ ਵਲੋਂ ਹੀ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਸਿੰਘ ਸਿਰਫ ਉਦੋਂ ਹੀ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਂਦੇ ਸਨ ਜਦੋਂ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਤੇ ਬੀ. ਐਸ. ਐਫ. ਦਾ ਕੋਈ ਗਸ਼ਤੀ ਦਸਤਾ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਦਾ ਹੋਇਆ ਦਖਾਈ ਦੇਂਦਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੰਘਾਂ ਲਈ ਇਹ ਗੱਲ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੀ ਕਿ ਪੈਰਾ ਮਿਲਟਰੀ ਫੋਰਸਿਜ਼ ਦਸਤੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਨਾਲ ਪੈਂਦੇ ਗਲੀਆਂ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਤੁਰੇ ਆਉਣ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੱਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਸਿੰਭਰਵਾਲਿਆਂ ਵਲੋਂ ਵੀ ਜਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਹਦਾਇਤ ਸੀ ਕਿ ਗੋਲੀ ਸਿਰਫ ਉਦੋਂ ਚਲਾਉਣੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਆਦਿ ਫੋਰਸਿਜ਼ ਦੇ ਦਸਤੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਹੋਏ

ਦਿੱਸਣ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਭਾਗਾਂ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਵੀ ਬਾਰਬਾਰ ਟੈਲੀਫ਼ੋਨ ਆ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਗੋਂ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਧਾਨ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ, ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰਲੇ ਹਾਲਾਤ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਸਨ।

ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਟੈਲੀਫ਼ੋਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘ ਇਹ ਪੁਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਕੀ ਕਰਨਾ ਤੇ ਕੀ ਕਦਮ ਉਠਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਹਰ ਇਕ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਵਾਲ ਲਗਪਗ ਇਕ ਸਮਾਨ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਉਸਦੇ ਸਵਾਲ ਕਰਨ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਤੋਂ ਉਸਦੇ ਮਨ ਦੀ ਬੇਚੈਨੀ ਵੀ ਸਮਾਨ ਰੂਪ 'ਚ ਹੀ ਪਰਗਟ ਹੁੰਦੀ ਸੀ।

...ਜੀ ਸੁਣਿਆਂ, ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਉੱਪਰ ਹਮਲਾ ਹੋ ਗਿਆ?'

'ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੀ, ਸੁਣਿਆਂ ਕਿ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨਾਲ ਘਮਸਾਨ ਦੀ ਲੜਾਈ ਹੋ ਰਹੀ ਆ?'

'ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾ ਰਹੇ ਨੇ? ਸਭ ਪਾਸੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਬੜੀ ਚਿੰਤਾ, ਦਸੋ ਕਿ ਅਸਲ ਪੰਜੀਸ਼ਨ ਕੀ ਆ?'

'ਭਾਈ ਜੀ, ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਹੋ ਰਹੀ ਵਾਇਰੰਗ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਸੁਣ ਕੇ ਹਿੰਦੂ ਬੜੀਆਂ ਚਿਤਮਿਥੀਆਂ ਮਾਰ ਰਹੇ ਨੇ। ਦਸੋ ਕਿ ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਕੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ? ...ਜੇ ਹੁਕਮ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦੀ ਸੋਧ-ਸੁਧਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਈਏ?'

ਅਗੋਂ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਦਾ ਟੈਲੀਫ਼ੋਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਤੰਤਸਾਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲਗਪਗ ਇਹੋ ਹੀ ਉੱਤਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ, '...ਹਾਂ, ਜੇ ਕੁਝ ਤੁਸਾਂ ਸੁਣਿਆਂ ਉਹ ਠੀਕ ਹੈ। ਸੀ ਆਰ ਪੀ ਤੇ ਬੀ. ਐਸ. ਐਫ. ਵਾਲੇ ਅੱਜ ਦੁਪਹਿਰ ਤੋਂ ਹੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਤਾਬਤ ਤੰਤ ਗੋਲੀਆਂ ਵਰ੍ਹਾ ਰਹੇ ਨੇ। ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ ਕੁਝ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਵੀ ਪਾ ਰਹੇ ਨੇ। ...ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਸਾਥੋਂ ਬਾਰ ਬਾਰ ਕੀ ਪੁਛਦੇ ਹੋ ਤੇ ਕੀ ਹੁਕਮ ਮੰਗਦੇ ਹੋ? ਹੁਣ ਪੁਛਣ ਵਾਲੀ ਕੋਹੜੀ ਗੱਲ ਪਿਛੇ ਰਹਿ ਗਈ ਆ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਭਵਨ ਉੱਪਰ ਤਾਂ ਦੁਸ਼ਟ ਮੀਂਹ ਵਾਂਗ ਵਾਇਰੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ। ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਇਹ ਹਾਲਾਤ ਵਾਪਰ ਜਾਣ ਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਜਿਸ ਜਿਸ ਗੱਲ ਲਈ ਸੇਵਾ ਲਾ ਰੱਖੀ ਆ ਉਸਨੂੰ ਹੁਣ ਬਾਓਂਬਾਈ ਨਿਭਾ ਦਿਓ।'

ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਦ ਵੱਖ ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਆਉਂਦੇ ਰਹੇ ਟੈਲੀਫ਼ੋਨ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਜਾ ਕੇ ਦਸੀ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਅੱਗੇ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉੱਤਰ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ

'ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੀ, ਮੈਨੂੰ ਲਗਦਾ ਕਿ ਤੁਸਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੋਂ ਟੈਲੀਫ਼ੋਨ 'ਤੇ ਮੇਰੀ ਬੋਲੀ 'ਚ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੰਤਾ। ਹੁਣ ਨਰਮ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਸਮਾ ਲੰਘ ਗਿਆ ਤੇ ਜਬਾਨ ਨੂੰ ਜਰਾ ਸ਼ਖਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਆ। ਦੁਸ਼ਟ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੁਣ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਭਵਨ ਉੱਪਰ ਸਿੰਘੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਵਰ੍ਹਾ ਕੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਦਸਤਾਰ ਨੂੰ ਅੰਲਾਨੀਆਂ ਹੋਥ ਪਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਵਖਾਈ ਆ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਰਮ ਦੇਣ ਤੋਂ ਕਿਉਂ ਭਿਜਕੀਏ ਤੇ ਚੁਪ ਰਹੀਏ? ਹੁਣ ਤਾਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਐਨਾਨੀਆਂ ਤੌਰ ਤੇ ਇਹ ਗੱਲ

ਦੱਸਣ ਦੀ ਲੋੜ ਆ ਕਿ ਜਿਥੇ ਜਿਥੇ ਵੀ ਗੁਰੂਘਰ ਦੇ ਨਿੰਦਕ ਤੇ ਦੋਖੀ ਦਸਮਨ ਦਹੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਤੇ ਦਿਸਦੇ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉੱਥੇ ਉੱਥੇ ਹੀ ਸੋਧਨ ਦਾ ਰਾਹ ਮੱਲੀ, ਇਸ ਲਈ ਟੈਲੀਫ਼ੋਨ ਉੱਤੇ ਸਭ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਬਾਉਂਬਾਈ ਇਹ ਸੁਨੇਹਾ ਭਜਵਾ ਦਿਓ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਤੇ ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਨਭਾਈ ਤੁਰੇ ਜਾਣ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾ ਸਿਰ ਤੇ ਆਗਿਆ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਗੋਲੀ ਰਾਮ ਤੇ ਲਛੀ ਰਾਮ ਸਿਖ ਕੰਮ ਦੇ ਗਲਾਂ ਨਹੀਂ ਲੱਥਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਤੱਕ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਹਸਤੀ ਤੇ ਮਾਨ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਹੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਤਾਂ ਹੁਣ ਇਹ ਉਡੀਕ ਲਾਈ ਬੈਠੇ ਨੇ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਹ ਬਾਂਦਰ ਸੈਨਾ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਕਦੇ ਹੁੰਦੀ ਆ। ਇਸਵਾਰੀ ਜਦੋਂ ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬਾਹਰੋਂ ਟੈਲੀਫ਼ੋਨ ਆਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੌਨੁ ਜਦਣਾ। ਇਸ ਵਾਰ ਜਵਾਬ ਮੈਂ ਆਪ ਦੇਵਾਂਗਾ।'

ਕੁਝ ਪਲ ਪਿਛੋਂ ਜਦ ਫਿਰਜ਼ਪੁਰ ਤੋਂ ਟੈਲੀਫ਼ੋਨ ਆਇਆ ਤਾਂ ਸੰਤ ਜੀ ਦਾ ਅੱਗੋਂ ਜਵਾਬ ਸੀ।

'ਸਿੰਘ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਭਵਨ ਤੇ ਹੋਰ ਸਮੁੱਚੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਤੇ ਸਭ ਪਾਸੇ ਟੋਪੀ ਵਾਲੇ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਵਲੋਂ ਤਾਬਤ-ਤੰਤ ਵਾਇਰੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਆ। ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਵੀ ਹੋ ਰਹੀਆਂ। ਇਸ ਲਈ ਮੇਰੀ ਵੀ ਦੂਰ ਨੌੜੇ ਦੀਆਂ ਸਭ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿਓ ਕਿ ਜੇ ਅਣਖ ਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਨੇ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦੇ ਏਸ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਠੱਲ ਪਾਉਣੀ ਆ ਤਾਂ ਫਿਰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਬਾਂਦਰ ਸੈਨਾ ਦੇ ਸਭ ਰਾਹ ਰੋਕ ਦਿਓ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਥਾਂ ਥਾਂ 'ਤੇ ਉਲਝਾ ਦਿਓ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦੀ ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਸੋਧ ਸੁਧਾਈ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਰਨੀ ਆਰੰਭ ਦਿਓ। ਹੋਰ ਜੋ ਤੂੰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਪੁਛਦਾ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਹ ਭੁਲੇਖਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਜੇ ਬੰਦੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਲਵਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇ ਹਥਿਆਰ ਆਪਣੇ ਹਥਿਆਰ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਪਾਸੋਂ ਹਥਿਆਰ ਖੋਹਣ ਦੀ ਜਾਚ ਕੋਈ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓਂ ਨਹੀਂ ਸਿਖਾਉਣੀ ਪੈਣੀ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਏਸ ਬਾਂਦਰ ਸੈਨਾ ਦੇ ਰਾਹ ਮੱਲ ਕੇ ਖਲੋਵੋਗੇ ਅਤੇ ਜਾਂ ਰਾਤ ਬਰਾਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉੱਪਰ ਛਪਲ ਮਾਰੋਗੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਭ ਹੋਥਤੇ ਹਥਿਆਰ ਤੁਹਾਡੇ ਆਪਣੇ ਹਥਿਆਰ ਹੀ ਹੋਣਗੇ।

ਹੁਣ ਐਵੇਂ ਕਿਧਰੇ ਦਲ ਬਣਾ ਬਣਾਕੇ ਤੇ ਵਹੀਰਾਂ ਘੱਤ ਘੱਤ ਕੇ ਇਧਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਰੁਖ ਨਾ ਕਰਦੇ ਫਿਰਿਓ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦੀਆਂ ਦੀ ਸੋਧ-ਸੁਧਾਈ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਓਗੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸੈਨਾ ਦਾ ਭਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਆਪੇ ਹੱਲਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅੱਸੋਂ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਰਥਾਤ ਪਾਪੀ ਤੇ ਦੁਸ਼ਟ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਖਸ਼ਨਾ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਦੋਖੀ ਤੇ ਦਸਮਨ ਹੈ। ਹੁਣ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਭਵਨ ਉੱਪਰ ਮੀਂਹ ਵਾਂਗ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਵਾਛੜ ਹੋ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਿਛੋਂ ਹੋਰ ਕਿਹੜੀ ਐਸੀ ਗੱਲ ਵਾਪਰਨ ਵਾਲੀ ਬਾਕੀ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸਦੇ ਵਾਪਰਨ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਹੀ ਤੁਸਾਂ ਰਣ-ਤੰਤੋਂ ਵਿਚ ਉਤਰਨਾ? ਰਣ-ਤੰਤੋਂ ਤਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਉਡੀਕ ਰਿਹਾ। ਕਸਰ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਸਾਡੇ ਵਲੋਂ ਆ। ਏਸ ਵਾਸਤੇ ਸਿੰਘ, ਤੁਸੀਂ ਹੁਣ ਐਵੇਂ ਬਾਰ ਬਾਰ ਇਧਰ ਨੂੰ ਟੈਲੀਫ਼ੋਨ ਖੜਕਾਉਣ ਉੱਤੇ ਜੇਰ ਨਾ ਦਿਓ ਸਗੋਂ ਬਾਓਂਬਾਈ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੋ।'

ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਫੀਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਉੱਤਰ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾ ਟੈਲੀਫ਼ੋਨ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਫਿਰ ਕੁਝ ਚਿੱਠੀ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਹੀ ਖਲੋਤੇ ਟੱਢਾਈ ਅਸਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲਗੇ, 'ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੀ, ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਵਲੋਂ ਟੈਲੀਫ਼ੋਨ ਆਵੇ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਅੱਗੋਂ ਸਾਫ਼ ਸੁਣਾਓ ਤੇ ਬੜੇ ਸਿੱਧੇ ਲਵਜਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜਥੇ ਬੰਨ੍ਹੇ ਐਵੇਂ ਇੱਧਰ ਸਾਡੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਆਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾ ਕਰਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਦਾ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਬਾਓ ਬਾਓ ਛੱਟੇ ਵਡੇ ਜਥੇ ਬਣਾਕੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੀ ਸੇਧਾ ਸੁਧਾਈ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਨ ਵਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਤੇ ਤਕੜੇ ਹੋ ਕੇ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸੈਨਾ ਦੀਆਂ ਗਸਤੀ ਟੁਕੜੀਆਂ ਉੱਪਰ ਛਪੌਲ ਮਾਰ ਕੇ ਹਰ ਗੋਲ ਵਸੀਲੇ ਉਹਨਾਂ ਪਾਸੋਂ ਹਥਿਆਰ ਖੋਹਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ। ਹਰ ਸਿੰਘ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਪਾ ਦਿਓ ਕਿ ਘਾਤ ਲਾ ਕੇ ਛਪੌਲ ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ ਇਕ ਸਿੰਘ ਦੁਸ਼ਮਣਨਾ ਦੇ ਸੈਂਕੜੇ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਉੱਪਰ ਭਾਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਅਸੀਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਬਾਂਦਰ ਸੈਨਾ ਨ ਆਪ ਸਿੱਝਾਂਗੇ।'

ਸੰਤ ਜੀ ਇਸ ਪਾਸੇ ਵਲੋਂ ਵਾਰਗ ਹੋਕੇ ਅਜੇ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਹੋ ਸਨ ਕਿ ਮੋਰਚੇ 'ਚੋਂ ਉੱਠ ਕੇ ਆਏ ਇਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੜੀ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਕੋਲ 'ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦਸਿਆ, 'ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼, ਮਹਿਤਾਂ ਵਾਲਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਵੀ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਜਥੇ ਹੋਰ ਸਿੰਘ ਜਖਮੀ ਹੋ ਗਏ ਨੇ।'

ਸੰਤ ਉਸ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜਬਾਨੀ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣਕੇ ਕੁਝ ਛਿਣ ਖਾ ਰਹੇ ਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਮੌਜੂਦ ਹੋਏ ਬੋਲੇ, 'ਕੋਈ ਗੱਲ ਮਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਲਿਆਉਣੀਸਿੰਘ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਪਾਲ ਗਿਆ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸ਼ਹੀਦ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਨਿਵ ਬਖਸ਼ੇ। ਇਹ ਜੇ ਕੁਝ ਵੀ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਸਭ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਭਾਣੇ 'ਚ ਹੀ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਤੇ ਭਾਈ ਸੁਜਾਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦੇਵਾ, ਜਦੋਂ ਮੁਨਾਸਬ ਮੌਕਾ ਵੇਖਣ ਉਦੋਂ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਸਕਾਰਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਦੇਣ। ਜਖਮੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਮਰਹਮ ਪੱਟੀ ਵਲ ਧਿਆਨ ਦਿਓ। ਹੋਰ ਵੀ ਜਿਥੇ ਜਿਥੇ ਸ਼ਹੀਦ ਤੇ ਜਖਮੀ ਹੋਏ ਨੇ ਭਾਈ ਸੁਜਾਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈਕੇ ਉਹਨਾਂ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਕਰੋ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਰੇਗਾ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਬਖਸ਼ੇਗਾ।'

'ਸਿੰਘ, ਕੁਮ੍ਹਾ ਦੀਆਂ ਲੜਾਈਆਂ 'ਚ ਇਸ ਤਰਾਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ। ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਸਗੋਂ ਅਮਰ ਪਦਵੀਆਂ ਪਾਏ ਨੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਬਲ ਬਖਸ਼ੀ ਰੱਖੇ।'

10.

ਸੁਰਜ ਕਾਫੀ ਹੋਂਦ ਤੱਕ ਢਾਲੇ ਪੈ ਚੁੱਕਾ ਸੀ, ਪਰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਉੱਪਰ ਗੱਲੀ ਅਜੇ ਵੀ ਵਰ ਰਹੀ ਸੀ।

ਫੋਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਥੇ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮੋਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਤੇ ਨਾਕਿਆਂ ਉੱਪਰ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਪਰ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਕਮਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੋਈ ਪੰਦਰਾਂ ਵੀਹ ਫੋਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨ ਇਧਰ ਉੱਪਰ ਖਲੋਤੇ ਹੋਏ ਆਪਸ ਵਿਚ ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਜਦ ਕਮਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਖਲੋਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਵਾਨਾਂ ਉੱਪਰ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਪਈ ਤਾਂ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰ. ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਕਿਹਾ, 'ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਐਵੇਂ ਇਧਰ ਉੱਪਰ ਨਾ ਖਲਿਆਰ ਛੱਡੋ ਸਗੋਂ ਕਿਸੇ ਥਾਂ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਾਉ। ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵੀ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਦੇ ਇਥੇ ਬੈਠੇ ਖਲੋਤੇ ਰਹਿਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ।'

ਸ੍ਰ. ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਹੀ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪਾਲਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਜਥੇ ਦੇ ਕੁਝ ਇਕ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹਨਾਂ ਸਭ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਹਿਲੀ (ਸ਼੍ਰੀ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੀ) ਮੰਜਲ ਅਤੇ ਪਰਕਰਮਾ ਵਿਚਲੇ ਕੁਝ ਇਕ ਨਾਕਿਆਂ ਉੱਪਰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਟਿਕਾਣੇ ਮੱਲਣ ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸਖਤ ਹਦਾਇਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ, 'ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਆਦਿ ਫੋਰਸਿਜ਼ ਦੇ ਦਸਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਅਗੇ ਵਧਦੇ ਹੋਏ ਨਾ ਦਿਸਣ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਗੱਲੀ ਨਹੀਂ ਚਲਾਉਣੀ ਤੇ ਅਸਲਾ ਐਵੇਂ ਜਾਇਆ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਇਕ ਇਕ ਗੱਲੀ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪੂਰਾ ਮੁੱਲ ਪਾਉਣਾ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਹਰ ਗੱਲੀ ਦਾ ਟਿਕਾਣਾ ਸਿਰ ਵਾਰ ਕਰੋ, ਤਾਂ ਸਵਾਦ ਆ ਸੁਣਦੇ ਓ ਨਾ?'

ਸ੍ਰ. ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਚੋਖੇ ਰੁਖ ਵਿਚ ਇਹ ਜਵਾਨ ਅਜੇ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਮੋਰਚਾ ਬੰਦੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਬਾਓ ਬਾਓ ਰਾਏ ਹੋ ਸਨ ਕਿ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੋਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕੁਝ ਮੁੱਖ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਤੇ ਐਗਜ਼ੀਕਿਊਟਿਵ ਮੈਂਬਰ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚਾਵਲਾ, ਵਿਰਸਾ ਸਿੰਘ ਵਲਟੋਹਾ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਤਾ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਤੇ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਭੂਰੇ ਆਦਿ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਆ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਫਤਹਿ ਗਜਾਉਣ ਅਤੇ ਫਤਹਿ ਦਾ ਜਵਾਬ ਫਤਹਿ ਵਿਚ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਆਸ ਪਾਸ ਹੋਕੇ ਬੈਠ ਗਏ।

ਜਦ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਪਾਸੋਂ ਅਕਾਲ ਰੋਸਟ

ਹਾਊਸ ਅਤੇ ਸਰਾਂ ਨਾਲ ਲਗਦੀ ਵੱਡੀ ਟੈਂਕੀ ਦੇ ਮਰਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਪੁਛਿਆ ਤਾਂ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਭ ਜਵਾਨ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਮਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਡਟੇ ਬੈਠੇ ਨੇ ਤੇ ਇਸ ਤਾਕ ਵਿਚ ਨੇ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰੀ ਕਦੋਂ ਚੜ੍ਹਦਾ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚਾਵਲਾ ਨੇ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 'ਅਕਾਲ ਰੈਸਟ ਹਾਊਸ, ਪਾਣੀ ਵਾਲੀ ਵੱਡੀ ਟੈਂਕੀ, ਸਰਾਂ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਵੱਲ ਵਾਇਰੇਗ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਵੀ ਅਜੇ ਇਹ ਹੀ ਪੌਜ਼ੀਸ਼ਨ ਹੈ। ਸਭ ਸੰਗਤਾਂ ਤੇ ਸਿੰਘ ਬਾਉਂ ਬਾਈ ਬਰਾਜਮਾਨ ਹੋਏ ਬੈਠੇ ਨੇ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਇਥੇ ਤੱਕ ਬੜਾ ਸੰਭਲ ਸੰਭਲ ਕੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹਾਂ ਪਰ ਮਨ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਬੜਾ ਖੁਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਇਕ ਵੀ ਸਿੰਘ ਜਾਂ ਸਿੰਘਨੀ ਦੇ ਚੇਹਰੇ ਉੱਪਰ ਮਾਸਾ ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਉਦਾਸੀ ਨਹੀਂ। ਜਿਥੇ ਜਿਥੇ ਵੀ ਕੋਈ ਬੈਠੇ, ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ 'ਚ ਹੀ ਬੈਠਾ ਨਜ਼ਰੀ ਆਉਂਦਾ।'

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਤੇ ਨੇ ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਕਿ 'ਅਜੇ ਤੱਕ ਹੋਰ ਤਾਂ ਸਭ ਠੀਕ ਹੈ, ਪਰ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਤੇ ਪਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ ਨੇ, ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਤਾਂ ਕਾਫੀ ਵੱਧ ਆ।'

ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਤੇ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਪਾਸ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਜਨਰਲ ਸੁਬੇਗ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੇਧੂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਉਸਨੂੰ ਜ਼ਰਾ ਜ਼ਰਦਾਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, 'ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਜ਼ਰਾ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣ, ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਵਾਨ ਨੂੰ ਬਿਨਾ-ਮਕਸਦ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚ ਇਧਰ ਉਧਰ ਨਹੀਂ ਫਿਰਨ ਦੇਣਾ। ਸਭ ਨੂੰ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਮਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਬਰ ਤਿਆਰ ਰੱਖਣਾ, ਟੈਂਕੀ ਵਾਲੇ ਮੋਰਚੇ ਉੱਪਰ ਜ਼ਰਾ ਗੁਰਦੇ ਤੇ ਜਿਗਰੇ ਵਾਲੇ ਜਵਾਨ ਬਠਾਉਣੇ ਨੇ। ਇਹ ਮੋਰਚਾ ਬੜਾ ਕੌਮ ਦਾ ਮੋਰਚਾ ਕਿਉਂਕਿ ਤੋਪ ਗੋਲਿਆਂ ਦੀ ਮਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਇਸ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਦਾਹ ਨਹੀਂ ਲਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਲਈ ਓਸ ਮੋਰਚੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਾਇਦਾ ਉਠਾਉਣਾ। ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਫੌਜੀ ਤਜਰਬੇ ਪੱਖੋਂ ਇਸਤਰਾਂ ਜਾਪਦਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਹੁਣ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਛੇਤੀ ਦੇ ਹੱਥ ਕਰਨ ਦੀ ਠਾਨੀ ਬੈਠੀ ਆ। ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੋਮੀ ਮਿਲਟਰੀ ਫੋਰਸਿਜ਼ ਨੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੁਆਲੇ ਘੇਰਾ ਬੰਦੀ ਤੇ ਮੋਰਚਾ ਬੰਦੀ ਕਰ ਰੱਖੀ ਆ ਅਤੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਰੱਖੀਆਂ ਨੇ, ਇਹ ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਦੱਸਦੀਆਂ ਕਿ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਹੋਣ ਵਾਲਾ। ਜੇ ਸੱਚ ਪੁਛੋ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਅੱਜ ਦੀ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਫੌਜੀ ਹਿਕਮਤ ਅਮਲੀ ਤੇ ਆਗੂਵਾਦੀ ਦੀ ਬੁਝ ਆ ਰਹੀ ਆ। ਆਹ ਜੇ ਅੱਜ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਭਵਨ ਦੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਉੱਪਰ ਸਿੱਧੀ ਫਾਇਰਿੰਗ ਆ ਰਹੀ ਆ, ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਖਲਾਫ਼ ਐਲਾਨ-ਜੋਗ ਸਮਝਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਸਭ ਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਡੇ ਸੈਂਟਰ ਐਕਸ਼ਨ ਦੇ ਟਾਕਰੇ-ਮੁਕਾਬਲੇ ਲਈ ਹਰ ਪਲ ਸਟੇਂਡ ਟੂ ਦੀ ਪੁਜੀਸ਼ਨ 'ਚ ਰੱਖਣਾ।'

ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੇਧੂ ਨੇ ਜਨਰਲ ਸੁਬੇਗ ਸਿੰਘ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵਿਚ ਕਿਹਾ, 'ਜਰਨੈਲ ਸਾਹਿਬ ਟੈਂਕੀ ਵਾਲੇ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਆਹ ਜਬੇਦਾਰ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਈ ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵਿਰਸਾ ਸਿੰਘ ਵਲਟੋਗੀਆ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਵਿਰਸਾ ਸਿੰਘ ਮਝੇਲ ਵੀ। ਇਸ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਈ ਆ ਕਿ ਇਹ ਕਿੰਦਾਂ ਦਾ ਸਿੰਘ ਆ। ਜੇ ਇਸ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸੁਭਾ ਤੇ ਜ਼ਬਾਤ ਖਾਸੇ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਜਾਣਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਸਦੇ ਅਜੇਲੀਆਂ ਤੋਂ ਪੁਛ ਲਵੋ। ਸਾਰਾ ਵਲਟੋਗਾ ਨਗਰ ਤੇ ਇਲਾਕਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਦਲੇਰੀ ਤੇ ਸੁਰਮਗਤੀ ਤੋਂ ਵਾਰਨੇ ਜਾਂਦਾ।'

ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੇਧੂ ਵਲੋਂ ਬੜੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਜਨਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਰਸਾ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਹਾਮੀ ਭਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦ ਜਨਰਲ ਸੁਬੇਗ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਿਰਸਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਚੇਹਰੇ ਉੱਪਰ ਆਪਣੀ ਤਿੱਖੀ ਤੇ ਡੂੰਘੀ ਨਜ਼ਰ ਦੜਾਈ ਤਾਂ ਵਿਰਸਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਨਰਲ ਸੁਬੇਗ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੋਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਹਾਵ ਭਾਵ ਦਾ ਪਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਕਿਹਾ, 'ਜਰਨੈਲ ਸਾਹਿਬ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਭ ਪਾਸੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਹੀ ਧਰਤੀ ਆ ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਬੜਾ ਮਾਨ ਆ ਕਿ ਸਾਡਾ ਇਲਾਕਾ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ਼ਹੀਦ, ਭਾਈ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਹਲਾ, ਭਾਈ ਗਰਜਾ ਸਿੰਘ, ਬੜਾ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਹੀਦ ਬਾਬਾ ਨੌਧ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਸੁਖਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਹੈ। ਜ਼ਰਾ ਇਕ ਵਾਰ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸੈਨਾ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਰੁਖ ਕਰ ਲੈਣ ਤੇ ਸਿਰੀਆਂ ਕੱਢ ਲੈਣ ਦਿਓ ਫੇਰ ਵੇਖਿਓ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਰ ਕਿਵੇਂ ਲਾਹੁੰਦੇ ਆ। ਬੇਸ਼ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀਆਂ ਮੋਹਰਾਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ, ਸੰਤ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਥਾਪੜਾ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਹੀ ਦੀ ਆ।'

ਵਿਰਸਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜਬਾਨੀ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਕੇ ਸੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਵੱਲ ਵੇਖਕੇ ਮੁਸਕਰਾਏ ਤੇ ਫਿਰ ਝੱਟ ਹੀ ਬੜੇ ਗੰਭੀਰ ਜਿਹੇ ਹੋਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, 'ਸਿੰਘਾ, ਸਭ ਸਿੰਘ ਜਾਣਦੇ ਨੇ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਤੋਰੇ ਉੱਤੇ ਬੜੀ ਕਿਰਪਾ ਬਖਸ਼ਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਤੋਰੇ ਵਰਗੇ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਬੜਾ ਮਾਨ ਆ ਤੇ ਆਸਾਂ ਵੀ ਨੇ, ਪਰ ਮੇਰੇ ਇਕ ਗੱਲ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘ ਜ਼ਰਾ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣੋ ਤੇ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨ 'ਚ ਵਸਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਕਰਿਓ। ਇਹ ਗੱਲ ਠੀਕ ਆ ਕਿ ਆਪਣੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਯੋਧਿਆਂ ਸੂਰਬੀਰ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਤੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਉੱਪਰ ਬੜਾ ਮਾਨ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਇਹ ਮਾਨ ਹੋਣਾ ਵੀ ਚਾਹੀਦਾ, ਪਰ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਅੰਦਰ, ਆਪਣੇ ਆਪਨੂੰ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਹਰਿਮੇ ਤੇ ਹੋਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਵਡਿਆਉਣਾ ਤੇ ਉੱਚਾ ਸਮਝਣਾ ਪੰਥਕ ਸਿਧਾਂਤ ਤੇ ਰਵਾਇਤਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਗੱਲ ਬਣਦੀ ਆ। ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਅੰਦਰ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਵਿਆਪਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਾਮਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਯੋਧੇ ਸ਼ਹੀਦ ਤੇ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਖਾਸ ਇਲਾਕੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਕੁਨਬੇ ਦੀ ਵਰਾਸਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਸਗੋਂ ਉਹ ਤਾਂ ਸਮੁੱਚੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਵਿਰਸਾ ਇਤਹਾਸ ਤੇ ਸ਼ਰਮਾਇਆ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸਿੰਘ ਰਣ-ਤੱਤੇ ਵਿਚ ਉਤਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੇ ਮਾਰਗ ਉੱਪਰ ਕਦਮ ਰਖਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਤੇ ਸਿੱਖ ਵਿਚਾਰ ਧਾਰਾ ਦਾ ਲਖਸ਼ ਤੇ ਨਜ਼ਰੀਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਅੱਜ ਮਨੁੱਖ ਮਾਤਰ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਸ਼ਹੀਦਗਤੀ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਤ ਬਰਾਦਰੀਆਂ ਤੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੀਆਂ ਹੋਦਾਂ ਬੰਨਿਆਂ ਤੇ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਵਿਆਪਕ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਤਰਾਂ ਨਾਲ ਉਹ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਆਦਰਸ਼ ਰਵਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲਹੂ ਨਾਲ ਸਿੰਜ ਕੇ ਹੋਰ ਗੁਰੂਤਿਆਂ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਅੰਦਰ ਤਾਂ ਉਸਤਰਾਂ ਵੀ ਹਦਾਂ ਬੰਨਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸੰਜੀਆਂ ਵਲਗਣਾਂ ਤੇ ਵੰਡੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਹੀ ਮਹਾਨਤਾ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਭ ਧਾਰਮਕ ਇਤਹਾਸਕ ਅਸਥਾਨ ਅਰਥਾਤ ਪਵਿੱਤਰ ਗੁਰਧਾਮਾ 'ਚੋਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਆਤਮਕ ਜੋਤ ਤੇ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਸੱਚ ਸਰੂਪ ਦਾ ਨੂਰ ਇਕ ਸਮਾਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਹਿਬ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਆਲਾਹੀ ਸਰੂਪ ਸਾਡੇ ਸਭਣਾ ਲਈ ਆਤਮਕ ਬੰਧਕ ਗਿਆਨ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਤੇ ਸਕਤੀ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਸਿਮਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜਦ ਵੀ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਸਿੱਖ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਸੱਚ ਧਰਮ ਦੇ ਮਾਰਗ ਉੱਪਰ ਚਲਦਾ ਹੋਇਆ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਤੇ ਘਾਲਣਾ ਦੇ ਲੱਖੇ ਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਗਤੀ ਨੂੰ ਪਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਹ ਉਸ

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਸੱਚ ਵਿਚ ਸਮਾ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਸਾਡੇ ਲਈ ਸਦੇਵੀ ਯਾਦ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਰਬ-ਸਾਂਝ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਫਿਰ ਕਹਿਣ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਪੁਰਖਿਆਂ, ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਉੱਪਰ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤੁਹਾਡੇ ਆਪਣੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਜਨਮ ਲਿਆ ਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਮਾਰਗ ਉੱਪਰ ਚਲਦਿਆਂ ਜੀਵਨ ਲੇਖੇ ਲਾਇਆ ਹੈ, ਮਾਨ ਤੇ ਗੌਰਵ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਿਆ ਕਰੋ, ਪਰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਇਸ ਮਾਨ ਤੇ ਗੌਰਵ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਾਏ ਹੋਏ ਪੁਰਖਿਆਂ ਉੱਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਪੈਦਾ ਕਰੋ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਇਕ ਆਦਰਸ਼ ਤੇ ਅਨੂਪ ਸ਼ਖ਼ੀਸ਼ੀਅਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਰਗਟ ਹੋਵੋ। ਪਰ ਜੇ ਅਸੀਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਯੋਧਿਆਂ ਤੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਨੂੰ ਐਵੇਂ ਕਿਸੇ ਸੋਝੀ ਰੁਚੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਇਲਾਕੇ ਤੇ ਕਟੋਬ ਕਬੀਲੇ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲੱਗ ਪਏ ਤਾਂ ਫਿਰ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਅੰਦਰ ਜੋ ਸਿਧਾਂਤਕ ਵਲਖਣ ਤੇ ਮਾਨਵ-ਵਾਦੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੁਣ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਸੱਟ ਵਜਦੀ ਹੈ। ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਤਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਏਕਤਾ ਤੇ ਇਕਮੁੱਠਤਾ ਦਾ ਭੇਦ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਉੱਪਰ ਪੂਰਨ ਟੋਕ ਅਤੇ ਆਖੀ ਸਰਬ ਸਾਂਝ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜ ਅਸੀਂ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਸਮੂਹਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਰਾਖੀ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਸਿਰ ਦੇਣ ਦੇ ਮਾਰਗ ਉੱਪਰ ਸਭ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਬੈਠੇ ਹਾਂ। ਕੋਈ ਵੀ ਐਸਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਪੰਥਕ ਸਿਧਾਂਤ, ਰਵਾਇਤਾਂ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਮਨਮਤ ਮਾਰਗ ਆਪਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮੱਤ-ਮਤਾਬਰ ਦੇ ਪੰਥ ਵਿਰੋਧੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਸਮਝੋ ਕਿ ਉਹ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਚਹਿਦੀ ਕਲਾ ਚਿਤਵ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਂਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਪਰ ਪੂਰੀ ਪੂਰੀ ਕਰਤਾਈ ਤੇ ਖਬਰਗੀਰੀ ਨਾਲ ਪਹਿਰਾ ਦਿਉ ਕਿ ਅੱਜ ਤੱਕ ਪੰਥ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਯੋਧਿਆਂ ਤੇ ਮਹਾਪੁਰਖਾਂ ਨੇ ਜੋ ਲਹੂ ਵੀਟ ਵੀਟ ਕੇ ਤੇ ਘਾਲਣਾ ਘਾਲ ਘਾਲ ਕੇ ਪੂਰਨ ਪਾਏ ਨੇ ਉਹ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਆਨ ਸ਼ਾਨ, ਮਾਨ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਪੱਖੋਂ ਮਾਨਵੀ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਪਾਏ ਨੇ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ, ਸਿਧਾਂਤਕ ਸੱਚ ਤੇ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਮਰਯਾਦਾ ਤੇ ਹਰ ਪੰਥਕ ਰਵਾਇਤ ਸਾਨੂੰ ਪੂਰਨ ਗੁਰਸਿੱਖ ਅਖਵਾ ਪੂਰਨ ਮਨੁੱਖ ਬਣਣ ਵੱਲ ਤਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਧੂਰੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਪੂਰਨਤਾ ਵੱਲ ਵਧਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਦੀ, ਬਲ ਦਿੰਦੀ ਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਸਭ ਪੁਰਖੇ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਸਾਡੇ ਸਭਨਾਂ ਲਈ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਭਿੰਨ ਭੇਦ ਤੋਂ ਸਮਾਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਚਾਨਣ ਮੁਨਾਰੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚਾ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਨੂਰੀ ਲਾਟਾਂ ਗਿਣਾਂ ਤੇ ਕਿਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜਗਮਗਾ ਰਹੇ ਨੇ। ਸਿੱਖ, ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਜ਼ਰਾ ਇਸ ਕਰਕੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਕਰਨੀਆਂ ਪਈਆਂ ਕਿ ਅੱਜ ਕੁਝ ਲੋਕ-ਦਲ, ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤੇ ਸ਼ੁੱਧਦਾਵਾ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਇਲਾਕੇ ਬਰਾਦਰੀ ਤੇ ਪਰਵਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਪੰਥਕ ਯੋਧਿਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਘੱਲੇ, ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪੰਥਕ ਸੇਵਾ, ਘਾਲਣਾ ਤੇ ਹੋਂਦ ਭਯਤ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਸੀਮਤ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਤੱਕ ਘੁਮਾਉਣ ਦੀ ਐਸੀ ਖੋਡ਼ ਅਰੰਭ ਕੀਤੀਆਂ ਨੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੰਥਕ ਏਕਤਾ, ਇਕੱਠਤਾ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਸੱਟ ਵਜਦੀ ਇਕ ਸੁਭਾਵਕ ਗੱਲ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੋ ਲੋਕ ਇਸਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਸਮਝੋ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਕਮਜ਼ੋਰੀ, ਲਾਲਸਾ ਤੇ ਜਾਂ ਬੇਸਮਝੀ ਅਤੇ ਜਾਂ ਮਕਰ ਫਰੋਬ ਤੇ ਸ਼ਰਾਰਤ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ।

ਵੇਖਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਮਹਾਪੁਰਖਾਂ ਤੇ ਯੋਧਿਆਂ ਨੇ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਵਿਚ ਘਾਲਣਾ ਘਾਲੀ, ਲੱਮੀ ਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਜਦੋਂ-ਜਹਿਦ ਕੀਤੀ, ਦੁਖ ਤਸੀਹੇ ਝੱਠੇ,

ਪੈਰ ਪੈਰ ਉੱਪਰ ਖਤਰੇ ਮੁੱਲ ਲਏ, ਘਰੋਂ ਬੇਘਰ ਹੋਏ ਰਹੇ ਤੇ ਸਰਬਸ ਤੱਕ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਮਹਾਨ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਤੇ ਸ਼ਹਾਦਤਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਇਹ ਸਭ ਮਹਾਨ ਤੇ ਜਾਨ ਜੋਖੇ ਭਰੇ ਕਰਮ ਕਿਸ ਮੰਤਵ ਮਨੋਰਥ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਕੀਤੇ? ਕੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਉਦੇਸ਼ ਸੰਕਲਪ ਤੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਸੋਝੀਆਂ ਵਲਗਣਾ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰਕੇ ਸਾਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਕਮੁੱਠਤਾ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ? ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਾਨੂੰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਗੋਚਰ ਰਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪੰਥਕ ਸਮੂਹ ਦੀ ਇਕ ਇਕਾਈ ਹੋਣ ਵਜੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਗੀਤਾਂ, ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਤੇ ਇਛਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਤੇ ਕੀ ਕਮਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤੇ ਕੀ ਘਾਲਣਾ ਘਾਲ ਰਹੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਉੱਪਰ ਕੀ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਰਹੇ ਹਾਂ? ਜੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਕੰਦਪਾਂ ਤੇ ਟੀਚਿਆਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਮਨ ਬਚ ਤੇ ਕਰਮ ਪੱਖੋਂ ਯਥਾਸੰਭਵ ਰੂਪ ਵਿਚ ਝੁਹਤਾ ਜਾਂ ਬਹੁਤਾ ਹਿੱਸਾ ਪਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੱਚੇ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਪੈਰੋਕਾਰ ਹਾਂ ਪਰ ਜੇ ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਹਾਨ ਦੇਣ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਜੱਫਾ ਮਾਰਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਜੁਝਾਰੂ ਮਾਰਗ ਉੱਪਰ ਚਲਣ ਤੋਂ ਡਰਦੇ, ਸਕੜ ਕਰਦੇ ਤੇ ਜਾਂ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਵਖਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਹਤੋਸ਼ੀ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਾਂ?

ਸਿੱਖ, ਅੱਜ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਹੈ ਆਪਣੇ ਪੁਰਖਿਆਂ, ਯੋਧੇ ਤੇ ਸੁਰਬੀਰ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਾਏ ਹੋਏ ਸੁਨਹਿਰੀ ਪੂਰਨਿਆਂ ਤੇ ਪਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਉਹਨਾਂ ਮਹਾਨ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਸਦਕਾ ਹੈ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਪਿਛੇ ਇਕ ਐਸਾ ਆਦਰਸ਼ ਤੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਅਨੁਭਵ ਤੇ ਹਲੇਸੀ ਰਾਜ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਜਦੋਂ-ਜਹਿਦ ਦਾ ਸਸਾਰ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ ਜੋ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡਕ ਦਾਤਾਂ, ਖੁਸ਼ੀਆਂ, ਚਮਤਕਾਰਾਂ, ਸ਼ਕਤੀਆਂ, ਗੁਣਾ ਲਖਣਾ, ਸਚਾਈਆਂ, ਅਨੰਤ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਗੁੱਥੇ ਪ੍ਰਾਕਿਰਤਕ ਭੇਤਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਆਤਮਕ ਬੰਧਕ ਤੇ ਅਧਿਆਤਮਕ ਰਮਜਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀਆਂ ਨਜਰਾਂ ਵਿਚ ਜੋ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਥ ਦੀ ਹਸਤੀ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਦੁਨੀਆ ਭਾਰੇ ਇਕ ਦੇਵੀ ਤੇ ਚਮਤਕਾਰੀ ਤਸੱਵਰ ਸਦੇਵ ਕਾਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉੱਕਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਹ ਤਾਂ ਇਸ ਪਰਕਾਰ ਹੈ:

‘ਜਹਾਂ ਜਹਾਂ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਤਹਾਂ ਤਹਾਂ ਰਛਿਆ ਰਿਆਇਤ, ਦੇਗ ਤੋਗ ਵਤਹਿ, ਬਿਰਦ ਕੀ ਪੈਜ, ਪੰਥ ਦੀ ਜੀਤ, ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸਹਾਇ, ਖਾਲਸੇ ਜੀ ਕੇ ਬਲ ਬਾਲੇ.... (ਬਲੋ ਜੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ) ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਦਾਨ, ਕੇਸ ਦਾਨ, ਰਹਿਤ ਦਾਨ, ਬਿਬੇਕ ਦਾਨ, ਵਿਸਾਹ ਦਾਨ, ਭਰੋਸਾ ਦਾਨ, ਦਾਨਾ ਸਿਰ ਦਾਨ ਨਾਮ ਦਾਨ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਦੇ ਇਸ਼ਨਾਨ, ਚੌਂਕੀਆਂ, ਝੰਡੇ, ਬੁੱਥੇ ਜੁਗੀ ਜੁਗ ਅਟੱਲ, ਧਰਮ ਕਾ ਜੈਕਾਰ... (ਬਲੋ ਜੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ)

‘ਸਿੱਖ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਮਹਾਂ ਵਾਕਾਂ ਤੇ ਬਲੇ ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਦਾ, ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਮੂਲ ਸਿਧਾਂਤ ਵਜੋਂ ਅਰਦਾਸ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਹਰਾਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਸੱਚ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ ਉਹ ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਮੁੱਚੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਜਿਥੇ ਆਤਮਕ ਅਧਿਆਤਮਕ ਨੂਰ ਪਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਥੇ ਰਾਜ ਭਾਗ ਦੀ ਸਰਵ-ਉੱਚ ਸੱਤਾ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਕੇ ਤੇ ਸਥਾਈ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਹਥਾਂ 'ਚ ਰਖਣ ਦੀ ਸਦੀਵ ਕਾਲੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਵੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਅੱਜ ਜੋ ਕੁਝ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਜਿੰਨਾ ਘਿਨਾਉਣੀਆਂ ਹਾਲਤਾਂ 'ਚੋਂ ਦੀ ਲੰਘਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਇਸਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪੁਰਖਿਆਂ, ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ, ਟੀਚਿਆਂ ਤੇ ਇਰਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਅਥਵਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦ੍ਰਿੜ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਮਨੋਂ ਕਰਕੇ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਦੇਣ ਵਲ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਜੇ ਸਾਡੇ ਇਸ ਸਦੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਮੁਕਤੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਪੰਥਕ ਆਦਰਸ਼ਾਂ, ਸੰਕਲਪਾਂ, ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਤੇ ਰਵਾਇਤਾਂ ਨਾਲ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਦਾ ਰਾਹ ਮਨੋਂ ਕਰਕੇ ਮੌਲਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਫਿਰ 1947 ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਕਰਦਾਰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਪਿਤਾ 'ਰੀ' ਨਿੱਥੀ ਮਾਰ ਕੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਵਾਲਾ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਸਗੋਂ ਉਹ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਉਂਦਾ ਰਾਜ ਭਾਗ ਜ਼ਰੂਰ ਵੰਡਾਉਂਦੇ ਤੇ ਕਿਸੇ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਵੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਵਾਗ ਡੋਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਵਾਲੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਨਾ ਸੌਂਪਦੇ।

ਉਸ ਦੌਰ ਵਿਚ ਜੋ ਸਾਡਾ ਦੁਖਾਂਤ ਸੀ ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਾਡੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਆਗੂ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਜੋਂ ਹਿੰਦੂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਮਨਾ ਉੱਪਰ ਆਪਣੀ ਥਾਂਕ ਜਮਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਪਰ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਇਹ ਆਗੂ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਤੇ ਪਾਲਸੀਆਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਚਲਦੇ ਹੋਏ ਹਰ ਗੱਲ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਦਮ ਭਰਦੇ ਤੇ ਪਿੱਠ ਪੂਰਦੇ ਰਹੇ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੌਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਇਕ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਨੇ ਵੀ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੌਮ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਹਸਤੀ ਤੇ ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ, ਵਿਚਲੇ ਸੱਚ ਤੇ ਮੱਤਵ ਨੂੰ ਉਭਾਰਨ ਤੇ ਨਖੋਰਨ ਦੀ ਨਾ ਜੁਰਅਤ ਕੀਤੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਿਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਅੰਦਰ ਇਕ ਆਜ਼ਾਦ ਤੇ ਖੁਦ ਮੁਖਤਿਆਰ ਰਾਜ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਤੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੂੰ ਵਧਨ ਫੁਲਣ ਤੇ ਪਰਫੁੱਲਣ ਹੋਣ ਦਾ ਰਾਹ ਹੀ ਨਸੀਬ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਸਗੋਂ ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਦਿਮਾਗ ਅਰਥਾਤ ਮਨਾ ਉੱਪਰ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਤੀ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੇ ਸੰਕਲਪ ਦੀ ਥਾਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਤਸੱਵਰ ਤੇ ਖਿਆਲ ਇਕ ਖ਼ਬਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛਾਇਆ ਰਿਹਾ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਮੁੱਚਾ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਜਦੋਂ-ਜਹਿਦ ਦੇ ਪਿਤ ਵਿਚ ਉਤਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਵਤੰਤਰਤਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਅਥਾਹ ਜੋਸ਼ ਤੇ ਜਜ਼ਬੇ ਨਾਲ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਮੋਹਰਲੀਆਂ ਸਵਾਂ ਵਿਚ ਖਲੋ ਖਲੋ ਕੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕਰਦਾ ਤੇ ਜ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦੇਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਤੇ ਸਿੱਖ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਨਾਲੋਂ ਵਧ ਵਧ ਕੇ ਤੇ ਅਗੇ ਹੋ ਕੇ ਜੋਹਲਾਂ ਕੱਟਦੇ, ਤਸੀਹੇ ਝਲਦੇ ਤੇ ਵਸੀਆਂ ਦੇ ਰੋਸੇ ਚੁੱਮਦੇ ਅਤੇ ਛਾਤੀਆਂ ਵਿਚ ਗੋਲੀਆਂ ਖਾਂਦੇ ਰਹੇ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਅੰਦਰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਜਗਾਉਣ ਤੇ ਉਭਾਰਨ ਵੱਲ ਉਕਾ ਹੀ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਇਹੋ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਰਾਹ ਉੱਪਰ ਚਲਕੇ ਕਰੇ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਕੀ ਜਲਵਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਫਲ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਿੱਖ ਪੀੜਤੀਆਂ ਲਈ ਕਿੰਨਾ ਮਿਠਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਜੇਕਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਆਗੂ ਪੰਥਕ ਸਿਧਾਂਤ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਹਸਤੀ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਚੱਲ ਕੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਅੱਜ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਆਜ਼ਾਦ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਇਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਤੇ ਖੁਦ ਮੁਖਤਿਆਰ ਖਾਲਸਾ ਸਲਤਨਤ ਦੇ ਪ੍ਰਭੂਤਵ ਉੱਪਰ ਗੌਰਵ ਹੁੰਦਾ ਫਿਰ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਅੱਜ ਇਥੇ ਸੱਚਖੰਡ ਸਰੂਪ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਵਲੋਂ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਘੇਰਾ ਬੰਦੀ ਤੇ ਮੋਰਚਾ ਬੰਦੀ ਨਾ ਕੀਤੀ

ਹੁੰਦੀ ਹੁੰਦੀ। ਸਗੋਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਡੀਆਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀਆਂ ਤੇ ਸਲਤਨਤਾਂ, ਹਕੂਮਤਾਂ ਦੇ ਸਰਬਰਾਹ ਇਸ ਮਹਾਨ ਤੇ ਪਵਿਤਰ ਅਸਥਾਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਅਲਾਹੀ ਪੰਥਕ ਸ਼੍ਰੋਤ ਨੂੰ ਸਮਝਨ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਆਦਰਸ਼ ਤੇ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਰੂਪ ਸਰੂਪ ਸਾਹਮਣੇ ਸਿਰ ਝਕਾਉਣ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਖੁਸ਼ ਖਿਆਲਤੀ ਸਮਝਦੇ ਹੁੰਦੇ।

ਸਿੱਖ, ਹੁਣ ਬੀਤਿਆ ਹੋਇਆ ਸਮਾ ਤਾਂ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮਿਆਂ ਲਈ ਮੇਰੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਪੱਕੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੋਲੇ ਜ਼ਰੂਰ ਬੰਨ੍ਹ ਛੱਡਿਓ ਤੇ ਉਸ ਉੱਪਰ ਪੂਰਨ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਤੇ ਸੁਲਗਣਤਾ ਨਾਲ ਅਮਲ ਕਰਮ ਵੀ ਕਮਾਇਓ। ਜੇ ਰੁਸਾਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਮੰਜਲ ਵੱਲ ਅਗੇ ਲੈ ਜਾਣਾ ਤਾਂ ਫਿਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀਆਂ ਸਚਾਈਆਂ ਨੂੰ ਔਲਾਨੀਆਂ ਤੌਰ ਤੇ ਸਿਖਨਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਵਲਖਣਤਾ ਦੇ ਮੂਲ ਗੁਣਾ ਲਖਣਾ ਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਨਖਾਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ, ਪੰਥ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਹਸਤੀ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਬਲ ਬਾਲੇ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੱਖ ਤੇ ਵਿਆਪਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੇਰੀ ਪੀਰੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਉਸਾਰੀ ਪਿੱਛੋਂ ਕੌਮ ਕਰਦੇ ਅਧਿਆਤਮਕ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਆਸ਼ੇ ਉਦੇਸ਼ ਤੇ ਮੱਤਵ ਮਨੋਰਥ ਨੂੰ ਔਨ ਨਖੇੜ ਕੇ ਸ਼ਘਣ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਤੇ ਉੱਪ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਸੱਤਾ ਸਥਾਪਤੀ, ਤੇ ਰਾਖੀ ਪ੍ਰਤੀ ਭੁਨਿਆਈ ਕਰਮ ਕਾਰਜ ਸਰਗਰਮੀਆਂ, ਜੁਮਾਵਾਰੀਆਂ ਤੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਈ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਿਸਚਤ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਤੇ ਇਸਦੇ ਪਰਸਾਰ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦੀ ਰਾਖੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਪ੍ਰਤੀ ਮਨ ਥਾਹ ਤੇ ਕਰਮ ਪੱਖੋਂ ਜਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ ਦ੍ਰਿੜ ਰਹਿਣਾ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਥਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਖਾਤਰ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣ ਤੇ ਸਿਰ ਦੇਣ ਦੇ ਰਾਹ, ਤੇ ਤੁਰੇ ਰਹਿਣਾ ਉਸਦਾ ਮੁਖ ਕਰਤਵ ਤੇ ਧਰਮ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵੀ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਬੁਲਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਰਬਤ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਸ਼ਮੇਲਣ ਵਿਚ ਕੰਟ ਕੰਟ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਦਲ, ਵਿਅਕਤੀ ਤੇ ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਵਰਤਮਾਨ ਤੇ ਭਵਿੱਖ ਸਬੰਧੀ ਪ੍ਰਗਰਮ ਉਲੀਕਣ ਤੇ ਗੁਰਮਤਾ ਕਰਕੇ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਯੋਗ, ਸਮਰਥ ਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੋਣਗੇ?

ਸੱਤਾਂ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਅਕਸਰ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਉਭਰਦਾ ਤੇ ਵਿਗਸਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੰਥਕ ਉਦੇਸ਼ ਤੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਸਚਾਈਆਂ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਸੰਕਲਪਾਂ ਤੇ ਟੀਚਿਆਂ, ਨਿਸ਼ਾਨਿਆਂ ਦਾ ਸਹੀ ਨਿਰਣਾ ਪਰਗਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਥਕ ਕਾਰਜ ਕਰਮ ਤੇ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਅਮਲ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣਾ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਸਦਾਚਾਰਕ ਭਾਵਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਅਤੇ ਸਚਾਈਆਂ ਦਾ ਮੁੱਜਸਮਾ ਹੈ, ਇਕ ਛਿੱਟ ਪਲ ਲਈ ਵੀ ਰਾਜ ਭਾਗ ਦੀ ਸਹਵ ਉਚ ਸੱਤਾ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝਿਆਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ। ਸਰਬਤ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਇਜਲਾਸ ਅਰਥਾਤ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਸਮੂਲੀਅਤ ਬਾਰੇ ਵੀ ਮੇਰੇ ਅੰਤਰ ਆਤਮਾ ਵਿਚ ਇਸ ਪਰਕਾਰ ਦੇ ਖਿਆਲ ਚਕਰ ਲਾਉਂਦੇ ਤੇ ਮੱਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਰਬਤ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਉਹੋ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਦਲ ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਅਨੁਆਈ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕ ਰਖਦੇ ਹਨ ਜੋ

ਮਨ ਬਚ ਤੇ ਕਰਮਾਂ ਪੱਖੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਉੱਪਰ ਪੂਰਨ ਟੋਕ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰਖਦੇ ਹੋਣ, ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੇ ਸਥਾਈ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਥਾਪਤੀ ਤੇ ਟੀਚੇ ਪ੍ਰਤੀ ਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਤੇ ਦ੍ਰਿੜ ਹੋਣ, ਪੰਥ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਸ਼ਾਕ ਸਖੀਰੀਆਂ ਤੇ ਲਹੂ ਨਾਤੇ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਰਖਦੇ ਹੋਣ, ਧਰਮ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚਕਾਰ ਅਟੁੱਟ ਸਾਂਝ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੂੰ ਧਾਰਮਕ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪੱਖੋਂ ਮਨੋ ਚਿਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਦੇਂਦੇ ਹੋਣ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਤੇ ਅਗਵਾਈ ਅਤੇ ਕੋਸ਼ੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਛਤਰ ਛਾਇਆ ਹੇਠ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਜਥਿਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਸਪਰਦਾਵਾਂ ਤੇ ਦਲਾਂ ਦੇ ਵਜੂਦ ਨੂੰ ਸਿਖ ਧਰਮ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਸਮਝਦੇ ਹੋਣ, ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਜਥੇਬੰਦਕ ਹੋਂਦ ਹਸਤੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਰਵ ਉੱਚਤਾ ਤੇ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਸਿਰ ਨਿਵਾਉਂਦੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਏਕਤਾ ਤੇ ਸਰਵ ਉੱਚਤਾ ਦੀ ਖਾਤਰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਮਰਜੀਵਤਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਸੀਸ ਤੇ ਸਰਬੰਸ ਤੱਕ ਲੇਖੇ ਲਾਉਣ ਲਈ ਮਨੋ ਚਿਤੋਂ ਤੌਤਪਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਣ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਐਸੀ ਧਾਰਮਕ ਸਿਆਸੀ ਜਾਂ ਸਮਾਜੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਭਿਆਲੀ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਲਗਾਉ ਪੱਖੋਂ ਦੂਰ ਦਾ ਵੀ ਵਾਸਤਾ ਨਾ ਰਖਦੇ ਹੋਣ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਧਿਰਾਂ, ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੇ ਤਾਕਤਾਂ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਦੁਸ਼ਮਨ ਸਫ਼ਾ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਸੌਲ ਰਖਦੀਆਂ ਜਾਂ ਖਲੋਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹੋਣ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਾਰਮਕ ਜਥੇ ਬੰਦੀ ਸਪਰਦਾ ਵਲੋਂ ਮਨਮੋੜ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਮਰਯਾਦਾ 'ਤੇ ਕਰਮ ਕਾਂਡੀ ਰਹੁਗੋਤੀ, ਜੋ ਗੁਰ-ਸਿਧਾਂਤ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸੱਚ ਉਦੇਸ਼ ਤੇ ਰਾਹ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਾ ਖਾਂਦੀ ਹੋਵੇ, ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕੇਵਲ ਤੇ ਕੇਵਲ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਨਿਸਚਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮਰਯਾਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਤੇ ਅਸੂਲਾਂ ਉੱਪਰ ਹੀ ਪਹਿਰਾ ਦੇਂਦੇ ਹੋਣ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਰਬਤ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਘਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੇ ਪੱਖਾਂ, ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਸਿਧਾਂਤਕ ਰਵਾਇਤਾਂ ਤੇ ਸਚਾਈਆਂ ਉੱਪਰ ਕਾਇਮ ਹੋ ਨਾ ਕਿ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਜਲ ਜਲ ਤੇ ਬਾਹਰੀ ਸ਼ਾਨ ਉੱਪਰ। ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਤਾਂ ਇਕ ਐਸੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਝੀਲ ਸਰੋਵਰ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਅਮੀਰੀ ਤੇ ਅਗੰਮੀ ਸ਼ਾਨ ਅਤੇ ਜਿਸਦੇ ਅਲੋਕਕ ਗੁਣ ਲਖਣ ਤੇ ਝਰੂ ਪੱਖੀ ਵਡਿਆਈਆਂ ਪ੍ਰਥੀਆਂ ਨਾਲ ਸਰਸਾਰ ਨਜ਼ਾਰੇ ਆਪਣੀ ਅੰਦਰਲੀ ਅਲਾਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਸੋਮਿਆਂ ਉੱਪਰ ਨਿਰਭਰ ਨੇ। ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਦਲਾਂ ਤੇ ਸਪਰਦਾਵਾਂ ਦਾ ਜੋ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜ-ਕਰਮ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਲਈ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣ ਤੇ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਨਿਭਾਉਣ ਕਿ ਪੰਥ ਦੁਸ਼ਮਨ ਤਾਕਤਾਂ ਇਸ ਝੀਲ ਸਰੋਵਰ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਫਜ਼ਾ ਉੱਪਰ ਤੇ ਇਸਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਜਾਲ ਨਾ ਫੈਲਾ ਸਕਣ ਤੇ ਤਾਣਾ ਪੇਣਾ ਨਾ ਵਲ ਸਕਣ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਕਰਮਾਤੀ ਚਮਤਕਾਰੀ ਤੇ ਜੀਵਨਦਾਤਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰੂਪੀ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਜਹਿਰ ਨਾ ਘੋਲ ਸਕਣ।

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ 'ਚੋਂ ਮਿਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਪਰਭਾਵ ਕਾਰਨ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਸ ਪਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਤੇ ਤਸਵੀਰ ਵੀ ਆਪਣਾ ਅਸਰ ਵਖਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ 'ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਿਰਜਨਾ ਤਾਂ ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਦੇ ਮਾਲਕ, ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਸੱਚੇ ਤਖਤ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਤੇ ਰੋਸ਼ਨ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਰਾਜਗੀ ਵਿਚ ਉਹੋ ਫੈਸਲੇ ਹੀ ਲਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਤੇ ਗੁਰਮਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸਿਖ ਸਿਧਾਂਤ, ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਅਕੀਦਿਆਂ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਸੰਕਲਪਾਂ, ਨਿਸ਼ਚਿਆਂ,

ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੇ ਪੂਰਨਿਆਂ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਸਿਧਾਂਤਕ ਰਵਾਇਤਾਂ ਤੇ ਮਰਯਾਦਾਵਾਂ ਦੀ ਕਸਵੰਟੀ ਉੱਪਰ ਪੂਰਿਆਂ ਉਤਰਦੇ ਹੋਣ

ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਰਵ ਉੱਚਤਾ ਇਸਦੀ ਸਥਾਪਤ ਮਰਯਾਦਾ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਸਬੰਧੀ ਨੀਤੀਆਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਦੀ ਆਪਣੀ ਜਾਤੀ ਮਰਜ਼ੀ ਅਰਥਾਤ ਉਸਦੀ ਮਨ ਮੋੜ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹੋਈਆਂ, ਸਗੋਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੇ ਮਰਯਾਦਾ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਕ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼-ਵਿਅਕਤੀ ਅਰਥਾਤ ਜਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੇ ਚੁੱਮੇ ਲੱਗੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤੇ ਜੁਮਾਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤਖ ਤੇ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਿਭਾਉਣ ਤੇ ਪਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਪ੍ਰਤੀ ਜੁਮਾਵਾਰ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਵਾਬ ਦੇਹ ਵੀ। ਪਰ ਜੇ ਕੋਈ ਜਥੇਦਾਰ ਕਮਜ਼ੋਰ, ਸਵਾਰਥੀ ਜਾਂ ਸਿਧਾਂਤ ਹੀਨ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਸਿੱਖੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਸੱਚ ਤੇ ਮਰਯਾਦਾ ਪੱਖਾਂ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟਿਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਜਾਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਨ ਵੈਰੀਆਂ ਦੀ ਨੀਤੀ, ਚਾਲ ਤੇ ਬੋਲੀ ਉੱਪਰ ਲਗਾ ਹੋਇਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਅੰਦਰਲੇ ਕਿਸੇ ਸਵਾਰਥੀ ਧਾਰਮਕ ਸਿਆਸੀ ਪੱਖੋਂ ਦਲ ਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਧੀਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਹਿਤਾਂ ਅਸੂਲਾਂ ਤੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਂ ਆਪਣੀ ਤੇ ਆਪਣੀ ਪੜੇਬੰਦੀ ਦੀ ਹੀ ਮਰਜ਼ੀ ਤੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਝੁਲਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਇਕੱਠ ਦੀ ਰਾਜ਼ਗੀ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਸਿਧਾਂਤ-ਹੀਨ ਮਤੇ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤੇ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਨਾਮੇ ਦਾ ਨਾ ਦੇਕੇ ਪੰਥ ਅੰਦਰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਉਸਨੂੰ ਅੱਜ ਤੱਕ ਨਾ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੇ ਪਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸਤਰਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਸਿੱਖ ਇਤਹਾਸ ਤੇ ਸਿੱਖ ਰਵਾਇਤਾਂ ਦਾ ਅਟੁੱਟ ਤੇ ਅਨਿਖੜਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਹੀ ਬਣ ਸਕੇ ਹਨ।

ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਉਹੋ ਵਿਅਕਤੀ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਹਸਤੀ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਦਾ ਝੰਡਾ ਬਰਦਾਰ ਤੇ ਜਾਮਨ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਪਰਚਾਰ ਸੰਚਾਰ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਮੂਲ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਵਚਨਬਧ ਹੋਵੇ।

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਸਨਮੁਖ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਸਿਧਾਂ ਤੇ ਜਵਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਉਠਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਵਾਲਾਂ ਸ਼ਿੱਕਿਆਂ ਤੇ ਮਸ਼ਲਿਆਂ ਸਬੰਧੀ ਬੜੇ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉੱਤਰ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਕਥਨ ਸੀ, 'ਸਿੰਘ, ਜੋ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੇ ਦੇਰ ਪਿਛੋਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਕੋਈ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲੀ ਫੂਲਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਾਨ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਤੇ ਜੁਝਾਰੂ ਆਤਮਾ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਨੂੰ ਕਦੀ ਵੀ ਢਾਹ ਨਾ ਲਗਦੀ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਅੰਦਰਲੇ ਗਦਾਰ ਡੰਗਰਿਆਂ, ਵਕਾਊ ਸਿੱਖ ਸਰਦਾਰਾਂ, ਪਹਾੜਾ ਸਿੰਘੀਆਂ, ਮਿਸਰਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਜੇਲੀਆਂ, ਕੁੜਮ ਕੁਟੇਬਾਂ ਤੇ ਪਰਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਉੱਪਰ ਖੁੱਲ ਕੇ ਕੁਲਹਾੜੇ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਮੌਕੇ ਨਾ ਮਿਲਦੇ। ਜੇ ਕਿਧਰੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਮੁੱਚੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਸਮਾਜਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾਈ ਫੌਜ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੇ ਜਥੇਬੰਦ ਸੋਧ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਅੰਦਰ 'ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ' ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਵੀ ਪ੍ਰਬਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਾਇਮ ਰਹਿੰਦਾ ਤੇ ਗਦਾਰਾਂ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੋਧ ਸੁਧਾਈ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ। ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਦੁਸ਼ਮਨ ਤਾਕਤਾਂ

ਨਾਲ ਲੋਹਾ ਲੈਣ ਦੀਆਂ ਚੁਝਾਰੂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵੀ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦੀਆਂ, ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਪੰਥ ਨਾਲ ਗਦਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਹੀਆ ਨਾ ਪੈਂਦਾ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੇ ਸਥਾਪਤੀ ਦੀ ਜਦੋਂਜਹਿਦ ਵੀ ਨਿਰੰਤਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਇਸ ਦਸ਼ਾ ਵਿਚ ਪੰਥ ਅੰਦਰ ਕੇਵਲ ਉਹੋ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਹੀ ਪਰਵਾਨ ਹੁੰਦੀ ਜੋ ਪੰਥ ਅੰਦਰ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੇ ਸਥਾਪਨਾ ਪ੍ਰਤੀ ਵਚਨਬੱਧ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਚੁਝਾਰੂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਜਾਰੀ ਰਖਦੀ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਸੀਸ ਗੁਰੂ ਘਰ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਅਮਾਨਤ ਸਮਝਦੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਅੰਦਰਲੇ ਸਭ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼-ਪੁਸ਼ਤ, ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਤੇ ਪੁਜਾਰੀ ਵੀ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸੋਧੀਦੇ ਤੁਰੇ ਜਾਣੇ ਸਨ ਅਤੇ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਿੱਖ, ਸਾਨੂੰ ਬੀਤੇ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਤੋਂ ਸਬਕ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹੋ ਰਸਤਾ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਲਈ ਨਿਸ਼ਚਤ ਕਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਆਹ ਜੋ ਅੱਜ ਦਸਤਾਂ ਵਲੋਂ ਸਾਡੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਨਰਥ ਕਮਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਇਹ ਸਮੁੱਚੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਹਸਤੀ, ਜ਼ਮੀਰ ਤੇ ਆਤਮਾ ਲਈ ਸਿੱਧੀ ਤੇ ਐਲਾਨੀਆ ਵੰਗਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਵੰਗਾਰ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹੁਣ ਅਸਾਂ ਰਣ ਤਰੇ ਵਿਚ ਜੂਝ ਕੇ ਦੇਣਾ ਹੈ ਤੇ ਪੰਥ ਦੇ ਵੰਗੀਆਂ ਨਾਲ ਸਿੱਧਾ ਲੌਹਾ ਲੈਕੇ ਆਪਣੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਵਲੋਂ ਪਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸੁਨਹਿਰੀ ਪੰਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲਹੂ ਨਾਲ ਹੋਰ ਗੁੰਗਤਿਆਂ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਸਿੱਖ, ਜੱਦੋਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਮਨ 'ਚ ਵਸਾਉਣਾ ਕਿ 'ਸਿੰਘਾਂ ਲਈ ਯੁਧ ਕਦੀ ਵੀ ਭਿਆਣਕ ਤੇ ਭੈਦਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਸ਼ਟਦਾਇਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਯੁੱਧ ਤਾਂ ਇਕ ਖੇਡ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਇਕ ਨਾਦ ਹੈ, ਮਨੋਰੰਜਨ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਖਦਾਇਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੰਘਾਂ ਲਈ ਇਹ ਇਕ ਮਹਾਨ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਤੇ ਅਤੀ ਅਵਸ਼ਕ ਧਰਮ ਕਾਰਜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।'

11.

ਸੂਰਜ ਆਪਣਾ ਤਪ ਤੇਜ਼ ਗਵਾ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਅਤੇ ਫਾਇਰੰਗ ਦੀ ਦਨਾ-ਦਨ ਵੀ ਕਿਤੇ ਹੋਲੀ ਪੈ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਤੇ ਨਿਮਾਤਾਂ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਪਿਛਲੇ ਸੱਤਾ ਘੰਟਿਆਂ ਤੋਂ ਪੈ ਰਹੀ ਫਾਇਰੰਗ ਦੀ ਕਤਕੁਟ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਹੋਰ ਝੋਕ ਛੁਟਕਾਰਾ ਮਿਲ ਗਿਆ ਸੀ।

ਜੱਥੇ ਤੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਿੰਘ ਪਰਕਰਮਾ ਅਤੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਪੂਰਬੀ ਭਾਗਾਂ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਇਥਰ ਉੱਪਰ ਫਿਰਦੇ ਤੁਰਦੇ ਹੋਏ ਨਜ਼ਰੀ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਪਰਕਰਮਾ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਬਰਾਮਦਿਆਂ ਤੇ ਕਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਘਿਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸੰਗਤਾਂ 'ਚੋਂ ਵੀ ਬੀਬੀਆਂ, ਬੱਚੇ ਤੇ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਨੂੰ ਆਉਂਦੇ ਹੋਏ ਦਿੱਸਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ।

ਪਰ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨੇ ਅਜੇ ਪੂਰੀ ਤਰਾਂ ਨਾਲ ਤੇਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵੜੀ ਕਿ ਬੁਰਜ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਉਪਰਲੀ ਮੰਜਲ ਦੇ ਮੋਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਡਟੇ ਬੈਠੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ, ਬ੍ਰਹਮ ਬੂਟਾ ਅਖਾੜਾ ਵਲੋਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੀ ਪੂਰਬੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਅਰਬਾਤ ਲੰਗਰ ਤੇ ਸਰਾਂ ਵੱਲ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਹੇ ਸੀ ਆਰ. ਪੀ. ਦੇ ਦਸਤਿਆਂ ਉੱਪਰ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਫਾਇਰੰਗ ਖੋਲ ਦਿਤੀ।

ਸੀ ਆਰ. ਪੀ. ਦੇ ਦਸਤੇ ਅਜੇ ਲੰਗਰ ਤੋਂ ਕੁਝ ਫਾਸਲੇ ਉੱਪਰ ਹੀ ਸਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਜਿਪਾਹੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਸ਼ਿਸ਼ਤ ਵਿਚ ਆਉਣ ਕਰਕੇ, ਸਿੰਘਾਂ ਵਲੋਂ ਵਰਾਣੀਆਂ ਗਈਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਬਛਾੜ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਥਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਢਹਿ ਪਏ ਜਿਸਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਦਸਤਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਹੇ ਸੀ ਆਰ. ਪੀ. ਦੇ ਸੈਂਟਕ ਆਪਣੇ ਫੋਟੋ ਤੇ ਅਧਮਕੇ ਸਾਬੀਆਂ ਹਮਜ਼ਲੀਆਂ ਨੂੰ ਉੱਚੇ ਹੀ ਛੋੜ ਕੇ ਪਿਛਾਹ ਵੱਲ ਨੂੰ ਦੌੜ ਉੱਠੇ।

ਇਸੇ ਹੀ ਸਮੇਂ ਜਦ ਸੀ ਆਰ. ਪੀ. ਦੇ ਦਸਤੇ ਸ਼ੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਾਲ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਪੈਂਦੇ ਗਲੀ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਗੇ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਉਹੋ ਬੀਬੀਆਂ ਜੋ ਬ੍ਰਹਮਬੂਟਾ ਅਖਾੜੇ ਵਲੋਂ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਲੰਗਰ ਤੇ ਸਰਾਂ ਵੱਲ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਵਾਲੇ ਸੈਂਟਕ ਦਸਤਿਆਂ ਨਾਲ ਥੋੜੀ ਸੀ।

ਬੁਰਜ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੁਰਜਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉੱਲੇ ਕਟਕੇ ਪੈਂਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੇ ਮੋਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਜੋ ਜੱਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘ ਸਨ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਭਾਈ ਲਲਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਰੋਡ (ਫੋਜੀ ਸਿੰਘ) ਅਤੇ ਭਾਈ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਹੜੂ ਕਾਤ

ਵਾਲਾ (ਇਹ ਸਿੰਘ ਭਾਵੇਂ ਦਹੇਤੂ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਸਿੰਘ ਉੱਪਰ ਦਹੇਤੂ ਕਾਂਡ ਵਾਲਾ ਮੁਕਦਮਾ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ) ਆਦਿ ਸਿੰਘ ਚੰਗੇ ਬਲਕਾਰੀ ਤੇ ਯੋਧੇ ਖਿਆਲ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।

ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਲੰਗਰ ਦੇ ਮੋਰਚਿਆਂ ਵੱਲ ਬਾਬਾ ਠਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਜਥੇਦਾਰ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਥੇ ਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਮੁਖੀ ਸਿੰਘਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹੋਰ ਸਿਰਜੀ ਤੇ ਸ਼ਿਦਕਵਾਨ ਸਿੰਘ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੋਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਈ ਕਾਬਲ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਨਿਰਤਰ ਸਿੰਘ (ਦਿਲੀ ਨਿਰੋਕਾਰੀ ਕਾਂਡ ਦਾ ਜੁਝਾਰੂ ਯੋਧਾ ਸਿੰਘ) ਭਾਈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਗੜਵਾਲੀ (ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪਾਤਰ ਤੇ ਅਜਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਯੋਧਾ ਬਲਕਾਰੀ ਸਿੰਘ) ਤੇ ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਡਰਾਈਵਰ ਅਤੇ ਜਥੇ ਤੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਹੋਰ ਭਾਗੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸਿੰਘ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।

ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਆਰ. ਪੀ. ਦੇ ਦਸਤਿਆਂ ਨੂੰ ਬੁਰਜ ਜਸਾ ਸਿੰਘ ਆਹੁਲੁਵਾਲੀਆ ਅਤੇ ਉਧਰੇਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਜਥਰਦਾਸ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਮਾਰ ਪਈ ਤਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮੁੜ ਥਾਵਾਂ ਬਲਣ ਜਾਂ ਮੋੜਵਾਂ ਉੱਤਰ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਈ ਬਹਤੀ ਬਹੁਤ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਤੇ ਦਲੇਰੀ ਵੀ ਨਾ ਕੀਤੀ।

ਜਦ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਹੇ ਸੀ, ਆਰ. ਪੀ. ਦੇ ਦਸਤਿਆਂ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪਛਾਤ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਲੰਗਰ ਤੋਂ ਸਿੰਘਾਂ ਵਲੋਂ ਛੱਡੇ ਗਏ ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਅੰਦਰ ਭਾਰੀ ਜੋਸ਼ ਤੇ ਜਜਬੇ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਗੂੰਜਾਂ ਆਪਣਾ ਰੰਗ ਵਖਾਉਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ।

ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਲੰਗਰ ਅਤੇ ਬੁਰਜ ਜਸਾ ਸਿੰਘ ਆਹੁਲੁਵਾਲੀਆ ਦੇ ਮੋਰਚਿਆਂ ਤੋਂ ਸਿੰਘਾਂ ਵਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਆਰ. ਪੀ. ਦੇ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਮੱਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰਨ, ਜਖਮੀ ਕਰਨ ਤੇ ਖਦੇੜ ਕੇ ਰੋਖ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਛੱਡੇ ਗਏ ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਦੀ ਅਕਾਸ਼ ਚੀਰਵੀ ਗੂੰਜ ਵਿਚਲੇ ਜਲਵੇਂ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਸਿੰਘਾਂ ਲਈ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ੈਰੀ ਮਿਲਟਰੀ ਫੋਰਸਿਜ਼ ਨਾਲ ਟੋਕਰ ਲੈਣੀ ਇਕ ਮਾਮੂਲੀ ਤੇ ਆਮ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਹੀ ਹੈ।

ਇਸੇ ਹੀ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਜਦ ਭਾਈ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਮੋਰਚੇ ਤੋਂ ਉੱਤਰ ਕੇ ਪਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਅੱਗੇ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਧਾਨ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਜਿਲਾ ਫਰੀਦ ਕੋਟ ਅਤੇ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਝਕ ਹਰੀਦਰ ਨੇ ਜਦੋਂ ਰੋਕ ਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਹਾਲ ਚਾਲ ਪੁਛਿਆ ਤਾਂ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਅਗੇਂ ਬੜੀ ਕਾਹਲੀ ਵਿਚ ਉੱਤਰ ਸੀ, 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਅਸਾਂ ਆਪਦੀ ਵਲੋਂ ਤਾਂ ਸੀ, ਆਰ. ਪੀ. ਵਾਲੇ ਦਸਾਂ ਪੰਦਰਾਂ ਤਾਂ ਉੱਤੇ ਉੱਤੇ ਫੁੱਡ ਘੱਤੇ ਨੇ। ਉਹ ਵੀ ਕੀ ਯਾਦ ਕਰਨਗੇ, ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਵਾਹ ਪਿਆ ਸੀ, ਬਾਕੀ ਦੇ ਸਿਪਾਹੀ ਜਿੱਧਰੋਂ ਆਏ ਸੀ ਉੱਧਰ ਨੂੰ ਈ ਛੁਕਰਾ ਵੇਟ ਗਏ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਭੋਜਨ ਲੱਗਿਆ ਆਪਣੇ ਜਖਮੀ ਤੇ ਮਰਦੇ ਵੀ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਦਲੇਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

ਭਾਈ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਬੜੀ ਕਾਹਲੀ ਵਿਚ ਦਿਸਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਏਨੀ ਕੁ ਗੱਲ ਕਰਕੇ

ਉਥੋਂ ਨਜ਼ਦੀਕ ਹੀ ਇਕ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਰਾਖਵਾਂ ਅਸਲਾ ਬਾਰੂਦ ਰਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਿਆ।

ਇਸ ਸਾਰੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ, ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਲੰਗਰ ਵੱਲ ਦੇ ਮੋਰਚਿਆਂ ਵੱਲ ਜਾਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਵਲੋਂ ਵਖਾਈ ਗਈ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਨੂੰ ਅਖੀ ਵੇਖਣ ਤੇ ਕੰਨੀ ਸੁਨਣ ਲਈ ਬੜੇ ਉਤਾਵਲੇ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ।

ਜਦ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਲੰਗਰ ਵਿਖੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲੰਗਰ ਦੀ ਉਪਰਲੀ ਮੰਜਲ ਉੱਤੇ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਜਖਮੀ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਾਸ ਖਲੋਤੇ ਹੋਏ ਦਿੱਤੇ।

ਇਹ ਜਖਮੀ ਸਿੰਘ ਜਿਲਾ ਫਰੀਦ ਕੋਟ ਦਾ ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਸੀ, ਜਿਸਦੇ ਗੱਡੇ ਤੋਂ ਜਰਾ ਕੁ ਉੱਪਰ ਕਰਕੇ ਪੱਟ ਵਿਚ ਗੋਲੀਆਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੱਟ ਵਿਚ ਪਏ ਚਰਗਲ 'ਚੋਂ ਵਹਿ ਰਹੇ ਲਹੂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਪਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਘਸਮੇਲੇ ਜਿਹੇ ਪਟਕੇ ਨੂੰ ਹੀ ਘੁੱਟ ਕੇ ਬੰਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੁਨ ਬਹੀ ਤਰਾਂ ਨਾਲ ਨੁੱਚੜ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜਖਮਾਂ 'ਚੋਂ ਭਾਰੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਲਹੂ ਵਹਿ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਉਸਦੇ ਚੇਹਰੇ ਉੱਪਰ ਪਲਿਤਣ ਛਾਈ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਗਲਾ ਖੁਸਕ ਹੋਇਆ ਲਗਦਾ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਸਿੰਘ ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਖਲੋਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਉੱਠ ਕੇ ਗੱਲ ਬਾਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਾਫ ਨਜ਼ਰੀ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਪਸ਼ਟ ਅਹਿਸਾਸ ਸੀ ਕਿ ਸਰੀਰ 'ਚੋਂ ਲਹੂ ਨੁੱਚੜਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਪਲੱਪਲੀ ਜੋਰ ਵੜਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਫਿਰ ਵੀ ਅਡੋਲ ਚਿੱਤ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਹਰ ਗੱਲ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਤੇ ਚੇਹਰੇ ਮੋਹਰੇ ਉੱਪਰ ਤੇ ਹਾਵਾਂ ਭਾਵਾਂ ਤੋਂ ਇਸਤਰਾਂ ਲਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੇ ਮੌਤ ਨੂੰ ਆਉਣ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸੈ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਮਝ ਰਿਹਾ।

ਅਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਪਾਸ ਖਲੋਤਿਆਂ ਕੋਈ ਪੰਜ ਸੱਤ ਮਿਟ ਦਾ ਸਮਾ ਦੀ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਲੰਗਰ ਦੇ ਇਕ ਮੋਰਚੇ ਵੱਲ ਬਾਬਾ ਠਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੁਝ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਜਦ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪਾਸੋਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਪੁਛਿਆ ਤਾਂ ਅੱਗੇ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਾਬਾ ਠਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਕਹਿਕੇ ਬੜੇ ਆਦਰ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਮੋੜਵਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਪੁਛਿਆ, 'ਤੁਸੀਂ ਇਧਰ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਹਾਲ ਚਾਲ ਦੱਸੋ।

ਬਾਬਾ ਠਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਕਿਹਾ, 'ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਸੰਗਤ 'ਚੋਂ ਕੁਝ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾ ਗਏ ਨੇ ਤੇ ਪੰਜ ਸੱਤ ਜਖਮੀ ਹੋਏ ਪਏ ਨੇ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਉਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਭਾਣੇ 'ਚ ਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਜੂ ਬਣਾ ਕੇ ਦੇਣਾ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਜੋ ਵੀ ਬਿਧ ਬਣ ਰਹੀ ਆ ਇਸ ਤੋਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਉਣ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਸਾਫ ਜਾਹਰ ਹੋ ਰਹੀਆਂ। ਤੁਸੀਂ ਨੌਜਵਾਨ ਇਕ ਦਿਨ ਵੇਖੋਗੇ ਕਿ ਆਖਰ ਇਕ ਨਾ

ਇਕ ਦਿਨ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦਾ ਨਾਸ ਪੁਣਿਆ ਜਾਣਾ, ਪੰਥ ਦੀ ਸਦਾ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਰਹਿਣੀਆਂ। ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਰਾਜ ਭਾਗ ਦੇ ਨਸੇ ਵਿਚ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਮੱਥਾ ਤਾਂ ਲਾ ਲਿਆ ਪਰ ਇਹ ਸੇਵਾ ਹੁਣ ਇਕ ਨਾ ਇਕ ਦਿਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਹਿੰਗਾ ਈ ਪੈਣਾ। ਹਕੂਮਤ ਦੀ ਵਾਗ ਡੋਰ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਥਾਂ ਵਿਚ ਆ ਗਈ ਆ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਲੇ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਤੋਂ ਕੁੱਤੇ ਨੂੰ ਖੀਰ ਨਾ ਪਚਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸਿੱਧ ਹੋ ਰਹੀਆਂ। ਇਹ ਟੋਪੀ ਵਾਲੇ ਦੁਸ਼ਟ ਜਿੰਨਾਂ ਮਰਦੀ ਆ ਟਿਲ ਲਾ ਲੈਣ, ਪੰਥ ਦੀ ਹਸਤੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੋਟ ਸਕਦੇ ਅਤੇ ਨਾਹੀ ਸਿੰਘਾਂ ਪਾਸੋਂ ਅਣਖ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦੀ ਦਾਤ ਈ ਖੋਹ ਸਕਣਗੇ, ਵੇਖ ਲਓ, ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਚੇਹਰੇ 'ਤੇ ਹੈ ਕਿਧਰੇ ਉਦਾਸੀ ਜਾਂ ਮਲਾਲ? ਸ਼ੇਰ ਫੈਟਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਹੁਣ ਢਿੱਲੇ ਨਹੀਂ ਪੈਣਾ, ਦੁਸ਼ਟ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਤਾਂ ਲੰਗਾਰ ਲਾਹੀ ਤੁਹੇ ਜਾਓ।

ਜਦ ਬਾਬਾ ਨਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਕੁਝ ਚਿਰ ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਸਿੰਘ ਅਕਾਲ ਰੈਸ਼ਟ ਹਾਊਸ 'ਚ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਅਗੇ ਭਾਈ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚਾਵਲਾ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਤਾ ਤੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹੋਰ ਜਵਾਨ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਮੋਰਚਿਆਂ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਤਿਆਰ ਬਰ ਤਿਆਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਡਟੇ ਬੈਠੇ ਸਨ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕੁਝ ਨੌਜਵਾਨ ਅਕਾਲ ਰੈਸ਼ਟ ਹਾਊਸ ਦੀ ਛੱਤ ਉੱਪਰ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਿੱਧੀ ਹੋਟਲ ਤੇ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਪੈਂਦੀਆਂ ਇਕ ਦੋ ਹੋਰ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਛੱਤਾਂ ਉੱਪਰ ਮੋਰਚੇ ਸਾਂਝੀ ਬੈਠੇ ਸਨ।

ਵੱਡੀ ਟੈਂਕੀ ਵਾਲੇ ਮੋਰਚੇ ਉੱਪਰ ਵੀ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਭੂਰੇ, ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ, ਵਿਰਸਾ ਸਿੰਘ ਵਲਟੋਰਾ, ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਅਤੇ ਦੋ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਨੌਜਵਾਨ ਬੜੀ ਹੀ ਖਬਰਗੀਰੀ ਨਾਲ ਡਟੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਸ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਹੀ ਕੋਈ ਸੀ ਆਰ. ਪੀ. ਜਾਂ ਬੀ. ਐਸ. ਐਫ. ਦਾ ਸੈਟਕ ਕਿਸੇ ਮੋਰਚੇ ਜਾਂ ਗਲੀ ਬਾਜ਼ਾਰ 'ਚੋਂ ਸਿਰੀ ਉੱਪਰ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਚੱਕ ਤੋਂ ਗਲੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰੀ ਪੈਂਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਉਸਦੀ ਛੱਤੀ ਤੋਂ ਛੱਟੀ ਨਕਲ ਹਰਕਤ ਨੂੰ ਵੀ ਗੱਲੀਆਂ ਦੀ ਬੁਛਾੜ ਵਰ੍ਹਾ ਕੇ ਪੈਰ 'ਤੇ ਹੀ ਨੱਪ ਦੇਂਦੇ ਸਨ।

ਅਕਾਲ ਰੈਸ਼ਟ ਹਾਊਸ ਦੇ ਇਕ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਇਕ ਬੀਬੀਆਂ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੀ ਪਤਨੀ, ਗਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਤਾ ਦੀ ਪਤਨੀ, ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਭੂਰੇ ਦੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਉਪਕਾਰ ਕੌਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ (ਇਸਤ੍ਰੀ ਵਿੰਗ) ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਭਰੇ ਹੋਏ ਪਸਤਲ ਗੰਢਾਲਵਰ ਤੇ ਸਟੇਨਗਨਾਂ ਰੱਖੀ ਆਪੋ ਵਿਚ ਬੜੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਾਲੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਤੇ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

ਜਦ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨਾਲ ਲੋਹਾ ਲੈਕੇ ਜੂਝਨ ਦੇ ਚਾਉ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਇਕ ਰੁਕਨ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਭਾਰੀਵ ਕੀਤੀਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਾ ਰਹਿ ਹੋਇਆ। ਪਰ ਬੀਬੀ ਉਪਕਾਰ ਕੌਰ ਦਾ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ ਅਗੋਂ ਜਵਾਬ ਸੀ, 'ਵੀਰ ਜੀ, ਵਡਿਆਈ ਉਸਤਤ ਤਾਂ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤੇ ਗੁਰੂਪ੍ਰਸਾਦ ਦੀ ਹੀ ਕਰਿਆ ਕਰੇ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਇਥੇ ਅਘਟਾ ਫਰਜ਼ ਤੇ ਧਰਮ ਪਾਲਣ ਲਈ ਬੈਠੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਵੀ ਆਖਰ ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਸਾਹਿਬ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀਆਂ ਸਪੁੱਤਰੀਆਂ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਜੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਮੇਰਾ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਦੁਸ਼ਟ ਹਿੰਦੂ ਮੈਨਾ ਦੀਆਂ ਖੋਪਰੀਆਂ

'ਚ ਗੱਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾਉਂ ਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੂੰ। ਤੁਸੀਂ ਵੇਖ ਲਿਓ ਜੀਉਂਦਿਆਂ ਜੀਆ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁੱਤਿਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਕਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਵਾਂਗੀਆਂ। ਸੱਤ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕਥਨ ਤੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਜੇ ਅਸੀਂ ਛੱਤੀ ਛੱਤੀ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਾ ਨਭਾ ਸਕਾਂਗੀਆਂ ਤਾਂ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਹਿੰਸਾ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਪਾਵਾਂਗੀਆਂ ਨਾ।'

12.

ਸੂਰਜ ਅਸਤ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ੁਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਪਲੀਸ ਵੱਲੋਂ ਰੈੱਡ ਕਰਾਸ ਦੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ (ਦੇਹਾਂ) ਲੈ ਜਾਈਆਂ ਜਾ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਨ।

ਕੰਪਲੈਕਸ ਉੱਪਰ ਫਾਇਰਿੰਗ ਮੁਕੰਮਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਇਧਰ ਉਧਰ ਖੁੱਲੇ ਤੌਰ ਤੇ ਚਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਪਰਕਰਮਾ ਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਭਵਨ ਵੱਲ ਜਾਣ ਆਉਣ ਅਤੇ ਇਧਰ ਉੱਧਰ ਘੁੰਮਨ ਫਿਰਨ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਸਨ।

ਐਸੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਉੱਪਰ ਭੁੱਲੇ ਹੋਏ ਲਹੂ ਦੀਆਂ ਵਹਾਲਾਂ ਅਤੇ ਜੰਮੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਲਹੂ-ਪੋਪੜੀਆਂ ਤੇ ਬਟੀਆਂ ਵੱਲ ਇਸਤਰਾਂ ਨੀਝ ਲਾ ਕੇ ਤੱਕ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਉਹਨਾਂ 'ਚੋਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾ ਚੁੱਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਲਾਂ ਸੂਰਤਾਂ ਦੀ ਭਾਲ ਤੇ ਪਛਾਣ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹੋਣ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਛੋਟੇ ਵਡੇ ਗਰੁੱਪ ਪਰਕਰਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੇ ਬਾਹਰ ਅਰਥਾਤ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਇਧਰ ਉਧਰ ਬੈਠੇ ਖਲਤੇ ਹੋਏ ਅੱਜ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਤੇ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਤੋਂ ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਕਰਦੇ ਤੇ ਚਲਾਵੇਂ ਜਿਹੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਵਿਚਾਰ ਪਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ।

ਪਰਕਰਮਾ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੇ ਬਾਹਰ ਜੋ ਥਾਉਂ-ਥਾਈਂ ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮੁਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਾ ਕੰਪਲੈਕਸ ਉੱਪਰ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਫਾਇਰਿੰਗ, ਸ਼ਹੀਦ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਪਤੇ ਟਿਕਾਣੇ, ਜਖਮੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਪੁੱਛ ਪਤਤਾਲ, ਪਹਿਲੇ ਹੋ ਗੁਜ਼ਰੇ ਤੇ ਅੱਜ ਦੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਸੋਚ ਤੇ ਨੀਤੀ, ਸੱਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਤਿਡਰਾਵਾਲਿਆਂ ਵਲੋਂ ਖਾਲਿਸਤਾਲ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ, ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਭਵਨ ਉੱਪਰ ਹੋਈ ਫਾਇਰਿੰਗ ਦੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਉੱਪਰ ਪ੍ਰਭਾਵ, ਕੰਪਲੈਕਸ ਉੱਪਰ ਹਮਲੇ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਇਸ ਪਰਕਾਰ ਦੇ ਹੀ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਤੇ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਖਿਆਲਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰਲੇ ਸਭ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਉੱਪਰ ਮੋਰਚਿਆਂ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਅਤੇ ਯਥਾਸ਼ਕਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੁਝ ਹੋਰ ਕਮਰਿਆਂ ਤੇ ਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੋਰਚਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦੇਣ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਸੁਲਗਣਤਾ ਨਾਲ ਹੁਟੇ ਤੇ ਹੀ ਜੁੱਟੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਜਨਰਲ ਸੁਬੇਗ ਸਿੰਘ, ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਮੁਸਾਫਿਰ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕੁਝ ਇਕ ਹਥਿਆਰ ਬੰਦ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈਕੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰੋਂ ਵੱਖ ਮੋਰਚਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਤਕੜੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ੀਸ਼ਨ ਮਿਲਣ, ਨਵੀਂ ਮੋਰਚਾ ਬੰਦੀ ਕਾਇਮ ਕਰ ਦਸਮਨ ਦੇ ਹਮਲੇ ਸਮੇਂ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਅਤੇ ਲੋੜ ਪੈਣ ਉੱਪਰ ਸਰੋਵਰ ਦੀਆਂ ਪੱਤੀਆਂ ਕਰਮਾ ਅੰਦਰਲੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਨਿਕਾਸ ਲਈ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਗਟਰਜ਼ ਕਮਰਿਆਂ ਦੇ ਰੋਸ਼ਨਦਾਨਾਂ, ਡਿੱਠੀਆਂ ਦੇ ਬਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਉਹਲੇ ਤੇ ਆੜ ਵਾਲੀਆਂ ਯੋਗ ਤੇ ਸੁਰਖਿਅਤ ਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਵਜੋਂ ਮੱਲ ਲੈਣ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਤੇ ਮੌਕੇ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੇ ਫੈਰਵਾਈ ਸਬੰਧੀ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਈ ਸੁਜਾਨ ਸਿੰਘ ਮਨਾਵਾਂ, ਕੰਘ ਅੰਦਰ ਜਿਥੇ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਗਸਤ ਤੇ ਪਹਿਰੇ ਸਬੰਧੀ ਨਵੇਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਵਾਰੀ ਸੋਪ ਰਹੇ ਸਨ ਉਥੇ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਸਿੱਖੀ ਬੜੀ ਖਬਰਗੀਰੀ ਨਾਲ ਚੱਲਿਕਾ ਵੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਭਾਈ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਤੇ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਮੈਕਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੇ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਲਗਦੀਆਂ ਦੂਰ ਨੇੜੇ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੇ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਡਟੇ ਬੈਠੇ ਸਿੰਘ ਤੇ ਜਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਲੋੜਾਂ ਬੜੀ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛ ਪਤਤਾਲ ਕਰਨ ਦੇ। ਵਿਚ ਜਥੇ ਦੇ ਕੁਝ ਇਕ ਨੌਜਵਾਨ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਨੂੰ ਵੱਖ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਵੱਲ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਏਦਾਂ ਹੀ ਸ੍ਰ. ਰਫ਼ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੀ. ਏ. (ਸੰਤ ਜਰਸੋਧ ਭਿਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਸਕੱਤਰ) ਤੇ ਕੁਝ ਇਕ ਹੋਰ ਮੁੱਖੀ ਸਿੰਘ ਸੰਤਾਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਣਾਦਰਾ ਕਰਨ ਉੱਪਰ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰਲੇ ਖਾਸ ਖਾਸ ਮੋਰਚਿਆਂ ਤੇ ਮਹੱਤਵ ਪੂਰਨ ਟਿਕਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮੱਲੀ ਬੈਠੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਇੰਟਰ-ਕਮਿਊਨੀਕੇਸ਼ਨ ਸਿਸਟਮ ਰਾਹੀਂ ਸੰਪਰਕ ਕਾਇਮ ਰਹੇ ਸਨ।

ਜਦ ਇਸ ਪਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਹਿਫਾਜ਼ਤੀ ਤੇ ਮੁਕ ਦੀ ਤਿਆਗੀ ਸਬੰਧੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਵਿਥੇ ਸੰਤ ਭਿਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਪਾਸ ਭਾਗੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਅਤੇ ਜਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘ ਜੁੜੇ ਨੇ। ਸੰਗਤਾਂ ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਇਸ ਪਰਵਾਰਕ ਜਿਹੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ, ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਸੰਤਾਂ ਨਾਲ ਕਰਕੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਬੜੇ ਹੀ ਗੰਭੀਰ ਪਰ ਬੀਰਤਾ ਭਰੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਸਨ।

ਮੈਨੂੰ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਅਵਾਰ ਮਿਲਣ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਧਰਮ, ਸਮਾਜ, ਸਿੱਖ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ, ਸਿੱਖ ਇਤਹਾਸ, ਖਾਲਸੇ ਅੰਦਰ ਰਾਜ ਦੇ ਸ਼ੇਕਲਪ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਹਿਰ, ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਵਰਤਮਾਨ ਦਸ਼ਾ, ਅਕਾਲਗੁਆਂ ਦੇ ਖਾਸੇ ਤੇ ਕਰਦਾਰ, ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਅਜ਼ੀਮ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰੀ ਦੂਰ ਸਮਰਾਜ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਬਾਰੇ ਮਾਰੂ ਨੀਤੀਆਂ, ਸਾਜ਼ਸ਼ਾਂ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਅਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮਸਲਿਆਂ ਤੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਖੁਲੀਆਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਰਨਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਜਾਨਣ ਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਇਕ ਸਟੇਜ ਉੱਪਰ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਦਾ ਅਕਸਰ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਮਿਲਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਉੱਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਿਦਵਤਾ, ਪੰਥਕ ਜਜ਼ਬੇ ਦੀਗੀਰੀ, ਮਾਨਸਿਕ ਤੇ ਬੰਧਕ ਸਥਿਰਤਾ ਤੇ ਪਕਿਆਈ, ਮਾਨਵੀ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਬਾਰੇ ਨੌਕ ਨਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕ ਗੁਣਾ ਖੂਬੀਆਂ ਦੇ

ਕਾਰਨ ਬੜਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੈਂ ਅੱਜ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਚੇਹਰੇ ਉੱਪਰ ਛਾਈ ਹੋਈ ਡੂੰਘੀ ਗੰਭੀਰਤਾ, ਚੰਡਲਕ ਰਹੇ ਜਿਸ ਜੋਸ਼, ਜਜ਼ਬੇ, ਜਲਵੇ ਤੇ ਤਪ-ਭੋਜ ਦੀ ਲਾਲੀ ਨੂੰ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਉਹ ਮੇਰੇ ਲਈ ਬੜਾ ਹੀ ਦਿਲ ਟੁੰਬਵਾਂ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਇਕ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਅਨਭਵ ਸੀ।

ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਸਨਮੁਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪਰਵਾਰਕ ਜਿਹਾ ਮਾਹੌਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਸਿੰਘ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਕੁਝ ਇਸਤਰਾਂ ਘੁਲਮਿਲ ਕੇ ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਤੇ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਬਹੁਤ ਵਡੇ ਪਰਵਾਰ ਉੱਪਰ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਕੋਈ ਭਿਆਣਕ ਭੀੜ ਪੈ ਜਾਣ ਤਾਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਰਵਾਰ ਦੇ ਮੁਖੀ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਇਕ ਥਾਂ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਪਾਸੇ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਤੇ ਜ਼ੁਮਾਵਾਰੀ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛ ਰਹੇ ਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਲੈ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਸੰਤਾਂ ਨਾਲ ਕੁਝ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਉੱਠੇ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਥੇ ਹਾਜ਼ਰ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਕਰਕੇ ਸੰਬੋਧਤ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਕਿਹਾ—

‘ਸਿੰਘ, ਅੱਜ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨੇ ਜੋ ਕਾਲਾ ਕਾਰਨਾਮਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨਾਲ ਇਕ ਹੋਰ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਹ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੀ ਆ, ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਹਿੰਦੂਬਾਣੀਆਂ ਸਰਕਾਰ ਹੋਰ ਕੀ ਵੰਗਾਰ ਦੇ ਸਕਦੀ ਆ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਸੋਚੀ ਗੱਲ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀ ਏਸ ਵੰਗਾਰ ਨੂੰ ਮਨੋ ਕਰਕੇ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲਿਆ। ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਹੁਣ ਇਸ ਗੱਲ ਲਈ ਪੱਕਾ ਮਨ ਬਣ ਗਿਆ ਕਿ ਆਪਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਹਮਨ ਬਾਣੀਏਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਉੱਪਰ ਰਾਜ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦੇਣਾ ਤੇ ਨਾ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ‘ਤੇ ਕਿਸੇ ਪਰਕਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਹੀ ਕਰਨਾ। ਏਸ ਲਈ ਅੱਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਸਾਡੇ ਕਮਰ ਕੌਸੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਸਤੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਨੇ, ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਸਾਂ ਤਾਂ ਹੁਣ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨਾਲ ਦੂਰ ਜਾਂ ਨੇੜੇ ਦੀਆਂ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀਆਂ ਰਖਣ ਤੇ ਪਾਲਣ ਵਾਲੇ ਅਖਾਉਤੀ ਤੇ ਅੱਵੇਂ ਵਖਾਵੇ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਵਿਚ ਰਵਾਲ ਮਾਤਰ ਰੂਪ ‘ਚ ਵੀ ਭਾਈਵਾਲ ਨਹੀਂ ਬਣਨ ਦੇਣਾ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਅਸਾਂ ਨਰੋਲ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਤੇ ਕਰਨ ਲਈ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਪੈਰ ਰੱਖਨਾ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮਨਦੂਰ ਹੋਇਆ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਜਦੋਂ-ਜਹਿਦ ਸਬੰਧੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ਛੋਟੀ ਹੀ ਸਰਬ ਸਿਮਤੀ ਨਾਲ ਫੈਸਲਾ ਲੈ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਏਸ ਲਈ ਸਿੰਘ, ਹੁਣ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਨ ਤੇ ਭੁਧ ਪੱਖੋਂ ਜਾਗਦੇ ਰਹਿਣਾ।

ਅੱਜ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨੇ ਸੱਚਖੰਡ ਸਰੂਪ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਸਿੰਧੀਆਂ ਤੇ ਐਲਾਨੀਆਂ ਗੱਲੀਆਂ ਵਰ੍ਹਾ ਕੇ ਸਾਡੀ ਆਤਮਾ ਤੇ ਜ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਝੰਜੋੜ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਅੱਜ ਵਾਲਾ ਕਾਰਾ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੰਗੂਆਂ ਤੇ ਚੰਦੂ ਹਾਵਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕੀਤਾ ਇਹ ਤਾਂ ਸਿੰਧੀ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਪੱਗ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਆ। ਏਸ ਲਈ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਦਸਤਾਰਾਂ ਦੀ, ਜੋ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸ਼ੀਸ਼ਿਆਂ ਅੱਗੇ ਖਲੋ, ਪੱਚ ਪੱਚ ਕੇ ਸਜਾਉਂਦੇ ਜੋ, ਦੀ ਲਾਜ ਵੀ ਰੱਖਣੀ ਆ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਸ਼ਾਰ ਵਿਚ ਦਸਤਾਰ, ਸਾਬਤ ਸੂਰਤ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਲੋਂ ਮਰਯਾਦਾ ਪੁਰਵਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਹੀ

ਹੋਈ ਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਹ ਜੋ ਆਪ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ ਕਤਾ ਸਜਾਇਆ ਹੋਇਆ ਇਹ ਸਾਡੇ ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਜੋਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਿੰਘ ਸੂਰਮੇ ਤੇ ਵਡਾਦਾਰ ਪੁੱਤਰ ਹੋਣ ਦੀ ਨਸ਼ਾਨੀ ਆ। ਸਮਝੋ ਕਿ ਕਤਾ ਸਾਡੇ ਉੱਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਭ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਸੱਚੇ ਸਿਧਾਂਤ ਤੇ ਖਾਲਸਾਈ ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਤੇ ਟੀਚਿਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵਚਨਬੱਧ ਹਾਂ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਘੋਲਾਂ ਪਿੱਛੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਤਸੱਵਰ ਤੇ ਸੰਕਲਪ ਨਾਲ ਪ੍ਰਣਾਏ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਜੇ ਵੇਰ ਵੀ ਹੁਣ ਆਪਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਸ਼ਟਾਂ ਤੇ ਜਰਵਾਣਿਆਂ ਦਾ ਕੰਘਾ ਕਰਨ ਦਾ ਰਾਹ ਅਖਤਿਆਰ ਨਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਫਿਰ ਧਰਿਕਾਰ ਹੈ ਸਾਡੇ ਹੋਣੀ ਪਾਣੀ ਖਾਣ, ਸਾਹ ਲੈਣ, ਸੁਖ ਅਰਾਮ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਨ ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੇ ਉੱਪਰ ਮਾਨ ਕਰਨ ਦੇ।

ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਇਹ ਮਹਾਵਾਕ ਕਦੀ ਨਾ ਭੁੱਲਿਓ-ਵਸਾਇਰਿ ਕਿ

ਜੇ ਜੀਵੈ ਪਤ ਲਬੀ ਜਾਏ ਸਭ ਹਰਾਮ ਜੋਤਾ ਕਿਵੁ ਖਾਏ,

ਸੁਣਦੇ ਓ ਨਾ, ਅੱਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਡਾ ਟੀਚਾ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਖਾਲਸਤਾਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਕ ਗੱਲ ਮੇਰੀ ਹੋਰ ਜ਼ਰਾ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਤੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣ ਲਓ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਦਸ਼ਟ ਅੱਜ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ। ਇਸ ਲਈ ਆਰਾਮ ਤੇ ਨੀਦ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿਕਤਰਾਂ ਤਲਾਜਲੀ ਸਮਝੋ; ਸਿਰਫ ਓਨਾਂ ਹੀ ਆਰਾਮ ਕਰਨਾ ਤੇ ਸੋਣਾ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਸਰਦਾ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਵੀ ਸਮਾ ਵਿਚਾਰ ਕੋ। ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਸ਼ਿਮਰਨ, ਭਗਤੀ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਨੂਰ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਮੁਜੱਸਮਾ ਵੀ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਅਸਾਂ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੇ ਰਾਹ ਉੱਪਰ ਚੱਲ ਕੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ। ਸਾਡਾ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਉੱਪਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ, ਹਕੀਕਤ ਵਿਚ ਉਹ ਬਲੀਦਾਨ ਦੇ ਰਾਹ ਉੱਪਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤੇਜ਼ ਧਾਰ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਪਾਸ ਨੀਦ ਲਈ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜਾ ਰਣ ਤੇਤੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਥਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਤੁਸਾਂ ਅੱਜ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਉੱਪਰਲੀਆਂ ਤੇ ਹੇਠਲੀਆਂ ਮੰਜਲਾਂ ਉੱਪਰ ਪਹਿਰੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਉਣੀ ਆ। ਇਸ ਲਈ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਚੋਰੀ, ਚੱਕਸ ਤੇ ਖਬਰਦਾਰ ਰਹਿਣਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਹਾਡੇ 'ਚੋਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਪਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਆ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਸਭ ਨਾਕਿਆਂ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਦੀ ਨਗਰਾਨੀ ਤਕੜੇ ਹੋ ਕੇ ਰਖਣੀ ਆ। ਅੱਜ ਦੂਸਰੇ ਮਰਚਿਆਂ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਦੌੜੋ ਭੈਂਜੋ ਫਿਰਣਾ। ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਸਿੰਘ ਆਪ ਆਪਣੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਬਾਰ ਤਿਆਰ ਨੇ, ਤੁਹਾਡੇ 'ਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸਿੰਘ ਹਥਿਆਰ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਪਾਸ ਅਸਲਾ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਾਉਂਦਾ ਘੱਟ ਨੇ ਉਹ ਹੁਣ ਦੇਸ ਦੇਵੇ।

ਜੇ ਕੋਈ ਬੇਦਾ ਸ਼ੱਕੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਪਾਸੋਂ ਇਥੇ ਆਉਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੁਛਣਾ। ਬਾਜ਼ਾਰ ਵੱਲ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਤੱਕ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ, ਪਰ ਦਸ਼ਟਾਂ ਦੀ ਵੱਡ ਸਭ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਰੱਖਣੀ ਆ। ਜੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਬਾਦਰ ਸੈਨਾ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਅੱਗੇ ਵਧਦੀ ਦਿਸੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸੱਚਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ 'ਚ ਨਹੀਂ ਪੈਣਾ, ਸਗੋਂ ਸੱਚਾ ਸੁਧਾਈ ਦਾ ਕੰਮ ਪੈਰ ਤੋਂ ਈ ਸ਼ੁਰੂ ਦਰ ਦੇਣਾ। ਉਹਨਾਂ 'ਚੋਂ ਫਿਰ ਬਚਕੇ ਕੋਈ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਤਸੀਂ ਹੁਣ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘ ਆਪ ਆਪਣੇ ਗਰੁੱਪ ਬਣਾ ਲਓ। ਵਾਰੇ ਵਾਰੀ ਲੱਗਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਛਕ ਕੇ ਆਪ ਆਪਣੇ ਮਰਚਿਆਂ ਤੇ ਨਾਕਿਆਂ ਟਿਕਾਣਿਆਂ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਡਟ ਜਾਓ। ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਰ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਨੇ

ਮੈਨੂੰ ਦੱਸ ਕੇ ਜਾਣਾ ਕਿ ਕਿਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਕੰਟ ਕੋਟ ਆ। ਤੁਹਾਡੇ 'ਚੋਂ ਕਿਸੇ ਕੋਈ ਇਹ ਨਾ ਸਮਝੇ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਚੌਂਕ ਕਿਸੇ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਜੇ ਕੋਈ ਸ਼ੁਸਤ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਮਝੋ ਕਿ ਉਸ ਸਾਰੇ ਗਰੁੱਪ ਨੂੰ ਬੈਠਕਾਂ ਕੱਚਣੀਆਂ ਪੈਣੀਆਂ। ਇਹ ਸੋਚ ਲਓ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦਾ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ, ਬੈਠਕਾਂ ਵੀ ਪੰਜ ਪੰਜ ਜੋ ਕੱਦਨੀਆਂ ਪੈਣੀਆਂ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਰ ਲਓ। ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਨਾਲ ਬੜੇ ਹੀ ਜੱਸ, ਜਜ਼ਬੇ ਤੇ ਭਰਪੂਰ ਅਪਨਤ ਨਾਲ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ।

ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਅਜੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰਾਤ ਦੇ ਪਹਿਰੇ ਸਬੰਧੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇ ਕੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਗਰੁੱਪਬੰਦੀ ਕਰਕੇ ਮੁੜ ਸੋਤਾਂ ਦੇ ਪਾਸ ਜਾਣ ਦੀ ਲਗੇ ਸਨ ਕਿ ਜਥੇ ਦੇ ਇਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੋਤਾਂ ਵੱਲ ਨੂੰ ਬੜੀ ਕਾਹਲੀ ਵਿਚ ਜਾਇਆਂ ਜਾਇਆਂ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ, 'ਅਬਨਾਸ਼ੀ ਸਿੰਘ, ਸੋਤਾਂ ਨੂੰ ਟੈਲੀਫ਼ੋਨ ਉੱਤੇ ਦੋਹਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ ਦਾ ਇਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਉਹ ਟੈਲੀਫ਼ੋਨ ਹੱਲਡ ਕਰੀ ਬੈਠਾ।'

ਸੱਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜਦ ਟੈਲੀਫ਼ੋਨ ਅੱਟੋਂਡ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਗਏ ਤਾਂ ਸ੍ਰ. ਅਬਨਾਸ਼ੀ ਸਿੰਘ (ਸ੍ਰ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੋਹਤਾ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਸਕੱਤਰ) ਨੇ ਸੋਤ ਜੀ ਨੂੰ ਫਤਹਿ ਬਲਾਉਣ ਤੇ ਫਤਹਿ ਦਾ ਜਵਾਬ ਫਤਹਿ ਵਿਚ ਪਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੋਤਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਕਿ

'ਸੱਤ ਮਹਾਪੁਰਸ਼ੇ ਦੋਹਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ (ਸੱਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੱਗਵਾਲ ਤੇ ਟੋਹਤਾ ਸਾਹਿਬ) ਦਾ ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਸੁਨੇਹਾ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਤੁਹਾਥੋਂ ਸਲਾਹ ਮੰਗੀ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਮੁਤਾਬਿਕ ਕੀ ਹੋਣਾ ਤੇ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ?'

ਸੱਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿਡਰਵਾਲੇ ਅਬਨਾਸ਼ੀ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁਝ ਛਿਣ ਬਿਲਕੁਲ ਖਾਮੋਸ਼ ਰਹੇ ਤੇ ਫਿਰ ਬੜੇ ਧੀਰੇ ਗੰਭੀਰ ਅੰਦਾਜ਼ ਪਰ ਜੋਰਦਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਹਿਣ ਲਗੇ, 'ਮੈਥੋਂ ਹੁਣ ਇਹ ਦੋਹਵੇਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਾਹਦੀ ਸਲਾਹ ਮੰਗਦੇ ਨੇ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਭਵਨ ਉੱਪਰ ਆਪਣੀ ਸੈਂਟਰਲ ਰੀਜ਼ਰਵ ਪੁਲੀਸ ਰਾਹੀਂ ਗੱਲੀਆਂ ਦਾ ਮੀਂਹ ਵਰ੍ਹਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੈਕੂਲਰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਿਸਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਇਹ ਦੋਹਵੇਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ ਦੇ ਸਿਹਲੇ ਗਾਉਂਦੇ ਨਹੀਂ ਬਕਦੇ, ਅੱਜ ਦੇ ਕਰੋੜ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਮਾਨ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਟਾ ਤੇ ਦਸਤਾਰ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਇਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਦਰ ਘਰ ਵਿਚ ਦਸ਼ਟਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲੀਆਂ ਨਾਲ ਦਸਾਂ ਤੋਂ ਉੱਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਪੰਜੀ ਤੀਹ ਸਿੰਘ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ 'ਚ ਜਖਮੀ ਹੋਏ ਨੇ ਉਹ ਵਖਰੇ ਨੇ, ਮੈਥੋਂ ਹੁਣ ਇਹ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਾਹਦੀ ਸਲਾਹ ਮੰਗਦੇ ਨੇ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਦਾਸ ਦੇ ਦੁੱਖੇ ਕੀ ਸੇਵਾ?'

'ਜਦੋਂ ਸਲਾਹ ਪੁਛਣ ਦਾ ਵੇਲਾ ਸੀ ਉਦੋਂ ਤਾਂ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਗੁਪਤ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਨੇ ਤੇ ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਸੱਚਖੰਡ ਸਰੂਪ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਭਵਨ ਤੇ ਗੱਲੀਆਂ ਵਰ੍ਹ ਰਈਆਂ ਤਾਂ ਇਹ ਮੇਰੀ ਸਲਾਹ ਪੁਛਣ ਲੱਗ ਪਏ ਨੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਹੁਣ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਦਸ਼ਟਾਂ ਨੇ ਸ਼ੱਕੀ ਸਿੰਘ ਕੱਮ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਧਾਰਮਕ ਅਸਥਾਨ ਸੱਚ ਖੰਡ ਸਰੂਪ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਹਮਲਾ ਬਲ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਕ ਪਰਕਾਰ ਨਾਲ ਪੰਥਕ ਹਸਤੀ, ਮਾਨ ਮਰਯਾਦਾ ਤੇ ਪੰਥਕ ਜਜ਼ਬਾਤ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਬਲ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਹਮਲਾ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਉੱਪਰ ਹਮਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਨੋ

ਕਰਕੇ ਕਿਆਸ ਤੇ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਹਾਂ, ਦੱਸ ਕੀ ਸਲਾਹ ਪੁੱਛਦੇ ਨੇ?

‘ਸੋਤ ਮਹਾਪੁਰਸ਼, ਉਹਨਾਂ ਤੁਹਾਥੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਕੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ? ਕੰਪਲੈਕਸ ਉੱਪਰ ਤਾਂ ਹਮਲੇ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਧ ਗਈ ਆ। ਏਸ ਲਈ ਜੇ ਵੇਲੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਨਾ ਸੋਚਿਆ ਤਾਂ ਫਿਰ ਹੀ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕੰਪਲੈਕਸ ਉੱਪਰ ਹਮਲਾ ਹੋ ਜਾਵੇ।’

ਅਥਨਾਸੀ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨੀ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣਕੇ ਸੋਤ ਜਰਾ ਕੁ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਆ ਗਏ ਤੇ ਫਿਰ ਬੜੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਉਸਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ‘ਸਿੰਘ, ਹਮਲਾ ਹੋਰ ਕਿਹਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ? ਹਮਲਾ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਰਧਾਨਾਂ ਦੀ ਉਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬੋਲ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਉੱਪਰ ਇਹ ਅਜੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਕਰੀ ਬੈਠੇ ਨੇ ਤੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਗੁਪਤ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕਰਦੇ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਨੇ। ਜਦੋਂ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਨੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਉੱਪਰ ਮਸ਼ੀਨਗੰਨਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਹੀ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਤਾਂ ਹਮਲੇ ਵਲੋਂ ਹੁਣ ਕਿਹੜੀ ਕਸਰ ਬਾਕੀ ਰਹਿ ਗਈ ਆ? ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਤਾਂ ਹਮਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਆ, ਕਸਰ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਸਾਡੇ ਵਲੋਂ ਆ। ਏਸ ਕਰਕੇ ਮੇਰੇ ਵਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਹੋ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਬੰਦਿਆਂ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਹੁਣ ਸਿੱਧਾ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ। ਹੁਣ ਸਲਾਹਾਂ ਪੁਛਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪ੍ਰਗਰਮ ਦੇਣ ਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਪਸ਼ਟ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਮਿਥਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੈ। ਜੇ ਮਨ ਸਾਫ਼ ਨੇ ਤਾਂ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਕੋਈ ਤਕੜੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਪੈਣੀ ਆ, ਮੇਰੇ ਵਲੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦੇ ਕਿ ਇਸ ਵੇਲੇ ਕੰਮ ਵਲੋਂ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀਂ, ਕੰਮ ਤਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਤਿਆਰ ਬੈਠੀ ਆ। ਜੇ ਵੀ ਪ੍ਰਗਰਮ ਕੰਮ ਨੂੰ ਦੇਣਗੇ ਕੰਮ ਉਸਨੂੰ ਨਿਭਾਏਗੀ।’

‘ਮੇਰੇ ਭਿਆਨ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਛਪਣ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦੀ ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਹੁਣ ਤਾਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਐਲਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਜੇ ਇਹ ਦੋਹਵੇਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਿਤੇ ਮੇਰੀ ਸਲਾਹ ‘ਤੇ ਚਲਦੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਅੱਜ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਇਸਤਰਾਂ ਤਾਬਤ ਤੋੜ ਫਾਇਰਿੰਗ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਦਲੇਰੀ ਨਾ ਪੈਂਦੀ, ਪਰ ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੁਣ ਵੀ ਮੇਰੀ ਸਲਾਹ ਮੰਗੀ ਪੁੱਛੀ ਆ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੱਕੀ ਸਲਾਹ ਤੇ ਰਾਏ ਇਹ ਆ ਅਤੇ ਇਹ ਮੇਰਾ ਫੈਸਲਾ ਵੀ ਆ ਕਿ ਪੰਥ ਨੂੰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਉਥੇ ਦੀ ਹੁਣ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਪੁਗਣੀ। ਮੇਰੇ ਵਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾ ਦੇਓ, ਸਮਝਾਣੀ ਵੀ ਜਰਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ, ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਅੱਜ ਸੱਚੇ ਮਨ ਅੰਦਰੋਂ ਬਾਹਰੋਂ ਇਕ ਹੋ ਕੇ ਸਿੱਧੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦੇਣ ਤਾਂ ਫਿਰ ਸਰਕਾਰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਹਮਲਾ ਕਰਨ, ਮੇਰਾ ਕਹਿਣ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਫੌਜਾਂ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਵਾਰ ਸੋਚੇਗੀ, ਪਰ ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣਾ, ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖ ਏਕਤਾ ਕੂਕੀ ਤਰ੍ਹੀ ਜਾਣੀ ਆ ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ ਬਾਰੇ ਭਿਆਨ ਤੇ ਭਿਆਨ ਦਾਗੀ ਤੁਰੇ ਜਾਣੇ ਨੇ ਤਾਂ ਤੇ ਫਿਰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਉੱਪਰ ਹਮਲਾ ਹੋਣਾ ਈ ਹੋਣਾ। ਅੱਜ ਨਾ ਹੋਊ ਤਾਂ ਹੋਰ ਦੋਹ ਦਿਨਾਂ ਨੂੰ ਹੋ ਜਾਊ, ਬਾਕੀ ਮੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ਤਾਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਈ ਐਲਾਨ ਆ। ਇਸ ਲਈ ਜੇ ਇਹ ਦੋਹਵੇਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵੀ ਸਿੱਧੀ ਪਟੜੀਏ ਪੈ ਜਾਣ ਤਾਂ ਫਿਰ ਪੰਥ ਨੂੰ ਸਿੱਧੀ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਸੋਧ ਮਿਲ ਜਾਏਗੀ। ਰਸਤਾ ਵੀ ਸਾਫ਼ ਹੋ ਜਾਊ, ਲੜਾਈ ਵੀ ਸਾਰੀ ਕੰਮ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਤੇ ਤਕੜੀ ਬਣ ਜਾਊ ਅਤੇ ਜੇ ਪੰਥ ਨੂੰ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਕਾਕੜੇ ਲਾਕੜੇ ਚੰਬੜੇ ਹੋਏ ਨੇ ਉਹ ਵੀ ਸਭ ਆਪਣੇ ਆਪ ਝੜ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਤੋੜ ਖਾਲਸਾ ਨਿੱਤਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਆ ਜਾਊ।

ਮੇਰੇ ਵਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਸਾਫ਼ ਦੱਸ ਦੇ ਕਿ ਜੇਗ ਹਿੰਦ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹੁਣ ਸਟੇਜਾਂ ਤੇ ਨਹੀਂ ਲੜੀ

ਜਾਣੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੰਗਾਂ ਦਾ ਨੂਨਾ ਹੱਥਾਂ ‘ਚ ਫੜ ਕੇ ਲੜੀ ਜਾਣੀ ਆ, ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਨੂੰ ਸਚ ਮੁਚ ਹੀ ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਗੜੀ ਬਣਾਉਣਾ ਤਾਂ ਫਿਰ ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਪੁੱਤ ਬਣਕੇ ਬਾਬਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬਾਬਾ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੈਰ ਚਿੰਨਾ ਉੱਪਰ ਚੱਲਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦੇਣ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਨ, ਬਚ ਤੇ ਕਰਮ ਪੱਖੋਂ ਬਾਬਾ ਫਤਹਿ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬਾਬਾ ਜੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਬਲਵਾਨ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਤੇ ਆਪਾ ਕਰਬਾਨ ਕਰ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਸੱਚੇ ਵਿਚ ਵਾਲਣ ਲਈ ਤੌਤਪਰ ਰਹਿਣਾ ਇਹ ਹੁਣ ਹੁਣ ਸਟੇਜਾਂ ਉੱਤੇ ਬਾਹਵਾਂ ਉਲਾਰ ਉਲਾਰ ਕੇ ਤੇ ਆਪਣੀ ਜਿੰਦਾਬਾਦ ਕਰਵਾ ਕਰਵਾ ਕੇ ਐਵੇਂ ਫੇਕੇ ਲੰਕਚਰ ਦੇ ਦੇਣ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜਿੱਤਿਆ ਜਾਣਾ। ਇਹ ਜੰਗ ਤਾਂ ਹੁਣ ਮੈਦਾਨ ‘ਚ ਲੜੀ ਜਾਣੀ ਆ ਤੇ ਲੜਨੀ ਵੀ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੇ ਆ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਹੁਣ ਤਾਂ ਜੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਚਾਹੁੰਦਾ ਉਹ ਕਰਨਾ। ਬੇਰਾ ਝੁੱਲਾਂ ਦੇ ਹਾਰ ਗਲਾਂ ‘ਚ ਪਵਾ ਲਏ ਨੇ ਤੇ ਜੇ ਜੇ ਕਾਰ ਕਰਵਾ ਲਈ ਆ। ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਖਹਿਤਾ ਛੱਡਨ ਤੇ ਸਿੱਧੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੰਘ ਹੋਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦੇਣ। ਮੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦੇਣੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਵਲੋਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਪੱਕਾ ਐਲਾਨ ਸਮਝਣਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਜਰਾ ਛੋਟੀ ਦਸੰਦ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਦਾ ਕੀ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ।’

ਸ੍ਰੀ ਅਥਨਾਸੀ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਦ ਦੂਸਰੀ ਵਾਰ ਟੈਲੀਫ਼ੋਨ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਸੋਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ, ‘ਸੋਤ ਮਹਾਪੁਰਸ਼ ਆਪਣੇ ਦੋਹਵੇਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਤਾਂ ਅਜੇ ਉਹ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ, ਜੇ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਮਸਲੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨੀ ਆ ਤਾਂ ਉਹ ਤਿਆਰ ਨੇ।’

‘ਜੇ ਸੱਚਖੰਡ ਸਰੂਪ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਮਸ਼ੀਨ ਗੰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਇਹ ਦੋਹਵੇਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਮੈਥੋਂ ਹੋਰ ਕਿਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸਲਾਹ ਪੁਛਦੇ ਨੇ? ਕੀ ਫਿਰ ਇਹ ਦੋਹਵੇਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਇਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਭਿਡਰਾਂਵਾਲਾ ਹਥਿਆਰ ਸੁੱਟ ਕੇ ਜਥੇ ਸਮੇਤ ਦੂਸਰੇ ਹਿੰਦੂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਜਾਵੇ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਤਾਂ ਫਿਰ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਬੈਠੀ ਹੋਈ ਲਗਦੀ ਆ ਕਿ ਆਪ ਪਿਛੇ ਰਹਿ ਕੇ ਤਮਾਸ਼ਾ ਵੇਖਾਂਗੇ ਤੇ ਭਿਡਰਾਂਵਾਲਾ ਆਪ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਥ ਨੂੰ ਚੰਡਾਲ ਰੂਪੀ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵੱਲ ਧੱਕ ਕੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਕਰਕੇ ਗਲਣ ਸੜਨ ਤੇ ਮਰਨ ਦੇ ਰਾਹ ਉੱਤੇ ਪਾ ਦੇਵੇ। ਇਹ ਗੱਲ ਮੇਰੀ ਵਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਵਡੇ ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਰਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਮਝਾ ਦੇਣੀ ਕਿ ਜਿੰਨੇ ਚਿਰ ਤੱਕ ਦਾਸ ਉੱਤੇ ਦਾਸ ਪਿਤਾ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੇ ਉਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਮੋਹਰ ਸਦਕਾ ਏਸ ਪੰਜ ਤੋਤਕ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਸਵਾਸਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਚਲਦੀ ਰਹੇਗੀ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨਾ ਤਾਂ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਉਥੇ ਕੋਈ ਸੁਲਾ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੁਣ ਪੰਥ ਨੂੰ ਮੰਗਾਂ ਦਾ ਨੂਨਾ ਹੱਥਾਂ ‘ਚ ਫੜ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਮਗਰ ਹੀ ਲਗਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਅੱਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਸਾਡੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਾਂਝ ਭਿਆਲੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਰਹੀ, ਸਿੱਖ ਕੰਮ ਹੁਣ ਆਪੇ ਆਪਣਾ ਰਸਤਾ ਤੇ ਮੰਜਲ ਆਖਤਿਆਰ ਕਰੇਗੀ, ਜੇ ਦੂਸਰੇ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਅੱਗੋਂ ਡਾਟ ਕੇ ਟਾਕਰਾ ਕਰਾਂਗੇ। ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਦੇ ਸਿੰਘ ਹਾਂ ਜਾਨ ਪਿਆਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ ਤੇ ਨਾ ਈ ਵੈਰੀਆਂ ਅੱਗੇ ਹਥਿਆਰ ਸੁਟਾਂਗੇ। ਜੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਪੰਥ ਦੇ ਵਾਲੀ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਵਲੋਂ ਦੱਸੇ ਹੋਏ ਮਾਰਗ ਉੱਪਰ ਚਲਦੇ ਹੋਏ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾਵਾਂਗੇ।

ਪੰਥ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਪਵਿਤਰਤਾ ਤੇ ਪੰਥ ਦੀ ਇਜ਼ਤ ਆਖਰੂ ਤੇ ਆਨ ਸ਼ਾਨ ਨਾਲੋਂ ਅਪਣੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਪਿਆਰੀਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਬਚਾ ਲੈਣਾ ਜਾਨ ਤਾਂ ਸਿਧਾ, ਆਖਰ ਇਕ ਨਾ ਇਕ ਦਿਨ ਫੇਰ ਵੀ ਨਿਕਲ ਕੇ ਥੀ ਰਹਿਣੀ ਆ। ਆਦਮੀ ਕਿੰਨੇ ਤਰਲੇ ਲੈ ਲਏ ਤੇ ਯਤਨ ਕਰ ਲਏ, ਆਤਮਾ ਦੇ ਪੰਥੀ ਨੇ ਆਖਰ ਇਸ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਛਡਣਾ ਈ ਛਡਣਾ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਜੇ ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਥ ਨੂੰ ਭੁੱਖ ਦੇਣਾ ਤਾਂ ਫਿਰ ਹੁਣ ਸਿੱਖਾ ਰਸਤਾ ਮੱਲਣ ਤੇ ਪਾਲਿਸ਼ਤਾਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨਾ, ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਨੇ ਹੁਣ ਵੀ ਮੰਕਾ ਨਾ ਸਾਭਿਆ ਤਾਂ ਫਿਰ ਪੰਥ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਵੀ ਓਹਾ ਛਾਡ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਤੇ ਜਾਨਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਫੇਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਚਦੀਆਂ।

ਸ੍ਰ. ਅਬਨਾਸੀ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਗੱਲ ਬਾਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ੰਤ ਅਜੇ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਬੈਠੇ ਹੋ ਸਨ ਕਿ ਵੈਡੇਗੇਰਨ ਦੇ ਇਕ ਜਵਾਨ ਨੇ ਬੜੀ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਸੱਤਾ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ।

‘ਸ਼ੰਤ ਮਹਾਪੁਰਸ਼, ਰੋਡੀਓ’ ਤੇ ਹੁਣੇ ਹੁਣੇ ਖਬਰ ਆਈ ਆ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਰਾਤ ਦੇ ਨੌ ਵਜੇ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਪਰੇ 32 ਘੰਟੇ ਤੱਕ ਦਾ ਕਰਫ਼ੀਓ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।’

13.

2 ਜੂਨ ਦੀ ਸ਼ੇਵਰ ਨੂੰ ਸਾਰਾ ਅੰਮਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਕਰਵੀਉ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਸੀ, ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਇਹ ਦਸ਼ਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਬ ਪਾਸੇ ਆਦਮ ਬੋ, ਆਦਮ ਬੋ ਕਰਦਾ ਦਿਓ ਫਿਰ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਚਾਰ ਚੰਦਰੇ ਹੀ ਸੀ। ਆਰ. ਪੀ. ਤੇ ਬੀ. ਐਸ. ਐੱਫ. ਦਾ ਸਖਤ ਪਹਿਰਾ ਹਥਿਆਰ ਬੰਦ ਦਸਤਿਆਂ ਦੀ ਗਸ਼ਤ ਤੇ ਸਖਤ ਨਾਕਾ ਬੰਦੀ ਸੀ। ਜਿੰਨਾ ਰਾਤਾਂ ਉੱਪਰ ਦਰਬਾਰ ਮਾਹਿਬ ਵੱਲ ਨੂੰ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਰੋਂਦਕ ਲਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਯਾਤਰੂਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਅੱਜ ਉਥੇ ਦਰਿਸ਼ਤ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਛਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਜਨਸਾਨ ਵਰਤੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਬਾਗੀਆਂ 'ਚ' ਦੀ ਵੀ ਬਾਹਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਝਾਕ ਸਕਦਾ, ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਗੱਲੀ ਮਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੀ, ਪਰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪੱਛਮ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਖੁਲੇ ਅਤੇ ਜੰਗਲਾ-ਬੰਦ ਗਲੀ ਮੁਹੱਲਿਆਂ ਵਿਚ ਕਰਵੀ ਉਂਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਸੀ, ਪਰ ਉਥੋਂ ਏਨੀ ਕਰਤਾਬੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਮੁਹੱਲਿਆਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਹਿੰਦੂ ਲੋਕ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਘਰ ਤੋਂ ਛਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਆਉਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਉਪਰਲੀਆਂ ਮੰਜਲਾਂ 'ਤੇ ਬੂਟੇ ਬਾਗੀਆਂ ਧਰਲੀ ਇਥਲ ਉੱਥਲ ਵਿਚਰਦੇ ਤੁਰਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਗਲੀ ਮੁਹੱਲੇ ਦੇ ਅਭੱਜ ਪੜ੍ਹੇ ਵੱਲ ਝਾਕਦੇ ਹੋਏ ਸਾਵ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਸਨ।

ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹੱਲਿਆਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਿੱਖਾਂ 'ਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਫੋਟਾ ਵੰਡਾ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਆਪਦੇ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਉਪਰਲੀਆਂ ਮੰਜਲਾਂ ਦੇ ਬੂਟੇ ਬਾਰੀਆਂ ਖੋਲ੍ਹਣ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਹੀ ਵੇਹੜਿਆਂ ਵੱਲ ਪੈਂਦੇ ਥਰਾਮਦਿਆਂ ਵਿਚ ਬੈਠਣ ਪੁਲਟ ਫਿਰਣ ਤੁਰਨ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਇਕਿਓਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪੁਰਨ ਅਨੁਭਵ ਸੀ ਕਿ ਸੀ ਆਰ ਪੀ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਸੈਂਕੜੇ ਤੇ ਅਫਸਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਵੀ ਮੁਆਫ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਗੋਲੀ ਮਾਰਨਗੇ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਘੁਮਾ ਲੈਂਦਗੇ।

ਕੈਪਟੇਨ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਜਿਥੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਗਸਤ ਜਾਰੀ ਸੀ ਤੇ ਨੀਮ ਫੰਜੀ ਦਸਤਿਆਂ ਵਲੋਂ ਸਖਤ ਨਾਕਾਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਥੇ ਸੀ ਆਰ. ਪੀ. ਦੇ ਸੈਂਟਕ ਚੁੱਚੀਆਂ ਚੁੱਚੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਉੱਪਰ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਮੋਰਚਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੇ ਬਾਹਰ ਤਿਆਰ ਧਰਤਿਆਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਛਟੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਐਸੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਆਮ ਅਵਧਾਨ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਚਿੱਟੇ ਕਪੜੇ ਵੇਚੀ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਦੇਖ ਰੇਖ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉੱਚੀਆਂ ਉੱਚੀਆਂ ਮੰਜਲਾਂ ਦੀਆਂ ਛੱਤਾਂ

ਉਪਰਲੇ ਮੋਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਿਰਓਂ ਤਰਤੀਬ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਕੁ ਨਵੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਉੱਪਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਨਵੀਂ ਮੋਰਚਾ ਬੰਦੀ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਤਾਂ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਨਜ਼ਰੀ ਪੈ ਰਹੇ ਸਨ।

ਪਰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ, ਬਾਹਰ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ ਉੱਕੀ ਹੀ ਠੱਪ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਭਾਰੀ ਰੋਣਕ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਆਏ ਹੋਏ ਜਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਣੀਆਂ, ਵੱਖ ਵੱਖ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥਿਆਂ ਦੇ ਸਿੰਘ, ਡੈਡਰੈਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਛੋਟੇ ਵੱਡੇ ਵਰਕਰ ਕਰਮਚਾਰੀ ਸੇਵਾਦਾਰ ਤੇ ਕੁਝ ਇਕ ਜਥੇਦਾਰ ਖੁੱਲੇ ਤੇ ਭਾਰੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਥਰ ਉੱਪਰ ਫਿਰਦੇ ਤੁਰਦੇ ਹੋਏ ਨਜ਼ਰੀ ਆ ਰਹੇ ਸਨ।

ਸਭ ਦੇ ਚੇਹਰਿਆਂ ਉੱਪਰ ਅਸੀਸ ਜਿਹੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਅਤੇ ਹਾਵ ਭਾਵ ਦਾ ਸਮੇਲ ਖੇਡ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਘਰ ਪ੍ਰਤੀ ਅਥਾਹ ਪਿਆਰ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾ, ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਅਹਿਸਾਸ ਅਤੇ ਪੰਥ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਨਫ਼ਰਤ, ਗੁੱਸੇ ਤੇ ਰੋਹ ਦੀ ਝਲਕ ਸਾਫ਼ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ। ਸਭ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਵੱਡੇ ਬੱਚੇ ਪਰਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ਥਾ ਥਾ ਉੱਪਰ ਖਲ ਕੇ ਗੱਲੀਆਂ ਦੀ ਤਾਬਤ ਰੋੜ੍ਹ ਮਾਰ ਨਾਲ ਛਲਣੀ ਛਲਣੀ ਹੋਏ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਭਵਨ ਅਤੇ ਪਰਕਰਮਾਂ ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਹੋਰ ਇਮਾਰਤਾਂ ਵੱਲ ਨਜ਼ਰਾਂ ਉਠਾਈ ਵੇਖ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਭਵਨ ਦੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਗੁੰਬਦ 'ਚੋਂ ਗੱਲੀਆਂ ਦੀ ਮਾਰ ਨਾਲ ਨਿਕਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਝਰਕੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਪਏ ਹੋਏ ਸੁਰਮਾਂ ਵੱਲ ਵੇਖ ਵੇਖ ਕੁਸ਼ ਕੁਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਤੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਦੰਦ ਪੀਚ ਰਹੇ ਸਨ।

ਪਰਕਰਮਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਰਾਮਦਿਆਂ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਦੀਵਾਰਾਂ ਤੇ ਉਤਲੀਆਂ ਮੰਜਲਾਂ ਦੇ ਬੁਰਿਆਂ ਬਾਰੀਆਂ ਉੱਪਰ ਸਭ ਪਾਸੇ ਗੱਲੀਆਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਨ। 32 ਵੇਂ ਨਿਸ਼ਾਨ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਭਵਨ ਦੇ ਗੁੰਬਦ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਹੀ ਸਨ।

ਹਰ ਦਿਲ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਰ ਦੀ ਜਵਾਲਾ ਬਲ ਰਹੀ ਪ੍ਰੀਤਤ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ, ਚੇਹਰਿਆਂ ਉੱਪਰ ਫਾਈ ਹੋਈ ਉਦਾਸੀ ਤੇ ਚੁੱਪ-ਗੰਭੀਰਤਾ 'ਚੋਂ ਗੁੱਸਾ ਤੇ ਜੋਸ਼ ਸੁਲਗਦੇ ਹੋਏ ਅੰਗਿਆਥਾਂ ਵਾਂਗ ਦਹਿਕਦੇ ਹੋਏ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅੰਤਰਿਕਸ ਅੰਦਰਲੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਤੇ ਵਲਵਲਿਆਂ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਐਨੇ ਇਸ਼ਤਰਾ ਦੀ ਜਾਪ ਰਹੀ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਆਤਮਫਸ਼ਾ ਪਹਾਤ ਅੰਦਰਲਾ ਲਾਵਾ ਫੁਟਣ ਲਈ ਕਾਹਲਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਰਾਹ ਲਭ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ।

ਛੁਤ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਤੇ ਖਲੋਤੇ ਤੇ ਪਰਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ 1947 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪਹਾਤ ਜੋਡੀਆਂ ਗੱਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਸਦੇ ਹੋਏ ਸਾਫ਼ ਸੁਣਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਕੁਝਕੁ ਵਿਅਕਤੀ ਤਾਂ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਜੁਮਾਵਾਰ ਆਗੂਆਂ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਲਈ ਹਿੰਸੇ ਆਉਂਦਾ ਇਕ ਆਜ਼ਾਦ ਤੇ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰ ਰਾਜ ਭਾਗ ਨਾ ਲੈਣ ਦੇ ਸਿਲਸਲੇ ਵਿਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਿਆਸੀ ਝੁੱਲਾ ਅਤੇ ਵਖਾਈ ਗਈ ਮੁਰਖਤਾ ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਉੱਪਰ ਫਿਟਕਾਰਾਂ ਪਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਕੰਡੇ ਫਿਕੇ ਬਲ ਬਲ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸਤਰਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਹਵਾਝ ਕੱਢ ਰਹੇ ਸਨ।

ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ, ਲਾਈਲੋਗ, ਥੋਥਾ, ਨਾਦੁਰਮੰਦੇਸ਼, ਘਪਲੇਬਾਜ਼, ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਤੇ

ਅੰਢੇ ਹਵਾ ਵਿਚ ਤਲਵਾਰਾਂ ਮਾਰੀ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅਖਾਉਤੀ ਜੋਸ਼ੀਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਪੈਰ ਪੈਰ ਉੱਪਰ ਤਾਲੀ ਘੁੰਬਣ ਵਾਲੀ ਝੂਮਨੀ ਨਾਲ ਟੁੱਲਣਾ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਗੋਦਾਰ, ਦੰਲਤ ਤੇ ਚੰਧਰ ਦਾ ਭੁੱਖਾ, ਮਿਲਾ ਕਾਰਖਾਨਿਆਂ ਤੇ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਿਚਲੀ ਭਾਈਵਾਲੀ ਦੀ ਖਾਤਰ ਸਮੁੱਚੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਅੱਗੇ ਵੇਚ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਟੋਡੀ ਬਚਾ ਅਤੇ ਗਿਆਨੀ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੱਕਾ ਤਾਤੂ ਟਪਸੀ ਬਾਜ਼, ਵਜ਼ੀਰੀ ਦਾ ਭੁੱਖਾ ਤੇ ਬੁਹਤ ਚਿਰੀ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਤੇ ਦਕੱਸਲੇ ਭਰੀ ਪੰਥਕ ਹਮਦਰਦੀ ਦਾ ਕੱਚਾ ਪਿਲਾ ਭਾਂਡਾ ਤੇ ਪੁਤਲਾ ਦੋਸ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਰੀਕੇ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਕਮੀਊਨਿਸਟ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਕੁੱਤੇ ਬੇਜ਼ਮੀਰੇ, ਪੰਥ ਘਾਤਕ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਲੀਡਰਾਂ ਦੇ ਚੁੱਤੀ ਚੋਟ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ।

ਕੁਝ ਲੋਕ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਸ਼ੈਤਾਨ ਦਾ ਚਰਖਾ, ਕੱਲਰ ਦਾ ਸਪਲੀਆ ਤੇ ਗੁਡੀ ਮਾਰ ਸੋਪ-ਨੂੰਹਾਂ ਅਤੇ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨੂੰ ਭੇਡ ਦੀ ਖੱਲ 'ਚ ਭੇਡੀਆ ਅਤੇ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤ, ਸੈਕੂਲਰਿਜ਼ਮ ਤੇ ਲੋਕ ਰਾਜ ਦੀ ਬੁੱਕਲ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਕਟੜ ਪੰਥੀ ਹਿੰਦੂ ਨੀਤੀਵਾਨ ਅਤੇ ਪਟੇਲ ਤੇ ਹੋਰ ਹਿੰਦੂ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਕਟੜ ਪੰਥੀ ਤੇ ਹੋਂਦ ਦਰਜੇ ਤੱਕ ਦੇ ਜਨੂੰਨੀ ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਇਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਜਹਿਰੀਲੀ ਨਾਗਨ, ਕਲਜੋਗਨ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਤੇ ਹੋਰ ਮੁਸਲਿਮ ਆਦਿ ਗੁੱਰ ਹਿੰਦੂ ਕੌਮਾਂ ਕਬੀਲਿਆਂ ਤੇ ਮੱਕਾਂ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਇਕ ਖਡਾਵੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਲੋਜੇ ਕੱਢ ਕੇ ਖਾਣ ਵਾਲੀ ਚੜੇਲ ਭਾਰਤੀ ਅਕਾਲੀਅਤਾਂ ਦੀ ਮਨ ਚਿੱਤ ਵੈਰਨ, ਬਾਹਰੋਂ ਲੋਕਰਾਜ ਦੀ ਪੁਸਤਾਰ ਤੇ ਅੰਦਰੋਂ ਹਿੰਦੂਵਾਦ ਦੀ ਝੰਡਾ ਬਰਬਾਦ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਤੇ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੀ ਪਕੀ ਵੈਰਨ ਦੋਸ ਰਹੇ ਸਨ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਉੱਪਰ ਇਥਰ ਉੱਪਰ ਖਲੋਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਪੰਥ ਦੀ ਵਰਤਮਾਨ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਪਰਗਟ ਕਰਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਕਹਿ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਕਿ,

‘...ਕੀ ਰੱਖਿਆ ਹੁਣ ਐਵੇਂ ਛੋਟੀਆਂ ਮੋਟੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਮੰਗੀ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਮੰਗਾਂ ਦਾ ਨੂਨਾ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੰਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਤੇ ਸਿੱਧੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਆ। ਇਸ ਮੰਗਾਂ ਦੇ ਨੂਨੇ ਨੇ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਜਲੀਲ ਕਰ ਛੱਡਿਆ। ਇਸ ਨੂਨੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲ ਪਿਛਲੇ ਛਤੀਆਂ ਸੋਤੀਆਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਓਨੀ ਕੁ ਹੀ ਖੇਰਾਤ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੰਥ 'ਚੋਂ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਸਾਵਨ ਭਾਦਰੋ ਦੇ ਮਹੀਨਿਆਂ 'ਚ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀ ਹਾੜੀ ਨੂੰ ਭਾਯ ਲਾਉਣ ਲਈ, ਖੁੱਭਾ ਵਾਂਗ ਨਿਕਲਦੇ ਰਹੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਰੂਟ ਪਰਮਿਟ ਤੇ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਅਤੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਵਜ਼ੀਰੀਆਂ ਦੇ ਮਸਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਮਸਾਂ ਆਪਣੇ ਹੀ ਢਿਡ ਭਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਚੀ ਹੋਈ ਜੂਨ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹਵਾਰੀ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਖਾਂਦੇ ਰਹੇ ਨੇ। ਪੰਥ ਨੂੰ ਤਾਂ ਬੇਬਹਾ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕੁਝ ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਤਾਂ ਅੱਜ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਹੀ ਕੰਡਿਆਲੀਆਂ ਤੇ ਜਾਨ ਜੋਖਾਂ ਭਰੀਆਂ ਰਾਹਾਂ ਉੱਪਰ ਤੁਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹਾਂ ਉੱਪਰ ਪੰਥ ਨੇ 1947 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਜਥੇਦਾਰੀ ਤੇ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਸਫ਼ਰ ਅਰੰਭਿਆ ਸੀ। ਪੰਥ ਲਈ ਤਾਂ ਅੱਜ ਵੀ ਉਹ ਸੂਲੀਆਂ ਸੰਗੀਨਾਂ ਗੱਲੀਆਂ ਲਾਠੀਆਂ ਤੇ ਜੋਹਲਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਲ ਕੰਠਤੀਆਂ ਦਾ ਭਿਆਨਕ ਚੋਕਰ ਕਾਇਮ ਆ। ਐਸੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਲਗਪਗ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦਾ ਮਨ ਕਰਕੇ ਝੁਕਾ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਵੱਲ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ? ਖਵਰੋ ਕੀ ਮਿਠਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਲਾ ਛਲਾ

ਅਤੇ ਜਬਰ ਜੁਲਮ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਰੱਖੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ ਦਾ?

ਇਹ ਆਗੂ ਤਾਂ, ਸੋਚੀ ਗੱਲ, ਹੁਣ ਔਵੇਂ ਪੱਖ ਨੂੰ ਰੋਲਟ ਡਰੋ ਹੋਏ ਨੇ। ਕੀ ਹੋ ਜਾਉ? ਬੜੀ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਦਸ ਵੀਹ ਲੱਖ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਹੀ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ ਨਾ, ਇਸ ਤੋਂ ਵਧ ਹੋਰ ਤਾਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਐਸੇ ਰੋਜ਼ ਦੀ ਖਜਲ ਖੁਆਰੀ ਤੋਂ ਘੁਲ ਘੁਲ ਕੇ ਮਰਨ ਦੇ ਕਜੀਏ ਬੇਖੌਤੇ ਤੋਂ ਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾ ਜਾਉ ਨਾ। ਏਦਾਂ ਦੀ ਜ਼ਲਾਲਤ ਨਾਲੋਂ ਤਾਂ, ਸੋਚੀ ਗੱਲ, ਵੇਰੀਆਂ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੇ ਗਲ ਪੇ ਕੇ ਮਰ ਜਾਣਾ ਕਿਤੇ ਚੰਗਾ। ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਸਤਰਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰ ਘਰ ਵਿਚ ਤਾਂ ਪਰਵਾਨ ਹੋਵੇਗੀ ਨਾ, ਪਰ ਐਸੇ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਤਾਂ ਅਜੇ ਅਸੀਂ ਨਾ ਜੀਉਂਦਿਆਂ 'ਚੋਂ ਤੇ ਨਾ ਮਰਿਆਂ 'ਚੋਂ ਈ ਆਂ, ਭਲਾ ਆਹ ਵੀ ਸਾਡਾ ਕੋਈ ਜੀਉਣਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਭਵਨ ਉੱਪਰ ਅੱਖੀਂ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਦੀਆਂ ਵੇਖਕੇ ਵੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਵੇ ਹਥਲੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ, ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਤੋਂ ਲਾਚਾਰੀ ਕਾਰਨ ਸਬਰ ਦਾ ਘੁੱਟ ਭਰ ਕੇ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਹਾਂ, ਜੇ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਵੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਏਦਾਂ ਦੀ ਸਾਧਨ ਵਸੀਲੇ ਤੇ ਹਥਿਆਰ ਹੋਣ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਸ ਬਾਦਰ ਸੈਨਾ ਨੂੰ ਏਦਾਂ ਦੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਭਵਨ ਉੱਪਰ ਗੋਲੀਆਂ ਵਰ੍ਹਾਉਣ ਦੇਦੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਦਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਖੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਰੀਰਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਨਾ ਘੁੱਟ ਦੇਂਦੇ?

ਹਿੰਦੂ ਰਾਜ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਨੇ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਸਭ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਢਾਹ ਲਾ ਰੱਖੀ ਆ ਤੇ ਹੱਥਲ ਕਰਕੇ ਬਣਾ ਛੱਡਿਆ। ਜੇਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮਹਾਰਾਜ ਕਲਗੀਆਂ ਵਾਲੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ, ਉਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਮੋਹਰ ਸਦਕਾ ਸੱਤ ਭਿਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ 'ਤੇ ਬਖਸ਼ ਕਰੀ ਰੱਖਣ ਜਿਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਓਟ ਆਸਰੇ ਸਦਕਾ ਅਜੇ ਤੱਕ ਪੱਖ ਦਾ ਨੱਕ ਨਮੂਜ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਭਵਨ ਉੱਪਰ ਲਗੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ ਨਸ਼ਾਨਾਂ ਅਤੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ ਹੋਈਆਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਸੋਚ ਕੇ ਮਨੋ ਦੁਖੀ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣੇ ਅੰਦਰ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਘਨਾਉਣੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ ਕਰ ਕੇ ਹੋਰਾਨ ਤੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਪੱਖ ਨਾਲ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕੀ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸੰਗਤਾਂ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਲੱਗੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ ਨਸ਼ਾਨਾਂ ਅਤੇ ਪਰਕਰਮਾਂ, ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਤੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਲੰਗਰ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿਚ ਡੁੱਲੇ ਹੋਏ ਲਹੂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਵੇਖ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਸਤਰਾਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਜਾਪਦੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਗੋਲੀਆਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸੀਨੇ ਵਿਚ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਣ ਅਤੇ ਇਹ ਲਹੂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਜਿਗਰ 'ਤੇ ਚੌਂਦਿਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਥੇ ਜੰਮੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਲਹੂ ਬਣੀਆਂ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਦਿਲ ਫੜਕ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਐਸੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸਤਰਾਂ ਅਨੁਭਵ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਰੋਮ ਰੋਮ ਲੁੱਛ ਰਿਹਾ ਤੇ ਤੜਪ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਅੱਗ ਅੱਗ ਤੜਿਆ ਮਰੀਤਿਆ ਤੇ ਨੱਚਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਮਨ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵਲੂੰਦਰੀ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਬਹੁਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਤਾਂ ਇਹ ਭਾਸਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਦਸਤਾਰ ਨੂੰ ਧਰਤੀ ਤੇ ਘਟਕਾ ਮਾਰਿਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇਹ ਮਸਲਾ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਹੁਣ ਸਵੇਰਾਨ ਤੇ ਇਜ਼ਤ ਮਾਨ ਪੱਖਾਂ ਜਿਦਗੀ ਤੇ ਮੌਤ ਦਾ ਮਸਲਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸੀ, ਆਰ ਪੀ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਾਇਰਿੰਗ ਨੂੰ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਭਵਨ ਉੱਪਰ ਲੱਗੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ ਨਸ਼ਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਖਾਲਸਾ ਪੱਖ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਲਈ ਇਕ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਵੰਗਾਰ

ਸਮਝ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਈਆਂ ਦਾ ਇਹ ਖਿਆਲ ਸੀ ਕਿ ਰਾਜ ਭਾਗ ਤੋਂ ਵਾਝੀਆਂ ਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਤੋਂ ਹੱਥਲ ਹੋ ਕੇ ਬੈਠੀਆਂ ਬਲਵਾਨ ਤੋਂ ਬਲਵਾਨ ਕੌਮਾਂ ਵੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨਹੀਂ ਰਖਦੀਆਂ ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕੁਝ ਚਿਰ ਲਈ ਹਰਿਆਲੀ 'ਚ ਲਈ ਵਿਰਨ, ਵਾਡੇ ਵਿਚ ਡੁੱਕੀ ਰੱਖਣ, ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਦਿਲ ਕਰੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚ ਦੇਣ ਤੇ ਜਾਂ ਜਿਥਾ ਕਰ ਸੁਟਣ।

ਹੁਣ ਤੱਕ ਸੂਰਜ ਦੀ ਟਿਕੀ ਨੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਉੱਪਰ ਚੌਢੇਰੇ ਹੀ ਆਪਣੀਆਂ ਤਿੱਖੀਆਂ ਤ੍ਰਿਸ਼ਵੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਸੁਟਦੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਧੁਪ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਵੇਰ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਨੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤੱਕ ਗਰਮੀ ਤੇ ਧੁਪੀਲੇ ਸ਼ੋਕ ਨੂੰ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਸਰਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਿਸ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਇਕ ਜੂਨ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ (ਤਰਕਾਲਾਂ ਵੇਲੇ) ਸ਼ਹੀਦ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਲੱਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਉਥੇ ਡੁੱਲੇ ਹੋਏ ਖੂਨ ਦੁਆਲੇ ਅਜੇ ਵੀ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਭਾਰੀ ਭੀੜ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਇਸ ਭੀੜ ਵਿਚ ਡਾਢੀ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਤੇ ਹੋਰ ਭਿੰਜੀ ਉਦਾਸੀ ਛਾਈ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਲਗਪਗ ਸਭ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਦਰਦ ਭਿੰਜੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਮਨ ਦੁਵੇ ਤੇ ਪਸੀਜੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਉਥੇ ਖਲੋਤੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਮਾਈ ਉਸ ਲਹੂ ਮਿਟੀ ਨੂੰ ਹੋਥ ਨਾਲ ਇਕਠਿਆਂ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਪਲੂ ਵਿਚ ਬਨ੍ਹ ਰਹੀ ਸੀ ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਚੁੰਮ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕੁਛੜ ਚੁੱਕੇ ਹੋਏ ਬਾਲ ਪੱਤਰੇ ਦੇ ਚੋਹਰੇ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਸਿੰਘ ਦੇ ਲਹੂ ਰੰਗੀ ਹੋਈ ਮਿਟੀ ਨੂੰ ਲਾਲ ਗਲਾਲ ਸਮਝ ਕੇ ਲਾ ਰਹੀ ਸੀ।

ਇਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਆਤਮਕ ਸਾਂਝੀ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿਚ ਸੀ ਅਤੇ ਉਥੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਹੀ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਭਿਡਰਾਂਵਾਲੇ ਜਥੇ ਦੇ ਕੁਝ ਸਿੰਘ ਇਧਰ ਉਧਰ ਤੁਰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਘਿਆਨ ਮੁਗਧ ਹੋ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦਿਸ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਲੰਗਰ ਦੀ ਉਪਰਲੀ ਛੱਤ ਉੱਪਰ ਫਿਰ ਤੁਰ ਰਹੇ ਸਿੰਘ ਵੀ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਨਜ਼ਰੀ ਪੈ ਰਹੇ ਸਨ।

ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਦੇਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਦੀ ਚੌਥੀ ਮੰਜਲ ਉੱਪਰ ਪੱਤੀਆਂ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਬਰਾਮਦੇ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਕਮਰਾਂ ਨੰਬਰ 45-46 ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਜੇ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਵੇਂ ਨਰੋਂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਈ ਹੋਈ ਸੀ।

ਜਦ ਮੈਂ ਭਾਈ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਦੀ ਦੇਹ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਜਲੀ ਭੇਟ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਦੀ ਚੌਥੀ ਮੰਜਲ ਉੱਪਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਥੇ ਕਾਫੀ ਸੰਗਤ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਐਸੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਸਿੰਘ ਦੀ ਦੇਹ 'ਚੋਂ ਇਕ ਪਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸਭ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੀਦਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੈਨੂੰ ਇਸਤਰਾਂ ਅਨੁਭਵ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕੁਦਰਤ ਆਪਣਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਿਆਰਾ ਰੂਪ ਤੇ ਜਲਾਲ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਰਖਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਮੁੱਖਤੋਂ 'ਚੋਂ ਮੈਨੂੰ ਬੜੇ ਹੀ ਪਿਆਰੇ ਪਿਆਰੇ ਮੁੱਖਤੋਂ ਨਜ਼ਰੀ ਆ ਰਹੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਅੱਗੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਸ਼ਰਧਾ ਸਤਿਕਾਰ ਤੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਸਿਰ ਝੁਕ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਤਸੱਵਰ ਵਿਚ ਜੋ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਸਰੂਪ ਉਯਤ ਰਿਹਾ ਸੀ ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਖੁਬਸੂਰਤ ਤੋਂ ਖੁਬਸੂਰਤ ਚੋਹਰਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵਧ

ਪਿਆਰਾ ਤੇ ਨਿਆਰਾ ਸਰੂਪ ਸੀ, ਐਸਾ ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਅਲਾਹੀ ਸਰੂਪ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਨਰਾਨੀ ਚਮਕਾਂ ਦਮਕਾਂ ਦੀ ਭਾਗ ਸੰਸਾਰਕ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਚੇਹਰਿਆਂ 'ਚੋਂ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਨਾ ਦਿਸਦੀ ਹੋਵੇ।

ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਇਸਤਰਾਂ ਅਨੁਭਵ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਿਆਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡਕ ਨਿਜਾਮ ਵਿਚ ਅਰਥਾਤ ਅਲਾਹੀ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਖਾਸ ਮੁਕਾਮ ਹਸਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਤਮਕ ਹਸਤੀ ਉਸਦੇ ਰੱਬੀ ਨੂਰ ਦੇ ਨੂਰਾਨੀ ਜਲਵੇਂ ਦਾ ਓਤਪੋਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀਆਂ ਦੇਹਾਂ ਉੱਪਰ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਣ, ਰਬੀ ਜਲਵੇਂ ਦਾ ਨੂਰ ਫੁੱਲ ਫੁੱਲ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੰਕਲਪ, ਮੋਤਵ ਮਨੋਰਥ ਤੇ ਇਸ਼ਟ ਜਿਸਦੀ ਖਾਤਰ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਿੱਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਆਤਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅਟੱਲ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਮਰਦੇ ਤੇ ਉਹ ਅਮਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਹੀਦ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਆਪਣੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਸਦਕਾ ਆਪਣੀ ਕੰਮ ਨੂੰ ਸਵੈਮਾਨ ਤੇ ਗੌਰਵ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗ ਕੇ ਉਸਦੀ ਝੋਲੀ ਅਮਰ ਵਡਿਆਈ ਦੀ ਦਾਤ ਪਾ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਆਦਰਸ਼, ਇਨਕਲਾਬੀ ਸੁਨਹਿਰੀ ਸ਼ਾਨ ਤੇ ਮੋਤੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਦੀ ਸਦੇਵਕਾਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਹਾਨ ਦੇਣ ਦੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹੀ ਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਫੁੱਲਾ ਹੋਇਆ ਖੂਨ ਕੌਮ ਲਈ ਜੀਵਨ ਸਿਮਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਲਹੂ ਕਦੀ ਵੀ ਜਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਇਹ ਮੁਨਾਸਬ ਸਮੇਂ ਉੱਪਰ ਆਪਣਾ ਰੰਗ, ਬਲ ਤੇ ਜਲਵਾ ਜਰੂਰ ਵਖਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਅਮਰ ਰੂਪ ਸੁੱਤਾ ਹੋਇਆ ਸ਼ਹੀਦ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਜੋ ਆਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਗਿਤ ਸਰੂਪ ਸੀ, ਆਪਣੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਬੇਨ ਖਲੋਤੇ ਹੋਏ ਤੇ ਇਧਰ ਉਧਰ ਘੁੰਮ ਫਿਰ ਰਹੇ ਆਪਣੇ ਸੋਗੀ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਰਮਜ਼ ਹੀ ਰਮਜ਼ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ, 'ਸਿੰਘੇ, ਆਪਣੇ ਸਿਰਾਂ ਉੱਪਰ ਸਜਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਦਸਤਾਰਾਂ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਸਰਸਾਰ ਰਿਹਦਿਆਂ ਤੇ ਸੀਨਿਆਂ ਦੀ ਲਾਜ ਰੱਖਿਓ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਜੀਉਂਦਿਆਂ ਜੀਅ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਪਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਪੈਰ ਨਾ ਪਾਉਣ ਦਿਉ। ਜੇ ਉਹ ਪੈਰ ਪਾਉਣ ਦੀ ਵਲੋਰੀ ਕਰਨ ਤਾਂ ਫਿਰ ਜੀਉਂਦੇ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ, ਭਾਵੇਂ ਸਿਰਾਂ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਲਾਉਣੀ ਪਵੇ। ਕਮਜ਼ੋਰ ਸਵਾਰਥੀ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਸਤ ਤੇ ਅੰਦਰੋਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਵਿਰਧੇ ਅਤੇ ਪੰਥ ਨਾਲ ਘਾਤ ਹੁੰਦਾ ਵੇਖਕੇ ਵੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਰਾਗ ਅਲਾਪਣ ਤੇ ਨਾਚ ਨੱਚਨ ਵਾਲੇ ਅਖਉਤੀ ਪੰਥਕ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਸਫ਼ ਵਿਚ ਫੁੱਲ ਕੇ ਵੀ ਨਾ ਖਲੋਇਓ।

ਸੱਚ ਧਰਮ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਖਾਤਰ ਮਨੋ ਚਿਤੋਂ ਜੂਝਨ ਦੇ ਰਾਹ ਉੱਪਰ ਤੁਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਸਫ਼ ਵਿਚ ਖਲੋਇਓ ਅਤੇ ਆਖਰੀ ਦਮ ਤੱਕ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਸਾਥ ਨਿਭਾਇਓ। ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਵਿਚ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਮੋਰਚਿਆਂ ਅੰਦਰ ਮਰਜੀਵਤਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਡਟੇ ਰਹਿਣਾ। ਬਾਬਾ ਅਟੱਲ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮੋਰਚਾ ਕਿਸੇ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਇਕ ਛਿਣ ਪਲ ਲਈ ਵੀ ਖਾਲੀ ਨਾ ਛੱਡਣਾ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਦੀ ਉੱਪਰਲੀ ਛੱਤ ਵਾਲੇ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਸਭਨਾ ਦਾ ਮਾਨਸਿਕ ਲਗਾਓ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਡਟੇ ਰਹਿਣਾ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਮੇਰੀ ਸਵਾਸਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਦੇਹ ਦੇ ਖੰਭੇ ਸੱਜੇ ਖਲੋ ਕੇ, ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤੇ ਦਲਾਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਵੰਟੇਆਂ ਖਚਵਾ ਰਹੇ ਜੋ ਤੇ ਮੇਰੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇ, ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਆਉਣ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿੱਸੇ ਸੁਣਾ ਰਹੇ ਜੋ, ਇਸ ਸਭ ਕੁਝ ਦੀ ਲਾਜ ਰੱਖਿਓ। ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਦੋਂ

ਭਾਗ ਲਗਦੇ ਨੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੀ ਘੜੀ ਉੱਪਰ ਤੇ ਪਰਖ ਦੀ ਕਸਵੰਟੀ ਉੱਪਰ ਪੂਰਿਆਂ ਸੁਰਿਆਂ ਉਤਰਦੇ ਨੇ। ਮੇਰੀ ਇਹ ਗੱਲ ਯਾਦ ਰੱਖਿਓ ਕਿ ਸੱਚਖੰਡ ਸਰੂਪ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰਖਣ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਇਕ ਸੀਸ ਨੇੜੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਲਈ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇਗਾ। ਮੇਰੀ ਆਤਮਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਇਸੇ ਹੀ ਗੱਲ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਧਰਮ ਦੀ ਰਾਖੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਮਾਨ, ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰਖਣ ਦੀ ਖਾਤਰ ਆਖਰੀ ਦਮ ਤੱਕ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਤੇ ਧਰਮ ਨਿਭਾ ਦਿਉ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦੀ ਸੋਣਾ ਵਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਪਾਵਾ ਬਲੇ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਆਖਰੀ ਸਵਾਸਾਂ ਤੱਕ ਰਣ-ਤੱਤੋਂ ਨੂੰ ਪਿਠ ਨਾ ਵਖਾਇਓ। ਮੇਰੀ ਆਤਮਾ ਦੀ ਤਸਕੀਨ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਸਚੀ ਸਰਾਜ਼ਲੀ ਇਸੇ ਹੀ ਗੱਲ ਵਿਚ ਸਮਝਨੀ।

14.

ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦਾ ਵੱਖ ਵੱਖ ਰੂਪ 'ਚ ਅਮਲ ਕਰਮ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਜਥੇ ਤੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕੋਈ ਪੰਦਰਾਂ ਵੀਹ ਸਿੰਘ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਪੂਰਬੀ ਭਾਗ ਵਲੋਂ ਸੱਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਫ਼ਤਹਿ ਗੁਜਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਕੁਝ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਖਿਆਲ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਹੋ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ ਸਨ।

ਸੱਤ ਉਹਨਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਬਰ ਤਿਆਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੇਖਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਚੇਹਰਿਆਂ ਤੋਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਭਾਰਦੇ ਹੋਏ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, 'ਸਿੰਘ' ਮੈਨੂੰ ਹੁਣੇ ਹੁਣੇ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਗੁਪਤ ਵਸੀਲੇ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਫੌਜ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਮੇਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਵੀ ਹਮਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਹੁਣ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਬਰ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣਾ ਤੇ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਰਣ-ਤੱਤੋਂ ਵਿਚ ਉਤਰਨ ਤੇ ਜੂਝਨ ਲਈ ਤਿਆਰੀਆਂ ਕਰ ਲਉ ਤੇ ਕਮਰਕੱਸੇ ਕਰ ਲਓ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੂਝਦਿਆਂ ਤੇ ਲੜਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾਉਣੀਆਂ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੀ ਫੌਜ ਆਵੇ ਤਾਂ ਜੀਉਂਦੀ ਵਾਪਸ ਨਾ ਜਾਵੇ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਜੋ ਆਪਾਂ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਵਿਚ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਇਸਦਾ ਮੁੱਲ ਹੁਣ ਲਹੂ ਦੇ ਕੇ ਚਕਾਉਣਾ। ਸਾਡਾ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਇਹ ਜੀਵਨ ਗੁਰੂ ਘਰ ਤੇ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੀ ਅਮਾਨਤ ਆ। ਜੀਉਂਦਿਆਂ ਜੀਅ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨੂੰ ਪਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਜਮਾਉਣ ਦੇਣ।

ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਸੱਤ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਜਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਸਥਿਤੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਜੋ ਸੱਤਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਹੀ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਨੇ ਸੱਤਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਮੋੜਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਕਿਹਾ,

'ਮਹਾਂਪੁਰਖੋ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਇਹ ਸਭ ਜਵਾਨ ਬੜੇ ਯੋਧੇ ਸਿੰਘ ਨੇ, ਤੁਸੀਂ ਭਰੋਸਾ ਰਖੋ, ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਤੇ ਧਰਮ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾ ਨੂੰ ਚਾਰ ਚੰਦ ਲਾਉਣਗੇ। ਕਿਉਂ

ਸੁਰਮਿਉਤਾਰਾ ਬਰ ਤਿਆਰ ਓ ਨਾ? ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਕਸਰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ? ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਾਂ ਕਰਾਰੇ ਹੋਥ ਵਖਾਉਣੇ ਆ। ਦੁਸ਼ਟ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਤਾਂ ਬਚ ਕੇ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ।

ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜਥਾਨੀ ਇਹ ਵੰਗਾਰ ਸੁਣਕੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜੈਕਾਰਾ ਛੱਡ ਕੇ ਸਮੁੱਚੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਛਾਏ ਹੋਏ ਜੋਸ਼ ਤੇ ਜਜ਼ਬੇ ਦੀ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਸੱਤਾਂ ਅਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਵਰਤਮਾਨ ਹਾਲਾਤ ਸਬੰਧੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਵੰਜ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦੇਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਚੱਲ ਗਈਆਂ ਸਨ ਕਿ ਭਾਈ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਜੋ ਸੱਤਾਂ ਦਾ ਗੜਵਈ ਸੀ ਨੇ ਸੱਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਕਿਹਾ,

‘ਸੱਤ ਮਹਾਪੁਰਸ਼, ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਵੇਖ ਕੌਮ ਹੁਣ ਕੀ ਕਰਦੀ ਆ?’

ਸੱਤ, ਭਾਈ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜਥਾਨੀ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣਕੇ ਕੁਝ ਛਿਣ ਤਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਖਾਮੋਸ਼ ਰਹੇ, ਪਰ ਫਿਰ ਬੜੇ ਗੰਭੀਰ ਜਿਹੇ ਹੋਕੇ ਕਹਿਣ ਲਗੇ,

‘ਸਿੰਘ, ਸਾਨੂੰ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਨਿਭਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਕੌਮ ਆਪੇ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਪਾਲੇਗੀ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਾਨੂੰ ਚਿੰਤਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਉਹ ਕੌਰਤਾ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੰਘ ਹੋਇਆ ਜੋ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਵਿਰੁਧ ਅੱਗ ਦਾ ਭਾਂਡ ਬਣਕੇ ਨਾ ਉੱਠੇਗਾ। ਜੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਅਸਾਂ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਦੁਬਲ ਬਣਕੇ ਰਹਿਣਾ ਤਾਂ ਫਿਰ ਸਾਡਾ ਜੀਉਨਾ ਵੀ ਕਾਹਦਾ ਜੀਉਨਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਤਾਂ ਫਿਰ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਖਾਤਰ ਆਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਤੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਆਉਂਦੀ ਧਰਤੀ ਹਰ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਲੋਟੀ ਹੀ ਪੈਣੀ ਆਂ, ਜਿਸ ਉੱਪਰ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਬਲ ਬਾਲਾ ਹੋਣਾ ਤੇ ਕੌਸਰੀ ਨਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਭੁਲਨਾ।

‘ਕੌਮ ਬਾਰੇ ਸਾਡੇ ‘ਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਚਿੰਤਾਤਰ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਬੜੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ‘ਚ ਆ। ਇਹ ਤਾਂ ਯੋਧਿਆਂ ਬਲਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਕੌਮ ਆ। ਇਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਵੰਜ ਕਰਕੇ ਮੰਨਿਆਂ ਗਿਆ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮੰਜ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ। ਕਿਉਂ ਸਿੰਘ! ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਜੋ, ਸਿੱਖ ਇਤਹਾਸ ਪੜ੍ਹਿਆ ਨਾ? ਇਹ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਈ ਆ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਪੁਰਖ ਅਣਖ ਤੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਪੱਕੇ ਰਹੇ ਨੇ। ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਮੋਹਰ ਸਦਕਾ ਤੁਹਾਡੇ ਸਭਨਾ ਵਿਚ ਤੇ ਸਾਰੇ ਪੰਥ ਵਿਚ ਵੀ ਅੱਜ ਉਹ ਹੀ ਸੰਸਕਾਰ, ਗੁਣ ਲਖਣ ਤੇ ਉਹ ਹੀ ਜੋਸ਼ ਜਜ਼ਬਾ ਕੌਮ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੰਘਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਰਣ-ਤੋੜੇ ਵਿਚ ਉਤਰਨ ਤੇ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਭਾਰ ਹੀ ਕੌਰਤਾ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ? ਜੇ ਸੱਚ ਪੁਛੋ ਤਾਂ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਯੁੱਧ ਤੇ ਪੱਕੇ ਵਖਰੇਵੇਂ ਦੀ ਨੀਂਹ ਤਾਂ ਕੱਲ੍ਹ ਤੋਂ ਹੀ ਬੱਝ ਚੁੱਕੀ ਆ। ਅੱਜੀ ਦਸਾ ਵਿਚ ਤਾਂ ਹੁਣ ਕੋਈ ਅੱਡਾ ਨੀਂਹ ਤੇ ਭ੍ਰਸ਼ਟੀ ਹੋਈ ਮੱਤ-ਬੁਝ ਤੇ ਨਖਿਪ ਜਮੀਰ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਲਹੂ ਮਾਸ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਦਸਦਾ ਫਿਰੇਗਾ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦਸਦਾ ਹੋਇਆ ਇਸਦੀ ਅਖੰਡਤਾ ਵਾਸਤੇ ਅੱਡੀਆਂ ਚੁੱਕ ਚੁੱਕ ਕੇ ਟਾਹਰਾਂ ਮਾਰਦਾ ਫਿਰੇਗਾ।’

‘ਬਸ ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨਿਭਾ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਆ, ਸਾਡੇ ਪਿਛੋਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਆਪੇ ਆਪਣੀ ਨਿਭਾ ਦਰੇਗਾ। ਸਿੰਘ ਉਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰਖੋ, ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਯੁਗ ਆਉਣ ਵਾਲਾ

ਸਿਰ ਜਰੂਰ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਲੇਖੇ ਲਾਉਣੇ ਪੈਣਗੇ, ਪਰ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਜਰੂਰ ਹੋਵੇਗੀ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਕ ਗੱਲ ਦਾ ਪੂਰੀ ਪੂਰੀ ਤਕੜਾਈ ਨਾਲ ਖਿਆਲ ਰਖਣਾ ਪੈਣਾ ਕਿ ਰਾਜ ਭਾਗ ਦੀ ਸੱਤਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਨਵਾਜ ਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਪੈਣ ਦੇਣਾ, ਨਰੈਲ ਪੰਥਕ ਨੀਹਾਂ ਉੱਪਰ ਰਾਜ ਭਾਗ ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਹਿੰਦੂ ਵੰਸ਼ ਅੰਦਰ ਦੂਰ ਦੀ ਵੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ ਤੇ ਲਹੂ ਨਾਤੇ ਵਜੋਂ ਮਿਲਵਰਤਨ ਨਜ਼ਰੀ ਆਵੇ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਵੀ ਲਾਗੇ ਨਹੀਂ ਲਗਣ ਦੇਣਾ। ਗਵਾਰ ਖਨਵਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਵੀ ਮੁਆਫ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਸੋਨੇ ਦਾ ਹੈ ਕੇ ਕਿਉਂਨਾ ਵਖਾਉਣਾ। ਜੇ ਲੋਕ ਸਿੱਖ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਅੱਜ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਲਹੂ ਵਿਚ ਹੋਥ ਰੋਗ ਰਹੇ ਨੇ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਇਨ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ, ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜਹਾਦ ਖੜਾ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਿੱਖ ਦੁਸ਼ਮਣ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸੋਂ ਬਾਪੀਆਂ ਲੈ ਰਹੇ ਤੇ ਆਰਥਕ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮੇਲੀ ਜੋਲੀ ਕੁਝਮ ਕੁਟੀਆਂ ਦਾ ਸੱਤਾਂ ਪੀਹਤੀਆਂ ਤੱਕ ਪਿਛਾ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਪਾਸੋਂ ਹਿਸਾਬ ਕਤਾਬ ਲੈਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਅੱਜੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੁਆਫ਼ੀ ਵਾਲੇ ਖਾਨੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।

ਇਸੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਇਕ ਗੱਲ ਮੈਂ ਫਿਰ ਦੁਹਰਾ ਦੇਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਵੇਰੀਆਂ ਦਾ ਪੱਕਾ ਸਾਥੀ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਹਿਤਾਂ ਨਾਲ ਪੈਰ ਪੈਰ ਉੱਪਰ ਧਰੋਗ ਕਮਾਉਂਦਾ ਤੇ ਗਦਾਰੀ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਲਹੂ ਨਾਲ ਹੌਲੀ ਖੰਡਦਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਜਾਂ ਹੌਲੀ ਖੰਡਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵੱਲ ਵੇਖਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਜ਼ਾਤੀ ਚੋਹਰਾਂ ਤੇ ਕੁਰਸੀਆਂ ਦੀ ਖਾਤਰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਫ਼ਾਤੀ ਉੱਪਰ ਮੁੰਗ ਦਲਦਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਕਿਸੇ ਇਕ ਅੱਧ ਵੰਡੀ ਛੋਟੀ ਸੇਵਾ ਜਾਂ ਕੁਰਬਾਨੀ ਉੱਪਰ ਐਵੇਂ ਨਾ ਘਸੀਜ ਜਾਇਆ ਕਰੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅੱਜੇ ਗਏ ਗੁਜਰੇ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਛੋਟੀ ਕੀਤੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾ ਤਾਂ ਸੰਸਕਾਰ ਬਦਲਦੇ ਨੇ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸੁਭਾ ਤੇ ਖਾਸਾ ਹੀ ਬਦਲਦਾ ਹੈ। ਇਸਤਰਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਇਸ ਹੋਦ ਤੱਕ ਚਾਲਬਾਜ਼ ਚੁਸਤ ਚਾਲਾਕ ਤੇ ਲੁੱਬੜ ਦੀ ਤਰਾਂ ਮੱਕਾਰ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਇਹ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਹੀ ਨਬਜ਼ ਪਛਾਣ ਕੇ ਕੌਮ ਅੰਦਰ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਖੰਡਾਂ ਖੰਡਨੀਆਂ ਤੇ ਅਡੰਬਰ ਰਚਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਆੜ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਾਧਨ ਵਸੀਲਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਵੇਖਦਿਆਂ ਪੰਥਕ ਮਾਹੌਲ ਉੱਪਰ ਛਾ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।

‘ਸਿੰਘ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਇਸ ਹੋਦ ਤੱਕ ਖਤਰਨਾਕ ਤੇ ਸਾਜਸ਼ਾਂ ਰਚਣ ਵਿਚ ਮਾਹਰ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪੇਸ਼ਾਵਰਾਨਾ ਚਾਲਾਂ ਤੇ ਸਾਹੀ ਮਹੱਲਾ ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਅਰਥਾਤ ਰਾਜਨੀਤਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚਲੀਆਂ ਸਾਜਸ਼ਾਂ ਦਾ ਕੌਮ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਹੀ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਲੋਕ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਕੁਤਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫਿਰ ਦੁਸ਼ਮਣ ਧਿਰ ਦੇ ਭਾਹਨਾਂ ਉੱਪਰ ਬਾਂਦਰ ਵਾਂਗ ਬੈਠੇ ਆਪਣੇ ਅਸਲ ਮਾਲਕਾਂ ਹੱਥੋਂ ਫਲ ਫੁੰਗ ਖਾ ਰਹੇ ਤੇ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਰਵਾਰਾਂ ਸੰਗ ਬਾਜੀਆਂ ਪੇਲ ਰਹੇ ਤੇ ਖੁਲ੍ਹਾਂ ਫੁਲਾਂ ਮਾਨ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਰਾਜ ਭਾਗ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟੀਆਂ ਲਿਹਾਜ਼ਦਾਰੀਆਂ ‘ਚ ਪਿਆਂ ਅਤੇ ਵਡੇ ਦੰਸ਼ੀਆਂ ਤੇ ਕੌਮ ਘਾਤਕਾਂ ਨੂੰ ਆਵੇਂ ਛੋਟੀਆਂ ਮਟੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਲਾ ਕੇ ਤੇ ਜਜਾਵਾਂ ਦੇ ਕੇ ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਦੇਣ ਨਾਲ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ‘ਚਲ ਹੁੰਦੀ ਪਰੇ ਜਾਂ ਚੱਲ ਛੱਡੇ ਪਰੇ’ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਕਹਿ ਕੇ ਰਾਜ ਭਾਗ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਲਈ ਦਰ ਖੋਲ ਦੇਣ ਦੇ ਨਾਲ ਕੌਮ ਦਾ ਬਚਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਵਡੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੇ ਪੰਥ ਘਾਤਕ ਅਮਲਾਂ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਉਹ ਹੀ ਨਿਸਚਤ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਮਸ਼ਿਦਾਂ ਲਈ ਨਿਸਚਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਅੱਜੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੌਤ ਹੈ ਤੇ ਜੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਪੰਥ ਘਾਤਕਾਂ ਤੇ ਪੰਥ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੇ ਨੌਕ ਵਿਚ ਨਕੋਲ ਪਾ ਕੇ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਚੱਕਰ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੇਲ ਦੇ ਕੜਾਹਿਆਂ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਕੇ ਸਾੜਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਚੰਗਾ ਹੈ। ਗੋਦਾਰ ਤੇ ਪੰਥਕ ਹਿਤਾਂ ਅਤੇ ਪੰਥ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਅਸੂਲਾਂ ਨਾਲ ਖਲਵਾੜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਤੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਐਵੇਂ ਨਿੱਕੀ ਮੋਟੀ ਸੇਵਾ ਤੇ ਸਜ਼ਾ ਲਾ ਕੇ ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਦੇਣਾ ਜਿਡਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਭਿਆਨਕ ਗੁਨਾਹ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਐਸੇ ਗੁਨਾਹ ਦੇ ਕਦੀ ਭੁੱਲ ਕੇ ਵੀ ਭਾਗੀ ਨਹੀਂ ਬਣਣਾ।

ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ, ਜੋ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਨੂੰ ਐਵੇਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟੋ ਕੜੀਆਂ ਰਲਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਉਹ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਸਿਖ ਪੰਥ ਵਲੋਂ ਚੰਦ੍ਰ ਸਵਾਰੀਏ, ਸੁਚਾ ਨੰਦ ਤੇ ਲਖੂ ਕਰਾੜ (ਲਖਪਤ ਰਾਏ) ਆਦਿ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਕਹਿਣ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੇ ਸਥਾਪਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਿਤ ਪੁੱਤਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਉੱਪਰ ਤੱਕ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਸੁਚੇਤ ਖਬਰਦਾਰ ਤੇ ਚੇਤੰਨ ਰਹਿਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸੁਚਾ, ਨੀਤੀਆਂ ਤੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਪੱਖੋਂ ਬਹੁਤ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਤੇ ਸਖਤ ਨੀਹਾਂ ਉੱਪਰ ਚਲਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਕੰਮ ਲੈਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਫਰਜ਼ ਤੇ ਕਾਰਜ ਕਰਮ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਧਰਮ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਅਫੀਮੀਆਂ, ਭੇਰੀਆਂ ਪੋਸਤੀਆਂ ਤੇ ਵਿਭਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਗੇ ਨਾ ਫਟਕਣ ਦੇਣ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਮਹਾਨ ਸੇਵਾ ਘਾਲਨਾ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਐਵੇਂ ਪੰਥ ਰਤਨ ਤੇ ਲੋਹ ਪੁਰਸ਼ ਆਦਿ ਖਰਾਬ ਨਹੀਂ ਵੰਡੀ ਤੁਰੇ ਜਾਣੇ।

ਜੇ ਕੋਈ ਜਥੇਦਾਰ ਤੇ ਆਗੂ ਪੰਥ ਵੱਲੋਂ ਨਿਸਚਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅਸੂਲਾਂ ਨੀਯਮਾਂ ਤੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਕਸੌਟੀ ਉੱਪਰ ਪੂਰਿਆਂ ਉਤਰਦਾ ਨਾ ਦਿਸੇ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਐਵੇਂ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰੀ ਜਾਣ, ਰਾਜ ਭਾਗ ਨੂੰ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਨਿਆਂਸ਼ੀਲ, ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਤੇ ਬਲਵਾਨ ਬਣਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਵਿਕਾਸ ਪੱਖੋਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਹਰ ਦੋੜ ਵਿਚ ਵਾਪ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਆਕਾਸ਼ ਤੇ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਤੱਕ ਨੂੰ ਗਾਹੁਣ, ਬੋਜਨ ਤੇ ਰਿਤਕਨ ਦੀ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਯੋਗਤਾ ਤੇ ਸਮਰਥਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਿਖ ਸਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਚਾਰ ਚੰਨ ਲਾਉਣੇ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਛਾਲਾਂ ਮਾਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਸਿਖਰ ਨੂੰ ਪਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਸਾਹਸ ਬਲ, ਵਸਤ ਤੇ ਗਿਆਨ ਪੱਖੋਂ ਨਿਪੁੰਨਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ।

‘ਸਿੰਘ, ਸੰਸਾਰ ਅੰਦਰ ਆਪਣੀ ਹਸਤੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਹਾਨਾ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਅਰਥਾਤ ਖਾਲਸਾਈ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਚੜ੍ਹਤ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਪੱਖੋਂ ਉਸਦਾ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਅੰਦਰ ਲੋਕ ਹਿਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਮੋਹ ਲੈਣ ਵਾਲਾ, ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਕੀਲ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ, ਬੋਧਕ, ਸਰੀਰਕ ਤੇ ਸਦਾਚਾਰਕ ਪੱਖੋਂ ਆਕਰਸ਼ਕ ਹੋਣਾ ਦਰਕਾਰ ਹੈ। ਤੁਸਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਹਿਸਾਬ ਕਤਾਬ ਲਗਾ ਲੈਣਾ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਪੁਰਤਾਂ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ, ਪੰਥ ਦੇ ਵਾਲੀ, ਨੀਲੇ ਘੋੜੇ ਦੇ ਸਵਾਰ ਚਿੱਟੇ ਬਾਜਾਂ ਵਾਲੇ ਤੇ ਕਲਗੀਧਰ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਪੁੱਤਰ, ਰਹਿਣ ਸਹਿਣ ਅਤੇ ਸਮਾਜਕ ਰਾਜਸੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਜਲਵੇਂ ਜਲਾਲ ਤੇ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ, ਤੇਜ਼ਸਵੀ, ਸ਼ਾਹਜੇਰ

ਆਦਰਸ਼ ਗਿਰਸ਼ੀ ਅਤੇ ਬਲ, ਉੱਦਮ, ਘਾਲਨਾ ਤੇ ਚਿਤਰ ਪੱਖੋਂ ਮਹਾਨ ਨਜ਼ਰੀ ਆਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਨੇ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਧਾਰਮਕ ਅਧਿਆਤਮਕ ਸੱਚ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲੋਂ ਨਹੀਂ ਟੁੱਟਨਾ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਾਕਤ ਦੇ ਅਜੀ ਹੋ ਕੇ, ਉਸਦੀ ਦੁਬੇਲ ਬਣਕੇ ਜਾਂ ਉਸਦੀ ਕਿਸੇ ਈਨ ਨੂੰ ਮੰਨ ਕੇ ਨਹੀਂ ਜੀਉਣਾ ਸਗੋਂ ਸਵੈਮਾਨ, ਸਵੈ-ਭਰੋਸੇ, ਸਵੈਗੌਰਵ ਤੇ ਸਵਤੰਤ੍ਰਤਾ ਨੂੰ ਅਰਥਾਤ ਇਹਨਾਂ ਗੁਣਾ ਲਖਣਾ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਨੂੰ ਸਥਿਰ ਤੇ ਸਥਾਈ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਦੁਆਲੇ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣਾ।

‘ਸਿੰਘ, ਦਾਸ ਨੇ ਇਹ ਗਲਾਂ ਆਪ ਨਾਲ ਅੱਜ ਦੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਖੁੱਲ ਕੇ ਕੀਤੀਆਂ ਨੇ ਕਿ ਰਾਜ ਭਾਗ ਤਾਂ ਇਕ ਨਾ ਇਕ ਦਿਨ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਮਿਲ ਹੀ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਜੁਗੋਂ ਜੁਗੋਂ ਅਟੱਲ ਰੂਪ ਦੇਣ ਲਈ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦਾਂ ਪੰਥ ਨੂੰ ਆਪ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨੀਆਂ ਪੈਣੀਆਂ ਅਤੇ ਰਾਜ ਭਾਗ ਦੇ ਧੋਲਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਟੀਚਿਆਂ ਤੇ ਸੰਕਲਪ ਅਨੁਸਾਰ ਰੂਪ ਰੰਗ ਵੀ ਆਪ ਹੀ ਦੇਣਾ ਪੈਣਾ। ਤਕੜੇ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੀ ਮੰਜ਼ਲ ਤੇ ਆਪਣੇ ਨਸ਼ਾਨੇ ਵੱਲ ਵਧਦੇ ਤੁਰੇ ਜਾਇਓ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਅਵਸ਼ ਮੋਹਰ ਕਰੇਗਾ।’

15.

ਸਵੇਰੇ ਕੋਈ 9 ਵਜੇ ਦੇ ਲਗਪਗ ਚੰਗੇ ਅਖਬਾਰ ਨਵੀਸਾਂ ਅਤੇ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫਰਾਂ ਉੱਪਰ ਅਧਾਰਤ ਇਕ ਗੁਰੂਪ ਚੁੱਕ ਘੱਟਾ ਘਰ ਵਾਲੇਪਾਸਿਉਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਪਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਅਖਬਾਰ ਨਵੀਸ ਤੇ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫਰ (ਅਖਬਾਰੀ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫਰ) ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਕਰਫੀਓ ਪਾਸ ਲੈ ਕੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ। ਜੂਨ ਨੂੰ ਸੀ ਆਰ ਪੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਾਇਰੰਗ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈਣ ਲਈ ਉੱਚੇਚੌਂ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਆਏ ਸਨ।

ਇਸ ਪ੍ਰੈਸ ਟੀਮ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਰਕਰਮਾ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਭਵਨ ਉੱਪਰ ਲਗੇ ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਵੇਖੇ ਅਤੇ ਥਾਂ ਪ੍ਰਥਾਂ ਤੋਂ ਦਰਜਨਾ ਫੋਟੋਆਂ ਉਤਾਰੀਆਂ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਸਿੰਘਾਂ ਅਤੇ ਜਖਮੀ ਸਿੰਘਾਂ ਬਾਰੇ ਇਧਰ ਉਧਰ ਫਿਰ ਤੁਰ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਪਾਸੋਂ ਅਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ, ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਤੇ ਜਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਪਾਸੋਂ ਬੜੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਵੇਰਵੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਪਰਕਰਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਕੁਝ ਇਕ ਹੋਰ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਜਿਥੇ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਸਨ ਉਹਨਾਂ ਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਕੁਝ ਥਾਵਾਂ, ਤਾਂ ਲਹੂ ਦੀਆਂ ਵਰਾਲਾਂ ਤੇ ਜ਼ਮੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਖੂਨ ਦੀਆਂ ਪੇਪੜੀਆਂ ਬੋਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋ ਉਤਾਰੀਆਂ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਵੱਲੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਭਵਨ ਉੱਪਰ ਵਰਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੱਟ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਵਿਚਾਰ ਜਾਨਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ।

ਪ੍ਰੈਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ 32 ਵੱਡੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਭਵਨ ਉੱਪਰ ਲੱਗੇ ਵੇਖੇ ਤੇ ਗਿਣੇ। ਆਖਰਕਾਰ ਇਹ ਟੀਮ ਕੋਈ ਇਕ ਘੰਟੇ ਤੱਕ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਪਰਕਰਮਾ, ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਭਵਨ ਤੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਕੁਝ ਇਕ ਹੋਰ ਭਾਗਾਂ ਤੋਂ ਵੇਰਵਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਮਾਨਸਿਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 10 ਵਜੇ ਦੇ ਲਗਪਗ ਸੱਤ ਜਰਨੇਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਪਾਸ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਪਹੁੰਚੀ। ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਪ੍ਰੈਸ ਟੀਮ ਸੱਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਅਸਥਾਨ ਵਾਲੇ ਕਮਰੇ 'ਚ ਦਾਖਲ ਕੋਈ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸੱਤਾਂ ਪਾਸ ਕਾਫੀ ਸਿੰਘ ਬੇਨੇ ਖਲੋਤੇ ਹੋਏ ਸਨ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸੱਤਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰੈਸ ਟੀਮ ਨੂੰ ਆਇਆ ਵੇਖ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕੁਝ ਇਕ ਹੋਰ ਸਿੰਘਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਬਾਕੀ ਦੇ ਸੱਤ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਕਮਰੇ 'ਚ ਬਾਹਰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ।

ਦਿਲੀ ਤੋਂ ਆਈ ਇਸ ਪ੍ਰੈਸ ਟੀਮ ਨੇ ਜਦ ਸੱਤਾਂ ਪਾਸੋਂ ਕੋਲ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹਿਆ ਤਾਂ ਸੱਤਾਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬੜੇ ਸਾਫ਼ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਕਿਹਾ।

'ਤੁਸੀਂ ਪ੍ਰੈਸ ਵਾਲੇ ਮੈਥੋਂ ਬਿਆਨ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹੋ, ਪਰ ਜਦ ਤੁਸੀਂ ਉਹ ਅਖਬਾਰਾਂ ਤੇ ਰਸਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਛਪਣ ਲਈ ਭੇਜਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕੱਟ ਵੱਢ ਕੇ ਭੇਜਦੇ ਹੋ, ਸਚਾਈ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਬਿਆਨ ਦੀ ਅਸਲ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਕੱਢ ਸੁਟਦੇ ਹੋ ਤੇ ਉਸਦੇ ਅਸਲ ਭਾਵ ਅਰਥ ਦਾ ਰੂਪ ਰੰਗ ਬਹੁਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਵਗਾੜ ਦੇਂਦੇ ਹੋ, ਮੈਂ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਤੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਬਿਆਨ ਦੇਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚਲੀ ਅਸਲ ਤੱਤ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਛਾਪੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ। ਮੈਨੂੰ ਲਗਦਾ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਰਸਾਲਿਆਂ ਵਾਲਿਆਂ ਉਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਡਰ-ਛੋਪਾ ਤੇ ਹਿੰਦੂਵਾਦ ਦਾ ਅਸਰ ਛਾਇਆ ਹੋਇਆ। ਮੇਰਾ ਤਜਰਬਾ ਮੈਨੂੰ ਦਸਦਾ ਕਿ ਤੁਸਾਂ ਮੇਰੇ ਅੱਜ ਵਾਲੇ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅੱਵਲ ਤਾਂ ਛਾਪਣਾ ਨਹੀਂ, ਤੇ ਜੇ ਛਾਪ ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਤਾਂ ਅਸਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਛਾਪਣ ਦੀ ਦਲੇਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰੋਗੇ। ਜੇ ਤੁਸਾਂ ਦਲੇਰੀ ਕਰ ਵੀ ਲਈ ਤੇ ਮੇਰੇ ਅੱਜ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਤੁਸਾਂ ਛਾਪਣ ਵਾਸਤੇ ਅਸਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਭੇਜ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੋਂ ਤੁਹਾਡੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਰਸਾਲਿਆਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਨਹੀਂ ਛਾਪਣਾ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦ ਪ੍ਰੈਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸੱਤਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅੱਜ ਵਾਲੇ ਬਿਆਨ ਉਹ ਜਰੂਰ ਛਾਪਣਗੇ ਤਾਂ ਸੱਤਾਂ ਨੇ ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਤੇ ਬੁਰਝਾ ਜਿਹਾ ਤਨਜ਼ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਕਿਹਾ, 'ਇਸਤਰਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਜਬਾਨੀ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰ ਸੁਣ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ।'

ਪ੍ਰੈਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਜਦ ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਉੱਪਰ ਹੋਈ ਵਾਇਰੰਗ ਬਾਰੇ ਸੱਤਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਸੱਤਾਂ ਦਾ ਉਤਰ ਸੀ, 'ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸੀ ਆਰ ਪੀ ਵੱਲੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਭਵਨ ਉੱਪਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਾਇਰੰਗ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਲਈ ਚੇਲੰਜ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਸਿਰ ਇਹ ਇਕ ਹੋਰ ਨਵੀਂ ਭਾਜੀ ਚੜਾਈ ਹੈ, ਸਿੱਖ ਇਸ ਨੂੰ ਜਰੂਰ ਮੰਨਣਗੇ, ਭਾਵੇਂ ਕਿੱਤੀ ਕੀਮਤ ਵੀ ਅਦਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕਰਨੀ ਪਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਇਹ ਸੁਭਾ ਤੇ ਖਾਸਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਵਾਇਤ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਆਪਦੇ ਸਿਰ ਕਿਸੇ ਵੱਡੀ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਤਾਕਤ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਚਾੜ੍ਹੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਭਾਜੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਲੋਮੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਉੱਪਰ ਚੜ੍ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦੇਂਦਾ।'

ਪ੍ਰੈਸ ਵਾਲਿਆਂ ਫਿਰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ, 'ਤੁਹਾਡਾ ਹੁਣ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਬਾਰੇ ਕੀ ਖਿਆਲ ਹੈ?'

ਸੱਤਾਂ ਦਾ ਅਗੋਂ ਉੱਤਰ ਸੀ ਕਿ 'ਹੁਣ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕੱਠੇ ਰਹਿਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹਰ ਉਹ ਸਿੱਖ ਜਿਸਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਆਪਣੀ ਹੈ ਤੇ ਜੀਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸਦੇ ਹਿਰਦੇ ਉੱਪਰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਸੱਚ ਦੀ ਮਹਰ ਲਗੀ ਹੋਈ ਹੈ ਹੁਣ ਉਹ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨਾਲ ਇਕੱਠਿਆਂ ਰਹਿਣ ਦੀ ਗੱਲ ਸੱਚ ਤਾਂ ਕੀ ਅਚੇਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੀ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਸਕਦਾ।'

ਪ੍ਰੈਸ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਫਿਰ ਇਹ ਸਵਾਲ ਸੀ ਕਿ, 'ਤੁਹਾਡੇ ਫਿਰ ਹੁਣ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਬਾਰੇ ਕੀ ਖਿਆਲ ਹਨ?'

ਸੱਤਾਂ ਨੇ ਬੜੇ ਸਾਫ਼ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਇਕ ਜੂਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਰਬਾਤ ਕੱਲ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਨਾ ਤਾਂ ਕਦੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੁਖਾਲਫਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸਦੀ ਖੁੱਲ ਕੀ

ਹਮਾਇਤ ਹੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਗੱਲ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੋਚਨੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਰਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੱਖ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਦੂਸਰੇ ਨੰਬਰ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਬਣਕੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ। ਅਸੀਂ ਜੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨਾਲ ਰਹਾਂਗੇ ਤਾਂ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਬਣਕੇ ਰਹਾਂਗੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦਾ ਖੁਫ਼ਤਾ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਦਖਲ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਹਸਤੀ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਵਲਖਣਤਾ ਉਪਰ ਕਿਸੇ ਪਰਕਾਰ ਦਾ ਹਮਲਾ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ। ਪਰ ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਹਿੰਦੂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੱਚਖੰਡ ਸਰੂਪ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਭਵਨ ਉੱਪਰ ਆਪਣੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨ ਗੋਨਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਹੀ ਖੋਲ ਦਿੱਤੇ ਨੇ ਤਾਂ ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਹੁਣ ਸਾਡਾ ਨਸ਼ਾਨ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਇਸਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਹੀ ਜੂਝਾਂਗੇ।

ਸੋਭਾ ਵੱਲੋਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਸਾਫ਼ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਪ੍ਰੇਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਆਪੋ ਵਿਚ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਵੱਲ ਵੇਖਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਪੱਰ 'ਤੇ ਹੀ ਸਵਾਲਾਂ ਦੀ ਰਸਮ ਨੂੰ ਹੋਰ ਰੁਖ ਦੇਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਸੋਭਾ ਤੋਂ ਪੁਛਿਆ ਕਿ, 'ਤੁਸੀਂ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਨਾਂ ਪੈਰਾਮ ਜਾਂ ਸੰਦੇਸ਼ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ?'

ਸੋਭਾ ਦਾ ਦੋ ਟੁੱਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉੱਤਰ ਸੀ 'ਹਾਂ' ਸਮੁੱਚੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਨਾਂ ਮੇਰਾ ਇਹ ਸੰਦੇਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਦਿਨ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਫੌਜ ਆਦਿ ਵੱਲੋਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਧਾਵਾ ਬਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਹਰ ਇਕ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਹ ਸਾਡੀ ਵੱਲ ਆਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ, ਇਥੇ ਲੜਾਈ ਅਸੀਂ ਆਪ ਲੜਾਂਗੇ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਥਾਂ ਪ੍ਰਥਾਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਥਿਆਰ ਚੁੱਕ ਲੈਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਨਾਂ ਮੇਰਾ ਇਹ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਐਲਾਨ ਤੇ ਹੋਕਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਕੋਈ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਨਿੰਦਕ, ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਵੇਰੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨਜ਼ਰੀ ਆਵੇ ਤੇ ਦਾਹੜ ਹੇਠ ਆਉਂਦਾ ਦਿੱਸੇ ਉਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਵੀ ਮੁਆਫ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਸਗੋਂ ਉਸਨੂੰ ਪੂਰਨ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਤੇ ਪੱਕੇ ਮਨ ਨਾਲ ਸੋਧਨ ਦਾ ਰਾਹ ਮੱਲਣਾ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਸਮੁੱਚੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵੀ ਛੋਟੀ ਵਡੀ ਲੜਾਈ ਨਹੀਂ ਲੜਨੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਗੋਂ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੱਧੀ ਤੇ ਐਲਾਨੀਆ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜਨੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਜੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਆਗੂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਖਾਉਤੀ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ, ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖ ਏਕਤਾ ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਪਰ ਪੰਥ ਨੂੰ ਗੁਮਹਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇਂਦਾ ਹੈ, ਪਰਚਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਐਸੇ ਦੁਸ਼ਟ ਤੇ ਪੰਥ ਘਾਤਕ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਉੱਕਾ ਹੀ ਮੂੰਹ ਨਾ ਲਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਜੇਹੜਾ ਵੀ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਪੰਥਕ ਆਗੂ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਬਣਦਾ ਹੋਇਆ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਛੋਟੀਆਂ ਮੋਟੀਆਂ ਮੋਗਾਂ ਲਈ ਸਤਿਆਗ੍ਰਹਿ ਦੇ ਰਸਤੇ ਉੱਪਰ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਕੂਕਦਾ ਹੋਇਆ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਏਕਤਾ ਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਦਾ ਵਾਸਤਾ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਉਸਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤੇ ਵੱਡਾ ਗੱਦਾਰ ਸਮਝਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਮੇਰੀ ਸਭਨਾ ਦੇ ਪਾਸ ਅਰਥਾਤ ਸਮੁੱਚੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਪਾਸ ਹੋਵੇ

ਜੋੜ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਝੰਡਾ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਰਣ-ਤੋੜੇ ਵਿਚ ਉਤਰ ਆਉਣਾ ਅਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਮਨੋ ਚਿਤਾਂ ਦ੍ਰਿੜ ਸੰਕਲਪ ਹੋ ਕੇ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਨਾ ਤੇ ਜੂਝਨਾ।

ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੋਭਾ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਖਬਾਰੀ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਜਰਾ ਜੇਰਦਾਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, 'ਹੁਣ ਮੇਰਾ ਦੂਸਰਾ ਬਿਆਨ ਵੀ ਜੋ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਖੁਲ੍ਹੀ ਤੇ ਐਲਾਨੀਆਂ ਬਗ਼ਾਵਤ ਬਾਰੇ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਲਿਖ ਲਓ, ਇਹ ਮੇਰਾ ਬਿਆਨ ਜਰਾ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਲਿਖਿਓ ਤੇ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਛਪਵਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਿਓ।

'ਮੇਰੀ ਵੱਲੋਂ ਫੌਜ, ਪੁਲੀਸ ਅਤੇ ਸਭ ਸਿਵਲ ਤੇ ਨੀਮ ਫੌਜੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਤੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਅੰਦਰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਜਿਸਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਸ਼ਬਦ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਮੇਰਾ ਇਹ ਸੰਦੇਸ਼ ਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਐਲਾਨ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਫੌਜੀ, ਸਿੱਖ ਕਰਮਚਾਰੀ, ਸਿੱਖ ਅਫਸਰ, ਸਿੱਖ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮੂਹ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਦਲਾਂ, ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ ਤੇ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਨੂੰ, ਜਿੱਥੇ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਉਹ ਹਨ, ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਜਥੇਬੰਦ ਹੋਕੇ ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਹਥਿਆਰ ਉਠਾ ਕੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਉਸਦੇ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਖਲਾਵ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦਾ ਝੰਡਾ ਚੁੱਕ ਲੈਣ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਤਰਾਂ ਕਰਨਾ ਹੁਣ ਹਰ ਇਕ ਸਿੱਖ ਦਾ ਧਰਮ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਸੈਂਟਰਲ ਰੀਜ਼ਰਵ ਪੁਲੀਸ ਵਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਭਵਨ ਉੱਪਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਬੜ ਤੋੜ ਫਾਇਰਿੰਗ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਮੇਰੀ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖਲਾਵ ਐਲਾਨ-ਏ-ਜੰਗ ਹੈ।

16.

ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਈ ਪ੍ਰੈਸ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਇਕ ਲੋਕਲ ਪ੍ਰੈਸ ਰੀਪੋਰਟ ਵੀ ਸੀ। ਆਰ. ਪੀ. ਦੇ ਸਟੇਕਾਂ ਤੋਂ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀਆਂ ਭਿੜਕਾਂ ਝੰਝਾ ਖਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ, ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਤੋਂ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਲੈਣ ਅਤੇ ਉਥੋਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹਾਲਾਤ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਿਜਾ ਲੈਣ ਲਈ ਇਧਰ ਉਧਰ ਘੁੰਮ ਫਿਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਲੋਕਲ ਪ੍ਰੈਸ ਨਾਮਾ ਨਗਾਰਾ ਨੂੰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕਰਫੀਊ ਪਾਸ ਵੀ ਸਨ, ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਤੱਕ ਪੁੱਜਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਵੱਲੋਂ ਰਾਹ ਵਿਚ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਰੈਕ ਕੇ ਜਲੀਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਹੋਂਦ ਦਰਜੇ ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਹੋਣੀ ਭਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਹਿ ਕਹਿ ਕੇ ਤੇ ਸੁਣਾ ਸੁਣਾ ਕੇ ਨੱਚਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਜ਼ਖਮੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੈਸ ਨਾਮਾ ਨਗਾਰਾ ਵੱਲੋਂ ਬਾਰ ਬਾਰ ਕਰਫੀਊ ਪਾਸ ਵਖਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹਰ ਚੱਕ ਤੇ ਮੋਤ ਉੱਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਦਸਤਾਰਾਂ ਟੋਹੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਪੈਂਟਾਂ ਕਮੀਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਜੇਬਾਂ ਤੱਕ ਫੌਲੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜਿਸਮ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਬੜੇ ਹੀ ਬੇਕਰਕ ਤੇ ਕੁਰਖਤ ਲਹਿਜੇ ਵਿਚ ਇਸ਼ਤਰਾਓਂ ਟੋਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਜਿਸਤਰਾ ਕਸਾਈ ਕਿਸੇ ਤੋਡ ਜਾਂ ਬਕਰੇ ਦਾ ਸੱਦਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਭਾਗਾਂ ਤੇ ਹੱਡਾਂ ਪਸਲੀਆਂ ਨੂੰ ਟੋਹਦਾ ਹੈ।

ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੈਸ ਨਾਮਾਨਗਾਰਾਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਹਥਿਆਰ ਬੰਦ ਸਿਪਾਹੀ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲ ਰਾਈਫਲਾਂ ਸਟੋਨ ਗੋਨਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਤਾਣੀ ਪੂਰੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿਚ ਖਲੋਤੇ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਖਬਾਰ ਨਵੀਸਾਂ ਦੇ ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਵੀ ਹਿਲਣ ਜੋਲਣ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਇਸ ਅੱਠ ਮਨੁੱਖੀ ਤੇ ਗੈਰ ਮੁਹੱਜਬ ਵਤੀਰੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਬੁਹਤੀ ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਉਸ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਖਤ ਧਮਕੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਤੇ ਬੁਰਾ ਭਲਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੈਸ ਨਾਮਾ ਨਿਗਾਰਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਹਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਭੇਵਰਾ ਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੈਸ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਵੀ ਸੀ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਜਵਾਨ ਆਪ ਵਿਚ ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਹਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਮਨ ਘੇਰ ਜਾਂ ਜਲ-ਭੇਬੀਰੀ ਦਾ ਨਾਮ ਦਿਆਂ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰੈਸ ਰੀਪੋਰਟਰ ਸਿਰਫ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਵਾਧੂ ਲਾਭ ਦੀ ਖਾਤਰ ਸੰਤ ਲੰਗਵਾਲ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਕੁਝ ਇਕ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ਨੂਦੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਤੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ

ਅਖਬਾਰਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰੈਸ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਬਿਆਨ ਭੇਜਦਾ ਭਜਵਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਅਕਤੀ ਬਾਰੇ ਇਹ ਆਮ ਚਰਚਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚਾਰੇ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ ਪਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਰੋਟੀ ਦਾ ਸਰਗਲਾ ਟੁਕੜਾ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘ ਦੇ ਖਲਾਫ ਭੇਂਕਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਇਹ ਖਿਆਲ ਸੀ ਕਿ ਇਹ 'ਭੇਵਰ' ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਜੁਝਾਰੂ ਨੀਤੀਆਂ ਤੇ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਅਖਬਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਾਗਰ ਵਿਚ ਪੇ ਰਹੇ ਮਾਰੂ ਭੇਵਰਾਂ ਅਰਥਾਤ ਘੁੰਮਨਘੇਰਾਂ ਵਿਚ ਸੁਟਨ ਲਈ ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ ਤਾਕ ਲਗਾਈ ਰਖਦਾ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਸਦਾ ਮੁੱਖ ਕੰਮ ਹੀ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਜਥੇ ਤੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਪੰਥਕ ਭਲਾਈ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਾਲੀਆਂ ਸਚਾਈਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਘੁੰਮਨਘੇਰ ਤੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਪਾਉਣਾ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸ 'ਭੇਵਰ' ਦਾ ਨਾ ਹੀ ਘੁੰਮਨਘੇਰ ਤੇ ਜਲ-ਭੇਬੀਰੀ ਰੱਖ ਛੱਡਿਆ ਸੀ।

ਖੈਰ, ਸਿੱਖ ਪ੍ਰੈਸ ਰੀਪੋਰਟਰਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਏਕਤਾ ਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਦਾ ਦਿਲਦਾਦਾ 'ਭੇਵਰ' ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ, ਦੀ ਇਹ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਥੋਂ ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤੇ ਨਿਮੋ ਝੋਟੀ ਤੇ ਜਲੀਲ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਟੁਰਨ ਸਮੇਂ ਵੀ ਸੀ ਆਰ. ਪੀ. ਦੇ ਸਿਪਾਹੀਆਂ (ਜੋ ਸਭ ਦੇ ਸਭ ਹਿੰਦੂ ਹੀ ਸਨ) ਵਲੋਂ ਬੜੇ ਤਨਜ਼ ਭਰਪੂਰ ਤੇ ਨਫਰਤ ਭਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਟਾ ਸੁਟਾ ਕੇ ਤੇ ਲਾ ਲਾ ਕੇ ਗੱਲਾਂ ਕਹੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

'ਜਾਉ ਜਾਉ, ਅਬ ਹਮਾਰੇ ਮੂੰਹ ਕੀ ਤਰਫ ਕਿਆ' ਦੇਖਤੇ ਹੋ। ਤੁਮ ਤੋਂ ਸਭ ਅਖਬਾਰ ਵਾਲੇ ਲੋਗ ਹੋ, ਦਰਬਾਰ (ਸਾਹਿਬ) ਵਾਲੇ ਤੁਮੋ ਜੋ ਅਡਾ ਖਾਸਾ ਖਲਾਤੇ ਪਲਾਤੇ ਹੋਗੇ, ਭਲਾ ਗੱਲੀ ਤੁਮ ਲੋਗੋਂ ਕੇ ਜਿਸਮ ਕਾ ਕਿਆ ਬਗਾਤ ਸਕਤੀ ਹੈ। ... ਜਾਉ ਜਾਉ ਅਬ ਪੀਛੇ ਮੁੜ ਮੁੜ ਕਰ ਕਿਆ ਦੇਖਤੇ ਹੋ, ਸਾਲੇ ਅਖਬਾਰੋਂ ਕੋ।'

ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਸਿੱਖ ਨਾਮਾਨਗਾਰ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਇਧਰ ਉੱਪਰ ਘੁੰਮ ਫਿਰ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲ ਵੇਖਿਆਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਫ ਨਜ਼ਰੀ ਆ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਦੁਖੀ, ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਤੇ ਦੁਹਿਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਚੇਹਰਿਆਂ ਦਾ ਰੰਗ ਉਡਿਆ ਉਡਿਆ ਤੇ ਬੁਝਿਆ ਬੁਝਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹਰ ਵੇਖਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਸੂਰਤ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਹੋਸ਼ਿਆਰੇ ਤੇ ਜਰਵਾਣੇ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਹਿਸ਼ੀ ਵਤੀਰੇ ਤੇ ਕਰਦਾਰ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਇਜ਼ਤ-ਪਤ ਨੂੰ ਮਿਟੀ ਵਿਚ ਰੋਲ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਨੂੰ ਗਲੀਆਂ ਦੇ ਕਪਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਹੱਲਿਆਂ ਕਰ ਸੁੱਟਿਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਸਿੱਧ ਮਧੋਲ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਅੰਦਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਗੀਨ ਭਾਵ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਲਮ ਦੇ ਧਨੀ ਤੇ ਮਾਲਕ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਗੁਲਾਮ ਤੋਂ ਵੀ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਮਜਬੂਰ ਲਾਚਾਰ ਤੇ ਘਟੀਆ ਦਰਜੇ ਦੇ ਅੰਞੇ ਵਖਾਣੇ ਮਾਤਰ ਰੂਪ 'ਚ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਸਮਝ ਰਹੇ ਹੋਣ।

ਜਦ ਇਹ ਪ੍ਰੈਸ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਵਾਚਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੰਗਵਾਲ ਤੇ ਸ੍ਰ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੋਹੜਾ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰੈਸ ਦੇ ਨਾਂ ਬੜਾ ਭਾਵਾ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿਹਾ।

'ਅਸੀਂ ਸ਼ੋਟਰਲ ਗੋਜਵਰ ਪੁਲੀਸ ਵਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਭਵਨ ਤੇ ਹੋਰ ਸਮੁੱਚੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਉੱਪਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਬਤ ਤੋੜ ਫਾਇਰਿੰਗ ਦੀ ਜੋਰਦਾਰ ਸਬਦਾਂ ਵਿਚ ਨਖੇਦੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਭਾਰਤ

ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹੁਣ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਭਰਤਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਦੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸਮੁੱਚੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਕਿਹਾ,

‘ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਇਕ ਮੁੱਠ ਹੋਕੇ ਇਸ ਹਮਲੇ ਦਾ ਸਿੱਧੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉੱਤਰ ਦੇਣ ਲਈ ਸਮੂਹਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਸੇਵਾਨ ਵਿਚ ਉੱਤਰ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।’

ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰੋਸ ਨਾਮਾਨਗਾਰਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਖਾਲਸਤਾਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਹੁਣ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕੀ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਲੋਗਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਨੇਹਤਾ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਵੱਲ ਨਜ਼ਰ ਘੁੰਮਾ ਕੇ ਵੇਖਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਟੁੱਟਦੀ ਇਕ ਜਬਾਨ ਤੋਂ ਉੱਤਰ ਦੇਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਕਿਹਾ,

‘ਅਜੇ ਖਾਲਸਤਾਨ ਬਾਰੇ ਸਾਡਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨਹੀਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਕਤ ਆਉਣ ‘ਤੇ ਦਸਾਂਗੇ।’

ਪ੍ਰੋਸ ਨਾਮਾਨਗਾਰ ਜਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਲੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਥੇਦਾਰ, ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ, ਗਿਆਨੀ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰੋਸ ਦੇ ਨਾਂ ਇਕ ਸਾਂਝਾ ਬਿਆਨ ਜਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਕਿਹਾ ਕਿ,

‘ਅਸੀਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਵਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਭਵਨ ਉੱਪਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਾਇਰਿੰਗ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਸਖਤ ਨਖੇਦੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧ ਦਿਓ।’

ਜਦ ਅਖਬਾਰੀ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਪਾਸੋਂ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਵਿਆਖਿਆ ਅਰਥਾਤ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਮੰਗਿਆ ਸੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਭਵਨ ਉੱਪਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਾਇਰਿੰਗ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਸਖਤ ਨਖੇਦੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਸਮੂਹ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧ ਦਿਓ।’

ਜਦ ਅਖਬਾਰੀ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਪਾਸੋਂ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧ ਦੇਣ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਆਖਿਆ ਅਰਥਾਤ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਮੰਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਅੱਗੋਂ ਕਹਿਣਾ ਸੀ,

‘ਗੁਰੂ ਘਰ ਉੱਪਰ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਤੇ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਨਾਲ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੋਧ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।’

17

ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ ਵਰਤਮਾਨ ਹਾਲਾਤ ਬਾਰੇ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਬਹੁ ਪੱਖੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੋਚਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੇ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਢੰਗ ਤਰੀਕੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬਿਆਨ ਦਿੰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਉੱਪਰ ਭਿਆਲਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੰਜੀ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਦੇ ਹੋਰ ਦਰਜਨਾਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰੂਘਰਾਂ ਉੱਪਰ ਵੰਜੀ ਬਲਗਾਰ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਫੈਸਲੇ ਲਏ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਦੇਣ ਲਈ ਬੜੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਇਕ ਨਿਸਚਤ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਕਾਇਦਾ ਮਨਸੂਬਾ-ਬੰਦੀ, ਨੌਜ ਤੇ ਪਰਪੱਕ ਫੈਸਲਿਆਂ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰੋਡੀਓ ਅਤੇ ਟੈਲੀਵੀਜ਼ਨ ਤੋਂ ਇਦਰਾ ਗਾਥੀ ਵਲੋਂ ਭਾਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਸੀ।

ਨਿਸਚਤ ਸਮੇਂ ਉੱਪਰ ਇਦਰਾ ਗਾਥੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਲੰਮਾ ਚੌੜਾ ਭਾਸ਼ਣ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੋ ਸੰਕੇਤਕ ਭੇਰ ‘ਤੇ ਭੱਤਸਾਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਗੱਲਾਂ ਕਹੀਆਂ ਸਨ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਪਸ਼ਟ ਭਾਵ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਸਰਚਾ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲੈਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕਹੀ ਗਈ ਗੱਲ ਸੀ।

ਇਦਰਾ ਗਾਥੀ ਦਾ ਇਹ ਰੋਡੀਓ ਤੇ ਟੈਲੀਵੀਜ਼ਨ ਤੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਲੋਕਚਰ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਹਟ ਕੇ ਅਰਥਾਤ ਟੁੱਟ ਕੇ ਨਰੇਲ ਵਧਾਵੇ ਅਤੇ ਡਿਪਲੋਮੈਸੀ ਤੇ ਹਿਪੋਕਰੇਸੀ ਅਰਥਾਤ ਗਹਿਰੀ ਚਾਲ, ਧੋਖੇ ਫਰੋਬ ਉੱਪਰ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੇ ਨਾਂ ‘ਤੇ ਖੰਡ ਵਿਚ ਲਪੇਟਿਆ ਜਹਿਰ ਸੀ ਜੋ ਬਹੁਤ ਛੇਤੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ।

ਜਾਹਰਾ ਤੋਰ ਤੇ ਇਹ ਲੋਕਚਰ ਬੜਾ ਹੀ ਭੁਲੱਖਾ ਪਾਉਂਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਸਮੁੱਚੇ ਲੋਕਚਰ ਵਿਚ ਇਦਰਾ ਗਾਥੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦਾ ਕੋਂਦਰੀਬਿੰਦ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਹੀ ਬਣਾਈ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਤੇ ਉਸਦੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਬਾਰ ਬਾਰ ਹੱਥ ਵਧਾਇਆ ਸੀ ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਤੇ ਅਪਨਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਬਾਰ ਬਾਰ ਭੇਡਿਆ ਹੈ, ਜਿਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਅੰਤਵਾਦੀ ਸਰਮਰਗੀਆਂ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚਲੀ ਏਕਤਾ ਭਾਰੀ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਪੈ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਸਰੋਚੇ ਦਾ ਰਾਹ ਛੱਡ ਕੇ ਗੱਲ ਬਾਤ ਦਾ ਰਾਹ

ਅਪਨਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਦਰਾ ਗਾਧੀ ਦਾ ਇਹ ਲੋਕਚਰ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਭਲੇਖਾ ਪਾਊ ਅਤੇ ਝੂਠ ਮਕਰ ਵਰੇਥ ਤੇ ਰਿਆਕਾਰੀ ਉੱਪਰ ਆਧਾਰਤ ਸੀ ਕਿ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ ਅਮ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਚਰਚਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਕਿ 'ਇਦਰਾ ਗਾਧੀ ਦੇ ਲੋਕਚਰ ਤੋਂ ਇਸਤਰਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਲੁਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਗੱਲ ਬਾਤ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਹਲ ਕਰਨ ਦਾ ਰਾਹ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਸਦੀ ਭਾਜ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਲੋਕਚਰ ਵਿਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੇ ਪਰਗਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੇ ਇਸਤਰਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਉੱਪਰ ਹਮਲੇ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਬਹੁਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਘਟ ਗਈ ਹੈ।'

ਪਰ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਪ੍ਰਤੀ ਨੀਤੀਆਂ ਤੇ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਅਤੇ ਇਦਰਾ ਗਾਧੀ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਪੱਤਝੋਬਾਜ਼ੀ ਤੇ ਚਾਨਕੀਆਂ ਨੀਤੀ ਤੇ ਸੋਚ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਲੋਕਚਰ ਦੇ ਲਥੇ ਲਹਿਜੇ ਵਿਚ ਖੇਡ ਰਹੀਆਂ ਰਮਜਾਂ ਘਕੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਪਛਾਣਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਿਰ 'ਤੇ ਕੁਕਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੇਖ ਸੁਣ ਰਹੇ ਸਨ।

ਜੇ ਪੁੱਸ ਵਾਲੇ ਦਿਲੀ ਤੋਂ ਆਏ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਤਾਂ ਸਵੇਰੇ ਹੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਕਿ 'ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਉੱਪਰ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਅਵੇਸ਼ ਹੈ, ਦੇ ਚਾਰ ਦਿਨ ਦੇ ਵਿਚ ਵਿਚ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਾ ਕੇ।'

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਲੀ ਦੇ ਪੁੱਸ ਨਾਮਾਨਗਾਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਪੁੱਸ ਗੋਪਰਟਰ ਵੀ ਹਮਲੇ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਹੱਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਤੀ ਸੀ ਆਰ ਪੀ ਵਲੋਂ ਅਖਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਨ ਮਨੁੱਖੀ ਵਤੀਰੇ ਤੇ ਸੋਮੀ ਫੌਜੀ ਫੋਰਸਿਜ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹੋਏ ਇਸਤਰਾ ਸਮਝ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਹਮਲਾ ਕਿਸੇ ਛਿਣ ਪਲ ਉੱਪਰ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਪਾਸ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਵਸੀਲਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖਬਰ ਪੁੱਜ ਚੁੱਕੀ ਸੀ।

ਇਦਰਾ ਗਾਧੀ ਦੇ ਰੋਡੀਓ ਤੇ ਟੈਲੀਵੀਜ਼ਨ ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਲੋਕਚਰ ਤੋਂ ਝੱਟ ਹੀ ਪਿਛੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਭੋਰੇ ਦੌਰ ਪਾਂਡੇ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਨ ਲਈ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਫੌਰਨ ਫੌਜੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਦਿਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਮਿਥੀ ਹੋਈ ਨੀਤੀ ਤੇ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਦਰਾ ਗਾਧੀ ਵਲੋਂ ਰੋਡੀਓ ਟੈਲੀਵੀਜ਼ਨ ਉੱਪਰ ਲੋਕਚਰ ਦੇਣ ਅਤੇ ਹਿਰ ਗਵਰਨਰ ਪੰਜਾਬ ਵਲੋਂ ਫੌਜ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਫੌਜ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦਾ ਮੁਨਸ਼ਿਮ (Administrator) ਲਗਾ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਇਦਰਾ ਗਾਧੀ ਦੇ ਲੋਕਚਰ ਤੋਂ ਫੌਰਨ ਪਿਛੋਂ ਜੋ ਗਵਰਨਰ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਹੋਣ ਉੱਪਰ ਐਲਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਹਨਾਂ ਐਲਾਨਾਂ ਤੋਂ ਝੱਟ ਹੀ ਪਿਛੋਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਫੌਜ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ

ਦੇਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜੋ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਇਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੰਗਾਮੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਪਰਚਾਰ ਦੀ ਨੀਤੀ ਅਪਨਾਈ ਗਈ ਉਸਦਾ ਤੱਤਸਾਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੇਰਵਾ ਕੁਝ ਇਸਤਰਾ ਹੈ:

'ਸਰਕਾਰ ਸਾਹਮਣੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਜੋ ਮੁਖ ਮਸਲਾ ਹੈ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਹਿੰਸਕ ਤੇ ਫਿਕਰਾਦਾਗਾਨਾ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਰੋਕ ਥਾਮ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਤਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੱਥ ਪਾਉਣਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨਾ, ਅਮਨ ਸਾਂਝੀ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰਖਣਾ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਸ਼ਾ ਦੇਣੀ ਜਿਥੇ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਉਥੇ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਇਸ ਗੱਲ ਲਈ ਵੀ ਵਚਨਬੱਧ ਤੇ ਜ਼ਮਾਵਾਰ ਹੈ ਕਿ ਅਤਵਾਦੀਆਂ ਹੱਥੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜਾਨ ਮਾਲ ਦੀ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਰਖਸ਼ਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਭਾਰਤ-ਪਾਕ ਸਰਹੱਦ ਉੱਪਰ ਬਾਰਡਰ ਸੈਕਿਊਰਿਟੀ ਫੋਰਸ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਤੇ ਸਥਾਪਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਬਣਾਉਣਾ ਤੇ ਬਣਾਈ ਰਖਣਾ ਅਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਮਗਲਿੰਗ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਅਤੇ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ ਉੱਪਰ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਅਮਲ ਨੂੰ ਬਾਝ ਬਣਾਉਣਾ ਤੇ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਫੌਜੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਫੌਜ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨਾ ਅਤੀ ਅਵਸ਼ਿਕ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਲੋਕ-ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰਖਣਾ ਤੇ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣਾ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਬਹਾਲ ਕਰਨਾ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜੋ ਹੋਰ ਮਹੱਤਵ ਪੂਰਨ ਅਖਾਂ ਉਹਲੇ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮਸਲੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ 'ਚੋਂ ਜੋ ਇਸ ਸਮੇਂ ਮੁਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਰਪੇਸ਼ ਮਸਲਾ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਤੋਂ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਸਲੇ ਬਾਰੂਦ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਬਰਾਮਦ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਅਤਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਉਣੀ ਤੇ ਖਦੇੜਨਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਗੁਪਤ ਟਿਕਾਣੇ ਖਾਲੀ ਕਰਵਾਉਣੇ ਆਦਿ ਆਦਿ।'

ਅਸਲ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਫੌਜੀ ਰਾਜ ਅਧੀਨ ਦੇਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਦਲੀਲਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਉਹ ਜਿਥੇ ਦੁਨੀਆ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਫੌਜੀ ਐਕਸ਼ਨ ਨੂੰ ਯੋਗ ਤੇ ਮੁਨਾਸਬ ਅਰਥਾਤ ਹੱਕੀ ਨਹਿਰਾਉਣਾ ਤੇ ਸਿੱਧ ਕਰਨਾ ਸੀ ਉਥੇ ਉਸਦੇ ਪਿਛੋਂ ਜੋ ਅਸਲ ਰਮਜ ਨੀਤੀ ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਉਹ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਜਥੇਬੰਦਕ ਰੂਪ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਖਾਲਸਾਈ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਤੇ ਪੰਥਕ ਹਸਤੀ ਦੇ ਤਸੱਵਰ ਨੂੰ ਤਹਿਸ ਨਹਿਸ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਦਾ ਅਸਲ ਮੰਤਵ ਮਨੁੱਖ ਤੇ ਨਸ਼ਾਨਾ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਧਾਰਮਕ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਪਖਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਅੰਦਰ ਜੋ ਮਰਕਜੀ ਪੰਜੀਸ਼ਨ ਤੇ ਹੋਸੀਅਤ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨਾ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਸਭ ਇਤਹਾਸਕ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਉੱਪਰ ਸਰਕਾਰੀ ਤਸਲਤ ਤੇ ਗਲਬਾ ਜਮਾਉਣਾ, ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਖਾਲਸਾਈ ਅਰਥਾਤ ਚੁਝਾਰੂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸਫਾਇਆ ਕਰਨਾ, ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਧਾਰਮਕ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਜੁਝਨ ਵਾਲੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣ ਚੁਣ ਕੇ ਮਾਰਨਾ, ਪੰਥ ਅੰਦਰ ਵੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦੀ ਪ੍ਰਬਲ ਰੁਚੀ ਤੇ ਭਾਵਨਾ ਦੀ ਥਾਂ ਦਹਿਦੀ ਕਲਾ ਦੀਆਂ ਰੁਚੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਕਰਨਾ, ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੀ ਟਕਸਾਲ ਦਾ ਮੂਲ ਸਫਾਇਆ ਕਰਨਾ, ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਇਕ ਕਾਲੋਨੀ ਅਰਥਾਤ ਬਸਤੀ ਦਾ ਰੂਪ ਦੇਣ ਲਈ ਇਸਨੂੰ ਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫੌਜੀ ਫਾਉਣੀ 'ਚ ਬਦਲਣਾ, ਸਿੱਖ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ 'ਚੋਂ ਧਾਰਮਕ ਰਾਜਸੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦੀ ਸਾਂਝ ਅਰਥਾਤ ਧਰਮ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚਕਾਰ ਪਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸਿਧਾਂਤਕ ਸਾਂਝ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਜੜੋਂ ਉਖੇੜਨਾ, ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਰਥਕ ਸਮਾਜਕ

ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਪੱਖੋਂ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਦਾ ਅੱਜੀ ਤੇ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਗੁਰਧਾਮਾਂ 'ਚੋਂ ਵਿਰਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਧਾਰਮਕ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਲੈਟਫਾਰਮ ਤੋਂ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੱਥਲ ਕਰਕੇ ਹਰ ਪਰਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਸਾਹਸ ਅਗਵਾਈ ਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੰਗਿਆਂ ਤੋਂ ਸਥਾਈ ਰੂਪ 'ਚ ਨਖੇੜਨਾ ਅਤੇ ਸਭ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਉੱਪਰ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਤੇ ਨੀਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਬਣਾ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਨ ਧਾਰਮਕ ਰਾਜਸੀ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕੇਂਦਰਾਂ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਪੂਜਾ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਧਾਰਮਕ ਮੱਠਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਦੇ ਦੇਣਾ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀਆਂ ਹਿੰਦੂਵਾਦੀ ਨੀਤੀਆਂ ਦੀ ਆਤ ਤੇ ਮਾਰ ਹੇਠ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ, ਸਿੱਖ ਸਭਿਆਚਾਰ, ਸਿੱਖ ਵਿਰਸੇ, ਪੰਥ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਵਲਿੱਖਣ ਹਸਤੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਆਦਰਸ਼ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਮਰਯਾਦਾ ਅਤੇ ਇਸਦੀਆਂ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਰਵਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਦੀ ਤੌਰ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਜੜ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੱਟ ਵੱਢ ਸੁਟਨਾ ਅਤੇ ਇਸਤਰਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜੰਨੀਆਂ ਤੇ ਬੰਧੀਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੀ ਹੀ ਇਕ ਧਾਰਮਕ ਸ਼ਾਖ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦੇਣਾ।

ਪੰਥ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਵਲਿੱਖਣ ਹਸਤੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਆਦਰਸ਼ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਮਰਯਾਦਾ ਅਤੇ ਇਸਦੀਆਂ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਰਵਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਦੀ ਤੌਰ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਜੜ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੱਟ ਵੱਢ ਸੁਟਨਾ ਅਤੇ ਇਸਤਰਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜੰਨੀਆਂ ਤੇ ਬੰਧੀਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੀ ਹੀ ਇਕ ਧਾਰਮਕ ਸ਼ਾਖ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦੇਣਾ।

ਪੰਥ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਵਲਿੱਖਣ ਹਸਤੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਆਦਰਸ਼ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਮਰਯਾਦਾ ਅਤੇ ਇਸਦੀਆਂ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਰਵਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਦੀ ਤੌਰ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਜੜ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੱਟ ਵੱਢ ਸੁਟਨਾ ਅਤੇ ਇਸਤਰਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜੰਨੀਆਂ ਤੇ ਬੰਧੀਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੀ ਹੀ ਇਕ ਧਾਰਮਕ ਸ਼ਾਖ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦੇਣਾ।

18.

ਸਾਰਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਕਰਫੀਓ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਪਰਕਰਮਾ ਅੰਦਰ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਭਾਰੀ ਰੋਣਕ ਸੀ।

ਕੋਪਲੈਂਕਸ ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਅੱਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਵੀ ਕੁਝ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉੱਠ ਖਲੋਤੀਆਂ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਜ 3 ਜੂਨ ਦਾ ਦਿਨ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦਿਨ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪੁਰਬ ਸੀ।

ਵੱਖ ਵੱਖ ਜਥਿਆਂ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਸਰੋਵਰ ਵਿਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕੀਤਾ, ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਅਤੇ ਪਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਸਰੋਵਰ ਦੇ ਕਨਾਰੇ ਤੇ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਅੱਡੇ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਉੱਪਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਬਾਣੀ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਆਰੰਭ ਦਿੱਤਾ।

ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਦਰਸ਼ਨ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ, ਅਕਾਲੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣਨ ਅਤੇ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦ ਜਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਫਿਰ ਇਕ ਥਾਂ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਸਵੇਰ ਦਾ ਪੰਥ ਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਜਾਗਰ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ।

ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘ ਵਰਤਮਾਨ ਹਾਲਾਤ ਤੇ ਪਰਚਲਤ ਭਖਵੇਂ ਮਸਲਿਆਂ ਸਬੰਧੀ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਮੋਰਚਿਆਂ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਦੇ ਪਾਸ ਹੱਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਅੱਜ ਦੀਆਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੀ ਬੜੀ ਉਤਸ਼ਕਤ ਨਾਲ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਚਰਚਾ ਤੇ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸੀ ਕਿ ਅੱਜ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪੁਰਬ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚੋਂ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕਰਫੀਓ ਜ਼ਰੂਰ ਚੁੱਕ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਭਾਵੇਂ 2 ਜੂਨ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਰੋਡੀਓ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਖਬਰਾਂ ਤੋਂ ਸੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਫੌਜ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸ਼ਬਿਤੀ ਥਾਹੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਦੀ ਝੁਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਸਿੰਘ ਅਖਬਾਰਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਜਾਨਣ ਲਈ ਵੀ ਬੜੇ ਉਤਾਵਲੇ ਲਗਦੇ ਸਨ ਕਿ ਬੀਤੇ ਦਿਹਾੜੇ ਸੱਤਾ ਵਲੋਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਤੇ ਹੋਰ ਸਭ ਸਿੱਖ ਸਿਵਲ ਫੌਜੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਹਮਲਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦਾ ਝੰਡਾ ਚੁੱਕ ਲੈਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਖਿਆਨ ਛਾਪੇ ਹਨ ਕਿ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਕਿ ਸੱਤਾ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਆਈ ਪ੍ਰੈਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ

ਆਪਣਾ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁਝ ਇਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਅਖਬਾਰੀ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਲਗਪਗ ਉਸੇ ਹੀ ਰੂਪ 'ਚ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਸਨ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸਵੇਰੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕਰਫੀਓ ਉਠਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਪਹੁੰਚੀਆਂ ਤਾਂ ਸਿੰਘ ਇਹ ਵੇਖਕੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤੱਕ ਹੇਰਾਨ ਤੇ ਮਾਯੂਸ ਵੀ ਹੋਏ ਕੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਫੌਜ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਮੰਗੀਆਂ ਸੁਰਖੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਨਾਲ ਤਾਂ ਲਿਖਕ ਪੁਸ਼ਟ ਤੇ ਚਮਕ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਸੱਤਾਂ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰੈਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁੱਚੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਨਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਬਗ਼ਾਵਤ ਸਬੰਧੀ ਬਿਆਨਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਖਬਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਜਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ 'ਜੇ ਸੱਤਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਵਾਲੇ ਬਿਆਨ ਅੱਜ ਦੀਆਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪੇ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਲੜਾਈ ਦਾ ਰੂਪ ਹੀ ਬਦਲ ਜਾਣਾ ਸੀ।

ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਅਤੇ ਸ੍ਰ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੋਹੜਾ ਨੇ ਅੱਜ ਫੇਰ ਪ੍ਰੈਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬੜੇ ਤਿੱਖੇ ਭਾਵੇਂ ਤੇ ਗਰਮ ਗਰਮ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਸਨ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਸ੍ਰ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੋਹੜਾ ਨੇ ਤਾਂ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਭਵਨ ਉੱਪਰ ਲੱਗੇ ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ ਨਸ਼ਾਨ ਸਾਡੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਏ ਹਨ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰਖਾਂਗੇ।'

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਬੜੇ ਜੋਸ਼ ਤੇ ਜਜ਼ਬੇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਭਾਰੀ ਰੋਹ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ, 'ਹਰ ਸਿੱਖ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੋਲੀਆਂ (ਫਾਇਰਿੰਗ) ਦਾ ਬਦਲਾ ਲਏਗਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕੀਤੀ ਦਾ ਖਿਆਲਾ ਅਵੇਸ਼ ਹੀ ਭੁਗਤਨਾ ਪਵੇਗਾ।'

ਜਦ ਪ੍ਰੈਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸੰਤ ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਪਾਸੋਂ ਇਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਵਲੋਂ ਰੋਡੀਓ ਟੈਲੀਵੀਜ਼ਨ ਪਰਸਾਰਨ ਵਿਚ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚਾ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਉਤਰ ਸੀ ਕਿ 'ਮੋਰਚਾ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਾਡਾ ਇਹ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਚਲਦਾ ਰਹੇਗਾ ਜਦ ਤੱਕ ਸਾਡੀਆਂ ਸਭ ਮੰਗਾਂ ਪਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਲਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਹਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤੇ ਬਿਆਨ ਬਾਰੇ ਦ੍ਰਿੜ ਹਾਂ।'

ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਅਖਬਾਰੀ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਪਾਸ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸੱਤਾਂ ਦੇ ਚੋਰਹੇ ਉੱਪਰ ਜੋਸ਼ ਤੇ ਜਜ਼ਬੇ ਦੇ ਚਿੰਨ ਬੜੇ ਪਰਤੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਗੂਹੜੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਘੜੇ ਹੋਏ ਨਜ਼ਰੀ ਆ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਉਹਨਾਂ 'ਚੋਂ ਗੰਭੀਰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਭਾਰੀ ਰੋਸ ਤੇ ਗੁੱਸੇ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਜਾਗਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸੱਤਾਂ ਦੇ ਚੋਰਹੇ ਦੇ ਹਾਵ ਭਾਵ ਤੇ ਤਸਵੀਰ, ਜੋ ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਤੇ ਤਸਵੀਰ ਸੀ, ਆਪਣੇ ਅਸਲ ਰੂਪ ਦਾ ਝਲਕਾਰਾ ਬੜੇ ਹੀ ਸਾਫ਼ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਖਾ ਰਹੀ ਸੀ।

ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਸੱਤਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਵਾਲੇ ਬਿਆਨ ਨਾ ਆਉਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਖਬਾਰੀ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਜਥੇ ਦੇ ਕੁਝ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ 'ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਉੱਪਰ ਬੁਹੜੀ ਬੁਹੜੀ ਕੌਤ ਖਾਂਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ, ਪਰ ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸੰਤ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਖਬਾਰੀ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦੀ ਬੇਥਮੀ ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਬੜੇ ਸੁਖਾਲੇ ਤੇ ਮਿਲਣਸਾਰੀ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਹੀ ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਜਦ ਪ੍ਰੈਸ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੇ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ, ਸ੍ਰ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੋਹੜਾ, ਗਿਆਨੀ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗਿਆਨੀ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ 1 ਜੂਨ ਦੀ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਪ੍ਰੈਸ ਦੇ ਨਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹਿਆ ਤਾਂ ਸੱਤਾਂ ਨੇ ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਆਗੂਆਂ ਤੋਂ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋਕੀ ਤੇ ਵੇਲੇ ਦੀ ਮੰਗ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਤੇ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਕਿਹਾ, 'ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿਆਨਾਂ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।'

ਇਸਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੱਤਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰੈਸ ਰੀਪੋਰਟਰਾਂ ਨਾਲ ਅੱਜ ਫੇਰ ਜਿਥੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਉਥੇ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਹਿੰਦ ਸਾਮਰਾਜ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵਿਰੁੱਧ ਘੜੀਆਂ ਜਾਂ ਚੁੱਕੀਆਂ ਚਾਲਾਂ, ਸਾਜ਼ਸ਼ਾਂ, ਅਤਿ ਖਤਰਨਾਕ ਨੀਤੀਆਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਖੁੱਲ ਕੇ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ, ਸੱਤਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰੈਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ,

ਸਰਕਾਰ 'ਹੁਣ ਛੇਤੀ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਸੁੱਟਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਦਾ ਨੋਟਸ ਦੇਵੇਗੀ। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਫੌਜ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਭ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਉੱਪਰ ਧਾਵਾ ਛਲਣ ਵਾਲੀ ਹੈ ਪਰ ਅਸੀਂ ਵੀ ਇਹ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਰਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਫੌਜ ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅੱਗਾਂ ਡੱਟ ਕੇ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਾਂਗੇ, ਅਤੇ ਆਖਰੀ ਸਵਾਸਾਂ ਤੱਕ ਹਥਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੁਟਾਂਗੇ। ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਹੁਮਤੀ ਜੀਉਂਦਿਆਂ ਜੀਅ ਨਹੀਂ ਸਹਾਰਾਂਗੇ। ਮੈਂ ਸਿਧਾਂ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀ ਫੌਜ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਪਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਪੈਰ ਧਰੇ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਵਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਡੱਕਰੇ ਮੱਛੇ ਪਾਉਣੇ ਨੇ, ਇਕ ਵੀ ਹਥਿਆਰ ਜੀਉਂਦਿਆਂ ਜੀਅ ਟਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਹਥ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦੇਣਾ। ਤੁਸੀਂ ਵੇਖੋਗੇ ਤੇ ਸੁਣੋਗੇ ਕਿ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਭਾਇਆ ਤਾਂ ਟਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਫੌਜ ਦੀਆਂ ਪਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਢੇਰੀਆਂ ਲਾਵਾਂਗੇ।'

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰੈਸ ਨਾਮਾਨਗਾਰਾਂ ਦੀ ਇਹ ਟੀਮ ਸਿਖਰ ਦੁਪਹਿਰ ਤੱਕ ਤੇ ਫਿਰ ਕੁਝ ਸਮਾ ਇਕ ਥਾਂ ਬੈਠਣ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਸੂਰਜ ਦੇ ਢਾਲੇ ਪੈ ਜਾਣ ਤੱਕ ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚ ਘੁੰਮ ਫਿਰ ਕੇ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਂਦੀ ਰਹੀ ਅਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਮਨ ਪੜ੍ਹਦੀ ਰਹੀ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਭਵਨ ਉੱਪਰ ਲੱਗੇ ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਛੋਟੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਉੱਪਰ ਲਾਲ ਰੋਗਨੀ ਰੰਗ ਨਾਲ ਗੱਲ ਦਾਇਰਿਆਂ ਦੇ ਗੂਹੜੇ ਨਸ਼ਾਨ ਖਿਚਵਾਏ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਭਵਨ ਦੇ ਚੱਢੇ ਜੋ ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ ਛੋਟੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਨ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕੋਈ 162 ਦੇ ਲਗਪਗ ਸੀ ਅਤੇ ਜੋ ਪਰਕਰਮਾ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਤੇ ਦਰਸ਼ਨੀ ਡਿਊਟੀਆਂ ਉੱਪਰ ਪਏ ਸਨ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਤਾਂ ਇਕ ਤਰਾਂ ਨਾਲ ਬੇ-ਹਸਾਬ ਹੀ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਥਾਂ ਪ੍ਰਥਾਂ ਪਏ ਵੱਡੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਕੁਝ ਕੁਝ ਫਾਸਲੇ ਉੱਪਰ ਗੂਹੜੇ ਲਾਲ ਰੋਗਨੀ ਰੰਗ ਨਾਲ 1 ਜੂਨ 1984 ਲਿਖਵਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚੋਂ ਕਰਫੀਊ 5 ਵਜੇ ਸ਼ਾਮ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 9 ਵਜੇ ਰਾਤ ਤੱਕ ਫਿਰ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੂਰਜ ਅਸਤਮਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਈ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਲਗਪਗ ਸੰਗਤ ਵੱਖ ਵੱਖ ਅਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਬੈਠੀ ਖਲੋਤੀ ਤੇ ਪਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਘੁੰਮਦੀ ਫਿਰਦੀ ਹੋਈ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਸੀ।

ਮੈਨੂੰ ਤਰਕਾਲਾਂ ਪੈ ਜਾਣ ਤੇ ਲਗਪਗ, ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਦੋ ਹਿੰਦੂ ਪੱਤਰਕਾਰ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਆਏ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਭਵਨ ਅਤੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਕੁਝ ਇਕ ਹੋਰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਭਾਗਾਂ ਉੱਪਰ ਲਗੀਆਂ ਗੱਲੀਆਂ ਦੇ ਨਸ਼ਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬੜੇ ਗਹੁ ਨਾਲ ਵੇਖ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਮਾਨਸਿਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਪਾਸੋਂ ਪੁਛਣ 'ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਇਹ ਦੋਹਵੇਂ ਪੱਤਰਕਾਰ 'ਟਾਈਮਜ਼ ਆਫ ਇੰਡੀਆ' ਤੋਂ ਲੰਡਨ ਗਾਰਡੀਅਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ (ਟਾਈਮਜ਼ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਸੁਭਾਸ਼ ਕਿਰਪੇਕਰ ਤੇ ਲੰਡਨ ਗਾਰਡੀਅਨ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਅਜੇ ਬੈਸ ਹਨ)

ਜਦ ਇਹ ਦੋਹਵੇਂ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸੱਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕੁਝ ਇਕ ਜਵਾਨ ਤੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਨ।

ਸੱਤਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਵੇਂ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬੜੇ ਪ੍ਰੇਮ ਭਾਵ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਬਠਾਇਆ ਤੇ ਫਿਰ ਕੁਝ ਛਿਣਪਲ ਬਾਅਦ ਜਦ ਉਹਨਾਂ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਸੱਤਾਂ ਤੋਂ ਪੁਛਿਆ (ਸੱਤਾਂ ਉੱਪਰ ਜੋ ਖ਼ੁੱਤ੍ਰੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਉਹ ਸੁਭਾਸ਼ ਕਿਰਪੇਕਰ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ) ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਫੌਜ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਹੈ।

ਸੱਤਾਂ ਦਾ ਅਗੋਂ ਬੜੇ ਹੀ ਸੋਧ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉੱਤਰ ਸੀ ਕਿ ਇਹ (ਫੌਜ) ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਲਈ ਭੇਜੀ ਗਈ ਹੈ।

'ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸੀ, ਆਰ. ਪੀ. ਤੇ ਫੌਜ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਸਮਝਦੇ ਹੋ।'

'ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਸਿਰਫ ਨਾ ਦਾ ਹੀ ਫਰਕ ਹੈ। ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕੁਚਲ ਰਹੀ ਸੀ ਤੇ ਫੌਜ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਭੇਜੀ ਗਈ ਹੈ।

ਸੱਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਹਰ ਗੱਲ ਦਾ ਉੱਤਰ ਬੜੇ ਹੀ ਸੋਧ ਤੇ ਦੋ ਟਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਸੱਤਾਂ ਵਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਰ ਉੱਤਰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਵਿਚਕਾਰ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੈਦਾ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਖਲੀਜ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੇ ਨਤੀਜੇ ਸਬੰਧੀ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਭਵਿੱਖ ਬਾਣੀ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਜਾਪਦਾ ਸੀ।

'ਸਿੱਖ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਸਹਾਰ ਸਕਦੇ, ਇਸਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਅਵਸ਼ ਹੋਵੇਗੀ।'

ਸੁਭਾਸ਼ ਕਿਰਪੇਕਰ ਨੇ ਸੱਤਾਂ ਉੱਪਰ ਫਿਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਕਿ 'ਕੀ ਸਿੱਖ ਹੁਣ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ?'

ਇਸ ਵਾਗੀ ਸੱਤਾਂ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਵਾਲ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ।

'ਸਾਡਾ ਕਹਿਣਾ ਤਾਂ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਹੁਣ ਸਿੱਖ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਰਲ ਕੇ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ?'

ਸੱਤਾਂ ਦਾ ਅਗੋਂ ਬੜੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਲੁੱਕ ਲੁਕਾ ਦੇ ਸਾਫ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਉੱਤਰ ਸੀ ਕਿ

'ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਹੁਣ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਰਲਕੇ ਨਾ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਚੱਲ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਹੁਣ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਰਹਿਣਾ ਉੱਕਾ ਹੀ ਅਸੰਭਵ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।'

'ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਬਾਰੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ?'

ਸੱਤ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਜਬਾਨੀ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣਕੇ ਖਾਮਸ਼ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਫਿਰ ਉੱਤਰ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ, ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਮੈਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਾ।

'ਰੋਬ ਨਾ ਕਰੋ, ਜੇ ਤੁਹਾਡੀ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਉੱਤਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੱਟ ਹੋਵੇਗਾ।'

ਇਸ ਸਵਾਲ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਸੱਤਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ, ਜਥੇ ਤੇ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਸੂਲਾਂ ਉੱਪਰ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਉਂਦੇ ਹੋਇਆਂ ਦਸਿਆ ਕਿ,

'ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਮੁਖੀ ਦੀ ਚੋਣ ਸਬੰਧੀ (ਦਾਸ ਤਾਂ ਸਮੂਹ ਪੰਥ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਧੁੜ ਹੈ) ਵੋਟਾਂ ਦਾ ਰਵਾਜ ਨਹੀਂ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਥੇ ਵਾਲੇ ਉਸਨੂੰ ਚੁਣ ਲੈਣਗੇ।

'ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਵਿਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਮਦਦ ਲਓਗੇ?'

'ਹਾਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ? ਜੇ ਕੋਈ ਦੇਸ਼ ਮਦਦ ਦੇਵੇਗਾ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਲਵਾਂਗੇ।'

ਇਸ ਵਾਰ ਸੱਤਾਂ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਕੁਝ ਅੱਜੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਕਹੀ ਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਸਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਉਸਦੇ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਨਾਲ ਸਿੱਧੀ ਹਥਿਆਰ ਬੰਦ ਟਕੌਰ ਲੈਣੀ ਪਈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਹਮਦਰਦ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਤਾਕਤ ਵਲੋਂ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਤੇ ਜਾਂ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਅਸੀਂ ਮਨੋ ਚਿੱਤੋਂ ਜੀਉ ਆਇਆ ਕਰਾਂਗੇ ਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਾਂਗੇ।

ਇਕ ਹੋਰ ਸਵਾਲ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵਿਚ ਤਾਂ ਸੱਤਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਵਰਤਮਾਨ ਪੰਜੀਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਐਨ ਸਾਫ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਕਿਹਾ ਕਿ,

'ਸਿੱਖ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਗੁਲਾਮ ਹਨ, ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਹਰ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀਆਂ ਜੰਜੀਰਾਂ ਕੱਟਨੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਮਹਾਨ ਕਾਰਜ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਜੇ ਵੀ ਰੋਕ ਰੁਕਾਵਟ ਦਿਸੇਗੀ ਉਸਨੂੰ ਹਰ ਗੱਲੋਂ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਖਤ ਤੋਂ ਸਖਤ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਾਂਗੇ ਤੇ ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਖਤਰਾ ਵੀ ਮੁਲ ਲਵਾਂਗੇ। ਦੁਖ ਤਸੀਹੇ ਤੇ ਮੌਤ ਸਾਡੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਅੜਕਾ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦੇ।'

ਜਦ ਪ੍ਰੈਸ ਨਾਮਾਨਗਰਾਂ ਨੇ ਸੋਚਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ 'ਤੁਸੀਂ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਬਾਨ (ਗਿਆਨੀ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ) ਦੇ ਕੋਲ ਵਾਲੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਕਿ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਹਲਾ ਬਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਭਾਵ ਇਹ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਭਵਨ ਉੱਪਰ ਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਉੱਪਰ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਵਲੋਂ ਲਗਾਤਾਰ 7 ਘੰਟੇ ਤੱਕ ਤਾਬਤ ਤੱਤ ਫਾਇਰਿੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦਾ ਨਾਸ ਕਰ ਦਿਓ' ਤਾਂ ਸੋਚਾਂ ਦਾ ਅਹਿੰਸਾ ਦੇ ਟੁਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉੱਤਰ ਸੀ ਕਿ 'ਹਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ'।

ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰੈਸ ਰੀਪੋਰਟਰਾਂ ਵਲੋਂ ਸੋਚਾਂ ਦਾ ਇੰਟਰਵਿਊ ਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰੈਸ ਵਾਲਿਆਂ ਵਲੋਂ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਜੋ ਵੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਉਸਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਸੋਚਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਬਾਤ ਦਾ ਜੋ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ ਤੇ ਉਘੜ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਹੁਣ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਅਰਬਾਤ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਨਾਲ ਇਕੱਠ ਨਹੀਂ ਨਿਭ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਲਈ ਇਕ ਆਜ਼ਾਦ ਤੇ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰ ਦੇਸ਼ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ ਹੀ ਪਏਗਾ। ਸੋਚਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਬੜੀ ਖੁਲ ਕੇ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਇੰਟਰਵਿਊ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਸੋਚਾਂ ਪਾਸ ਹੋਰਨਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਨਰਲ ਸੁਬੇਗ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ਗਿਆਨੀ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਆਦਿ ਵੀ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਜਦ ਸੋਚਾਂ ਨੇ ਜਨਰਲ ਸੁਬੇਗ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਪਛਾਣ ਕਰਵਾਈ ਤਾਂ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵਿਚ ਜਨਰਲ ਸੁਬੇਗ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਆਨ ਸ਼ਾਨ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਦਾ ਪਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਕਿਹਾ,

'ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਹਿੱਸਾ ਵਿਰਾ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਆ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਸਤਰਾਂ ਜਾਪ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਸਹੀ ਮੰਜਲ ਨਜ਼ਰੀ ਪੈ ਗਈ ਹੋਵੇ ਤੇ ਠੀਕ ਰਾਹ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਮੈਂ ਹਿੰਦੂਸਤਾਨ ਦੀ ਖਾਤਰ ਕਈ ਲੜਾਈਆਂ ਲੜੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਜੋ ਮਾਨਸਿਕ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਤੇ ਬਲ ਮੈਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਖੇਤਰ 'ਚ ਨਸੀਬ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਸ਼ਸਾਰਕ ਜਲ-ਜਲ ਰੁਖ ਆਦਾਬ ਤੇ ਸੁਖ ਆਰਾਮ ਵਾਲੇ ਅੰਸਵਰਜ ਭਰੇ ਜੀਵਨ 'ਚ' ਕਦੀ ਵੀ ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਮੈਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਦੀ ਰਾਖੀ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਉਚ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਆਨ ਸ਼ਾਨ ਤੇ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਤਾਂ ਕੀ ਸਰਬੋਤਮ ਤੱਕ ਵਾਰ ਦਿਆਂਗਾ। ਮੇਰੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਹੁਣ ਇਹ ਹੀ ਲਖਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਸਦਾ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਤੇ ਆਨ ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਸਭ ਪਾਸੇ ਵਿਚਰੇ ਤੇ ਵਧੇ ਫੁੱਲੇ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਹਸਤੀ ਯੁੱਗਾਂ ਯੁੱਗਾਤਰਾਂ ਤੱਕ ਆਜ਼ਾਦ ਤੇ ਖੁਦ ਮੁਖਤਿਆਰ ਰਹੇ।'

ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਪਤਰਕਾਰ ਸੋਚਾਂ ਦਾ ਇੰਟਰਵਿਊ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਫਾਰਗ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਜਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘ ਤੇ ਫੰਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨ ਬੜੇ ਹੀ ਜੋਸ਼ ਜਜ਼ਬੇ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਆਪੋ ਆਪਣੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਜਾਰੀ ਰੱਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਗਪਗ ਸਭ ਸਿੰਘ ਹਥਿਆਰ ਬੰਦ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਧਰ ਉਧਰ ਘੁੰਮ ਫਿਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਪਰਲੀ ਮੰਜਲ ਉੱਪਰ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਉੱਚੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ

ਉੱਤੇ ਪੰਜੀਸ਼ਨਾਂ ਮੱਲੀ ਬੈਠੇ ਫੰਜੀਆਂ ਵਲ ਸ਼ਿਸਤਾਂ ਬੰਨ੍ਹ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਵੇਖ ਰਹੇ ਸਨ।

ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਇਸ ਮੰਜ ਤੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅੰਤਰ ਕਰਨ ਅੰਦਰ ਮਚਲ ਰਹੇ ਸੁਝਾਹੂ ਜਜ਼ਬਾਤ ਤੇ ਵਲਵਲਿਆਂ ਤੋਂ ਇਸਤਰਾਂ ਭਾਸ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਉੱਪਰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਹਾਸਲ ਫੰਜੀਆਂ, ਉਸਦੀਆਂ ਛਾਉਣੀਆਂ ਉਸਦੇ ਟੈਂਕਾਂ, ਜੰਗੀ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਖਤਰਨਾਕ ਕਿਸਮ ਦੇ ਬੰਬਾਰਾਂ ਤੇ ਤੋਪ ਖਾਨਿਆਂ ਭਿਆਨਕ ਕਿਸਮ ਦੇ ਬੰਬ ਗੋਲਿਆਂ ਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਬੇਇਤਹਾ ਅਸਲੇ ਦੇ ਭੰਡਾਰਾਂ ਤੇ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਰੀ ਬਹਿਰੀ ਅਤੇ ਹਵਾਈ ਫੰਜ ਦੇ ਭਾਰੀ ਲਸ਼ਕਰਾਂ ਬੇਤਿਆਂ ਤੇ ਕਾਫਲਿਆਂ ਦਾ ਰੋਤੀ ਮਾਤਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੀ ਕੋਈ ਡਰ ਭੈ ਜਾਂ ਵਿਸਵਾਸ ਅੰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

19.

3 ਜੂਨ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਵਿਚ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 9 ਵਜੇ ਰਾਤ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 36 ਘੰਟੇ ਦਾ ਕਰਫੋਉ ਲਗ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਖਬਰਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਕਰਫੋਉ ਦੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਅੰਦਰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਬੰਦ ਇਥੇ ਤੱਕ ਕਿ ਬੈਲ ਗਡੀਆਂ ਤੇ ਸਾਈਕਲਾਂ ਤੱਕ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਉੱਪਰ ਵੀ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਭੈਰੋਂ ਦੱਤ ਪਾਂਡੇ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਸਿਪ੍ਰ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਭੇਜ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਐਲਾਨ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਅਤੇ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਜਰਨਲ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਿਆਲ ਨੂੰ ਗਵਰਨਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਲਾਹਕਾਰ ਵਜੋਂ ਬਾਕਾਇਦਾ ਚਾਰਜ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਅਖਬਾਰਾਂ 'ਤੇ ਸੈਂਸਰ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਫੌਜੀ ਤੇ ਨੀਮ ਫੌਜੀ ਫੋਰਸਿਜ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਐਲਾਨ ਜਾਂ ਉਪਰੇਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਛਾਪਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਬਰਾਂ ਦੇ ਆਉਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ ਇਹ ਅਫਵਾਹ ਤੇ ਚਰਚਾ ਆਮ ਸੀ ਕਿ ਅੱਜ ਰਾਤ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਹਮਲਾ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਚੱਕ ਘੰਟਾ ਘਰ, ਖ਼ੁਸ਼ਮ ਬੂਟਾ ਮਾਰਕੀਟ ਕੰਤਵਾਲੀ ਜਲਿਆਂ ਵਾਲੇ ਬਾਗ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ, ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਉੱਚੀਆਂ ਉੱਚੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਅੱਡਿਆਂ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਦੇ ਮੰਗਚਿਆਂ ਅਤੇ ਚੱਕ ਪਤਾਰਾ ਦਾਸ, ਚੱਕ ਬਾਬਾ ਅਟਲ ਸਾਹਿਬ, ਛੱਤੀ ਖੁਹੀ, ਆਟਾ ਮੰਡੀ, ਲਛਮਨ ਸਰ ਚੌਂਕ ਝੂਠਾ ਬਜ਼ਾਰ, ਪਰਤਾਪ ਬਾਜ਼ਾਰ ਤੇ ਕਟੜਾ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਆਦਿ ਸਭ ਪਾਸੇ ਫੌਜ ਨੇ ਮੁਕੰਮਲ ਤੌਰ ਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਸੰਭਾਲ ਲਿਆ ਸੀ।

ਅਸਲ ਵਿਚ 3 ਜੂਨ ਦਾ ਇਹ ਦਿਨ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਉੱਪਰ ਸਭ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਮਾਰੂ ਵਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਉਸਾਰੇ ਗਏ ਤੇ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜੋਗੀ ਪੰਤਾ ਤੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਜੋਂ ਸਾਬਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦਿਨ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਪਿੰਜਰਾ ਬੰਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਮਜ਼ਬੂਰ ਲਾਚਾਰ ਤੇ ਕੰਦੀ ਬਣਾਕੇ ਰੱਖ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਪੂਰੇ ਜੋਰਾਂ 'ਤੇ ਸਨ।

ਗੱਲ ਕੀ ਕਿ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਸਭ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਮੁਕੰਮਲ ਤੌਰ ਉੱਪਰ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਕਰ ਦੇਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਆਵਾਜਾਈ ਦੇ ਸਭ ਸਾਧਨ ਵਸੀਲੇ ਠੱਪ ਕਰਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਸਭ ਗੰਭੀਰ ਸਰਕਾਰੀ ਅਰਥਾਤ ਗੰਭੀਰ ਫੌਜੀ ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਨੀਮ ਫੌਜੀ ਅਥਵਾ ਸਿਵਲ ਸੰਚਾਰ ਸਾਧਨ

ਕੱਟ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਉਡਾਨਾਂ ਉੱਪਰ ਵੀ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਈ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਵਿਚੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਮੁਕੰਮਲ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਵਿਦੇਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਉੱਪਰ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਈ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਅਟਾਰੀ ਬਾਡਰ ਦੀ ਚੌਂਕ ਪੱਸਟ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣ ਤੇ ਵਾਘਾ ਬਾਰਡਰ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਅਖਬਾਰਾਂ ਉੱਪਰ ਸੈਂਸਰ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੀ ਅਸ਼ਾਇਤ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਸੂਬਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਪਬਲਿਸ਼ਡ ਮੈਟਰ ਦੀ ਆਮਦ ਉੱਪਰ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਸਭ ਪ੍ਰਬੰਧ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰ ਲਏ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਬਾਕਾਇਦਾ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਅੰਦਰ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਭ ਪਾਸੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਪੱਧਰ, ਤੇ ਮਿਲਟਰੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਉੱਪਰ ਵੀ ਇਹ ਸਭ ਕਾਨੂੰਨ ਤੇ ਹੁਕਮ ਬਰਾਬਰ ਲਾਗੂ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਸਭ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਵੀ ਫੌਜ ਦੀ ਸ਼ਖਤ ਨਗਰਾਨੀ ਵਿਚ ਸਨ। ਪਾਕ ਭਾਰਤ ਬਾਰਡਰ ਸਮੁੱਚੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸ਼ੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਲਗਦੀਆਂ ਸਭ ਭਾਰਤੀ ਹੱਦਾਂ ਵੀ ਮੁਕੰਮਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫੌਜੀ ਕਮਾਡ ਹੇਠ ਦੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਸਭ ਕਾਰਵਾਈ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਜੋਗੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪਰਵਾਨਾ ਚੜ੍ਹਾਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਚੌਪਾ ਚੌਪਾ ਪਰਤੀ ਨੂੰ ਫੌਜੀ ਬੂਟਾ, ਜੀਪਾ, ਬਖਤਰ ਬੰਦ ਗੱਡੀਆਂ ਤੇ ਟੈਂਕਾਂ ਆਦਿ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਦਰਤ ਦੇਣ ਦੇ ਹਿਦ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਸੁਪਰੇ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪਿਛਲੇ ਛੱਤੀ ਸੌਤੀ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਰੁਧ ਘਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਭਿਆਨਕ ਨੀਤੀਆਂ ਤੇ ਸਾਜਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਇਕ ਫੈਸਲਾ ਕੁੰਨ ਨੀਤੀ, ਫੈਸਲੇ ਤੇ ਯੋਜਨਾ ਅਤੇ ਫੌਜੀ ਮਨਸੂਬਾ ਬੰਦੀ ਤੇ ਰਿਕਮਤਅਮਲੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਫੌਜ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਲਿਆਂਦਾ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫੌਜੀ ਛਾਉਣੀ ਵਿਚ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘ ਇਸ ਗੱਲ ਲਈ ਪੂਰੀ ਪੂਰੀ ਤਿਆਰੀ ਤੇ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਸਨ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਹਿਦ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀ ਫੌਜ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਹਮ ਸਾਹਮਣੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੇ ਦੇ ਹੱਥ ਕਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਰਾਤ ਕਾਫੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸੁੱਖ ਆਸਨ ਲਈ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਪਾਲਕੀ ਲਿਆਉਣ ਤੇ ਪਾਲਕੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹਾਜਰੀ ਭਰਨ ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਮਰਯਾਦਾ ਪੂਰਵਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤੋਂ ਫਾਰਗ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਅਜੇ ਵੀ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਆਪਣੇ ਰਹਾਇਸ਼ੀ ਕਮਰੇ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਵਡੇ ਹਾਲ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਨ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਸ ਪਾਸ ਬੈਠੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਤੋਂ ਇੰਜ ਲਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਅੱਜ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਖੁਲ ਕੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਲੱਭਦੇ ਹੋਣ।

ਸੰਤ ਬੜੇ ਹੀ ਸ਼ਾਵ, ਸਿੱਧੇ ਸਪਸ਼ਟ ਸਬਦਾਂ ਵਿਚ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ, 'ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੇ ਜੇ ਅੱਜੇ ਵੀ

ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਰਾਜ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖ ਕਰਨ ਦਾ ਰਾਹ ਨਾ ਮੰਲਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਪੰਥ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਹਸਤੀ ਤੇ ਸਿਖ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਬੰਨਿਆਂ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਹੀ ਖਤਰਾ ਸਮਝਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਪਾਸ 1947 ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਗੁਰਧਾਮ ਹੀ ਧਰਮ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਬਲਵਾਨ ਸਾਧਨ ਵਸੀਲਾ ਰਹਿ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਧਾਮਾਂ 'ਚੋਂ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਲੀ ਬੈਠੀ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਇਹ ਅਨੁਭਵ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਹਿੰਦੂ-ਰਾਜ ਤੇ ਸਮਾਜ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ ਮੰਨਣ ਲਈ ਹੀ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਉਹ ਪੰਥ ਦਾ ਤੇ ਗੁਰੂਪਰੰਪਰਾ ਦਾ ਭਲਾ ਕਿਵੇਂ ਚਿਤਵ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੋਪੀਆਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਖਤਰਨਾਕ ਤੇ ਗੁੰਬਲਦਾਰ ਚਾਲਾਂ ਨੀਤੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਪੰਥ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਹੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਣ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਬਾਰੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਸਲ ਇਰਾਦੇ ਕੀ ਹਨ? ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਪੰਥ ਦਾ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਤੇ ਚਾਲਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਕੇ ਪੰਥਕ ਰਤੋਸ਼ੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟਿਆ ਹੀ ਨਾ ਰਿਹਾ ਸਗੋਂ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਤੇ ਆਪਣਿਆਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਖਲੋਤਾ ਰਿਹਾ। ਜਿੰਨਾਂ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇ ਇਰਾਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਸੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਕਮਜ਼ੋਰ ਤੇ ਸਵਾਰਥੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਨਸ਼ਾਨੇ ਪ੍ਰਤੀ ਸਪਸ਼ਟ ਸੰਜੀਦਾ ਤੇ ਦ੍ਰਿੜ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕੌਮ ਨੂੰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਘੱਲਾਂ ਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਰਾਹ ਉੱਪਰ ਪਾਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਕਦੇ ਪਿਲੇ ਤੇ ਅਰਥ-ਹੀਨ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਗੋਡੇ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਆਪ ਵੀ ਮਰਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਪੰਥ ਨੂੰ ਵੀ ਕਰਾਰੀ ਮਾਰ ਪਵਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਪੰਥ ਉੱਪਰ ਛਾਏ ਹੋਏ ਕਮਜ਼ੋਰ ਤੇ ਖੁਦਗਰਜ਼ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਤੇ ਗਦਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਇਕ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਇਸ ਦੁਬਧਾ ਤੇ ਭਲੇ ਵਿਚ ਪਾ ਛਡਿਆ ਕਿ 'ਸਿੱਖ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ ਹਨ ਕਿ ਨਹੀਂ?'

ਅਜ ਵੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਹਕੂਮਰਾਨਾਂ ਤੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਜਦ ਸਿੱਖਾਂ ਬਾਰੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੁਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਕੋਈ ਮੰਦ ਭਾਸ਼ਾ ਬੋਲਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਖੁਲ੍ਹੇ ਅਮ ਸਿੱਖ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਜਦ ਸਿੱਖ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਗੱਲ ਕਰਦੇ, ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਂਦੇ ਜਾਂ ਅੰਦਰਲੇ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਲੋਂ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਇਹ ਰਾਗ ਅਲਾਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਤਾਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਹੀ ਇਕ ਭਾਗ ਹਨ ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਖਰੇ ਹੱਕ ਕਿਵੇਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ?'

'ਜੇ ਕਿਸੇ ਜੋਗ ਯੁੱਧ ਦੇ ਸਮੇਂ ਛਾਤੀ ਵਿਚ ਗੱਲੀ ਖਾਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਇਕ ਕੌਮ ਤੇ ਵੱਖਰੇ ਧਰਮ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉੱਭਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੋਤ ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਕਰਕੇ ਵਡਿਆਇਆ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਗਗਨ ਦਮਾਮਾ ਬਾਜਦਿ..... ਜੇ ਤਉ ਪ੍ਰੇਮ ਖੋਲਣ ਕਾ ਚਾਉ..... ਦੋਹ ਸਿਵਾ ਬਹ ਮਹਿ ਇਉਂ..... ਰੋਡੀਓ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਤੇ ਟੈਲੀਵੀਯਨ ਸੈਂਟਰਾਂ ਤੋਂ ਗੂੰਜਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਬੋਲੇ ਸੇ ਨਿਹਾਲ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਦੇ ਜੋਕਾਰੇ ਛੱਡੇ ਤੇ ਗੂੰਜਾਏ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।

ਚਾਡੀ ਸਿੰਘ, ਕਵੀਸ਼ਰਾਂ ਤੇ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਾਰਾਂ ਗਾਉਣ ਤੇ ਸਿੱਖ ਇਤਹਾਸ ਦੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਬਾਰੇ ਉਚੇਚੇ ਲੰਕਚਰ ਦੇਣ ਲਈ ਸਦੇ ਪੱਤਰ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ,

ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਤੇ ਇਸਦੇ ਵਲੱਖਣ, ਪੰਥਕ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਪਰਗਟਾਉਣ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ ਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਡਰਾਮਿਆਂ ਦਾ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਜੋਗ ਯੁੱਧ ਦਾ ਤੇ ਸੰਕਟ ਦਾ ਸਮਾਂ ਲੱਖ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਫੌਜੀ ਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸਿਰ ਲੱਖੇ ਲਵਾ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਸ ਤੋਂ ਝੱਟ ਹੀ ਪਿਛੋਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਉਸਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਹਿੰਦੂ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਵਲਖਣਤਾ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਹਸਤੀ ਤੇ ਇਸਦੇ ਕੌਮੀ ਨਿਆਰੇ ਪਣ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਵਿੱਸਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਸਗੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਆਪਣੇ ਲਈ ਤੇ ਹਿੰਦੂਸਤਾਨ ਲਈ ਇਕ ਵੱਡਾ ਖਤਰਾ ਭਾਸ਼ਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ, ਸੇਵਾਵਾਂ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਜਿੱਤਾਂ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਜਿੱਤ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਰਚਾਇਆ ਤੇ ਵਡਿਆਇਆ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਵੇਲਾ ਲੰਘਨ ਪਿਛੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਉੱਪਰ ਦੁੱਖ ਕਸ਼ਟ ਤੇ ਮੌਤ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਅਤੇ ਬਰਫੀਲੀਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ ਤੇ ਘਣੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਜਾਨ ਹੁਲ ਕੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਹਾਦਰ ਸਿੱਖ ਫੌਜੀਆਂ ਦਾ ਹਰ ਮਹਾਨ ਕਾਰਨਾਮਾ ਸਭ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਵਿਰਸਾ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਸਿੱਖ, ਇਸੇ ਲਈ ਮੈਂ ਕਈ ਵਾਰ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਅਤੇ ਜਥੇ ਤੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਪਾਸ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹਿ ਚੁਕਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪੁਰਾਤਨ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਜਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਕਾਲੇ ਚੌਰ ਦਾ ਨਾ ਦਿਤਾ ਸੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਸੇ ਨੂੰ ਅੰਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦੂਸਰੇ ਧਰਮਾਂ ਮੱਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਈਰਖਾਲੂ ਰੁਚੀਆਂ ਤੇ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਮੰਨੋ ਤਾਂ ਪਿਛੋਂ ਜਿਹੇ ਇਕ ਸਿੱਖ ਵੱਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕਹੀ ਗਈ ਇਹ ਗੱਲ ਹੋਰ ਵੀ ਠੀਕ ਲੱਗੀ ਸੀ ਕਿ 'ਹਿੰਦੂ ਦਾ ਦੂਸਰਾ ਨਾਂ ਸ਼ੇਤਾਨ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਸ਼ੇਤਾਨ ਦਾ ਵੀ ਸ਼ੇਤਾਨ ਹੈ।' ਉਸ ਸਿੱਖ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨੁੱਖ ਅਜੇ ਸ਼ੇਤਾਨ ਦੀ ਮਾਰ ਤੋਂ ਤਾਂ ਬਚ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਕੌਮ, ਕਬੀਲਾ ਜਾਂ ਧਰਮ ਮੱਤ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ੇਤਾਨਾਂ ਦੀ ਨੀਤੀ ਤੇ ਸਾਜਿਸ਼ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਬਚਣਾ ਬੜਾ ਕਠਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਵੀ ਹੁਣ ਤਜਰਬੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਹ ਅਨੁਭਵ ਬਣਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਇਹ ਕਥਣ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਬਚਾ ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖ ਕਰ ਲੈਣ ਵਿਚ ਹੀ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੋਪੀ ਵਾਲੇ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਲਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪੁੱਛ ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰਾ ਨਹੀਂ ਸਨ ਸਮਝਦੇ ਤੇ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ ਨਹੀਂ ਸਨ ਮੰਨਦੇ ਤਾਂ ਫਿਰ 1947 ਤੋਂ ਅਰਥਾਤ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਤਕਸੀਮ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਭ ਫੈਸਲੇ ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਿਮ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਤਿੰਨ ਪਿਰੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਪਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹਦੇ ਰਹੇ? ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸਭ ਜ਼ਮਾਵਾਰ ਹਿੰਦੂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਕਿਉਂ ਦਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਉਤਰ-ਪੱਛਮੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਧਾਰਮਕ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਖੇਤਰ ਅੰਦਰ ਅੱਜੇ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਹ ਪੂਰਨ ਤੌਰ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਨਿੱਘ ਮਾਨ ਸਕਣਗੇ।

ਭਾਰਤ ਦੀ ਵੰਡ ਵੇਲੇ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਰਾਜ ਭਾਗ ਦੇਣ ਨੂੰ

ਤਿਆਰ ਬੈਠੀ ਸੀ, ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵਖਾਈ ਗਈ ਮੁਰਖਤਾ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗੰਦਾਗੀ ਕਾਰਨ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਤੇ ਕਾਇਮ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਅੱਜ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕ ਵੱਖਰਾ ਆਜ਼ਾਦ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ। ਜੇ ਇਹ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ ਨਹੀਂ ਸਨ ਸਮਝਦੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਝੱਟ ਹੀ ਪਿਛੋਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਉਣ ਤੇ ਇਸਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਜਰਾਇਮ ਪੇਸ਼ ਕਿਉਂ ਗਰਦਾਨਿਆ ਸੀ? ਇਹ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉੱਤਰ ਪੱਛਮ ਭਾਰਤ ਦੇ ਅਰਥਾਤ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਜਰਾਇਮ ਹਨ। ਜੇ ਸਿੱਖ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਹੀ ਇਕ ਧਾਰਮਿਕ ਸਾਖ ਹਨ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਹ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਅਤਵਾਦੀ ਹਨ। ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਅੰਦਰ ਲਗਾਤਾਰ ਤੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਢੰਡੋਰਾ ਕਿਉਂ ਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਅਤਵਾਦੀ ਹਨ?

ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਰ ਭਿਆਨਕ ਗੱਲ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜ ਹਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅਤਵਾਦੀ ਦਿੱਸ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਪ੍ਰਤੀ ਬੜੇ ਹੀ ਮਾਰੂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸਭ ਧਾਰਮਿਕ ਰਾਜਸ਼ੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਬੜੀਆਂ ਹੀ ਬੰਬੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਸਮਾਜ ਦੀ ਛਹਿ ਤੇ ਬਲਬੱਤੇ ਉੱਪਰ ਹਿੰਦੂਵਾਦੀ ਸਿੱਖ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤਾਕਤਾਂ ਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸੁਪਰਦਾਵਾਂ ਨੇ ਕਈ ਪਰਕਾਰ ਦੇ ਰੂਪਾਂ ਭੇਜਾਂ ਵਿਚ ਪੱਥਰ ਹਸਤੀ ਵਿਚਲੀ ਏਕਤਾ ਦੀ ਤੰਦ ਤੇ ਸਾਝ ਨੂੰ ਤੰਤਣ ਲਈ ਕਈ ਪਰਕਾਰ ਦੇ ਹਰਬੇ ਵਸੀਲੇ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਰਖੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਡੰਬਰ ਰਚਾ ਛੱਡੇ ਹਨ। ਇਹ ਗੱਲ ਅੱਜ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਵੀ ਲੁਕੀ ਛਿਪੀ ਹੋਈ ਨਹੀਂ ਕਿ ਨਰਕਧਾਰੀਆਂ (ਅਖਾਉਤੀ ਨਰਕਾਰੀਆਂ), ਦਰਸ਼ਨ ਦਾਸੀਆਂ ਤੇ ਰਾਧਾਸਵਾਮੀਆਂ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੀ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋਰ ਸੁਪਰਦਾਵਾਂ ਨੂੰ, ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਅੰਦਰ ਤਰੇਤ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਤੇ ਇਸਦੀ ਇਕੱਤਾ ਨੂੰ ਚੋਟ ਮਾਰਨ ਅਰਥਾਤ ਢਾਹ ਲਾਉਣ ਲਈ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਗੱਦ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਮਿਲਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਵੀ ਮਿਲਦੀ ਰਹੇਗੀ।

‘ਸਿੱਖ, ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਛੱਤੀ ਸੈਂਤੀ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਬੰਬੀ ਗੁਲਾਮੀ ਝਲ ਲਈ ਹੈ ਸਾਥੋਂ ਹੁਣ ਹੋਰ ਗੁਲਾਮੀ ਨਹੀਂ ਜਰੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਜਰਾਗੇ ਹੁਣ ਤਾਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਦਸ਼ਟਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਲਾਹੁਟੇ ਪੈਣਗੇ ਉਨੇ ਹੀ ਸਿਰ ਲਾਹਵਾਰੇ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਸਿਰ ਦੇਣੇ ਪੈਣਗੇ ਉਨੇ ਹੀ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਹੁਣ ਕੋਈ ਭਲੇਖਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਮਲਕਾ ਇਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਭਵਨ ਉੱਪਰ ਸਿੰਧੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਵਰ੍ਹਾ ਕੇ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਰਾਹ ਸੋਕਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਜੇ ਇਹ ਟੋਪੀ ਵਾਲੇ ਹੁਣ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਰਾਹ ਉੱਪਰ ਕਮਰ ਕਸਾ ਕਰਕੇ ਚਲਣ ਲਈ ਵੇਗਾਰ ਹੀ ਚੁੱਕੇ ਨੇ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਵੇਗਾਰ ਕਬੂਲ ਹੈ ਤੇ ਸਾਡਾ ਹੁਣ ਇਹ ਦ੍ਰਿੜ ਫੈਸਲਾ ਹੈ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਰਸਤੇ ਉੱਪਰ ਹੀ ਚਲਾਂਗੇ। (ਜੋਕਾਰਾ)

ਇਹ ਗੱਲ ਬੜੀ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ਹਰ ਸਿੱਖ ਉੱਪਰ ਸਾਫ਼ ਹੋਣੀ ਬੜੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਕੋਈ ਖੰਭਾਤ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਸੀਂ

ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਸੰਗਾਂ ਦਾ ਨੁਨਾ ਹੀ ਹਥਾਂ ਵਿਚ ਫੜਨਾ ਹੈ। ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਸਮਝ ਕੇ ਲੈਣਾ ਹੈ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਪਿਤਾ ਸਾਹਿਬ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਦੱਸੇ ਹੋਏ ਮਾਰਗ ਉੱਪਰ ਚੱਲ ਕੇ ਲੈਣਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ, ਹੱਕ ਸੱਚ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਰਾਹ ਉੱਪਰ ਤੁਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਚੌਕੀਆਂ ਪੀਸਨੀਆਂ ਪਈਆਂ, ਦੁਖ ਤਸੀਹੇ ਝੱਲਨੇ ਪਏ, ਦੇਗਾਂ 'ਚ ਉਬਲਨਾ ਪਿਆ, ਤੰਤੀਆਂ ਤਵੀਆਂ 'ਤੇ ਬੈਠਣਾ ਪਿਆ, ਬੰਦ ਬੰਦ ਕਟਵਾਉਣੇ ਪਏ, ਖੋਪਰੀਆਂ ਲਹਾਉਣੀਆਂ ਪਈਆਂ ਅਤੇ ਸਰਬੱਸ ਤੱਕ ਤੇ ਸਰਬਤਵ ਤੱਕ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਪਰ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਲੈ ਕੇ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਇਹ ਅਜੀਮ ਤੇ ਚਮਤਕਾਰੀ ਕਾਰਨਾਮੇ ਸਾਡਾ ਇਤਹਾਸ ਵੀ ਏ ਤੇ ਵਿਰਸਾ ਵੀ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਇਸ ਇਤਹਾਸ ਤੇ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਆਨ ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਜੀਉਂਦਿਆਂ ਰੱਖਾਂਗੇ ਤੇ ਸਗੋਂ ਇਸਦੀਆਂ ਪੇਂਤਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਰਵਾਇਤਾਂ ਨਾਲ ਹੋਰ ਗੁਹਿਤੀਆਂ ਕਰਾਂਗੇ। ਹੱਕ ਸੱਚ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਤੁਰਨਾ ਤੇ ਰਾਜ ਭਾਗ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਮਾਨਣਾ ਤੇ ਗੁਰ ਸਿਧਾਂਤ ਤੇ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਆਦਰਸ਼ ਤੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਰਵਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਜ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਬੈਲ ਬਾਲੇ ਨੂੰ ਬਲਵਾਨ ਤੇ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਕਾਰਜ ਖੇਤਰ ਦਾ ਇਕ ਅਟੁੱਟ ਤੇ ਅਤੀ ਅਵਸ਼ਕ ਅੰਗ ਹੈ। ਇਕ ਗੱਲ ਹੋਰ ਪੱਕੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਥਾਈ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੱਲੇ ਬੰਨ੍ਹ ਛੱਡ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਅਜ ਤੱਕ ਘੱਲਾਂ ਤੇ ਜੰਗਾਂ-ਯੁੱਧਾਂ ਦੇ ਰਸਤੇ ਉੱਪਰ ਚਲਦਾ ਹੋਇਆ ਕਦੀ ਵੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਇਸਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਦੋਂ ਹੀ ਸੋਟਾਂ ਵਜਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਤੇ ਮਾਰਾਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਜਦੋਂ ਇਹ 'ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ' ਦੇ ਸ਼ਿਕਲਪ ਤੇ ਅਸੇ ਉਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਤੀ ਅਨਗਹਿਲੀ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਅਵੇਸਲਾ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਿੱਖ, ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਇਸ ਅਨਗਹਿਲੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਅੰਦਰ ਕੰਮਜ਼ੋਰ ਸਵਾਰਥੀ ਤੇ ਗਦਾਰ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਅੱਗੇ ਆਉਂਦੀ ਰਹੀ ਤੇ ਛਾਈ ਰਹਿੰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਅੱਤ ਅੰਸੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਜੱਫਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਕੇ ਪੰਥ ਨੂੰ ਅਸਲ ਮੰਜਲ ਦੇ ਰਸਤੇ ਉੱਪਰ ਪਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕੁਰਾਹੇ ਪਾਉਂਦੀ ਤੇ ਖੋਜਲ ਖਵਾਰ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਿਸਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਜਿਥੇ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤਾਕਤਾਂ ਤੇ ਧਿਰਾਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਈਆਂ ਰਹੀਆਂ ਉਥੇ ਪੰਥ ਨੂੰ ਧਰਮ ਸਮਾਜ ਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪੈਰ ਪੈਰ ਉੱਪਰ ਠੋਡੇ ਖਾਣੇ ਪੈਂਦੇ ਰਹੇ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਬੰਗੀ ਘੱਲਾਂ ਸਿੰਘਰਸਾਂ ਦੇ ਮਾਰਗ ਉੱਪਰ ਚਲਦੇ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਹੱਥ ਬੁਨਿਆਦੀ ਹੱਕਾਂ, ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਤੇ ਖਾਲੀ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਰਹੇ।

‘ਅਸੀਂ ਜਦੋਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇਕ ਗੱਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਹਿੰਦੂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਧਾਰਮਿਕ ਹੱਕਾਂ, ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਤੇ ਆਪਣੇ ਧਾਰਮਿਕ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਘੰਟੇ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਜੇਹਲ ਕੋਟਣ ਦੀ ਲੋੜ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਕਿਉਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਬੈਠਿਆਂ ਬਠਾਇਆਂ ਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੂਸਤਾਨ ਉੱਪਰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਰਾਜ ਭਾਗ ਕਾਇਮ ਹੈ ਤੇ ਗਲਬਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹਰ ਸੂਬੇ ਤੇ ਰਾਜ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿਚ ਵੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਹੀ ਮੁਕੰਮਲ ਸਰਦਾਰੀ ਕਾਇਮ ਏ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਆਰਥਕ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਤੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਵੀ ਕਦੀ ਕੋਈ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਇਸਨੇ ਤਾਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਿਮਿਆਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅਤੇ ਆਰਥਕ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਕਦੀ ਹੱਕਾਂ ਤੱਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਭਰਿਆ ਸਗੋਂ ਇਹ ਤਾਂ

ਐਲਾਨੀਆਂ ਤੌਰ ਉੱਪਰ ਤਨੇ ਮਨੇ ਜੋਰ ਲਗਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਰਧੀਆਂ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੀ ਹੀ ਖੋਲੀ ਬੋਲਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹਿੰਦੂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਮਹਿਨਤ ਤੋਂ ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ ਨੂੰ ਲੋਟ ਪੁੱਟ ਕੇ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਰਥਕਤਾ ਨੂੰ ਚੁੰਡ ਚੋਟ ਕੇ ਤੇ ਇਸ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਸਭ ਪਰਕਾਰ ਦੇ ਸੁਖ ਸਾਧਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਕਮਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਤੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਵਿਰੋਧੀ ਤੇ ਵੈਰੀ ਬਣਿਆ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਪ੍ਰਤੀ ਜੋ ਈਰਖਾ ਤੇ ਮੋਦ ਭਾਵਨਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਹੋ ਉਸ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਸਭ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਜਾਣਦੇ ਹੋ।

ਅੱਜ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਭਰ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਆਗੂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਰੋਲਾ ਪਾ ਰਹੇ ਤੇ ਵਾਵੇਲਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹਿੰਦੂ ਮਾਸੂਮ ਹੈ, ਬੇਜ਼ਬਾਨ ਤੇ ਔਤਵਾਦੀ (ਜੁਝਾਰੂ) ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਮਜ਼ਬੂਰ ਲਾਚਾਰ ਤੇ ਬੇਭਰਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਹਿੰਦੂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਦਾ ਜੰਮ-ਪਲ ਹੋ ਕੇ ਅਤੇ ਇਸ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਹੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਖ ਸਾਧਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਵੀ-ਇਥੋਂ ਦੀ ਧਰਤੀ, ਬੋਲੀ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਅੰਦਰੋਂ ਵੈਰੀ ਬਣਿਆ ਬੈਠਾ ਹੈ ਤੇ ਐਲਾਨੀਆਂ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੈਰ ਕਮਾਉਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਰ ਲਾਚਾਰ ਮਾਸੂਮ ਤੇ ਬੇਜ਼ਬਾਨ ਕਿਵੇਂ ਕਿਹਾ ਤੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਅੱਜ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਲਉ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਨ ਦੇ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸੋਕੜੇ ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਸੁਖ ਸਾਧਨ, ਸਹੂਲਤਾਂ ਤੇ ਵਸੀਲੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਏਨੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕਰਕੇ ਵੀ ਦੋ ਫੰਗ ਦੀ ਰੁੱਖੀ ਮਿਸ਼ੀ ਰੋਟੀ ਹੀ ਨਸੀਬ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਵਖਰੀ।

1947 ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨਾਲ ਉਹ ਕਿਹੜੀ ਜਿਆਦਤੀ ਅਤੇ ਕਿਹੜਾ ਅਨਿਆਂ ਤੇ ਜਬਰ ਜੁਲਮ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ, ਆਤਮਾ, ਹਸਤੀ ਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਤੌਰ ਤੱਕ ਨੂੰ ਦਾਗੀ ਨਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ? ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਖੁਹੜੀ ਤੋਂ ਖੁਹੜੀ ਧਾਰਮਕ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਮੰਗ ਪੂਰੀ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਜੇਹਲਾਂ 'ਚ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲਾਠੀਆਂ ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਖਾਣੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕੀ ਕੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਤੇ ਕਿਹੜਾ ਹਰਬਾ ਵਸੀਲਾ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸਿੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਤੇ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਬੇਹੱਦ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜਿੰਨਾਂ ਅਨਿਆਂ ਤੇ ਜਬਰ ਜੁਲਮ ਅਜ ਤੱਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਰਾਜ ਦੌਰਾਨ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਇਸਦੀ ਮਿਸਾਲ ਕਿਧਰੇ ਘੱਟ ਹੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਿੱਕੇ ਤੋਂ ਨਿੱਕਾ ਹੱਕ ਲੋਟ ਲਈ ਵੀ ਵੱਡੀ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰਨੀ ਪਈ ਤੇ ਕੀਮਤ ਅਦਾ ਕਰਨੀ ਪਈ ਹੈ। ਪਰ ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਹੱਕ ਅੱਜ ਵੀ ਜਿਥੇ ਅਪੂਰੇ ਹਨ ਉਥੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਹਸਤੀ ਵੀ ਸਭ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਖਤਰਿਆਂ ਵਿਚ ਘਿਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਉੱਪਰ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਹੋਏ ਜੁਲਮਾਂ ਤੇ ਅਤਿਆਚਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾਸਤਾਨਾਂ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਤੇ ਰਸਾਲੇ ਭਰੇ ਪਏ ਹਨ।

'ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਰਸਾਲਿਆਂ ਦੇ ਰੀਪੋਰਟਰ ਇਥੇ ਆਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮੋਰਚਿਆਂ ਤੇ ਘੱਲਾਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਅੱਖੀਂ ਵੇਖਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਰਸਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਬਾਰੇ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲੜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਘੱਲਾਂ ਤੇ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ

ਰਹੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਛਪ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਜਥਾਨਾਂ ਅੰਦਰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਹੱਥੋਂ ਜਬਰ ਜੁਲਮ ਤੇ ਅਨਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਕਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਸਿੱਖਾਂ ਬਾਰੇ ਫੋਟੋਆਂ ਸਮੇਤ ਵਡੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵੀ ਛਪ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਹੁਣ ਇਹ ਗੱਲ ਲੁਕਵੀਂ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਤੋਂ ਨਜ਼ਾਰਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਧਰਮ, ਸਭਿਆਚਾਰ, ਵਿਰਸੇ ਤੇ ਇਸਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਪੰਥਕ ਹਸਤੀ ਨੂੰ ਜੜ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਉਧੇੜਨ ਲਈ ਖਤਰਨਾਕ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਸਾਜ਼ਸ਼ਾਂ ਘੜੀਆਂ ਤੇ ਤਬਾਹਕੁਨ ਚਾਲਾਂ ਖੇਡੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਲਈ ਸਿੱਖਾਂ, ਹੁਣ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਹੱਥ 'ਚ ਲੈਂਦਾ ਸਾਡਾ ਧਰਮ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂ ਕਿ ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਕੋਲ ਨਾ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਰਾਹ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਇਹ ਅਟੱਲ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਦਿਨ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੇ ਜਥੇਬੰਦਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਰਾਹ ਆਪਣਾ ਲਿਆ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਇਕ ਨਾ ਇਕ ਦਿਨ ਅਵਾਸ ਹੀ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਲਈ ਆਨ, ਸ਼ਾਨ, ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ, ਮਹਾਨ ਜਿੱਤਾਂ ਤੇ ਰਾਜ ਭਾਗ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਸਿੱਧ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿਉਂ ਕਿ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵੱਲੋਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਜਨਮ ਕਾਲ ਤੋਂ ਹੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਰਾਹ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਲਈ ਅਨੰਤ ਕਾਲੀ ਅਰਥਾਤ ਸਦੇਵ ਕਾਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਖਸ਼ਿਆਂ ਬਰਕਤਾਂ ਜਿੱਤਾਂ ਤੇ ਹਕਿਮਤਾਂ ਦੀਆਂ ਦਾਤਾਂ, ਖਜ਼ਾਨੇ ਤੇ ਭੰਡਾਰ ਪਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਰਾਹ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਹਰ ਇਕ ਅਨੁਆਦੀ ਅਰਥਾਤ ਹਰ ਸਿੰਘ-ਸਿੰਘਣੀ ਅਤੇ ਭੁਭੰਗੀ-ਭੁਭੰਗਣ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਪਰ ਪੂਰਨ ਭਰੋਸਾ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਰਾਹ ਦੀਆਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਅਮੁਲ ਹਨ ਤੇ ਸਦਾਬਹਾਰ ਹਨ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਸਿੱਖਾਂ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਉੱਪਰ ਮਨੋ ਚਿਤੋਂ ਤੇ ਕਰਮ ਪੱਖੋਂ ਆਪਣਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਾਇਮ ਰੱਖੇਗੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਤੁਹਾਡੇ ਕਦਮ ਜਿੱਤਾਂ, ਕਾਮਯਾਬੀਆਂ, ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਖੇਡੀਆਂ ਅਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ, ਮਾਨ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਤੇ ਫਤਹਿ ਦੀ ਮੰਜਲ ਵਲ ਵਧਦੇ ਰਹਿਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਉਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਮੋਹਰ ਸਦਕਾ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵੱਲੋਂ ਜਿਸ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਉਸਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਲਾਹੀ ਰੂਪ ਦੀ ਮਾਲਕ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨ ਹੈ, ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਪਾਪੀਆਂ ਦਾ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਧਰਮ, ਨੇਕੀ, ਸਚਿਆਈ, ਮਾਨਵਤਾ ਦੀ ਕਲਿਆਣ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰ ਸਦਾਚਾਰਕ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਸੰਚਾਰ ਤੇ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ।

'ਸਿੱਖਾਂ, ਜਿਸਤਰਾਂ ਗਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਸੁਖਾਵਾਂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਉਸ 'ਚੋਂ ਕੇਡੇਦਾਰ ਝੜਾਂ-ਬੂਟਾਂ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਕੱਟਨੀਆਂ ਵੱਢਨੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਤੇ ਹਰ ਪਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਰੋਕਾਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਦੂਰ ਕਰਨੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਰਮ, ਸਮਾਜ ਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਉਤਮ, ਸਚਿਆਰਾ ਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਰੂਪ ਦੇਣ ਲਈ ਦੁਸ਼ਟਾਂ, ਪਾਪੀਆਂ, ਸਵਾਰਥ ਦੇ ਭੁੱਖਿਆਂ ਵਿਭਚਾਰੀਆਂ ਤੇ ਗਦਾਰਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਕਟਨੇ ਵੱਢਨੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਸਤਰਾਂ ਗੰਦ ਨੂੰ ਹੂੰਝਿਆ ਬਿਨਾਂ ਵਾਤਾਵਰਨ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਐਨੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸਵਾਰਥੀ ਤੇ ਕੁਕਰਮੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਵਾਇਆ ਕੀਤਿਆਂ ਬਿਨਾਂ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰ ਸੱਚ ਧਰਮ ਤੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਰਬਤ ਦਾ ਭਲਾ ਚਿਤਵਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਇਸ ਮਹਾਨ ਤੇ ਉੱਤਮ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰ ਅਸਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਰਸਤਾ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ

ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੋਣਾ ਇਕ ਲਾਜ਼ਮੀ ਅਮਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਵੱਲ ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਹੀ ਪਵੇਗਾ।

ਸਿੱਖ, ਮੈਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਸਵਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ 'ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਫਿਰ ਤੁਹਾਡੀ ਮੌਤ ਪਿਛੋਂ ਕੀ ਬਣੇਗੀ?' ਮੇਰਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਇਹੋ ਹੀ ਉੱਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਮੈਂ ਸਰੀਰ ਦੇ ਮਰਨ ਨੂੰ ਮੌਤ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ। ਮੇਰੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਦੀ ਮੌਤ ਉਦੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਦੁਸ਼ਮਨ ਤਾਕਤਾਂ ਅਰਥਾਤ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ, ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਤੇ ਬੀਬੀ ਇੰਦਰਾ ਦੀਆਂ ਚਪਲਾਂ ਥੇਲੇ ਦੇ ਕੇ ਇਹ ਕਹਿ ਦੇਵੇ ਕਿ ਸਿੱਖ ਇਕ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਸਨੂੰ ਇਕ ਆਜ਼ਾਦ ਤੇ ਖੁਦ ਮੁਖਤਿਆਰ ਰਾਜ ਭਾਗ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਅਤੇ 'ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ' ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖ ਮਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਹਸਤੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਭੁਲੇਖਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਇਸਦੀ ਹਸਤੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜਾਤ ਉੱਪਰ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ, ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਹਸਤੀ ਦਾ ਅਸਲ ਸਰੋਤ ਦਸਾਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਦੀ ਜੋਤ ਸਰੂਪ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਆਪ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਸਰੂਪ ਅਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਸੱਚ ਤੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਕਾਰਨ ਅਮਰ, ਅਜਰ ਤੇ ਅਟੱਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਹਸਤੀ ਵੀ ਆਪਣੇ ਦੋਵੇਂ ਤੇ ਅਨਾਦੀ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਯੁਗ-ਯੁਗ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਟੱਲ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਲੋੜ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤਕ ਸੱਚ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਤੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਮਲ ਕਰਮ ਵਿਚ ਢਾਲਣ ਦੀ ਹੈ। ਵਿਅਕਤੀ ਤਾਂ ਸੇਵਾ ਦਾ ਪਾਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਬੁਝਤੀ ਕਰ ਜਾਏ ਜਾਂ ਬੁਝਤੀ ਕਰ ਜਾਏ ਇਹ ਉਸਦੀ ਆਪਣੀ ਜਾਤ ਉੱਪਰ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

'ਸਿੱਖ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਦਾਸ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਇਕ ਗੱਲਾਂ ਹੋਰ ਕਰਨੀਆਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਨੇ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਧਿਰ ਜਾਂ ਫਰੀਕ ਬਾਰ ਬਾਰ ਸਮਝਾਉਣ ਤੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹੋਰ ਨਾ ਦੇਵੇ, ਇਨਸਾਫ ਨੂੰ ਤੇ ਸਚਾਈ ਨੂੰ ਨਾ ਗੱਲੋਂ, ਸਗੋਂ ਅੱਗੇ ਉਲਟਾ ਜਬਰ ਕਰ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਇਜ਼ਤ ਦਸਤਾਰ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਸ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਹੱਥ 'ਚ ਨਾ ਲੈਣਾ ਹਰ ਸਿੱਖ ਲਈ ਇਕ ਘੱਟ ਪਾਪ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਕਰਮ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਸੱਚ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਲਈ ਤੇ ਗੁਰੂਘਰ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਜਿੰਨਾ ਅਸਲਾ ਜਿਥੋਂ ਕਿਥੋਂ ਵੀ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਉਹ ਅਸਾਂ ਅੱਖਿਆ ਸੋਖਿਆ ਹੋਕੇ ਵੀ ਇਥੋਂ ਉਧਰ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਵੀ ਜਿਥੋਂ ਕਿਥੋਂ ਹਥਿਆਰ ਤੇ ਅਸਲਾ ਬਾਰੂਦ ਮਿਲੇਗਾ ਉਹ ਜਾਨ ਹੁਲ ਕੇ ਤੇ ਅੱਖਿਆਂ ਸੋਖਿਆ ਹੋਕੇ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਾਂਗੇ।

ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਤੇ ਅੰਕੜਾਂ ਨਾਲ ਅਸਾਂ ਇਹ ਤਿਲਫੁਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਹੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਫੌਜ ਨੇ ਪਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਹ ਇਥੋਂ ਸੁੱਕਿਆ ਵਾਯਸ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗੀ, ਸਗੋਂ ਲਾਸ਼ ਹੀ ਵਾਯਸ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਮੋਹਰ ਚਾਹੀਦੀ ਆ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪਿਆਦਾ ਫੌਜ ਨੂੰ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਜੀਉਂਦਿਆਂ ਜੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਜਮਾਉਣ ਦਿਆਂਗੇ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ

ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਡੇ ਅੱਗ ਸੰਗ ਹਨ। ਹਾਂ, ਸਾਡੀਆਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਫਿਰ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਆਪੇ ਦੁਸ਼ਟ ਤਾਕਤਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠ ਲਏਗਾ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਫੌਜ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਲੜਾਈ ਫਿਰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੇ ਸਥਾਪਤੀ 'ਤੇ ਹੀ ਜਾ ਕੇ ਖਤਮ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਕੇਸਰੀ ਨਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਲਾਲ ਕਿਲੇ ਉੱਪਰ ਅਵਸ਼ ਝੁਲੇਗਾ ਤੇ ਫਿਰ ਯੁੱਗ ਯੁੱਗ ਅਟੱਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਝੁਲਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਸਿੱਖ, ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਮੈਂ ਬਾਰ ਬਾਰ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤਾਂ ਜੋ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਸਿੱਧੇ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਕਿਤੇ ਪੰਥ ਘਾਤਕ ਤੇ ਦੁਸ਼ਟ ਸੁਭਾ ਵਾਲੇ ਆਗੂਆਂ ਵਲੋਂ ਪੰਥ ਨੂੰ ਗੁਮਰਾਹ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਤੁਸਾਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਸਬੰਧੀ ਮੇਰੀ ਇਸ ਬੇਨਤੀ ਤੇ ਮੇਰੇ ਐਲਾਨ ਨੂੰ ਘਰ ਘਰ 'ਹੁੰਦਾਉਣਾ' ਹੋਵੇਗਾ।

ਹੁਣ ਤਾਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਜਥੇ ਬੰਦ ਹੋਣਾ ਪਏਗਾ, ਹਥਿਆਰ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨੇ ਹੋਣਗੇ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਨ ਦੀ ਸੈਣਾ ਤੋਂ ਖੋਹਣੇ ਪੈਣਗੇ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅੱਜੇ ਹਾਲਾਤ ਪੈਦਾ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ ਕਿ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਫੌਜ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਸਭਕਾਂ ਉੱਪਰ ਚਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਵਾਰ ਸੋਚੇ। ਸਿੱਖ, ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਬੜੇ ਖਤਰਨਾਕ ਪੜਾਵਾਂ 'ਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਬੜੇ ਖੁਨਹਿਰੀ ਮੌਕੇ ਮਿਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਦੀ ਇਹ ਮੌਕਾ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਤੁਸਾਂ ਇਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪੂਰਾ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣਾ ਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਫੌਜ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਚੌਪਾ ਚੌਪਾ ਧਰਤੀ ਉੱਪਰ ਟਕਰ ਲੈਣੀ। ਅੰਤਕਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਬਾਂਦਰ ਸੈਣਾ ਨੂੰ ਹੱਦਾਂ ਉੱਪਰ ਰੋਟੀਆਂ ਪਕਾ ਪਕਾ ਕੇ ਤੇ ਲੱਸੀ ਦੀਆਂ ਚਾਟੀਆਂ ਅਤੇ ਮੱਖਣ ਦੇ ਕਟੌਰੇ ਨਹੀਂ ਭੇਜਣੇ, ਸਗੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਾਹੋ ਚਿੰਨੀ ਭੇਜਨੀ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਨਾਸਬ ਸਮੇਂ ਉੱਪਰ ਜਦੋਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਫੌਜ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਡਟ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਂਦਰ ਸੈਣਾ ਦੇ ਸਭ ਅਸਲੇ ਬਾਰੂਦ ਦੇ ਭੰਡਾਰ, ਟੋਕ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਤੋਪਾਂ, ਮਸ਼ੀਨ ਗੋਨਾਂ, ਬਖਤਰ ਬੰਦ ਗੱਡੀਆਂ ਤੇ ਸਭ ਤਰਾਂ ਦਾ ਫੌਜੀ ਮਾਲ ਅਸਥਾਈ ਤੁਹਾਡਾ ਆਪਣਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਕਿਉਂ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਭ ਸਭਕਾਂ, ਰਸਤੇ ਪੁਲ, ਰੇਲਾਂ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਤੁਹਾਡੀ ਸਿੰਧੀ ਮਾਰ ਹੋਣ ਹੋਣਗੀ।

'ਜੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਫੌਜ ਦੇ ਪੈਰ ਇਕ ਵਾਰ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਤੇ ਜਾਂ ਹੋਰ ਪਵਿੱਤਰ ਗੁਰੂਘਰਾਂ ਅੰਦਰ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਤੇ ਨਸ਼ਾਨੇ ਨਾਲ ਪੈ ਜਾਣ ਤਾਂ ਫਿਰ ਤੁਸਾਂ ਉਹ ਪੈਰ ਮੱਕਾ ਮਿਲਣ ਉੱਪਰ (ਜਦੋਂ ਕਦੀ ਵੀ ਮੱਕਾ ਹੱਥ ਲੱਗੇ) ਹਰ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਤੇ ਹਰ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਅਵੱਸ਼ ਵੱਢਨੇ ਹੋਣਗੇ। ਜਿੰਨਾਂ ਹੱਥਾਂ ਵਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਹੋਰ ਗੁਰੂਘਰਾਂ ਉੱਪਰ ਮਸ਼ੀਨ ਗੋਨਾਂ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ, ਤੋਪਾਂ ਗੋਲੀਆਂ ਤੇ ਗੈਰਨੋਡਾਂ ਬੰਬਾਂ ਆਦਿ ਦੀ ਵਰਖਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਉਹ ਹੱਥ ਮੱਢਿਆਂ ਤੋਂ ਰੋਖ ਕੇ ਕੱਟੇ ਹੋਣਗੇ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਦਾਤਾ ਗੁਰੂ ਘਰ ਉੱਪਰ ਮੰਦਭਾਵੀ ਨਜ਼ਰਾਂ ਸੁਟਨ ਉਹਨਾਂ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨੱਚਨ ਤੇ ਕੱਢਨ ਤੋਂ ਸੋਕੋਚ ਨਾ ਕਰਨ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਬਾਂਦਰ ਸੈਣਾ ਜਦੋਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਮਹਾਨ ਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨਾਂ ਉੱਤੇ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਥੇਲੇ ਤਾਂ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਕਿ ਸਮੁੱਚਾ ਹਿੰਦੂ ਸਮਾਜ ਹਲਕ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਅੱਜੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਹਰ ਹਲਕੇ ਕੁੱਝ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਹਰ ਅਨੁਆਈ ਦਾ ਧਰਮ ਹੋਵੇਗਾ।

'ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਤੁਹਾਡੇ ਉੱਪਰ ਉਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਅਖਵਾ ਗੁਰੂਘਰ ਦੀ ਅਪਾਰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ, ਤੁਸਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਕ ਏਡੀ ਵੱਡੀ ਅਜਿਹ ਸੱਤਾ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਹੋ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਜਥੇਬੰਦਕ ਹੱਥ ਦੇ ਵਹਾ ਸਾਹਮਣੇ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦਾ ਜਮਾਵਟਾ ਅੜ ਤਾਂ ਕੀ ਖਲੋ ਤੋਕ ਨਾ ਸਕੇਗਾ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ

ਨੇ ਇਕ ਨਾ ਇਕ ਦਿਨ ਮੱਕਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਫਿਰ ਉਸ ਅਵਸਰ ਨੂੰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੇ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਸੁਨਹਿਰੀ ਮੱਕਾ ਸਮਝਿਓ ਤੇ ਜਾਣਿਓ, ਪਰ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਛਡਿਓ। ਜੀਪਾਂ, ਗੱਡੀਆਂ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਹੋਰ ਜੰਗੀ ਸਾਜ਼ ਸਾਮਾਨ ਬਾਰੇ ਜਿਥੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੇ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ, ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਛਡਿਓ। ਪਰ ਉਸ ਮੌਕੇ ਦੇ ਮਿਲਣ ਤੱਕ ਐਵੇਂ ਹੋਥਾਂ 'ਤੇ ਹੋਥ ਰੱਖ ਕੇ ਵੇਹਲਿਆਂ ਨਹੀਂ ਬੈਠੇ ਰਹਿਣਾ ਸਗੋਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਪਾਪੀਆਂ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਗਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਨ ਦਾ ਰਾਹ ਮੱਲੀ ਰੱਖਣਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮਹਾਨ ਯੋਧੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਤੇ ਸੂਰਬੀਰ ਸਿੰਘਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਪੈਡਾਂ ਉੱਪਰ ਤੁਰੇ ਹੀ ਰਹਿਣਾ। ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਤਾਰਤ ਸਰਕਾਰ, ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਵਾਰੀਆਂ ਦਮਛੱਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਸਾਹ ਨਹੀਂ ਲੈਣ ਦੇਣਾ ਤੇ ਅਮਨ ਚੈਨ ਦੀ ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਸੁਣ ਦੇਣਾ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਯੋਗ ਮੁਨਾਸਬ ਸਮਾ ਆਵੇ ਤੇ ਮੱਕਾ ਹੱਥ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਫਿਰ ਇਕ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰਣ-ਤੋਤੇ ਵਿਚ ਉਤਰ ਆਇਓ। ਉਦੋਂ ਫਿਰ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਤੇ ਹੋਰ ਜਿਥੇ ਜਿਥੇ ਤੱਕ ਤੁਹਾਡਾ ਹੱਥ ਪਵੇ ਤੇ ਜੋਰ ਪਵੇ, ਉਥੇ ਉਥੇ ਤੱਕ ਮੈਦਾਨ ਮੱਲ ਲੈਣਾ ਤੇ ਸਭ ਪਾਸੇ ਫੈਲ ਜਾਣਾ। ਸਿੰਘ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਭ ਪਾਸੇ ਇਸ਼ਤਰਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿਓ ਕਿ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਬਾਦਰ ਸੈਨਾ ਨੂੰ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਖੁਫ਼ਾ, ਝੰਗੀਆਂ, ਝਾਤੀਆਂ, ਬਾਗਾਂ, ਉੱਚੇ ਨੀਵੇਂ ਟਿਲਿਆਂ ਟਿੱਬਿਆਂ ਉਹਲੇ ਅਤੇ ਲੁਕਣ ਵਾਲੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਨਹਿਰਾਂ, ਨਦੀਆਂ ਨਾਲਿਆਂ, ਦਰਿਆਵਾਂ, ਰੇਲਾਂ, ਪੁਲਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਰਾਹ ਪੈਂਡਿਆਂ ਤੇ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਅਡੇ ਟਿਕਾਣੇ ਕਾਲਿਮ ਕਰਨ ਤੇ ਮੋਰਚੇ ਪੁਟਣ ਤੇ ਗੰਡਨ ਦੀ ਜੁਰਅਤ ਤੱਕ ਨਾ ਪਵੇ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਭ ਪਾਸੇ ਅਤੇ ਸਭ ਮਹੱਤਵ ਪੂਰਨ ਥਾਵਾਂ ਉੱਪਰ ਤੁਹਾਡਾ ਜੋਰ ਤੇ ਗਲਬਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਚੋਪਾ ਚੋਪਾ ਧਰਤੀ ਤੁਹਾਡੀ ਨਜ਼ਰ ਤੇ ਮਾਰ ਹੋਣ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਜਿਥੇ ਵੀ ਟਿਕਾਣਾ ਜਾਂ ਸੋਰਚਾ ਮੱਲਣ ਜਾਂ ਜਿਥੇ ਦੀ ਲੰਘਣ ਉਹਨਾਂ ਸਭ ਥਾਵਾਂ ਉੱਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਵਿਛੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਤੇ ਬੇਟੀਆਂ ਉਡਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨਜ਼ਰੀ ਆਉਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਅੱਸੀ ਹਾਲਾਤ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿਓ ਕਿ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇ ਸਭ ਸੰਚਾਰ ਸਾਧਨ ਨਾਕਾਰੇ ਹੋ ਕੇ ਹਰਿ ਜਾਣ। ਆਵਾਜਾਈ ਦੇ ਸਾਧਨ ਵਸੀਲੇ ਠੱਪ ਹੋਕੇ ਤੇ ਬਾਝ ਬਣਕੇ ਰਹਿ ਜਾਣ। ਸਭ ਸਪਲਾਈ ਲਾਈਨਾਂ ਕੱਟੀਆਂ ਜਾਣ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਗ਼ਸਤ ਪਾਣੀ ਤੇ ਅਸਲਾ ਬਾਰੂਦ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਜ਼ਰੀ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਆਵੇ। ਇਹ ਦਸ਼ਟ ਜਿਥੇ ਕਿੱਥੇ ਵੀ ਹੋਣ ਉਥੇ ਹੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਸਿਧੀ ਮਾਰ ਹੋਣ ਹੋਣ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਛਹਿਲਾ ਕੇ ਬੈਠਣ ਤੇ ਛਪਲ ਮਾਰਨ ਦੇ ਕਰਮ ਨੂੰ ਵੀ ਜਾਰੀ ਰਖਿਓ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਵੇਰੀਆਂ ਦੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਥਿਆਰ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਵਰਦੀਆਂ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚ ਕਰਿਓ।

ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵੀ ਪੂਰਨ ਭਰੋਸਾ ਹੈ ਕਿ ਔਸਾ ਸਮਾ ਜਦੋਂ ਹੀ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਭ ਤਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਸਾਧਨ ਵਸੀਲੇ ਅਤੇ ਦੇਅ ਆਪ ਬਖਸ਼ੇਗਾ ਅਤੇ ਯੋਗ ਤੇ ਬਲਵਾਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸਚਿਆਰੀ ਤੇ ਬਲਸਾਲੀ ਅਗਵਾਈ ਵੀ ਬਖਸ਼ੇਗਾ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਫਿਰ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਕ ਮਹਾਨ ਤੇ ਅਜਿੱਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਭਰੇਗਾ। ਸਿੰਘ, ਫਿਰ ਅੱਸੀ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਦਿਲ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਹੋਦਾਂ ਮਿਥ ਲਿਓ (ਜੋਕਾਰਾ)

ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਸੱਤ ਜੋਕਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਤੋਂ ਵਾਰਗ ਹੋਏ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਰਾਤ ਦਾ ਇਕ ਵੱਜ ਚੁਕਾ ਸੀ ਪਰ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਜਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘ ਤੇ ਵੈਡਰੇਸਨ ਦੇ ਜਵਾਨ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ ਥਾਂ

ਪੂਰਾਂ ਆਪ ਆਪਣੇ ਮੋਰਚਿਆਂ ਟਿਕਾਣਿਆਂ 'ਤੇ ਮਨੋਂ ਚਿਤਾਂ ਦ੍ਰਿਤਤਾ ਨਾਲ ਡਟੇ ਬੈਠੇ ਸਨ ਅਤੇ ਸਭ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਆਪੋ, ਆਪਣੇ ਟਾਰਗੇਟ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹਨਾਂ ਲਾਂਘਿਆਂ ਰਾਹਾਂ, ਮੁਖ ਪਰਵੇਸ਼ ਦਵਾਰਾਂ ਵੱਲ ਤਾਰੀਆਂ ਲਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਜਿਧਰੋਂ ਜਿਧਰੋਂ ਫੌਜ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਸਹਿਬ ਦੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸੀ।

20.

4 ਜੂਨ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਠੀਕ 4.40 ਉੱਪਰ ਪਹਿਲਾ ਤੋਪ ਦਾ ਗੱਲਾ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਗੁੰਬਦ ਉੱਤੇ ਆ ਕੇ ਲਗਾ।

ਯਾਕਾ ਇਸ ਹੋਦ ਤੱਕ ਭਿਆਨਕ ਤੇ ਜਬਰਦਸਤ ਸੀ ਕਿ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਹੋਰ ਸਮੁੱਚੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੇ ਸਭ ਦਰੇ ਦੀਵਾਰ ਹਿਲ ਗਏ।

ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਇਹ ਯਾਕਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਪੰਜੀ ਵੀਹ ਦੇ ਲਗਪਗ ਸਿੰਘ, ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਕਲੀ ਸੁਨਹਿਰੀ ਗੁੰਬਦ ਵਾਲੇ ਭਵਨ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਦੀ, ਛੱਤ ਉੱਪਰ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।

ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੁਝ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਮੋਰਚਿਆਂ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਡਟੇ ਹੋਏ ਸਨ ਤੇ ਕੁਝ ਰਾਤ ਸਮੇਂ ਦੀ ਗ਼ਸ਼ਤ ਕਰਨ ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਬਾਅਦ ਆਰਾਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਗੁੰਬਦ ਉੱਪਰ ਤੋਪ ਦਾ ਗੱਲਾ ਲਗਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘ ਤੇ ਵੈਡਰੇਸਨ ਦੇ ਜਵਾਨ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਤੋਜੀ ਵਾਂਗ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਤੇ ਉੱਠੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਠਦਿਆਂ ਹੀ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਹਥਿਆਰ ਸੰਭਾਲ ਲਏ।

ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਿੰਘ ਅਜੇ ਥੱਲੇ ਉੱਤਰੇ ਹੀ ਸਨ, ਕਿ ਤੋਪਾਂ ਦੇ ਚਾਰ ਪੰਜ ਗੋਲੇ ਉੱਪਰ ਬੋਲੀ ਹੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗੁੰਬਦ ਦੀ ਦੀਵਾਰ ਅਤੇ ਥੱਲੇ, ਨਾਲ ਲਗਦੀ ਛੱਤ ਉੱਪਰ ਬਣੀ ਹੋਈ ਪਾਣੀ ਦੀ ਟੋਕੀ ਤੇ ਉਸ ਟੋਕੀ ਦੇ ਨਾਲ ਕਰਕੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਮੋਰਚਿਆਂ ਉੱਪਰ ਆ ਲੱਗੇ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਥੇ ਮੌਜੂਦ ਸਿੰਘ, ਤੋਪਾਂ ਗੱਲਿਆਂ ਦੀ ਅਚਨਚੇਤ ਰੂਪ 'ਚ ਹੋਈ ਇਸ ਗੱਲਾ ਬਾਰੀ ਦੀ ਸਿਧੀ ਮਾਰ ਹੋਣ ਤੇ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਨਾ ਆਉਣ ਕਰਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਤਾਂ ਬਚ ਗਏ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਜੂਦ ਉਥੇ ਬਖਤ ਵਾਂਗ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਘੰਟੇ ਮਿਟੀ ਦੇ ਗਰਦੇ ਗਬਾਰ ਨਾਲ ਲੱਥ ਪੱਥ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਜਖਮ ਵੀ ਆਏ।

ਤੋਪਾਂ ਦੇ ਗੋਲਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਹੋਈ ਜਿਧੀ ਮਾਰ ਕਾਰਨ ਪੂਰੇ ਤੋਪੂੜ ਮਿਟੀ ਦਾ ਜਬਰਦਸਤ ਹੁੰਦਾ ਗੁਬਾਰ ਇਕ ਵਾਰਗੀ ਜੀ ਵਰਲਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਆਕਾਸ਼ ਵੱਲ ਨੂੰ ਉੱਪਰ ਉੱਠਿਆ। ਘੰਟੇ ਮਿਟੀ ਦਾ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਗੁਬਾਰ ਲਾਲ ਤੇ ਸੁਰਖ ਮਟਿਆਲੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਸ ਹੋਂਦ ਤੱਕ ਘਿਨਾਉਣਾ ਤੇ ਸੰਘਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਥੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਜ਼ਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਿਹਾ।

ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉੱਚੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਅਟਲ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਲੱਗ ਪੱਗ ਅੱਠ ਮੰਜਲੇ ਮੀਨਾਰ ਭਵਨ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਪੀਹੜੀ ਦਰ ਪੀਹੜੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਘਰ ਬਣਾਕੇ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਕਬੂਤਰਾਂ ਦੀ ਵੇਸ਼ਮਣੀ ਅਰਥਾਤ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਪਰਲੇ ਆ ਗਈ ਲਗਦੀ ਸੀ। ਤੋਪਾਂ, ਮਸ਼ੀਨ ਗੋਨਾਂ ਤੇ ਰਾਈਫਲਾਂ ਕਾਰਬਾਈਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੇ ਭਿਆਨਕ ਧਮਾਕਿਆਂ ਤੇ ਤਾਬਤ ਤੋੜ ਰੂਪ 'ਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਵਾਇਰੰਗ ਦੀਆਂ ਕੋਨਪਾੜਵੀਆਂ ਗੂੰਜਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੈ ਰਹੀ ਕਿ ਉਹ ਕਿਧਰ ਨੂੰ ਜਾਣ, ਕਿਥੇ ਪਨਾਹ ਲੈਣ ਤੇ ਕਿਥੇ ਬੈਠਣ।

ਸੁਰਜ ਚੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਪਹੁੰਚਣਾਲੇ ਤੇ ਘੁਸ ਮੁਸੇ ਜਿਹੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿਚ ਚੁੱਨੇ ਗੱਚ ਹੋਈਆਂ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਉਡਦੇ ਹੋਏ ਪੱਥਰ ਡਲੇ, ਟਾਟ ਬੇਰੀਆਂ ਦੇ ਚੀਬਰੇ ਲੱਥਤੇ ਜਿਹੇ, ਗੋਰੀ ਰੰਗ ਗੂਹੜੇ ਸੁਰਖ ਚੁੱਨੇ ਮਿਟੀ ਦੇ ਝਖੜ ਵਰੇਲੇ ਤੇ ਪੂੜ ਮਿਟੀ ਦੇ ਘਟਾਟੇਪ ਅਥਾਰ ਵਿਚ ਗਵਾਚੇ ਸੈਂਕੜੇ ਇਹਨਾਂ ਰੋੜੇ ਅਤੇ ਇਸ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇ ਉੱਪਰ ਤੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੱਕ ਘੇਰਿਓ-ਘੇਰੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਰਿਸ਼ਤ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਤੋੜੇ ਉਡਦੇ ਹੋਏ ਕਬੂਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਡਾਰਾਂ ਦਾ ਜਮਘਟਾ ਆਦਿ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਆਪੋ ਵਿਚ ਮਿਲਕੇ ਬਣਾ ਹੀ ਅਜੀਬ ਪਰ ਹੌਲਨਾਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੇ ਨਜ਼ਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਤੋਪ ਗੋਲਿਆਂ ਦੀ ਮਾਰ ਕਾਰਨ ਆਕਾਸ਼ ਵੱਲ ਨੂੰ ਉੱਠੇ ਪੂਰੇ ਗੁਬਾਰ ਵਿਚ ਉਡਦੇ ਤੇ ਪੈਲਦੇ ਹੋਏ ਇਹਨਾਂ ਪੱਥਰ ਤੇ ਟਾਟ ਬੇਰੀਆਂ ਦੇ ਚੀਬਤੇ ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਉਡ ਰਹੇ ਸੈਂਕੜੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਗੋਡੀ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਜੇਠ ਹਾੜ ਦੀ ਰੋੜੇ ਅੱਕ ਖੜਤੀਆਂ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮਾਈਆਂ-ਬੁਢੀਆਂ ਅਰਥਾਤ ਰੂ ਵੇਸ਼ਿਆਂ ਅਤੇ ਰੁਖਾਂ ਦਰਖਤਾਂ ਦੇ ਸ਼ੁੱਕੇ ਸੜੇ ਹੋਏ ਪੱਤਿਆਂ ਵਾਂਗ ਬਤਹਾਸਾ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਲਟ ਬਾਜ਼ੀਆਂ ਖਾਂਦੇ ਤੇ ਝੱਗ ਗੁੰਸੀਆਂ ਸਮੁੰਦ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਵਾਂਗ ਆਪੋ ਵਿਚ ਟਕਰਾਉਂਦੇ ਤੇ ਉਛਲਦੇ ਵਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਦਿਸ ਰਹੇ ਸਨ।

ਉੱਪਰ ਬੋਲੀ ਪੈ-ਦਰ-ਪੈ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤੋਪ ਗੋਲੇ ਲੱਗਣ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਇਸਤਰਾ ਥਰ-ਥਰਾ ਉੱਠੀ ਸੀ ਤੇ ਉੱਥੇ ਮੱਜੂਦ ਸਭ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਇਸਤਰਾ ਭਾਜ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਛੱਡੀ ਹੁਣੇ ਹੀ ਅੱਖ ਦੇ ਫੇਰ ਵਿਚ ਬੈਲੇ ਦਹਿ ਪੈਂਦਗੀਆਂ।

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਜਮਘਟਾ ਬਣਾ ਕੇ ਨਾ ਖਲੋਣ ਲਈ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਉਥੇ ਮੱਜੂਦ ਸਭ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉੱਪਰਲੀ ਛੱਤ ਦੇ ਸਰਬੇ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਬਾਕੀ ਦੇ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੈਲੇ ਆ ਜਾਣ ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸਿੰਘ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਦੇ ਉੱਪਰ ਜਾਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾ ਕਰੇ।

ਸੰਤ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਜੱਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਵੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਉੱਪਰ ਵਿਚਰਨ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਰੂਰੀ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈਕੇ ਕੁਝ ਜਰੂਰੀ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਨ ਤੇ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਮੁੜ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਅੰਦਰ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਗਏ ਪਰ ਉਥੇ ਔਵੇਂ ਕੁਝ ਚਿਰ ਬੈਠਣ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਕੋਈ ਖਿਆਲ ਆਉਣ 'ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈਕੇ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬੈਲੇ ਤੇ ਪਰਕਰਮਾ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਪੈਂਦੇ ਵੱਡੇ ਭੇਰੇ ਵਿਚ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਇਸ ਭੇਰੇ ਅੰਦਰ ਭਾਰੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਅਸਲਾ ਬਾਰੂਦ ਤੇ ਗੋਬਿਆਰ ਜਮਾ ਕਰਕੇ ਸੰਭਾਲ ਰੱਖੇ ਸਨ।

ਸੰਤ ਜਦ ਭੇਰੇ ਵੱਲ ਜਾਣ ਲਈ ਬੈਲੇ ਉੱਤਰੇ ਤਾਂ ਉਹ ਭੇਰੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਉੱਤਰੀਆਂ ਪੜੀਆਂ ਵੱਲ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਚਿਰ ਲਈ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ 'ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ' ਵਾਲੀ ਪਹਿਲੀ ਮੰਜਲ ਉੱਪਰ ਡੁਕੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਸੀਸ ਨਿਵਾਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਥੋਂ ਜਰਾ ਕੁ ਇਕ ਪਾਸੇ ਹੋ ਕੇ ਉਥੇ ਮੱਜੂਦ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ।

'ਸਿੰਘ ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਭੁਲੇਖਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਬਾਰੇ ਕੀ ਇਰਾਦੇ ਨੇ। ਇਸ ਕਰਕੇ, ਜਿੰਦਾਂ ਹੁਣ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਇਹ ਇਰਾਦਾ ਧਾਰ ਰੱਖਿਆ ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਰੱਖਿਆ ਕਿ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਕੁਚਲ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਕ ਰਾਜਸੀ ਮਹੱਤੱਵ ਨੂੰ ਮਲੀਅਮੇਂਟ ਕਰ ਦੇਣਾ, ਹੁਣ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਇਹ ਪੱਕੇ ਮਨ ਨਾਲ ਨਿਸ਼ਚਾ ਧਾਰਨਾ ਕਿ ਜੀਉਂਦਿਆਂ ਜੀਅ ਦੁਸ਼ਟਾ ਦੀ ਵੰਸ਼ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਜਮਾਉਣ ਦੇਣਾ। ਆਪਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੁਸ਼ਟਾ ਨਾਲ ਹੁਣ ਇਹ ਜੋਗ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਤੇ ਸਰਵ ਉੱਚਤਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ, ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਸਥਾਪਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕੇਸਰੀ ਨਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਆਨ ਸ਼ਾਨ ਤੇ ਚੜ੍ਹਤ ਨੂੰ ਚਾਰ ਚੰਦ ਲਾਉਣ ਦੇ ਮਨਰਥ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਲੜਨੀਆਂ।

ਸਿੰਘ, ਆਪਾਂ ਸਭ ਉਸ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੋਤ ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਸਾਹਿਬ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਹਾਂ ਜਿੰਨਾ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਰਬੱਸ ਤੇ ਸਰਬਤੱਵ ਤੱਕ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਘਰ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜੋ ਇਕ ਹੋਰ ਰੋਸ਼ਨ ਰਵਾਇਤ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਸੀ ਉਸਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਕਰਮ ਵਿਚ ਪੱਕੇ ਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਢਾਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਉਹ ਰੋਸ਼ਨ ਮਿਸਾਲ ਤੇ ਰਵਾਇਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣਾ ਸਭ ਕੁਝ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਅਡੋਲ ਚਿਤ ਹੋ ਆਪਣੀ ਮੰਜਲ, ਮਾਰਗ ਤੇ ਨਸ਼ਾਨੇ ਵੱਲ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਆਖਰੀ ਛਿਣ ਪਲ ਤੱਕ ਵਧਦੇ ਤੁਰੇ ਰਹਿਣਾ। ਅੱਜ ਇਹ ਜੋ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਵੇਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਤੋਪਾਂ ਦੇ ਗੋਲੇ ਤੇ ਮਸ਼ੀਨ ਗੋਨਾਂ ਦੇ ਬਰਸ਼ਟ ਵਰ੍ਹਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ ਇਹ ਹਰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੰਘ ਲਈ ਵੰਗਾਰ ਨੇ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੁਣ ਆਪਾਂ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਨੂੰ ਉਸੇ ਹੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਜਿਸ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਉਸਨੇ ਪੰਥ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਜੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਨਾਲ ਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨਾਲ ਗਦਾਰੀ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਘਾਤ ਕਰਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਉੱਪਰ ਆਪਣੇ ਸੁਪਣਿਆਂ ਤੇ ਇਰਾਦਿਆਂ ਦੇ ਮਹਲ ਖੜੇ ਕਰਨ ਦੀ ਠਾਨ ਰੱਖੀ ਆ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੋਪੀ

ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਉੱਪਰ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦਾ ਝੰਡਾ ਗੱਡਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਤੇ ਦਿਤ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਪਰਕਾਰ ਦੀ ਢਿੱਲ ਮੋਠ ਹੀ ਵਖਾਉਣੀ ਆ।

‘ਸਿੰਘ, ਆਪਣੀਆਂ ਰਵਾਇਤਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਿਆ ਕਰੋ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਪਨਾਉਣ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਉੱਪਰ ਚੱਲਣ ਦਾ ਸਬਕ ਪਕਾਇਆ ਕਰੋ। ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਪੁ। ਵਿਖੇ ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਘਰੇਤ ਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੰਥ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੂੰ ਰਣ ਤੋਂ ਵਿਚ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਜਿੱਥੇ ਉਸਦੀ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਦਫ਼ਨਾਇਆ ਬਿਆਸ ਵਿਚ ਸੁਟਵਾਇਆ ਸੀ ਉਥੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੰਥ ਦੇ ਵੀਰਿਆਂ ਤੇ ਉਸਦੇ ਹਵਾਰੀ ਲਹੂ ਨਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਜਮੀਨ ਵਿਚ ਡੂੰਘਿਆਂ ਨੱਧ ਕੇ ਉਸ ਥਾਂ ਉੱਤੇ ਹੀ ਇਕ ਬੜਾ ਬਣਾਇਆ ਸੀ ਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਬੜੇ ਉੱਪਰ ਉਸੇ ਹੀ ਸ਼ਾਮ ਆਪ ਬਰਾਜਮਾਨ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਰਹਿਰਾਸਿ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪਾਠ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੰਥ ਦੀ ਇਸ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਹੋਈ ਮਹਾਨ ਜਿੱਤ ਵਜੋਂ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅਜ ਵੀ ਉਥੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਸ ਮਹਾਨ ਜਿੱਤ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਕੇਸਰੀ ਨਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਝੂਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਗੁਰਧਾਮ ਕਾਇਮ ਹੈ।

‘ਸਿੰਘ ਪੰਥ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਉੱਪਰ ਪੰਥਕ ਜਿੱਤ ਦੇ ਨਸ਼ਾਨ ਕਾਇਮ ਕਰਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਨੇ ਕਿ ‘ਪਾਪੀਆਂ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਤੇ ਦੁਸ਼ਰਿਆਂ ਦੇ ਬਨਿਆਦੀ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਧੋਹ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਉੱਪਰ ਜਬਰ ਜੁਲਮ ਢਾਹੁਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਨਾ ਹਰ ਸਿੰਘ ਲਈ ਉਸਦਾ ਧਰਮ ਕਾਰਜ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਜੇ ਹੁਣ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਪਾਪੀਆਂ, ਅਕਿਤਾਘਣਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਘਾਤਕਾਂ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਦੇ ਗਦਾਰਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਖਾਤਰ ਆਪਣੀਆਂ ਵਧ ਤੋਂ ਵਧ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦੇ ਕੇ ਵੀ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਤੇ ਪੀੜਤੀਆਂ ਲਈ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਕਰ ਲਏਗਾ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਅਨੰਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਪੀਆਂ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਅਕਿਤਾਘਣਾ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਘਾਤਕਾਂ ਤੇ ਗਦਾਰਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜਿੱਥੇ ਹੋਰ ਸੋਚ ਤੇ ਨਿਆਂ ਦੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਬਲ ਤੇ ਚੜਦੀ ਕਲਾ-ਨਸੀਬ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਉਥੇ ਧਰਤੀ ਅਰਥਾਤ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਅਧਰਮ, ਅਕਿਤਾਘਣਤਾ ਤੇ ਜਬਰ ਜੁਲਮ ਅਤੇ ਭੁੱਖਾਂ ਦੁੱਖਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਤੋਂ ਸ਼ਕਤੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੀ ਜਿਸ ਮੰਜਲ ਉੱਪਰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ, ਜਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਵੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਨਾਲ ਖਲੋਤੇ ਖਲੋਤੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਉਥੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਹੀ ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ, ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ, ਬਾਬਾ ਨੰਧ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ, ਬਾਬਾ ਬਲਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬਾਬਾ ਗੁਰਜਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹੋਰ ਯੋਧੇ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਯਾਦਗਾਰੀ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦਾ ਅਜ਼ੀਮ ਖਜ਼ਾਨਾ ਵਿਰਸੇ ਵਜੋਂ ਸਾਡੇ ਕੋ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਭਰੇ ਵਿਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੰਪਲੇਕਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ਕੁਝ ਇਕ ਵੱਡੇ ਮੋਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਡਟੇ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਇੰਟਰ ਕਮਿਊਨੀਕੇਸ਼ਨ ਸਿਸਟਮ ਤੋਂ ਤਾਲ ਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਗੱਲ ਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਕਿਹਾ, ‘ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੇ ਹੁਣ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਬਣਾਉਣਾ ਤੇ ਜੇ ਯੁੱਧ ਤੁਸੀਂ

ਇਥੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੇ ਮੰਤਵ ਮਨੋਰਥ ਤੇ ਆਸ਼ੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਲੜਨਾ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਨੇ ਉਸ ‘ਚ ਇਕ ਦਿਨ ਅਵੇਸ਼ ਹੀ ਸਾਕਾਰ ਹੋਣਾ। ਇਹ ਮੇਰੀ ਪੋਸ਼ੀਨਗੀਈ (ਭਵਿੱਖ ਬਾਣੀ) ਆ ਏਸ ਲਈ ਜੇ ਦੁਸ਼ਟ ਪਰਕਮਾਂ ਵਿਚ ਪੈਰ ਪਾਉਣ ਤਾਂ ਇਕ ਵਾਰ ਦੱਸ ਦਿਓ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਏਦਾਂ ਮੂੰਹ ਕਰਨ ਦਾ ਕੀ ਨਤੀਜਾ ਹੁੰਦਾ। ਆਖਰੀ ਸਵਾਸਾਂ ਤੱਕ ਚੜਦੀ ਕਲਾ ‘ਚ ਰਹਿਣਾ, ਸਾਰੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਆ। ਨਾਮ ਜਪੀ ਜਾਇਓ, ਹਥਿਆਰ ਵਾਹੀ ਤੇ ਚਲਾਈ ਜਾਇਓ ਤੇ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਵੀਰਿਆਂ ਦੇ ਆਹੂ ਲਾਹੀ ਜਾਇਓ। ਜੇ ਆਪਾਂ ਸਾਰੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਵੀ ਪਾ ਗਏ ਤਾਂ ਪੰਥ ਪਿਛੇ ਜੀਉਂਦਾ ਜਾਗਦਾ, ਆਪੇ ਵਾਗਡੋਰ ਸੰਭਾਲ ਲਏਗਾ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦਾ ਝੰਡਾ ਚੁੱਕ ਲਏਗਾ। ਬਸ, ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਪਾਲਣਾ ਤੇ ਆਖਰੀ ਦਮ ਤੱਕ ਡਟੇ ਰਹਿਣਾ। ਜੇ ਅਸਲਾ ਬਾਰੂਦ ਹੋਰ ਚਾਹੀਦਾ ਜਾਂ ਵੱਡੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਆ ਤਾਂ ਹੁਣ ਦੱਸ ਦਿਉ ਮੈਂ ਹੁਣੇ ਭਜਵਾ ਦੇਂਦਾ। ਜੇ ਆਪ ਆਕੇ ਖੜਨਾ ਤਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਇਥੇ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਭਜਵਾ ਦਿਉ, ਤਾਂ ਜੇ ਲੋੜ ਮੁਤਾਬਕ ਜੇ ਕੁਝ ਵੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿੰਨੀ ਜਿੰਨੀ ਮਾਤਰਾ ‘ਚ ਚਾਹੀਦਾ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਆ ਕੇ ਲੈ ਜਾਣਾ।’

ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਸੰਤ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮੋਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਡਟੇ ਬੈਠੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਬਾਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਖਲੋਤੇ ਹੋਏ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫਤਹਿ ਭੁਲਾ ਕੇ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪੰਜ ਹੋਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਭੇਰੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਥੱਲੇ ਉੱਤਰ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਫਿਜ਼ਾ ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ — ਸਤਿਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ, ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ ਅਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਜਿੰਦਾ ਬਾਦ ਦੇ ਜੋਕਾਰਿਆਂ ਬੰਦਿਆਂ ਤੇ ਨਾਅਰਿਆਂ ਨਾਲ ਗੂੰਜ ਰਹੀ ਸੀ।

21.

ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਪਰਕਰਮਾ ਦੀ ਦੋਖਣੀ ਦਰਸ਼ਨੀ ਵਿਚਿਤੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੁਝ ਵਾਸਲੇ ਉੱਪਰ ਸਥਿਤ ਕੋਈ ਤਿੰਨ ਉੱਚੀਆਂ ਉੱਚੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਉੱਪਰ ਜਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਆਲ ਇਡੀਆ ਸਿੰਘ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਬੜੇ ਹੀ ਪਾਏਦਾਰ ਮੌਰਚੇ ਸਨ।

ਇਕ ਇਮਾਰਤ ਉੱਪਰ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖੋਮ ਕਰਨ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਭੂਹ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਪੰਥੀ ਜਿਲਾ ਵਰੀਦ ਕੋਟ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਾਥੀ ਸਿੰਘ ਡਟੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਜੁਝਾਰੂ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਿਥੇ ਆਮ ਸਿੰਘਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣੇ ਪਛਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਉਥੇ ਸੱਤਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪਾਤਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਚੰਗਾ ਅਸਰ ਰਸੂਖ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵੀ ਰਖਦੇ ਸਨ।

ਇਸ ਮੌਰਚੇ ਦੇ ਸਿੰਘ ਦੁਸ਼ਮਨ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਬੜੇ ਤਜਰਬਾਕਾਰ ਹਰ ਪੱਖਾਂ ਸਿਖਸਤ ਦਲੇਰ ਤੇ ਜਾਬਾਜ਼ ਅਤੇ ਰਣ ਤੋਤੇ ਵਿਚ ਦੁਸ਼ਮਨ ਧਿਰ ਦੇ ਆਹੂ ਲਾਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਸਿਰ ਦੇਣ ਦੇ ਰਾਹ ਉੱਪਰ ਤੁਰਨ 'ਚ ਗ਼ਰਵ ਸਮਝਨ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਚੋਂ ਜੁਝਾਰੂ ਤੇ ਸੁਰਬੀਰ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦਾ ਝਲਕਾਰ ਮਾਰਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਾਫ਼ ਦਿਸਦੀਆਂ ਸਨ। ਮਨ ਹਰ ਪੱਖ ਆਡਲ, ਪਰਪੱਕ ਤੇ ਦ੍ਰਿੜ ਸਨ। ਚੌਹਰਿਆਂ ਉੱਪਰ ਗੋਸ਼ਾਂ ਖੁਸ਼ੀ ਖੇਡੇ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਨੂਰ ਆਪਣੀ ਦੋਖ ਵਖਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਡੋਲਿਆਂ ਵਿਚ ਜਾਨ ਵੀ ਸੀ ਅਤੇ ਮਨ ਪੱਖੋਂ ਬਲਵਾਨ ਤੇ ਮਤਬੁਧ ਪੱਖੋਂ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਤੇ ਅਲਾਹੀ ਅਰਥਾਤ ਆਗਮੀ ਗੁਣਾ ਖੂਬੀਆਂ ਦੇ ਰੋਗ ਵਿਚ ਰਤੇ ਤੇ ਹੋਸ਼ੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਮਹਾਨ ਪੱਥਕ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਹੋਇਆਂ ਹੋਇਆਂ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਐਕਸ਼ਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਕਦੀ ਹਉਮੈ ਤੇ ਹੇਕਾਰ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸਨ ਦੇਖੇ ਗਏ। ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖੋਮ ਕਰਨ ਦਾ ਤਾਂ ਇਥੇ ਤੱਕ ਖਿਆਲ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਸਿੰਘ ਦੇ ਚਾਰ ਵੱਡੇ ਐਕਸ਼ਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਥੇਦਾਰੀ ਦੇ ਖੇਡ ਲਵਾਉਂਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਧੋਸ ਵਖਾਉਂਦਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਜੁਝਾਰੂ ਹੋਣ ਦਾ ਦੋਡ਼ਰਾ ਪਿੰਟਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਪੱਥ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਤਾਂ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਪੱਥ ਦੀ ਲੋਮੇ ਦਾਈਏ ਵਾਲੀ ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ; ਕਿਉਂ ਕਿ ਅੱਜ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਮਨ ਉੱਪਰ ਪੱਥ ਦੀ ਨਿਰਡਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦੀ ਥਾਂ ਜਥੇਦਾਰ ਵਜੋਂ ਸਥਾਪਤ ਹੋਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਭੂਤ ਸਵਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਅੱਜ ਵਿਅਕਤੀ ਸੁਭਾਵਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੀ ਸਵਾਰਥੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਅੰਦਰ ਚੰਧਰ ਤੇ ਜਥੇਦਾਰੀ ਦੀ ਭੁੱਖ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਪੱਥਕ ਹਿਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਨਾਲੋਂ ਆਪਣੀ ਜਥੇਦਾਰੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦਾ ਝੁਤਾ ਖਿਆਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਹ ਪੱਥ ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਉਹਨਾਂ ਮੱਕਾ ਤਾੜੂ ਤੇ ਸੱਦੇ ਬਾਜ਼ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤੋਂ ਆਸਰਾ ਨੁੰਮਨਾ ਭਾਲਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੱਥ ਪਾਸੋਂ ਤਾਂ ਇਸਦੀਆਂ (ਪੱਥ

ਦੀਆਂ) ਮਹਾਨ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਤੋਂ ਬੇਜ਼ਮਾਰ ਆਰਥਕ, ਸਮਾਜਕ, ਧਾਰਮਕ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਪੱਖੋਂ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਪਰ ਆਪ ਪੱਥ ਨੂੰ ਕੋਢੇ ਪਿਲੇ ਘੋਲਾ, ਬੰਬੀਆਂ ਮੱਗਾਂ ਦੇ ਚਕਮਿਆਂ ਗਰਮ ਗਰਮ ਨਾਅਰਿਆਂ ਅਤੇ ਪੋਰ ਪੋਰ ਉੱਪਰ ਵਿਕਣ ਵਾਲੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸਵਾਰਥੀ ਤੇ ਦਮਗਜੇ ਬਾਜ਼ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਹੁੰਦਾ।

ਅੱਜੇ ਮਨੁੱਖ ਪੱਥ ਅੰਦਰ ਦਾਅਵਾ ਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਨਸ਼ਾਨਾ ਖਾਲਸਾ ਪੱਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅੰਦਰੋਂ ਬਾਹਰੋਂ ਜੁੜੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਇਕ ਆਜ਼ਾਦ ਤੇ ਖੁਦ ਮੁਖਤਿਆਰ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੇ ਕਟੜ ਵਿਰੋਧੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮੱਗਾਂ ਦਾ ਨੂਨਾ ਵੜ ਕੇ ਭਿਖ ਮੰਗਿਆਂ ਵਾਂਗ ਪੱਥ ਦੁਸ਼ਮਨ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਦਰਬਾਰ 'ਚ ਖੇਰਾਤ ਮੰਗਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸਤਰਾਂ ਨਾਲ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਗੁਮਰਾਹ ਕਰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਦੇ ਦੇ ਚਾਰ ਚਾਰ ਐਕਸ਼ਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਉਮੈ ਗੱਸੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜਥੇਦਾਰੀਆਂ ਤੇ ਐਵੇਂ ਛੋਟੀਆਂ ਮੱਟੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਸਥਾਪਤੀ ਦਾ ਜੋ ਆਖਰ ਵਿਚ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਉਹ ਪੱਥਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਘੱਲ ਲਤਨ ਵਾਲੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਤੇ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦਾ ਸਗੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਰੋਧੀ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਨ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਯੋਧੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਮੌਰਚੇ ਤੋਂ ਕੁਝ ਵਾਸਲੇ ਉੱਪਰ ਨਾਲ ਲਗਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਉੱਚੀ ਇਮਾਰਤ ਉੱਪਰ ਬਿਦਰ ਸਿੰਘ ਡਰਾਈਵਰ ਸਕਨਾ ਮਨਾਵਾਂ ਜ਼ਿਲਾ ਫੀਰੋਜ਼ਪੁਰ ਅਤੇ ਐੱਨ ਦੇਸ ਦੇ ਲਗਪਗ ਹੋਰ ਸਿੰਘ ਮਨੋ ਚਿਤੋਂ ਦ੍ਰਿੜ ਹੋਕੇ ਡਟੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਬਿਦਰ ਸਿੰਘ ਡਰਾਈਵਰ ਦੇ ਇਸ ਮੌਰਚੇ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਲਈ ਅਤੇ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖੋਮ ਕਰਨ ਦੇ ਮੌਰਚੇ ਦੇ ਰੋਗ ਦੰਗ ਨੂੰ ਜਾਚਨ ਪਰਖਣ ਲਈ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮੋਰਚਿਆਂ ਤੋਂ ਸਿੰਘ ਅਕਸਰ ਆਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਰੋਡੇ (ਫੌਜੀ ਸਿੰਘ), ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੋਡੇ, ਸ੍ਰ. ਰਾਮ ਸਿੰਘ (ਸੱਤਾਂ ਦਾ ਗਡਵਾਲੀ ਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪਾਤਰ ਸਿੰਘ) ਭਾਈ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ, ਜਥੇਦਾਰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਜਥੇਦਾਰ ਰਾਮ ਸਿੰਘ, ਬਾਬਾ ਠਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ, ਸ੍ਰ. ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਜਥੇਦਾਰ, ਸ੍ਰ. ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਿੰਘ ਨਿਹਾਲਕੇ, ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਰਫ਼ਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਜਥੇਦਾਰ ਸੁਜਾਨ ਸਿੰਘ ਮਨਾਵਾਂ ਜ਼ਿਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਬਾਬਾ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਉੱਚੇ ਤੌਰ ਤੇ ਆਏ ਹੋਏ ਸਿੰਘ, ਆਲ ਇਡੀਆ ਸਿੰਘ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਤੇ ਜਵਾਨ ਜਥੇ ਦੇ ਨਾਮਵਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਜਵਾਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਨਰਲ ਸਬੋਗ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਦੇ ਨਾਂ ਵਰਨਣ ਯੋਗ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੋਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਇਸ ਗੱਲ ਕਰਕੇ ਵੀ ਬਿਚਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਣ ਤੇ ਮਹਿਰਵ ਪੂਰਨ ਪੰਜੀਸ਼ਨ ਰੱਖਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੋਪਲੇਕਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਪਰਕਰਮਾ ਤੋਂ ਕੁਝ ਵਾਸਲੇ ਉੱਪਰ ਸ਼ਹਿਰੀ ਅਬਾਦੀ ਵਿਚ ਪੈਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਮੌਰਚੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਉਸਦੀ ਫੌਜ ਲਈ ਸਿੱਧਾ ਚੈਲੇਂਜ ਸਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੋਰਚਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਥੋਂ ਕੁਝ ਵਾਸਲੇ ਉੱਪਰ ਇਕ ਹੋਰ ਜਬਰਦਸਤ ਮੌਰਚਾ ਕਾਇਮ ਸੀ, ਜੋ ਸਤਿੰਦਰ ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੀ ਟੀ ਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀ ਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਉੱਚੀ ਇਮਾਰਤ ਉੱਪਰ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਸਤਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੀ ਟੀ, ਆਲ ਇਡੀਆ ਸਿੰਘ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰੀ

ਯੂਨਿਟ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੀ। ਇਹ ਸਿਖ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਬੜਾ ਹੀ ਗਹਿਰ ਗੰਭੀਰ ਤੇ ਅਕਸਰ ਖਾਮੋਸ਼ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਦੂਸਰੀ ਧਿਰ ਵੱਲ ਨਜ਼ਰ ਉਠਾ ਕੇ ਵੇਖਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਸਦੀ ਜ਼ਾਤ ਉੱਪਰ ਆਪਣੇ ਜੁਝਾਰੂ ਤੇ ਜਾਂਬਾਜ਼ ਹੋਣ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੁਰੇ ਸਿਧ ਰੂਪ 'ਚ ਵੀ ਪਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਸਿਖ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਸ਼ਰਥੇ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਰਖਦਾ ਸੀ ਜੋ ਉਸਦੀ ਪਾਰਖੂ ਨਜ਼ਰ ਤੇ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੱਖ ਦੀ ਕਸਵੰਟੀ ਉੱਪਰ ਪੂਰਿਆਂ ਉਤਰਦੇ ਹੋਣ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਬਿਦਰ ਸਿੰਘ ਡਰਾਈਵਰ ਬਾਰੇ ਮੇਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੈ, ਇਹ ਸਿੰਘ ਹਰ ਸਮੇਂ ਇਕ ਜਾਂਬਾਜ਼ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਕਾਰਜ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਉਤਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸਨੂੰ ਚੜ੍ਹਦੀ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਬੜੇ ਯਥੇ ਤੇ ਬਲਕਾਰੀ ਸਿੰਘ ਵਾਲੇ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਵਖਾਏ ਸਨ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜੇ ਇਸਨੂੰ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਕੋਈ ਜੁਝਾਰੂ ਕੰਮ ਜਿਦਗੀ ਤੋਂ ਮੌਤ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੀ ਗੁਜ਼ਰ ਕੇ ਵੀ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਉਸਨੂੰ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਣ ਵਿਚ ਸਦਾ ਹੀ ਆਪਣੇ ਪੰਨਭਾਗ ਸਮਝਦਾ ਸੀ। ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਖਤਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁੱਲ ਲੈਣਾ ਤੇ ਜੱਥੇ ਦੀਆਂ ਪੱਥਰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਾਨ ਤਲੀ 'ਤੇ ਪਰ ਕੇ ਨਿਭਾਉਣਾ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਸਮਝਦਾ ਸੀ। ਪੰਥਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਯਥੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਥਾਂ ਤੋਂ ਦੂਸਰੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਵਰਦੀਆਂ ਗੱਲੀਆਂ 'ਚੋਂ ਵੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰਖਸ਼ਤ ਲਿਆਉਣਾ ਅਤੇ ਦੂਰ ਦੁਰਾਡੇ ਦੇ ਅੰਡੇ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਤੋਂ ਅਸਲ ਦੀ ਢੁਆ ਢੁਆਈ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਇਸ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਮਾਲ ਸੀ। ਫੁਰਤੀਲਾ ਤੇ ਤੁਰਤ ਫੁਰਤ ਏਨਾ ਸੀ ਕਿ ਸੱਤਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਦੇ ਕਰਮ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਇਸਨੂੰ ਖਾਸ ਖਾਸ ਮੌਕਿਆਂ ਉੱਪਰ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਦਿਆਂ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਜੁਝਾਰੂ ਸਕੀਮਾਂ ਬਨਾਉਂਦਿਆਂ ਤੇ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਘੜਦਿਆਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਮੈਂ ਇਕ ਦਿਨ ਬਿਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਐਵੇਂ ਸੁਰੇ ਸਿਧ ਰੂਪ 'ਚ ਹੀ ਪੁੱਛ ਬੈਠਾ, 'ਬਿਦਰ ਸਿੰਘ, ਜਦ ਤੂੰ ਪੰਥ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਮੁਹਿਮ ਉੱਪਰ ਜਾਂ ਕਾਰਨ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਪੁਲੀਸ ਤੇ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਦੇ ਹਥਿਆਰ ਬੰਦ ਦਸਤਿਆਂ 'ਚੋਂ ਦੀ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਟਰੱਕ ਜਾਂ ਕਾਰ ਵਿਚ ਲੋਧੀ ਗੁਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕਿਸਤਰਾਂ ਦੇ ਖਿਆਲ ਆ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕੀ ਤੈਨੂੰ ਅੱਜੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਪਰਕਾਰ ਦਾ ਤੇ ਸ਼ੱਕਾ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ?'

ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣਕੇ ਬਿਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜੋ ਅਗਾਂਹ ਉੱਤਰ ਦਿਤਾ ਉਹ ਉਸਦੇ ਇਕ ਸਿਰਜ਼ੀ ਤੇ ਦ੍ਰਿੜ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਸਿੰਘ ਹੋਣ ਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਸੀ। ਉਸ ਕਿਹਾ, 'ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਵੀ ਪੰਥਕ ਸੇਵਾ ਕਾਰਜ ਦੇ ਮਨਰਥ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਮੁਹਿਮ ਲਈ ਤੁਰਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਓਟ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਇਕ ਮਨ ਇਕ ਚਿਤ ਹੋਕੇ ਸਿਰ ਝੁਕਾਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਸੱਤਾਂ ਦੀ ਅਸੀਰਵਾਦ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅੱਜੇ ਸਮੇਂ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਪੱਕਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਜਿਸ ਕਾਰਜ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਪੈਰ ਪੁੱਟ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਜਾਤੀ ਸਵਾਰਥ ਨਹੀਂ। ਸਗੋਂ ਇਹ ਕਾਰਜ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਤੇ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦਾ ਹੈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਆਪ ਪਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹਾਏਗਾ ਤੇ ਫਤਹਿ ਬਖਸ਼ੇਗਾ। ਇਸ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜੋ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਿਸ ਗੱਲ ਵਾਸਤੇ ਮੈਂ ਮਨ ਕਰਕੇ ਤਿਆਰ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਉਹ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਦੁਸ਼ਟਾ ਵੰਗੀਆਂ ਨੂੰ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਕੱਢੀ

ਰੋਕ ਰੁਕਾਵਟ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਰੋੜੀ ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਮੇਲ ਨਜ਼ਰੀ ਆਈ ਤਾਂ ਉਸ ਮੌਕੇ ਉਤੇ ਫਿਰ ਉੱਕੀ ਢਿਲ ਨਹੀਂ ਗੁਜ਼ਾਰਤੀ ਤੇ ਵਖਾਉਣੀ; ਥਸ, ਵੇਰੀ ਉੱਪਰ ਪੈਰ ਤੇ ਹੀ ਸਿੰਘਾਂ ਵਾਲਾ ਵਾਰ ਕਰ ਦੇਣਾ ਤੇ ਹਮਲਾ ਬੈਲ ਦੇਣਾ।

ਤੁਰਨ ਸਮੇਂ ਰਾਹ ਪੈਂਡੇ ਸਬੰਧੀ ਵੀ ਪੂਰੀ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੇ ਸਵਧਾਨੀ ਰੱਖੀ ਦੀ ਆ। ਹਥਿਆਰ ਵੀ ਤਿਆਰ ਬਰ ਤਿਆਰ ਰੂਪ 'ਚ ਕੋਲ ਹੀ ਪਏ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਟਾਕਰੇ ਲਈ ਮਨ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਚੇਤਨ ਤੇ ਤਿਆਰ ਬਰ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦਾ। ਫਿਰ ਅੱਜੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਦੁਸ਼ਮਨ ਦੀ ਕੀ ਜਾਹ ਏ ਕਿ ਉਹ ਰਾਹ ਦੀ ਰੋਕ ਬਣ ਜਾਏ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਬੰਦਾ ਉਦੋਂ ਮਾਰ ਖਾਂਦਾ ਜਦੋਂ ਉਹ ਅਨਗਹਿਲੀ ਤੇ ਦੁਬਿਧਾ ਦਾ ਸਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਾਂ ਤਿਰ ਉਸਦਾ ਮਨ ਡੋਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਧਰੇ ਉਸ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਮੌਕੇ ਦਿਤੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਫਿਰ ਦਸਾਂਗੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਫੌਜ ਕਿਸੇ ਜੰਗ ਯੁੱਧ ਵੇਲੇ ਔਤਕਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੈਰ ਕਿਵੇਂ ਪਾਉਂਦੀ ਆ ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਵੱਲ ਕਿਵੇਂ ਵਧਦੀ ਆ? ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਫੌਜ ਦੇ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਡਕਕੇ ਕਰ ਕਰ ਕੇ ਨਾ ਸੁੱਟੇ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂਹਾਂ 'ਚ ਅੱਗ ਦੇ ਪੂਲ ਤੇ ਅੰਗਿਆਰ ਨਾ ਤੁੰਨੇ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਦੇ ਸਿੰਘ ਕਿੰਨੇ ਆਖਣਾ।

ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ ਇਸਤਰਾਂ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਜੱਸ ਜਜ਼ਬੇ ਤੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਜੁਝਾਰੂ ਅਮਲ ਕਰਮ ਵੱਲ ਵੇਖਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਕਦੀ ਵਾਰ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਹੋਰਾਨ ਹੁੰਦਾ ਸਾਂ ਕਿ ਸੱਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਉਹ ਕਿਹੜੀ ਐਸੀ ਗੱਲ ਕਰ ਵਖਾਈ ਤੇ ਚਿਟਗ ਬਾਲ ਦਿਤੀ ਸੀ, ਜਿਸਦੀ ਫੁਹ ਨੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਬਲਵਾਨ ਘੋਲਾਂ, ਸਿੰਘਰਸ਼ ਤੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦਾ ਝਖਤ ਝੁਲਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਅੱਜੇ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਤੇ ਹੀ ਪੁਜਦਾ ਸਾਂ ਕਿ ਸੱਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸੱਚੇ ਮਨੋ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਮੰਜਲ ਦਾ ਪਾਥੀ ਬਣਾ ਕੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਜਜ਼ਬੇ ਦੀ ਅੱਗ ਤੇ ਸੱਚੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪਰਜਵਲਤ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੂਪਮਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੇ ਉਸ ਮਾਰਗ ਤੇ ਚਲਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਘਰ ਦੇ ਸੁਪਣਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਖਾਤਰ ਆਪਣਾ ਸਰਬਤਵ ਤੱਕ ਲੇਖੇ ਲਾ ਦਿਤਾ ਸੀ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹੋ ਹੀ ਕਾਰਣ ਸੀ ਕਿ ਸੱਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਜੱਥੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਸਿੰਘਾਂ ਸੂਰਮਿਆਂ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਖਸੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਕਬੂਲਤ ਕਰਕੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਪੁਰਲਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਸੱਤਾਂ ਦੀ ਕਥਨੀ ਤੇ ਕਰਨੀ ਵਿਚ ਪਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸਮਾਨਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਏਨਾ ਬਲਸ਼ਾਲੀ ਸੀ ਕਿ ਪੰਥ ਅੰਦਰ ਜਿਸ ਸਾਹਸ ਬਲ, ਜੂਝਨ ਦੇ ਚਾਓ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਪੁਰਨੂਰ ਜਲਵੇ ਦੇ ਤੁਫਾਨੀ ਰੂਪ ਤੇ ਪੰਥਕ ਜੱਸ ਜਜ਼ਬੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਲਾਲਸਾ ਗੁੱਸੀ ਮੱਕਾ ਪ੍ਰਸਤ ਤੇ ਆਯੋਗ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਗਾਧੀਵਾਦੀ ਨੀਤੀਆਂ ਦੀ ਲੋਹੀ ਦੇ ਦੇ ਕੇ ਅਤੇ ਝੁਲੇਖਿਆਂ ਦੀਆਂ ਭੁਆਟਨੀਆਂ ਦੇ ਦੇ ਕੇ ਬੰਦਲ, ਚਕਰਾ ਤੇ ਸਵਾਂ ਛੱਡਿਆ ਸੀ, ਸੱਤਾਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਮਲ ਕਰਮ ਦੀਆਂ ਉੱਤਮ ਤੇ ਜੁਝਾਰੂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਅਤੇ ਬਲਵਾਨ ਵਿਚਾਰਾਂ ਸਦਕਾ ਮੁੜ ਟੁੱਬ ਜਗਾ ਕੇ ਸੁਚੇਤ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਦਰਿਆ ਦੀ ਤੁਧਿਆਨੀ ਰਵਾਨੀ ਜਿਹਾ ਰੂਪ ਦੇ ਦਿਤਾ ਸੀ।

ਸੰਤ ਜੀ ਦੀ ਕਬਨੀ ਤੋਂ ਕਰਨੀ ਵਿਚਲੀ ਸਮਾਨਤਾ ਦੀ ਸਚਾਈ, ਜਿਸਨੇ ਲੱਖਾਂ ਹੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਬਣਾਇਆ ਸੀ, ਦਾ ਪਤਾ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਮੈਂ ਜਨਵਰੀ 1984 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ ਤੇ ਮਿਲਕੇ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹੀ ਸੀ ਕਿ ਸੰਤ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਇਗਲੈਂਡ ਤੋਂ ਡਾਕਟਰ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਹ ਸੁਨੇਹਾ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੂਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਭ ਹਿੰਦੂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਆਪ ਦੇ ਅਤੇ ਆਪ ਦੇ ਪਰਵਾਰ ਦੇ ਲਹੂ ਦੇ ਤਿਹਾਏ ਬਣੇ ਬੈਠੇ ਨੇ। ਇਸ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਪਰਵਾਰ (ਸੁਪਤਨੀ ਤੇ ਦੋਹਵੇਂ ਬੱਚੇ, ਕਾਕਾ ਸਾਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕਾਕਾ ਇਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ) ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਇਗਲੈਂਡ ਭੇਜ ਦਿਓ। ਸੰਗਤਾਂ ਪਰਵਾਰ ਦੀ ਦੇਖ ਭਾਲ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਵਿਦਿਆ ਤੇ ਮੁਰਮਾਦਾ ਦਾ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਗੀਆਂ ਤੇ ਅਖੀਰ ਤੱਕ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ੁਮਾਵਾਗੀ ਨਿਭਾਉਣਗੀਆਂ।

ਸੰਤ ਮੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ਦਿਤਾ ਸੁਨੇਹਾ ਸੁਣਕੇ ਅਤੇ ਚਿੰਨੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਮੁਸਕਾਏ ਤੇ ਫਿਰ ਨਿੱਮਾ ਜਿਹਾ ਹੋਸ਼ ਅਤੇ ਫਿਰ ਝਟ ਹੀ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲਗੇ, 'ਮੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ਡਾਕਟਰ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਇਗਲੈਂਡ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਪਰਵਾਸ ਲਿਖ ਭੇਜਨਾ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਗੱਲ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲਿਖ ਦੇਣੀ ਕਿ ਸਾਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਇਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੈਂ ਕਦੀ ਵੀ ਪੰਥ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਲੱਖਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵਖਰਿਆਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਪੰਥ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਲੱਖਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੇ ਉਚੇਚੀ ਤਰਬੀਅਤ ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇਣ ਦੇ ਖਿਆਲ ਨਾਲ ਇਗਲੈਂਡ ਜਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ ਭੇਜਣ ਦੀ ਗੱਲ ਤੋਂ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹਾਂ। ਜੇ ਮੈਂ ਅਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਭੇਜਣ ਦੀ ਗੱਲ ਸੋਚਾਂਗਾ ਜਾਂ ਕਹਾਂਗਾ ਤਾਂ ਫਿਰ ਭਲਕੇ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਦੂਸਰੇ ਭੈਣ ਭਾਈਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਭੇਜਣ ਦੀ ਗੱਲ ਤੁਰੇਗੀ ਤੇ ਫਿਰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਰ ਸੱਕੇ ਸੰਬੰਧੀਆਂ ਤੇ ਨਿਕਟ ਵਰਤੀਆਂ ਦੇ ਪਰਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਦੀ ਗੱਲ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਇਸੇ ਹੀ ਲੀਹੇ ਪੈ ਗਏ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੀ ਨਿਕਲੇਗਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪਰਵਾਰ ਤੇ ਸਕੇ ਸੰਬੰਧੀਆਂ ਦੇ ਪਰਵਾਰਾਂ ਦੀ ਜਿੰਦਗੀ ਹੋਰ ਲੱਖਾਂ ਪਰਵਾਰਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੀਮਤੀ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਤਾਂ ਇਹ ਦਿਲੀ ਇਛਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬੱਚੇ, ਪਰਵਾਰ ਤੇ ਕੁਲਬ ਤੱਕ ਦੇ ਹੋਰ ਸਭ ਛੋਟੇ ਵੱਡੇ ਜੀਅ ਧਰਮ ਦੀ ਰਾਖੀ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਇਥੇ ਹੀ ਜੁਬਨ ਤੇ ਸਹੀਦੀਆਂ ਪਾਉਣ। ਗੁਰੂਘਰ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਸਦਕਾ ਦਾਸ ਨੂੰ ਜਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਟਕਸਾਲ ਵਾਲੇ ਜੋ ਸੇਵਾ ਤੇ ਜ਼ੁਮਾਵਾਗੀ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਹੈ ਉਹ ਮੇਰੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਤੇ ਪਰਵਾਰ ਦੀ ਖਾਤਰ ਨਹੀਂ ਸੌਂਪੀ ਗਈ, ਸਗੋਂ ਧਰਮ ਦੀ ਰਾਖੀ, ਸਿੱਖੀ ਪਰਵਾਰ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਅਤੇ ਦਸਤਾਂ ਵੰਗੀਆਂ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਤੇ ਪੰਥ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਹਸਤੀ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਧਰਮ ਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਬੇਲ-ਬਾਲੇ, ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਜਾਗਰ ਤੇ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੀ ਖਾਤਰ ਸੇਵਾ, ਘਾਲਣਾ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇ ਮਾਰਗ ਉੱਪਰ ਤੁਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਕਰਮ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਕਈ ਪਖਾਤਾਂ ਪੰਥ ਦੀ ਮਹਾਨ ਸੇਵਾ ਕਮਾ ਰਹੇ ਹੋ ਮੈਂ ਉਸਦਾ ਮਨ ਧਨਵਾਦੀ ਹਾਂ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸਖਸ਼ੀਅਤ ਨਾਲ ਜੋ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਜਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘ ਤੇ ਫੋਡਰੇਸਨ ਦੇ ਜਵਾਨ ਅਤੇ ਅਥਾਹ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਮਨੋ ਚਿੰਤਾਂ ਕਰਕੇ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਉਸਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਨ ਹੀ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਮਨ ਬਚ ਤੇ ਕਰਮ ਪੱਖੋਂ ਅੰਦਰੋਂ ਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਣਾ ਹੀ ਸੀ।

ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਅੰਤਰਿਕਰਨ ਤੇ ਜਥਾਨ ਦੇ ਦੋ ਰੂਪ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਸਗੋਂ ਇਕੋ ਹੀ ਰੂਪ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਭੇ ਮੁਕਤ ਨੇਹ ਸਵਾਰਥ ਹੋਕੇ ਸੱਚ ਤੇ ਜ਼ਮੀਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਉੱਪਰ ਅਧਾਰਤ ਮਨ ਅਤੇ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਦੇ ਅਲਾਹੀ ਰੰਗ

ਵਿਚ ਰੰਗਿਆ ਹੋਇਆ ਅਨਭਵ ਸਭ ਨੂੰ ਹੀ ਪਿਆਰਾ ਪਿਆਰਾ ਲਗਦਾ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਕੰਮ ਦੇ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋ ਚੁਕਾ ਸੀ ਕਿ ਸੰਤ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਇਕ ਆਜ਼ਾਦ ਤੇ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰ ਕੰਮ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਹੋਇਆ ਵੇਖਣ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਮਾਨਵ ਸਮਾਜ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਇਕ ਬਲਵਾਨ ਹਰਾਵਲ ਦਸਤ ਵਜੋਂ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਤੇ ਸਮਰਥ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਇਛਾ ਪ੍ਰਤੀ ਮਨੋ ਕਰਕੇ ਸੰਜੀਦਾ ਤੇ ਦ੍ਰਿੜ ਹਨ। ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੱਚ ਅੰਤਰ ਆਤਮਾ ਦਿਖ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸੁਭਾ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਖੁਲਾ ਖਲਾਸਾ ਢੰਗ ਤੇ ਮਿਲਵਰਤਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਤਾਂ ਹਰ ਪੰਥ ਹਿਤੁ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੁਤੇ-ਸਿਧ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿਚ ਲੈਣ ਦਾ ਗੁਣ ਰਖਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਚਾਰ ਵਾਰ ਨੇੜੇ ਹੋ ਕੇ ਮਿਲਣ ਵਾਲਾ ਹਰ ਪਾਕ ਸਾਫ਼ ਮਾਨਵ ਤੇ ਪਰਾਨੀ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਚ ਇਸਤਰਾਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸੰਤ ਉਸਦੇ ਬਹੁਤ ਨਜ਼ਦੀਕ ਹਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਹੀ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਇਕੋ ਹੀ ਬੇਲ ਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਉੱਪਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਯੁਵਕ, ਨੌਜਵਾਨ ਤੇ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਜਾਨ ਜੇਅ ਭਰੇ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਪਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਦੇ ਨਸ਼ਾਨੇ ਨਾਲ ਮਚਦੇ ਹੋਏ ਅੱਗ ਭਾਂਬਤ ਵਿਚ ਛਾਲ ਮਾਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸਦਾ ਤੌਰਪਰ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸਖਸ਼ੀਅਤ ਨਾਲ ਜੋ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਜਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘ ਤੇ ਫੋਡਰੇਸਨ ਦੇ ਜਵਾਨ ਅਤੇ ਅਥਾਹ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਮਨੋ ਚਿੰਤਾਂ ਕਰਕੇ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਉਸਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਨ ਹੀ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਮਨ ਬਚ ਤੇ ਕਰਮ ਪੱਖੋਂ ਅੰਦਰੋਂ ਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਣਾ ਹੀ ਸੀ। ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਅੰਤਰਿਕਰਨ ਤੇ ਜਥਾਨ ਦੇ ਦੋ ਰੂਪ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਸਗੋਂ ਇਕੋ ਹੀ ਰੂਪ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਭੇ ਮੁਕਤ ਨੇਹ ਸਵਾਰਥ ਹੋਕੇ ਸੱਚ ਤੇ ਜ਼ਮੀਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਉੱਪਰ ਅਧਾਰਤ ਮਨ ਅਤੇ ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਦੇ ਅਲਾਹੀ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗਿਆ ਹੋਇਆ ਅਨਭਵ ਸਭ ਨੂੰ ਹੀ ਪਿਆਰਾ ਪਿਆਰਾ ਲਗਦਾ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਕੰਮ ਦੇ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋ ਚੁਕਾ ਸੀ ਕਿ ਸੰਤ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਇਕ ਆਜ਼ਾਦ ਤੇ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰ ਕੰਮ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਹੋਇਆ ਵੇਖਣ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਮਾਨਵ ਸਮਾਜ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਇਕ ਬਲਵਾਨ ਹਰਾਵਲ ਦਸਤ ਵਜੋਂ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਤੇ ਸਮਰਥ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਇਛਾ ਪ੍ਰਤੀ ਮਨੋ ਕਰਕੇ ਸੰਜੀਦਾ ਤੇ ਦ੍ਰਿੜ ਹਨ। ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੱਚ ਅੰਤਰ ਆਤਮਾ ਦਿਖ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸੁਭਾ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਖੁਲਾ ਖਲਾਸਾ ਢੰਗ ਤੇ ਮਿਲਵਰਤਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਤਾਂ ਹਰ ਪੰਥ ਹਿਤੁ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੁਤੇ-ਸਿਧ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿਚ ਲੈਣ ਦਾ ਗੁਣ ਰਖਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਚਾਰ ਵਾਰ ਨੇੜੇ ਹੋ ਕੇ ਮਿਲਣ ਵਾਲਾ ਹਰ ਪਾਕ ਸਾਫ਼ ਮਾਨਵ ਤੇ ਪਰਾਨੀ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਚ ਇਸਤਰਾਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸੰਤ ਉਸਦੇ ਬਹੁਤ ਨਜ਼ਦੀਕ ਹਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਹੀ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਇਕੋ ਹੀ ਬੇਲ ਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਉੱਪਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਯੁਵਕ, ਨੌਜਵਾਨ ਤੇ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਜਾਨ ਜੇਅ ਭਰੇ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਪਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਦੇ ਨਸ਼ਾਨੇ ਨਾਲ ਮਚਦੇ ਹੋਏ ਅੱਗ ਭਾਂਬਤ ਵਿਚ ਛਾਲ ਮਾਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸਦਾ ਤੌਰਪਰ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ।

22.

ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਵਲੋਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਮਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਹਥਿਆਰ ਲੈ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਸੁਨੇਹਾ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਮੁੱਚਾ ਕੰਪਲੈਕਸ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਵਲੋਂ ਮੀਂਹ ਵਾਂਗ ਵਰ੍ਹਦੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨ ਗੰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਚ ਵਿਚਾਲੇ ਸੁੱਟੇ ਜਾ ਰਹੇ ਤੋਪਾਂ ਦੇ ਗੋਲਿਆਂ ਦੀ ਡਾਈ ਮਾਰ ਹੇਠ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਗੋਂ ਅੱਸੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਅਥਾਹ ਖੁਸ਼ੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਹੁਣ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪਿਆਦਾ ਫੌਜ ਵਲੋਂ ਕੰਪਲੈਕਸ ਉੱਪਰ ਸਿਧਾ ਹਮਲਾ ਬਲੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਉਸਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਅਸਲੇ ਬਾਰੂਦ ਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਥੁੜ ਕਾਰਨ ਮਾਰ ਨਹੀਂ ਢਾਣਗੇ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜੋਸ਼ ਜਜ਼ਬੇ ਤੇ ਮਚਲਦੇ ਹੋਏ ਵਲਵਲਿਆਂ ਤੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਮਰਚਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਹਥਿਆਰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਅੱਗ ਦੇ ਦਰਿਆ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਠਿਲਟਾ ਪਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਵਿਚ ਅੰਦਾਜ਼ ਨਿਲਟਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਨਭਵ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਘਰ ਕਰੀ ਬੈਠੀ ਸੀ ਕਿ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਹੋਥ ਵਿਚ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਜੇ ਉਹ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਵੀ ਪਾਉਣਗੇ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀਆਂ ਡਾਂਜਾਂ ਲਾਹ ਕੇ ਹੀ ਪਾਉਣਗੇ।

ਸੰਤਾਂ ਵਲੋਂ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰਲੇ ਮਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਇੰਟਰ-ਕਮਿਊਨੀਕੇਸ਼ਨ ਸਿਸਟਮ ਰਾਹੀਂ ਆਪ, ਗੱਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੇ ਮਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿੰਘਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੁਨੇਹਾ ਕੋਜਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਭ ਪਾਸੇ ਜੋ ਜਜ਼ਬੇ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਇਕ ਹੜ ਜਿਹਾ ਆ ਗਿਆ ਸੀ ਉਹਦੇ ਕਾਰਨ ਥਾਂ ਥਾਂ ਤੋਂ ਆਕਾਸ਼ ਚੀਰਦੇ ਜੋਕਾਰਿਆਂ ਬੋਲਿਆਂ ਤੇ ਨਾਅਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਗਰਜਾਂ ਤੇ ਗੂੰਜਾਂ ਸੁਣਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਸਨ। ਜਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘ ਤੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ ਫੌਜਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਗੱਲਾਬਾਰੀ ਤੇ ਵਾਇਰਿੰਗ ਦੀ ਉੱਕੀ ਹੀ ਪਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਛੋਟੇ ਜੁੱਟਾਂ-ਗੁਰਖਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਚਾਲੇ ਪਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ। ਹਰ ਸਰੋਚੇ 'ਚੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਮੁਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੰਗ ਵਢੇ ਹਥਿਆਰਾਂ, ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰੱਦਾਂ ਤੇ ਹਵਾ ਗਰਨੇਡਾਂ ਦੀ ਹੀ ਸੀ ਜੋ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾਲ ਵਿਚ ਅਨੁਸਾਰ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਸਿੰਘ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਭਾਈ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਪਾਸੋਂ ਅਸਲਾ ਲੈ ਕੇ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਮਰਚਿਆਂ ਵੱਲ ਵਾਪਸ ਜਾ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਚੇਹਰਿਆਂ ਦੇ ਹਾਵ ਭਾਵ, ਕਦਮਾਂ ਦੀ ਉਠਾਲ ਤੇ ਚਾਲ, ਉੱਥੇ ਤਣੇ ਹੋਏ ਸੀਨਿਆਂ ਅਤੇ ਗੱਰਵਮਈ ਰੂਪ 'ਚ ਉੱਪਰ ਨੂੰ ਉੱਠੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਿਧੀਆਂ ਤਨੀਆਂ ਗਰਦਨਾਂ ਦੀ ਦਿਖਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਸ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੁਸ਼ਮਨ ਫੌਜਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਭਾਰੀ ਸਮਝ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਕਰ ਗੁਜਰਨ ਲਈ ਮਨਾ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਧਾਰੀ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਜੋ ਖੁਸ਼ੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀ ਵਧ ਤੋਂ

ਵਧ ਪੰਥ ਦੁਸ਼ਮਨਾਂ ਦੇ ਆਹੂ ਲਾਹੁਣਗੇ ਅਤੇ ਇਸਤਰਾਂ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਘਰ ਤੇ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਵਧ ਤੋਂ ਵਧ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਗੇ।

ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮਰਚਿਆਂ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸਲਾ ਲੈ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਅੱਡੇ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਵੱਲ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਗਏ ਤਾਂ ਕੋਈ ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਦੇ ਲਗਪਗ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖੇਮਕਰਨ ਆਪਣੇ ਸਰੋਚੇ 'ਚੋਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਕੁਝ ਵੱਡੇ ਹਥਿਆਰ ਲੈਣ ਦੇ ਮੱਤਵ ਨਾਲ ਆਇਆ।

ਜਦ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖੇਮ ਕਰਨ ਦੇ ਆਉਣ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਬੁਲਾਇਆ, ਹਾਲ ਚਾਲ ਪੁੱਛਿਆ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਮਰਚਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ।

ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖੇਮ ਕਰਨ ਨੇ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਰਚਿਆਂ ਵਿਚਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਤੇ ਮਰਚਿਆਂ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਬਾਰੇ ਭਰੋਸਾ ਦਵਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਖੁੱਲੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਸਲੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ।

ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਉੱਤਰ ਵਿਚ ਕਿਹਾ, 'ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਤਾਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਜਿਸਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤੁਸੀਂ ਸਭ ਯੋਧੇ ਸਿੰਘ ਜੋ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਸਲੇ ਬਾਰੂਦ ਤੇ ਜੰਗੀ ਸਾਧਨ ਵਸੀਲਿਆਂ ਦੇ ਭੰਡਾਰਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੰਦੇ ਜਾਣ ਪਰ ਅਜੇ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਤਿਲ-ਫੁਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਫੂਹੀ ਫੂਹੀ ਕਰਕੇ ਜੋੜ ਰੱਖੇ ਭੰਡਾਰ ਉੱਪਰ ਹੀ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਨਾ ਪੈਣਾ। ਮੇਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਹੈ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਉਹ ਸਮਾ ਛੇਤੀ ਲਿਆਵੇ ਜਦੋਂ ਸਿੰਘਾਂ ਕੋਲ ਧਰਮ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਇਹ ਯੂਧ ਲੜਨ ਵਾਸਤੇ ਆਪਣੇ ਤੋਪਖਾਨੇ, ਟੈਂਕ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਤੇ ਹੋਰ ਸਭ ਪਰਕਾਰ ਦੇ ਜੰਗੀ ਸਾਜ ਸਾਮਾਨ ਤੇ ਸਾਧਨ ਵਸੀਲੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣ। ਸਿੰਘ, ਮੇਰਾ ਮਨ ਬਾਰ ਬਾਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸਾਹਦੀ ਬਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀਆਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਤੇ ਪਿਛੋਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਇਕ ਨਾ ਇਕ ਦਿਨ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਜੰਗੀ ਸਾਧਨ ਵਸੀਲੇ ਜ਼ਰੂਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣਗੇ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਰੋ ਕਿ ਵਿਰ ਉਦੋਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਬਚਾ ਬੱਚਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਬਾਦਰ ਸੈਨਾ ਨੂੰ ਸੋਧਨ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਵਾਦਣ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਗੋਬਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਡੰਡਾ ਲਾਹੁਣ ਦਾ ਕਰਮ ਕਮਾਉਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋਵੇ।

ਹੁਣ ਤਾਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਹਰ ਅਨੁਆਈ ਦਾ ਜੀਵਨ ਸਿਰਫ ਉਸ ਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਪੰਥ ਦੇ ਇਸ ਧਰਮ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਮਨ ਤਨ ਵਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਿੰਸਾ ਪਾਵੇ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੋਤ ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀਆਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੋਪੀ ਵਾਲੇ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨਾਲ ਹੋਠ ਉੱਪਰ ਹੀ ਅਨੇਕ ਪਰਕਾਰ ਦੇ ਪਾਪ ਤੇ ਧਰੋਹ ਕਮਾਏ ਨੇ। ਸਿੱਖੀ ਸਰੂਪ ਤੇ ਧਰਮ ਉੱਪਰ ਹਮਲਾ, ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਵਿਚ ਦਖਲ, ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਉੱਪਰ ਪਾਬੰਦੀਆਂ, ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ ਤੇ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਰੋਕਾਂ, ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਿੱਖ ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਦੁਰਗਤ, ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਲਈ ਵਿਦਿਅਕ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਪੱਖ ਪੈਰ ਪੈਰ ਤੇ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਤੇ ਰੋਕਾਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ, ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਸਿਵਲ ਤੇ ਫੌਜ ਦੇ ਮਹਿਕਮਿਆਂ 'ਚ ਨਿਰੰਤਰ ਸਵਾਇਆ, ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਲੁੱਟ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਛੇਤੀ ਵੱਡੀ ਤੇ ਹੋਵੀ ਇਛਸ਼ਟਗੀ ਦੇ ਵਿਕਸਤ ਤੇ ਕਾਇਮ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ, ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਅੰਦਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ ਉੱਪਰ ਖੁਲ੍ਹਾ ਡਾਕਾ, ਸਿੱਖ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਤੇ ਅਨਾਜ ਦੀ ਦੌਲਤ ਨੂੰ ਦੋਹੀਂ ਹੱਥੀਂ ਲੁਟੇਣ ਦੇ ਕਾਰੇ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਰਾਜ ਦੇ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਬੱਚਿਆਂ ਬੱਚੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਵਰਤਮਾਨ ਤੇ

ਭਵਿੱਖ ਨਾਲ ਇਕ ਗਿਣੀ ਮਿਥੀ ਹੋਈ ਸਾਜ਼ਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ ਖਲਵਾਤਾਂ, ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਹੁਣ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਪਾਪੀਆਂ ਨੇ ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਅਸਥਾਨ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਤਪਾਂ ਦੇ ਗੱਲੇ ਵਰ੍ਹਾ ਦਿੱਤੇ ਨੇ ਅਤੇ ਸੱਚਖੰਡ ਸਰੂਪ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਸ਼ਸ਼ੀਨ ਗੰਨਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਖੋਲ ਦਿੱਤੇ ਨੇ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਭਾਗ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਬਲ ਬੋਝੇ ਉੱਤੇ ਸਿਖ ਕੌਮ ਦੀ ਦਸਤਾਰ ਨੂੰ ਭਰੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਹੱਥ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਕਰ ਵਖਾਈ ਆ ਇਸ ਲਈ ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜੁਝਨ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਮੰਜ਼ਲ ਵੱਲ ਵਧਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕ ਹੀ ਰਾਹ ਰਹਿ ਗਿਆ।

ਸਿਘਾਂ, ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਸਿਘਾਂ ਨਾਲ ਤੇ ਹੋਰ ਸਿਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਬਾਰ ਬਾਰ ਏਸ ਲਈ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਤਾਂ ਜੋ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਯੋਗ ਸਮੇਂ ਉੱਪਰ ਕਿਧਰੇ ਫਿਰ ਸਵਾਰਥੀ, ਭੇਖ ਧਾਰੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਤੇ ਮੌਕਾ ਤਾੜ ਸਿਖ ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ ਜੁਲਾ ਸਵਾਈ ਵਾਲੀਆਂ ਘਾਤਕ ਅਪੀਲਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਆ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਂਗਲੇ ਲੱਗ ਕੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਜਦੋਂ-ਜਹਿਦ ਦਾ ਰਾਹ ਨਾ ਛੱਡ ਬੈਠੇ।

ਹੁਣ ਤੁਸਾਂ ਸਿਘਾਂ ਤੇ ਪੰਥ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਸਿਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਪੰਥ ਵਿਰੋਧੀ ਤੇ ਸਿਖ ਦੁਸ਼ਮਨ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅਖੌਤੀ ਹੁਕਮਨਾਮਿਆਂ ਤੇ ਐਲਾਨਾਂ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਚਕਮਿਆਂ ਲਾਹਿਆਂ, ਮੁਆਫੀ ਨਾਮਿਆਂ, ਖੰਡ ਵਿਚ ਲਪੇਟੀਆਂ ਗੱਲਾਂ, ਵਕਤੀ ਸਲਾਹੂਰਾਂ, ਵਡਿਆਈਆਂ, ਧੋਖਾ ਦਫ਼ਤਰੇ ਤੇ ਵਕਤਰ ਟਪਾਉ ਨਲਾਹੁਟੀਆਂ, ਫਰੇਬੀ ਵਾਇਦਿਆਂ ਅਤੇ ਕਰੋੜਾਂ ਤੇ ਅਰਬਾਂ ਰੁਪਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਕਤੀ ਤੇ ਛਿਣ ਭੰਗਰ ਗਰਾਂਟਾਂ, ਰਿਆਇਤਾਂ ਦੇ ਨੀਤੀ ਜਾਲ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਫਸਣ ਦੇਣਾ। ਹੁਣ ਕਿਧਰੇ ਭੁਲ ਕੇ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਰੂਤੀਏ ਸੋਪਾਂ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਕਲਜੋਗੀਆਂ, ਅਕ੍ਰਿਤਘਣਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਘਾਤਕਾਂ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਤੇ ਚਾਨਕੀਆਂ ਦੀ ਨਸਲ ਤੇ ਔਲਾਦ ਦੇ ਕੁਕਰਮਾਂ ਤੇ ਅਤਿਆਚਾਰਾਂ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ ਨੂੰ ਵਸਾਰ ਨਾ ਬੈਠਿਓ। ਜਦੋਂ ਮੁਨਾਸਬ ਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਮੌਕਾ ਹੋਬ ਲਗੇਣ ਦਾ ਸਮਾ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਤੋਂ ਤੁਸਾਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੁਸ਼ਮਨ ਵੈਰੀਆਂ ਦੀ ਗੀਡ ਦੀ ਸੰਗਲੀ-ਹੱਡੀ ਨੂੰ ਵਿਚਕਾਰਿਓ ਨੱਪ ਕੇ ਤੋਤਨਾ ਤੇ ਸਾਹਰਗ ਨੂੰ ਵੇਚਨਾ। ਉਹ ਸਮਾ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੋਣਾ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਰੇ ਜੋ ਕਿਧਰੇ ਉਸ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਸਿਖ ਕੌਮ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਵਾਪਰੇ ਘਿਨਾਉਣੇ ਸਾਕਿਆਂ ਤੇ ਕਾਲੇ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਤੇ ਆਪਣੇ ਵਾਸਤੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਨਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਰਣ-ਤੱਤੇ ਵਿਚ ਨਾ ਉੱਤਰੀ ਤਾਂ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਤਬਾਹੀ ਤੇ ਬਰਬਾਦੀ ਨੂੰ ਆਪ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਕੇ ਬਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਪਰ ਸਿਘਾਂ ਉਹ ਸਮਾਂ ਤਾਂ ਹੋਣਾ ਸਮੁੱਚੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦਾ ਇਸ ਵੇਲੇ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦਾ ਸਮਾਂ। ਮੌਕਾ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਪਰ ਅਟੱਲ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਆਪਾ ਸਾਰੇ ਇਸ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿਚ ਪੂਰੇ ਉੱਤਰ ਗਏ ਤਾਂ ਫਿਰ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਯੋਗ ਤੇ ਮੁਨਾਸਬ ਸਮਾਂ ਹੋਬ ਲੱਗਣ ਉੱਪਰ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਵੀ ਅਵਾਜ਼ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਸੂਰਾ ਉੱਤਰੇਗਾ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦਾ ਨਾਸ ਪੁਟਣ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸਥਾਪਤੀ ਲਈ ਮਨੋ ਤਨੋ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਪਾਲੇਗਾ। ਹੋਰ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਤੁਹਾਡੇ ਸਭ ਸਿਘਾਂ ਉੱਪਰ ਬੜੀ ਮੋਹਰਬਾਨੀ ਹੈ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇ ਸਮੇਂ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਪੂਰੇ ਉੱਤਰੋਗੇ।

ਅਮਰਜੀਤ ਸਿਘ ਖੋਮ ਕਰਨ ਆਪਣੇ ਸੁਭਾ ਮੁਤਾਬਕ ਬੜਾ ਹੀ ਧੀਰਜ - ਗੌਰਾ ਜਿਹਾ ਹੋਕੇ ਸੱਤਾਂ

ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਸਤਿਕਾਰ ਤੇ ਘਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਇਕ ਇਕ ਲਵਜ ਨੂੰ ਦਿਲ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਉਤਾਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਸੱਤਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਹ ਕੁਝ ਛਿਣ ਖਾਮੋਸ਼ ਰਿਹਾ ਤੇ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਮਚਲ ਰਹੇ ਜੋਸ਼ ਜਜ਼ਬੇ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, 'ਮਹਾਪੁਰਸ਼ ਜੋ ਕੁਝ ਪੰਥ ਨਾਲ ਹੋ ਗੁਜ਼ਰਿਆ ਤੇ ਅੱਜ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਇਸਨੂੰ ਜੀਉਂਦੇ ਜ਼ਮੀਰ ਤੇ ਅਣਖ ਵਾਲਾ ਸਿੱਖ ਤਾਂ ਕਦੀ ਭੁਲਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਮੋਹਰ ਸਦਕਾ ਇਕ ਵਾਰ ਮੁਨਾਸਬ ਸਮਾ ਆ ਲੈਣ ਦਿਓ ਜੇ ਫਿਰ ਉਦੋਂ ਅਸਾਂ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਫੌਜ ਦੇ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਡਕਰੇ ਟੋਟੇ ਕਰਕੇ ਸੜਕਾਂ ਹੇਠਾਂ, ਰਾਹਾਂ ਅਤੇ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਖੇਤਾਂ, ਨਹਿਰਾਂ, ਸੂਇਆਂ ਦੀਆਂ ਪਟੜੀਆਂ, ਰੋਹੀਆਂ ਤੇ ਨਦੀ ਨਾਲਿਆਂ ਦੇ ਕੰਢਿਆਂ ਤੇ ਵਹਿਣਾ ਅਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਕਸਬਿਆਂ ਦੀਆਂ ਜੂਹਾਂ 'ਚ ਨਾ ਵਛਾਏ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਫਿਰ ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਤੇ ਸਿਘ ਕਿੰਨੇ ਆਖਣਾ।

ਐਤਕਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਉੱਪਰ ਥਾਂ ਥਾਂ ਤੇ ਅਤੇ ਹੋਦਾਂ ਉੱਤੇ ਲੰਗਰ ਦੇ ਪਰਸਾਦੇ ਲੱਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗਾਗਰਾਂ, ਮਿਸ਼ੀਆਂ ਰੋਟੀਆਂ ਦੇ ਟੋਕਰੇ ਤੇ ਦਹੀਂ ਮਖਣ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਦੇਗਚੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਲੱਗੇ। ਸਰੀਂ ਪੰਥ ਪੰਥ ਉੱਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦੇ ਲੰਗਾਰ ਲਾਹਵਾਗੇ 'ਤੇ ਸੋਬਰ ਵਛਾਵਾਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂਹਾਂ ਵਿਚ ਐਤਕਾਂ ਲੱਸੀ ਪਰਸਾਦੇ ਤੇ ਦਹੀਂ ਮਖਣ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਬਲਦੇ ਹੋਏ ਚੋਅ ਦੇਵਾਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਲਮੂਹੀਆਂ ਸ਼ਕਲਾਂ ਸੂਰਤਾਂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਬਾਰੂਦੀ ਸੁਰੰਗਾਂ, ਹੋਬ ਗੱਲਿਆਂ ਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁਲੀਏ ਵਗਾਤਾਂਗੇ ਤੇ ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿੱਡਾਂ ਵਿਚ ਬਾਰੂਦੀ ਔਗ ਭਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਖਾਦ ਵਜੋਂ ਵਛਾਵਾਗੇ। ...ਮਹਾਪੁਰਸ਼ ਐਤਕਾਂ ਸਮਾਂ ਆਉਣ ਉੱਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਉੱਪਰ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਰਹਿਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਆ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਜਿਹੇ ਮਹਾਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦੀ ਲੋੜ ਆ। ਫਿਰ ਦੁਨੀਆਂ ਵੇਖੋਗੀ ਕਿ ਸਿਘ ਐਤਕਾਂ ਮੌਕਾ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਦੇ ਗਿਣ ਗਿਣ ਬਦਲੇ ਕਿਵੇਂ ਲਾਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਜਿਥੇ ਤੱਕ ਇਥੇ ਹੁਣ ਅੱਜ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਅਦਬ ਸਤਿਕਾਰ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਤੇ ਹਮਲੇ ਸਮੇਂ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦੀ ਫੌਜ ਨਾਲ ਟੋਕਰ ਲੈਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਵੇਖਣਾ ਕਿ ਸਿਘ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਪੀਆਂ ਜਰਵਾਣਿਆਂ ਦੇ ਆਹੂ ਕਿਵੇਂ ਲਾਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਚਨ ਦੇਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਫੌਜ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਚ ਦਾਖਲ ਹੋਈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਸਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਪੌਤੀ ਪੱਕੀ ਪੜਾ ਦਿਆਂਗੇ। ਅਸੀਂ ਭਾਵੇਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਪਾ ਜਾਈਏ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੋਕਾਰ ਨਾ ਕਰਵਾਏ ਮਹਾਪੁਰਸ਼, ਤੁਸਾਂ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਢੇਰੀਆਂ ਗਿਣ ਲੈਣੀਆਂ ਕਿ ਕਿਸ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਬਹੁਤੀਆਂ ਲੱਗੀਆਂ ਨੇ। ਬਸ, ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਚਾਹੀਦੀ ਆ ਫਿਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਮੋਹਰ ਸਦਕਾ ਸਭ ਠੀਕ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸੱਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿਘ ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲੇ, ਅਮਰਜੀਤ ਸਿਘ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਕੇ ਬੜੇ ਹੀ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ ਤੇ ਫਿਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ, 'ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਕਿ ਜੇ ਗੱਲਾਂ ਮੈਂ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਅਕਸਰ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਤੁਸੀਂ ਸਿਘ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਭੁਲਾਉਂਦੇ ਨਹੀਂ, ਸਰੀਂ ਘੁੱਟ ਕੇ ਪੋਲੇ ਬਨ ਛਡਦੇ ਜੋ ਸਿਘਾਂ, ਜੋ ਇਸ ਵਾਰ ਮੁਨਾਸਬ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੇ ਰਲ ਮਿਲ ਕੇ ਮੌਕਾ ਸਾਂਭ ਲਿਆ ਤਾਂ ਫਿਰ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੇ ਭੰਡੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹੇ ਉੱਪਰ ਅਵਾਜ਼ ਝਲਣਗੇ ਤੇ ਇਹ ਰਾਜ ਹੋਵੇਗਾ ਵੀ ਜੁਗੀ ਜੁਗ ਅਟੱਲ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਰੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਮਾਰਗ ਉੱਪਰ ਚਲਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਪੰਥ ਦੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁੜ ਐਸੀਆਂ ਪੌੜਾਂ ਪਾ ਜਾਓ ਕਿ ਸਿਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਉੱਪਰ ਸਦਾ ਕਾਲ ਲਈ

ਗੋਰਵ ਰਹੇ।

ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖੋਮ ਕਰਨ ਸ਼ੇਰਾਂ ਨੂੰ ਫਤਹਿ ਗਜਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਹਥਿਆਰ ਤੇ ਅਸਲਾ ਬਾਰੂਦ ਲੈਕੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਆਏ ਸਿੰਘਾਂ ਸਮੇਤ ਭਰੇ ਹੱਥੀਂ ਭਰੇ 'ਚੋ' ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਭਰੇ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਅੱਗੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇ ਰਹੇ ਇਕ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਕਹੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਕਿ, ਕਿਉਂ ਸਿੰਘਾ, ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦਾ ਨਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਰਣ ਤੋਂ ਤੋਂ ਵਿਚ ਜੁਝਨ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾਉਣ ਦੀ ਮਨੋ ਚਿੰਤਾ ਤਿਆਰੀ ਕੱਸ ਲਈ ਆ ਨਾ? ਆਹ ਵੇਖ ਦਾਸ ਨੇ ਤਾਂ ਹੁਣ ਤੋਂ ਹੀ ਕਮਰ ਕੱਸਾ ਕਰ ਰੱਖਿਆ।

ਅੱਗੋਂ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖੋਮ ਕਰਨ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦੇਵਿਆਂ ਹੋਇਆ ਕਿਹਾ, 'ਸਿੰਘਾ, ਤੂੰ ਤਾਂ ਆਪ ਸਿਆਣਾ, ਜਦੋਂ ਰਣ ਤੋਂ ਤੋਂ ਵਿਚ ਉੱਤਰ ਕੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਵੀਰੀਆਂ ਦੇ ਸੱਥਰ ਲਾਹੁਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨੇ ਨੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਧਰੋਂ ਵੀ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਤਾਂ ਅਕਸਰ ਹੋਈਆਂ ਈ ਹੋਈਆਂ। ਤੇਨੂੰ ਤਾਂ ਆਪ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਚੇਰਾ ਭਲਾ ਪਤਾ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦੀ ਕੋਈ ਭਰਨ ਭਰਾਉਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਬੁਝਤੀ ਹੁੰਦੀ ਆ ਸਗੋਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦਾ ਨਾ ਸੁਣਕੇ ਤਾਂ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਚਾਅ ਚੜ੍ਹਦਾ ਤੇ ਚੇਰਿਆਂ ਤੇ ਲਾਲੀਆਂ ਭਖਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ।

23.

ਤੋਂ ਪਾ ਦੀ ਗਰਜ ਗਤਕ ਤੇ ਮਸ਼ੀਨ ਗੰਨਾਂ ਦੀ ਵਾਇਰੰਗ ਦੀਆਂ ਕੰਨ ਪਾੜਵੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਤਾਬਤ ਤੋੜ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੁਰਜ ਦੇ ਢਾਲੇ ਪੈ ਜਾਣ ਅਰਥਾਤ ਲੰਢੇ ਪਹਿਰੇ ਤੱਕ ਨਿਰੰਤਰ ਆਉਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਸਿੰਘ ਵੀ ਸ਼ੇਰਾਂ ਦੀ ਇਸ ਹਦਾਇਤ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ 'ਅਸਲਾ ਅੱਵੇਂ' ਜਾਇਆ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ, ਹਰ ਗੋਲੀ ਵੇਲੇ ਨਾਲ ਟਿਕਾਣੇ ਸਿਰ ਲਗਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਫੌਜ ਦੀ ਵਾਇਰੰਗ ਦਾ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਬੜੇ ਢੁਕਵੇਂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੋੜਵਾਂ ਜਵਾਬ ਦੇਂਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਜਿਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕੰਪਲੈਕਸ ਤੋਂ ਉੱਤਰ ਪੱਛਮ ਅਤੇ ਉੱਤਰ ਤੇ ਉੱਤਰ ਪੂਰਬ ਵੱਲ ਪੈਂਦੇ ਫੌਜੀ ਮੋਰਚਿਆਂ 'ਚੋਂ ਕੁਝ ਮੋਰਚੇ ਤਾਂ ਚਾਰ ਵਜੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚੁੱਪ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ।

ਜਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘ ਤੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਉੱਚੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਵਾਲੇ ਮੋਰਚਿਆਂ 'ਚੋਂ ਭਾਰਤੀ ਸੈਨਾ ਨੂੰ ਕੁਝ ਬਿਲਡਿੰਗਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਬਾਹਰੋਂ ਫੌਜੀ ਜਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਤੇ ਜਖਮੀਆਂ ਨੂੰ ਚੁੱਕਦਿਆਂ ਉਲਾਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਅੱਖੀਂ ਵੇਖਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਤਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਇਕ ਦਰਜਨ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਫੌਜ ਅਤੇ ਸੈਨੀ ਮਿਲਟਰੀ ਫੋਰਸਿਜ ਦੇ ਸੈਟਕਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅੱਡੇ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਤੇ ਮੋਰਚਿਆਂ ਉੱਪਰ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵੰਗਾਰ ਕੇ ਮਾਰਿਆ ਸੀ।

ਇਸੇ ਹੀ ਦਿਨ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਕੋਈ ਤਿੰਨ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਵਜੇ ਦੇ ਲਗਪਗ ਕੰਪਲੈਕਸ ਤੋਂ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲੇ ਬਾਗ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਸਰਕਾਰੀ ਜੀਪਾਂ ਗਡੀਆਂ ਉੱਪਰ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਸੂਰਮਿਆਂ ਅਤੇ ਆਮ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਹੱਥੀਂ ਕੰਪਲੈਕਸ 'ਚ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਕੇ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਜਾਣ ਲਈ ਅਨਾਉਂਸਮੈਂਟ ਰਾਹੀਂ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਜਿਸਦੇ ਆਸਰ ਨੂੰ ਜਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ, ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕਬੂਲਣਾ, ਇਕ ਗੈਰ ਕੁਦਰਤੀ ਗੱਲ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਉਕਾ ਹੀ ਨਾ ਮੁਮਕਿਨ ਸੀ ਪਰ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਸ਼ੇਰ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੰਗੋਵਾਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਚੁੱਪ ਚਾਪ ਹੋਥ ਖੜੇ ਕਰਕੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਛੱਡਣ ਲਈ ਦਬਵੇਂ ਘੁਟਵੇਂ ਜਿਹੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਸ਼ੇਰ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੰਗੋਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਕੰਪਲੈਕਸ ਛੱਡ ਜਾਣ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਈ ਢਾਈ ਤਿੰਨ ਸੇ ਦੇ ਲਗਪਗ ਸੰਗਤਾਂ ਸੁਮੇਦਰੀ ਹਾਲ ਤੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਪੈਂਦੇ ਬਜ਼ਾਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਨਿਕਲਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈਆਂ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਫੌਜ ਨੇ ਵਾਇਰੰਗ ਬੰਦ ਕਰ ਰਖੀ ਸੀ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਹੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜਿਆਦਾ ਕਰਕੇ ਬੀਬੀਆਂ, ਬੇਚੇ, ਬੁਜਰਗ ਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਵਿੰਗ ਯੂਥ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵਰਕਰ ਸਨ, ਗੋਲੀ ਬਾਜਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕਦਮ ਰੱਖਿਆ ਤਾਂ ਫੌਜ ਨੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਫਿਰ ਤਾਬਤ ਤੋੜ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਾਇਰੰਗ

ਖੋਲ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਕੁਝ ਇਕ ਬੁਜਰਗਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਤੇ ਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਵਿਚ ਨਿਕਲਣਾ ਕੁਦਰਤੀ ਸੀ।

ਜਦ ਬੁਰਜ ਜੋਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ, ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਲੰਗਰ ਅਤੇ ਉੱਤਰੀ ਦਰਸ਼ਨੀ ਡਿਊਤੀ ਵੱਲ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਫੌਜ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਸ ਵਹਿਸ਼ੀਆਨਾ ਕਰਵਾਈ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੋਰਚਿਆਂ ਤੋਂ ਲਾਈਟ ਮਸ਼ੀਨ ਗੱਨਾਂ ਤੇ ਹੱਥ ਗੋਲਿਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਆਣਮੈਟਕ ਹਥਿਆਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਆਉਂਦੇ ਫੌਜੀ ਦਸਤਿਆਂ ਤੇ ਮੋਰਚਿਆਂ ਉੱਪਰ ਇਕ ਵਾਰਗੀ ਹੀ ਬਾਰੂਦੀ ਅੱਗ ਦਾ ਝੱਖੜ ਝੁਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਬਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚ ਇਧਰ ਉੱਪਰ ਗਸਤ ਕਰ ਰਹੇ ਤੇ ਮਿਰਚੇ ਸੰਭਾਲੀ ਬੈਠੇ ਫੌਜ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਮਿਲਟਰੀ ਫੌਜ ਦੇ ਕਈ ਪੰਦਰਾਂ ਵੀਹ ਸਿੰਨਕ ਥਾਂ ਤੇ ਹੀ ਢੇਰ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਦਰਜਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਜਖਮੀ ਹੋ ਗਏ।

ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਜਿਥੇ ਭਾਰਤੀ ਸੈਨਾ ਪਾਸੋਂ ਪੈਰ ਉੱਪਰ ਹੀ ਬਦਲਾ ਲੈ ਲਿਆ ਉਥੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਇਸ ਅੱਕਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਵੀ ਸਮਝਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਗਲੇ ਪਾਸੇ ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਲਈ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਰਕਰਮਾ ਵੱਲ ਨੂੰ ਕਦਮ ਜ਼ਰਾ ਸਿੱਧ ਸਮਝ ਕੇ ਪੁਟਿਓ।

ਸਮ ਦੇ ਕੋਈ 6-30 ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਫੌਜ ਵੱਲੋਂ ਗੱਲਾ ਬਾਰੀ ਅਤੇ ਫਾਇਰਿੰਗ ਉੱਕੀ ਹੀ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਜਦ ਕੁਝ ਇਕ ਸਿੰਘਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਲਗਦੇ ਘਰਾਂ ਕੁਆਟਰਾਂ ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਾਅ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਅਕਾਲ ਕੈਸਟਰ ਹਾਊਸ ਤੋਂ ਜਥੇ ਤੇ ਵੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਅਰਪੰਗਨੀਆਂ ਅਰਥਾਤ ਸਿੰਘਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਰਖਿਅਤ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਉੱਪਰ ਭਿਜਵਾਉਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚਿਆ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣ ਲਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਅਵਸਥਾ ਤੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਉਥੋਂ ਕਿਸੇ ਸੁਰਖਿਅਤ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਉੱਪਰ ਜਾਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਸ ਜੰਗੀ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਤੇ ਵਿਚਰਨ ਨੂੰ ਬੜੀ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ ਮਨੋ ਚਿਤੋਂ ਤਰਜੀਹ ਦੇ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਸ੍ਰ. ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਡਰਾਈਵਰ ਦਾ ਭੁਜੇਗੀ ਤਾਂ ਉਥੋਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਥਾਂ ਜਾਣ ਤੋਂ ਉਕਾ ਹੀ ਇਨਕਾਰੀ ਹੋਇਆ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣਦਿਆਂ ਸਾਰ ਹੀ ਪਸਲਾ ਮਾਰ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਰ ਬਾਰ ਇਹ ਗੱਲ ਦੀ ਰਟ ਲਗਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਭਾਊ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾਉਣੀ ਆਂ।

ਅਕਾਲ ਕੈਸਟ ਹਾਊਸ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਹਰਿਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਇਸ ਗੱਲ ਲਈ ਆਪਣਾ ਪੱਕਾ ਮਨ ਬਣਾਈ ਬੈਠੀ ਲਗਦੀ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਕੁਝ ਉਸਦੇ ਸਿਰ ਦੇ ਸਾਧੀ ਨਾਲ ਹੋਏ ਜਾਂ ਬੀਤੇਗੀ ਉਹ ਕੁਝ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਉੱਪਰ ਵੀ ਝਲੇਗੀ।

ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਝੱਕ ਹਰੀ ਹਰ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਬਲਵਾਨ ਮਨੋਬਲ ਦਾ ਪਤਾ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਸੁਭਾਵਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੀ ਆਖੀ ਗਈ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਲਈ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾਉਣੀ ਇਕ ਅਤੀ ਮਹਾਨ ਪਵਿੱਤਰ ਤੇ ਅਵਸ਼ਿਕ ਕਰਮ ਸੀ। ਇਸਦਾ ਕਥਨ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਵੀ ਤਾਂ ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਪੁੱਤਰੀ ਹਾਂ ਫਿਰ ਮੈਂ ਸੱਤਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਲਹੂ ਨਾੜੇ

ਵਲੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ੋਕੀ ਭਤੀਜੀ ਹਾਂ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਜਦੋਂ ਮੇਰੇ ਹੋਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਭੈਣ ਭਰਾ ਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਬੜੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਇਥੇ ਡਟੇ ਖਲੋਤੇ ਹਨ ਤਾਂ ਅੱਸੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪਿਆਰੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹਾਂ। ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਸਭ ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਤਾਂ ਵਲੋਂ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਹੁਕਮ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਹਸਤੀ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਪਈ ਹੋਈ ਦਿਸੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਆਪਣਾ ਸੀਸ ਗੁਰੂ ਘਰ ਤੇ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਮਾਰਗ ਉੱਪਰ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹ ਦੇਣਾ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਭੂਰੇ, ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੀ. ਏ., ਸ੍ਰ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖੇਮ ਕਰਨ, ਭਾਣ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੇ ਸੱਤਾਂ ਤੇ ਸਿੰਗਤ ਦੀਆਂ ਵੀਡੀਓ ਫਿਲਮਾਂ ਉਤਾਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਭਾਈ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਗੜਵਾਲੀ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਤਾ ਅਤੇ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਐਮ. ਏ. ਘਰੇਡਾਂ ਅਤੇ ਬਹੁ: ਸਾਰੇ ਹੋਰ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵੀ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾਉਣ ਲਈ ਮਨ ਬਣਾਈ ਬੈਠੇ ਲਗਦੇ ਸਨ। ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਆਪਣੇ ਬਚਾ ਨਾਲੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕੰਪਲੈਕਸ ਤੋਂ ਅੰਦਰ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾਉਣ ਦੀ ਖੇਡ ਨੂੰ ਮਨੋ ਚਿਤੋਂ ਇਕ ਬੜਾ ਹੀ ਪਿਆਰਾ ਸਚਿਆਰਾ ਤੇ ਉੱਤ ਕਰਮ ਸਮਝ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

ਬੀਬੀ ਉਪਕਾਰ ਕੌਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੋਡਰੇਸ਼ਨ ਇਸਤਰੀ ਵਿੰਗ ਤ ਪਹਿਲੀ ਜੂਨ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਐਲਾਨੀਆਂ ਤੌਰ ਤੇ ਕਹਿ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਉੱਪਰ ਫੌਜ ਜਾਂ ਅਰਧ ਫੌਜੀ ਦਸਤਿਆਂ ਦੇ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਵੀ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਸਗੋਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਬਾਦਰ ਸੈਨਾ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਸਿੰਘਾਂ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਉੱਤਰ ਕੇ ਦਸਤਾਂ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੀਆਂ ਪਿਠਾ ਛਾਤੀਆਂ ਵਿਚ ਹੱਥੀ ਗੋਲੀਆਂ ਉਤਾਰ ਕੇ ਆਪ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾ ਜਾਵੇਗੀ।

ਸਰਦਾਰ ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੀ. ਏ. ਦੀ ਪਤਨੀ ਵੀ ਪਰਕਰਮਾ ਦੀ ਪਛਮ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਦੀ ਬਾਰੀ ਉੱਪਰਲੀ ਇਮਾਰਤ ਵਿਚ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਮੋਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਇਸ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਇਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਕੰਪਲੈਕਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਸੁਰਖਸ਼ਤ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਚਲੇ ਜਾਣ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ 'ਬੀਬੀ ਜੀ ਤੁਹਾਡੀ ਗੈਦ ਵਿਚ ਇਹ ਬਾਰਾਂ ਚੰਘਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਮਸ਼ੂਮ ਬੱਚਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਤਾਂ ਤੋਪ ਗੋਲਿਆਂ ਤੇ ਮਸ਼ੀਨ ਗੱਨਾਂ ਦੀਆਂ ਭਿਆਨਕ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਤੇ ਗਰਜਾਂ ਗੜ੍ਹਦੇ ਨੂੰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਬੜਾ ਹੀ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਬੱਚੇ ਦੀ ਖਾਤਿਰ ਹੀ ਇਥੋਂ ਕਿਸੇ ਸੁਰਖਸ਼ਤ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਚਲੇ ਜਾਓ।'

ਤਾਂ ਉਸ ਬਜ਼ੁਰਗ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਸ ਬੀਬੀ ਦਾ ਬੜਾ ਹੀ ਠਹੁਮੇ ਤੇ ਪੱਕੇ ਮਨ ਨਾਲ ਇਹ ਉੱਤਰ ਸੀ, 'ਬਾਬਾ ਜੀ ਜਿਸਤਰਾਂ ਸਾਡਾ ਜੀਵਨ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਅਮਾਨਤ ਹੈ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਬੱਚੇ ਦਾ ਸ਼ਹੀਰ ਵੀ ਗੁਰੂ ਘਰ ਤੇ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੀ ਹੀ ਵਸਤੂ ਹੈ। ਜੇ ਸਾਡਾ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਸਥਾਨ ਅੰਦਰ ਲਹੂ ਫੁਲ੍ਹਣ ਨਾਲ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਹੋਰ ਬਲ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਨਸੀਬ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਧਨਭਾਗ ਹੋਣਗੇ। ਆਪ ਮੰਚਦੇ ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਥੇ ਕਾਇਮ ਰਹੇ ਨੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਉੱਪਰ ਹਮਲਾ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੂੰ ਸੰਧਨ ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਖਰੀ ਸਾਹ ਤੱਕ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਅਦਬ ਸਤਿਕਾਰ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੇ ਮਨਰਥ ਨਾਲ ਬਨਾਏ ਉਸਾਰੇ ਹੋਏ

ਨੇ, ਸੋਚ ਜਾਣ ਕਿ ਇਹ ਮੋਰਚੇ ਅਸਾਂ ਕੋਈ ਮੌਤ ਤੋਂ ਡਰ ਕੇ ਛੱਡ ਜਾਣ ਦੇ ਖਿਆਲ ਨਾਲ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਾਏ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਹੀ ਆਪਣੇ ਬੜੇ ਧਨ ਭਾਗ ਸਮਝਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਅਪਰ ਅਪਾਰ ਕਿਰਪਾ ਸਦਕਾ ਮੇਰਾ ਜਨਮ ਇਕ ਸਿੱਖ ਘਰਾਣੇ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਹੁਣ ਮੇਰਾ ਸਬੋਧ ਵੀ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਪਰਚਾਰ ਤੇ ਸਿੱਖ ਕੰਮ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਹਿਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਜੁਝ ਹਰੀ ਤੇ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰਖਣ ਲਈ ਦ੍ਰਿੜ ਸੰਕਲਪ ਧਾਰੀ ਬੈਠੀ ਟੈਕਸਾਲ (ਕਿਡਰਾਵਾਲੇ ਜਥੇ) ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੋ। ਮੇਰੀ ਤਾਂ ਸੋਚੀ ਗੱਲ ਇਹਨਾਂ ਮੋਰਚਿਆਂ ਨਾਲ ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰਲਮਿਲ ਕੇ ਆਪਾਂ ਹੋਥੀ ਬਣਾਇਆ, ਜਿਉਣ ਮਰਨ ਦੀ ਸਾਂਝ ਪੈ ਚੁੱਕੀ ਆ। ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਹਰ ਪੱਖ ਜਿੱਤ ਹੈ ਜਾਵੇਗੀ ਤਾਂ ਫਿਰ ਆਪਾਂ ਕਿਹੜਾ ਇਥੇ ਬੈਠ ਰਹਿਣਾ, ਉਦੋਂ ਤਾਂ ਫਿਰ ਆਪਾਂ ਸਭਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਪਰਵਾਰ ਸਮੇਤ ਆਪੇ ਆਪਣੇ ਆਲ੍ਹਣਿਆਂ ਵਿਚ ਚਲੇ ਈ ਜਾਣਾ। ਪਰ ਐਸੇ ਸਮੇਂ ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਇਹਨਾਂ ਮੋਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲੇ ਜਾਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਲੋਂ ਮੂੰਹ ਮੋੜਨਾ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ — ਬਾਬਾ ਜੀ ਇਕ ਨਾ ਇਕ ਦਿਨ ਤਾਂ ਆਖਰ ਕਾਰ ਦਰਗਾਹਾਂ ਸਦਾ ਆਉਣਾ ਹੀ ਆਉਣਾ, ਜੇ ਆਪਾਂ ਅੱਜ ਇਥੋਂ ਚਲੇ ਗਏ ਤਾਂ ਫਿਰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਕੀ ਮੂੰਹ ਦਿਖਾਵਾਂਗੇ?

ਭਾਈ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਹੇੜੂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਅਸਹਿ ਤੇ ਅਕਹਿ ਤਸੀਹੇ ਦੇ ਦੇ ਕੇ ਸਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਭੂਭਗੀ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਉੱਤਰ ਕੇ ਸਿੱਧੀ ਟਕਰ ਲੈਣ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਨਾਲ ਹਥਿਆਰ ਬੰਦ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਨੋ ਚਿਤਾਂ ਤਿਆਗੀਆਂ ਕੱਸੀ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਹੀ ਭੂਭਗੀਆਂ ਦੇ ਚੇਹਰਿਆਂ ਉੱਪਰ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਸਰਦਾਰ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਹੈ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਕ ਦਿਨ ਵੀ ਉਦਾਸੀ, ਘਬਰਾਹਟ, ਢਹਿਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵੇਖਿਆ ਸਗੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਚੇਹਰਿਆਂ ਉੱਪਰ ਰਬ ਦਾ ਨੂਰ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਨਿਖਰਦਿਆਂ ਮੌਲਦਿਆਂ ਤੇ ਵਿਗਸਦਿਆਂ ਹੀ ਵੇਖਿਆ ਸੀ। ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੀ ਮਨ ਬਲਵਾਨ ਸਨ, ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਅਵਤਾਰੀ ਨੂਰ ਦੀ ਡਲੁਕ ਸੀ ਅਤੇ ਅੰਤਸਕਰਨ ਅੰਦਰ ਸਿੱਖ ਦੁਸ਼ਮਨ ਤਾਕਤਾਂ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਸਮਰਾਜ ਪ੍ਰਤੀ ਅਥਾਹ ਗੁੱਸੇ ਤੇ ਜੋਸ਼ ਦਾ ਖੱਖੜ ਝੂਲਦਾ ਹੋਇਆ ਸਾਫ਼ ਪ੍ਰੀਤਤ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਉਸ ਖੱਖੜ ਦੀਆਂ ਤੁਫਾਨੀ ਲਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਐਸੀ ਬਿਜਲਈ ਰੇਸ਼ਨੀ ਚਮਕਾਂ ਲਿਸ਼ਕਾਂ ਮਾਰਦੀ ਹੋਈ ਦਿਸਦੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੋ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਾਲੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਦਿਸਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਕ ਸ਼ਕਤੀ ਸੀ ਜੋ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਅਕਿਤਾਘਟ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤਕ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਤੇ ਬਰਬਾਦੀ ਦਾ ਸਨੇਹਾ ਅਤੇ ਸੰਕਲਪ ਸਾਂਝੀ ਬੈਠੀ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਸਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੀ ਇਕ ਐਸੀ ਮਿੱਠੀ ਪਿਆਰੀ ਫੁਹਾਰ ਤੇ ਵਰਖਾ ਦਾ ਜੋ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਖੁਸ਼ੀ ਤੇ ਖੇਡੇ ਦੀਆਂ ਰੇਸ਼ਨ ਆਸਾਂ ਉਮੀਦਾਂ ਤੇ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਇਕ ਕਣੀ ਅਰਬਾਤ ਬੂੰਦ ਵਿਚ ਸਾਂਝੀ ਬੈਠੀ ਸੀ।

ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਅਰਪੰਗਨੀਆਂ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਰਵਾਰ ਦੇ ਹੋਰ ਜੀਅ ਭਾਵੇਂ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਭਟੇ ਰਹਿਣ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾਉਣ ਲਈ ਮਨ ਚਿੱਤਾਂ ਤਿਆਰ ਹੋਏ ਬੈਠੇ ਸਨ, ਪਰ ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੁਝ ਇਕ ਬੁਜਰਗਾਂ ਅਤੇ ਗਿਆਨੀ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੋ ਇਕ ਉੱਚ ਕੋਈ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਕਥਾਵਾਚਕ ਹਨ ਅਤੇ ਗਿਆਨੀ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਗੁੱਬੀ ਵਜੋਂ ਬੜੀ

ਉੱਤਮ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਨੇ ਕੁਝ ਇਕ ਬੀਬੀਆਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਆਪਣੇ ਨਿਵਾਸ ਉੱਪਰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪਰ ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਬੀਬੀ ਉਪਕਾਰ ਕਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਆਲ ਇਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੰਡਰੇਸ਼ਨ ਇਸਤਰੀ ਵਿੰਗ ਹਰਮਿਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਗੈਸਟ ਹਾਊਸ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਬਾਬਾ ਅਟੱਲ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਦੇ ਕਵਾਟਰਾਂ ਵੱਲ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਬੀਬੀ ਉਪਕਾਰ ਕਰ ਦੇ ਇਹ ਬਲ ਸਨ, 'ਬਾਬਾ ਅਟੱਲ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਕਵਾਟਰ ਵੀ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਨਾਲ ਈ ਪੈਂਦੇ ਨੇ। ਫੇਰ ਕੀ ਹੋਇਆ ਜੇ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਚਲੇ ਜਾਣ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਬੇਸ਼ ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੁਸ਼ਟ ਇਕ ਵਾਰ ਨਜ਼ਰੀ ਪੈਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਨੇ ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨੱਠਣ ਨਹੀਂ ਦੇਵਾਂਗੀਆਂ, ਜਿੰਨੇ ਸਿੱਧੇ ਗਏ ਜ਼ਰੂਰ ਸੋਧਾਂਗੀਆਂ - ਇਹ ਤਾਂ ਅਸਾਂ ਵੀ ਮਨੋ ਚਿਤਾਂ ਨਿਸਚਾ ਧਾਰ ਰੱਖਿਆ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਤਾਂ ਅਸਾਂ ਉਤਰਨਾ ਹੀ ਉਤਰਨਾ ਇਥੇ ਲਈ ਹੀ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਹਥਿਆਰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਚੱਲੀਆਂ। ਦੁਸ਼ਟ ਇਕ ਵਾਰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋ ਕੇ ਤਾਂ ਵੇਖਣ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਫੇਰ ਦਸਾਂਗੀਆਂ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ ਕਿਵੇਂ ਦਾਖਲ ਹੋਈਦਾ? ਸ਼ਹੀਦੀ ਤਾਂ ਅਸਾਂ ਪਾਉਣੀ ਹੀ ਪਾਉਣੀ ਹੈ ਪਰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਹਮਲੇ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਬਾਰ 'ਚੋਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਅੰਦਰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਬਾਰ ਬਾਰ ਜਨਮ ਮੰਗਦੀਆਂ ਰਹਾਂਗੀਆਂ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਮੁਢੇਂ ਪੁੱਟ ਕੇ ਨਹੀਂ ਸੁਟ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਮੁਕਤੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵੱਲ ਫੇਰ ਈ ਖਿਆਨ ਦਿਆਂਗੀਆਂ।

24.

ਫੌਜ ਵਲੋਂ ਪੰਜ ਜੂਨ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਕੰਪਲੈਕਸ ਉੱਪਰ ਦਿਨ ਭਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਵਾਇਰੰਗ ਅਤੇ ਗੋਲਾ ਬਾਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਅਸਤਨ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੰਦ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ।

ਵਾਇਰੰਗ ਤੇ ਗੋਲਾ ਬਾਰੀ, ਯਕਲਖਤ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ ਸਿੰਗਤਾਂ ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਅੰਦਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀਆਂ ਕਿਆਸ ਆਰਾਈਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ ਕਿ, 'ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਬਾਹਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦਾ ਝੰਡਾ ਚੁੱਕ ਲਿਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪਿੰਡ ਪਿੰਡ ਤੇ ਕਸਬੇ ਕਸਬੇ ਅੰਦਰ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਉੱਪਰ ਸ਼ਧਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ। ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਸਿੱਖ ਫੌਜ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਜੰਗੀ ਸਾਜ਼ ਸਾਮਾਨ ਨਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਵਧੀਰਾਂ ਘੱਟ ਲਈਆਂ ਹੋਣ ਅਤੇ ਪੁਲੀਸ ਵਿਚ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਖੂਨੀ ਝੜਪਾਂ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹੋਣ। ਫੌਜ ਦੇ ਸਿੱਖ ਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਸੈਨਿਕਾਂ ਤੇ ਅਫਸਰਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਫੌਜੀ ਅੱਡੇ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਤੇ ਛਾਉਣੀਆਂ ਦੇ ਦੂਰ ਨੇੜੇ ਪੈਂਦੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਕਸਬਿਆਂ ਅੰਦਰ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੂਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਘਬਰਾ ਗਈ ਹੋਵੇ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਉਸਨੂੰ ਮਜਬੂਰਨ ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਹੋ ਰਹੀ ਗੋਲਾਬਾਰੀ ਤੇ ਵਾਇਰੰਗ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਫੌਰਨ ਬੰਦ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਨੇ ਪੈ ਗਏ ਹੋਣ।'

ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਸ ਪਰਕਾਰ ਦੀ ਚਰਚਾ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਸ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ ਸਿੰਘਾਂ ਪਾਸ ਦੇ ਟ੍ਰਾਂਜਿਸਟਰ ਟਾਈਪ ਵਾਕੀ ਟਾਕੀ ਅਰਥਾਤ ਵਾਇਰਲੈਸ ਸੈੱਟ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਪਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਪੁਲੀਸ ਤੇ ਫੌਜ ਵੇਲੇ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਹੈੱਡ ਕੁਆਟਰਜ਼ ਤੇ ਅੱਡਿਆਂ ਥਾਣਿਆਂ ਵੱਲ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸੰਦੇਸ਼-ਆਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਸੰਕੇਤਕ ਜਿਹੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੁਣਾਈ ਦੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।

ਉਹਨਾਂ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਵਾਇਰਲੈਸ ਸੈੱਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੰਕੇਤਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਸੰਕੇਤ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਦੁਪਹਿਰ ਪਿੱਛੋਂ ਕੁਝ ਇਸਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕਨਸਿਆਂ ਤੇ ਖਬਰਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਕੁਝ ਇਸਤਰਾਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਜਿਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅੰਦਰ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਚਾਰ ਚੰਦਰੇ ਹੀ ਸਭ ਪਾਸੇ ਇਧਰ ਉਧਰ ਫੈਲਦੇ ਤੁਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ। ਬਟਾਲਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਵੀ ਪੁਲੀਸ ਦੇ ਸਿੱਖ ਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਪੁਲੀਸ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਹਥਿਆਰ ਚੁੱਕ ਲਏ ਨੇ ਅਤੇ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਜਿਲੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਹੋਰ ਥਾਵਾਂ ਉੱਪਰ ਵੀ ਭਾਰੀ ਗਤਬਤ ਫੈਲ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਹਨਾਂ ਵਾਕੀ ਟਾਕੀ ਟਾਈਪ ਵਾਇਰਲੈਸ ਸੈੱਟਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਇਸਤਰਾਂ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਸਨ ਕਿ ਜਿਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਰਾਜਾ ਸਾਂਸੀ, ਮਜੀਠਾ, ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਚੂੜੀਆਂ (ਜਿਲਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ) ਸੰਗਰਾਣਾ ਸਾਹਿਬ, ਗੰਗਲਵਾੜ, ਲਾਲੂ ਘੁਮਨ ਨਾਰੀ ਕੋ, ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ, ਹਰੀ ਕੋ ਪੱਤਨ, ਸਰਹਾਲੀ, ਤਰਨ ਤਾਰਨ, ਝਬਾਲ, ਬੀੜ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਬਰੋੜੂ ਆਦਿ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਫੌਜ ਨੂੰ ਹੋਰ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਭੇਜਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅੱਜ ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਹੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਤੇ ਬਾਹਰ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੱਕ ਦਿਨ ਭਰ ਉਡਾਨਾਂ ਭਰਦੇ ਰਹੇ ਹੌਲੀਕਾਪਟਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਸਿੰਗਤਾਂ ਤੇ ਆਮ ਸਿੰਘਾਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ੰਕਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤੱਕ ਹਵਾ ਦੇ ਰੱਖੀ ਸੀ ਕਿ ਬਾਹਰ ਪਿੰਡਾਂ ਕਸਬਿਆਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਭਾਗਾਂ ਅੰਦਰ ਗਤਬਤ ਅੰਦਾਜ਼ ਹੀ ਵਧ ਗਈ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਜਥੇ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਉੱਤਰ ਆਏ ਹੋਣਗੇ।

ਜਦ ਇਸਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅਫਵਾਹਾਂ ਸਬੰਧੀ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਪਾਸ ਖਬਰ ਪੁੱਜੀ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਸੇ ਹੀ ਸਮੇਂ ਜਥੇ ਦੇ ਕੁਝ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਫੰਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਬੁਲਾਇਆ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ ਤੇ ਸਭ ਮੋਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਇਹ ਸੰਦੇਸ਼ ਭਜਵਾਇਆ।

'ਸਿੰਘ ਜੋ ਫੌਜ ਨੇ ਵਾਇਰੰਗ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਸਨੇ ਆਪਣਾ ਇਰਾਦਾ ਬਦਲ ਲਿਆ ਹੈ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀ ਇਹ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਰਣ-ਨੀਤੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਹ ਵੱਡੇ ਹਮਲੇ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਕ ਛਿੱਟ ਪਲ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਅਵੇਸਲਿਆਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਤੇ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਤੋਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ। ਸਭ ਸਿੰਘ ਤੇ ਫੰਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇਕ ਮਿਟ ਲਈ ਵੀ ਆਪਣੇ ਮੋਰਚੇ ਨਹੀਂ ਛੱਡਨੇ ਹੋਣਗੇ। ਹਰ ਪੱਖਾਂ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਤੇ ਤਿਆਰ ਬਰ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਿਸੇ ਤਰਾਂ ਦੀ ਵੀ ਚਰਚਾ ਤੇ ਅਫਵਾਹ ਉੱਪਰ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਤੇ ਕਿਸੇ ਪੱਖਾਂ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਤੋਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ, ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਮੋਰਚਿਆਂ ਦੇ ਅਸਲੇ ਦੁਆਲੇ ਤਿੱਖੀ ਨਜ਼ਰ ਰਖਣੀ ਹੈ ਤੇ ਗੋਰ ਬੰਦਿਆਂ ਉੱਪਰ ਵਾਜਾ ਨਹੀਂ ਖਾਣਾ।

ਜਿਹੜੇ ਸਿੰਘ ਗਸ਼ਤ ਜਾਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਨਾੜਿਆਂ ਉੱਪਰ ਪਹਿਰੇ ਤੇ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ ਪੈਂਦੇ ਗਲੀਆਂ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਵੱਲ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੱਕ ਵੱਡੇ ਤੇ ਤਾੜ ਰਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਭ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਹਥਿਆਰ ਲੱਭ ਰਖਣੇ ਨੇ, ਪਰ ਗੋਲੀ ਅੰਞੋਂ ਕਿਧਰੇ ਸ਼ੱਕ ਵਿਚ ਹੀ ਚਲਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਦੇਣੀ। ਭਾਈ ਸੁਜਾਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਜਥੇ ਦੇ ਹੋਰ ਸਿੰਘ ਗਸ਼ਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਥਾਂ ਪਰਥਾਂ ਸਭ ਪਾਸ ਪੁੱਜਦੇ ਰਹਿਣਗੇ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਲ ਦੀ ਕੋਈ ਮੁਸਕਲ ਪੇਸ਼ ਆਉਂਦੀ ਹਿੱਸੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਪੱਖਾਂ ਕੋਈ ਖੁਭ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਦਸਣਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਗੱਲੋਂ ਝਿਜਕਣਾ ਨਹੀਂ ਤੇ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਵੇਲੇ ਜੰਗ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਹੋ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹਰ ਪੱਖਾਂ ਚੁਸਤ ਤੇ ਚੰਕੌਣੇ ਵੀ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਤੇ ਤਿਆਰ ਬਰਤਿਆਰ ਵੀ ਰਹਿਣਾ ਹੈ।

ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸਿੰਘਾਂ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੇ ਹਵਾਵਾਂ ਭਾਵਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ 'ਸਿੰਘ ਜਿਸਤਰਾਂ ਤੁਸੀਂ ਅੱਜ ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਹੀ ਹਰ ਪੱਖਾਂ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹੋ ਜੋ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਗੋਲਾ ਬਾਰੀ ਤੇ ਵਾਇਰੰਗ ਦਾ ਵੀ

ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਭਟ ਕੇ ਜਵਾਬ ਦੇਂਦੇ ਰਹੇ ਜੋ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਸਾਂ ਹੁਣ ਰਾਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵੀ ਉਸੇ ਹੀ ਜਸ ਜਜ਼ਬੇ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਹਰ ਪੱਖਾਂ ਚੇਤਨ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਜੇ ਆਪਾਂ ਸਾਰੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਬਾਂਦਰ ਸੈਣਾ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸੋਧ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾਵਾਂਗੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਇਤਹਾਸ ਹੋਰ ਚਮਕੇਗਾ ਤੇ ਸ਼ਿਸ਼ਰ ਭਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਅੰਦਰ ਵਿਆਪਕ ਰੂਪ 'ਚ ਰੋਸ਼ਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵੀ ਬਲ ਮਿਲੇਗਾ ਕਿ ਸਿੰਘ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਗਿਣਤੀ ਪੱਖ ਆਣ 'ਚ ਲੂਣ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਉੱਪਰ ਭਾਰੂ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਆਖਰੀ ਸਵਾਸਾਂ ਤੱਕ ਗੋਲੀ ਦਾ ਜਵਾਬ ਗੋਲੀ ਵਿਚ ਦੇਂਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਤੁਹਾਡੇ ਵਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਭੂਮੀ ਉੱਪਰ ਭਾਰਤੀ ਸੈਣਾ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਲੜੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਯੁੱਧ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਅਰਥਾਤ ਵਰਤਮਾਨ ਤੇ ਭਵਿੱਖ 'ਤੇ ਬੜੇ ਹੀ ਭੁੱਧੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੈਣਾ, ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਪੀੜਤੀਆਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮਿਆਂ ਤੇ ਯੁਗਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਕਬੂਲ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਰਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਣਗੀਆਂ ਜੋ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੁਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਅੱਜ ਇੱਥੇ ਛੱਡੋਗੇ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਦੁਸ਼ਮਣ ਫੌਜ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਆਪਣੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਬਲਵਾਨ ਚਮਤਕਾਰ ਵਿਖਾਉਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਸ ਦਸ਼ਾ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਰਹਿਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੱਕ ਤੁਹਾਡੇ ਇਸ ਕਾਰਨਾਮੇ ਉੱਪਰ ਗੌਰਵ ਰਹੇਗਾ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਇਕ ਨਵਾਂ ਮੀਲ ਪੱਥਰ ਸਾਬਤ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਫਿਰ ਤੁਹਾਡੇ ਇਸ ਮਨੋ ਬਲ, ਸਾਹਸ ਚੁਰਚ, ਜੁਝਾਰੂ ਜਜ਼ਬੇ, ਸੈਣਕ ਖੂਬੀਆਂ ਵਡਿਆਈਆਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਕਾਰਨਾਮੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਰਾਖੀ ਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹਿਤ ਲੜੇ ਜਾਣ, ਵਾਲੇ ਲਗੂ ਡੋਹਲਵੇਂ ਯੁੱਧ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ ਅਰਥਾਤ ਕਿੱਸੇ, ਜਿਥੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਲਈ ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਸਮਾ ਬਣੇ ਰਹਿਣਗੇ ਉਥੇ ਸਾਡੀ ਸਭਨਾਂ ਦੀ ਆਤਮਕ ਪ੍ਰਸਤਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਵੀ ਬਣੇ ਰਹਿਣਗੇ।

ਸਿੰਘ, ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਤੇ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੀ ਖਾਤਰ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਪੂਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਜੁਮਾਵਾਰੀ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਵਰਜ ਤੇ ਧਰਮ ਪਾਲ ਗਏ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਹ ਗੱਲ ਯਕੀਨੀ ਸਮਝੋ ਕਿ ਸਿੱਖ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਵਿਨਾਸ਼ ਦੀ ਘੜੀ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਮੰਜ਼ਲ, ਇਹ ਦੋਹਵੇਂ ਹੀ ਗੋਲਾਂ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਆ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਇਸ ਸਮੇਂ ਅਸੀਂ ਜਿੱਥੇ ਬੈਠੇ ਖਲੋਤੇ ਹੋਏ ਹਾਂ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਆਸਥਾਨ ਤੋਂ ਜੇ ਸਾਨੂੰ ਇਕ ਅਮੀਰ ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਦੌਲਤ ਨਸੀਬ ਹੋਈ ਹੈ, ਇਹ ਕਿਸੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਹੀ ਨਸੀਬ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਹੁਣ ਇਸ ਦੌਲਤ ਦੀ ਅਮੀਰੀ ਤੇ ਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰਖਣ ਵਾਸਤੇ ਅਵੱਸ਼ ਹੀ ਸਿਰ ਧੜ ਦੀ ਬਾਜੀ ਲਾਉਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਸਿੰਘ, ਕਿਪਰੇ ਝੁੱਲ ਕੇ ਵੀ ਅਵੇਸਲੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਪਰਕਾਰ ਦੀ ਕੋਈ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨਹੀਂ ਵਖਾਉਣੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਵਰਤਮਾਨ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੀ ਇਕ ਇਕ ਗੱਲ, ਹਰਕਤ ਅਰਥਾਤ ਸੱਚ, ਨੀਤੀ, ਭਾਵਨਾ ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨੇ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਅਨੰਤ ਤੇ ਅਮਲ-ਕਰਮ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਉੱਪਰ ਭੁੱਧੇ ਤੇ ਸਥਾਈ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਸਰ ਪਾਉਣਾ ਹੈ।

ਸਿੰਘ ਭਾਵੇਂ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਸਨ ਲੈ ਸਕੇ ਅਤੇ ਚਾਰ ਚੰਦਰੇ ਹੀ ਭਾਰੀ ਭੋਜ-ਨੋਨ ਤੇ ਜੰਗ ਯੁੱਧ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖੋਚਲ ਖਬਲ ਵੀ ਬਹੁਤ ਰਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਫਿਰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਬਲਵਾਨ ਮਨੋਬਲ ਸਦਕਾ ਬਿਲਕੁਲ ਤਾਜ਼ਾ ਦਮ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦਾ ਉਹਨਾਂ ਉੱਪਰ ਐਸਾ ਦਿਲ ਟੁੰਬਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੀ ਕਿ

ਸੰਤ ਭਿਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਵਲੋਂ ਕੋਈ ਸੰਦੇਸ਼ ਆਦੇਸ਼ ਮਿਲਦਿਆਂ ਸਾਰ ਹੀ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਹੋਰ ਕਠਨਾਈ ਤੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਮਨੋ ਬਲ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ 'ਚ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਭੁੱਖ ਪਿਆਸ ਬਕਾਵਟ ਤੇ ਅਵੇਸਲਾਪਣ ਕਿਪਰੇ ਖੋਲ੍ਹ ਲਾਕੇ ਉਡ ਪੁੱਡ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।

ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹਰ ਬੋਲ ਦਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਉੱਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡੀ ਭੁੱਧਾ ਤੇ ਚਿਰਜੀਵੀ ਅਸਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਹਰ ਸਿੰਘ ਉਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਅਮਲ ਕਰਮ ਤੇ ਅਨੁਭਵ ਵਿਚ ਸਮਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਸੀਸ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਤੋਂ ਨਸ਼ਾਵਰ ਕਰਨ ਲਈ ਤਤਪਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਸਿੰਘ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਨ ਉੱਪਰ ਭਾਰ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਲਈ ਕੋਈ ਠੱਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਮਝਦਾ ਸਗੋਂ ਉਸਨੂੰ ਇਕ ਅੰਸੇ ਹੱਕੇ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਸਮਝਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਆਸੇ ਉਦੇਸ਼, ਸ਼ਹੀਦ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਸੁਪਣੇ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਪ੍ਰਤੀ ਗੋਝਾ ਤੇ ਸੰਕਲਪ ਖੇਡ ਰਹੇ ਹੋਣ।

25.

ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰਲੇ ਟੈਲੀਫ਼ਨ ਆਦਿ ਸੰਚਾਰ ਸਾਧਨ ਦਾ ਭੋਗ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸੰਚਾਰ ਸਾਧਨ ਕੰਟਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਾਇਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਮੁੱਚਾ ਕੰਪਲੈਕਸ ਬਾਕੀ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਨਾਲੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਕੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਬੰਦ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਮੁੱਚਾ ਕੰਪਲੈਕਸ ਤੇ ਇਸਦਾ ਆਲਾ ਦੁਆਲਾ ਘੁੱਪ ਅਨੇਰੇ ਵਿਚ ਗਵਾਚ ਗਿਆ ਲਗਦਾ ਸੀ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜੇਨਰੇਟਰ ਵੀ ਚਲਾਏ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜਾਂ ਰਹੇ ਕਿਉਂਕਿ ਅੰਸੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਨਾਲ, ਕੰਪਲੈਕਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੂਰ ਤੱਕ ਉੱਚੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਉੱਪਰ ਮੋਰਚੇ ਸੰਭਾਲੀ ਬੈਠੇ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਸਾਫ਼ ਦਿਖਾਈ ਪੈਂਦੀਆਂ ਸਨ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਭ ਪਾਸੇ ਹਨੇਰਾ ਹੀ ਹਨੇਰਾ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਜੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਿਸੇ ਪਾਸਿਓਂ ਚਾਨਣ ਦੀ ਮਸ਼ਮੂਮੀ ਲੋਅ ਐਵੇਂ ਬੇਮਲੂਮ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਿਟੇ ਰੰਗਦਾਰ ਕਪੜੇ ਦੇ ਪਰਦਿਆਂ ਵਿਚ ਦੀ ਨਜ਼ਰੀ ਪੈਂਦੀ ਵੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਭਵਨ ਹੀ ਸੀ, ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੀਆਂ ਗੱਲੀਆਂ ਨਾਲ ਛੋਲਣੀ ਛੋਲਣੀ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਸੀ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੀ ਮੰਜਲ ਉੱਪਰ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪਰਕਾਸ਼ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉੱਥੇ ਵੀ ਜੋ ਮਸ਼ਮੂਮੀ ਲੋਅ ਨਜ਼ਰੀ ਆ ਰਹੀ ਸੀ ਉਹ ਵੀ ਐਵੇਂ ਨਾਮ ਮਾਤਰ ਰੂਪ 'ਚ ਹੀ ਆਪਣੀ ਦੇਖ ਵਿਖਾ ਰਹੀ ਸੀ।

ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ, ਜਿਥੇ ਸਮੁੱਚੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਆਤਮਕ ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਤੇ ਗਿਆਨ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨਸੀਬ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅੱਜ ਉਸਦੇ ਦੁਆਲੇ ਦੂਰ ਦੂਰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤਾਕਤਾਂ ਆਪਣੀ ਫੌਜੀ ਜੰਗੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਪੰਜੇ ਫੇਲਾਈ ਤੇ ਖੰਭ ਖਲਾਰੀ ਛਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ।

ਜਿਸ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਬਲ ਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਲੈਕੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ੀਸ਼ ਤਲੀ ਉੱਪਰ ਟਿਕਾ ਕੇ ਤੇ ਰਣ-ਤਤਿਆਂ ਵਿਚ ਜੂਝ ਜੂਝ ਕੇ ਹਿੰਦੂਸਤਾਨ ਤੇ ਉਸਦੇ ਕਰੋੜਾਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ੀਆਂ ਹੱਥੋਂ ਆਏ ਦਿਨ ਪੈਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੁੱਟਾਂ ਕੁੜਕੁੱਟਾਂ ਅਤੇ ਗੁਲਾਮੀ ਜ਼ੁਲਾਲਤ ਤੇ ਬਰਬਾਦੀ ਦੇ ਝਖੜਾਂ ਹਨੇਰਿਆਂ ਵਿਚ ਗਰਕ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਰ ਬਾਰ ਬਚਾਇਆ ਸੀ ਅੱਜ ਉਹਨਾਂ ਹੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਲਾਓ-ਲਸਕਰ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਉਸਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਨੂੰ ਤੋਪਾਂ ਤੇ ਮਸ਼ੀਨ ਗੰਨਾਂ ਦੇ ਪਹਿਰੇ ਹੇਠ ਘੁੱਪ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਡੱਬ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਸਭ ਪਾਸੇ ਫੈਲੇ ਹੋਏ ਇਸ ਘੁੱਪ ਅਨੇਰੇ ਅਤੇ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਰਕਰਮਾ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਭਵਨ ਅੰਦਰ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਜਾਰੀ ਸੀ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ

ਸੰਗਤਾਂ ਕਿਧਰੇ ਵਿਰਲੇ ਟਾਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਰੋਵਰ ਦੇ ਕਨਾਰੇ ਅਤੇ ਭਵਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੇ ਬਾਹਰ ਬੈਠ ਕੇ ਮਿੰਠੀਆਂ ਪਿਆਰੀਆਂ ਤੇ ਵੈਰਾਗਮਈ ਮੱਧਕ ਮੱਧਮ ਧੁਨਾਂ ਸੁਰਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੁਣਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪੂਰਾ ਆਨੰਦ ਮਾਨ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਹੋਰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਇਮਾਰਤਾਂ ਉੱਪਰ ਅਤੇ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਮੋਰਚਿਆਂ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਰਾਂ, ਅਕਾਲ ਰੋਸ਼ਟ ਹਾਊਸ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਆਦਿ ਅਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਮਾਹੌਲ ਮਤਾਬਕ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਭਖਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਾਰੀ ਸਨ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿਚ ਸੁਣਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਬੋਲਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਜੋਸ਼ ਜਜ਼ਬੇ ਠਹੇਰੇ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਮਿਲਵੇਂ ਜੁਲਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਰੰਗ ਵਿਖਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਆਮ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਅਵਸਥਾ ਤੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਨ ਉੱਪਰ ਕੰਪਲੈਕਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਤੋਪਾਂ ਮਸ਼ੀਨ ਗੰਨਾਂ ਤੇ ਆਟੋਮੈਟਿਕ ਹਥਿਆਰ ਤਾਣੀ ਅਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਉੱਪਰ ਹਮਲਾ ਬੋਲਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਬਰ ਤਿਆਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬੈਠੀ ਹੋਈ ਫੌਜ ਦਾ ਕੋਈ ਖਾਸ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਪਰ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਸਮੁੱਚੀ ਹਾਲ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਪੰਥਕ ਅਰਥਾਤ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬਾਡੀ ਗਾਰਡਾਂ ਯੂਥ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵਰਕਰਾਂ, ਛੋਟੇ ਵਡੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸੋਚ, ਨੀਤੀ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਸਵਾਲ ਸੀ ਉਹ ਬੜੀ ਹੀ ਪਤਲੀ, ਡਾਵਾਂ ਲੋਡ ਅਤੇ ਕਈ ਪਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਸਿਆ ਤੇ ਅੰਦੋਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਘਿਰੀ ਹੋਈ ਸਾਫ਼ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਮੁੱਚੀ ਹਾਲ ਦੇ ਬਰਾਮਦਿਆਂ ਹੇਠਲੀਆਂ ਉੱਪਰਲੀਆਂ ਮੰਜਲਾਂ ਦੇ ਕਮਰਿਆਂ, ਖੰਭੇ ਸੋਜੇ ਪੈਂਦੇ ਦਾਲਾਨਾਂ, ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰਲੀ ਸੜਕ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਖੁੱਲੇ ਕਸ਼ਾਦਾ ਤੇ ਹਰਿਆਲੇ ਲਾਣ ਅਤੇ ਇਸਦੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਪਰਲੀਆਂ ਛੱਤਾਂ ਵੱਲ ਵੇਖਿਆਂ ਇਸਤਰਾਂ ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਯੁੱਗਾਂ ਤੋਂ ਅੱਜ ਦੇ ਦਿਨ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਬੈਠੀ ਹੋਈ ਕਿਸੇ ਭੁੱਖੀ ਭੈਣ ਨੇ ਸਮੁੱਚੀ ਹਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤਾੜੀ ਬੈਠੇ ਪੰਥ ਦੇ ਮਲਾਹਾਂ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬੇੜੇ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੂਰ ਦੇ ਕਲੋਜਿਆਂ ਤੇ ਰੂਹਾਂ ਜ਼ਮੀਰਾਂ ਨੂੰ ਕੱਢ ਕੇ ਖਾ ਲਿਆ ਹੋਵੇ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਦੀ ਤੀਸਰੀ ਮੰਜਲ ਉੱਪਰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਕੁਝ ਇਕ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਦੇ 32 ਨੰਬਰ ਕਮਰੇ ਦੇ ਬਰਾਮਦੇ ਵਿਚ ਖਲੋਤਾ ਕੋਈ ਚੁੱਪੇ ਪੰਜਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਤੇ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਜਾਚਦਿਆਂ ਅਤੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰਲੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਭਾਂਪਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਕਿ ਕੌਮ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਆਗੂ ਨੀਤੀ ਤੇ ਨਸ਼ਾਨੇ ਪੱਖੋਂ ਸਹੀ ਰਸਤਾ ਅਖਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਦੂਰ ਭਵਿੱਖ ਵੱਲ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਠੀਕ ਫੈਸਲੇ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ ਉਹ ਅਕਸਰ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਦੇਖਾਂ ਕਸਟਾਂ ਦੇ ਝਖੜ ਝੋਲਿਆਂ ਤੇ ਅੱਗ ਭਾਂਬੜਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਟਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਆਗੂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਵੇਖਣਾ ਤੇ ਝਲਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਇਹ 1947 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੌਰ ਦਰਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਪੰਥ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਪੰਥਕ ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ, ਗਲਤੀਆਂ, ਗੱਦਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਅੰਨੀਆਂ ਸੋਚਾਂ ਤੇ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਹੀ ਨਤੀਜਾ ਹੈ। ਜੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਮਸਲਮਾਨ ਕੌਮ ਦੇ ਆਗੂ ਕਾਇਦ-ਏ-ਆਜ਼ਮ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਰਾਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ

ਆਜਾਦ ਹਸਤੀ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਬਲ ਬਾਲੇ ਤੇ ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ ਆਦਿ ਬਲਿਆਂ ਦੇ ਮਹਿਰਵ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਪਛਾਣਿਆ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਅਕਲ ਫਿਕਰ ਤੇ ਦੂਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਕੇ ਕੋਈ ਠੀਕ ਫੈਸਲੇ ਤੇ ਸਟੈਂਡ ਲਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਅਜ ਪੰਥ ਨੂੰ ਆਹ ਦਿਨ ਵੇਖਣੇ ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ ਸਨ ਹੋਣੇ। ਇਹ ਜੋ ਅੱਜ ਸਮੁੱਚੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਕਾਲੇ ਤੇ ਕਰੂਪ ਦਿਨ ਵੇਖਣੇ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਵੇਖਣੇ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ।

ਮੇਰੇ ਇਸ ਕਥਨ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵਿਚ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਹਾਲੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ, 'ਕਿ ਮੇਰੀ ਜਾਚੇ ਤਾਂ ਜੋ ਸਤਾਲੀ (ਈ 1947) ਦੇ ਪਿਛੇ ਦੇ ਪੰਥਕ ਆਗੂ ਵੀ ਸਤਾਲੀ ਤੋਂ ਪਿਛੇ ਦੇ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਸੱਚੇ ਵਿਚ ਨਾ ਢਲੇ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਫੇਰ ਵੀ ਪੰਥ ਨੂੰ ਆਹ ਦਿਨ ਵੇਖਣੇ ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ ਸਨ ਹੋਣੇ।'

ਅਜੇ ਅਸੀਂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਇਸ ਪਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਭੂਰੇ ਜੋ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪਾਤਰ ਸਿੰਘਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਸੀ, ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਇਕ ਖਾਸ ਸਨੌਹਾ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਦੂਸਰੇ ਸਿੰਘਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰਿਆਂ ਕਰਕੇ ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਕਿ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਰੋਡੀਓ ਟ੍ਰਾਂਸਮੀਟਰ ਤੇ ਰੋਡੀਓ ਟ੍ਰਾਂਸ ਰਸੀਵਰ ਸਬੰਧੀ ਉਹ ਸਾਰਾ ਸਾਮਾਨ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਭਿਜਵਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ 32 ਨੰਬਰ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।'

ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਭੂਰੇ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਹਰਮਿਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਜਨਰਲ ਸੈਕਟਰੀ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਲੈਂਟਰ ਪੈਂਡ ਉੱਪਰ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਚਿੱਠੀ ਦੇ ਦਿਖਾ ਕੇ ਦਿਖਾ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਹਰਮਿਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਇਹ ਸਨੌਹਾ ਲੈਕੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ ਆਪ ਆਉਣਾ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ ਆਪ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਜਵਾਨ ਟੈਂਕੀ ਵਾਲਾ ਮੋਰਚਾ ਟੁੱਟ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਕੁਝ ਖਾਸ ਖਾਸ ਥਾਵਾਂ ਉੱਪਰ ਨਵੇਂ ਮੋਰਚੇ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸੱਚ ਵਿਚਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।'

ਇਸ ਸਮੇਂ ਮੈਂ 32 ਨੰਬਰ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਕੇ, ਅਧੀਚਿੰ ਬਹੁਤੀ ਢੇਅ ਰੋਖੀ ਅਲਮਾਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੀ ਮਸ਼ੀਨੀ ਰੱਸਨ ਕਰਕੇ, (ਕਿਉਂਕਿ ਕਮਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਖੁਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਮਸ਼ੀਨੀ ਜਗ੍ਹਾਉਣ ਨਾਲ ਕਮਰੇ ਦੇ ਦੋਖਨ ਤੇ ਪਛਮ ਵੱਲ ਨੂੰ ਪੈਂਦੀਆਂ ਬਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸੀਸਿਆਂ 'ਚੋਂ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਤੋਂ ਰੇਡੀਓ ਨਜ਼ਰੀ ਪੈਂਦੀ ਸੀ) ਲੰਮੇ ਚੌੜੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਚਿੱਠੀ ਪੜ੍ਹੀ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਸਤਰਾਂ ਅਨੁਭਵ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸੰਤ ਰੋਡੀਓ ਟ੍ਰਾਂਸਮੀਟਰ ਰਾਹੀਂ ਕੌਮ ਦੇ ਨਾਂ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਖੁਲੀ ਬਗ਼ਾਵਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਕ ਹਨ।

ਉਸ ਚਿੱਠੀ ਦਾ ਸਾਰਅੰਸ਼ ਇਹ ਸੀ,

ਪਿਆਰੇ ਸੰਧੂ ਸਾਹਿਬ,

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਫਤਹਿ॥

ਸੰਤ ਜੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਹੈ ਕਿ 'ਰੋਡੀਓ ਟ੍ਰਾਂਸ ਰਸੀਵਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰਾ ਛੋਟਾ ਵੱਡਾ ਸਾਮਾਨ, ਟੈਕਨੀਕਲ ਲਿਟਰੇਚਰ ਤੇ ਸਬੰਧਤ ਖੁਫੀਆ ਕੋਡ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਰੂਪਿਦਰ ਸਿੰਘ ਬੰਨੀ ਨੇ ਜਥੇ ਦੇ ਇਕ

ਟੈਕਨੀਕਲ ਹੋਡ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਰੱਖੀ ਹੈ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਭੂਰੇ ਦੀ ਸੋਪਨਾ ਵਿਚ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਰੋਡੀਓ ਟ੍ਰਾਂਸਮੀਟਰ ਨੂੰ ਚਾਲੂ ਕਰਕੇ ਸੰਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੌਮ ਦੇ ਨਾਂ ਸੰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।' (ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਹਕ ਵਿਚ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁਧ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦਾ ਖੁਲਾ ਐਲਾਨ)

ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਹੁਕਮ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹਿਫਾਜ਼ਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਉਸ ਥਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਜਿਥੇ ਹਥਿਆਰ ਬੰਦ ਸਿੰਘ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹੋਣ।'

ਇਸ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਅਕਾਲ ਰੋਸਟ ਆਉਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰੋ, ਤਾਂ ਜੋ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਇਥੇ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਤ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ ਦੋਹਰੇ ਚੌਂਹ ਹਥਿਆਰ ਬੰਦ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਭਿਜਵਾ ਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੁਰਖਸ਼ਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਥੇ ਲੈ ਆਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਅੱਵਲ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪ ਵੀ ਨਾਲ ਹੀ ਆਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਇਧਰ ਦੇ ਕੁਝ ਇਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਿਰ ਤੇ ਆਣ ਪਏ ਨਵੇਂ ਰੁਝੇਵਿਆਂ 'ਚੋਂ ਬਹੁਤੀ ਬਹੁਤ ਵੇਹਲ ਕੱਚ ਚੁੱਕਾ ਹੋਵਾਂਗਾ। ਫਿਰ ਮੈਂ ਤੋਂ ਮੇਰੇ ਕੁਝ ਇਕ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸੰਤ ਮਹਾਪੁਰਸ਼ਾਂ ਪਾਸ ਹੀ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਸਾਰਾ ਸਬੰਧਤ ਸਾਮਾਨ ਸ੍ਰੀ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੋਪਨਾ ਵਿਚ ਛੇਤੀ ਦੇਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰਨੀ। ਬਾਕੀ ਤੁਸੀਂ ਇਥੇ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਆਉਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਆਪ ਦਾ ਛੋਟਾ ਵੀਰ

ਹਰਮਿਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

4 ਜੂਨ 1984

ਹਰਮਿਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਾਗਜ਼ ਦੇ ਇਕ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਟੁਕੜੇ ਉੱਪਰ ਇਹ ਉੱਤਰ ਸੀ

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਖਾਲਸਾ

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਫਤਹਿ॥

ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਮਿਲਿਆ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਰਾ ਸਬੰਧਤ ਸਾਮਾਨ ਭੇਜ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਰੋਡੀਓ ਟ੍ਰਾਂਸਮੀਟਰ ਅਤੇ ਰੋਡੀਓ ਰਸੀਵਰ, ਸਬੰਧਤ ਲਿਟਰੇਚਰ ਤੇ ਕੋਡਾਂ ਸਮੇਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸ੍ਰ. ਰਫ਼ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੋਪਨਾ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਕਮਰੇ ਤੋਂ ਕੁਝ ਹਟਾਇਆ ਕਰਕੇ ਥੋਲੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਗੁਪਤ ਕਮਰੇ ਵੱਲ ਉੱਤਰਦੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਕਮਰੇ ਨਾਲ ਪੈਂਦੀ ਅਲਮਾਰੀ ਅੰਦਰ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸ੍ਰ. ਰਫ਼ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਸ ਸਾਰੇ ਸਮਾਨ, ਸਬੰਧਤ ਲਿਟਰੇਚਰ ਤੇ ਕੋਡਜ਼ ਬਾਰੇ ਮੁਕੰਮਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰੂਪਿਦਰ ਸਿੰਘ ਬੰਨੀ ਵੱਲੋਂ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਾਸਿਸ ਬਾਰੇ ਟੈਕਨੀਕਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਜੋ ਇਸ ਸਮੇਂ ਇਕ ਵੱਡੇ ਬੰਦ ਥੋਲੇ ਵਿਚ ਰੋਡੀਓ ਟ੍ਰਾਂਸ ਰਸੀਵਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਰ ਸਾਮਾਨ ਜੋ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਬੰਦ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਸ੍ਰ. ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੱਥ ਭੇਜ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਵੀ ਸਾਰਾ ਨਿੱਕਾ ਮੋਟਾ ਸਾਮਾਨ ਜੋ ਇਥੇ ਮੇਰੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਹੋ ਭੇਜ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਹੋਰ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਅਕਾਲ ਰੋਸਟ ਹਾਊਸ ਵਿਖੇ ਲੈ

ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਹੈ ਉਸ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਆਪ ਸਭ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਮਨੋ ਪੰਨਵਾਧੀ ਹਾਂ। ਸ਼ੇਰਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਬਹੁਤ ਪੰਨਵਾਧੀ ਹਾਂ ਪਰ ਮੈਂ ਵਰਤਮਾਨ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਬਹੁਤ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਰਹਿ ਕੇ ਹੀ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਤੇ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਯਥਾ-ਸ਼ਕਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਨ ਬਣਾਈ ਬੈਠਾ ਹਾਂ। ਆਪ ਸਭਨਾ ਦਾ ਬਹੁਤ ਬਹੁਤ ਪੰਨਵਾਧਾ।

ਆਪ ਦਾ ਵੱਡਾ ਵੀਰ
ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਮਿਤੀ 4 ਜੂਨ 1984

ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਭੂਰੇ ਮੇਰੇ ਪਾਸੋਂ ਰੇਡੀਓ ਟ੍ਰਾਂਸਮੀਟਰ ਅਤੇ ਰੇਡੀਓ ਟ੍ਰਾਂਸ ਰਸੀਵਰ ਸਬੰਧੀ ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦਾ ਸਾਮਾਨ ਅਤੇ ਹਰਮਿਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੀ ਸੰਖੇਪ ਚਿੱਠੀ ਲੈ ਕੇ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 'ਸ਼ੇਰਾਂ ਨੇ ਕੋਲ ਸ਼ਹੀਦੀ ਗੁਰਪੁਰਬ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਕੁਝ ਇਕ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਜਿੰਨਾਂ ਵਿਚ ਭਾਈ ਮੁਹਕਮ ਸਿੰਘ ਵੀ ਸੀ ਖਾਸ ਉਦੇਸ਼ ਤੇ ਪ੍ਰਗਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਪਲੈਕਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸ਼ੇਰਾਂ ਨੇ ਅੱਜ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ 'ਜੇ ਤੂੰ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇਂ ਤਾਂ ਤੇਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਤੂੰ ਬਾਹਰ ਜਾ ਕੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਤੇ ਨਿਗਰ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ' ਅਤੇ ਤੇਨੂੰ ਖਾਸ ਖਾਸ ਅੱਡੇ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਬਾਰੇ ਭੇਤ ਵੀ ਹੈ। ਇਥੇ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨਾਲ ਸਿਝਨ ਲਈ ਸਿੰਘ ਕਾਫੀ ਹਨ। ਪਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਪ੍ਰਗਰਮ ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਸੁਨੇਹਾ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਗੱਲ ਚੇਤੇ ਰੱਖੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਅੱਜ ਰਾਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਬਾਬਾ ਅਟੱਲ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਜਿਧਰ ਦੇ ਗਲੀ ਮੁਹਲਿਆਂ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਭੇਤ ਹੈ, ਨਿਕਲ ਕੇ ਇਕ ਟਿਕਾਣੇ ਉੱਪਰ ਜਾਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਜਿਥੇ ਮੈਂ ਸ਼ਹਿਰ ਬਾਹਰ ਇਕ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਵਿਚ ਬਾਹਲਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਪੰਜਾਹ ਮੀਲਾਂ ਤੱਕ ਦੀ ਛਾਲ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਮਾਰ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਪਰ ਮੇਰੀ ਇਹ ਇੱਛਾ ਹੈ ਕਿ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਅੱਜ ਸ਼ੇਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿੰਘਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੇ ਲਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਕੰਨੀ ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਸੁਣਾ, ਫਿਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਸ਼ੇਰਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਸੁਣਨ ਦਾ ਮੋਕਾ ਦੇਣਾ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਅੱਜ ਸ਼ੇਰਾਂ ਨੇ ਹਰ ਮੰਤਰੇ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਇਕ ਦੋ ਦੋ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਬੁਲਾਇਆ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਦੋ ਮੁੱਖੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੱਦਿਆ ਹੈ ਤੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮੁੱਖੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਵੀ। ਇਸ ਲਈ ਤੁਸਾਂ ਵੀ ਤਿਆਰ ਬਰ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣਾ। ਮੈਂ ਆਹ ਤੁਹਾਡੀ ਚਿੱਠੀ ਤੇ ਸਾਮਾਨ ਦੀ ਗੰਢ ਬਾਉਂ ਬਾਈ ਸੌਪਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੋਕਾ ਪਾਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ ਆਵਾਂਗਾ ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਫਿਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਤੱਕ ਛੱਡ ਵੀ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਤਾਂ ਫਿਰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ, ਸ਼ੇਰਾਂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਲੈ ਕੇ ਲੰਮੀ ਉਡਾਰੀ ਮਾਰ ਜਾਣੀ ਆ ਹਥਿਆਰ ਇਕ ਦੋ ਤਕੜੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾਏ ਨੇ, ਫਿਰ ਜੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਵੇਖੀ ਜਾਊਗੀ।

26.

ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਾਲ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਮੱਧਮ ਜਿਹੀ ਲੋਅ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸੋ ਸਵਾ ਸੋ ਦੇ ਲਗਪਗ ਜਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘ ਤੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨ ਚੁੱਤੇ ਬੈਠੇ ਸਨ ਅਤੇ ਮਾਹੌਲ ਬੜੀ ਹੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਾਲਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸ਼ੇਰਾਂ ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਚੇਹਰਿਆਂ ਦਾ ਜਲਾਲ, ਹਾਲ ਕਮਰੇ ਤੋਂ ਇਕ ਪਾਸੇ ਜਿਹੇ ਜਗ ਰਹੀਆਂ ਦੇ ਮੋਮਬਤੀਆਂ ਦੀ ਉਸ ਮਧਮ ਜਿਹੀ ਲੋਅ ਵਿਚ ਵੀ, ਦਗਧ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਜਲਵਾ ਵਿਖਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਸ਼ੇਰਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਇਕ ਘੜੀ ਪਲ ਲਈ ਵੀ ਕਿਧਰੇ ਟਿਕਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲੰਕੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵੇਖੀ ਤੇ ਨਾ ਆਰਾਮ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਤਾਜ਼ਾ ਦਮ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਗੂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੰਮ ਉੱਪਰ ਭਿਆਨਕ ਸੰਕਟ ਮੁਸੀਬਤ ਦੇ ਆਉਣ ਤੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੀ ਘੜੀ ਉੱਪਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸ਼ੇਰਾਂ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਕਿਹਾ ਸੀ, 'ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਤੇ ਨਿਰਣਾ ਹੱਸ਼ਾ ਸਮਾ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੀ ਕੰਮ ਬਾਰੇ ਕਿੰਨਾ ਰੁ ਈਮਾਨਦਾਰ ਤੇ ਸੰਜੀਦਾ ਹੈ। ਦਾਸ ਉੱਪਰ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਮੋਹਰ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਉੱਪਰ ਪੰਥ ਦੇ ਵੀਰੋ ਦੁਸ਼ਮਣ, ਮੇਥੋਂ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਈਨ ਮਨਵਾਉਣ ਲਈ ਅੱਗ ਅੱਗਿਆਰਾਂ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹੂਰਦੇ ਤਾਅ ਕੇ ਮੇਰੀ ਬਟੀ ਬਟੀ ਨੱਚ ਦੇਣ ਦੀ ਤੇ ਜਾਂ ਮੇਰੇ ਜੀਉਂਦੇ ਦੀ ਖੋਲ ਉਤਾਰਨ ਦੀ ਵਿਧੀ ਵੀ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਨਗੇ ਤਾਂ ਦਾਸ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਬ੍ਰਹਮ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਇਸ ਜਬਰ ਅੱਗੇ ਰਾਈ ਮਾਤਰ ਰੂਪ 'ਚ ਵੀ ਨਾ ਲਿਫੇਗਾ ਤੇ ਨਾ ਝੁਕੇਗਾ ਸਗੋਂ ਆਖਰੀ ਸਵਾਸਾਂ ਤੱਕ ਪੰਥਕ ਹੋਕਾ ਹਿਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਪੂਰਨ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ ਡਟਿਆ ਰਹੇਗਾ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਹਾਲਤ ਤੇ ਕਿਸੇ ਕੀਮਤ ਉਪਰ ਵੀ ਪੰਥ ਨਾਲ ਖਲਵਾੜ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਵੇਗਾ।'

ਅਸਲ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਅੱਜ ਸ਼ੁੱਚੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਭਿਆਨਕ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਘਿਰੀ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੀ ਘੜੀ ਸੀ ਤਾਂ ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੇਵਲ ਤਿੰਨ ਦੀ ਐਸੀਆਂ ਨਾਮਵਰ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਸਨ ਜਿੰਨਾਂ ਦੀ ਜਾਤ ਉੱਪਰ ਇਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀਆਂ ਆਸਾਂ ਉਮੀਦਾਂ ਲਗਾ ਰੱਖੀਆਂ ਸਨ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਪੰਥਕ ਜਜ਼ਬਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਹਰ ਸਿੱਖ ਹੀ ਇਸਤਰ੍ਹਾਂ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਭਿਆਨਕ ਸੰਕਟ ਦੇ ਸਮੇਂ ਪੰਥ ਨੂੰ ਅਵਾਜ਼ ਹੀ ਕੋਈ ਮਹਾਨ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਸੋਧ ਦੇਣਗੀਆਂ। ਇਹ ਤਿੰਨ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।

ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗਵਾਲ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੋਹੜਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਸਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਤੀਸਰੀ ਮਹਾਨ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਬਰਾਜਮਾਨ ਸਨ। ਪਰ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ ਸਾਹਮਣੇ ਨਜ਼ਰੀ ਪੈ ਰਹੀਆਂ ਤੇ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੇ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਪਰਗਟ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਇਸ ਇਮਤਿਹਾਨ ਤੇ ਸੰਕਟ ਦੀ ਘੜੀ ਵਿਚ ਮਨ ਤੇ ਕਰਮ ਪੱਖੋਂ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ ਉਮੀਦਾਂ ਦੀ ਕਸੌਟੀ ਉੱਪਰ ਪੂਰਿਆਂ ਉਤਰੇਗੀ ਤਾਂ ਉਹ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਲੁਕੀ ਵਧੀ ਹੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਿਮਟੀ ਤੇ ਦੜੀ ਦਬਕੀ ਹੋਈ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਕੁੰਗੜਿਆਂ ਤੇ ਦਬਕਿਆ ਬੈਠਾ ਸੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਪੂਰਨ ਤੌਰ ਤੇ ਚੇਤਨ, ਬਲਵਾਨ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਵਿਚਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗਵਾਲ ਤੇ ਸ੍ਰ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੋਹੜਾ ਦੀਆਂ ਜ਼ਬਾਨਾਂ ਨੂੰ ਤਕਲਾ ਵਲ ਪਏ ਹੋਏ ਸਨ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਮੁਖ ਬਲ ਸਾਂਝੇ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਸਿੰਘਾਂ ਸਮਾ ਹਰ ਕੋਮ ਨੂੰ ਨਾਲੋਂ ਨਾਲ ਹੀ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਖਤਰਿਆਂ ਬਾਰੇ ਚੇਤਨ ਕਰਦਾ ਤੇ ਹੋਕਾਂ ਦੇਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਕੋਮਾਂ ਸਮੇਂ ਦੀ ਨਬਜ਼ ਠਸ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਕੇ ਤੇ ਉਸਦੇ ਹੋਕੇ ਨੂੰ ਸੁਣਕੇ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਤੇ ਖਬਰਦਾਰ ਹੋਈਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਖਤਰਿਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਤੇ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਬਰਤਿਆਰ ਰਖਦੀਆਂ ਨੇ ਉਹ ਸਮੇਂ ਦੀ ਚਾਲ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਤੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਖਲੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਨੀਤੀ ਜਾਲ ਨੂੰ ਤੋੜਦੀਆਂ ਤੇ ਕੱਟਦੀਆਂ ਵੱਢਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਬਲਵਾਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਦੀ ਅੱਗੇ ਵਧਦੀਆਂ ਤੁਰੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ ਜਿਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਆਪਣੀ ਆਜ਼ਾਦ ਤੇ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰ ਹਸਤੀ ਸਵੈ-ਹੋਂਦ ਤੇ ਸਵੈ ਪਹਿਚਾਨ ਨੂੰ ਵੀ ਆਖ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦੇਂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਵੰਗੀਆਂ ਦੀ ਹਿੱਕ ਉੱਪਰ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਭੂਤਵ ਦਾ ਝੰਡਾ ਵੀ ਗੱਡੀ ਰੱਖਦੀਆਂ ਨੇ ਪਰ ਜੋ ਕੋਮਾਂ ਸਮੇਂ ਦੀ ਨਬਜ਼ ਨੂੰ ਪਛਾਣਣ ਦੀ ਖੋਜਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ ਤੇ ਉਸਦੇ ਹੋਕੇ ਨੂੰ ਗੱਲਦੀਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਰਸਾਤਲ ਤੇ ਦਹਿਦੀ ਕਲਾ ਦੀ ਖੱਡ ਵਿਚ ਡਿਗਦੀਆਂ ਤੁਰੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ ਤੇ ਆਖਰਕਾਰ ਉਹ ਖੱਡੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਮੌਤ ਦਾ ਘਰ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਕਸਰ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹਿੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਸਮੇਂ ਦੀ ਰਮਜ਼ਾਂ ਭਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਗੋਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਣ ਦਾ ਗੁਣ ਪੈਦਾ ਕਰੋ।

ਮੇਰੀ ਇਹ ਗੱਲ ਸਦਾ ਜਾਦ ਰਖਿਓ ਕਿ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਤੱਕ ਤੁਸੀਂ ਸਮੇਂ ਤੇ ਇਤਹਾਸ ਤੋਂ ਸਬਕ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ ਠੀਕ ਰਸਤੇ ਬਲਵਾਨ ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਠੱਸ ਤੇ ਸੂਝ ਬੂਝ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਤੁਰਦੇ ਰਹੋਗੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਦੁਨੀਆਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਰਾਹ ਦੇਂਦੀ ਤੁਰੀ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਮੇਂ ਤੇ ਇਤਹਾਸ ਤੋਂ ਸਬਕ ਲੈਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੋਮਾਂ ਕਦੀ ਭੁਲ ਕੇ ਵੀ ਮਨ ਬਚ ਤੇ ਕਰਮ ਪੱਖੋਂ ਕੱਚੇ ਪਿੱਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਗੂ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਤੱਕ ਵੀ ਆਪਣੇ ਉੱਪਰ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੇ ਦੋਂਦੀਆਂ; ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ

ਨੂੰ ਤਜਰਬੇ ਤੇ ਅਨਭਵ ਪੱਖੋਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪੂਰਨ ਗਿਆਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੱਚੇ ਪਿੱਲੇ ਆਗੂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਝੂਠੇ ਲਾਲਚਾਂ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਤੇ ਫਸੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਰਨਾ ਭੁੱਲਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸਤਰਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਬਿਲਕੁਲ ਸਿਮਲ ਦੇ ਰੁੱਖ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਆਪਣਾ ਬਾਹਰ ਮੁਖੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਡਾਢਾ ਰਖਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਉੱਪਰ ਆਸ ਰਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਨਰਾਸ਼ਾ ਦਾ ਹੀ ਮੂੰਹ ਵੇਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਅੱਸੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਚੇ ਤੇ ਕਰਮ ਬਿਲਕੁਲ ਫੇਕੇ ਤੇ ਮੌਤਵ ਹੀਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸਤਰਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਪੱਲੇ ਜੋ ਰਾਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਕੂੜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਪਾਰ ਵੀ ਕੂੜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚ ਧਰਮ ਦਾ ਪੱਲਾ ਫੜਨ ਬਾਰੇ ਗਿਆਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਮਨੋ ਚਿਤੋਂ ਝੂਠ ਕੂੜ ਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਹੀ ਆਸਰਾ ਮਲੀ ਰਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਆਪਣਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪਰਵਾਰ ਦਾ ਆਹਾਰ ਕੂੜ ਬਲ ਕੇ ਤੇ ਕੂੜ ਕਮਾ ਕੇ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ ਅਰਥਾਤ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਝੂਠੇ ਆਗੂਆਂ ਤੋਂ ਸ਼ਕਮ ਧਰਮ ਦਾ ਡੇਰਾ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਸਬ ਥਾਂ ਕੂੜ ਹੀ ਕੂੜ ਝਰਪੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਮਲਾਹ ਮਨ ਅਤੇ ਜਿਸਮ ਪੱਖੋਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਬਪੌੜੇ ਖਾਣ ਦੇ ਅਸਮਰਥ ਸਮਝਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਭੇਵਰ ਵਿਚ ਘਿਰੀ ਬੋੜੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਾਣ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਬਾਹਰ ਕਢਨ ਤੋਂ ਭਿਜਕਦਾ ਤੇ ਡਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਅਵਸਥਾ ਹੀ ਇਕ ਨਾ ਇਕ ਦਿਨ ਪੂਰ ਦਾ ਪੂਰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਹੀ ਲੈ ਫੁਬਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਨਾ ਹੋਂਸਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਹਿਮਤ ਤੇ ਨਾ ਤਜਰਬਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਜੱਤ ਵਿਗੂਨੇ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਇਹ ਆਸ ਰਖਣੀ ਕਿ ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਘਟੇ ਤੇ ਖਤਰਿਆਂ ਝਰਪੂਰ ਜੰਗਲਾਂ ਅਤੇ ਪਹਾੜੀ ਚੋਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰ ਕਰਕੇ ਖੁਲੀਆਂ ਭੁੱਲੀਆਂ ਤੇ ਸਰਸਬਜ਼ ਵਾਦੀਆਂ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਵੇਗਾ ਇਕ ਬਹੁਤ ਦੀ ਭਿਆਨਕ ਭੁੱਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਆਗੂ ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਤਾਂ ਕੋਮ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਕ ਬਣਵਾਨ ਤੇ ਰੋਸ਼ਨ ਲਖਸ਼ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਗਮਗਾਉਂਦੀ ਹੋਈ ਦਿੱਸਦੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਆਪਾ ਤੇ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਚ ਇਕ ਆਦਰਸ਼ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਿਰਜਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੋ ਬਹੁਤੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਵੀ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਮਹਾਨ ਜਿੱਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ, ਅਜੀਮ ਕਾਰਨਾਮੇ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਅਲੌਕਿਕ ਚਮਤਕਾਰ ਕਰ ਵਖਾਏ ਸਨ ਉਹਦਾ ਮੂਲ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਕੋਈ ਇਕ ਜਥਾ ਵੀ ਕਿਸੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਬੁਜਦਿਲ ਸਵਾਰਥੀ, ਭੋਗੀ, ਪਿਸਤੀ, ਅਵੀਮੀ ਸਰਾਬੀ, ਵਿਭਚਾਰੀ ਅਤੇ ਜੰਗ ਯੁੱਧ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੈਦਾਨ ਛੱਡ ਕੇ ਦੌੜ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਜਾਂ ਦੁਸ਼ਮਣ ਵੰਗੀ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਅਗੇ ਹੱਥ ਖੜੋ ਕਰਕੇ ਭੇਠਾਂ ਬਕਰੀਆਂ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਤੁਰ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਨੂੰ ਇਕ ਛਿਣ ਪਲ ਲਈ ਵੀ ਕਬੂਲ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਰਦੇ। ਉਸ ਦੌਰ ਵਿਚ ਸਿੰਘ ਸਰੂਮੇ ਜਿਥੇ ਹੋਰਨਾਂ ਪੰਥਾਂ ਤੋਂ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਤੇ ਖਬਰਦਾਰ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਉਥੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਜਥੇ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਵੀ ਬੜੀ ਜਾਵਾਨੀ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਗੂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਦਾਹ ਚੌਹ ਐਕਸ਼ਨਾਂ ਤੇ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਆਪਣੀ ਪਰਖ ਦੀ ਕਸੌਟੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਬਣਾਉਂਦੇ ਸਗੋਂ ਉਸ ਵਲੋਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰੰਤਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਬੋਧਕ ਪੱਖੋਂ ਪੰਥ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੇਧ ਦੇ ਸੇਵਾ ਪਿਛੋਕੜ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰਖਦੇ ਸਨ।

ਸਿੰਘ, ਜਿਸ ਯੁੱਗ ਦੇ ਦੀ ਅਜ ਆਪਾਂ ਗੁਜਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਹਰ ਪੱਖਾਂ ਹੀ ਹੋਦ ਦਰਜੇ ਤਕ ਚੇਤਨ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ ਤੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਦੋੜ ਵਿਚ ਪੂਰਿਆਂ ਉਤਰਨ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਪੱਥਰ ਪੱਥਰ ਉੱਪਰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਉਹ ਸਾਰੇ ਗੁਣ ਖੂਬੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ ਜੋ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਤੇ ਕੌਮਾਂ ਵਿਚ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਤਜਰਬੇ ਤੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਅਨਭਵ ਨੇ ਮੇਰੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪੱਕਿਆ ਤੇ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਲਈ ਆਪਣੇ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਆਜ਼ਾਦ ਤੇ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰ ਦੇਸ਼ ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ ਅਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਅਸੀਂ ਨਾ ਹੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਦੋੜ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਬਲਵਾਨ ਕੌਮ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਹੀ ਪਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਹੁਣ ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ ਉੱਪਰ ਆਜ਼ਾਦ ਕੌਮਾਂ ਦੀ ਸਰਬ ਪੱਖੀ ਦੋੜ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਤੇ ਮੈਦਾਨ ਆਪ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਬੰਧ ਤੇ ਮੈਦਾਨ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਰਥਾਤ ਸ਼ਬਾਪਨਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਡਾ ਸਤਨਾਂ ਦਾ ਜੋ ਇਸ ਸਮੇਂ ਮੁਖ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਹੈ ਉਹ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। (ਜੋਕਾਰਾ - ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਤੇ ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਬੋਲਿਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ)

ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪੁੱਜਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਸੈਂਤੀ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਤੋਂ ਹੁਣ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸਥਰ ਸਿੱਖਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਸਮੁੱਚੇ ਦੌਰ ਨੂੰ ਇਕ ਸਿੱਖਿਆਦਾਇਕ ਦੌਰ ਵਜੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖ ਕੇ ਰਾਜਸੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਪੱਖੋਂ ਟੀਚਿਆਂ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਨੱਸ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਨੀਤੀਆਂ ਘੜਨੀਆਂ ਪੈਣਗੀਆਂ। ਅੱਜ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਮੁੱਚੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੇ ਦੋਖਾਂ ਕਸ਼ਟਾਂ ਤੇ ਮਸ਼ੀਬਤਾਂ ਨੂੰ ਉਠਾਉਣ ਅਤੇ ਘੱਲਾਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪੱਖੋਂ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਬਲਵਾਨ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਹੁਤ ਅੱਗੇ ਹਾਂ। ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਬੜੇ ਦੁਖ ਨਾਲ ਕਹਿਣੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਤੇ ਸਫਲਤਾਵਾਂ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਬਹੁਤ ਪਿਛੇ ਹਾਂ। ਆਖਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਕਾਮੀਆਂ ਤੇ ਅਸਫਲਤਾਵਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਤਾਂ ਹੈ? ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਕਾਰਨ ਨੂੰ ਲੱਭਣਾ ਪਵੇਗਾ ਤੇ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਅੱਜ ਸਮੇਂ ਦੀ ਇਹ ਮੰਗ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਇਕ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਜੋ ਵੀ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੱਥਰ ਆਗੂ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਦਸਦਾ ਹੋਇਆ ਇਸ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰੇ ਅਤੇ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਦਲ ਜਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੱਥਰ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਸਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਇਸ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟ ਬਣੇ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਪੰਥ ਵਿਰੋਧੀ ਹੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ। ਅੱਜ ਹਰ ਸਿੱਖ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਇਹ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਤੇ ਅਹਿਸਾਸ ਜਗਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪੰਥ ਘਾਤਕ ਤਾਕਤਾਂ ਇਕ ਹਨ ਤਾਂ ਪੰਥ ਇਕ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ?

ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਜੋ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਲੋਂ ਵਿਰਸੇ ਵਿਚ ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਦੀਆਂ ਕ੍ਰਿਪਾਨਾਂ ਤੇ ਕੇਸਰੀ ਨਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੋਈ ਹੈ ਉਸਦੇ ਮੰਤਵ ਮਨੋਰਥ ਤੇ ਕਰਤਵ ਨੂੰ ਸਮਝਨਾ ਤਾਂ ਹਰ ਸਿੱਖ ਦਾ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਧਰਮ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਇਸ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਤਾਂ ਜੋ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਅਰਥਾਤ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਇਕ ਮੱਤ ਇਕ ਸਿਧਾਂਤ ਤੇ ਇਕ ਨਿਸ਼ਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਕੇਸਰੀ ਨਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਛਤਰ ਛਾਇਆ ਹੇਠ ਇਕੱਠਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਪੱਥਰ ਆਸ਼ਿਆ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਤੇ ਟੀਚਿਆਂ ਦੀ

ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਜਥੇਬੰਦਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਕ ਮੁੱਠ ਤੇ ਇਕ ਜਾਨ ਹੋਕੇ ਪੰਥ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਰਣ ਤੰਤਰੇ ਵਿਚ ਉੱਤਰੇ ਅਤੇ ਜਿੱਤਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਇਸਦੀ ਹੋਂਦ ਤੇ ਹਸਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਸੰਕਲਪਾਂ ਸੁਪਨਿਆਂ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਤੇ ਆਨਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਸਭ ਥਾਂ ਉਜਾਗਰ ਕਰੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨਸ਼ਾਨਿਆਂ ਆਸ਼ਿਆ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਤੇ ਟੀਚਿਆਂ ਸੰਕਲਪਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਜਾਨ ਜੋਖੋਂ ਭਰੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੇ ਘੱਲ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਤਹਾਦਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮ, ਸਮਾਜ ਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਅਮਲੀ ਰੂਪ 'ਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਥੇ ਮੈਂ ਉਸ ਗੱਲ ਬਾਰੇ ਦੋਹਰ ਪਾਉਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ। ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸੈਂਤੀ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਪੰਥ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜ ਹੱਥੋਂ ਭਿਆਨਕ ਸੱਟਾਂ ਤੇ ਕੁਟਾਂ ਮਾਰਾਂ ਖਾਏ ਰਹਿਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਆਪਣੇ ਪਵਿੱਤਰ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਪਲੇਟ ਫਾਰਮ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਸਾਡਾ ਦੇਸ਼ ਹੈ ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ ਦਾ ਢੰਡਰਾ ਪਿਟਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਅਸੀਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਹਸਤੀ ਦੇ ਅਸਲ ਮਹੱਤਵ ਅਤੇ ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਬੋਲ ਬਾਲੇ ਦੇ ਭਾਵ ਅਰਥਾਤ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸੱਚ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਜ ਤੱਕ ਹਰ ਪੱਥਰ ਆਗੂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਅਸਲ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਪੰਥ ਸਾਹਮਣੇ ਨੰਗਿਆਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸੋਕੋਂ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਿੰਘ, ਸਾਡਾ ਅਸਲ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤਾਂ ਹੈ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆ ਦਾ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ। ਇਸਦਾ ਰੂਪ ਰੰਗ ਤੇ ਪਹਿਰਾਵਾ ਭਾਵੇਂ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ, ਸੋਸ਼ਲਿਸਟਾਂ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ, ਜਨਸੰਗੀਆਂ ਦਾ ਹੋਵੇ, ਭਾਰਤੀ ਜੰਤਾ ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਜੰਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਹੋਵੇ, ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਰਾਜ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਨਾਂ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਵੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ ਉਸਦਾ ਸੁਭਾ, ਖਾਸਾ, ਸੋਚ, ਨੀਤੀ ਤੇ ਕਰਦਾਰ ਪੰਥ ਘਾਤਕ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਨਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮਨੂੰ, ਚਾਨਕੀਆਂ ਤੇ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਰੂਹ ਕੌਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸਲਈ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਪ੍ਰਤੀ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਵਤੀਰਾ ਗੰਗੂਆ, ਚੰਦੂਆਂ ਤੇ ਨਿਆਈਂ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣਾ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਸਿੱਥਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਜੇ ਕਿਤੇ ਪੱਥਰ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਪੰਥ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਹਸਤੀ, ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ, ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਬੋਲਬਾਲੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਤੇ ਰਾਜ ਭੂਮੀ ਐਲਾਨ ਕੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਪਰ ਲੜਾਈ ਆਰੰਭੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਅਜ ਹਾਲਾਤ ਹੀ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੁੰਦੇ।

ਅਜ ਇਹ ਗੱਲ ਕਿੰਨੀ ਅਫਸੋਸਨਾਕ ਤੇ ਪੰਥ ਲਈ ਖਤਰਨਾਕ ਹੈ ਕਿ ਅਜ ਦੇ ਪੱਥਰ ਆਗੂ ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਣਦਿਆਂ ਬੁਝਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਅਤੇ ਪੰਥ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਹਿੰਦੂ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਪੰਥ ਦਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਹੋਏ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਸਗੋਂ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤਾਂ ਇਹ ਲੋਕ ਪੰਥ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜ ਦੀ ਵਕਤੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਚੰਗਿਆਂ ਬਣਨ ਲਈ ਪੱਥਰ ਸਟੇਜਾਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਪ੍ਰਤੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾ ਗਾ ਕੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਵੇਹੋਂਦ, ਸਵੈਪਹਿਚਾਣ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਹਸਤੀ ਦੇ ਜੋਸ਼, ਜਜ਼ਬੇ ਤੇ ਸਪਿਰਟ ਨੂੰ ਪਿਛੇ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੱਥਰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ, ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਭਾਰਤੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਦਗਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਮਤਾਕ ਖੇਡ ਖੇਡ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹ ਲੋਕ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਸਚਾਈ ਐਲਾਨੀਆਂ ਤੌਰ ਤੇ ਪਰਗਟ

ਕਰਨ ਤੋਂ ਕਿਉਂ ਭਿਜਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿਖ ਕੌਮ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੇ ਸਕਲਪ ਨਾਲ ਆਰੰਭ ਕਾਲ ਤੋਂ ਹੀ ਪਰਨਾਈ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦੇ ਸੱਚ ਨਾਲੋਂ ਕਦੇ ਵੀ ਨਖੇੜਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਅਜ ਕਲ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਦੇ ਮਤੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਵੀ ਇਕ ਹੋਰ ਗੱਲ ਤੋਰ ਰੱਖੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੂਸਤਾਨ ਅੰਦਰ ਹੋਕਾ ਦੇ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਕਿ 'ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਅਨੰਦਪੁਰ ਮਤੇ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਪਰ ਭਾਰਤਵਰਸ ਦੇ ਸਭ ਸੂਬਿਆਂ ਲਈ ਵੱਧ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਭੰਦਰ ਪੁਰਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਸਿਖ ਕੌਮ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਉੱਕੀ ਹੀ ਛੱਡ ਗਏ ਹਨ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਇਸ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਆਉਂਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਸਿਖ ਪੰਥ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਦੁਖ ਤਸੀਹੇ ਸਿਖ ਭੋਲ ਰਹੇ ਨੇ ਪਰ ਇਹ ਪੰਥਕ ਆਗੂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਇਸ ਲੜਾਈ ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਰੰਗ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਬਿਲਾਵਜ਼ਾ ਰੂਪ 'ਚ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੀ ਰੰਗ ਦੇ ਕੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੇ ਸਕਲਪ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਮਾਰ ਰਹੇ ਨੇ।

ਇਹ ਗਲ ਕਿੰਨੀ ਅਵਸ਼ਸਨਾਕ ਤੇ ਹੈਰਾਨੀ ਭਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਇਹ ਆਗੂ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਅੰਦਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪਰਾਪਤੀ ਸਬੰਧੀ ਐਲਾਨੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਗਰਾਮ ਨੂੰ ਹੀ ਸੱਚ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਰਗਟ ਕਰਨ ਦੀ ਹਿਮਤ ਤੇ ਦਲੇਰੀ ਨਹੀਂ ਵਿਖਾ ਰਹੇ ਸਗੋਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਮੇਂ ਉੱਪਰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਕੇ ਸਮੁੱਚੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਭੁਲੇਖਿਆਂ ਵਿਚ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸਿੱਖ, ਇਹ ਗਲ ਮੈਨੂੰ ਇਥੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਹਿਣੀ ਪਈ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਕੌਮ ਦੇ ਆਗੂ ਆਪਣੀ ਹੀ ਕੌਮ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦੇ ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਨਿਆਂ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦੇ ਉਹ ਭਲਕ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਸੰਵਾਹਨ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਬਲਵਾਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਕਿਵੇਂ ਨਿਭਾਉਣਗੇ ਅਤੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਉੱਪਰ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਇਤਬਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਇਹਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਮੈਂ ਇਕ ਹੋਰ ਗੱਲ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦੇਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਉਹ ਇਹ ਕਿ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤੱਕ ਕਸੂਰਵਾਰ ਹੋਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਾਡੇ ਉੱਪਰ ਵੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ; ਅਰਥਾਤ ਕੌਮ ਦੇ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਉੱਪਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਪੰਥ ਨੂੰ ਪੈਰ ਪੈਰ ਉੱਪਰ ਧੱਕਾ ਦੇਣ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾ ਹੱਥ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ ਗੋਦਾਰਾਂ, ਮੋਕਾ-ਪ੍ਰਸਤਾਂ, ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰਕੇ ਮਰਨ ਦਾ ਰਾਹ ਛੱਡਣ ਵਾਲੇ ਗੋਦੀਆਂ ਅਤੇ ਚੋਧਰਾਂ ਤੇ ਕੁਰਸੀਆਂ ਖਾਤਰ ਪੰਥ ਕੋਲੋਂ ਸ਼ਕਤੀ ਲੈ ਕੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਡਿੱਗਣ ਵਾਲੇ ਨੱਸੀਬਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਗੋਦਾਰ ਕਹਿ ਕੇ ਪੰਥ ਨਾਲੋਂ ਪੱਕੇ ਤੌਰ ਤੇ ਛੇਕਣ ਤੋਂ ਸੰਕੋਚ ਕਰਦੇ ਤੇ ਕੰਨੀ ਕਤਰਾਂਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਲੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਦੀਵਾਨਾਂ ਤੇ ਇਕੱਠਾਂ ਵਿਚ ਚੁੱਪ ਚਾਪ ਸੁਣਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਸਗੋਂ ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਤੇ ਕੌਮ ਘਾਤਕ ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ ਧੋਸ਼ ਭਰੀਆਂ ਅਤੇ ਚਕਮਾ ਦਊ ਤਕਰੀਬਾਂ ਸੁਣ ਸੁਣ ਕੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕਹਿ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ, ਉਹਨਾਂ ਪਿੱਛੇ ਜੇਕਾਰੇ ਛੱਡਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੰਥਕ ਗੋਦਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲੈ ਲੈ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਅੱਜ ਲੋਕ ਪੰਥ ਨਾਲ ਬਾਰ ਬਾਰ ਗੋਦਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਫਿਰ ਪੰਥ ਵੱਲ ਮੋੜਾ ਪਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਮਾਨਤਾ ਦੇ ਕੇ ਫਿਰ ਉਹਨਾਂ ਹੀ ਰੁਤਬਿਆਂ ਉੱਪਰ ਸ਼ਬਾਪਤ ਕਰ ਦੇਂਦੇ ਰਹੇ ਜਿੰਨਾਂ ਦੀ ਆੜ ਵਿਚ ਉਹ ਪੰਥ ਨੂੰ ਵੇਚ ਕੇ ਆਪ ਪੰਥ ਦੁਸ਼ਮਣਾ ਦੀ ਝੋਲੀ 'ਚ ਪੈਂਦੇ ਰਹੇ ਸਨ।

ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਮੈਂ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਜੇ ਕਿਤੇ ਸਿਖ ਕੌਮ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਏ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਆਦਰਸ਼ ਮਿਸਾਲ ਤੇ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਨੂੰ ਅਪਨਾਇਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਅੱਜ ਸਮੁੱਚੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਅੰਦਰ ਇਕ ਵੀ ਕਮਜ਼ੋਰ, ਮੋਕਾ-ਪ੍ਰਸਤ, ਸਵਾਰਥੀ ਤੇ ਗੋਦਾਰ ਆਗੂ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਉਂਦਾ। ਜਿਸਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣੇ ਟਿੱਕਾ ਪੁਤਰ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਰਾਏ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਕ ਵਾਰ ਗਲਤੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਯਮੋਸ਼ਾ ਯਮੋਸ਼ਾ ਲਈ ਪੰਥ 'ਚੋਂ ਛੇਕ ਦਿਤਾ ਤੇ ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਖ ਜਗਤ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਸ਼ਖਸ ਨੂੰ ਉੱਕਾ ਹੀ ਮੂੰਹ ਨਾ ਲਾਇਆ ਜਾਵੇ।

ਸਿੱਖ, ਜੇ ਕਿਧਰੇ ਹੋਏ ਬੀਤੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਪੰਥਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਤੇ ਪੰਥਕ ਹਿਤਾਂ ਨਾਲ ਖਲਵਾਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਗੂਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਇਸ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਨੂੰ ਅਪਨਾਇਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਪੰਥ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਅਜ ਕੁਝ ਨਿਰਾਲੀ ਹੀ ਦਿਸਦੀ। ਅੱਜ ਨਿਰਾਲੀ ਕਿ ਜਿਸਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਰਸਕ ਕਰਦੀਆਂ।

ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਜੇ ਤੁਸਾਂ ਹੁਣ ਸਿਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਣ ਦਾ ਰਾਹ ਮੱਲਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੁਣ ਗੋਦਾਰਾਂ ਤੇ ਪੰਥ ਨੂੰ ਘਾਤਕ ਸੋਟਾਂ ਮਾਰਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਛੋਟੀਆਂ ਮੋਟੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਲਾ ਕੇ ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਦੇਣ ਤੇ ਮੁੜ ਗਲ ਨਾਲ ਲਾਉਣ ਦੀ ਪਰਪਾਟੀ ਨੂੰ ਸਥਾਈ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੇਣੀ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਗੋਦਾਰਾਂ ਤੇ ਪੰਥ ਘਾਤਕ ਆਗੂਆਂ ਲਈ ਤੱਲ ਕਾੜਣ ਵਾਲੇ ਵਡੇ ਵਡੇ ਕਤਾਰੇ ਬਣਾਉਣੇ ਪੈਣਗੇ ਅਤੇ ਬੀਤੇ ਵਿਚ ਸਿਖ ਪੰਥ ਵੱਲੋਂ ਚੰਦ੍ਰ ਸਵਾਰਥੀ ਦੇ ਨੌਕ ਵਿਚ ਪਾਈ ਗਈ ਨਕੇਲ ਵਰਗੀਆਂ ਨਕੇਲਾਂ ਘੜਾਉਣੀਆਂ ਤੇ ਵੇਟਨੀਆਂ ਪੈਣਗੀਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਥੇ ਪੰਥਕ ਸਿਧਾਂਤ, ਆਦਰਸ਼, ਵਿਰਸੇ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਟੀਚਿਆਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਉਥੇ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਤੇ ਧਰਮ, ਆਪਣੀਆਂ ਮਹਾਨ ਰਵਾਇਤਾਂ, ਪ੍ਰੇਰਣਾਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੂਰਨ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਸੰਜੀਦਗੀ ਤੇ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਤੇ ਨਿਭਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਭਰਮ ਭੁਲੇਖੇ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਜੇ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਹੈ ਉਹ ਕੋਈ ਅੰਦੋਂ ਕਿਸੇ ਛੋਟੇ ਮੋਟੇ ਗੋਰਵ ਪੁਲੀਸ ਜਾਂ ਫੌਜ ਦੇ ਦਾਸਤੋਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਰਾਜਸੀ ਹੱਥੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਦੋ ਧਾਰਮਕ ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਿਖ ਕੌਮ ਦੇ ਲਗੂ ਨਾਲ ਹੋਲੀ ਖੇਡਣ ਦੇ ਸਪਣੇ ਲੈ ਰਹੇ ਰਾਖਿਅਕ ਰੂਪੀ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਨਾਲ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਟੋਕਰ ਕਿਸੇ ਹਿੰਦੂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਹਿੰਦੂਵਾਦ ਨਾਲ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਵਲਖਣਤਾ, ਇਸਦੀ ਬਲਵਾਨ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ, ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਧਾਰਮਕ ਇਤਹਾਸਕ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਮਹਾਨਤਾ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਭਰਿਆ ਇਤਹਾਸ, ਆਦਰਸ਼, ਸਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਇਸਦੀਆਂ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਸਿੱਧਾਂਤਾਂ ਅਤੇ ਚੁੜਾਧੂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਸਭ ਕੁਝ ਹੀ ਅੱਖਰਦੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਹਰ ਹਿੰਦੂ ਦੇ ਦਿਲ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਘਰ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਪੰਥਕ ਜਜ਼ਬੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਿਰਾਪੇਖ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਤਸਕਰਨ ਤੇ ਸਿੱਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਘੁਲੇ ਮਿਲੇ ਹੋਏ ਧਰਮ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚਾਰ ਪਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਅਟੁੱਟ ਸਾਂਝ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੇ ਅਨੁਭਵ ਨੂੰ ਕੁਚਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥੋਲੀ ਤੇ ਇਤਹਾਸ ਦੀਆਂ ਵਡਿਆਈਆਂ ਖੂਬੀਆਂ ਨੂੰ ਵਗਾੜਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸੋਂ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੇ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਖੋਹ ਲਏ ਜਾਣ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਸਤੀ ਨੂੰ ਕੁਚਲਿਆ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਚਮਤਕਾਰੀ ਬਲ ਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਰੋਤਾਂ ਨੂੰ ਮਲੀਆਮੇਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਅੱਜ ਸਮੁੱਚੇ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਦਾ ਧਿਆਨ ਹਿੰਦੂਸਤਾਨ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਹਸਤੀ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਨਾ ਕਿਵੇਂ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਣ ਵੱਲ ਲਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਕੌਮਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਹਸਤੀ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਕਲੇਜੇ ਵਿਚ ਸੁਲ ਉਠ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਲਈ ਤਾਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਹਿੰਦੂਸਤਾਨ ਦਾ ਹਰ ਹਿੰਦੂ ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਲੱਗੇ ਕੱਸੀ ਫਿਰਦਾ ਅਤੇ ਐਲਾਨੀਆਂ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੰਗਾਤਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਕੁਝ ਅੱਜ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਤੇ ਇਸਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਸਦੀ ਸਪਸ਼ਟ ਤਸਵੀਰ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਫੌਜ ਸੁੱਟ ਕੇ ਜੋ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਹਾਲਾਤ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਨੇ ਉਸ ਸਭ ਕੁਝ ਬਾਰੇ ਵੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਭ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਹੁਣ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਨਾਲ ਜੋ ਲੜਾਈ ਲੜਨੀ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝ ਕੇ ਤੇ ਮਿਥ ਕੇ ਲੜਨੀ ਹੈ ਕਿ ਯੁਧ ਦੌਰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸੋਚਾਂ, ਨੀਤੀਆਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਪਰ ਦੋਹਾਂ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਜੋ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਉੱਪਰ ਚੋਰਚੋਰੀ ਹੀ ਹਮਲਾ ਬਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਇਹ ਹਮਲਾ ਸਬਦ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਵਲਖਣੇ ਬਲਵਾਨ ਤੇ ਚਮਕਾਰੀ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਉੱਪਰ ਹਮਲਾ ਹੈ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਵੰਗੀਆਂ ਦੇ ਦਿਲ ਦਿਮਾਗ ਅੰਦਰ ਇਹ ਗੱਲ ਪੱਕੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬੈਠੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਇਸ ਸਮੇਂ ਇਕ ਆਜ਼ਾਦ ਤੇ ਖੁਦ ਮੁਖਤਿਆਰ ਰਾਜ ਭਾਗ ਅਰਥਾਤ ਸਲਤਨਤ ਦਾ ਮਾਲਕ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਕ ਪੂਰਨ ਰਾਜ ਅਤੇ ਸਲਤਨਤ ਦਾ ਦਰਜਾ ਰਖਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਮੁੱਚਾ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਧਾਰਮਕ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਪੱਖੋਂ ਸਰਵ ਉੱਚ ਸੱਤਾ ਦਾ ਐਸਾ ਅਸਥਾਨ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਧਾਰਮਕ-ਰਾਜਸੀ ਫੈਸਲੇ ਲਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਨੇ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਨਾ ਹੁਕਮ ਨਾਮੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਨੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਤੇ ਰਵਾਇਤਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਬਾਕਾਇਦਾ ਮਰਯਾਦਾ ਪੂਰਵਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਾਨੂੰਨ ਘੜੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਨੇ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚਾ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਸਿੱਖਾਂ ਉੱਪਰ ਮਨੋ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਆਪਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਤੇ ਵੇਰ ਵਿਰੋਧ ਦੀ ਆਖਰੀ ਹੋਂਦ ਤੱਕ ਈਰਖਾ, ਕੀਨਾ, ਹਸਦ ਤੇ ਸਾੜਾ ਰਖਦਾ ਹੈ।

ਸਿੱਖ, ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਉਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਅਪਾਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਦਕਾ ਆਪਣੇ ਜਨਮ ਕਾਲ ਤੋਂ ਹੀ ਆਜ਼ਾਦ ਤੇ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰ ਹੈ, ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਇਹ ਆਪਣੀ ਹਸਤੀ ਉੱਪਰ ਇਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਾਹਰੀ ਤਾਕਤ ਦਾ ਕੁੰਡਾ ਜਾਂ ਹੁਕਮ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਉਹ ਫੌਜ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਮੋਜ ਵਿਚ ਆਕੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੇ ਕਲਿਆਣ ਦੇ ਨਸ਼ਾਨੇ ਨਾਲ ਬਾਪ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਇਹ ਸਾਜਿਆ ਨਵਾਜਿਆ ਹੋਇਆ ਖਾਲਸਾ ਜਿੱਥੇ ਆਪਣੀਆਂ ਅਲੌਕਿਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਸਦਕਾ ਤੇ ਗੁਣਾ ਲਖਣਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਅੰਦਰ ਇਕ ਸੰਪੂਰਨ ਕੌਮ ਦਾ ਦਰਜਾ ਰਖਦਾ ਹੈ ਉਥੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਕ ਪੂਰਨ ਸਲਤਨਤ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਇਕ ਮੁਕਮਲ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਹੁਣ

ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਹਰ ਇਕ ਅਨੁਆਈ ਨੂੰ ਮਨੋ ਚਿਤੋਂ ਇਕ ਸੁਰ ਤੇ ਦ੍ਰਿੜ ਹੋ ਕੇ ਖਾਲਸਤਾਨ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਤੰਤਰ ਦਾ ਝੰਡਾ ਬਰਦਾਰ ਬਣਨਾ ਪਵੇਗਾ।

ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਜਿਸਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਜ ਹਿੰਦੂਸਤਾਨ ਭਰ ਦਾ ਹਿੰਦੂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਦੇ ਨਸ਼ਾਨੇ ਨਾਲ ਇਕ ਥਾਂ ਇਕੱਠਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਸਾਡੇ ਗੁਰੂਆਂ ਉੱਪਰ ਹਮਲਾਵਰ ਹੋ ਗਈਆਂ ਨੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਹੁਣ ਇਕ ਗੱਲ ਸਾਫ ਜਾਹਰ ਹੈ ਤੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿਸ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਹੁਣ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਆਪਣਾ ਹਰ ਹਥਿਆਰ ਤੇ ਆਪਣੇ ਭੱਥੇ (ਤਰਕਸ) ਦਾ ਹਰ ਤੀਰ ਆਜ਼ਮਾਏਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਹੁਣ ਉਹ ਸਮਾ ਬਿਲਕੁਲ ਸਿਰ 'ਤੇ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਹਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਹਸਤੀ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਲੋਹ ਦੀ ਦੀਵਾਰ ਬਣਕੇ ਤੇ ਪਹਾੜ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀਨਾ ਤਾਨ ਕੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਵੰਗੀਆਂ ਦੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਤੇ ਤੀਰਾਂ ਅੱਗੇ ਖਲੋਣਾ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮੂੰਹ ਭੰਨਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਹੋਂਦ ਹਸਤੀ ਉੱਪਰ ਹਥਿਆਰ ਤੇ ਤੀਰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਵੱਢਣ ਟੁਕਣ ਲਈ ਦ੍ਰਿੜ ਰੂਪ 'ਚ ਸੰਕਲਪਬਧ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸੇ ਹੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਮੈਂ ਫਿਰ ਦੁਹਰਾ ਦੇਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੋ ਵੀ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਹੁਣ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਪੰਥ ਨਾਲ ਗਦਾਰੀ ਕਰੇ, ਪੰਥ ਨੂੰ ਚਕਮਾ ਜਾਂ ਧੱਖਾ ਦੇਵੇ, ਪੰਥ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤਾਕਤਾਂ ਨਾਲ ਦੋਸਤੀ ਪਾਲੇ, ਪੰਥਕ ਹਿਤਾਂ ਹੱਕਾਂ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਜਦੋਂ ਜਹਿਦ ਨੂੰ ਸੋਟ ਮਾਰ ਕੇ ਵਿਗੇ ਟੋਏ ਢੰਗਾਂ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਚੰਢੇਰਾਂ, ਕੁਗਰੀਆਂ ਅਤੇ ਦੋਲਤ ਤੇ ਤਾਕਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੇ ਰਾਹ ਉੱਪਰ ਤੁਰਦਾ ਦਿਸੇ ਅਤੇ ਜਾਂ ਜੋ ਆਗੂ ਇਕ ਵਾਰ ਵੀ ਪੰਥ ਘਾਤਕ ਪੱਧਰ ਦੀ ਜਾਂ ਪੰਥ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਤੇ ਨੀਵਾਂ ਵਖਾਉਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਕਰੇ ਤੇ ਜਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਵਖਾਵੇ, ਉਸਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ ਤੇ ਗੱਲ ਨਾਲ ਲਾਉਣ ਦੀ ਪਰਮਾਣੀ ਸਦਾ ਲਈ ਛੱਡਣੀ ਤੇ ਤਿਆਗਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਇਸਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਪੰਥਕ ਵੇਹੜੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ, ਬਿਛੂ ਤੇ ਸ਼ੱਪਲੀਏ ਹੀ ਸਮਝਣਾ ਪਵੇਗਾ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨੁਹਿਆ, ਬਿਛੂਆਂ ਤੇ ਸ਼ੱਪਲੀਆਂ ਵਾਲਾ ਹੀ ਸਲੂਕ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੱਸੇ ਸੰਗੀਆਂ ਸਾਥੀਆਂ ਹਵਾਰੀਆਂ ਹਤੀਸ਼ੀਆਂ ਤੇ ਪਰਵਾਰਾਂ ਤੱਕ ਨੂੰ ਵੀ ਸਿਧਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਪੰਥਕ ਗਦਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਤੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਉੱਪਰ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਹੋ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਤੇ ਆਦਰ ਮਾਨ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।

ਪੰਥਕ ਹਿਤਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਵੀ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਕੌਮ ਦੀ ਆਨ ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਖਲਵਾੜ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਦੀ ਭੁੱਲ ਕੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਪਾਤਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਣਾ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਇਕ ਦੋਹੇ ਜਾਂ ਚੌਹ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਸਿਆਣੇ ਤੇ ਮਾਹਰ ਸਮਝ ਕੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਲਗਾਉਣਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਪਰਕਾਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਅਵਸਥਾ ਤੇ ਬੋਧਕ ਸੋਚ ਜਿਸ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਪਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨ ਸੈਤਾਨੀ ਅਨਭਵ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਲਚਕ ਪੈਦਾ ਕਰਨੀ ਤੇ ਉਸਦੀ ਖੂ ਅਰਥਾਤ ਫਿਤਰਤ ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪਰਕਾਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਹੱਥੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੀਤੀ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਧੱਖਾ ਤੇ ਫਰੋਬ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਖਾਣਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਪੰਥ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਨੂੰ ਵਗਾੜਨ ਤੇ ਅੰਧਕਾਰ ਵਿਚ ਧੱਕਾ ਦੇਣ ਪੱਖੋਂ ਤਾਂ ਮਾਹਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਪਰਕਾਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਨੂੰ ਸੁੰਦਰ ਸੋਹਨਾ ਸੁਨੇਖਾ ਤੇ ਪਿਆਰਾ ਰੂਪ ਦੇਣ ਦੀ ਆਸ ਰੱਖਣੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਧੱਖਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਤੇ ਪੰਥ ਨੂੰ ਮਾਰ ਪਵਾਉਣ ਤੇ ਇਸਦਾ ਰੂਪ ਹਨੇਰੀ ਸੁਰੰਗ ਵੱਲ ਨੂੰ ਸੋੜਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹੁਣ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਇਸਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਅਰਿਆਂ

ਦਮਗੀਜਿਆਂ ਲਾਗਿਆਂ ਦਾਅ ਪੋਚਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਮੌਕੇ ਤੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਆੜ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਮੋਟੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ, ਨਿੱਕੀਆਂ ਮੋਟੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੀਟੇ ਮਸੰਦਾਂ ਵਰਗੇ ਮੀਸਨੇ ਰੂਪਾਂ ਰੰਗਾਂ ਤੇ ਢੰਗ ਦਬਾਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਠੀਆਂ ਮਿਠੀਆਂ ਦਿਲ ਮੰਗ ਲੈਣ ਵਾਲੀਆਂ ਖਚਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਢਹੇ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਣਾ ਤੇ ਜਾਲ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਫਸਣਾ।

ਸਿੰਘ, ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਜਿਸ ਭਿਆਨਕ ਦੌਰ 'ਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰ ਰਹੀ ਹੈ ਇਸ ਵਿਚ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ, ਲੋਧਕਾਂ ਤੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਅਤੇ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਮਰਜੀਵਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਜੁਮਾਵਾਰੀਆਂ ਬਹੁਤ ਵਧ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸਿੰਘ ਹੁਣ ਘਰ ਘਰ ਪਿੰਡ ਪਿੰਡ ਕਸਬੇ ਅਰਥਾਤ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਵਿਅਕਤੀ ਤਕ ਆਪ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਭੈਣਾਂ, ਮਾਵਾਂ, ਪੁੱਤਰੀਆਂ, ਭਾਈਆਂ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ, ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਅਤੇ ਖੇਤਾਂ, ਕਾਰਖਾਨਿਆਂ ਅਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਅਦਾਰਿਆਂ ਤੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਰ ਸਿੱਖ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪ ਮਿਲਕੇ ਸਮੂਹ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਜਿਤਨਾ ਪਏਗਾ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਇਸ ਘੱਲ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਪਏਗਾ। ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਪਰਕਾਰ ਦੇ ਕਰਮ-ਕਾਰਜ ਤੇ ਕਾਰਜ-ਕਰਮ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਦਾ ਰਾਹ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਲਉਗੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਯੁੱਧ ਲੜਨ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਕਮੀਨਗਾਹਾਂ, ਛਪਣ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਪਨਾਹ ਗਾਹਾਂ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਜੰਗਲਾਂ ਪਹਾੜਾਂ ਤੇ ਝੋਲਾਂ ਗੁੱਖਾਂ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਵੇਖਣਾ ਪਏਗਾ ਸਗੋਂ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਸੰਸਾਰ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਵਾਲ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਗੁਪਤ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਛਾਪਾਮਾਰ ਔਡਿਆਂ ਛਾਪਨ ਗਾਹਾਂ ਮੋਰਚਿਆਂ ਕਮੀਨਗਾਹਾਂ ਤੇ ਪਨਾਹਗਾਹਾਂ ਅਤੇ ਲੜਾਈ ਦੇ ਸਾਧਨ ਵਸੀਲਿਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਘਾਟ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗੀ। ਸਭ ਥਾਵਾਂ ਉੱਪਰ ਤੁਹਾਡੇ ਦੁਆਲੇ ਇਕ ਐਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਪਸਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਪੰਥ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਤੱਕ ਪੁੱਜਣਾ ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਖੰਘਾਲਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਲੋਕ ਸ਼ਕਤੀ ਇਕ ਐਸੇ ਲੋਹ-ਗੜ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਉੱਪਰ ਵਤਹਿ ਹਾਸਲ ਕਰਨੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਵੱਸ ਦਾ ਰੋਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਵੱਲ ਵੱਧਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੁਸ਼ਮਣ ਫੌਜਾਂ ਤੇ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਪੈਰ ਪੈਰ ਉੱਪਰ ਭਿਆਨਕ ਖਤਰਿਆਂ ਦਾ, ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਮੌਤ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਚੇਤਨ ਤੇ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਲੋਕਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਕਿਲੇ ਦੀਆਂ ਦੀਵਾਰਾਂ ਇਸ ਹੱਦ ਤਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਐਸੀਆਂ ਦਰਾੜਾਂ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਜਿੰਨਾਂ ਤੋਂ ਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਲੋਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੀ ਪੁਣਛਾਟ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜੁਝਾਰੂ ਚੇਹਰਿਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਸਕਣ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੇ ਸਭ ਸਮਰਥਕ ਹਮਦਰਦ ਤੇ ਸਰਗਰਮ ਵਰਕਰ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਫੈਲਦੇ ਤੇ ਵਿਚਰਦੇ ਤੁਰੇ ਜਾਇਓ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਹਰ ਛੋਟੇ ਵੱਡੇ ਅਨੁਆਈ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਜਦੋਜਹਿਦ ਦੇ ਹਮਦਰਦ ਆਪਣੇ ਸੰਗੀ ਸਾਥੀ, ਮਰਜੀਵਤੇ ਅਰਥਾਤ ਜਾਬਾਜ਼ ਬਨਾਉਂਦੇ ਤੁਰੇ ਜਾਇਓ।

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਹਰ ਛੋਟੇ ਵੱਡੇ ਦੀ ਝੋਲੀ ਐਸੀ ਸੋਚ ਨੀਤੀ, ਅਨਭਵ, ਕਰਮ ਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨਾਲ ਭਰ ਦਿਓ ਕਿ ਹਰ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਅੰਦਰਲਾ ਖਾਲਸਾਈ ਜੋਸ਼, ਜਜ਼ਬਾ ਵਲਵਲਾ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪੰਥਕ ਸੇਕਲਪ ਤੇ ਸੰਸਕਾਰ ਤੱਕ ਜਾਗ ਪੈਣ ਅਤੇ ਉਸਦੀਆਂ

ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਪੰਥ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਲਈ ਮੌਤ ਦਾ ਪੈਗਾਮ ਬਣ ਜਾਣ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਅੰਦਰ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਹਰ ਸਿੱਖ ਹਿਰਦੇ ਅੰਦਰ ਇਸ ਸਚਾਈ ਨੂੰ ਪਰਗਟ ਕਰ ਦਿਓ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਦੀਆਂ ਅਤੇ ਇਜ਼ਤ ਗੌਰਵ ਤੇ ਮਾਨ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਦੀਆਂ ਥਾਗ ਥਾਹਾਂ ਤੇ ਸੁਹਾਵਣੀਆਂ ਰੁੱਤਾਂ ਐਸੇ ਮਾਹੌਲ ਅਰਥਾਤ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਾਲੀ ਧਰਤੀ ਉੱਪਰ ਟਹਿਕਦੀਆਂ ਮਹਿਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਣ-ਤੁੰਤਿਆਂ ਦੇ ਵਣਜਾਰਿਆਂ ਅਰਥਾਤ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਸਿਰਲੱਥ ਯੋਧਿਆਂ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਹੂ ਨਾਲ ਸਿਜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਨਰੋਈ ਕਿਸਮਤ ਤੇ ਉੱਤਮ ਭਾਗਾਂ ਦੇ ਫੁੱਲ ਉਸ ਕੌਮ ਦੀ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਉੱਪਰ ਖਿੜਦੇ ਹਨ ਜਿਸਦੇ ਅਨੁਆਈਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੀਸ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਭੂਮੀ ਉੱਪਰ ਪਲ ਕੇ ਅਰਥਾਤ ਪਰਵਰਸ਼ ਪਾ ਕੇ ਤੇ ਅਨੰਤ ਪਰਕਾਰ ਦੇ ਸਖਤ ਘੱਲਾਂ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਤੇ ਖਤਰਿਆਂ 'ਚੋਂ ਦੀ ਲੰਘ ਕੇ ਪਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹੀ ਕੌਮੀਅਤ ਦੇ ਸਖਤ ਘੱਲਾਂ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਤੇ ਲੋਖ ਲਾਉਣ ਦਾ ਮਨੋ ਚਿਤਾਂ ਪੂਰ ਕਰ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਕੌਮੀਅਤ ਦੀ ਆਨ-ਸ਼ਾਨ ਮਾਨ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦੀ ਅਮਾਨਤ ਸਮਝ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਭਾਵ ਇਹ ਕਿ ਜੇ ਆਪਣੀ ਨੱਕ ਆਜ਼ਾਦੀ, ਕੌਮੀ ਹਸਤੀ, ਸਵੈ ਹੋਂਦ ਤੇ ਸਵੈ ਪਹਿਚਾਣ ਦੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਤੇ ਝੰਡਾ ਬਰਦਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਹੀ ਭਾਗ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਇਤਹਾਸ ਵੱਲ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਪਰ ਬੜਾ ਦੀ ਗੌਰਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦਾ ਅੱਜ ਤੱਕ ਦਾ ਸੇਵਾ, ਘਾਲਣਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪੱਖੋਂ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਇਤਹਾਸ ਹੈ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਮਹਾਨ, ਆਦਰਸ਼ ਤੇ ਜੁਝਾਰੂ ਹੈ ਉਥੇ ਇਸ ਇਤਹਾਸ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਮਹਾਨ ਆਤਮਾਵਾਂ ਤੇ ਪੰਥ ਦੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਨੇ ਸਮੁੱਚੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦੀ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਨੂੰ ਭਾਗ ਵੀ ਬਹੁਤ ਲਾਏ ਸਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਅਜ ਵੀ ਜੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਅੰਦਰ ਤੁਹਾਡੇ ਜਿਹੇ ਲੋਖਾਂ ਸਿਰਲੱਥ ਸੂਰਮਿਆਂ ਮੌਜੂਦ ਨੇ ਤਾਂ ਇਹ ਗੁਰੂਘਰਾਂ ਦੀ ਮੋਹਰ ਸਦਾਕਾ ਪੰਥਕ ਇਤਹਾਸ ਦੇ ਸਿਰ ਸਕਦਾ ਹੀ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂਘਰ ਤੇ ਪੰਥ ਦੇ ਰਾਹ ਉੱਪਰ ਚਲਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਖਾਂ ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਨੇ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਦੁਖ ਕਸ਼ਟ ਉਠਾਏ ਤੇ ਤਸੀਹੇ ਝੱਲੇ, ਫਲੀਦਾਨ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਰੂਪ 'ਚ ਲੰਮੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕੀਤੇ ਤੇ ਜੰਗ ਯੁਧ ਲੜੇ ਉਹਨਾਂ ਪਿੱਛੇ ਜੇ ਸਪਟੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਤੇ ਖੜਦੇ ਸਨ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਤੋਂਦ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਗੁਰੂਘਰ ਦੇ ਉਸ ਸੋਚ ਉਦੇਸ਼ ਨੇ ਨਾਲ ਅਟੁੱਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਖਾਲਸੇ ਜੀ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਹਸਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਹੀ ਦੇਣ, ਇਮਾਨਤ ਤੇ ਮਲਕੀਅਤ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਨਜ਼ਰੀਏ ਅਨੁਸਾਰ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਹਸਤੀ ਵੀ ਓਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਭ ਜਿੱਤਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਵੀ ਉਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀਆਂ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਐਸੇ ਅਸੂਲਾਂ ਤੇ ਆਦਰਸ਼ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਪਰ ਲੜੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਘੱਲਾਂ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਤੇ ਜੰਗਾਂ ਯੁੱਧਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਜਾਂ ਦਲ ਦੀਆਂ ਆਪ ਹੁਦਰੀਆਂ ਜਾਂ ਸਵਾਰਥੀ ਨੀਤੀਆਂ ਸੋਚਾਂ 'ਤੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪੰਥ ਵਲੋਂ ਪਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਆਪਣੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਲਖਣੀ ਵਡਿਆਈਆਂ ਤੇ ਪ੍ਰਬੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਜਾਬਰ ਅਤੇ ਹਨੇਰੀਆਂ ਤੇ ਅਨਿਆਈ ਤਾਕਤਾਂ ਹਕੂਮਤਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਾਧਨ ਵਸੀਲਿਆਂ ਤੇ ਜੰਗੀ ਸਾਜ-ਸਾਮਾਨ ਪੱਖੋਂ ਅਧੂਰਿਆਂ ਤੇ ਉਣਿਆਂ ਹੁੰਦਿਆਂ ਗੱਦਿਆਂ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਟਿੱਡੀ ਦਲ ਫੌਜਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਅਜਿਹੇ ਅਤੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੰਘਰਸ਼-ਸ਼ੀਲ ਰਹਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਿੰਘ, ਇਸੇ ਹੀ ਸਚਾਈ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਪਰ ਮੇਰੀ ਅੱਜ ਤੱਕ ਅਖਬਾਰੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪੁਸ਼ਟਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਦਲੀਲ ਹੁੰਦੀ ਸੀ 'ਪ੍ਰੈਸ ਤੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਲੋਂ, ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਇਹ ਗੱਲ ਪੁਛਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਲੋਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪੁਲੀਸ, ਫੌਜ, ਬੀ. ਐਸ. ਐਫ., ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ ਅਤੇ ਟੈਂਕਾਂ, ਤੋਪਾਂ, ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼, ਬੰਬ, ਗੋਲਿਆਂ, ਬਾਰੂਦੀ ਭੰਡਾਰਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਅਨੰਤ ਪਰਕਾਰ ਦੇ ਜੰਗੀ ਸਾਜ਼ ਸਾਮਾਨ ਤੇ ਵਸੀਲਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੁਹਾਡੇ ਜਥੇ ਦੇ ਇਹ ਬਹੁਤੀ ਜਿਹੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਸਿੰਘ ਕੀ ਕਰਣਗੇ?' ਮੇਰਾ ਜਵਾਬ ਅੱਗੋਂ ਇਹੋ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, 'ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਬੁੱਧੀ ਜੀਵੀਓ ਅਤੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸਿਆਸਤ ਤੇ ਨੀਤੀ ਦੀਆਂ ਥਾਤਾਂ ਸੁਣਨ ਤੇ ਸੁਣਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਬਾਰੇ ਨਿਰਣਾ ਦੇ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਕੀੜਿਆਂ ਤੋਂ ਵਧ ਹੋਰ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਸੀਅਤ ਨਹੀਂ ਰਖਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦੀ ਸੋਚ ਤੇ ਕਰਦਾਰ ਇਕ ਐਸੀ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਹੇਠ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸਦਾ ਖਾਸਾ ਅਨ-ਮਨੁੱਖੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਵਾਦ ਨੂੰ ਪਾਲਣ ਤੇ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਲਈ ਦੂਸਰੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਧਰਮ ਮੱਤਾਂ ਦਾ ਵਿਨਾਸ਼ ਚਿਤਵਣਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਐਸੀ ਫੌਜ ਜਿਸਦੇ ਚੁੱਮੇ ਕੰਮ ਹੀ ਦੂਸਰੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਦੀ ਹੱਦ ਤੇ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ, ਇਤਹਾਸ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਬਲਵਾਨ ਖਾਸੇ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਉੱਪਰ ਟਿੱਡੀ ਦਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਮਲਾਵਰ ਹੋਣਾ ਹੋਵੇ ਉਸਨੂੰ ਕੀੜਿਆਂ ਮਕੌੜਿਆਂ ਦੇ ਲਸ਼ਕਰ ਤੋਂ ਵਖਰਾ ਹੋਰ ਕਿਹੜਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜ ਤੇ ਇਸਦੇ ਸੈਟਕ ਟਿੱਡੀ ਦਲ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ, ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਇਕ ਸ਼ਕਤੀ-ਸ਼ਾਲੀ ਰਾਜ ਫੌਜ ਦਾ ਜਮਘਣਾ ਅਤੇ ਜੰਗੀ ਸਾਜ਼ ਸਾਮਾਨ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਤੇ ਟੈਂਕਾਂ ਬੰਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਕਾਰਖਾਨੇ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਇਹ ਵੀ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਾਡੇ ਕਿਸੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਰਾਜਸੀ ਤਾਕਤ ਦੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਖੁਫੀਆ ਸਮਝੌਤੇ ਤੇ ਸੰਧੀਆਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਨ ਪਰ ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਇਕ ਐਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ, ਜਿਸਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਇਕ ਨਾ ਇਕ ਦਿਨ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਉਸਦੇ ਹਿੰਦੂਵਾਦ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਨੂੰ ਅਵਾਜ਼ ਹੀ ਮੂੰਹ ਦੀ ਖਾਣੀ ਪਏਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੀ ਇਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਸੋਮਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਘਰ ਦੀ ਐਸੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਹੈ ਜੋ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਹੋਕ ਸੋਚ ਨਿਆਂ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਜੂਝਨ ਦਾ ਰਾਹ ਦਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਜੀਵਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਸਰੋਤ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਆਪ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਲਈ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਜਿਥੇ ਅਗੰਮੀ ਤੇ ਇਲਾਹੀ ਰੂਪ ਰਖਦੀ ਹੈ ਸਾਨੂੰ ਆਤਮਕ, ਅਧਿਆਤਮਕ, ਮਾਨਵੀ ਤੇ ਸਦਾਚਾਰਕ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਤੇ ਅਲੱਥਰਦਾਰ ਹੋਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੇ ਜਮਾਵਾਰੀ ਵੀ ਬਖਸ਼ੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਹੀ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਸੁਭਾ ਖਾਸਾ ਤੇ ਕਰਦਾਰ ਜਿਥੇ ਜੁਝਾਰੂ ਨੇ ਉਥੇ ਇਸਦੇ ਟੀਚੇ, ਲਖਸ਼ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਵੀ ਆਦਰਸ਼ਕ ਨੇ ਅਤੇ ਜੋ ਉਤਮ ਤੇ ਸਚਿਆਰਾ ਆਦਰਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਰੱਬੀ ਨੂਰ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਮਰਦਾ ਅਰਥਾਤ ਸਦੇਵੀ ਤੇ ਅਮਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣਾ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਉਸਦੀ ਰਾਜਸੀ ਫੌਜੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਵੱਸ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ।

'ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਰਗਾਂ ਤੇ ਇਸਦੇ ਲਹੂ ਵਿਚ ਜੋਸ਼ ਤੇ ਸਿਧੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜੁਝਾਰੂ ਜਜ਼ਬੇ ਵਲਵਲੇ ਸਿੰਘਰਸ਼ ਇਨਕਲਾਬ ਤੇ ਅਨਭਵੀ ਚਮਤਕਾਰ ਰਹਿੰਦੇ ਤੇ ਜਵਾਨ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਵੱਡੇ ਜਾਬਰਾਂ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਦੇ ਪੋਲਰਾਂ ਨੂੰ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਜਬਰ ਜ਼ੁਲਮ ਤੇ ਅਨਿਆ ਦੀਆਂ ਸੋਚਾਂ,

ਨੀਤੀਆਂ ਤੇ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਪਲਦੀਆਂ ਤੇ ਵਿਕਸਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਨੇ, ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਕਰਨ ਤੇ ਫਿਰ ਉਹਨਾਂ ਪੋਲਰਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਉੱਪਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਘਰ ਦੇ ਨਖੜਾਂ ਸੰਕਲਪਾਂ ਤੇ ਟੀਚਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ੇਸ਼ਾਰ ਵਸਾਉਣ ਦੇ ਮੁੱਢ ਕਦੀਮ ਤੋਂ ਆਦੀ ਨੇ। 'ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਕ ਐਸੀ ਆਲਾਹੀ ਜੋਤ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਜਬਰ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਤੇ ਝੱਖ ਕਦਾਚਿਤ ਨਹੀਂ ਬੁਝਾ ਸਕਦੇ।'

ਜਿਸਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਹੱਦ ਦਾ ਸੋਚ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਜਲਵਾ ਤੇ ਨੂਰ ਵਿਆਪਕ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਕਣ ਕਣ ਵਿਚ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਸੋਚ ਤੇ ਜਲਵੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਣ ਨਾਲੋਂ ਜੁਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਰਥਾਤ ਵਖਰਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਹਸਤੀ, ਜੋ ਅਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਸਰਬ ਪੱਖੀ ਗਿਆਨ ਦੇ ਨੂਰ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੈ, ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜ ਦੀ ਫੌਜੀ ਸ਼ਕਤੀ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਬਲਬਾਲੇ ਤੇ ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰਿਆਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ।

ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਏਸ ਕਰਕੇ ਵੀ ਕੀੜਿਆਂ ਮਕੌੜਿਆਂ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਕੀੜਿਆਂ ਮਕੌੜਿਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਪਰਕਾਰ ਦੇ ਸੀਮਤ ਜਿਹੇ ਮਾਹੌਲ ਤੇ ਕਾਰਜ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਹੀ ਵਿਚਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੌਜਾਂ ਦਾ ਕਰਮ ਖੇਤਰ ਐਵੇਂ ਸੋਝੇ ਜਿਹੇ ਹਿਤਾਂ ਨਾਲ ਬੰਝ ਹੋਵੇ ਜਜ਼ਬਾਰ ਦੀਆਂ ਵਲਖਣਾ ਤੋਂਕ ਹੀ ਘਿਰਿਆਹੋਇਆ ਹੈ।

'ਮੇਰੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤੁਸਾਂ ਐਵੇਂ ਕਿਸੇ ਕਾਲਪਨਿਕ ਵੇਰਾ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤਕ ਨਾ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਜ਼ਬਾਤ ਦੀ ਰੇ ਵਿਚ ਕਹੀਆਂ ਗਈਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹੀ ਖਿਆਲ ਕਰ ਬੈਠਣਾ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਸਮੂਹ ਕੀੜਿਆਂ ਮਕੌੜਿਆਂ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮਾਨਵਤਾ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨਹੀਂ ਰਖਦੇ, ਹਿੰਦੂ ਰਾਜ, ਹਿੰਦੂ ਸ਼ਾਸਨ ਤੇ ਉਸਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਜੋ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਤੇ ਕਰਮ ਖੇਤਰ ਹੈ, ਉਸਦਾ ਘੇਰਾ ਤਾਂ ਅਸੀਮ ਅਰਥਾਤ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਆਪਕ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਹੱਥੋਂ ਸਾਡੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜਾਂ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਣ ਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੀ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਉੱਪਰ ਜਿੱਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਸਾਡੀ ਮੌਤ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਤਾਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਲਈ ਮੰਜਲ ਵੱਲ ਜਾਂਦੇ ਮਾਰਗ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮੋਕਲਾ ਤੇ ਹਮਵਾਰ ਕਰ ਜਾਵੇਗੀ।'

ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਇਥੇ ਮੈਂ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਵਰਗ ਨਾਲ ਉਹ ਗੱਲ ਫਿਰ ਸਾਂਝੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਦਾਸ ਗੁਰਮਤ ਕੰ'ਪਾਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਬਾਰ ਬਾਰ ਕਰਦਾ ਤੇ ਦਹੁਰਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਅਤੇ ਆਨ ਸ਼ਾਨ ਤੇ ਇਸਦੀ ਹਰ ਪੱਖੀ ਸਫਲਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰੀਤਕ ਵੀ ਤੇ ਭੰਡਾ ਬਰਦਾਰ ਵੀ ਹੋ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਮੋਹਰ ਸਦਕਾ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਜੋ ਪੰਥਕ ਸ਼ੇਸ਼ਕਾਰ ਮੌਜੂਦ ਨੇ ਜੋ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੇ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਪੱਖੋਂ ਅਨਭਵ ਤੇ ਵਿਰਸੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੌਲਤ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਸੀਬ ਹੈ ਇਸ ਵਿਚ ਬੜੇ ਹੀ ਚਮਤਕਾਰੀ ਤੇ ਕਰਾਮਾਤੀ ਗੁਣਾ ਲਖਣਾ ਵਾਲੀਆਂ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚਰ ਰਹੀਆਂ ਨੇ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਮਤਕਾਰੀ ਤੇ ਕਰਾਮਾਤੀ ਗੁਣਾਂ ਲਖਣਾਂ ਵਿਚ ਵਿਚਰ ਰਹੀਆਂ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਪਰਚੰਡ ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਅਥਾਹ ਸੱਤਾ ਬਾਰੇ ਤੁਹਾਡੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਵੀ ਹੈ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਭਾਰਤ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਤੇ ਸਮੁੱਚਾ ਹਿੰਦੂ ਸਮਾਜ ਤੁਹਾਡੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਾਲਸਾਈ ਗੁਣਾ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸ਼ੰਕਾ ਵਾਦੀ ਬਣਿਆਂ ਬੈਠਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ

ਦੇ ਮੂਲ ਸਿਮਿਆਂ ਨੂੰ ਬਾਂਝ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਤੁਲਿਆ ਬੰਨਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਗੰਮੀ ਖਾਲਸਾ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਜੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਿਰਸੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨੇ, ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਚੇਤਨ ਤੇ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਰਿਹਾ ਕਰੋ। ਤੁਸੀਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਸਾਗਰ ਅੰਦਰ ਵਹਿਦੀਆਂ ਤੇ ਮਚਲਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਅੰਸੀਆਂ ਤੂਫਾਨੀ ਰੋਆਂ ਦਾ ਰੂਪ ਹੋ ਜਿਸਦੇ ਵਹਾ ਤੇ ਵਹਿਣ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਤਾਕਤ ਵੀ ਬੰਨ੍ਹ ਨਹੀਂ ਮਾਰ ਸਕਦੀ। ਤੁਸੀਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਸਾਗਰ ਅੰਦਰ ਨਿਰੰਤਰ ਵਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਜਰਖੇਲ ਪਣਾ ਤਣਾਂ ਅਰਥਾਤ ਤਣਾ-ਕਿਨਾਰਿਆਂ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਵਹਿਣ ਵਾਲੇ ਦਰਿਆ ਹੋ ਜਿਸਦੇ ਮਚਲਦੇ ਹੋਏ ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਉਛਾਲੇ ਪੰਥਕ ਫੁਲਵਾੜੀ ਨੂੰ ਸਦਾ ਭਾਗ ਲਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕਦੀ ਤੇਜ਼ ਗਤੀ ਤੇ ਕਦੀ ਸੁਸਤ ਗਤੀ ਨਾਲ ਵਹਿੰਦੇ ਰਹੋ ਹੋ ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਬਾਰੇ ਚਿੰਤਾਤਰ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਸਮਝਨ ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦਰਿਆ ਆਖਰ ਦਰਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਗੁਣ ਲਖਣ ਤੇ ਉਸਦੀਆਂ ਖੂਬੀਆਂ ਵਡਿਆਈਆਂ ਦੇ ਚਮਤਕਾਰ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਉਸਦੇ ਕਨਾਰਿਆਂ ਮੈਦਾਨਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਤੇ ਉਸਦੇ ਵਹਿਣ ਵਿਚਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਓੜ ਪੌੜ ਹੋਏ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਤੁਹਾਡੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸਰੋਤ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਕਿਰਤਕ ਈਸ਼ਵਰੀ ਤੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਜਨਮ ਦਾਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਨੁਭਵ, ਗਿਆਨ ਤੇ ਅਭਿਆਸ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਹਸਤੀ ਦਾ ਵਾਸਤਵਿਕ ਰੂਪ ਕੀ ਹੈ? ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਸ ਹੋਰ ਤੱਕ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਤੇ ਬਲਵਾਨ ਹੋ ਕਿ ਇਹ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਤੇ ਰੋਕਾਂ ਨਹੀਂ ਲਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਤੁਹਾਡੇ ਵਹਿਣ ਦੀ ਗਤੀ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਇਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਬੰਦਸ਼ਾਂ ਦਾ ਗੁਲਾਮ ਹੀ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਵੇਗ ਤੇ ਵਹਾ ਦੀ ਤੇਜ਼ੀ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਆਪੇ ਦੀ ਅਮੀਰੀ ਵਿਚ ਏਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਖੜੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਡੂੰਘੇ ਤਾਂ ਡੂੰਘੇ ਅਤੇ ਉੱਚੇ ਤਾਂ ਉੱਚੇ ਪਾਤਾਲੀ ਆਕਾਸ਼ੀ ਬੰਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦਾਂ ਨੂੰ ਮੁਢੋਂ ਉਖਾੜਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੇਗ ਤੇ ਲਹਿਰ ਦੇ ਤੂਫਾਨੀ ਅਲਸ਼ੇਟਿਆਂ ਪਸਲੇਟਿਆਂ ਦੇ ਬਪੌੜਿਆਂ ਨਾਲ ਰੋੜ ਜੋਰਿਆਂ ਤੇ ਧੁੜ ਕਣਾ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਦੇ ਸਮਰਥ ਹੋ।

ਸਿੰਘ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਸਦਾ ਯਾਦ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਜੀਵਨ ਸਰੋਤ ਤੇ ਵਹਿਣ ਦੇ ਅਮਲ ਕਰਮ ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਲਹੂ ਦੀ ਗਰਮਾਇਸ਼, ਅਨੰਤ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਤੇ ਘਾਲਨਾਵਾਂ ਦੀ ਤਾਬ ਤੇ ਚਮਕ ਦਮਕ ਅਤੇ ਗੋਬਾਂ ਸੁਪਣਿਆਂ ਦੀ ਅਮਰ ਧੜਕਨ ਮਜ਼੍ਹੂਦ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਵਿਸ਼ਾਰਿਆ ਨਾ ਕਰੋ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਤੇ ਅਰੁਕ ਵਹਿਣ ਦੀ ਹਰ ਬੂੰਦ ਦੀ ਨਿਰਾਲੀ ਚਮਕ ਹੈ ਤੇ ਹਰ ਲਹਿਰ ਦਾ ਆਪਣਾ ਰੰਗਨ ਇਤਹਾਸ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਇਹ ਗੱਲ ਬੜੇ ਮਾਨ ਤੇ ਗਰਵ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਵਿਸ਼ਾਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਹਿ ਰਹੇ ਵਹਿਣ ਦੀ ਹਰ ਲਹਿਰ 'ਚੋਂ' ਬਾਬਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਬਾਬਾ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ, ਬਾਬਾ ਜੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬਾਬਾ ਫਤਹਿ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਲੱਖਾਂ ਹੋਰ ਬਾਲ, ਯੁਵਕ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਆਤਮਕ ਨੂਰ ਦਾ ਝਲਕਾਰਾ ਤੇ ਜਲਵਾ ਵੱਖ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਨੌਜਵਾਨ, ਇਹ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਤੇ ਰੰਗਨੀਆਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ ਵਿਰਸੇ ਵਿਚ, ਪਰ ਕੁਝ ਖੂਬੀਆਂ ਤੇ ਵਡਿਆਈਆਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪੇ ਵਿਚ ਆਪ ਪੈਦਾ ਕਰਨੀਆਂ ਪੈਣਗੀਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਜਦ ਤੱਕ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਗੁਣ ਵਡਿਆਈਆਂ ਆਪਣੇ ਅਨੁਭਵ ਤੇ ਕਰਮ-ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਉਤਪੰਨ ਨਹੀਂ ਕਰੋਗੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਿਰਸੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਅਸਲ ਅਨੰਦ ਤੇ ਜਲਵਾ ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੇਰੀ ਇਕ ਹੋਰ ਗੱਲ ਵੀ ਜਰਾ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣੋ, ਉਹ

ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਮਰਜੀਵੜੇ ਜਾਂਬਾਜ਼ ਅਰਥਾਤ ਕੁਰਬਾਨੀ ਤੇ ਸਹਾਦਤ ਦੇ ਰਸਤੇ ਉੱਪਰ ਤੁਰਨ ਵਾਲੇ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਆਮ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨਾਲੋਂ ਬੜੀ ਵਲਖਣਤਾ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੱਚ ਧਰਮ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇ ਮਾਰਗ ਉੱਪਰ ਚਲਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਬੜੇ ਮਹਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅੱਸੇ ਯੋਧੇ ਤੇ ਬਲਵਾਨ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਇਸ ਮਹਾਨਤਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ੀਸ਼ ਜੀਉਂਦਿਆਂ ਜੀਅ ਹੀ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਕਰ ਰੱਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅੱਸੇ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਸਦਾ ਇਸ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੰਥ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਬਲਵਾਨ ਸੇਵਾ ਤੇ ਜੁਝਾਰੂ ਕਰਮ ਨਿਭਾਉਣ ਅਰਥਾਤ ਕਰਮਾਉਣ ਸੰਥੀ ਸੱਦਾ ਕਦੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਅੱਸੇ ਮਰਜੀਵੜਿਆਂ ਤੇ ਯੋਧਿਆਂ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਹੀ ਸੇਵਾ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਉਤਰਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵਿਰ ਹੋਰ ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਵਿਸਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀ ਆਪਣੇ ਜੁੱਮੇ ਲੱਗੀ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਕਮਰ-ਕੱਸਾ ਕਰਕੇ ਸੇਵਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵੱਲ ਅਰਥਾਤ ਰਣ-ਤੱਤੇ ਵਲ ਮੁੱਧ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਹੀ ਉਹ ਮਹਾਨ ਵਿਅਕਤੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਡੰਭ, ਵਾਖਾਵੇ, ਆਡੰਬਰ, ਝੂਠੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ, ਪਰਪੱਚਾਂ ਸਵਾਰਥਾਂ ਅਤੇ ਵਾਧੂ ਤੇ ਫਜ਼ੂਲ ਕਿਸਮ ਦੀ ਉਸਤਤ ਵਡਿਆਈ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਫਸੇ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੱਲੇ ਤਾਂ ਸੱਚ ਹੀ ਸੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਧਰਮ ਹੀ ਧਰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਅਤਮਾਵਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜਰਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸਗੋਂ ਸਰਬੋਤਮ ਤੱਕ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦੀ ਹੀ ਅਮਾਨਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਨੌਜਵਾਨ, ਜੇ ਅੱਸੇ ਮਹਾਨ ਯੋਧਿਆਂ ਤੇ ਸਿਰਲੱਥ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦਾ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਲੱਚਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਵਿਰ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਮਹਾਨ ਤੇ ਬਲਵਾਨ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰੀ ਰੱਖਣਾ।

ਸਿੰਘ ਕੌਮ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਉੱਪਰ ਬੜੀਆਂ ਆਸਾਂ ਨੇ, ਇਸ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਇਸਦੀਆਂ ਆਸਾਂ ਉਮੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹਾਰ ਤੇ ਖੇੜੇ ਦਾ ਰੇਗ ਰੂਪ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਰਸਤਾ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰੀ ਰੱਖਣਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣਾ ਲਹੂ ਵੀਟ ਕੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਇਸ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਵੰਡਣ ਵਾਲਾ ਵਾਤਾਵਰਨ ਪਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਦ੍ਰਿੜ ਨਿਸ਼ਚਾ ਧਾਰਨ ਕਰੀ ਰੱਖਣਾ ਤੇ ਵਚਨਬੱਧ ਹੋਏ ਰਹਿਣਾ। ਕਿਧਰੇ ਭੁੱਲ ਕੇ ਵੀ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ ਤੇ ਸੱਧਰਾਂ ਉੱਪਰ ਪਾਣੀ ਵੇਰਨ ਦਾ ਰਾਹ ਨਾ ਮੱਲ ਬੈਠਿਓ। ਮੈਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੁਰਦਾ ਦਿਲ ਤੇ ਬੇ-ਜ਼ਮੀਰ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਆਪਣੇ ਉੱਪਰ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾ ਪੈਣ ਦੇਣਾ। ਕਿਸੇ ਵਿਦਵਾਨ ਨੇ ਠੀਕ ਹੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ 'ਬਰਫ ਦੇ ਤੋਦਿਆਂ' 'ਚੋਂ' ਅੱਗ ਦੀ ਚੰਗਿਆਈ ਭਾਲਦੇ ਵਿਰਨਾ ਮੁਰਖਤਾ ਤਾਂ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਮੈਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਫਿਰ ਦੁਹਰਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਆਗੂ ਦੀ ਚੋਣ ਉਸਦੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਹਵੇਲ ਮਹਿਲ ਮਾੜੀਆਂ, ਉਸਦੀ ਦੌਲਤ ਦੀ ਚਮਕ ਦਮਕ, ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਇਦਾਦ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਠਾਠ ਬਾਠ ਤੇ ਬਾਹਰੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਦੇ ਬਨਾਓ ਸੰਗਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਕੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾ ਕਰਿਆ ਕਰੋ ਸਗੋਂ ਆਗੂ ਦੀ ਚੋਣ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਉਸਦੇ ਮਾਨਸਿਕ ਬੋਧ ਗੁਣਾ ਖੂਬੀਆਂ ਵਡੱਪਣ ਤੇ ਉਸਦੇ ਸੱਚੇ ਸੁੱਚੇ ਕਰਦਾਰ ਦੀ ਅਮੀਰੀ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਕਰਿਆ ਕਰੋ। ਸਦਾ ਅੱਸੇ ਆਗੂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਿਆ ਕਰੋ ਜੋ ਸਿਆਸੀ, ਅਖਲਾਕੀ ਤੇ ਧਾਰਮਕ ਸਮਾਜਕ ਖੂਬੀਆਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਅਡੋਲ ਚਿੱਤ ਵਿਸ਼ਾਲ ਅਨੁਭਵ ਵਾਲਾ ਤੇ ਦੂਰ ਦਰਸ਼ਤਾ ਦਾ ਗਿਆਨ ਤੇ ਸੋਝੀ ਵੀ ਰਖਦਾ ਹੋਵੇ, ਜਿਸਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਆਪਣੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਵਾਸਾਂ ਤੇ ਸ਼ੀਸ਼ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਅਮਾਨਤ ਸਮਝਦਾ ਹੋਵੇ। ਦ੍ਰਿੜਤਾ, ਈਮਾਨਦਾਰੀ, ਸੰਜੀਦਗੀ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇ ਗੁਣ ਜਿਸਦੇ

ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚਲੇ ਅਮਲ ਕਰਮਾਂ ਤੇ ਕਰਦਾਰ ਦੇ ਗਹਿਣੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਜਿਸਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ, ਆਨ ਸ਼ਾਨ ਖੁਸ਼ੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਪੱਖ ਵੱਡੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਲਈ ਸੱਚੀ ਲਗਣ ਤੇ ਤੜਪ ਹੋਵੇ।

ਸਿਘ, ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਬੜੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਹੋ ਕਿਉਂਕਿ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਅੰਦਰ ਜਨਮ ਲੈਣ ਕਰਕੇ ਜੋ ਗੁਣ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਲੋਂ ਆਪ ਨੂੰ ਵਿਰਸੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਹਨ, ਇਹ ਗੁਣ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਲੱਖਾਂ ਕਰੋੜਾਂ ਰੂਪੀਆਂ ਦੀ ਦੌਲਤ ਖਰਚ ਕਰਕੇ ਵੀ ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਗੁਣ ਕਿਸੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿਚ ਵਿਕਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਥੋਂ ਖਰੀਦੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹੋਣ। ਇਹ ਗੁਣ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਏਨੇ ਖੂਬ ਮੁੱਲੇ ਹਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਮਿਥੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਹਾਂ, ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਚਾਹੋ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਤਾਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਉਹ ਤਰੀਕਾ ਹੈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਨ ਚਿੱਤੋਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਰੋਸ਼ਨ ਤੇ ਬਲਵਾਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਿਰਜਣ ਦੇ ਰਾਹ ਨੂੰ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦਾ। ਤੁਸੀਂ ਹੁਣ ਜੋ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਰੁਧ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜਨੀ ਹੈ ਉਹ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ ਕਸ਼ਟਾਂ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਲੜਨੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿੰਨਾਂ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ 'ਚੋਂ ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਗੁਜਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਨਤੀਜਿਆਂ ਤੋਂ ਪੰਥ ਨੂੰ ਸੁਰਖਸ਼ਤ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਹੁਣ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਦ੍ਰਿੜ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਪਨਾਉਣੀ ਪਵੇਗੀ ਕਿ 'ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਬੰਦੀਆਂ, ਜੰਗਲਾਂ, ਬੀਆਬਾਨਾਂ ਤੇ ਜਾਂ ਰੇਤਾਂ ਸੰਦਾਨ ਅੰਦਰ ਨੰਗੇ ਅਕਾਸ਼ ਹੇਠ ਰਹਿਣਾ ਤਾਂ ਕਬੂਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਪੈਰੀਂ ਹਿੰਦੂ ਹਕੂਮਤ ਵੱਲੋਂ ਪਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀਆਂ ਜ਼ੋਜ਼ੀਰਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਤੋੜ ਭੇਨ ਕੇ ਤੇ ਕੱਟ ਵੱਢ ਕੇ ਹੀ ਦਮ ਲਵਾਂਗੇ।

ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਲਈ ਹੁਣ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਅਤੀ ਅਵਸ਼ਕ ਹੋਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਲਈ ਹੁਣ ਇਕ ਆਜ਼ਾਦ ਤੇ ਖੁਦ ਮੁਖਤਿਆਰ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਆਜ਼ਾਦ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਇਕ ਕੌਮ ਵਜੋਂ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਹਾਣੀ ਬਣ ਕੇ ਖਲੋਣਾ ਤੇ ਵਿਚਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਸੰਤ ਜੀ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਬਾਰ ਬਾਰ ਕਰਵਾਣ ਲੱਗੀ ਸੀ ਕਿ ਅੱਜ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਅੰਦਰ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਧਰਮ ਮਜ਼ਹਬ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਧਰਮ ਇਸ ਸਮੇਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮੱਤ, ਈਸਾਈ ਮੱਤ, ਸਿੱਖ ਮੱਤ, ਬੁਧ ਮੱਤ ਯਹੂਦੀ ਮੱਤ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਮੱਤ ਹੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਧਰਮਾਂ ਮੱਤਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਹੀ ਇਕ ਐਸਾ ਮੱਤ ਹੈ ਜਿਸਦੇ ਅਨੁਆਈਆਂ ਪਾਸ ਆਪਣਾ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਆਜ਼ਾਦ ਤੇ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰ ਰਾਜ ਭਾਗ ਨਹੀਂ ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਾਕੀ ਦੇ ਸਭ ਧਰਮਾਂ-ਮੱਤਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਪਾਸ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਰਾਜ ਭਾਗ ਹਨ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਫਰੀਕਾ ਮਹਾਂਦੀਪ ਦੇ ਕਾਲੇ ਤੱਕ ਵੀ ਇਸ ਮਹਾਂਦੀਪ ਵਿਚਲੇ ਇਕ ਦੋਹਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਮਹਾਂਦੀਪ ਉੱਪਰ ਛੋਟੇ ਵੱਡੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੇ ਸਲਤਨਤਾਂ ਹਕੂਮਤਾਂ ਦੇ ਆਪ ਮਾਲਕ ਹਨ, ਹਰ ਧਰਮ ਮੱਤ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਭਾਗ ਉੱਪਰ ਮਾਨ ਤੇ ਗੌਰਵ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਵੀ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਉੱਪਰ ਬੜਾ ਗੌਰਵ ਸੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਇਸ ਧਰਤੀ ਉੱਪਰ ਥਾਂ ਥਾਂ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਖੇਤਰ ਅੰਦਰ ਕੇਸਰੀ ਨਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੇ ਸ਼ਾਹਾਨਾ ਜਲਵੇਂ ਦਾ ਪਰਗਟਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਸੰਤ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ, 'ਨੌਜਵਾਨ, ਤੁਸੀਂ ਇਕ ਦਿਨ ਧਰਤੀ, ਆਕਾਸ਼ ਤੇ ਸਮੁੰਦਰ ਤੱਕ ਨੂੰ ਗਾਹੁਟ ਦਾ ਰਾਹ ਮੱਲਣਾ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਹਰ ਆਦਰਸ਼ ਉਸਾਰੂ ਤੇ ਬਲਵਾਨ ਦੰਤ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਹੋ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਜੀਵਨ ਦੇ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਾਲੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿਚ ਅਰਥਾਤ ਸਾਹੀ ਨਾਠ ਬਾਠ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿਚ ਵਿਚਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੇ ਕਲਿਆਣ ਦਾ ਵਰਜ ਤੇ ਧਰਮ ਪਾਲਣਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਸਲਤਨਤ ਨੂੰ ਵੀ ਇਖਲਾਕੀ, ਸਮਾਜੀ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਪੱਖੋਂ ਇਕ ਆਦਰਸ਼ ਤੇ ਬਲਵਾਨ ਰਾਜ ਦੀ ਰੰਗਨਾ ਵਿਚ ਰੰਗਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਨੂੰ ਉਸਾਰੂ ਤੇ ਸਚਿਆਰੀਆਂ ਜੀਵਨ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਨਾਲ ਓਰ ਪੋਰ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਜਜ਼ਬੇ ਤੇ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸਰਬਤ ਦਾ ਭਲਾ ਚਿਤਵਦੇ ਹੋ, ਉਸ ਜਜ਼ਬੇ ਨਾਲ ਸਰਬਤ ਦਾ ਭਲਾ ਕਮਾਉਣਾ ਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਰਾਜਭਾਗ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਤੁਹਾਡੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੋਣਾ ਅਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਸੀਂ ਪੰਥਕ ਸ਼ਕਲਪਾਂ ਤੇ ਟੀਚਿਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨਿਆਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਹੀ ਕਰ ਸਕੋਗੇ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਰਾਜ ਭਾਗ ਦੀ ਸੱਤਾ ਦੇ ਆਪ ਮਾਲਕ ਹੋਵੋਗੇ। ਇਸ ਲਈ ਮੇਰੀ ਇਹ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਸ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸਦਾ ਹੀ ਉਤਮ, ਆਦਰਸ਼ਕ, ਸਚਿਆਰੇ ਤੇ ਬਲਵਾਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜੀਉਣਾ। ਕਿਧਰੇ ਭੁਲ ਕੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਰ ਆਤਮਾ ਤੇ ਸਰੀਰਕ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਬਦੀਆਂ ਬੁਰਾਈਆਂ ਇਖਲਾਕੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਤੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਜਹਿਮਤਾਂ ਅਗੇ ਗਹਿਣੇ ਨਹੀਂ ਪਾਉਣਾ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਅਜੀਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਤੇ ਗੁਲਾਮ ਨਹੀਂ ਬਣਨਾ। ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਐਸੇ ਭਰਮ ਭੁਲੇਖੇ, ਵਹਿਮਾਂ ਤੇ ਕੋਚੇ ਪਿਲੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗੱਲ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣਾ ਜੋ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ, ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਬੋਧਕ ਉਤਾਨਾਂ ਲਈ ਬੰਦਸ਼ਾਂ ਤੇ ਬੇੜੀਆਂ ਬਣ ਜਾਣ ਤੇ ਰਾਹਾਂ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟ ਬਣ ਕੇ ਖਲੋ ਜਾਣ। ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾਈ ਆਨ ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਪੰਥਕ ਜੋਸ਼ ਤੇ ਜਜ਼ਬੇ ਨਾਲ ਜੀਉਣਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸੱਚੇ ਸਪੂਤ ਬਣਕੇ ਮੰਜਲ ਨੂੰ ਪਾਉਣ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਨਾਲ ਭਵ ਸਾਗਰ ਵਿਚ ਵੀ ਛਾਲ ਮਾਰੋਗੇ ਤਾਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਫਿਰ ਤੁਹਾਡੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਬਾਜ਼ੂਆਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਅਗੇ ਤੁਹਾਡੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਮਾਰੂ ਥਪੋੜੇ ਵੀ ਹਥਿਆਰ ਸ਼ੁੱਟ ਦੇਣਗੇ ਤੇ ਨੀਵੀਂ ਪਾ ਜਾਣਗੇ।

ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਵਿਚ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਜੀਵਨ ਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸੁਤੇ ਸਿੱਧ ਰੂਪ 'ਚ ਹੀ ਮਹਾਨ ਤੇ ਬਲਵਾਨ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਰਥਾਤ ਸਫਲ ਤੇ ਆਦਰਸ਼ ਕਿਰਤੀ ਯੋਧੇ ਧਰਮੀ ਕਰਮੀ, ਸੰਤ ਸਿਪਾਹੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਰਵੇਸ਼ ਤੇ ਗ੍ਰਿਹਥੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋ ਨਿਬੜੋਗੇ ਅਤੇ ਸਦਾ ਸਦਾ ਲਈ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣੇ ਰਹੋਗੇ। ਅੱਜ ਜੋ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਮਾਰਗ ਵਿਚ ਇਕ ਭਿਆਨਕ ਖਤਰੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਖਤਰਨਾਕ ਰੁਕਾਵਟ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਰਾਜ ਹੈ, ਇਸੇ ਲਈ ਵਾਸ ਪਿਛਲੇ ਛਿਆਂ ਸੱਤਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵਾਰ ਵਾਰ ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਘ, ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਆਨ ਸ਼ਾਨ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਓਟ ਆਸਰਾ ਲੈਕੇ ਆਪਣੀ ਅਸਲ ਮੰਜਲ ਤੇ ਨਸ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਪਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਰਾਹ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਲਓ। ਨੌਜਵਾਨ ਸੂਰਬੀਰ ਤੇ ਯੋਧੇ ਸਿਘ, ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਸਤਕ ਨਾਲ ਛੁਹਾਉਣ ਵਿਚ ਗੌਰਵ ਸਮਝਾਂਗਾ ਜੋ ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਅਤੇ ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਵਲੋਂ

ਬਖਸ਼ੀ ਹੋਈ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਪਾਸੋਂ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਰਣ-ਤੱਤੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਵਹੀਰਾਂ ਘੱਤਨਗੇ। ਆਪ ਸਭ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਵਲੋਂ ਸਾਡੇ ਪਵਿੱਤਰ ਗੁਰਧਾਮਾਂ, ਜੋ ਸਾਡੇ ਲਈ ਛਾਉਣੀਆਂ ਦਾ ਰੂਪ ਤੇ ਦਰਜਾ ਵੀ ਰਖਦੇ ਨੇ ਖੋਹਨ ਦੇ ਵਿਰਾਦੇ ਧਾਰੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਭੇ ਫੈਸਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਸਾਡਾ ਵੈਰੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਨ ਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨਾਂ 'ਚੋਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਉੱਠਣ ਵਾਲੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ, ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਸੱਟ ਮਾਰਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਸਫ਼ਾਇਆ ਕਰ ਦੇਣ ਦੀ ਪੱਕੀ ਠਾਣੀ ਬੈਠਾ ਹੈ।

ਸਿੰਘ, ਜੋ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਮਹਾਨ ਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਸੱਚ ਨੂੰ ਪਰਦਾਰਨ ਸੰਚਾਰਨ ਉੱਪਰ ਪਾਬੰਧੀ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਸਰਬਤ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਇਕੱਠ ਬਲਾਉਣ, ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਪੰਥ ਦੇ ਨਾ ਹੁਕਮ ਨਾਮੋ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਦੇ ਬੂਲਦੇ ਹੋਏ ਨਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਸਤੀ ਦੇ ਜਲਵੇ ਨੂੰ ਪਰਗਟਾਉਣ ਲਈ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰਾਹ ਦੀ ਕੋਹੜਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?...ਜੇਕਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਜਰਾ ਚਿੱਥ ਕੇ ਵਿਚਾਰੀਏ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਥਕ ਵੈਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਸਿੱਖੀ ਦੀਆਂ ਭੁਨਿਆਦਾਂ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਉਣ ਦੇ ਨਸ਼ਾਨੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਨੌਜਵਾਨ, ਇਹ ਗੁਰਧਾਮ, ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਦੱਸ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ, ਸਾਡੇ ਲਈ ਜੀਵਨ ਦਾਤਾ ਤੇ ਦੇਵੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਸਿੱਮੇ ਹਨ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਨੌਜਵਾਨ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਇਕ ਮਹੱਤਵ ਪੂਰਨ ਭਾਗ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਵਿਚਲੇ ਸੱਚ ਸਰੋਤ ਦੇ ਰਾਖੇ ਜੋ, ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਤੁਸੀਂ ਹਰ ਉਸ ਹੱਥ ਨੂੰ ਕੱਟਨ ਲਈ ਤੰਤਪਰ ਹੋ ਜਾਓ, ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਸੂਤ ਲਹਿ ਤੇ ਹਥਿਆਰ ਉਠਾ ਲਉ ਜੋ ਹੱਥ ਪੰਥਕ ਸ਼ਿਖਿਆ ਨੂੰ ਬਾਂਝ ਬਨਾਉਣ ਅਤੇ ਪੰਥ ਦੇ ਪਰਾਂ ਨੂੰ ਕਟਨ ਲਈ ਛੁਰੀਆਂ ਤਿਖੀਆਂ ਕਰੀ ਬੈਠੇ ਨੇ ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਹੇ ਨੇ।

ਸਿੰਘ, ਇਕ ਮਰਜੀਵੜੇ ਸਿੰਘ ਵਿਚ ਏਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਨਹੋਣੀ ਨੂੰ ਹੋਣੀ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦੇਣ ਦੇ ਸਮਰਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅੱਸੋਂ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੂੰ ਦਰਿਆ, ਪਹਾੜ ਤੇ ਜੰਗਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਰਾਹ ਦੇਂਦੇ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਝੱਖੜਾਂ ਤੁਫਾਨਾਂ ਸੰਗ ਉਡਨਾ ਤੇ ਅਕਾਸ਼ੀ ਬਿਜਲੀਆਂ ਨਾਲ ਖੇਡਨਾ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸੁਭਾ ਤੇ ਖਾਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਬੇਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ ਕਿ 'ਇਕ ਸਿੰਘ ਸੂਰਮੇ ਵਿਚ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਅਰਥਾਤ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਬਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?' ਬਾਬਾ ਜੀ ਦਾ ਅੱਗੇ ਉੱਤਰ ਸੀ ਕਿ 'ਜਿਸ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਨੋ ਚਿਤੋਂ ਇਕ ਸੁਰ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਮਾਰਗ ਉੱਪਰ ਤੋਰ ਰੱਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਸੀਸ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੀ ਅਮਾਨਤ ਸਮਝ ਰੱਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਮੋਹਰ ਸਦਕਾ ਉਸ ਵਿਚ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਬਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਰਣ-ਤੱਤੇ ਅੰਦਰ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦਾ ਲੰਗਰ ਉਸਦੇ ਘੋੜੇ ਸਮੇਤ ਲਾਹ ਕੇ ਰੱਖ ਦੇਣ ਦੇ ਸਮਰਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਿੰਘ, ਧਰਮ ਤੇ ਫਰਜ਼ ਪ੍ਰਤੀ ਸੱਚਾ ਸੁੱਚਾ ਅਹਿਸਾਸ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਨਿਡਰ ਤੇ ਮਹਾਨ ਯੋਧਾ ਬਲਕਾਰੀ ਬਣਾ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਅੱਸੋਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਂਬਾਜ਼ ਅਰਥਾਤ ਮਰਜੀਵੜਾ ਕਹਿਕੇ ਨਵਾਜਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਉੱਚੇ ਤੇ ਸਚਿਆਰੇ ਮਨੋਰਥ ਤੇ ਕਰਦਾਰ ਸਦਕਾ ਆਪਣੀ

ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਥਾਂ ਤੇ ਦਰਜਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਪਰ ਬੜਾ ਮਾਨ ਤੇ ਗੌਰਵ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਇਤਹਾਸ ਸਿੰਘ ਸੂਰਮਿਆਂ ਵਲੋਂ ਨਿਭਾਏ ਗਏ ਬਲਵਾਨ ਕਰਮ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀਆਂ ਦਾਸਤਾਨਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੈ।

ਸਿੰਘ, ਮੇਰੇ ਉੱਪਰ ਅੱਸੋਂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ 'ਸਾਡਾ ਵਿਰਸਾ ਤੇ ਇਤਹਾਸ ਏਨਾ ਅਮੀਰ ਤੇ ਬਲਵਾਨ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਮਾਰਾਂ ਤੇ ਸੱਟਾਂ ਕਿਉਂ ਖਾ ਰਹੇ ਹਾਂ?' ਇਸ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਵਾਲ ਬੜਾ ਹੀ ਮਹੱਤਵ ਪੂਰਨ ਹੈ ਤੇ ਛੁੰਘੀ ਵਿਚਾਰ ਮੰਗਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰਾਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਖਾਧੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਖਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਆਸੇ ਉਦੇਸ਼ ਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਤੀ ਬੇਧਿਆਨੀ, ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਤੇ ਗੈਰ ਜ਼ਮਾਵਾਰੀ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਂਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਆਇਤਿਆਂ, ਉਦੇਸ਼ਾਂ, ਹੁਕਮਾਂ, ਹਦਾਇਤਾਂ, ਸਿਖਿਆਵਾਂ, ਸਚਾਈਆਂ, ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਅਤੇ ਸੰਕਲਪਾਂ, ਟੀਚਿਆਂ ਤੇ ਰਾਹਾਂ ਮੰਜਲਾਂ ਨੂੰ ਅਪਨਾਉਣ ਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਅਖਾਉਤੀ ਪੰਥਕ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਪਿਛੇ ਲੱਗ ਕੇ ਜਾਣ ਬੁਝ ਕੇ ਵੀ ਮੂੰਹ ਮੱਤਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਸਹੀ ਤੇ ਰੋਸ਼ਨ ਮੰਜਲ ਦਾ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਬੜੇ ਦੁਖ ਤੇ ਅਫਸੋਸ ਨਾਲ ਕਹਿਣੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਜ਼ਮਾਵਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਕੋਲ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਜਦੋਂ ਵੀ ਪੰਥਕ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਸਦਕਾ ਰਾਜਸੀ ਤਾਕਤ ਵਿਸ਼ਾਲ ਤੇ ਵਿਆਪਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਰਹੀ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਹਨਾਂ ਆਗੂਆਂ 'ਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਆਗੂ ਉਸ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਦੇਣ ਸਮਝਣ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣੀ ਨਿਜੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸਮਝਦੇ ਰਹੇ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਪੰਥਕ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਰੋਸ਼ਨ ਕਰਨ ਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਭੁਨਿਆਦਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣੇ ਨਿਜਤੱਵ ਨੂੰ ਹੀ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਤੇ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਰਾਹ ਉੱਪਰ ਤੁਰੇ ਰਹੇ। ਜਿਸਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੁਆਲੇ ਪੰਥਕ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤੀ ਕਲਾ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਆਪਣੇ ਦੁਮਛੇਲਿਆਂ ਹਵਾਰੀਆਂ ਖੁਸ਼ਮਦੀਆਂ, ਜੀ ਹਜ਼ੂਰੀਆਂ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਪਿਆਰ ਤੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਪੱਖਾਂ ਕੱਚੇ ਪਿਲੇ ਬਹੁਰੂਪੀਆਂ, ਸਵਾਰਥੀਆਂ ਮੱਕਾ ਪ੍ਰਸਤਾਂ, ਚੰਧਰਾਂ ਕੁਰਸੀਆਂ ਦੇ ਭੁਖਿਆਂ, ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪੰਥਕ ਗਦਾਰਾਂ ਤੱਕ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਪੈਦਾ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ। ਜਿਸਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਧਰਮ ਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਅਸਲ ਤਾਕਤ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕੁਝ ਇਕ ਧੜਿਆਂ, ਗਰੁੱਪਾਂ, ਟੈਲਿਆਂ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਸ਼ਾਤਰਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ।

ਸਿੰਘ, ਪੰਥ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਉਸਦੀ ਖੱਟੀ ਕਮਾਈ ਖੁਦਗਰਜ਼ ਤੇ ਤਾਕਤ ਦੇ ਭੁੱਖੇ ਤੇ ਸ਼ਹਿਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਖਾਂਦੇ ਰਹੇ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਅੱਜ ਵੀ ਪੰਥ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਜਿਸਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਛਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਸਦੀ ਅਸਲ ਤਸਵੀਰ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਕ ਦੇ ਵਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਤੌਰ ਤੇ ਦੱਸ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪਿਛੇ ਜਿਹੇ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਨੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਸਭ ਛੋਟੇ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਵਰਕਰਾਂ ਦੀ ਆਮ ਰਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਐਲਾਨੀਆਂ ਤੌਰ ਤੇ ਗੱਜ ਵਜ ਕੇ ਕਹੀ ਸੀ ਕਿ 'ਪੰਥ ਦਾ ਕੀ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਜਿਸਤਰ੍ਹਾਂ ਮਗਰ ਲਾਵਾਂਗੇ ਉਹ ਲਗੇਗਾ ਸਭ ਪਰਕਾਰ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਫੈਸਲੇ ਸਮਝੋ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਰਨੇ ਹਨ, ਜੋ ਫੈਸਲੇ ਅਸੀਂ ਕਰਾਂਗੇ ਉਹ ਪੰਥ ਨੂੰ ਕਬੂਲ ਕਰਨੇ ਹੀ ਪੈਣੇ ਨੇ। ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਕੁਝ ਲੋਕ ਰੱਲਾ ਪਾਉਣਗੇ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਬਾਪਤਾ ਦੇ ਕੇ ਮਨਾ ਲਵਾਂਗੇ, ਪਰ ਜੇ ਕੋਈ ਫਿਰ ਵੀ ਚੁੱਪ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਉਸਦੀ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੈ।' ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਦਫਤਰ, ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸਾਡਾ ਹੀ ਬਲ

ਬਾਲਾ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਪੰਥ ਤੋਂ ਘਬਰਾਉਣ ਜਾਂ ਡਰਨ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਕੁਝ ਅਸੀਂ ਕਹਾਂਗੇ ਤੇ ਚਾਹਾਂਗੇ ਉਹ ਕੁਝ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸਿੰਘ, ਹੁਣ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਛੋਟੇ ਵੱਡੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਇਸਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਹਿਣ ਤੇ ਕਰਨ ਦੀ ਦਲੇਰੀ ਤੇ ਜੁਰਅਤ ਕਿਉਂ ਪਈ ਤੇ ਇਸਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਕਾਰਨ ਕੀ ਹੈ? ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਆਪਣੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਪੰਥ ਨੂੰ ਵਡਿਆਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਵਡਿਆਈ ਦਾ ਸਰੋਤ ਕਰਕੇ ਮੰਨਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਆਮ ਰੂਪ 'ਚ ਪਰਗਟ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮਾਨ ਤੇ ਗੌਰਵ ਸਮਝਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ 'ਇਨ ਹੀ ਕੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੇ ਸਜੇ ਹਮ ਹੈ'। ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਜੋ ਗਰੀਬ ਕਰੋਰ ਪਰਿ' ਪਰ ਇਹ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਤੇ ਇਸ ਵਰਗੇ ਹੋਰ ਪੰਥਕ ਆਗੂ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਵੇਗਾਰ ਕੇ ਤੇ ਨਿਡਰ ਹੋ ਕੇ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ 'ਪੰਥ ਦਾ ਕੀ ਹੈ? ਜੇ ਕੁਝ ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਹੀ ਹਾਂ'।

ਸਿੰਘ, ਮੈਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਛੋਟੇ ਵੱਡੇ ਅਖਾਉਤੀ ਪੰਥਕ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਲਛਣਾਂ ਤੇ ਤੋਰ ਤਰੀਕਿਆਂ ਤੋਂ ਇਸਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਇਹ ਨੇੜੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਕੋਈ ਘਨਾਉਣਾ ਕਾਰਾ ਕਰਨ ਨੂੰ ਫਿਰਦੇ ਨੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਥਾਤਾਂ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਸਾਫ਼ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਪੰਥਕ ਹਿਤਾਂ ਦਾ ਸਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨੀਚ ਤਾਂ ਨੀਚ ਕਰਮ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਤਿਆਰ ਬੈਠੇ ਨੇ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਕਦੀ ਕਦੀ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਵੀ ਭਾਸਦਾ ਕਿ ਜੇ ਕਿਧਰੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਮੋਕਾ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਇਹ ਆਪਣੀਆਂ ਚੋਹਧਰਾਂ ਤੇ ਕੁਰਸੀਆਂ ਦੀ ਖਾਤਰ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਲਹੂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵੀ ਰੰਗਨਗੇ, ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਲਹੂ ਦੇ ਘੁਟ ਡੀਕਾਂ ਲਾ ਲਾ ਕੇ ਭਰਨਗੇ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾਉਣਗੇ।

ਨੌਜਵਾਨ, ਇਸਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜੋ ਅੱਜ ਬੇਲਗਾਮ ਹੋਣ ਦਾ ਮੋਕਾ ਮਿਲਿਆ ਉਸਦਾ ਅਸਲ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਝਾ, ਖਾਸੇ ਤੇ ਕਰਦਾਰ ਨੂੰ ਸਮਝਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਥ ਅੰਦਰ ਵਿਚਰਨ ਦੀਆਂ ਖੁੱਲ੍ਹਾਂ ਝੁੱਲਾਂ ਰਹੀਆਂ ਨੇ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਖੋਟੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਤੇ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਨੱਥ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਵਿਅਕਤੀ ਇਕ ਤਕੜੇ ਧੜੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੰਥ ਅੰਦਰ ਛਾਏ ਰਹੇ ਨੇ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧੜਿਆਂ ਟੱਲਿਆਂ ਨੇ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਬੜੀ ਚਾਲਾਕੀ ਤੇ ਮੋਕਾਰੀ ਨਾਲ ਗੁਮਰਾਹੀ ਤੇ ਭਰਮ ਭੁਲੇਖਿਆਂ ਦੇ ਗੋੜ ਵਿਚ ਪਾ ਛਡਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਪੰਥਕ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜਾਤੀ ਹਿਤਾਂ ਤੇ ਸਵਾਰਥਾਂ ਲਈ ਜੀਅ ਭਰਕੇ ਵਰਤਿਆ ਹੈ ਪਰ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਸਮੁੱਚੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਸੱਚ ਨਾਲੋਂ ਸਦਾ ਹੀ ਤੋੜ ਕੇ ਰਖਿਆ ਹੈ। ਅੱਜ ਜੋ ਇਸਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਲਹੂ ਮਾਸ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਅਤੇ ਰੋਟੀ ਬੋਟੀ ਦੀ ਸਾਂਝ ਦੀ ਰਟ ਲਗਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਰਟ ਅਜੇ ਤੱਕ ਪੰਥ ਅੰਦਰ ਚੁੱਪ ਚਾਪ ਸੁਣੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸਦਾ ਅਸਰ ਜਿਥੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਲਈ ਘਾਤਕ ਸਿੱਧ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਥੇ ਟਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਤੇ ਸਿੱਖ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਉੱਪਰ ਆਪਣੇ ਹਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਜੁਰਅਤ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਖੁਲ੍ਹ ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਥ ਦੇ ਅਖਾਉਤੀ ਆਗੂ ਇਸਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਕਰਕੇ ਪੰਥ ਦੀ ਵਲੱਖਣ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਹਸਤੀ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਬੋਲ ਬਾਲੇ ਦੇ ਸ਼ਕਲਪ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਜਬਰਦਸਤ ਸੋਟ ਮਾਰ ਰਹੇ ਨੇ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਸਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਕਰ ਕੇ ਪੰਥ ਨੂੰ ਜਿਥੇ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਵਿਛੋੜ ਕੇ

ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਉਥੇ ਆਮ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਨਾ ਅੰਦਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਐਸੀਆਂ ਸੋਚਾਂ ਤੇ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਪੰਥਕ ਏਕਤਾ ਤੇ ਯਕਜਹਿਤੀ ਲਈ ਘਾਤਕ ਸਿੱਧ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਜੇਕਰ ਇਸਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਪੂਰੀ ਤਕੜਾਈ ਤੇ ਬੇਕਰਦੀ ਨਾਲ ਤੱਤ ਕੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਮੱਥੇ ਨਾ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਸਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੇ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਪੰਥ ਲਈ ਹੋਰ ਵੀ ਘਾਤਕ ਸਿੱਧ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਜੇਕਰ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਨਜ਼ਰੀਏ ਪੱਖੋਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾਇਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਹਿੰਦੂ ਮੱਤ ਨਾਲ ਧਾਰਮਕ, ਸਮਾਜਕ ਭਾਈਚਾਰਕ ਅਤੇ ਰਵਾਇਤਾਂ ਤੇ ਮਰਯਾਦਾ ਪੂਰਵਕ ਰਹੂ ਗੀਤੀਆਂ ਪੱਖੋਂ ਇਕ ਵੀ ਗੱਲ ਆਪਸ ਵਿਚ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੀ, ਬੁੱਤ ਪੂਜਾ ਤੇ ਵਰਨਾਤਮਕ ਸੋਚ ਤੇ ਨੀਤੀ ਦੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦਾਂ ਉੱਪਰ ਕਾਇਮ ਕਰਮ ਕਾਂਡੀ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਨਾਲ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਮੇਲ ਹੀ ਕੀ ਹੈ? ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾ ਕਰੇ, ਜੇ ਕਿਧਰੇ ਹਿੰਦੂ ਮੱਤ ਦੀ ਕੋਈ ਇਕ ਵੀ ਕਰਮ ਕਾਂਡੀ ਸੋਚ ਤੇ ਨੀਤੀ ਅਰਥਾਤ ਰਹੂਗੀਤੀ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਦੁੱਧ ਵਿਚ ਕਾਂਜੀ ਦੀ ਛਿੱਟ ਪੈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਬਣਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਾਡੇ ਅੱਜ ਦੇ ਸਿੱਖ ਅਗੂ ਪੰਥਕ ਸਟੇਜਾਂ ਉੱਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦਾ ਆਪਸ ਵਿਚ ਲਹੂ ਮਾਸ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਤੇ ਰੋਟੀ ਬੋਟੀ ਦੀ ਸਾਂਝ ਵਾਲਾ ਵਿਚਾਰ ਬਦੋਬਦੀ ਤੇ ਬੇਸ਼ਰਮੀ ਦੇ ਤਾਨ ਹੀ ਭੇਲੇ ਭਾਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਝਲੀ ਪਾਈ ਤੁਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਘਰ ਤੇ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਮਾਸਾ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਡਰ ਤੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਪੰਥਕ ਸਿਧਾਂਤ ਤੇ ਪੰਥ ਨਾਲ ਏਡਾ ਵੱਡਾ ਧਰੋਹ ਕਰਕੇ ਤੇ ਝੂਠ ਬੋਲ ਕੇ, ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਖਸ਼ਿ ਕਿਵੇਂ ਜਾਣਗੇ।

ਇਸਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਇਤਹਾਸ ਅੰਦਰ ਗੱਦਾਰਾਂ ਤੇ ਭੀਰਸ਼ਟੇ ਹੋਏ ਕਲੰਕਤ ਮਨੁੱਖਾਂ ਵਜੋਂ ਥਾਂ ਪਾ ਕੇ ਕੀ ਖੱਟਨਗੇ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਟਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ, ਜਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਅੱਜ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨਾਲ ਘਾਤ ਕਰ ਰਹੇ ਤੇ ਗਦਾਰੀ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੜ੍ਹੀ ਵੱਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਵੇਖਣਾ। ਇਸਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪੁੱਛੋ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਮੱਤ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋ ਲਹੂ ਮਾਸ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਤੇ ਰੋਟੀ ਬੋਟੀ ਦੀ ਸਾਂਝ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣੀ ਸੀ ਤਾਂ ਫਿਰ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਿਰਜਨਾ, ਇਸਦੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਪੱਖਾਂ ਰੂਪ ਸਰੂਪ ਅਤੇ ਕਰਮ ਕਾਰਜ ਦੇ ਮੰਤਵ ਮਨਰਥ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਹੀ ਕੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਤਾਂ ਐਲਾਨੀਆਂ ਤੋਰ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਬਿਪਰਨ ਦੀ ਗੀਤ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਵਾਦ ਦੀ ਹਰ ਧਾਰਨਾ ਤੇ ਗੀਤ ਨੂੰ ਨਾ ਅਪਨਾਉਣ ਦਾ ਸਖਤ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।

ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਪੰਥ ਘਾਤਕ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਨਵਾਜ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਢੇਰੇ ਨਾ ਚੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਿਧਾਂਤਕ ਸਚਾਈ ਤੇ ਵਲੱਖਣਤਾ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਕਾਰ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ 1947 ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਵੀ ਇਕ ਕੌਮ ਵਜੋਂ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੇ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਆਜ਼ਾਦ ਤੇ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਹਾਣੀ ਬਣਕੇ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ। ਇਹ ਸਚਾਈ ਤਾਂ ਆਪ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਪਸ਼ਟ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਭਾਗ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤਾਂ ਧਰਮ ਵੀ ਵਿਕਸਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਠੀਕ ਹੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਕਤੀ ਹੀਨ ਮਨੁੱਖ ਜਾਂ ਕੌਮ ਮਾਨਵਤਾ ਦਾ ਭਲਾ ਲੋਚ ਤਾਂ ਸਕਦੇ ਨੇ ਪਰ ਕਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਗੁਲਾਮ ਕੌਮ ਤੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਅਵਸਥਾ ਖੋਭ ਕਤਰੇ ਹੋਏ ਜਾਂ ਖੋਭ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਬਾਜ਼ਾਂ

ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਅਕਾਸ਼ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਬਾਰੇ ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਉੱਚੀਆਂ ਉੜਾਨਾਂ ਭਰਨ ਤੋਂ ਲਾਚਾਰ, ਬੇਯੋਗ ਤੇ ਮਜਬੂਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਸਿੱਖ, ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਯਾਦ ਰੱਖਿਆ ਕਰੋ ਕਿ ਅੱਜ ਤੱਕ ਸੰਸਾਰ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਵੀ ਧਿਰ ਦੂਸਰੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਖੁਸ਼ੀ ਖੁਸ਼ੀ ਰਾਜਸੀ ਸੱਤਾ ਦੀ ਸੋਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਸਗੋਂ ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਰਾਜਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਾਹੂ ਬਲ ਸਦਕਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਮਾਣ ਵਿਚ ਜੇਕਰ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕੁਦਰਤ ਵੀ ਬਰੀਕ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਮ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਅਧਾਰ ਬਖਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਨਵਾਜਦੀ ਸਗੋਂ ਉਸ ਪਾਸੋਂ ਵੀ ਮਨੁੱਖਾਂ ਤੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤਕ ਦਾਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਨਗਾਤਾਰ ਮੋਹਨਤ ਘਾਲਨਾ ਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਤੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਵਿਚ ਪਸਰੀ ਹੋਈ ਬਰਕਤ ਤੇ ਸੁੰਦਰਤਾ ਨੂੰ ਪਾਉਣ ਲਈ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਪਹਾੜਾਂ ਦੀਆਂ ਅਥਾਹ ਡੂੰਘਾਨਾਂ ਵਿਚ ਵਿਚਰ ਰਹੀਆਂ ਦੋਲਤਾਂ ਨੂੰ ਪਾਉਣ ਲਈ ਬੜੀ ਜਾਨ ਜੋਖ ਭਰੀ ਲਗਨ ਤੇ ਘਾਲਣਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਸਾਨੂੰ ਗੁਰੂ ਪਰ ਵੱਲੋਂ ਹੋਈ ਹੈ ਉਸਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਪਾਰ ਹੈ। ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦੀ ਝੋਲੀ 'ਚ ਜਿੱਤਾਉਂਦੇ ਹੀ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਖਾਲਸਾ ਆਪ ਰਣ ਤੱਤੇ ਵਿਚ ਉੱਤਰ ਕੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦਲਾਂ ਦੇ ਆਹੂ ਨਾਹੁਣ ਦੇ ਨਸ਼ਾਨੇ ਨਾਲ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਆਪ ਵਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਨੌਜਵਾਨ, ਤੁਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਯੋਧਿਆਂ ਤੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਹੋ ਜੋ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਬਲਵਾਨ ਨਸ਼ਾਨੇ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਮੌਤ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਖੇਡਣ ਵਿਚ ਗੱਰਵ ਸਮਝਦੇ ਰਹੇ ਨੇ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਉੱਤਮ ਚਿਤਰਵਾਨ ਤੇ ਬਲਸ਼ਾਲੀ ਜੀਵਨ ਜੀਉਂਦੇ ਰਹੇ ਨੇ ਅਤੇ ਜੂਝਦੇ ਰਹੇ ਨੇ। ਸਾਡੇ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ ਅੱਜ ਵੀ ਉਸ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ, ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜੋ ਸਾਡੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂਘਰ 'ਚੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਸੋਚ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਅੰਦਰ ਉਸ ਰੂਪ ਰੰਗ ਜੋਸ਼ ਜਜ਼ਬੇ ਤੇ ਜਲਵੇ ਨਾਲ ਅਪਨਾਉਣ ਤੋਂ ਸੰਕੋਚ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਜੋਸ਼ ਜਜ਼ਬੇ ਤੇ ਜਲਵੇ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਨੇ ਅਪਨਾਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਰਕਤਾਂ ਦੇ ਭੰਡਾਰਾਂ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਸਿੰਘਿਆਂ ਤੋਂ ਸੱਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਸਫਲਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਨਸ਼ਾਨੇ ਪ੍ਰਤੀ ਪਹੁੰਚ ਦਾ ਮਾਰਗ ਉਹ ਹੀ ਅਪਨਾਉਣਾ ਪਏਗਾ ਜੋ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੋਤ ਦਾਸ਼ ਪਿਤਾ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਛੱਡਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਜੇਕਰ ਅਜ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਮਾਰਗ ਉੱਪਰ ਚਲਣ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਸਹਾਈਆਂ, ਖੂਬੀਆਂ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜਗਾਉਣ ਤੇ ਪੱਥਰ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਅਮਲ ਕਰਮ ਵਿਚ ਅਤੇ ਅਨਭਵ ਵਿਚ ਢਾਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੋਹਰ ਤੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਸਦਕਾ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਕੀ ਨਹੀਂ? ਸਭ ਕੁਝ ਹੀ ਤਾਂ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਵਿਰਸਾ ਜੀਉਂਦਾ ਜਾਗਦਾ ਹੈ ਤੇ ਬਲਵਾਨ ਹੈ। ਸਾਡੀਆਂ ਰਵਾਇਤਾਂ ਦੀ ਚਮਕ ਅਜੇ ਵੀ ਉਸੇ ਤਰਾਂ ਅਰਥਾਤ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਗੂੜ੍ਹੀ ਤੇ ਰੋਸ਼ਨ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਦੀ ਜੋਤ ਦਾ ਸ਼ਮਾ ਵੀ ਉਹ ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦਸਾਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਦੇ ਜੋਤ ਸਰੂਪ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਅਕਾਲੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਸੋਚ ਸਰੂਪ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਵੀ ਜੋ ਕੁਝ ਚਾਹੀਏ ਤੇ ਚਿਤਵੀਏ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਸਿਰਫ ਜੇ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਹੈ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਨੂੰ ਪਛਾਨਣ ਦੀ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਤੇ ਪੱਥਰ ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਅਗੰਮੀ

ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਲਵਾਂਗੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਆਪਣੀਆਂ ਅਲਾਹੀ ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਆਪਣੀ ਮੰਜ਼ਲ ਵੱਲ ਵਧਦੇ ਰੂਹੇ ਜਾਵਾਂਗੇ।

ਸਿੱਖ, ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਕੂਕਰ ਤੇ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦਾ ਦਾਸ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਮੈਂ ਇਹ ਗੱਲ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਫਿਰ ਦੁਹਰਾ ਦੇਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਦਾਸ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਭਵਨ ਉੱਪਰ ਹੋਈ ਮਸ਼ੀਨ ਗੰਨਾਂ ਦੀ ਫਾਇਰੰਗ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਤੋਪਾਂ ਦੀ ਹੋਈ ਗੱਲਾ ਬਾਰੀ ਦੇ ਘਿਨਾਉਣੇ ਤੇ ਕਾਲੇ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਇਸ ਗੱਲ ਲਈ ਹੁਣ ਮਨ ਚਿਤਾਂ ਦ੍ਰਿੜ ਹੋਇਆ ਬੈਠਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪੰਜ ਭੌਤਕ ਸਰੀਰ ਹੁਣ ਅਵਸ ਹੀ ਧਰਮ ਦੀ ਰਾਖੀ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਗਾ ਦੇਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਜ਼ਲ ਵੱਲ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਮਾਰਗ ਹੋਰ ਮੁਕਲਾ ਕਰ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਅੰਤਸ਼ ਕਰਨ ਅੰਦਰ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਚਿਰ ਤੋਂ ਵਿਚਾਰ ਪਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦਾਸ ਹਾਲਾਤ ਵੱਸ ਤੇ ਪੰਥ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਐਲਾਨੀਆਂ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਰਗਟ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸਕੋਚ ਕਰਦਾ ਤੁਰਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਰੋਕ ਬਣੇ ਹੋਏ ਸਨ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਦਾਸ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖਲਾਫ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਅੰਦਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਰਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਵੇ ਕਿ ਭਿਡਰਾਵਾਲਾ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਸੋਟ ਮਾਰ ਕੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਜੁਕਾਵਟ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਸਬੰਧੀ ਮੇਰੇ ਅਨਭਵ ਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਉਸ ਬਾਰੇ ਜੇ ਦੇ ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਾਲਿਆਂ, ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੱਕ ਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਭਿਡਰਾਵਾਲਾ ਮਨ ਕੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਮੇਰਾ ਮਨ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਾਸ ਆਪ ਨਾਲ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਮਨ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅਨਭਵ ਵਿਚ ਸਮਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਪੰਥ ਦੇ ਬੋਲ ਬਾਲੇ ਪ੍ਰਤੀ ਇਛਾਵਾਂ ਤੇ ਗੀਬਾਂ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੇ ਸਥਾਪਨਾ ਸਬੰਧੀ ਆਪਣੇ ਸੰਕਲਪ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ, ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਤੇ ਦ੍ਰਿੜ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਸਬੰਧੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਗੱਲ ਕਰੇ।

ਦਾਸ ਨੇ ਇਸ ਪਹਿਲੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਲੋ-ਗੋਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਟੋਹੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਆਏ ਇਕ ਸੁਨੇਹੇ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੁਝਾ ਦਿਤਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਵਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਭਵਨ ਉੱਪਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮਸ਼ੀਨ ਗੰਨਾਂ ਦੀ ਫਾਇਰੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੁਸੀਂ ਹੁਣ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿਓ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਇਸ ਸੁਝਾ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਟਾਲਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਗੋਂ ਮੇਰੇ ਇਸ ਸੁਝਾ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਇਹ ਸੁਨੇਹਾ ਭਜਵਾਇਆ ਸੀ ਕਿ 'ਅਜੇ ਅਸੀਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰਥ ਹਾਂ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਅਸੀਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ'।

ਸਿੱਖ, ਪੁਰਖਿਓ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨ, ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਆਗੂਆਂ ਉੱਪਰ ਆਸਾਂ ਉਮੀਦਾਂ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣੀਆਂ ਜੋ ਕੰਮ ਦੀ ਪੱਗ ਚੌਰਾਹੇ ਵਿਚ ਰੁਲਦਿਆਂ ਵੇਖਕੇ ਵੀ ਪੱਗ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਭਿਆਲੀ ਪਾਈ ਰਖਣ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾਈ ਬੈਠੇ ਹੋਣ। ਇਸ ਲਈ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਅਰਥਾਤ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਜੰਗ ਕੌਮੀ ਪਧਰ ਉੱਪਰ ਆਪ ਲੜਾਈ ਹੋਵੇਗੀ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਇਹ ਲੜਾਈ ਲੜਦੇ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਦਾ ਪੰਥ ਦੇ ਸੇਵਕ, ਦਾਸ ਤੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਹੂੜ ਸਮਝਨਾ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਕੂਕਰ ਹੀ ਖਿਆਲ ਕਰਨਾ। ਕਦੀ ਵੀ ਦੋ ਚਾਰ ਮੱਲਾਂ

ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਕਾਰ ਵਿਚ ਨਾ ਆਉਂਦਾ ਤੇ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਜਥੇਦਾਰੀਆਂ ਦੇ ਦੁਮਾਲੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰਾਂ ਉੱਪਰ ਆਪੇ ਦੀ ਨਾ ਸਜਾਉਂਦੇ ਫਿਰਨ। ਸਾਡੀ ਸੇਵਾ ਘਾਲਣਾ ਤੇ ਸਾਡਾ ਕਰਮ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਪਰਵਾਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਚਾਰ ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਸਿਧੀ ਤੇ ਸ਼ੁਰਤ ਨਾ ਵੀ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਣਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਉਸਦੇ ਕਰਮ ਵਿਚਲੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਕੋਈ ਆਂਧ ਹੀ ਆਉਣੀ ਹੈ।

ਤੁਸਾਂ ਇਹ ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਛੋਟੇ ਵਡੇ ਆਗੂ ਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਮਾਨ ਦੇਣਾ ਹੈ ਉਸਦੇ ਉੱਤਮ ਤੇ ਬਲਵਾਨ ਗੁਣਾ ਲਛਣਾ ਸਦਕਾ ਦੇਣਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਉਸਦੇ ਵੇਕੇ ਪੜਲੇ ਜ਼ੋਰ ਤੇ ਨਾ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਅੱਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜੋ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਨਾਮਵਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ਹੀਦ ਸਿੰਘ ਦਾ ਧੀ ਪੁੱਤ ਪੋਤਰਾ ਜਾਂ ਭੈਣ ਭਾਈ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਆਗੂ ਜਾਂ ਜਥੇਦਾਰ ਦੀ ਪਦਵੀ ਨਹੀਂ ਬਖਸ਼ਣੀ ਜੋ ਸਮੇਂ ਦੀ ਕਸ਼ੱਵਟੀ ਉੱਪਰ ਪੂਰਿਆਂ ਨਾ ਉਤਰਦਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਪੰਥ ਦੀ ਸਚੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰਥ ਤੇ ਅਯੋਗ ਦਿਸਦਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਕੌਮ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨਾਲ ਸਭ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਲੌਹਾ ਨਾ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਸਿਰ ਦੇਣ ਦੇ ਰਾਹ ਤੋਂ ਕੋਨੀ ਕਤਰਾਉਂਦਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਯੁੱਧ ਨੂੰ ਲੜਨ ਲਈ ਸ਼ਹੀਦ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਰਗੀ ਮਹਾਨ ਆਤਮਾ ਦੇ ਪੈਰ ਚਿੰਨਾ ਉੱਪਰ ਚਲਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਤੁਰੇ ਜਾਇਓ ਆਗੂਆਂ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਤੇ ਜਰਨੈਲਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਨਵਾਬ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਵਰਗੀਆਂ ਯੋਧਾ ਹਸਤੀਆਂ ਤੇ ਬਾਬਾ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਦੂਰ ਅੰਦੇਸ਼ ਤੇ ਸੁਰਬੀਰ ਆਗੂਆਂ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਲਖਸ਼ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਮੁਖ ਰੱਖ ਲਿਆ ਕਰੋ, ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਥ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਜਿਥੇ ਕੌਮ ਦੀ ਘਾਲਣਾ ਤੇ ਉਸਦੇ ਭੁੱਲੇ ਹੋਏ ਲਹੂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਪਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਥੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕੌਮ ਦੇ ਵਰਤਮਾਨ ਤੇ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਬਲਵਾਨ ਰੂਪ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ੁਮਾਵਾਰੀ ਵੀ ਨਿਭਾਉਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਗੂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਬਾਬਾ ਅਕਾਲੀ ਫੂਲਾ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰ. ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨਲੂਆ ਅਤੇ ਸ੍ਰ. ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਅਟਰਕੀ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਨੂੰ ਅਤੇ ਮਾਈ ਭਾਗੋ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਨਾ ਬੈਠਿਆ ਕਰੋ। ਜੰਗਾਂ ਯੁੱਧਾਂ ਦੇ ਦੌਰ ਤੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਕੌਮ ਨੂੰ ਯੋਗ ਤੇ ਜਾਬਾਜ਼ ਜਰਨੈਲਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਿੰਗਾਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਕਸੀਤੇ ਸੁਣ ਸੁਣ ਕੇ ਔਵੇਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਕੇ ਆਪਣਾ ਆਗੂ ਨਾ ਮੰਨ ਲਿਆ ਕਰੋ। ਇਕ ਮੁਰਦੇ ਦੀ ਕਿੰਨੀ ਵੀ ਵਡਿਆਈ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤੇ ਜੰਗ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਉਸਦੀ ਦੇਹ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਵੀ ਕਿੱਸੇ ਕਿਉਂ ਨਾ ਸੁਣਾਏ ਜਾਣ ਆਖਰਕਾਰ ਤਾਂ ਉਹ ਇਕ ਲਾਸ਼ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਜੇ ਪੰਥਕ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲਾਸ਼ਾਂ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਜ ਤੱਕ ਸਤਾਂਦ ਖਲਾਰਨ ਦੇ ਅਮਲ ਤੋਂ ਸਵਾਏ ਕੌਮ ਨੂੰ ਦਿਤਾ ਵੀ ਕੀ ਹੈ? ਇਹ ਗੱਲ ਅੱਜ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਲਈ ਕਿੰਨੀ ਖਤਰਨਾਕ ਸਿੱਧ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚੋਂ ਤਾਂ ਲਹੂ ਦੇ ਅਖੰਡੂ ਚੋਂ ਰਹੇ ਨੇ ਪਰ ਇਹ ਆਗੂ ਅਜੇ ਤੱਕ ਵੀ ਸਿੱਖ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜ ਦੇ ਮੋਰਚਿਆਂ ਨਾਲ ਗੁਪਤ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕਰਕੇ ਚੋਂਧਰਾਂ ਤੇ ਕੁਰਸੀਆਂ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਨੇ। ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਦਾ ਟਿੱਡੀ ਦਲ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਉੱਪਰ ਛਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜਾਂ ਦਾ ਹੜ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਕੰਧਾਂ ਕੋਠਿਆਂ ਨਾਲ ਟਕੌਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਦੇ ਵਣਜਾਰੇ ਆਗੂ ਸਭ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਬੂਹੇ ਬਾਗੀਆਂ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਬਾਡੀਗਾਰਡਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਸੈਂਕੜੇ ਲਾਮ ਲਸਕਰ ਸਮੇਤ ਦੜ ਵੱਟੀ ਅੰਦਰੀਂ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਨੇ। ਕੋਈ ਮੋਰਚਾ ਨਹੀਂ, ਦੁਸ਼ਮਣ ਫੌਜਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਖਲੋਣ ਦੀ ਕੋਈ ਤਿਆਗੀ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਨੂੰ ਚਮਕੌਰ

ਦੀ ਗੜੀ ਬਨਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਛੋਟੀ ਮੋਟੀ ਹਰਕਤ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ।

ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹ ਆਗੂ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਪਾਪ ਮਨਾ 'ਚ ਲੋਕ ਚੁੱਪ ਸਾਧੀ ਬੈਠੇ ਨੇ? ਮੈਂ ਤਾਂ ਅਕਸਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਹ ਲਛਣ ਵੇਖ ਕੇ ਹੋਰਾਨ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਸਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਥ ਨੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਸਭ ਕੁਝ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਅੱਜ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਵੀ ਕੋਈ ਕੜ ਤੇ ਗੁੱਸਾ ਨਹੀਂ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਬਹੁ ਬੇਟੀਆਂ ਦੀ ਇਜ਼ਤ ਪੱਤ ਉੱਪਰ ਉੱਠੇ ਨੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵੀ ਅਹਿਸਾਸ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਆਨ ਸ਼ਾਨ ਤੇ ਮਾਨ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਦੀ ਖਾਤਰ ਬੰਦ ਬੰਦ ਕਟਵਾਉਣ ਚਰਖੜੀਆਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਨ, ਪੁਠੀਆਂ ਖੋਲ੍ਹਾਂ ਲਗਾਉਣ, ਦੇਗਾਂ ਵਿਚ ਉਬਲਣ ਤੇ ਖੋਪਰੀਆਂ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮਾਸੂਮ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਟੋਟੇ ਟੋਟੇ ਕਰਵਾ ਕੇ ਖੋਨੀ ਖੋਨੀ ਰੋਟੀ ਉੱਪਰ ਸਬਰ ਤੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਮਾਈਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਆਤਮਾ ਅੱਜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਛਣਾ ਵੱਲ ਵੇਖ ਵੇਖ ਕੇ ਕੀ ਕਹਿਦੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸੇ ਲਈ ਸਿੰਘ, ਮੈਂ ਬਾਰ ਬਾਰ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਹੁਣ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਵੱਡੇ ਆਗੂਆਂ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣਨ ਲੱਗਿਆਂ ਨਾ ਹੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਵਰਤਿਓ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਟਪਲਾ ਖਾਇਓ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦੇ ਵੀ ਵੇਕੇ ਜ਼ੁਬ ਜਾਂ ਲਿਜਾਜ਼ਦਾਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਨਾ ਆਇਓ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਇਸ ਸਮੇਂ ਜਿਸ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨਾਲ ਵਾਹ ਹੈ ਉਹ ਬੜਾ ਹੀ ਚਾਲਬਾਜ਼ ਤੇ ਖਤਰਨਾਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸ਼ਾਤਰ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਸਚਾਈ ਤੋਂ ਕਦੀ ਭੁੱਲ ਕੇ ਵੀ ਅੱਖਾਂ ਨਹੀਂ ਮੀਟਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਕਿ ਜਿਹੜੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਆਪਣੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਵੰਗੀਆਂ ਹੱਥ ਜਲੀਲ ਤੇ ਰੁਸਵਾ ਹੋਕੇ ਜੱਟਾਂ ਮਾਰਾਂ ਖਾਇਆਂ ਹੋਇਆਂ ਅਤੇ ਗੁਲਾਮੀ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਭੋਗਿਆ ਹੋਇਆ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਵਿਚ ਉਤਰਨ ਤੋਂ ਕੋਨੀ ਕਤਰਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਉਸਦਾ ਵਡਾ ਕਾਰਨ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਯੋਗ, ਕਮਜ਼ੋਰ ਤੇ ਸਵਾਰਥੀ ਆਗੂ ਹੋਏ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸੇ ਕੌਮ ਅੰਦਰ ਜਿੰਨੀ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਗਲਤ ਯੋਗ ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਹੋਈ ਹੋਵੇਗੀ ਉਸ ਕੌਮ ਅੰਦਰ ਉਨੀ ਹੀ ਵਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪੜੇ ਬੇਦੀਆਂ ਦਾ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਤਾਣਾ ਪੋਣਾ ਬੁਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਤਾਂ ਫਿਰ ਆਖਰਕਾਰ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਹੀ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸਿੰਘਾਂ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿਚ ਅੱਜ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਨੂੰ ਫੌਜ ਨੇ ਘੇਰ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਅੰਦਰ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਇਹ ਫੌਜ ਬਿਜ ਬਣਕੇ ਛਾਈ ਹੋਈ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਨਜ਼ਰੀ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਘਲੂਘਾਰਾ ਵਰਤਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਤਰਾ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਵੱਲੋਂ ਮਾਧੁਸ਼ੀਆਂ ਨਾ-ਉਮੀਦੀਆਂ, ਨਾਕਾਮੀਆਂ ਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਤੁਵਾਨੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਲ ਧੱਕ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਸਦਕਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪੂਰਨ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਕੌਮ ਅੰਦਰ ਕਿਸੇ ਪਰਕਾਰ ਦੀ ਦਹਿਦੀ ਕਲਾ ਮਾਧੁਸ਼ੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਜਾਂ ਨਾਉਮੀਦੀ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਸਗੋਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਸ ਭਿਆਨਕ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਅੰਦਰ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜਬਰਦਸਤ ਹੋਰ ਤੇ ਨਫਰਤ ਦਾ ਖ਼ਬਰ ਖੁਲੇਗਾ। ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਏਨਾ ਜਬਰਦਸਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਫਿਰ ਇਸਨੂੰ ਮਾਤ ਪਾਉਣ ਲਈ ਤੇ ਅਨਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿੱਖਾਂ ਅੰਦਰਲੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਸਵਾਰਥੀ ਤੇ ਗਦਾਰ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਵੇਗੀ।

ਸਿਖ, ਉਹ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਲਈ ਬੜਾ ਹੀ ਨਾਜ਼ਕ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਇਕ ਪਰਕਾਰ ਨਾਲ ਇਮਤਹਾਨ ਦੀ ਘੜੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਫਿਰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਅੰਦਰਲੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਤੇ ਮੌਕਾ ਤਾੜ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਦੋਹਰਾਂ ਤੇ ਕੁਰਸੀਆਂ ਦੀ ਖਾਤਰ ਕਈ ਤਰਾਂ ਦੇ ਦਾਅ ਪੇਚ ਖੇਡੇਗੀ ਤੇ ਖੜਬੜ ਰਚਾਏਗੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਕੱਚਾ ਪਿਲਾ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਪੱਖੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਪਰਕਾਰ ਦੇ ਚਕਮੇ ਦਏਗੀ ਤੇ ਸਬਜ਼ਬਾਗ ਵਖਾਏਗੀ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਦੇਣ ਦੇ ਜਬਾਨੀ ਕਲਾਸੀ ਵਾਹਿਦੇ ਤੇ ਪ੍ਰਣ ਦੁਹਰਾਏਗੀ। ਇਹ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਸਮੇਂ ਦੀ ਨਬਜ਼ ਪਛਾਣ ਕੇ ਕੁਝ ਛੋਟੀਆਂ ਮੋਟੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਮੰਗਾਂ ਪਰਵਾਨ ਕਰ ਲਵੇ ਅਤੇ ਇਸਤਰਾਂ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਅੰਦਰ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੀ ਅਰਥਾਤ ਆਪਣੀ ਹਥਨਕਾ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਖੋਜ, ਖੋਡ ਜਾਵੇ।

ਸਿੱਖ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਕਿਧਰੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਤੇ ਚਾਲਾਂ ਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਨਾ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜ ਤੇ ਸਮਾਜ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਮਲੀਆਮੇਟ ਕਰਨ ਤੇ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਵੱਦਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਬਦਲ ਲਿਆ ਹੈ, ਨੀਤੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਹਰ ਤਰਾਂ ਨਾਲ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਖਬਰਦਾਰ ਤੇ ਤਿਆਰ ਬਰਤਿਆਰ ਰਹਿਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾ ਕਰੇ ਜੇ ਕਿਧਰੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਕਮਜ਼ੋਰ ਤੇ ਸਵਾਰਥੀ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਝਾਂਸੇ ਵਿਚ ਆਕੇ ਇਕ ਵਾਰ ਗੁਮਰਾਹ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਕੁੱਟਾਂ ਮਾਰਾਂ ਤੇ ਦੁੱਖਾਂ ਮਸ਼ੀਬਤਾਂ ਦੇ ਦੌਰ ਦੀ ਉਮਰ ਲੰਮੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਕ ਗੱਲ ਜੋ ਮੈਂ ਆਪ ਨੂੰ ਜ਼ੋਰ ਦੇਕੇ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਵਿੱਤਰ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰ ਰੱਖਣ ਤੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਉਥੇ ਤਿਆਰ ਬਰਤਿਆਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਉਣ ਜਾਣ ਤੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਗੀਤ ਮਰਯਾਦਾ ਤੇ ਰਵਾਇਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਖਤਮ ਨਾ ਹੋਣ ਦਿਓ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਅੰਦਰ ਧਰਮ ਦੀ ਰਾਖੀ ਤੇ ਇਸਦੇ ਪਰਚਾਰ ਸੰਚਾਰ ਅਤੇ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਫੈਲੇ ਲੈਂਦੇ ਰਹਿਓ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੁਰਧਾਮ ਉੱਪਰ ਪੰਥ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਦਮਛੱਲਿਆਂ ਦੇ ਚਾਪਕੂਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾ ਜਮਾਉਣ ਦਿਓ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਗੁਰਧਾਮ ਹੀ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸੋਮਾ ਨੇ, ਸਾਡੀਆਂ ਆਤਮਕ ਪਦਾਰਥਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦੀ ਮੰਜਲ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਨੇ ਅਤੇ ਸਾਹਜ ਬਲ ਤੇ ਸੁਖ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਨੇ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਸਾਡਾ ਐਸਾ ਸੰਸਾਰ ਨੇ ਜਿਥੋਂ ਅਸੀਂ ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਲੈਕੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਹਾਂ। ਇਹੋ ਸਾਡੇ ਸਵਰਗ ਨੇ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ ਨੂੰ ਸੁਖੀ ਤੇ ਸਹੇਲਾ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਿੱਖਿਆ ਕੇਂਦਰ ਨੇ।

ਸਿੱਖ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਸਾਥੋਂ ਇਹ ਖੁਸ਼ ਗਏ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਹ ਸਮਝ ਲਓ ਕਿ ਸਾਡੀ ਹਾਲਤ ਖੰਭ ਖੁਸ਼ੇ ਹੋਏ ਪੰਛੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਸਾਂ ਪੰਥ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਤੇ ਪੰਥ ਘਾਤਕਾਂ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਰਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਨ ਦੇਣਾ। ਸਗੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਉਤ ਅਸਰੇ ਆਪਣੇ ਵੰਗਿਆਂ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਗਤਾਂ ਉੱਪਰ ਤੀਰ ਚਲਾਉਣੇ ਨੇ ਜਿਥੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵਿਰੋਧੀ ਸੱਚਾ, ਨੀਤੀਆਂ ਸਾਜ਼ਸ਼ਾਂ ਤੇ ਫੈਸਲੇ ਪਲਦੇ ਨੇ ਅਤੇ ਪਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹਦੇ ਤੇ ਫਿਰ ਅਮਲ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਨੇ।

ਹੁਣ ਮੈਂ ਅੱਤ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਇਕ ਗੱਲ ਹੋਰ ਸਾਂਝੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਤੁਸਾਂ ਮੌਕਾ ਮਿਲਣ ਉੱਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਘਰ ਘਰ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅਸਾਂ ਪੰਥ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤਾਕਤਾਂ ਨਾਲ ਤਾਂ ਲੜਾ ਲੈਣਾ ਹੀ ਲੈਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਕ੍ਰਿਤਘਣਾ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਘਾਤਕਾਂ ਦਾ

ਸਿਰ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਲਿਆ ਲਿਆ ਕੇ ਕਲਮ ਕਰਨਾ ਹੀ ਕਰਨਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਜੇ ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪੰਥ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੰਥਕ ਗੋਦਾਰਾਂ ਦਾ ਗੋਦ ਜਮਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਇਸਨੂੰ ਧਨ ਤੇ ਸ਼ਾਵ ਕਰਨ ਵੱਲ ਉਚੇਚਾ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਪਰਕਾਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਵਾਰੀਆਂ, ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਅਰਥਾਤ ਪੰਥ ਘਾਤਕਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਪੰਥ ਦੇ ਰਸਤੇ 'ਚੋਂ ਹਟਾਉਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਬਾਰੇ ਅਣਗਹਿਲੀ ਤੇ ਕਿਸੇ ਪਰਕਾਰ ਦੀ ਕੋਈ ਲਿਹਾਜ਼ਦਾਰੀ ਨਹੀਂ ਵਰਤਨੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਥ ਨਿਰੋਲ ਸੋਨੇ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ ਤੇ ਸੋਨੇ ਨੂੰ ਕੁੰਦਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਾਇਮ ਰਖਣ ਲਈ ਉਸ 'ਚੋਂ ਮੇਲ ਤੇ ਖੋਟ ਕੱਢਨੇ ਹੀ ਪੈਂਦੇ ਨੇ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਇਸ ਮਹਾਨ ਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀਆਂ ਗੀਤਾਂ ਤੇ ਇਛਾਵਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ, ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਅੰਨ ਜੀਉਂਦੇ ਜਾਗਦੇ ਹੋਏ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੂੰ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧੀ ਹਸਤੀ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਸਾਹਮਣੇ ਇਕ ਆਦਰਸ਼ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਮੁੱਚੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਮਾਨਵੀ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਮਾਰਗ ਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਮੰਜਲ ਮਿਲ ਸਕੇ। ਉਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਘਰ ਰਾਹੀਂ ਸਾਨੂੰ ਏਨੀਆਂ ਵੰਡੀਆਂ ਦੌਲਤਾਂ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਬਖਸ਼ ਰੱਖੇ ਨੇ ਕਿ ਖਾਸਿਤਾਨ ਦੀ ਸਥਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਭੰਡਾਰਾਂ ਨੂੰ ਯੁਗਾਂ ਯੁਗਾਤਰਾਂ ਤੱਕ ਵੀ ਸਰਬਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਮਾਨਵ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰ ਵੰਡਦੇ ਰਹੋਗੇ ਤਾਂ ਉਹ ਫਿਰ ਵੀ ਮੁਕਣਗੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅਮੀਰੀ ਵਿਚ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹੀ ਦੂਨ ਸਵਾਇਆ ਵਾਧਾ ਹੁੰਦਾ ਰਹੇਗਾ।

ਉਹ ਦੰਲੁਤ ਹੈ ਸੇਵਾ, ਸ਼ਿਮਰਨ, ਸੰਗਤ ਪੰਗਤ, ਸਚਿਆਰੀ ਕਿਰਤ, ਘਾਲਣਾ, ਵੰਡ ਕੇ ਛਕਣਾ, ਉਦਮ, ਨੌਕੀ, ਸਚਿਆਈ, ਹੱਕ ਸੱਚ ਤੇ ਨਿਆਂ ਦੀ ਰਾਖੀ, ਸਵੈਮਾਨ, ਸਵੈਰਖਸਾ, ਪਰਸਪਰ ਪ੍ਰੇਮ ਭਾਵਨਾ, ਮਿਲ ਜੀਉਨ, ਮਿਲ ਬੈਠਣ, ਸੁਭ ਕਰਮ, ਉਤਮ ਵਿਚਾਰ, ਪਵਿੱਤਰ ਭਾਵਨਾਵਾਂ, ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਤੇ ਸੁਚੱਜ, ਅਰਥਾਤ ਉਤਮ ਰਹਿਣ ਸਹਿਣ, ਮਿਨਤ, ਦਰਵੇਸ਼ੀ ਤੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹਤ ਦਾ ਸੁਮੇਲ, ਆਤਮਕ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ, ਸਹਿਜ ਅਵਸਥਾ ਤੇ ਸਹਿਜ ਗਿਆਨ, ਆਤਮਕ ਬਲ, ਬੋਧਕ ਗਿਆਨ, ਬਾਹੂਬਲ, ਦਿੱਬ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਅਰਥਾਤ ਅਤੁਟ ਗਿਆਨ, ਅਧਕਾਰ ਦੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਜੁਝਨ ਦੀ ਚਾਹ, ਜੁਝਾਰੂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਮ, ਸਰਬਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ, ਮੱਦ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਉੱਪਰ ਕਾਬੂ ਤੇ ਨੌਕ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸੰਚਾਰ ਅਤੇ ਮਾਨਵ ਸਮਾਜ ਦੀ ਭਲਾਈ ਤੇ ਉਸਦੇ ਹਿਤਾਂ ਹਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਮਾਨਵ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰ ਖੁਸ਼ੀ ਤੇ ਖੇਡੇ ਤੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਤੇ ਕਾਇਮ ਰਖਣ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ।

ਸਿੱਖ, ਇਹ ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਨੇ ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਮਾਰਗ ਉੱਪਰ ਚਲ ਪਿਆ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜ ਤੇ ਸਮਾਜ ਦਾ ਸਿਘਾਸਨ ਭੱਲਣਾ ਹੈ। ਐਸੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਫਿਰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜਰਖਰੀਦ ਪੰਥਕ ਗੋਦਾਰਾਂ, ਬੁਧੀਜੀਵੀਆਂ ਤੇ ਪਰਚਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਾ ਕੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚਲੇ ਗੁਣਾ ਲਖਣਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੇ ਆਪਣੇ ਹਿਤ ਵਿਚ ਵਰਤਨ ਲਈ ਕਹਿਣਾਂ ਅਰਥਾਤ ਰੂਪੇ ਖਰਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਸਗੋਂ ਇਸ ਕਾਰਜ-ਕਰਮ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਦੌਲਤ ਮੀਰ ਵਾਂਗ ਵਰ੍ਹਾਉਣੀ ਹੈ। ਪਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਨੁਆਈ ਨੇ ਟਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਏਸ ਨੀਤੀ ਜਾਲ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਫਸਣਾ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਰਖਰੀਦ ਬੁਧੀਜੀਵੀਆਂ ਤੇ ਪਰਚਾਰਕਾਂ ਵਲੋਂ ਦਯਾ, ਧਰਮ ਪਿਆ, ਤਿਆਗ ਨਿਮਰਤਾ ਸਹਿਨ ਸ਼ੀਲਤਾ

ਸਰਬਤ ਦੇ ਭਲੇ, ਸਰਬ ਸਾਂਝ ਆਦਿ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਹੀ ਮਨੋਰਥ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕੋਚੀ ਪਿਲੀ ਤੇ ਸੱਚ ਧਰਮ ਦੀ ਮੂਲ ਤੋਂ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟੀ ਹੋਈ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਸੁਨਣੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਗਲਤ ਰੇਗ ਵਿਚ ਪੱਥ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਭੁਚਲਾਵੇ ਵਿਚ ਦੀ ਆਉਣਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਇਕ ਆਜ਼ਾਦ ਤੇ ਖੁਦ ਮੁਖਤਿਆਰ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਆਪਣੇ ਹਥਾਂ ਵਿਚ ਸੰਭਾਲ ਲਵੇਗਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਫਿਰ ਉਹਨਾਂ ਸਭ ਅਲਾਹੀ ਗੁਣ ਖੁਬੀਆਂ ਤੇ ਚਮਤਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਸ਼ਬਦ ਮੋਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਆਪ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਅਸਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਜਾਗਰ ਕਰੇਗੀ ਤੇ ਵੰਡੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਜਿਸ ਮਹਾਨ ਤੇ ਅਲਾਹੀ ਵਿਰਸੇ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ ਉਹ ਇਸ ਵਿਚਲੇ ਗੁਣਾਂ ਲਖਣਾਂ ਦੀ ਅਸਲ ਅਸੀਰੀ ਚਮਕ ਦਮਕ ਸਚਿਆਈ ਤੇ ਅਤਰੀਵ ਭਾਵਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ।

ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਤੁਸਾਂ ਹੁਣ ਜੋ ਕਾਰਜ ਕਰਮ ਤੇ ਧਰਮ ਪਾਲਣਾ ਹੈ ਉਹ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਵੰਗਿਆਂ ਦੇ ਭਾਰੀ ਧੌਲਰਾਂ ਨੂੰ ਢਾਹੁਣ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਕਟਨ ਵੰਢਣ ਅਤੇ ਇਸ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਪਾਪੀਆਂ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਅਕਿਤਘਣਾ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਘਾਤਕਾਂ, ਮੀਨੇ ਮਸੰਦਾਂ, ਭੇਖਾਧਾਰੀ ਬਹੁਰੂਪੀਆਂ ਤੇ ਪੰਥਕ ਗੋਦਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਪਾਕ ਵਜ੍ਹਾ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਤੇ ਪਾਕ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਗੀਆਂ ਗੋਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਯਾਦ ਰੱਖਿਓ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਅੰਡਿਆਂ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਤੋਂ ਤਾਕਤ ਦੇ ਗੜ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਸੀਲਿਆਂ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦੇਣ ਵਿਚ ਤੇ ਖਦੇਤਨ ਵਿਚ ਹੀ ਪੰਥ ਦਾ ਭਲਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਜੀਵਨ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਸਿੰਘਿਆਂ ਨੂੰ ਬਾਂਝ ਬਨਾਉਣ ਤੇ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੇ ਨੀਤੀ ਇਰਾਦਿਆਂ ਨਾਲ ਪੰਥ ਵਿਰੋਧੀ ਸੰਗਠਨ ਕਾਇਮ ਕਰਦੇ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਨਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪੰਥ ਦੋਖੀਆਂ ਤੇ ਪੰਥਕ ਗੋਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਪਰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਧਨ ਵਸੀਲੇ ਜਟਾਉਂਦੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੰਥ ਵਿਰੁੱਧ ਉਕਸਾਉਂਦੇ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਦੇ, ਸਹੂਲਤਾਂ ਤੇ ਛਹਿ ਦੋਦੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ, ਹੁਣ ਉਹ ਸਭ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੀਵਾਰਾਂ ਤੇ ਰੋਕਾਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਭੇਨ ਤੋੜ ਸੁਟਣ ਵਿਚ ਹੀ ਪੰਥ ਦਾ ਬਚਾਓ ਭਲਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਵੰਗਿਆਂ ਤੇ ਪੰਥਕ ਗੋਦਾਰਾਂ ਦੀ ਸੰਘੀ ਤੱਕ ਜਾਣ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਰੋਕਾਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਬਣੇ ਨਜ਼ਰੀ ਆਉਂਦੇ ਨੇ।

ਪੰਥਕ ਸ਼ਕਤੀ, ਆਨ ਸ਼ਾਨ ਤੇ ਮਾਨ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਦੇ ਸਿੰਘਿਆਂ ਉੱਪਰ ਹਮਲਾ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਤੇ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ, ਪੰਥਕ ਤਬਾਹੀ ਨੂੰ ਚਿਤਵਨ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹਮਜੋਲੀ ਸੰਗੀ ਸਾਥੀ, ਹਮਦਰਦ ਤੇ ਸਾਂਝੇਦਾਰ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਪੰਥਕ ਗੋਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੱਤਾਂ ਪੀਰਤੀਆਂ ਤੱਕ ਮੁਆਫ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਤੇ ਨਹੀਂ ਛਡਨਾ। ਅਰਥਾਤ ਚੁਣ ਚੁਣ ਕੇ ਤੇ ਲੱਭ ਲੱਭ ਕੇ ਸਿੱਧਨਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਥ ਨਾਲ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਕਮਾਉਣ ਤੇ ਗਦਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਇਹ ਗੋਤ ਇਸਤਰਾਂ ਹੀ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ। ਅੰਤ ਵਿਚ ਮੈਂ ਇਹ ਗੱਲ ਫਿਰ ਯਾਦ ਕਰਾਉਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੇ ਸਚਖੰਡ ਸਰੂਪ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਬਾਰੂਦੀ ਅੱਗ ਵਰ੍ਹਾ ਕੇ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਤੋਪ ਗੋਲਿਆਂ ਦਾ ਝਖਤ ਝੁਲਾ ਕੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਦਸਤਾਰ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਹੱਥ ਪਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਜ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਔਲਾਨੀਆਂ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੱਚਿਆ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਵੰਗਾਰਿਆ ਵੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਦਲਾ ਪੰਥ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹਾਉਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖ

ਕੌਮ ਦਾ ਆਪਣਾ ਘਰ ਬਨਾਉਣਾ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹੇ ਉੱਪਰ ਕੋਸ਼ੀ ਨਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਝਲਾਉਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡਾ ਟੀਚਾ ਹੈ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜ ਸੰਕਲਪ ਤੇ ਪ੍ਰਣ ਵੀ। ਇਸ ਟੀਚੇ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਅੱਗ ਦੇ ਭਾਬੜਾਂ 'ਚੋਂ ਦੀ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਲੰਘਣਾ ਪਵੇ ਅਸੀਂ ਲੰਘਾਂਗੇ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ।
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

27.

ਬੀਤੇ ਦਿਨ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਜ 5 ਜੂਨ 1984 ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਵਲੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਉੱਪਰ ਸਵੇਰੇ 5-40 ਦੇ ਲਗਪਗ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਪਾਂ ਦੀ ਗੋਲਾਬਾਰੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮਸ਼ੀਨ ਗੰਨਾਂ ਦੀ ਵਾਇਰੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

ਫੌਜ ਵਲੋਂ ਬੀਤੇ ਦਿਨ ਵਾਂਗ ਗੋਲਾ ਬਾਰੀ ਦਾ ਆਰੰਭ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਗੁਬਦ ਤੇ ਉਸਦੇ ਭਵਨ ਨਾਲ ਲਗਦੀਆਂ ਛੱਤਾਂ ਉੱਪਰ ਗੋਲੇ ਸੁੱਟ ਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਅੱਜੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦਾ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਔਡਿਆਂ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਤੇ ਮਰਚਿਆਂ ਉੱਪਰ ਡਟ ਜਾਣਾ ਇਕ ਸੁਭਾਵਕ ਗੱਲ ਹੀ ਸੀ।

ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੈਂਦੇ ਖੁੱਲੇ ਮੈਦਾਨ ਅਤੇ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੇ ਆਸ ਪਾਸ ਜਿਥੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਲੋਕ ਕਾਫੀ ਰਾਤ ਗਏ ਤੱਕ, ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਦਾਰ ਲਈ ਆਉਣ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਲੱਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ ਉਥੇ ਉੱਕੀ ਹੀ ਸੁਨਮਸ਼ਾਨ ਵਰਤੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਸ਼ੁਰੂ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਤੋਪਾਂ ਦੀ ਗੋਲਾ ਬਾਰੀ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਜ਼ੋਰ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਨੂੰ ਹੀ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਕੁਝ ਪਲਾਂ ਬਾਅਦ ਤੋਪਾਂ ਦੇ ਗੋਲੇ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨ ਗੰਨਾਂ ਦੀ ਵਾਇਰੰਗ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਉੱਤੇ-ਅਤਿਤੀ ਰਾਕਟ ਲਾਂਚਰਜ਼ ਦੇ ਗੋਲੇ ਫਟਨ ਨਾਲ ਬਾਰੂਦੀ ਅੱਗ-ਧੁੰਦੇ ਦੇ ਵਰੋਲੇ ਪਰਕਰਮਾਂ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ, ਉੱਤਰ ਦੱਖਣ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਦੀਆਂ ਦੋਹਾਂ ਹੀ ਦਰਸ਼ਨੀ ਡਿਊਤੀਆਂ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਆਪਣਾ ਭਿਆਨਕ ਅਸਰ ਤੇ ਕਹਿਰ ਵਖਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਲੰਗਰ, ਬੁਰਜ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਅਤੇ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਆਦਿ ਅਸਥਾਨ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨ ਗੰਨਾਂ, ਐਸ. ਐਲ. ਆਰਜ਼. ਤੇ ਕਾਰਬਾਈਨਜ਼ ਆਦਿ ਦਾ ਸਿਧਾ ਟਾਰਗੇਟ ਬਣੇ ਹੋਏ ਸਨ ਪਰ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਇਸ ਪੂਰਬੀ ਭਾਗ ਅੰਦਰ ਸਥਿਤ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਆਦਿ ਇਮਾਰਤਾਂ ਨੂੰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਗੰਨਾਂ ਤੇ ਤੋਪਾਂ ਆਦਿ ਦਾ ਸਿਧਾ ਤੇ ਮਿਥਿਆ ਹੋਇਆ ਟਾਰਗੇਟ ਉੱਕਾ

ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਮੱਥੇ ਦੀ ਨੁਹਾਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਬਿਲਕੁਲ ਨਵੀਂ ਨਰੋਈ ਸੀ। ਹਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਉੱਪਰਲੀਆਂ ਮੰਜਲਾਂ ਦੇ ਪੂਰਬ ਤੇ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਨੂੰ ਪੈਂਦੇ ਹੋਏ ਕਮਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਉੱਪਰਲੀਆਂ ਛੱਤਾਂ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਰੇਸ਼ਨਦਾਨਾਂ ਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਬਾਹਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਪੈਂਦੀਆਂ ਬਾਰੀਆਂ ਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਅੱਧ ਬੂਹੇ ਬਾਰੀ ਉੱਪਰ ਕਿਸੇ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਵਿਰਲੀ ਟਾਵੀਂ ਬੁਛਾੜ ਆਪਣਾ ਵਾਰ ਜਰੂਰ ਕਰ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।

ਭਾਵੇਂ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਪੂਰਬੀ ਭਾਗ ਦੀ ਇਸ ਛੱਤ ਨੂੰ ਫੌਜ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਿਧਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ, ਪਰ ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੰਗਵਾਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਬਾਡੀਗਾਰਡਾਂ, ਯੂਥ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਧੜਿਆਂ ਟੋਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸਭ ਜੀਉਂਦੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਫਸੀਆਂ ਤੇ ਘਿਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਿੱਕੜੇ ਹੀ ਜਵਾਨ ਜਹਾਨ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿੰਨਾਂ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੰਗਵਾਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਤੇ ਧਰਮ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਮਰਜੀਵਤਿਆਂ ਵਜੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਸੱਚ ਖਾ ਰੱਖੀ ਸੀ ਅੱਜ ਉਹ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਦੇ ਚੌਹ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਬੂਹੇ ਬਾਰੀਆਂ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਲੰਗਵਾਲ ਦੀ ਹੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਤੇ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਅੰਦਰ ਤੜੇ ਬੈਠੇ ਸਨ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੰਗਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਯੂਥ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਦਲ (ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ) ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਾਉ ਤੇ ਮੇਲ ਜੋਲ ਰਖਣ ਵਾਲੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੇ ਧੜਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਛੱਡ ਕੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਵਿਚ ਆ ਜਾਣ ਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਸਰਾਂ ਗੁਰੂ ਦਾਸ ਵਿਚ ਚਲੇ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ 3 ਜੂਨ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਨ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸਭ ਛੋਟੇ ਵੱਡੇ ਜਥੇਦਾਰ ਤੇ ਵਰਕਰ, ਯੂਥ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਜਵਾਨ, ਲੰਗਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਆਪਣੇ ਬਾਡੀਗਾਰਡਾਂ ਦਾ ਜਥਾ ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਨਿਰਲੇਪ ਕੌਰ ਦੇ ਧੜੇ ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਨਿੱਕੇ ਮੋਟੇ ਗਰੁੱਪਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਂਗਵੀ ਪਾੜ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਦੇ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਕਰਕੇ ਭੜੋਲਿਆ 'ਚੋਂ' ਕਿਰਨ-ਮਿਕਰਨੀ ਰੂਪ 'ਚ ਬੜੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਨਾਲ ਕਿਰ ਰਹੇ ਦਾਨਿਆਂ ਵਾਂਗ 4 ਜੂਨ ਤੋਂ ਹੀ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਤੇ ਸਰਾਂ ਵੱਲ ਨੂੰ ਖਿਸਕਦੇ ਤੁਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਛੱਡਣ ਵਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਚੇਹਰਿਆਂ ਉੱਪਰ ਇਕ ਅਜੀਬ ਜਿਹੀ ਮੁਰਦੇ ਹਾਨ, ਪਲਿੱਤਣ ਤੇ ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਛਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਲੋਕ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਛੱਡਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵੰਤ ਰਖਦੇ ਹੋਏ ਸਾਫ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਕਿਧਰੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਵੇਖ ਰਿਹਾ?

ਜਦ ਇਹ ਲੋਕ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਖੋਸ ਚਾਦਰੇ ਅਤੇ ਟਰੱਕੀਆਂ ਬੈਲੇ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਫੜੀ ਅਤੇ ਆਪੋ ਆਪਣੀਆਂ ਬੰਦੂਕਾਂ ਰਾਈਫਲਾਂ ਤੇ ਰਾਉਂਦਾ ਦੇ ਬੁਰਜੇ ਮੋਢਿਆਂ ਤੋਂ ਦੀ ਪਲਮਾਈ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਦੀ ਦੁਸਰੀ ਤੇ ਤੀਸਰੀ ਮੰਜਲ ਤੋਂ ਬੈਲ ਉਤਰਦੇ ਸਮੇਂ ਰਾਹ ਵਿਚ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਉੱਪਰ ਨਜ਼ਰ ਸੁਟਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੇਖਦੇ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੱਥੇ ਉੱਪਰ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ ਦੀ ਤਰੇਲੀ 'ਚੋਂ ਅੱਤ ਦਰਜੇ ਤੱਕ ਦੀ ਚੀਨਤਾਈ ਭਰੀ ਨਜ਼ਰ ਆਪਣੀ ਅੰਦਰਲੀ ਬੇਗੈਰਤੀ ਦਾ ਝਲਕਾਰਾ ਜਿਹਾ ਵਖਾ ਜਾਂਦੀ ਤੇ ਫਿਰ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਲੰਗਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਇਕ

ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਸਿਪਾਹੀ ਇਲ ਦੇ ਪਰਛਾਵੇਂ ਵਾਂਗ ਉਡਦੇ ਹੋਏ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਦੇ ਇਹਾਤੇ 'ਚੋਂ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਦੇ ਇਹਾਤੇ ਵਿਚ ਜਾ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦੇ।

ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਦਸ਼ਾ ਅੱਜ ਪਹਿਲੀ ਜੂਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਭਿੰਨ ਦਿਸਦੀ ਸੀ। ਅੱਜ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲ ਵੇਖਿਆਂ ਇਸਤਰਾਂ ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਕੋਈ ਸੁਤੀ ਹੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਜਾਗ ਪਈ ਹੋਵੇ ਪਰ ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇਕ ਅਜੀਬ ਜਿਹੀ ਚੁੱਪ ਤੇ ਮਜਬੂਰੀ ਵਰਤੀ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਭਾਵੀ ਲਾਚਾਰੀ ਵਿਚ ਫਾਂਸੇ ਹੋਏ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪਾਸ ਵੀ ਕੋਈ ਬਾਹੂਦੀ ਹਥਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਿਖ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਨਾਲ ਸਿਧੀ ਟੱਕਰ ਲੈਣ ਦਾ ਜੋਸ਼ ਤੇ ਜਜ਼ਬਾ ਰਖਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਲਾਚਾਰ ਤੇ ਅਸਮਰਥ ਪਾ ਰਹੇ ਸਨ।

ਅਸੀਂ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਥਾਵਾਂ ਉੱਪਰ ਬੈਠੇ ਖਲੋਤੇ ਹੋਏ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਝਿਜਕ ਤੋਂ ਖੁਲੇ ਆਮ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸੁਣਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ 'ਜੇ ਸੱਤ ਲੱਗਵਾਲ ਤੇ ਟੋਹੜਾ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸੱਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿਖ ਭਿਡਾਰੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਇਹ ਗੱਲ ਮੰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਪੰਥ ਨੂੰ ਗਾਂਧੀਵਾਦੀ ਰਾਹ ਤੇ ਪਾਕੇ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਮੰਗਾਂ ਦਾ ਨੂਨਾ ਫੜਾ ਕੇ ਨਾ ਆਪ ਖੱਜਲ ਖੁਆਰ ਹੋਵੇ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਿਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਹਨੇਰੀ ਸੁਰੇਗ ਵੱਲ ਧਕੇ ਤਾਂ ਅੱਜ ਹਾਲਾਤ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੀ ਹੁੰਦੇ।' ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸੱਤ ਭਿਡਾਰੀਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਸੀ ਕਿ ਸਿਖ ਕੌਮ ਨੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸੱਤ ਧਾਰਮਕ ਸਿਆਸੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਸ਼ਤੀਆਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਬੇਬਰ ਆਜ਼ਮਾ ਲਿਆ ਹੈ ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਆਜ਼ਮਾਉਣ ਤੇ ਪਰਖਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਹੁਣ ਤਾਂ ਕੋਈ ਦੇ ਟੁੱਕ ਫੈਸਲਾ ਕਰਕੇ ਤੇ ਨੌਸ ਨੀਤੀ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਕੌਮ ਸਾਹਮਣੇ ਸਿਧਾ ਰਾਹ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਮਿਥਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਔਲਾਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਅਸਲ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੋਵੇ ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਭਾਰਤੀਆਂ ਜੱਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਕਰਮਚਾਰੀ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਵਜ਼ ਗਜ਼ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਥਕ ਅਰਥਾਤ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸਾਫ਼ ਮਨ ਨਾਲ ਕੋਈ ਪੰਥਕ ਨੀਤੀ ਨਸ਼ਾਨਾ ਮਿਥਿਆ ਤੇ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਮਾਨਸਿਕ ਪੱਖੋਂ ਬਲਵਾਨ ਤੇ ਦ੍ਰਿੜ ਹੋਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਅੱਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਨੂੰ ਤੋਪਾਂ ਤੇ ਮਸ਼ੀਨਗੰਨਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਕਰਨ ਤੇ ਖੋਲਣ ਦੀ ਜ਼ੁਰਅਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੈ ਸਕਦੀ। ਪਰ ਜੇ ਇਹ ਅਜੇ ਵੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਪੰਥ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਲੀਆਂ ਕਰਚੁਰਾਂ ਨੂੰ ਅੱਖੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹੋਏ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਗੀਦੀ ਤੇ ਪੰਥ ਦਾ ਗਵਾਹ ਹੋਰ ਕੌਣ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਆਏ ਦਿਨ ਸਟੇਜਾਂ ਉੱਤੇ ਬੜ੍ਹਕਾਂ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਪੰਥ ਦੇ ਨਾ ਉੱਪਰ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮਾਨ ਸਤਿਕਾਰ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਪੰਥ ਦੇ ਸਿਰ ਸਦਕਾ ਲੱਖਾਂ ਕਰੋੜਾਂ ਦੀ ਦੱਲਤ ਵਿਚ ਖੇਡਣ ਵਾਲੇ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਮੀਰ ਤਾਂ ਸੁਸਰੀ ਵਾਂਗ ਬਿਲਕੁਲ ਸੌਂ ਗਈ ਲਗਦੀ ਆ। ਹੁਣ ਕਿੱਦਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਅੰਦਰ ਤੜੇ ਬੈਠੇ ਨੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਏਨੀ ਵੀ ਸ਼ਰਮ ਨਹੀਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਘਰ ਉੱਪਰ ਵਰਤ ਰਹੇ ਕਹਿਰ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਸਾਨੂੰ ਈ ਕੋਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤੇ ਬੋਲੜੇ ਬਹੁਤੇ ਸਾਧਨ ਵਸੀਲੇ ਦੇ ਦੇਣ। ਜੇ ਕਿਧਰੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਜੂਨ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਅਸਲੇਖਾਨੇ ਦੀਆਂ ਰਫਲਾਂ ਤੇ ਰੌਂਦ ਸਾਡੇ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਦਿੱਤੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਐਵੇਂ ਯਤੀਮਾਂ ਵਾਂਗ ਕੰਧੀਂ ਬਹੁਗੀਂ ਤੇ ਨਾ ਲਗਦੇ ਫਿਰਦੇ? ਸਗੋਂ ਅਸੀਂ ਵੀ ਅੱਜ ਭਿਡਾਰੀਵਾਲੇ ਜਥੇ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਵਿਚ ਮੋਰਚੇ ਬਣਾ ਕੇ ਡਟੇ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਲੱਗੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਨੇ ਕਿ 'ਚਮੜੀ ਬਚਾਓ ਤੇ ਚੱਮਚੀਆਂ ਹਲਾਓ' ਜੇ ਇਹ ਆਗੂ ਜੇਹਲ 'ਚ ਵੀ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਨੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਥੇ ਵੀ ਅਨੰਦ ਮਗ਼ਲਾਚਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਤੇ ਗੁਲਸ਼ੇਰੇ ਉਡਾਦਿਆਂ ਹੀ ਵੇਖਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਜੇਹਲਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦੇ ਰਹੇ ਨੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਦੱਲਤਾਂ 'ਚ ਖੇਡਦੇ ਰਹੇ ਨੇ ਤੇ ਚੋਹਰਾਂ ਕੁਰਸੀਆਂ ਭੰਗਦੇ ਰਹੇ ਨੇ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਪਰਮ ਕਰਮ ਦੀ ਰਾਖੀ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਤੇ ਇਜ਼ਤ ਗ਼ੌਰਤ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਲੱਗੇ।

ਮੀਸ਼ਨੇ ਤੇ ਚਕਮੇਬਾਜ਼ ਏਨੇ ਨੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿਉਦਿਆਂ ਪੁੱਤਾਂ ਨੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਸ਼ੇ ਕੀ ਨੇ? ਅੱਜ ਬਿਆਨ ਕੁਝ ਹੁੰਦਾ ਭਲਕੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੁੰਦਾ, ਪਰਸੋਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੁੰਦਾ। ਪਰ ਪੰਥ ਅੰਦਰ ਇਹ ਲੋਕ ਫਿਰ ਪਰਵਾਨ ਦੇ ਪਰਵਾਨ ਈ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਆਪਣਾ ਅਸਲ ਰੂਪ ਤਾਂ ਪੰਥ ਅੰਦਰ ਜਾਹਰ ਹੋਣ ਈ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦੇ। ਹੋਰ ਜੇ ਅੱਜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਮਲਾ ਤੇ ਖਾਸਾ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨੰਗਾ ਹੋਣ ਡਿਗ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਇਹ ਸਮੇਂ ਤੇ ਹਾਲਾਤ ਕਰਕੇ ਨੰਗਾ ਹੋਣ ਡਿਗਾ। ਕਿਸੇ ਦੇ ਨੰਗਿਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਸਲਾ ਜਾਹਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣ ਲੱਗਾ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਜੇ ਵੀ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਏਡਾ ਵੱਡਾ ਗੀਦੀਪੁਟਾ ਵਖਾਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਥ ਅੰਦਰ ਕੱਲ ਨੂੰ ਫੇਰ ਕਿਹੜਾ ਨਵਾਂ ਪੇਂਤੜਾ ਲੈ ਜਾਣਾ। ਕਿੱਦਾਂ ਸਟੇਜਾਂ 'ਤੇ ਬੜ੍ਹਕਾਂ ਮਾਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ ਇੰਟ ਨਾ ਇੰਟ ਖੜਕਾ ਦਿਆਂਗੇ, ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਬਿਲੀ ਬਣਾ ਦਿਆਂਗੇ ਤੇ ਉਹਦੀ ਕਿਲੀ ਭੰਨ ਦਿਆਂਗੇ, ਲੋਹੇ ਦੇ ਚਟੇ ਚਬਾ ਦਿਆਂਗੇ, ਜੇਹੜਾ ਇਹ ਉਂਗਲ ਕਰੂ ਉਹਦਾ ਗੁਟ ਈ ਲਾਹ ਦਿਆਂਗੇ ਤੇ ਜੇਹੜਾ ਕੈਰੀ ਅਖ ਨਾਲ ਵੇਖੇ ਉਹਦੀ ਅੱਖ ਕੱਢ ਦਿਆਂਗੇ। ਦਮਗਜੇ ਮਾਰਨ ਲੱਗਿਆਂ ਕਿੱਦਾਂ ਧਰਤੀ ਆਕਾਸ਼ ਸਿਰ 'ਤੇ ਚੁੱਕਿਆ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਅੱਜ ਇਹ ਕਿਧਰੇ ਕੰਨ 'ਚ ਪਾਇਆਂ ਨਹੀਂ ਦੁਖਦੇ। ਕਿੱਦਾਂ ਭਿੰਜੀ ਬਿਲੀ ਬਣਕੇ ਅੱਜ ਆਪ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕਮਰੇ 'ਚ ਸਹਿਮੇ ਬੈਠੇ ਨੇ, ਹੁਣ ਖਵਰੇ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕਮਰੇ 'ਚ ਤੜ ਕੇ ਜੰਗ ਹਿੰਦ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਤਿਆਰੀ ਕਰਨ ਡਹੇ ਹੋਏ ਨੇ?

ਇਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਲਾਂ ਵਲ ਵੇਖਿਆਂ ਤਾਂ ਅੱਜ ਇਸਤਰਾਂ ਲਗਦਾ ਜਿਵੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜਮੀਰਾਂ ਤੇ ਜਬਾਨਾਂ ਮੂਲ ਹੀ ਖੁਰਚੀਆਂ ਤੇ ਵੱਢੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਤੜਵੇ, ਜੇ ਆਪ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਤਾਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਉਹ ਰਫਲਾਂ ਤੇ ਰੌਂਦ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਮਰਿਆਂ ਅੰਦਰ ਜੰਗਲ ਖਾਣ ਡਿਗਾ ਹੋਇਆ ਸਾਨੂੰ ਈ ਦੇ ਦੇਣ ਤੇ ਸ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਸੌਂਕੜੇ ਨੌਜਵਾਨ ਹਥਿਆਰਾਂ ਲਈ ਝਈਆਂ ਲੈਂਦੇ ਫਿਰਦੇ ਨੇ ਉਹਨਾਂ 'ਚ ਈ ਵੰਡ ਦੇਣ। ਭਲਕੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਇਹ ਤਾਂ ਨਾ ਕਹੇਗਾ ਕਿ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਹੱਥਾਂ ਐਵੇਂ ਨਿਰਬੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਾਂ ਤੇ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਅੱਗੇ ਭੇਡਾਂ ਬਕਰੀਆਂ ਵਾਂਗੂ ਮੈਂ ਮੈਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਗੇ ਲੱਗ ਕੇ ਤੁਰ ਪਏ ਸਾਂ। ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮਰਨ ਲੱਗਿਆਂ ਏਸ ਗੱਲਾਂ ਤਾਂ ਮਨ ਖੁਸ਼ ਰਹਿੰਦਾ ਕਿ ਪਰਮ ਕਰਮ ਦੀ ਰਾਖੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰਖਣ ਦੀ ਖਾਤਰ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਪਾਪੀਆਂ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਦੇ

ਮੁਕਾਬਲੇ ਜੂਝਦੇ ਹੋਏ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲੰਗਰ ਲਾਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾ ਗਏ ਸਾਂ।

ਮੁੰਨੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਬੋਲਾਂ, ਜਜ਼ਬਾਤ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਇਸਤਰਾਂ ਜਾਹਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਮਨ ਤਨ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਬਰ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਅੱਗੇ ਭੇਡਾਂ ਬਕਰੀਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਲੱਗ ਕੇ ਤੁਰਨ ਨਾਲੋਂ ਰਣ-ਤੱਭੇ ਵਿਚ ਜੂਝਦਿਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾਣੀਆਂ ਕਿਤੇ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਮਝ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਹੁਣ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ।

ਸਰਾਂ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਜੋ ਆਮ ਵਿਚਾਰ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸਨ ਉਹ ਵੀ ਸੋਚ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸੋਚ ਤੇ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹੀ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸਨ।

ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਰਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਮੰਜ਼ਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਅਰਥਾਤ ਕਮਰਿਆਂ ਤੇ ਬਰਾਮਦਿਆਂ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਬੈਠੀਆਂ ਖਲੋਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਜਿੰਨਾਂ ਵਿਚ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਹਿਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਆਏ ਹੋਏ ਜਥਿਆਂ ਦੇ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਨਜ਼ਰੀ ਆ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਜੋ ਫੌਜ ਦੀ ਗੱਲਾ ਬਾਰੀ ਤੇ ਫਾਇਰੰਗ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਉਹ ਸਿਰਫ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਤੋਂ ਜਾਂ ਫਿਰ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਲੰਗਰ ਤੇ ਪਰਕਰਮਾ ਵੱਲ ਦੇ ਮੋਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਿੰਘ ਹੀ ਹਨ।

ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਅਖੀਂ ਵੇਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਖੁਰਜ ਜੋਸਾ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ, ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਲੰਗਰ, ਪਰਕਰਮਾ ਦੀਆਂ ਉੱਤਰੀ ਤੇ ਦੱਖਣੀ ਦਰਸ਼ਨੀ ਡਿਓਤੀਆਂ ਨਾਲ ਲਗਦੀਆਂ ਉੱਚੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਦੇ ਮੋਰਚਿਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਸਵੇਰੇ 10 ਵਜੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਫੌਜ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੋਰਚੇ ਭੇਨ ਸੁਟੇ ਤੇ ਠੰਡੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੋਰਚਿਆਂ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਨਵੀਆਂ ਪੇਜੀਸ਼ਨਾਂ ਮੱਲੀ ਬੈਠੇ ਫੌਜੀਆਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਹੁਣ ਮਿਥੇ ਹੋਏ ਟਾਰਗੇਟਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨਿਆਂ ਉੱਪਰ ਮਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰਥ ਸਨ।

ਸ਼ੁਰੂ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਅਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਖਾਸ ਖਾਸ ਮੋਰਚਿਆਂ ਉੱਤੇ ਜੋ ਬਹੁਤੀ ਗੱਲਾ ਬਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਤੇ ਆਗ ਵਰ੍ਹਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਉਹ ਜਲਿਆਂਵਾਲੇ ਬਾਗ ਅਤੇ ਉੱਤਰ ਤੇ ਉੱਤਰ ਪੱਛਮ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਉੱਪਰਲੇ ਮੋਰਚਿਆਂ ਤੋਂ ਵਰ੍ਹਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ।

ਉਸ ਸਮੇਂ ਫੌਜ ਦੀਆਂ ਤੱਪਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸਿਰਫ ਅੱਠ ਹੀ ਰਾਕਟ ਲਾਂਚਰ ਸਨ, ਜਿੰਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਫੌਜ ਦੇ ਵੱਡੇ ਮੋਰਚਿਆਂ ਉੱਪਰ ਜਵਾਬੀ ਵਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਜਦ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਟੋਹ ਲਗਾ ਲਈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵੱਡੇ ਮੋਰਚਿਆਂ ਉੱਪਰ ਬਹੁਤੇ ਤੱਪ ਗੱਲੇ ਕਿਸ ਕਿਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਵਰ੍ਹਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ

ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਦੋਹਰਾ ਰਾਕਟ ਲਾਂਚਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਮਿਲਟਰੀ ਦੇ ਉਹ ਦੋਹਰੇ ਹੀ ਵੱਡੇ ਤੱਪੀ ਮੋਰਚੇ ਠੰਡੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਿੰਨਾਂ 'ਚੋਂ ਪੈ-ਦਰਪੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸ਼ੈਲਿੰਗ ਆ ਰਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਫੌਜ ਦੇ ਇਹ ਦੋਹਰੇ ਵੱਡੇ ਮੋਰਚੇ ਤਬਾਹ ਹੋ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਹੀ ਖਾਮੋਸ਼ ਰਹੇ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੋਰਚਿਆਂ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਤੋਂ ਮਸ਼ੀਨ ਗੰਨਾਂ ਦੀ ਫਾਇਰੰਗ ਆਉਂਦੀ ਹੀ ਰਹੀ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੂਸਰੇ ਮੋਰਚਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਿਸਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਮਿਲਟਰੀ ਵਾਲਾ ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਮੋਰਚਿਆਂ 'ਚੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਆਪਣੀਆਂ ਮੁੰਡੀਆਂ ਅਰਥਾਤ ਸਿਰੀਆਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦੀ ਦਲੋਰੀ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੇ ਰਿਹਾ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਹੁਣ ਫੌਜ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਮੋਰਚਿਆਂ 'ਚੋਂ ਲੁਕ ਛਿਪ ਕੇ ਹੀ ਕੰਪਲੈਕਸ ਉੱਪਰ ਅੱਠੇ ਵਾਹ ਫਾਇਰੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ।

ਸਿੰਘਾਂ ਅਤੇ ਫੌਜ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਆਹਮੋ ਸਾਹਮਣੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜੋ ਜਬਰਦਸਤ ਮੁਕਾਬਲਾ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਉਸ ਦੌਰਾਨ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ ਜੋ ਇਕ ਖਾਸ ਉਤਸ਼ਾਹ-ਜਨਕ ਗੱਲ ਵੇਖਣ ਵਿਚ ਆ ਰਹੀ ਸੀ ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਿੰਘ ਤੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ ਚੌਢੇ ਹੀ ਵਰ੍ਹਦੀ ਹੋਈ ਬਾਰੂਦੀ ਅੱਗ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਬਾਰ ਬਾਰ ਗੁਜ਼ਰ ਕੇ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਮੋਰਚਿਆਂ ਦੀ ਕਾਰ ਕਰਦਮੀ ਬਾਰੇ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਸੋਚਾਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਨਾਲੋਂ ਨਾਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਂਦੇ ਰਹੇ ਸਨ।

ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖੇਮਕਰਨ, ਭਾਈ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ, ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੋਡੇ, ਸਤਿਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੀ ਟੀ, ਭਾਈ ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਰੋਡੇ (ਫੌਜੀ ਸਿੰਘ) ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਲੰਗਰ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਬਾਬਾ ਠਾਹਰਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਆਦਿ, ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਮੋਰਚਿਆਂ ਨੇ ਫੌਜ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਸੀ।

ਸ਼ਾਮ ਦੇ 4 ਵਜੇ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਤਾਂ ਫੌਜੀ ਮੋਰਚਿਆਂ ਵਲੋਂ ਗੱਲੀ ਰੁਕ ਰੁਕ ਕੇ ਹੀ ਆ ਰਹੀ ਸੀ ਤੇ ਲਗਪਗ 5 ਵਜੇ ਤੋਂ ਕੁਝ ਚਿਰ ਬਾਅਦ ਤਾਂ ਕੁਝ ਚਿਰ ਲਈ ਫਾਇਰੰਗ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

ਜਦ ਫਾਇਰੰਗ ਦੀ ਦਨਾ ਦਨ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਰੁਕੀ ਤਾਂ ਉਸ ਵਕਫੇ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ, ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਤੇ ਸਰਾਂ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਪੂਰਬ ਵੱਲ ਨੂੰ ਪੈਂਦੀ ਗਲੀ ਬਾਗ ਵਾਲੀ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਬੜੀ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ, ਚੌਂ ਦੀ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਵਿਚ ਜਾ ਦਾਖਲ ਹੋਏ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਅਬਨਾਸੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਅਪਾਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਡੀ. ਐਸ. ਪੀ. ਸਿਟੀ ਨੇ ਇਹ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਕੇ ਭੇਜਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੰਪਲੈਕਸ 'ਚੋਂ ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣਾ ਹੈ ਉਹ 5-30 ਤੱਕ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੁਨੇਹਾ ਸੋਚ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਤੇ ਟਹੜਾ ਸਾਹਿਬ ਤੱਕ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਜਦ ਸ਼੍ਰੀ ਅਬਨਾਸੀ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਭਾਨ ਸਿੰਘ ਸੈਕਟਰੀ ਡੀ. ਐਸ. ਪੀ. ਸਿਟੀ ਦਾ ਇਹ ਸੁਨੇਹਾ ਲੈਕੇ ਸੋਚ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਤੇ ਟਹੜਾ ਸਾਹਿਬ ਪਾਸ ਗਏ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਸਭਨਾ ਦਾ ਸਾਥੇ ਮਲਾਹ ਮਸਵਰੇ ਨਾਲ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਬਣਿਆ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਅਪਾਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਡੀ. ਐਸ. ਪੀ. ਸਿਟੀ ਨੂੰ

ਮਿਲਕੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਸਮੇਂ ਦੀ ਛੋਟ ਇਕ ਘੰਟੇ ਲਈ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਇਸ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰੇ ਤੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ ਉੱਪਰ ਸੰਗਤਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਸਭ ਲੋਗੋ ਬੰਨਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੁਲੀਸ ਤੇ ਫੌਜ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਅਰਥਾਤ ਪੁਲੀਸ ਤੇ ਫੌਜ ਸਾਹਮਣੇ ਸਰੋਂਡਰ ਕਰ ਦੇਣ (ਹੱਥ ਖੜੇ ਕਰਕੇ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਜਾਣ) ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂ ਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਅੰਮਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੇ ਬਾਹਰ ਕਰਫੀਉ ਲੋਗਾਂ ਹੋਇਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਫੌਜ ਦਾ ਜਾਲ ਵਿਛਿਆ ਹੋਇਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਪਾਸਿਓਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਦੀ ਤਾਂ ਗੰਜਾਇਸ਼ ਹੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਐਸੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਕੰਪਲੈਕਸ ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਜਾਣਾ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿਥੇ ਜਾਣਾ ਸੀ।

ਸ੍ਰ: ਅਬਨਾਸੀ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸ੍ਰ: ਭਾਨ ਸਿੰਘ, ਪੰਥਕ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਸਮੇਂ ਦੀ ਮੁਹਲਤ ਵਿਚ ਇਕ ਘੰਟੇ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਖਿਆਲ ਨਾਲ, ਡੀ. ਐਸ. ਪੀ. ਬਾਜਵੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਅਜੇ ਸਰਾਓਂ ਅਕਾਲ ਰੋਸਟ ਹਾਊਸ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਬਾਜ਼ਾਰ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਲੋਹੇ ਦੇ ਵੱਡੇ ਗੇਟ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਪਹੁੰਚੇ ਹੀ ਸਨ ਕਿ ਫੌਜ ਤੋਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਫਿਰ ਆਹਮੇ ਸਾਹਮਣੇ ਗੋਲੀ ਚੱਲਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ।

ਗੋਲੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪਰਕਰਮ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਕੋਈ ਪੈਂਤੀ ਚਾਲੀ ਦੇ ਲਗਪਗ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਹਥਿਆਰ ਬੰਦ ਜਥਾ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਲੰਗਰ ਅਤੇ ਸਰਾਂ ਵੱਲ ਨੂੰ ਇਹ ਵੇਖਕੇ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਕਿ ਫੌਜੀ ਦਸਤਿਆਂ ਨੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਉੱਤਰ ਤੇ ਪੂਰਬ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਪੈਂਦੇ ਬਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਰੂਪ 'ਚ ਪੁਲੀਸਨਾਂ ਮੌਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਮੁਕੰਮਲ ਤਿਆਰੀ ਵਿਚ ਨੇ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਇਸ ਹਥਿਆਰ ਬੰਦ ਜਥੇ ਨੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਲੰਗਰ ਤੇ ਸਰਾਂ ਦੀਆਂ ਉੱਪਰਲੀਆਂ ਮੰਜਲਾਂ ਅਤੇ ਥੋਲੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਪੈਂਦੇ ਲਾਘਿਆਂ ਰਸਤਿਆਂ ਕੰਧਾਂ ਤਰਨਿਆਂ ਤੇ ਬੁਰਜੀਆਂ ਆਦਿ ਪਿਛੇ ਆੜ ਲੈਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਪੁੱਜੀਸ਼ਨਾਂ ਲੈ ਲਈਆਂ ਅਤੇ ਫੌਜੀ ਦਸਤਿਆਂ ਤੇ ਮੋਰਚਿਆਂ ਉੱਪਰ ਤਾਬਤ ਤੱਤ ਵਾਰਿਗ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀ।

ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸੀਸ ਤਲੀ ਤੇ ਪਰ ਕੇ ਫੌਜੀ ਦਸਤਿਆਂ ਨਾਲ ਆਹਮੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜੂਝ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਜਲਵਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਲੋਂ ਹਟ-ਤੱਤੇ ਵਿਚ ਨਿਸਚੇ ਹੀ ਨਿਤਰ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਜੰਗੀ ਨਜ਼ਾਰਾ ਵੇਖਣ ਹੀ ਵਾਲਾ ਸੀ, ਇਸ ਟਾਕਰੇ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਸੋਚੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਮੌਲੇ ਹੋਏ ਸਰਾਂ ਬਨੇਰਿਆਂ ਤੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਲਗਦੀਆਂ ਦੀਵਾਰਾਂ ਤੇ ਨਿੱਕੀਆਂ ਮੋਟੀਆਂ ਬੁਰਜੀਆਂ ਆਦਿ ਦੀ ਬੁਰਤੀ ਬਹੁਤ ਓਟ ਆੜ ਹੀ ਮੌਲੀ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਝਰਨੇਦਾਰ ਬਨੇਰਿਆਂ ਤੇ ਕੰਧਾਂ ਦੇ ਉੱਪਰ ਦੀ ਤਾਰਦੇ ਹੋਏ ਫੌਜੀ ਦਸਤਿਆਂ ਤੇ ਆਪਣੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਆਉਂਦੇ ਫੌਜੀ ਅਤੇ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਉੱਪਰ ਸਿੰਘਾ ਹਮਲਾ ਥੋਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਥੇ ਇਹ ਗੱਲ ਵਰਨਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੰਗੋਵਾਲ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਭ ਹਥਿਆਰ ਬੰਦ ਧੜਿਆਂ ਟੋਲਿਆਂ ਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸਖਤ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਫੌਜ ਭਾਵੇਂ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਦਾਖਲ ਹੋ ਜਾਵੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਸੇ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਵੀ ਜਵਾਬੀ ਗੋਲੀ ਨਹੀਂ ਚਲਾਉਣੀ।

ਇਸ ਲਈ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਜਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਫੌਜ ਨਾਲ ਆਹਮੇ-ਸਾਹਮਣੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਿੱਧੀ ਤੇ ਤਾਬਤ ਤੱਤ ਵਾਇਰੰਗ ਦਾ ਵਟਾਂਦਰਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਸੁਸਰੀ ਵਾਂਗ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਦੀ ਚੰਬੀ ਮੰਜਲ ਉੱਪਰ ਬਣੇ ਹੋਏ ਸਭ ਛੋਟੇ ਵੱਡੇ ਮੋਰਚੇ ਤੇ

ਬਾਬਾ ਅਟੱਲ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਉੱਪਰ ਦੀਆਂ ਮੰਜਲਾਂ ਉੱਪਰ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਮੋਰਚੇ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਖਾਮੋਸ਼ ਤੇ ਖਾਲੀ ਪਏ ਸਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ ਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਭਾਈ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੰਗੋਵਾਲ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਕੰਪਲੈਕਸ 'ਚੋਂ ਅਲੋਪ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਦੇ ਨਾਲ ਪੈਂਦੀ ਬਾਗਵਾਲੀ ਗਲੀ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਇਕ ਹਿੰਦੂ ਪਰਵਾਰ ਦੇ ਘਰ ਉੱਪਰਲੇ ਚਬਾਰੇ ਵਿਚ ਸਰਨ ਲੈ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਐਸੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਇਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਸਿੰਘ ਮੋਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਭਟੇ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਜੇ ਉਹ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨਾਲ ਲੜਦੇ ਤਾਂ ਕਿਸਦੀ ਕਮਾਡ ਹੇਠ ਲੜਦੇ? ਹਾਂ, ਜਥੇਦਾਰ ਦੀ ਗੈਰ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਸਰਦਾਰ ਅਨੰਧ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰ ਕੁਝ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਤੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਸੰਗਤਾਂ ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇਹ ਉਧਰ ਬਤੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦੇ ਹੋਇਆਂ ਦੁਖਾਈ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਤੋਂ ਇਸਤਰਾਂ ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨਾਲ ਦੋ ਹੱਥ ਕਰਨ ਲਈ ਕਮਰ ਕੱਸਾ ਕਰੀ ਬੈਠਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਭਿੜਰਾਂਵਾਲੇ ਜਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਫੌਜ ਵਿਚਕਾਰ ਇਹ ਖੂਨੀ ਝੜਪ ਕੋਈ ਦਸ ਪੰਦਰਾਂ ਮਿੰਟਾਂ ਤੱਕ ਹੀ ਜਾਰੀ ਰਹੀ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਭਿਆਨਕ ਤੇ ਜਾਨ ਹੁਲਾਵੀ ਝੜਪ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੰਘ ਇਹ ਵੇਖਕੇ ਜੰਕਾਰੇ ਛੱਡ ਰਹੇ ਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਜ਼ਿੰਦਾ ਬਾਦ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਲਗਾ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਸੈਨਾ ਦੇ ਜਵਾਨ ਕੁਝ ਇਕ ਫੌਜੀ ਮੋਰਚਿਆਂ ਅਤੇ ਚੱਕਾਂ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ 'ਚੋਂ ਆਪਣੇ ਜ਼ਖਮੀ ਤੇ ਮਰਦਾ ਫੌਜੀ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਤੇ ਪੂਰ ਪੂਰ ਕੇ ਉਹਲਿਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਵੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਫੌਜ ਵਲੋਂ ਕੰਪਲੈਕਸ ਉੱਪਰ ਹੁਣ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਜਾਣੀ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਬੰਦ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਫਿਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਨ।

ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕੁਝ ਇਕ ਸਾਥੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਕੁਝ ਇਕ ਭਾਗਾਂ ਦਾ ਇਹਰ ਉੱਪਰ ਚੱਕਰ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਬੋਹੜੇ ਬਹੁਤ ਸਮੇਂ ਲਈ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਬੋਹੜੀਆਂ ਬਹੁਤ ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਪਸ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਵਿਖੇ ਦੂਸਰੀ ਮੰਜਲ ਉੱਪਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਗਲੀ ਬਾਗ ਵਾਲੀ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤਕ ਦੇ ਗਲੀ ਮੁਹੱਲਿਆਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਪਰਵਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਕੰਠਿਆਂ ਛੱਤਾਂ ਦੇ ਉੱਤੋਂ ਉੱਤੋਂ ਦੀ ਭੇਜਿਆ ਹੋਇਆ ਲੰਗਰ ਪਾਣੀ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਚਾਲੀ ਪੰਜਤਾਲੀ ਦੇ ਲਗਪਗ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਬੜੇ ਹੀ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਪੀਰਜ ਨਾਲ ਲੰਗਰ ਛਕ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਵਲੋਂ ਲੰਗਰ ਛਕ-ਛਕਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਇਸੇ ਹੀ ਪਾਸੇ ਦੇ ਵੱਲ ਦੇ ਗਲੀ ਮੁਹੱਲਿਆਂ ਵਲੋਂ ਹੋਰ ਲੰਗਰ-ਪਕਵਾਨ ਦੀਆਂ ਟੋਕਰੀਆਂ ਅਤੇ ਦਾਲਾਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੀਆਂ ਬਾਲਟੀਆਂ ਤੇ ਆਚਾਰ ਦੇ ਲਫਾਢੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸਭ ਪਦਾਰਥ ਹੁਣ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਵੱਲ ਨੂੰ ਲੈ ਜਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ।

4 ਜੂਨ ਦੀ ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਤੋਪਾਂ ਦੀ ਗੋਲਾ ਬਾਰੀ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨ ਗੰਨਾਂ ਦੀ ਵਾਇਰੰਗ ਕਰਕੇ ਲਗਪਗ ਪਿਛਲੇ ਬਾਰਾਂ ਪਹਿਰਾਂ ਅਰਥਾਤ 36 ਘੰਟਿਆਂ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਲੰਗਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹਰ ਪੱਖਾਂ ਹੀ ਮਸ਼ਤਾਨਾ ਰਹਿਣ ਕਰਕੇ, ਸੰਗਤਾਂ ਲੰਗਰ ਪਰਸ਼ਾਦੇ ਪੱਖੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਮਸ਼ਤਾਨੀਆਂ ਹੀ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਹੁਣ ਤਾਂ ਨਾਲ ਲਗਦੀ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਗੋਲਨ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਵਾਲੀ ਵੱਡੀ ਟੈਂਕੀ

ਤੋਪਾਂ ਗੱਲਿਆਂ ਨਾਲ ਤਬਾਹ ਹੋ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਪਾਣੀ ਦਾ ਮਸਲਾ ਵੀ ਇਕ ਭਾਰੀ ਸਮੱਸਿਆ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਵਾਲਿਆਂ ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਬੜੇ ਹੀ ਪ੍ਰੇਮ ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵ ਨਾਲ ਜਿਸ ਜਜ਼ਬੇ ਨਾਲ ਯਥਾ ਸ਼ਕਤ ਰੂਪ 'ਚ ਲੰਗਰ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਕੇ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਗਲੀ ਮੁਹਲਿਆਂ ਦੇ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਹੱਥੀ ਭਜਵਾ ਰਹੇ ਸਨ।

ਸਿਖ ਸਿਧਾਂਤੀਆਂ ਅਜੇ ਲੰਗਰ ਪਾਣੀ ਛਕ ਛਕਾ ਹੀ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਪਰਕਰਮਾ ਵਲੋਂ ਸ੍ਰ. ਅਨੰਧ ਸਿੰਘ ਬੰਬਰ ਅਤੇ ਬੰਬਰ ਖਾਲਸਾ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਕੁਝ ਇਕ ਹੋਰ ਸਿੰਘ ਇਕ ਲਾਈਟ ਮਸ਼ੀਨ ਗੰਨ, ਕੁਝ ਇਕ ਹੋਰ ਵੱਡੇ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਅਸਲੇ ਦਾ ਲੋੜੀਂਦਾ ਭੰਡਾਰ ਉਠਾਈ ਬੜੇ ਜੋਸ਼ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਵੱਲ ਨੂੰ ਆਉਂਦੇ ਹੋਏ ਦਿੱਸੇ।

ਬੰਬਰ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ, ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਲਿਆਂਦਾ ਇਹ ਸਾਰਾ ਅਸਲਾ ਬਾਰੂਦ ਆਪਣੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗੈਰ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਹੇਠਲੀ ਅਰਥਾਤ ਫਰਸ਼ੀ ਮੰਜਲ ਉੱਪਰ ਬਾਹਰ ਦੇ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਫਾਟਕ ਨਾਲ ਲਗਦੀ ਬਾਰਾਂ ਦਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੇ ਬਾਹਰ ਮੋਰਚਾ ਬਣੀ ਜਿਹੀ ਕਾਇਮ ਕਰਕੇ ਵਰਤਣ ਅਰਥਾਤ ਕੰਮ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਖਿਆਲ ਜਾਹਰ ਕੀਤਾ।

ਜਦ ਮੈਂ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਬੰਬਰ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਇਹ ਸਿੰਘ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਅਸਲੇ ਬਾਰੂਦ ਪੱਖੋਂ ਭਰੇ ਹੋਏ ਹੱਥੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਵਿਚ ਆਏ ਹਨ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜਿਸ ਗਲ ਦੀ ਮੈਨੂੰ ਮਨ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਬੰਬਰ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਪਾਸੋਂ ਲੁੜੀਂਦਾ ਅਸਲਾ ਬਾਰੂਦ ਬੇ ਝਿਜਕ ਹੋਕੇ ਮੰਗਣ ਬਾਰੇ ਅਰਥਾਤ ਆਪ ਜਾਕੇ ਲਿਆਉਣ ਬਾਰੇ ਜੋ ਕੁਝ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਉਹ ਠੀਕ ਹੀ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਜ ਸਵੇਰੇ ਜਦੋਂ ਸ੍ਰ. ਅਨੰਧ ਸਿੰਘ ਬੰਬਰ ਤੇ ਸ੍ਰ. ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੋਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਆਏ ਸਨ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰ. ਅਨੰਧ ਸਿੰਘ ਨੇ ਫਤਹਿ ਗਜਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਸੁਭਾ ਮੁਤਾਬਿਕ ਬੜੀ ਹੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਹੌਸ਼ੇ ਹੌਸ਼ੇ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਖੁਸ਼ੀ ਭਰੇ ਲਹਿਜੇ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਕਿਹਾ ਸੀ, 'ਸ਼੍ਰੇਯ ਸਾਹਿਬ, ਤੁਹਾਡੇ ਵੱਲੋਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖਵਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈ ਗਈ ਹੈ।'

ਸ੍ਰ. ਅਨੰਧ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਸੱਤਾ ਦੇ ਨਾਂ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖਵਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਕੇ ਮੇਰਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤੱਕ ਹੋਰਨਾ ਹੋਣਾ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਸਿੰਘਾਂ ਵੱਲ ਅਸਚਰਜਤਾ ਨਾਲ ਵੇਖਣਾ ਕੁਦਰਤੀ ਸੀ।

ਸ੍ਰ. ਅਨੰਧ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੇਰੇ ਚੋਹਰੇ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਪੜਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ, 'ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਆਪ ਦੀ ਬਹੁਤ ਮਨਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਭੰਡਾਰ ਬਾਰੇ ਤੁਹਾਡੇ ਭੇਤ ਸਾਝੇ ਹਨ ਇਸ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਸੱਤਾ ਜੀ ਦੇ ਨਾਂ ਇਹ ਦੋ ਅਖਰ ਲਿਖ ਦਿਉ ਕਿ ਬੰਬਰ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਲਾਈਟ ਮਸ਼ੀਨ ਗੰਨਾਂ, ਕੁਝ ਇਕ ਹੋਰ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਖੁਲੇ ਰਾਉਂਦ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ।

ਸ੍ਰ. ਅਨੰਧ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਮੇਰੀ ਵੱਲੋਂ ਅੱਗੋਂ ਇਹ ਉੱਤਰ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਸੁਝ ਕੰਮ ਬਾਰੇ ਚਿੱਠੀ ਤਾਂ ਕੀ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਆਪ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਜਾਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਾਂ ਪਰ

ਮੈਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖਵਾਉਣ ਸਬੰਧੀ ਗੱਲ ਸੁਣਕੇ ਹੈਰਾਨੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ 'ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਸੁਝਾ ਨੂੰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹ ਸਕੇ। ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਇਕ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵੀ ਰਹੇ ਹੋ। ਮੈਂ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਪਰ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੀ ਚਿੱਠੀ ਉੱਪਰ ਸੱਤਾ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਮਸ਼ੀਨਗੰਨਾਂ ਆਦਿਆਂ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਲ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਇਹ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਸ਼੍ਰੇਯ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਉੱਪਰ ਸੱਤਾ ਪਾਸੋਂ ਅਸਲਾ ਆਂਦਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਪੂਰਨ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਇਹ ਗੱਲ ਦਾਅਵੇ ਨਾਲ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਸੱਤਾ ਨੂੰ ਅੱਧੀ ਜਬਾਨ ਨਾਲ ਵੀ ਜਾਕੇ ਅਸਲੇ ਬਾਰੇ ਕਹੋਗੇ ਤਾਂ ਸੱਤਾ ਜੀ ਆਪ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਮੰਗੇ ਹਥਿਆਰ ਆਪ ਖੁਸ਼ ਹੋਕੇ ਦੇਣਗੇ ਇਸ ਲਈ ਜੇ ਮੇਰੀ ਮੰਨੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੱਤਾ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਮੇਰੀ ਚਿੱਠੀ ਉੱਪਰ ਅਸਲਾ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸੱਤਾ ਨੂੰ ਸਿਧਿਆਂ ਆਪ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਾਂ ਜੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਮੰਗਿਆ ਅਸਲਾ ਨਾ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਆਪ ਨੂੰ ਜੋ ਕੁਝ ਚਾਹੀਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਉਸਦੀ ਲਿਸਟ ਬਣਾ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਦੇ ਦੇਵੀ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸਲਾ ਆਪ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵੇਗਾ।

ਤੁਹਾਨੂੰ ਤਾਂ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਵੀ ਵਖਰਾ ਵੱਡਾ ਗਰੁਪ ਜਾਂ ਜਥਾ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਜਥੇ ਦੀ ਸਾਰੀ ਤਾਕਤ ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਅਰਥਾਤ ਨੌਸ਼ਨਲ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ। ਜਥੇ ਦੇ ਤੇ ਫੰਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸੈਂਕੜੇ ਹੀ ਸਿੰਘ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਥੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੇ ਬਾਹਰ ਹੱਟਕ ਲਾ ਛੱਡਦੇ ਰਹੇ ਨੇ ਅਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਸਬੰਧੀ ਬਕਾਇਦਾ ਸਟਡੀ ਸਰਕਲ ਲੈਂਦੇ ਰਹੇ ਨੇ। ਅਸਲਾ ਬਾਰੂਦ ਤੇ ਹੋਰ ਸਭ ਵੱਡੇ ਛੋਟੇ ਹਥਿਆਰ ਵੀ ਇੱਥੇ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਜਮਾ ਰਹਿੰਦੇ ਰਹੇ ਨੇ ਪਰ ਮੈਂ ਤਾਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਭੰਡਾਰ ਅੱਜ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ੍ਰ. ਰਫ਼ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਪ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਭਜਵਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਇਕ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਹੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਥਾਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਹੀ ਠੀਕ ਤੇ ਮੁਨਾਸਬ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਚਿੱਠੀ ਉੱਪਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਤਾਂ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਮਿਲ ਜਾਣਗੇ, ਪਰ ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੈਂ ਇਹ ਗੱਲ ਹੀ ਯੋਗ ਤੇ ਮੁਨਾਸਬ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਸਿੱਧੇ ਸੱਤਾ ਕੋਲ ਜਾਓ ਤੇ ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਮਾਨ ਸਤਿਕਾਰ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰਖਦੇ ਹੋਏ ਆਪ ਖੁਸ਼ੀ ਖੁਸ਼ੀ ਤੁਹਾਡੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਪੂਰਿਆਂ ਕਰਨ, ਇਸ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੀ ਸ਼ਾਨ ਹਵੇਗੀ।

ਜਦ ਬੰਬਰ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਇਹ ਸਿੰਘ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਪਾਸ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਸੱਤਾ ਨੇ ਸਿੰਘਾਂ ਵੱਲੋਂ ਗਜਾਈ ਫਤਹਿ ਦਾ ਜਵਾਬ ਫਤਹਿ ਵਿਚ ਦੇਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਖਲੋਤੇ ਹੋਏ ਭਾਈ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਕਿਹਾ, 'ਭਾਈ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਿੰਘ ਆਏ ਨੇ, ਬੰਬਰ ਖਾਲਸਾ ਦੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਜੇ ਵੀ ਅਸਲਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਿੰਨਾ ਕੁਝ ਲੋੜ ਮੁਤਾਬਕ ਮੰਗਦੇ ਨੇ ਉਹ ਲੋੜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕਰੋ। ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਹੁੱਥ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਕਿ ਅਸਲੇ ਖੁੱਟੇ ਗੱਲ ਰਹਿ ਗਈ ਸੀ। ਸਿੰਘੋ ਜੇ ਇਹ ਕੁਝ ਖਤਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫਿਰ ਹੋਰ ਵੀ ਲੋੜ ਪਵੇ ਤਾਂ ਬੇ ਝਿਜਕ ਹੋਕੇ ਇਥੇ ਆ ਜਾਣ।

ਜਦ ਸ੍ਰ. ਅਨੰਧ ਸਿੰਘ ਇਸਪੈਕਟਰ ਭਾਈ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਆਏ ਸਿੰਘਾਂ

ਪਾਸੋਂ ਭਾਈ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਸੌ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੀ ਕੁਝ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਸ੍ਰ: ਅਨੰਧ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤੇ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਆਏ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਿਰਫ ਇਕ ਲਾਈਟ ਮਸ਼ੀਨ ਗੰਨ, ਕੁਝ ਇਕ ਹੋਰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਤੇ ਪੀਪਾ ਮਸ਼ੀਨ ਗੰਨ ਦੇ ਰੌਦਾਂ ਦੀ ਹੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜੋ ਭਾਈ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਪੂਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

28.

ਸੂਰਜ ਅਸਤ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ, ਪਰ ਪੱਛਮੀ ਆਕਾਸ਼ ਵੱਲ ਦੇ ਦਿੱਸ ਹੱਦੇ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਪੁਲਾੜ ਅਜੇ ਵੀ ਮਘਦਾ ਭਖਦਾ ਤੇ ਬਲਦਾ ਹੋਇਆ ਸਾਫ ਨਜ਼ਰੀ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਪੱਛਮ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਮਘਦੇ ਭਖਦੇ ਹੋਏ ਪੁਲਾੜ ਦਾ ਜਲਵਾ ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਮੱਠਾ ਪੈਂਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਆਕਾਸ਼ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਨ ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਹੀ ਫੈਲ ਰਹੀਆਂ ਤੇ ਛਾਉਂਦੀਆਂ ਤੁਰੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਗ੍ਰਹਤੀਆਂ ਘਸ਼ਮੇਲੀਆਂ ਸਾਗਰੀ ਲਹਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਗੱਤੇ ਖਾਂਦੇ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀ ਵਾਂਗ ਫੁਬਦਾ ਤੇ ਅਲੱਪ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਤਰਕਾਲ ਸੋਧਿਆ ਦੀ ਕੁੱਖਾਂ 'ਚੋਂ ਉਤਰ ਰਹੀ ਕਾਲੀ ਬੇਲੀ ਗਤ ਦੇ ਇਸ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿਚ ਬੜੇ ਹੀ ਮਘ ਤੇ ਸੂਖਮ ਜਿਹੇ ਚਾਨਣ ਦੀ ਭਾਗ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਭਵਨ ਦੇ ਚੋਹਾਂ ਹੀ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਲਟਕ ਰਹੇ ਪਰਦਿਆਂ 'ਚੋਂ ਦੀ ਭਵਨ ਦੁਆਲੇ ਬਣੀ ਹੋਈ ਛੋਟੀ ਪਰਕਰਮਾ ਤੇ ਉਸਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਦੇ ਸਰੋਵਰੀ ਜਲ ਨੂੰ ਬੜੇ ਹੀ ਪਤਲੇ ਜਿਹੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਨੂਰੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵੰਡਦੀ ਹੋਈ ਆਪਣੇ ਚੰਢੇਰੇ ਛਾਉਣੀ ਪਾਉਂਦੀ ਤੁਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਗ੍ਰਹਤ ਕਾਲੇ ਹਨੇਰੇ ਨੂੰ ਇਸ ਪਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸਮਝਾਉਣੀਆਂ ਦੇਂਦੀ ਹੋਈ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ।

'ਮੁਰਖਾ, ਚਾਨਣ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਸਾਹਮਣੇ, ਇਕ ਨਾ ਇਕ ਦਿਨ ਤਾਂ ਆਖਰ ਤੇਰੀ ਹੀ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਹਾਰ ਹੋਣੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਚਾਨਣ ਦੀ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਅਗੰਮੀ ਸੱਤਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਬਿਜਲਈ ਗਤੀ ਵਿਧੀਆਂ ਰਖੇਣ ਵਾਲੀ ਅਲੌਕਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਜੋ ਸਰੋਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਆਪਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਤੂੰ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੇ ਜਮਾਦਰੂ ਹੀ ਗਤੀ ਹੀਨ ਹੈ' ਕਿਉਂਕਿ ਤੇਰੀ ਤਾਂ ਕੋਈ ਆਪਣੀ ਸੱਤਾ ਸਰੋਤ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਚਾਨਣ ਤਾਂ ਇਕ ਜੀਉਂਦੀ ਜਾਗਦੀ ਤੇ ਕਰਮਸ਼ੀਲ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡਕ ਪੱਧਰ ਉੱਪਰ ਵਹਿਦਾ ਹੋਇਆ ਅਮਰ ਨੂਰੀ ਚਮਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਤੇਰੀ ਹੱਦ ਉਸਦੇ ਟਾਕਰੇ ਵਿਚ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਬਾਝ ਤੇ ਮੁਰਦਾ ਹੈ। ਚਾਨਣ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਨੂਰੀ ਜਲਵੇ ਰਖੇਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ

ਅੱਗ ਝੱਖੜ ਝਲਾਉਣ ਦੇ ਵੀ ਸਮਰਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਤੂੰ ਸਿਰਫ ਇਕ ਸੁੰਨਸਾਨ ਵਾਤਾਵਰਣ ਤੇ ਘਸਾਰੇ ਦੇ ਰੂਪ ਤੋਂ ਵਧ ਹੋਰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਚਾਨਣ ਦੀ ਤਾਂ ਇਕ ਕਿਰਨ ਜਾਂ ਰਿਸ਼ਮ ਵਿਚ ਵੀ ਅਰਬਾਂ ਖਰਬਾਂ ਅਰਬਾਤ ਅਣਗਿਣਤ ਹੀ ਕਿਰਨਾਂ ਰਿਸ਼ਮਾਂ ਲਹਿਰਾਂ ਭਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ ਤੇ ਉਹ ਕੋਟਾਨ ਕੋਟ ਨਜ਼ਰਾਂ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਪਰਤੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਲਵਾ ਅਫਰੋਜ਼ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ, ਪਰ ਤੇਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਇਕ ਅਨੁਪਨ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਅੰਧਕਾਰ 'ਚ ਗਵਾਚੀ ਹੋਈ ਕਾਲੇਂ ਤਾਂ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵੀ ਰੰਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਚਾਨਣ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਅਨੇਕ ਰੰਗਾਂ ਦਾ ਸਰਚਮਾ ਤੇ ਘਸਾਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਚਾਨਣ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਭਿਨ ਭਿਨ ਰਸ਼ਨੀਆਂ ਰੰਗੀਨੀਆਂ ਦਾ ਜੀਉਂਦਾ ਜਾਗਦਾ ਮੁਸਕਾਉਂਦਾ ਚਮਕਾਂ ਦਮਕਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਤੇ ਹਸਦਾ ਖੇਡਦਾ ਹੋਇਆ ਇਕ ਵਸਦਾ ਰਸਦਾ ਸੰਸਾਰ ਹੈ।

'ਹਨੇਰਿਆ, ਤੇਰੀ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਹਸਤੀ ਵੀ ਆਜ਼ਾਦ ਤੇ ਸਵੈਚਾਲਕ ਨਹੀਂ ਇਸ ਲਈ ਜੇ ਤੇਰੇ ਅੰਨੇ ਕਾਲੇ ਬੇਲੇ ਤੇ ਅੰਧਕਾਰੀ ਪਰਛਾਵਿਆਂ ਦੀ ਕਾਲੇਂ ਚਾਨਣ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਉੱਪਰ ਛਾਈ ਵੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਵੀ ਤੂੰ ਚਾਨਣ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਸਮੁਲਚੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਖਾਣ ਤੇ ਉਕਾ ਹੀ ਅਸਮਰਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਤੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਇਲਮ ਨਹੀਂ ਕਿ ਚਾਨਣ ਦੀ ਇਕ ਕਿਰਨ ਤੇ ਰਿਸ਼ਮ ਵਿਚ ਏਨੀ ਪ੍ਰਬਲ ਤੇ ਪਰਚੰਡ ਸ਼ਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਹ ਘੁਪ ਹਨੇਰਿਆਂ ਦੇ ਪੁਲਾੜੀ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸੀਨੇ ਵਿਚ ਛੋਕ ਪਾਉਣ ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਦਫਾੜ ਕਰਕੇ ਦਫਾਕ ਬਨਾਉਣ ਦੇ ਸਮਰਥ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਉਹੀ ਹਸਤੀ ਮਨੁੱਖੀ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਬਨੇਰੇ ਉੱਪਰ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਕਾਗ਼ ਅਰਥਾਤ ਕਾ ਤੇ ਵਧ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਡਾਉਣ ਲਈ ਸਿਰਫ ਹੱਥ ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਦੇ ਇਕ ਇਸ਼ਾਰੇ ਦੀ ਹੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਚਾਨਣ ਦੀ ਉਸ ਨੂਰੀ ਭਾਗ ਨੂੰ ਹਨੇਰੇ ਦਾ ਅੱਗੋਂ ਇਹ ਉੱਤਰ ਲਗਦਾ ਸੀ, 'ਭੋਲੀਏ ਨੂਰੀ ਕਿਰਨੇ, ਤੂੰ ਸੱਚ ਮੁਚ ਹੀ ਬੜੀ ਭੋਲੀ ਏਂ। ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਜਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਕਿਸੇ ਭਾਗ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਸਾਰੇ ਅੰਦਰਲੀ ਅੰਧਕਾਰ ਦੇ ਝਖੜਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਵਰਾਣ ਰੂਪ ਵਖਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਅੱਗ ਝਖੜਾਂ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮਿੱਤਰ ਬਣਾ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ।

ਮੈਨੂੰ ਤੇਰੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਾਸਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੇਰੀ ਕੋਈ ਆਪਣੀ ਸਰੋਤ ਸ਼ਕਤੀ ਪਸਾਰ ਸੱਤਾ ਜਾਂ ਗਤੀ ਸ਼ੀਲਤਾ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਲਮ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨੇ ਚਿਰ ਤੱਕ ਮਨੁੱਖ ਸਮਾਜ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਅੰਦਰ ਢਾਹੁਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹਸਤੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣਗੀਆਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਖੰਭਾਂ ਸਦਕਾ ਤੇਰੇ ਨੂਰੀ ਜਲਵਿਆਂ ਉੱਪਰ ਛਾਇਆ ਹੀ ਰਹਾਂਗਾ ਅਤੇ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਮੇਲ ਸਮੇਲ ਤੇ ਪੱਕੀ ਪੀੜੀ ਸਾਥ ਭਿਆਲੀ ਰਖੇਣ ਵਾਲੇ ਚਾਨਣ ਦੇ ਵਣਜਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਜੀਅ ਭਰਕੇ ਨਿਗਲਦਾ ਹੀ ਰਹਾਂਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਜਿਨੇ ਚਿਰ ਤੱਕ ਅੰਧਕਾਰ ਨਾਲ ਮੱਧ ਰਖੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਨੇਰੇ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸੱਚਾਂ ਤੇ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦਿਆਗ ਸਲਾਮਤ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਆਪ ਮਾਲਕ ਹਾਂ ਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਹੀ ਸਰਜੀ ਦਾ ਸਿਕਾ ਚਲੇਗਾ।

ਚੰਹ ਪਾਸੀ ਵਿਆਪਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਫੈਲਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਤੇ ਗ੍ਰਹਤ ਹੁੰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸੰਘਨੇ ਹਨੇਰੇ ਦੇ ਇਸ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੇ ਲਸਕਰ ਤੇ ਬਾਰੂਦ ਦੇ ਦੇਰਾਂ ਨਾਲ ਘਿਰੇ ਹੋਏ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ

ਅੰਦਰ ਵਿਗਸ ਰਹੀ ਲੋਅ ਵਿਚ ਅਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਪਰਵਾਹ ਫਿਰ ਵੀ ਨਿੰਤਰ ਰੂਪ 'ਚ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘ ਗੁੰਥੀ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਤੇ ਮਰਯਾਦਾ ਪੂਰਵਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬਰਾਜਮਾਨ ਸਨ।

ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਵੱਲੋਂ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਕੰਪਲੈਕਸ ਉੱਪਰ ਤੋਪਾਂ ਦੀ ਗੋਲਾ ਬਾਰੀ ਤੇ ਮਸ਼ੀਨ ਗੰਨਾ ਦੀ ਤਾਬਤ ਤੋੜ ਰੂਪ 'ਚ ਵਾਇਰੇਗ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਰੂਪ ਆਪਣੇ ਆਸਨ ਸੇਘਾਸਟ ਉੱਪਰ ਸੁਭਾਇਮਾਨ ਸੀ ਅਤੇ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘ ਗੁੰਥੀ ਸਿੰਘ ਤੇ ਟਹਿਲੀਏ ਸਿੰਘ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਆਪ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਬੜੀ ਹੀ ਸਲਗਨਤਾ ਨਾਲ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਗਿਆਨੀ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ, ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੁਖ ਗੁੰਥੀ ਸਿੰਘਾਂ 'ਚੋਂ ਸਨ, ਉਹ ਤਾਂ ਗੁਰਘਰ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਨ ਦੇ ਮਨਰਥ ਨਾਲ ਉਸ ਖਤਰਿਆਂ ਤਰਪੂਰ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿਚ ਵੀ ਭਵਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੇ ਬਾਹਰ ਸਭ ਗੋਲਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਣ ਕਰਨ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਇਸਤਰਾ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਸਨ ਜਿਸਤਰਾ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘ ਆਪ ਆਪਣੇ ਮੋਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਸਨ।

ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਕੰਪਲੈਕਸ ਉੱਪਰ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਦੀ ਪੂਰੀ ਪੂਰੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਸੰਗਤਾਂ ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇਸਤਰਾ ਦੀਆਂ ਗੋਲਾਂ ਇਕ ਪਰਕਾਰ ਨਾਲ ਖੁੱਲੀ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ।

'ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਵੀ ਫੌਜ ਕੋਲ ਰਾਤ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੀ ਦਲੇਰੀ ਨਾ ਕਰੇ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਅੱਜ ਆਪਣੇ ਮਨੋਂ ਬਲ ਤੇ ਬਾਹੂਬਲ ਸ਼ੁਰੂਕਾ ਫੌਜ ਨੂੰ ਜੇ ਲਹੇ ਦੇ ਚਣੇ ਚਬਾਏ ਨੇ ਉਸਨੇ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰਾਂ ਉੱਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅਗਲੇ ਪਾਸੇ ਵੀ ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਦੇ ਸਿੰਘ ਨੇ। ਇਸ ਲਈ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਫੌਜ ਦਾ ਹਮਲਾ ਇਕ ਦਿਨ ਹੋਰ ਪਿਛੇ ਪੈ ਜਾਵੇ।

ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਜੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪੱਖਾਂ ਬਾਰੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਤੋਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਲਾਏ ਹੀ ਜਾ ਰਹੇ ਤੇ ਕਿਆਸ ਅਗਾਈਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹੀ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਕੰਪਲੈਕਸ ਉੱਪਰ ਫਿਰ ਗੋਲਾ ਬਾਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅੱਗ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਗੋਲਿਆਂ ਤੇ ਗੈਸੀ ਗੋਲਿਆਂ ਦੀ ਵਰਖਾ ਨੇ ਵਿਆਪਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਰੋਗ ਵਖਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਤੇ ਮੇਰਾ ਸਾਥ ਦੇ ਰਹੇ ਕੁਝ ਇਕ ਹੋਰ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਦੀ ਦੂਸਰੀ ਮੰਜਲ ਉੱਪਰਲੇ ਹਿਵਾਜ਼ਤੀ ਮੋਰਚਿਆਂ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਤਿਆਰ ਬਰ ਤਿਆਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਖਲੋਤੇ ਹੋਏ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨਾਲ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਯਥਾ ਸ਼ਕਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਤੇ ਸਲਾਹ ਮਸਵਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਾਂ।

ਤੁਪ ਗੋਲਿਆਂ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੁਰਜ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਤਾਬਤ ਤੋੜ ਰੂਪ 'ਚ ਵਰ੍ਹਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਲੰਗਰ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਕੁਝ ਛਿਟਾ ਪਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਵਾਤਾਵਰਨ ਬਾਰੂਦੀ ਅੱਗ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਜਿਧਰ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਪੈਂਦੀ ਉਸ ਪਾਸੇ ਪਰਲੇ ਦੇ ਹੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦਿਖਾਈ ਦੇਂਦੇ ਸਨ। ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚੰਢੇਰੇ ਹੀ ਆਤਮਵਸਾ ਪਹਾਤ ਫਟਦੇ ਤੇ ਅੱਗ ਭਾਬਤਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲਾਟਾ ਸੁੱਟਦੇ ਹੋਏ ਦਿਸ ਰਹੇ ਸਨ।

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਤੋਪਾਂ ਦੇ ਗੋਲੇ ਬੁਰਜ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਵਰ੍ਹੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਸਤਰਾ ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਅੱਗ ਦੇ ਇਹ ਚੋਗਿਆਤਦੇ ਹੋਏ ਹਾਥੀ ਜਾਂ ਇਉਂ ਕਹਿ ਲਉ ਕਿ ਜਿੰਨੇ ਭੂਤ ਕੁਝ ਛਿਟਾ ਦੇ ਵਿਚ ਵਿਚ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਜ੍ਹਾ ਨੂੰ ਨੀਹਾਂ ਤਕ ਸਮੂਲਚਿਆਂ ਹੀ ਖਾ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਬੁਰਜਾਂ ਕਿਲਿਆਂ ਦੀ ਰਹਿੰਦ ਖੁੰਦ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਗੋਲਿਆਂ ਤੇ ਮਿਟੀ ਘੱਟੇ ਦੇ ਢੇਰਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਧਰਤੀ ਉੱਪਰ ਵਿਛਾ ਦੇਣਗੇ। ਪਰ ਜਦ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੇ ਤੋਪ ਖਾਨੇ ਵੱਲੋਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਮੋਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਢਹਿਢੇਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਨਾਲ ਬੁਰਜ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਉੱਪਰ ਗੋਲੇ ਦਾਗੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਗੋਲਾ ਲੰਗਣ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਅੱਗ ਵਿਚ ਵਲੋਂ ਹੋਏ ਸੁਰਖ ਤੇ ਲਾਲ-ਕਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਦਾ ਇਕ ਖਖਤ-ਵਰੇਲਾ ਆਕਾਸ਼ ਵੱਲ ਨੂੰ ਉਡਦਾ ਲਹਿਰਾਉਂਦਾ ਫੇਲਦਾ ਤੇ ਉਲਟ ਬਾਜੀਆਂ ਖੇਡਦਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਨਜ਼ਰੀ ਪੈਂਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਗੋਲਾ ਲੰਗਣ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਦੇ ਆਸਿਓਂ ਪਾਸਿਓਂ ਚਿਲਾ ਦਿਤਾ ਡਿਗਣ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਢਲਵਾਤ ਦੇ ਕੋਈ ਆਸਾਰ ਨਜ਼ਰੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਪੈਂਦੇ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਬੁਰਜ ਬਹੁਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਨੇ ਬਰ ਨੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦਾਂ ਉੱਪਰ ਸਾਬਤ ਕਦਮੀ ਨਾਲ ਖਲੋਤੇ ਹੋਏ ਭਾਰਤੀ ਤੋਪ ਖਾਨਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਮੂੰਹ ਚੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਉਸਨੂੰ ਵੇਗਾਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੁਰਜਾਂ ਦਾ ਆਕਾਰ ਭਾਵੇਂ ਥਾਂ ਥਾਂ ਤੇ ਮਿਰਿਆਂ ਮਘਰਿਆਂ ਨਾਲ ਪੁਰਨਿਆਂ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸ਼ੀਨਾ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰਲੀ ਫਲਾਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਜਲਵੇ ਨਾਲ ਤਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਜਦ ਇਹਨਾਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਬੋਲਬਾਲੇ ਦੇ ਦੰਰ ਦੀ ਯਾਦ ਦਵਾ ਰਹੇ ਬੁਰਜਾਂ ਉੱਪਰ ਪੈ ਦਰ ਪੈ ਰੂਪ ਵਿਚ ਗੋਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਹੋਏ ਸਨ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹਰ ਵੇਖਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਇਸਤਰਾ ਜਾਪ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਬੁਰਜ ਅੱਵੇਂ ਘੜੀ ਪਲ ਦੇ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਦੇ ਚਾਰ ਸੋਟਾ ਹੋਰ ਖਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੱਧ ਵਿਚਕਾਰਿਓਂ ਟੁੱਟ ਕੇ ਮਿਟੀ ਘਟੇ ਤੇ ਇੰਨਾ ਗੋਲਿਆਂ ਦਾ ਢੇਰ ਬਣ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਹਾਂ ਉੱਪਰ ਚਠਵਾਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਾਇਮ ਰਹਿ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਬੁਰਜੀ ਬਹੁਤ ਉਸਾਰੀ ਪੰਥ ਸਾਹਮਣੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖੰਡਰ ਹੋਣ ਦੀ ਦਸਤਾਨ ਨੂੰ ਦਰਾਉਂਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਪਰ ਇਹ ਦੋਹਵੇਂ ਬੁਰਜ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਦੋਨੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਪਾਏਦਾਰ ਤੇ ਸਿਰਤੀ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉੱਪਰ ਸਿੰਘਾਂ ਵਲੋਂ ਬੜੀ ਮੋਹਨਤ ਹਿਕਮਤ ਅਮਲੀ ਤੇ ਲਗਣ ਨਾਲ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਮੋਰਚੇ ਤਾਂ ਮੁਕੰਮਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਬਾਹ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਦਮਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਲਰਜਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਈ ਲਗਦੀ।

ਤੋਪਾਂ ਗੋਲਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੁਰਜਾਂ ਦੀ ਸਿਰਤ ਮਜ਼ਬੂਤ ਤੇ ਸਾਬਤ ਕਦਮੀ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਹ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਕਿ 'ਜੇ ਇਉਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਸਦਕਾ ਰਾਜ ਭਾਗ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਉਸ ਦੰਰ ਦੇ ਸਿੱਖ ਰਾਜਿਆਂ ਮਹਾਰਾਜਿਆਂ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਨੀਹਾਂ ਤੇ ਉਸਾਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਵੇਨੀ ਹੀ ਕਰਤਾਈ, ਪਕਿਆਈ ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਤੇ ਉਸਾਰਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਅੱਜ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਆਪਣੀ ਅਤੇ ਇਤਹਾਸਕ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਸਿੱਖ ਸਭਿਆਚਾਰ ਸਿੱਖ ਇਤਹਾਸ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਦਾ ਰੋਗ ਰੂਪ ਤੇ ਜਲਵਾ ਹੀ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੁੰਦਾ। ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ 'ਜੇ ਕੋਮੀ ਲਿਆਰਤਾ ਦੀ ਤਾਅਮੀਰ ਸਮੇਂ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਤੇ ਸੋਜੀਦਗੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਰਾਜ ਭਾਗ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਤੇ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਵੀ ਪੁਰਨ

ਈਮਾਨਦਾਰੀ, ਸਿੱਧਾਂਤਗਤੀ ਲਗਤ ਤੇ ਸੁਦ੍ਰਿੜਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜ ਭਾਗ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਵਿਚ ਲੋਖਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਕੌਮੀ ਪਰਵਾਨਿਆਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਅਨੰਤ ਤਸੀਹੇ ਬਲਟ ਤੇ ਜਵਰ ਜਾਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਲਹੂ ਮਾਸ ਤੇ ਹੱਡੀਆਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਿੱਖ ਰਿਆਸਤਾਂ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੇ ਦੌਰ ਦੌਰਾਨ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਅੰਦਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸੰਕਲਪਾਂ, ਟੀਚਿਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨਿਆਂ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਸਿਧਾਂਤ ਤੇ ਰਵਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਰਚਾਰਿਆ ਸੋਚਾਰਿਆ ਤੇ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਰਾਜ ਭਾਗ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤਖ ਤੇ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਅੱਜ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਆਨ ਸ਼ਾਨ ਤੇ ਚੜ੍ਹਤ ਹੋਰ ਦਰਜੇ ਤੱਕ ਦੇ ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਬਲਵਾਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਰਾਲੀ ਤੇ ਵਲਖਣ ਹੁੰਦੀ।

ਬੁਰਜ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਲੰਗਰ ਉੱਪਰ ਤੋਪਾਂ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਗੋਲੇ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਤੇ ਉਸਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਫੌਜੀ ਮੋਰਚਿਆਂ ਵਲੋਂ ਅੱਗ ਵਰਾ ਰਹੇ ਸਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਤੇ ਇਸਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਦੇ ਮੋਰਚਿਆਂ ਉੱਤੇ ਕਟੜਾ ਆਹਲੂ ਵਾਲੀਆਂ ਕੱਤਰਵਾਲੀ ਤੇ ਚੱਕ ਮਲਕਾ ਆਦਿ ਵਲੋਂ ਵੀ ਜੰਗੀ ਪਧੌਰ 'ਤੇ ਗੋਲੇ ਸੁੱਟੇ ਤੇ ਦਾਗੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ।

ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਵੇਖਦਿਆਂ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਇਹ ਜੇਹੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਲੰਗਰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਰਕਰਮਾ ਤੇ ਇਸਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੀ ਫੌਜਾ ਥਾਂ ਪ੍ਰਥਾਂ ਮੱਚ ਉੱਠੇ ਅੱਗ ਭਾਂਬੜਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨਾਲ ਭਰੀ ਹੋਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ ਤਾਂ ਚੱਕ ਪਰਾਗ ਦਾਸ ਤੇ ਸੁਲਤਾਨ ਵਿੰਡ ਦਸਵਾਜ਼ੇ ਵਲੋਂ ਵੀ ਤੋਪੀ ਗੋਲੇ ਵਰ੍ਹਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ।

ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਤੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਲੰਗਰ ਤੋਂ ਲੋਕੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਰਕਰਮਾ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੱਕ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਗ ਦੀ ਇਹ ਹਾਲਤ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਸਮੁੱਚਾ ਭਾਗ ਅਕਾਸ਼ੀ ਬਿਜਲੀਆਂ ਦੀ ਤਾਬੜ ਤੋੜ ਮਾਰ ਹੋਣ ਆ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਗੈਸੀ ਗੋਲੇ ਅੱਗ ਵਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਗੋਲੇ, ਵੱਡੀਆਂ ਤੇ ਮੀਡੀਅਮ ਸਾਈਜ਼ ਦੀਆਂ ਤੋਪਾਂ ਦੇ ਗੋਲੇ, ਆਕਾਸ਼ੀ ਧਾਵੂ ਮੰਡਲ ਨੂੰ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨਾਲ ਭਰਨ ਵਾਲੇ ਗੋਲੇ, ਵੱਡੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨ ਗੰਨਾਂ, ਐਸ. ਐਲ. ਆਰਜ਼ ਰਾਕਟ ਲਾਂਚਰਜ਼ ਤੇ ਕਾਰਬਾਈਨਜ਼ ਆਦਿ ਅੱਗ ਤੇ ਤਬਾਹੀ ਦੀਆਂ ਸਭ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਤਾਬੜ ਤੋੜ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਮਾਰ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

ਲਗਪਗ ਪੂਰੇ ਡੇਢ ਘੰਟੇ ਤੱਕ ਤਾਂ ਬੁਰਜ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਲੰਗਰ ਨੂੰ ਹੀ ਤਬਾਹੀ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਬੁਰਜ ਤੇ ਲੰਗਰ ਦੇ ਸਭ ਮੋਰਚੇ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਤਬਾਹ ਤੇ ਨਾਕਾਰਾ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਅਰਥਾਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਾਲੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪਰਖਚੇ ਉੱਡ ਗਏ ਸਨ।

ਲੰਗਰ ਦੀ ਉਪਰਲੀ ਛੱਤ ਉੱਪਰ ਜਿਥੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਜੁੱਤਦੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਜਿਸ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਖਲਸਾਈ ਸਿਧਾਂਤ ਤੇ ਸਿੱਖ ਰਵਾਇਤਾਂ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੈਸ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜਿਥੋਂ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ

ਭੁੰਝਗੀਆਂ ਭੁੰਝਗੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਅੰਦਰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਰਾਖੀ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਜੁਝਨ ਦੀ ਚਿਣਗ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਥੋਂ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਨੀਆਂ ਨੇ ਪੰਥਕ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਤੇ ਪੰਥਕ ਗੱਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾੜਣ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਪਾਈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਨ ਦੇ ਰਾਹ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅੱਜ ਉਹ ਅਸਥਾਨ ਅੱਗ ਦੀਆਂ ਲਪਟਾਂ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਸੀ। ਜਿਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਸਭ ਸਾਮਾਨ, ਲੰਗਰ ਦੀ ਰਸਦ, ਚਾਨਣੀਆਂ, ਕਨਾਰਾਂ, ਦਰੀਆਂ, ਬਿਸਤਰੇ ਤੇ ਲਕੜ ਤਿਬੜ ਸਭ ਕੁਝ ਹੀ ਅੱਗ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਸੀ। ਲੰਗਰ ਉਪਰਲੇ ਮੋਰਚੇ ਤਾਂ ਤੋਪਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਨਾਲ ਉੱਡ ਪੁੱਡ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਇਕ ਪਰਕਾਰ ਨਾਲ ਗਵਾਚ ਹੀ ਗਏ ਸਨ ਅਰਥਾਤ ਮੂਲੋਂ ਹੀ ਤਬਾਹ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਤੇ ਰੋਦਾਂ ਨੂੰ ਜਾਨ ਤੋਂ ਵੀ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਪਿਆਰਿਆਂ ਜਾਣ ਕੇ ਸੰਭਾਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੁਝ ਇਕ ਸਾਥੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੁੰਦੀਆਂ ਵੇਖਕੇ ਵੀ ਥੋਲੇ ਦੀਆਂ ਮੰਜਲਾਂ ਉੱਪਰ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਉਂ ਪੱਜਬੀਨਾਂ ਸੰਭਾਲ ਲਈਆਂ ਸਨ। ਜੇਕਰ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੀਆਂ ਤੋਪਾਂ ਤੇ ਅੱਗ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਗੋਲਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਰੋਗ ਵਖਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉੱਧਰ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਸੂਰਮਤੀ ਦਾ ਜਲਵਾ ਵਖਾਉਣ ਲਈ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਉਂ ਪੈਂਤੜੇ ਮੱਲ ਲਏ ਸਨ।

ਹੁਣ ਫੌਜ ਵਲੋਂ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਲੰਗਰ ਤੇ ਬੁਰਜ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਦੇ ਮੋਰਚੇ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੋਪਾਂ ਗੋਲਿਆਂ ਦਾ ਰੁਖ ਪਰਕਰਮਾ ਦੀਆਂ ਉੱਤਰੀ ਤੇ ਦੱਖਣੀ ਦਸ਼ਮੀ ਡਿਓਤੀਆਂ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਉੱਚੀਆਂ ਉੱਚੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਉੱਪਰ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਮੋਰਚਿਆਂ ਵੱਲ ਮੱਝ ਦਿਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖੇਮਕਰਨ, ਬਿਦਰ ਸਿੰਘ ਡਰਾਈਵਰ, ਸਤਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੀ ਟੀ, ਭਾਈ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਮੋਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਭਿਆਨਕ ਤਬਾਹੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਮੋਰਚਿਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੇ ਉਪਰਲੇ ਚੁਬਾਰਿਆਂ ਦੇ ਖੂਹੇ ਬਾਰੀਆਂ ਛੱਤਾਂ ਛਤਾਉਂਤਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਨਿਕੜ ਸੁਕੜ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਕਾਸ਼ ਵੱਲ ਨੂੰ ਉਡਦੇ ਹੋਏ ਸਾਫ਼ ਦਿੱਸ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੇ ਡਿੱਗਣ ਤੇ ਘਰਾਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਦੇ ਸੜਨ ਬਲਣ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੱਕ ਦਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਦੱਖਣ ਪੱਛਮੀ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਿਛੇ ਪਾਸੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਗਲੀ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚ ਲੱਗੀ ਅੱਗ ਨੇ ਤਾਂ ਕਹਿਰ ਨਾਜਲ ਕਰ ਰਖਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਤੋਪਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਤੇ ਅੱਗ ਦੇ ਭਾਂਬੜਾਂ ਵਿਚ ਫਸੇ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਚੀਕ ਚਿਹਾੜਾ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੱਕ ਸੁਣਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ, ਸਭ ਤੋਂ ਉਪਰਲੀ ਛੱਤ ਵਾਲੇ ਮੋਰਚੇ ਵੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤਬਾਹ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਸੁਨਹਿਰੀ ਗੁੰਬਦ ਵਾਲੇ ਭਵਨ ਵਿਚ ਸਾਂਝ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਤੇ ਪੂਰਨ ਮਰਯਾਦਾ ਸਹਿਤ ਅਦਬ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਰਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀਆਂ ਪੁਰਾਤਨ ਤੇ ਬਿਰਧ ਬੀੜਾਂ ਘੰਟੇ ਮਿੰਟੀ ਤੇ ਮਲਬੇ ਨਾਲ ਦਵਨਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਤੇ ਅੱਗ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਸੁਨਹਿਰੀ ਗੁੰਬਦ ਖੂਬ ਸੂਰਤ ਛਾਟਾਂ ਬੁਰਜੀਆਂ ਤੇ ਜੌਨ ਦੇ ਪੱਤਰਿਆਂ ਨਾਲ ਮੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਦੀਵਾਰਾਂ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਤਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਖੰਡਰਾਂ ਬੋਲਿਆਂ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਹੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਸਭ ਆਲਾ ਦੁਆਲਾ ਅੱਗ ਦੀਆਂ ਲਪਟਾਂ, ਘੰਟੇ ਮਿੰਟੀ ਤੇ ਇੰਟਾਂ ਰੋੜਿਆਂ ਦੇ ਮਲਬੇ ਗਰਦੇ ਗੁਬਾਰ, ਬਾਰੂਦੀ ਧੂੰਏਂ ਅਤੇ ਅਜੀਬ ਕਿਸਮ ਦੀ ਗੈਸੀ ਦਰਗੰਦ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਸੀ।

ਗੱਲ ਕੀ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਪਰਕਰਮਾ ਅਰਥਾਤ ਕੋਪਲੈਕਸ ਦੀ ਦਖਨ ਪਛਮ ਵੱਲ ਦੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਤੋਂ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਦੇ ਝਾਗਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਘਰ ਦੁਕਾਨ, ਤੇ ਗਲੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਸੁਰਖਸਤ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਰਾਤ ਦੇ ਲਗਪਗ 10 ਵਜੇ ਤੱਕ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਭ ਉੱਪਰਲੀਆਂ ਮੰਜਲਾਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਵਾਲੇ ਮੋਰਚੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤਬਾਹ ਤੇ ਮਲੀਆ-ਮੋਟ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਲੰਗਰ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਲਹਿਰੀਆਂ ਪਾ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ।

ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਭ ਵੱਡੇ ਮੋਰਚੇ ਟੁੱਟ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਫੌਜ ਆਪਣੇ ਮਿਥੇ ਹੋਏ ਟੀਚੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪਹਿਲੇ ਪੜਾ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਹਦ ਤਕ ਸਫਲ ਹੋ ਗਈ ਜਾਪਦੀ ਸੀ ਪਰ ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਿੱਖਾਂ ਵਲੋਂ ਵੱਡੇ ਮੋਰਚਿਆਂ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਪਿੱਛੋਂ ਜੋ ਨਵੇਂ ਸਿਰਫ਼ ਮੋਰਚਾਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਉਹ ਵੀ ਕੋਈ ਘੱਟ ਮਜ਼ਬੂਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਗੋਂ ਜੰਗੀ ਮਨਸੂਬਾ-ਬੰਦੀ, ਹਿਕਮਤ-ਅਮਲੀ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰ ਪੱਖਾਂ ਲਾਹੇਵੰਦੀ ਸੁਰਖਸਤ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਨ ਧਿਰ ਲਈ ਬੜੀ ਮਾਰੂ ਸਿੱਧ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸੀ।

ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਜੋ ਇਸ ਸਮੇਂ ਆਪਣੀ ਸਿਆਣਪ ਦਲੇਰੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸ਼ਬਿਰਤਾ ਅਤੇ ਫੌਜੀ ਹਿਕਮਤ ਅਮਲੀ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤਬਾਹ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮੋਰਚਿਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਨਿਸਚਤ ਥਾਵਾਂ ਤਾਂ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮੋਰਚਿਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸੇ ਮੱਤ ਵੱਡੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਛੱਡਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਮੋਰਚੇ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਵਲੋਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਮੁੱਖ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਫੌਜ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਪਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਉਹਨੂੰ ਪਰਵੇਸ਼ ਦਵਾਰਾ ਤੇ ਰਾਹਾਂ ਲਾਘਿਆ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਵੀ ਮੱਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਆਪਣੇ ਮੋਰਚਿਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਨਾ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਟਾਰਗੇਟ, ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਓਹਲੇ ਹੋਣ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਦੁਸ਼ਮਨ ਫੌਜਾਂ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਰਵਾਜ਼ੀ ਪਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਹੀ ਇਮਾਰਤਾਂ ਵਿਚ ਥੱਲੇ ਦੀਆਂ ਮੰਜਲਾਂ ਉੱਪਰ ਆਪਣੇ ਅੱਡੇ ਟਿਕਾਏ ਕਾਇਮ ਕਰਕੇ ਥਾਂ ਪ੍ਰਥਾਂ ਅਸਲਾ ਬਾਰੂਦ ਰੱਖ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਵੇਖਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਮਿਥੇ ਹੋਏ ਟਰਗੇਟ ਨਿਸ਼ਾਨਿਆਂ ਵੱਲ ਕਾਰਬਾਈਨਾਂ ਐਸ. ਐਲ. ਆਰਜ਼ ਤੇ ਲਾਈਟ ਮਸ਼ੀਨਗਨਾਂ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਸਤਾਂ ਸੋਧ ਲਈਆਂ ਸਨ। ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਤਾਂ ਬਮਲਿਆਂ ਬਨੇਰਿਆਂ ਦੀ ਆੜ ਵਿਚ ਹੀ ਬੈਠ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਦਾਂ ਵਾਲੇ ਥੱਲੇ ਤੇ ਹੱਥ ਗੱਲੇ ਆਦਿ ਨਿਧਰੇ ਹੀ ਰੱਖ ਲਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਗੁਰੂ ਘਰ ਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਵੇਰੀਆਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਪੂਰੀ ਤਕੜਾਈ ਨਾਲ ਚੇਤਨ ਤਿਆਰ ਬਰ ਤਿਆਰ ਹੋਕੇ ਡਟ ਗਏ ਸਨ।

ਕੋਪਲੈਕਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੱਕ ਮੋਰਚੇ ਰਹੀਆਂ ਅੱਗ ਲਾਟਾਂ ਦੇ ਚਾਨਣ ਝਲਕਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰੀ ਪੈ ਰਹੀਆਂ ਤੇਜ਼ ਤੇ ਤੁਰਤ ਫੁਰਤ ਸਰਗਮੀਆਂ ਤੋਂ ਇਸਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ ਮੁਰਾਦਾਂ ਦੇ ਫੁੱਲ ਟੰਗੇ ਉੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹ 'ਦੇਹ ਸਿਵਾ ਬਰ ਮੋਹੇ ਦਿੰਦੇ.....' ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਰੇਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਆਖਰੀ ਸਵਾਸ ਤੱਕ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਰਾਖੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦੀ ਖਾਤਰ ਲੇਖੇ ਲਾ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਮਨ ਚਿਤਾਂ ਤੌਤਪਰ ਹੋਏ ਬੈਠੇ ਹੋਣ।

ਗੱਲ ਕੀ ਕਿ ਮੋਰਚੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਖਟਖਟਾ ਰਹੀ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਯੋਧੇ ਤੇ ਸਿੱਖ ਸੂਰਬੀਰ ਆਪਣੇ ਵਚਨ 'ਤੇ ਕਾਇਮ ਸਨ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਤਕੜਾਈ ਤੇ ਆਨ ਸ਼ਾਨ ਅਖਣ ਨਾਲ ਮੈਦਾਨ ਮੱਲ ਕੇ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਸਨ '...ਗਗਨ ਦਮਾਆ ਬਾਜਿਓ ਤੇ ਸੂਰਾ ਜੋ ਪਹਿਚਾਨੀਐ... ਜਬ ਆਵ ਕੀ ਅਓਧ ਨਿਧਾਨ ਬਣੈ..... ਧਰਮ ਸਿਰ ਦਿੱਤਿਆਂ ਬਾਹਜ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ... ਆਦਿ ਮਹਾਂਵਾਕਾਂ, ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੇ ਬੋਲਿਆਂ ਵਿਚਲੇ ਅਰਥਾਂ ਦਾ ਸੋਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕਰਦਾਰ ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਤੌਰ ਤੇ ਸਮਾਇਆ ਤੇ ਰਸਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਇਸ ਸਿਰਤ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਲਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੋਚ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜਜ਼ਬੇ ਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਅਕੀਦਾ ਤੇਪਾਂ ਦੇ ਗੱਲਿਆਂ ਤੇ ਬਾਰੂਦੀ ਅੱਗ ਦੇ ਭਾਂਬੜਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਬਲਵਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰਲੇ ਅਤੇ ਉਥੋਂ ਨਜ਼ਦੀਕ ਨਜ਼ਦੀਕ ਦੇ ਗਲੀ ਮੁਹਲਿਆਂ ਵਿਚ ਉੱਚੀਆਂ ਉੱਚੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਉੱਪਰ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਮਰਚੇ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰਾਂ ਤੇ ਜਰਨੈਲਾਂ ਵਲੋਂ ਇਹ ਸਮਝਨਾ ਸੁਭਾਵਕ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿਚ ਫਤਹਿ ਪਾ ਲਈ ਹੈ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਦੱਖਣ-ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਮੱਚ ਰਹੇ ਭਾਬੜਾਂ, ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਉੱਪਰਲੀ ਮੰਜਲ ਦੀ ਤਬਾਹੀ, ਉੱਚੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਉੱਪਰਲੇ ਵੱਡੇ ਮਰਚਿਆਂ ਵਲੋਂ ਝੁੰਘੀ ਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਖਾਮੋਸ਼ੀ, ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਝੁੱਲ ਰਹੇ ਅੱਗ ਪੁੰਦੇ ਦੇ ਵਰੋਲਿਆਂ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਲੋਂ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਜਵਾਬੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਧਾਰਨ ਕਰ ਰੱਖੀ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਤਿੱਖੀਆਂ ਲੜਾਕੂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਉਣ ਕਰਕੇ ਹਰ ਦੂਰੋਂ ਵੇਖਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਇਸਤਰਾਂ ਹੀ ਜਾਪ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਮੈਦਾਨ ਖਾਲੀ ਪਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਰਾਤ ਦੇ ਕੋਈ 10.30 ਜਾਂ 11 ਵਜੇ ਦੇ ਲਗਪਗ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦਾ ਲਸਕਰ ਚੱਕ ਘੰਟਾ ਘਰ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਉਤਰੀ ਦਰਸ਼ਨੀ ਡਿਓੜੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਰੈਫਰੈਂਸ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਦੱਖਣੀ ਦਰਸ਼ਨੀ ਡਿਓੜੀ ਵਲੋਂ ਚੌਦਿਆਂ ਮੌਸਿਆ ਦੀ ਭੀੜ ਵਾਗ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪਰਕਰਮਾ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ।

ਪਰਕਰਮਾ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਫੌਜ ਵੱਲੋਂ ਬੜੇ ਖੰਫਨਾਕ ਦੰਗ ਨਾਲ ਹੱਲਾ ਰੱਖਾ ਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਅੰਦਰ ਦਹਿਸ਼ਤ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਨਾਲ ਹੁ ਹਾ ਤੇ ਹੋਰ ਭਿਆਨਕ ਕਿਰਮ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰ ਸ਼ਰਾਬ ਨਾਲ ਧਰਤੀ ਆਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਸਿਰ ਤੇ ਚੁੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਫੌਜ ਵੱਲੋਂ 'ਜੈ ਬਜਰੰਗ ਬਲੀ ਦੇ ਤੇ ਹਰ ਹਰ ਮਹਾ ਦੇਵ' ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਜੈਕਾਰੇ ਲਗਾ ਲਗਾ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਮੌਤ ਦੇ ਵਾਰੰਟ ਲੈ ਕੇ ਅਰਥਾਤ ਮੌਤ ਦੇ ਫਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਰਕਰਮਾ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋ ਚੁਕੀ ਹੈ ਤੇ ਕੁਝ ਛਿਣ ਪਲਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਵਿਚ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਰਚਿਆਂ ਤੇ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਥਾਉਂ ਥਾਈਂ ਤੇ ਹੱਥ ਹੱਥੀਂ ਦਬੋਚ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇਸ ਸ਼ਰ ਸ਼ਰਾਬ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਆਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਸਿਰ ਤੇ ਚੁੱਕ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਜੰਗਲੀ ਵਹਿਸ਼ੀ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਫੌਜ ਨੇ ਆਕਾਸ਼ ਵੱਲ ਤੇ ਪਰਕਰਮਾ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਉੱਪਰ ਅਨ੍ਹੇ ਵਾਹ ਵਾਇਰੰਗ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਪਰਕਰਮਾ ਅੰਦਰ ਉੱਤਰ ਤੇ ਦੱਖਣ ਵਲੋਂ ਦਾਖਲ ਹੋਈ ਫੌਜ ਦੇ ਜਮਘਟੇ, ਹੱਲੇ ਰੋਪੇ ਤੇ ਨਾਅਰਿਆਂ ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਇਸਤਰਾਂ ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਧਾਵਾ ਬਲਵ ਵਾਲੇ ਲਸਕਰ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਿਸੇ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਵੀ ਪੰਜ ਛੇ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

ਫੌਜ ਦਾ ਇਹ ਲਸਕਰ ਜਦ ਪਰਕਰਮਾ ਅੰਦਰ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਨੂੰ ਕੁਝ ਅੱਗੇ ਵਧ ਨਿਕਲਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਸਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੀ ਪੜੀਸ਼ਨ ਦੱਸਣ ਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਨਾਲ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਲੋਂ ਪਰਕਰਮਾ ਦੇ ਚੰਦਰੇ ਹੀ ਫਲੈਸ਼ ਲਾਈਟ ਛੱਡੀ ਗਈ ਜਿਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪਰਕਰਮਾ ਤੇ ਇਸਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੀ ਇਕ ਇਕ ਸਿਲ ਤੇ ਇੰਟ ਵੱਖਰੀ ਨਜ਼ਰੀ ਆਉਣ ਲੱਗੀ।

ਫਲੈਸ਼ ਲਾਈਟ ਦੀ ਇਸ ਵਿਸ਼ਾਲ ਤੇ ਚਮਕੀਲੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਫੌਜ ਟਿੱਡੀ ਦਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਰਕਰਮਾ ਤੇ ਇਸਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਬਰਾਮਦਿਆਂ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਵਧਦੀ ਹੋਈ ਸਾਫ ਨਜ਼ਰੀ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਗੱਲ ਕੀ ਕਿ ਫੌਜੀ ਵਰਦੀਆਂ, ਬੂਟਾਂ, ਲੋਹ ਦੇ ਟੋਪੇ ਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੋਸ ਸੈਟਕਾਂ ਦੇ ਇਸ ਦਲ ਦੀ ਵਹੀਰ ਤੋਂ ਇਹ ਸਾਫ ਜਾਹਰ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਪਰਕਰਮਾ ਅੰਦਰ ਸੈਂਕੜਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਈ ਹੈ।

ਫਲੈਸ਼ ਲਾਈਟ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿਚ ਜੋ ਇਕ ਖਾਸ ਗੱਲ ਵੇਖਣ ਵਿਚ ਆ ਰਹੀ ਸੀ ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਨੂੰ ਦੋਹ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਹੀ ਫੌਜ ਦੇ ਅੱਗੇ ਅੱਗੇ ਜੋ ਸੈਟਕ, ਹਰਾਵਲ ਦਸਤੇ ਵਜੋਂ ਵਾਇਰ ਕਰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਉਹ ਵਰਦੀਆਂ, ਭਾਗਰੀਆਂ ਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਪੱਖੋਂ ਕਮਾਡੇ ਦਸਤੇ ਜਾਪਦੇ ਸਨ।

ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਅੱਡੇ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਤੇ ਮਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮੱਲੀ ਬੈਠੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਫੌਜ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਅੱਗੇ ਤੱਕ ਵਧਣ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਜਦ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਹੁਣ ਚਾਰ ਚੰਦੋਰਉਂ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਹੈ ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ਕੰਜੇ ਵਿਚ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਉਸ ਉੱਪਰ ਸਭ ਪਾਸਿਓਂ ਤੋਂ ਤਾਬੜ ਤੋੜ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਾਇਰੰਗ ਖੋਲ ਦਿੱਤੀ।

ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਸ਼ਰ ਸ਼ਰਾਬ ਮਚਾਉਂਦੀ ਹੁ ਹਾ ਦੀਆਂ ਜੰਗਲੀ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਕਦਦੀ ਹੋਈ ਅਤੇ ਪਰਕਰਮਾ ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਉੱਪਰ ਅਨ੍ਹੇ ਵਾਹ ਵਾਇਰੰਗ ਕਰਦੀ ਤੇ ਪਰਕਰਮਾ ਨੂੰ ਫੌਜੀ ਬੂਟਾਂ ਨਾਲ ਸਿਧਦੀ ਲੜਾੜਦੀ ਹੋਈ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਉੱਪਰ ਆਪਣੀ ਵੱਲੋਂ ਵਾਇਰ ਖੋਲਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਫੌਜ ਦੇ ਸਿਪਾਹੀ ਕਿਸੇ ਭਠਿਆਰਣ ਦੀ ਤਖਲੀ ਹੋਈ ਭੱਠੀ-ਕਤਾਹੀ ਵਿਚ ਪਏ ਸ਼ੁੱਕੀ ਮਕਈ ਦੇ ਦਾਨਿਆਂ ਵਾਂਗ ਤਿੜਕ ਤਿੜਕ ਕੇ ਅਤੇ ਬੇਤਹਾਸ਼ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉੱਛਲ ਉੱਛਲ ਕੇ ਪਰਕਰਮਾ, ਸਰੋਵਰ ਦੀਆਂ ਪੱੜੀਆਂ ਤੇ ਬਰਾਮਦਿਆਂ ਵਿਚ ਇਧਰ ਉੱਧਰ ਕਿਰਨ ਤੇ ਡਿੱਗਣ ਲੱਗੇ।

ਭਾਰਤ ਦੀ ਉਹ ਫੌਜ ਜੋ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਮਰਚੇ ਤਬਾਹ ਤੇ ਬਾਰਬਾਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਹਿਸ਼ਤ ਦਾ ਨਾਚ ਨਚਦੀ ਤੇ ਉੱਧੜ ਧੂਮੀ ਮਚਾਉਂਦੀ ਹੋਈ ਆਪਣੇ ਕਮਾਡੇ ਦਸਤਿਆਂ ਦੀ ਆੜ ਤੇ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਇਸ ਖਿਆਲ ਤੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਪਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਜਾਂਦਿਆਂ ਹੀ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਧਾਵਾ ਬਲ ਕੇ ਸੋਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੱਖ

ਭਿਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਤੇ ਜਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਹੱਥੀ ਫੜ ਲਏਗੀ ਤੇ ਜਾਂ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰ ਦੇਏਗੀ ਅਤੇ ਪਰਕਰਮਾ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਚੌਪਾ ਚੌਪਾ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਆਪਣਾ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਬਲਵਾਨਗੀ ਤੇ ਰੁਸਤਮਤਾਈ ਦੇ ਝੰਡੇ ਗੱਡ ਦਏਗੀ, ਉਹ ਹੁਣ ਇੱਧਰ ਉੱਪਰ ਕੀਤੀਆਂ ਸਕੱਤਿਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਹੋਈ ਪਈ ਸੀ ਅਤੇ ਤਤਪਰ ਰਹੀ, ਹਾਲ ਪਾਹਰਿਆ ਕਰ ਰਹੀ ਤੇ ਅਫੜਾ ਤਫਰੀ ਦੇ ਆਲਮ ਵਿਚ ਪਨਾਹ ਭਾਲ ਰਹੀ ਸੀ।

ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੌਜੀਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹਾਂ ਪਰਤੀ ਆਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਸਿਰ 'ਤੇ ਚੁੱਕਣ ਵਾਲੇ ਹੁ ਹਾ ਤੇ ਜੰਗਲੀ ਵਹਿਸੀ ਤਰਜ ਦੀਆਂ ਚੀਕਾਂ ਚੰਗਾੜਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਨਿਕਲ ਰਹੀਆਂ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਜੋ ਬਜਰੰਗ ਬਲੀ ਤੇ ਹਰ ਹਰ ਮਹਾ ਦੇਵ ਦੇ ਬੇਲੇ ਜੇਕਾਰੇ ਹੀ ਨਿਕਲ ਰਹੇ ਸਨ, ਸਗੋਂ ਹੁਣ ਤਾਂ ਜੀਉਂਦੇ ਰਹਿ ਗਏ ਫੌਜੀ ਜੋ ਅਜੇ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰੀ ਪੈ ਰਹੇ ਸਨ, ਆਪਣੇ ਹਮਜ਼ੇਲੀਆਂ ਤੇ ਭਾਈਬੰਦ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਬਰਾਮਦਿਆਂ ਦੇ ਖਮਲਿਆਂ, ਸਰੋਵਰ ਦੀਆਂ ਪੱਤੀਆਂ ਅਤੇ ਛੋਟੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਆੜਾਂ ਓਟਾਂ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਸਿਰ ਲੁਕਾ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇੱਧਰ ਉੱਪਰ ਹੱਥ ਪੜ੍ਹਬ ਮਾਰਦੇ ਡਿਗਦੇ ਢਹਿਦੇ ਹੋਏ ਪਨਾਹ ਭਾਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਜ਼ਖਮੀ ਫੌਜੀਆਂ ਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਭੈ ਨਾਲ ਡਹਿਲ ਚੁੱਕੇ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ ਚੀਖ ਪੁਕਾਰ, ਹਾਹਾਕਾਰ ਤੇ ਹਾਏ ਓ ਮਰ ਗਏ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਸਾਫ਼ ਸੁਣਾਈ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

ਜੀਉਂਦੇ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ ਧਾੜ ਹੁਣ ਇਸ ਬੇਤਰਾਸ਼ੀ ਕਾਰਜ ਤੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਨਾ ਕਿਵੇਂ ਪਰਕਰਮਾ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਜਾਵੇ ਪਰ ਪਰਕਰਮਾ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਫੌਜ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਤਾਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਜਾਲ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਫਸੇ ਹੋਏ ਉਹਨਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਵਰਗੀ ਸੀ ਜੋ ਜਾਲ ਦੀ ਝਲੀ, ਚਾਂ ਬਾਹਰ ਤਾਂ ਨਾ ਨਿਕਲ ਸਕਦੇ ਹੋਣ, ਪਰ ਅੰਤਾਂ ਦੀ ਘਬਰਾਹਟ ਕਾਰਨ ਆਪਣੇ ਖੰਭਾਂ ਦੇ ਆਸਰੇ ਉਸ ਘੇਰੇ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ਐਵੇਂ, ਅਸਫਲ ਰੂਪ ਵਿਚ, ਚਮ ਚੜ੍ਹਕੀ ਉਡਾਰੀਆਂ ਲਾ ਰਹੇ ਹੋਣ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਫੌਜੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੇ ਜਰਨੈਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਫੌਜ ਸੁਟਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਇਹ ਖਿਆਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਲਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕੋਪਲੇਕਸ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਤੇ ਬਾਹਰਲੇ ਸਭ ਵੱਡੇ ਤੇ ਮਹੱਤਵ ਪੂਰਨ ਮੋਰਚੇ ਤਬਾਹ ਕੀਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਮੋਰਚਿਆਂ ਵਿਚਲਾ ਅਸਲਾ ਬਾਰੂਦ, ਤੋਪ ਗੋਲਿਆਂ ਦੀ ਮਾਰ ਨਾਲ ਅੱਗ ਭਾਂਬੜਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਲੜਾਕੂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਅਕਾਲ ਤਖਤ (ਸਾਹਿਬ) ਦੀ ਕਿਲ੍ਹਾ ਬੰਦੀ ਤੇ ਮੋਰਚਾ ਬੰਦੀ ਨੂੰ ਨਕਾਰਾ ਤੇ ਬਾਂਬ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਚੇ ਖੁਚੇ ਹੋਏ ਸਿੰਘ ਜਾਂ ਤਾਂ ਮੈਦਾਨ ਛੱਡ ਗਏ ਹੋਣਗੇ ਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਇੱਧਰ ਉੱਪਰ ਹੋਕੇ ਸਿਰ ਲੁਕਾਵੇ ਵਾਲੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਉੱਪਰ ਦੜ ਸਹਿਮ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ ਹੋਣਗੇ।

ਫੌਜੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੇ ਜਰਨੈਲਾਂ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਖਿਆਲ ਲਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਪਰਕਰਮਾ ਅੰਦਰ ਉੱਤਰ ਦੱਖਣ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਇਕ ਵਾਰ ਯਕ ਲਖਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਫੌਜ ਸੁਟ ਕੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ (ਸਾਹਿਬ) ਦਾ ਰਾਬਤਾ ਕੁਝ ਮਿਟਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਵਿਚ ਹੀ ਬਾਕੀ ਦੇ ਕੋਪਲੇਕਸ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਫੌਜ ਦੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ (ਸਾਹਿਬ) ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਛਾ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਾਕੀ ਦੇ ਕੋਪਲੇਕਸ ਉੱਪਰ ਕਾਬੂ ਪਾ ਲੈਣਾ ਕੋਈ ਖਾਸ ਕਠਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੌਜੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੇ ਜਰਨੈਲਾਂ ਦੇ ਸਭ ਕਿਆਵੇ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਗਲਤ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ

ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮਨਸੂਬਾ ਬੰਦੀਆਂ ਤੇ ਸਕੀਮਾਂ ਨਾਕਾਰਾ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਈਆਂ ਜਦੋਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਤੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਘੜੀਆਂ ਤੇ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਤੇ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਐਵੇਂ ਚੌਂਹ ਪੰਜਾਂ ਮਿਟਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਵਿਚ ਹੀ ਧੁਨਕੀ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹੇ ਰੂ ਦੇ ਫੇਬਿਆ ਵਾਂਗ ਉਡਾ ਪੁਡਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਪਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਫੌਜੀਆਂ 'ਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸੰਥਰ ਤੇ ਲੰਗਾਰ ਅੱਖ ਦੇ ਫੇਰ ਵਿਚ ਲਾਹ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੇ ਜਿਸਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਪਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਤੇ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਦੇ ਤੜਪਦੇ ਲੁਛਦੇ ਹੋਏ ਸਰੀਰ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਨਜ਼ਰੀ ਆ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਬਚੇ ਹੋਏ ਫੌਜੀ ਪਰਕਰਮਾ ਤੇ ਬਰਾਮਦਿਆਂ 'ਚੋਂ ਗੰਗਦੇ ਹੋਏ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਮਰਿਆਂ ਅੰਦਰ ਝੁਲਮਟਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਜੀਉਨ ਲਈ ਤਰਲੇ ਲੈ ਰਹੇ ਸਾਫ ਦਿਸ ਰਹੇ ਸਨ।

ਪਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਡਾਂਗਰੀਆਂ ਖੱਬੜੀਆਂ ਖੱਬੜੀਆਂ ਹੋ ਖਿਲਰੀਆਂ ਪਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਫੌਜੀ ਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨਿੱਕੀਆਂ ਮੋਟੀਆਂ ਢੇਰੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਵਿੱਛੇ ਪਏ ਸਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੌਜੀਆਂ ਦੇ ਝੰਡੇ, ਹੱਥਿਆਰ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲੋਹ ਟੱਪ ਥਾਂ ਪ੍ਰਥਾਂ ਸੰਕੇਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਇੱਧਰ ਉੱਪਰ ਖਿਲਰੇ ਪਏ ਸਨ।

ਸੰਕੇਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਐੱਸ. ਐੱਲ. ਆਰਜ਼. ਕਾਰਬਾਈਨਜ਼ ਸਟੇਨ ਗੱਨਾਂ, ਹੱਥ ਗੱਲੇ ਤੇ ਹੋਰ ਛੋਟੇ ਮੋਟੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਅੱਗ ਉਗਲਦਣ ਅਤੇ ਮੌਤ ਵੰਡਣ ਵਾਲੇ ਰੂਪ ਆਕਾਰ ਜੋ ਐਵੇਂ ਕੁਝ ਛਿਣ ਪਲ ਪਹਿਲਾਂ ਫੌਜੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਮੋਦਿਆਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਸਨ ਹੁਣ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਬੇਹਰਕਤ ਤੇ ਬੇਬਸ ਹੋਏ ਪਏ ਸਨ।

ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਫੌਜ ਨੂੰ ਕੀਤੀਆਂ ਸਕੱਤਿਆਂ ਵਾਂਗ ਮਰਦਿਆਂ ਡਿਗਦਿਆਂ ਤੜਪਦਿਆਂ ਲੁਛਦਿਆਂ, ਇੱਧਰ ਉੱਪਰ ਪਨਾਹ ਭਾਲਦਿਆਂ ਅਤੇ ਗਰਨੇਡਾਂ ਗੋਲਿਆਂ ਦੇ ਬੋਲਿਆਂ ਅਤੇ ਰਾਈਫਲਾਂ ਸਟੇਨ ਗੱਨਾਂ ਆਦਿ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁੱਟਦਿਆਂ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਘੇਰੇ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਲਈ ਅੰਨਿਆਂ ਬੋਲਿਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੱਥ ਪੜ੍ਹਬ ਮਾਰਦਿਆਂ ਤੇ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਲੁਕਦਿਆਂ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਤੇ ਫਿਰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮੋਰਚਿਆਂ ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਅਡੇ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਬੇਲੇ ਸੇ ਨਿਹਾਲ ਸ਼ਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਦੇ ਜੋਕਾਰਿਆਂ, ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਜ਼ਿੰਦਾ ਬਾਦ ਦੇ ਨਾਅਰਿਆਂ ਅਤੇ ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਬੋਲਿਆਂ ਨਾਲ ਪਰਕਰਮਾ ਦੀ ਫਜ਼ਾ ਗੁੰਜਦੀ ਹੋਈ ਸੁਣਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗੀ।

ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਜੋਕਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਅਤੇ ਨਾਅਰਿਆਂ ਬੋਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਇਸਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਅਥਾਹ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਬਚਨ ਤੇ ਬਲ ਪੁਗਾ ਕੇ ਵਿਖਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਕਿ 'ਜੇ ਫੌਜ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਪਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਡੱਕਰੇ ਕਰ ਕਰ ਕੇ ਸੁੱਟ ਦਿਆਂਗੇ ਤੇ ਉਸਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਢੇਰੀਆਂ ਲਾ ਦਿਆਂਗੇ, ਪਰ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਵੀਰੀਆਂ ਦੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਉਂਦਿਆਂ ਜੀਅ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਜਮਾਉਣ ਦੇਵਾਂਗੇ।'

ਅਸਲ ਵਿਚ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ, ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਰਨਲ ਸੁਬੇਗ ਸਿੰਘ ਦੀ ਦੂਰ ਦਰਸ਼ੀ ਨਜ਼ਰ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਜੁਨ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਅਨਭਵ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਉੱਚੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਨੀ ਡਿਓੜੀਆਂ ਵੱਲ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਮੋਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਫੌਜ ਨੇ ਤੋਪਾਂ ਰਾਕਟਾਂ ਯਾਂਚਰਾਂ ਤੇ ਮਸ਼ੀਨ ਗੰਨਾਂ ਆਦਿ ਨਾਲ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਉਸ ਹਾਲਤ

ਵਿਚ ਕੀ ਉਪਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫੌਜ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਪਰਕਰਮਾਂ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਤੇ ਉਸਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੈਂਟਰ ਹਿਕਮਤ ਅਮਲੀ ਤੇ ਮਨਸੂਬਾ ਬੰਦੀ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਰ ਕੀ ਕੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਹਨ।

ਦੋ ਤੇ ਤਿੰਨ ਜੂਨ ਦੇ ਦਿਨ ਇਸ ਗੱਲ ਲਈ ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਅਹਿਮਤ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਨ ਤੇ ਦੋ ਰਾਤਾਂ ਵਿਚ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਜਨਰਲ ਸ਼ਬੇਗ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਪਰਕਰਮਾਂ ਤੇ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਸੈਂਟਰ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਮਹਤਵਪੂਰਨ ਥਾਂ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਮੋਰਚਿਆਂ ਵਜੋਂ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਹਨਤ ਲਗਣ ਤੇ ਫੌਜੀ ਹਿਕਮਤ ਅਮਲੀ ਪੱਖੋਂ ਸੂਝ ਬੂਝ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਪਰਕਰਮਾਂ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਵੱਖ ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਕੇ ਕਮਰਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ (ਬਰਾਮਦਿਆਂ ਉੱਪਰਲੇ ਕਮਰਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ) ਅਤੇ ਉੱਪਰਲੀਆਂ ਮੰਜਲਾਂ ਦੇ ਬਨੇਰਿਆਂ ਕੋਲਿਆਂ ਤੇ ਦੀਵਾਰਾਂ ਅੰਦਰਲੇ ਸੁਰਾਖਾਂ ਤੱਕ ਨੂੰ ਫੌਜੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੋਰਚਾ ਬੰਦੀ ਦਾ ਰੂਪ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਹ ਮੋਰਚਾ ਬੰਦੀ ਤੇ ਕਿਲ੍ਹਾ ਬੰਦੀ ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪੈਦਲ ਫੌਜ ਜੇਕਰ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਬੰਦੀ ਵੀ ਲਹਿਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਬਾਰ ਬਾਰ ਪਰਕਰਮਾਂ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋਵੇ ਰਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਉੱਪਰ ਹਮਲਾ ਕਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਜਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਉੱਪਰ ਕਾਬੂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਾ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਢੰਗ ਦੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਮੋਰਚਾਬੰਦੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਜਿਥੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਦੌਰਾਨ ਗਰਨੇਡਾਂ ਗੰਮੀ ਗੋਲਿਆਂ ਤੇ ਵਾਇਰੇਜ਼ ਦੀ ਮਾਰ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਰੋੜ੍ਹ-ਮਿਟੀ ਦਿਆਂ ਬੈਠਾ ਬਰਿਆਂ ਦੀ ਭਾਰੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰੱਖੀ ਸੀ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਲਾਟਾਂ ਤੱਕ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਉਥੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਵਜੋਂ ਭੁੱਜੇ ਹੋਏ ਛੱਲਿਆਂ ਤੇ ਗੁੜ ਆਦਿ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜਮਾ ਕਰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ।

ਅੱਸੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਫ਼ਿਆਦਾ ਫੌਜ ਕੋਵਲ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਪਰਕਰਮਾਂ ਉੱਪਰ ਆਪਣਾ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ ਜੇਕਰ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਚੌਪਾ ਚੌਪਾ ਟੈਂਕਾਂ ਨਾਲ ਦਰੜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਤੋਪਾਂ ਰਾਕਟ ਲਾਂਚਰਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਤਬਾਹੀ ਮਚਾਉਣ ਵਾਲੇ ਭਿਆਨਕ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਸਭ ਪਾਸੇ ਬਾਰੂਦੀ ਅੱਗ ਦੇ ਝੱਖੜ ਝੁਲਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਵੇ।

ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਪੈਦਲ ਫੌਜ ਲਈ ਹੋਥੇ ਹੋਥੀ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਹੀ ਅਸੰਭਵ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਕ ਇਕ ਇੰਚ ਧਰਤੀ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਹਰ ਸਿੰਘ ਸਵੈ ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਬਲੀਦਾਨ ਦੇਣ ਲਈ ਮਨੋ ਚਿਤੋਂ ਤਿਆਰ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਸਮਝਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਆਨ ਸ਼ਾਨ ਸਮਝਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਫੌਜੀ ਨੁਕਤਾ ਨਿਗਾਹ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਭਵਨ ਡਿਓਰੀ ਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਨ ਵਿਚਕਾਰ ਪੈਂਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਤੇ ਖੁੱਲੇ ਮੈਦਾਨੀ ਅਸਥਾਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਰਖਦੀ ਸੀ।

ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਉੱਪਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਦੱਬ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਪਰਕਰਮਾਂ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਪੱਤੀਆਂ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੀ ਮੰਜਲ ਦੀ ਕਿਲ੍ਹਾ ਨੁਮਾ ਬਣਤਰ ਬਣਾਵਟ ਤੇ ਉਸਾਰੀ ਅਤੇ ਇਸਦੀਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮੰਜਲਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਛੋਟੇ ਕਮਰੇ ਗੁਪਤ ਕਮਰਿਆਂ ਵੱਲ ਨੂੰ ਉਤਰੀਆਂ ਪੱਤੀਆਂ ਪਰਕਰਮਾਂ ਵੱਲ ਨੂੰ ਕਰਕੇ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਵਾਧਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਸਾਰੇ ਹੋਏ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਨੇਰਿਆਂ ਅਤੇ ਵੱਡੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਛਾਣਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਸਾਰੇ ਹੋਏ ਸਤ੍ਹਾਨਾਂ ਤੇ ਕਮਰਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਅੰਦਰੋਂ ਪੁਰਾਣੇ ਇਤਹਾਸਕ ਖੂਹ ਵੱਲ ਨੂੰ ਤੇ ਕੁਝ ਇਕ ਗੁਪਤ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਵੱਲ ਨੂੰ ਉਤਰਦੇ ਰਸਤੇ ਸਭ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਮਜ਼ਬੂਤ ਮੋਰਚਿਆਂ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਰਖਦੇ ਸਨ। ਜੇ ਇਸ ਸਮੁੱਚੀ ਮੋਰਚਾ ਤੇ ਕਿਲ੍ਹਾ ਬੰਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਇਸਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਆਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਹਥਿਆਰ ਬੰਦ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹਰ ਬਮਲੇ, ਬਨੇਰੇ, ਕਮਰੇ, ਰਸ਼ਨਦਾਰ ਤੇ ਫੌਜੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਪੱਖੋਂ ਸਭ ਯੋਗ ਤੇ ਮੁਨਾਸਬ ਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੋਰਚਾ ਬੰਦੀ ਦਾ ਰੰਗ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅੱਤ ਕਥਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

ਇਥੇ ਇਹ ਗੱਲ ਵਰਨਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਪਰਕਰਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਲਗਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਉੱਪਰਲੀਆਂ ਮੰਜਲਾਂ ਉੱਪਰ ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਨਵੀਂ ਮੋਰਚਾ ਬੰਦੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਸੀ ਉਹ ਸੀ ਆਰ. ਪੀ. ਵਲੋਂ ਪਹਿਲੀ ਜੂਨ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਭਵਨ ਉੱਪਰ ਤਾਬੜ ਤੋੜ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਾਇਰੇਜ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਪੰਜਾਂ ਛਿਆਂ ਮਿਟਾ ਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੇ ਪਰਖਰੇ ਉੱਡਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਤੇ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਵੇਖਦਿਆਂ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਲੱਥਾ ਵਿਛਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਸਦਕਾ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਬਲਵਾਨ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇ ਜਜ਼ਬੇ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਮਾਨਸਿਕ ਅਵਸਥਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਿਰੰਤਰ ਚੁਝਾਰੂ ਘੱਲ ਤੇ ਸੈਂਟਿਕ ਅਭਿਆਸ ਦਾ ਹੀ ਸਿੱਟਾ ਸੀ।

ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਬਲਵਾਨ ਪੱਖਾਂ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚਲੇ ਸੈਂਟਰ ਗੁਣਾਂ ਲਖਣਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਇਹ ਗੱਲ ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਰਗਟ ਹੋਵੇ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਕੋਲ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦਸਵਾਂ ਹਿੰਸਾ ਵੀ ਸੈਂਟਰ ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਸਾਧਨ ਵਸੀਲੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸਮੁੱਚੇ ਹਿੰਦੂਸਤਾਨ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਵਿਚ ਵਤਹਿ ਕਰ ਲੈਣਾ ਕੋਈ ਅਜੀਬ, ਅਸਚਰਜ ਜਨਕ ਜਾਂ ਅਨਹੋਣੀ ਤੇ ਅਸੰਭਵ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਗੋਂ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੁਭਾਵਕ ਹੀ ਸੀ। ਪਰ.....

ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਛੋਟੇ ਵੱਡੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਬਾਰੇ ਤੇ ਜੰਗੀ ਦਾਅ ਪੋਚਾਂ ਬਾਰੇ ਫੌਜੀਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸੈਂਟਿਕ ਸਿਖਲਾਈ ਤੇ ਆਭਿਆਸ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਪਰਕਾਰ ਦੀ ਕੋਈ ਕਮੀ ਜਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਰਹੀ, ਸਗੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਫੌਜੀਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਈ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਤਕੜਿਆਂ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਅੱਸੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਜੇਕਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦੀ ਘਾਟ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਵੇ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਸਿਰਫ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਹੋਵੇ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਵੇਹੜਾ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੇ ਚਾਨਣ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਝੰਡਾਰ ਅਰਥਾਤ ਸੋਤਾ-ਸੀਮਿਆਂ ਤੇ ਸਾਧਨ ਵਸੀਲਿਆਂ ਤੋਂ ਉੱਕਾ ਹੀ ਖਾਲੀ ਤੇ ਸੁੱਝਾ ਸੁੱਝਾ ਲਗਦਾ ਸੀ।

ਜੁਝਾਰੂ ਕਰਮ ਕਮਾਉਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਹੋਂਦ ਦਰਜੇ ਤੱਕ ਦੇ ਥਕੇਵੇਂ ਤੇ ਉਨੀਂਦੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉੱਠਣਾ, ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨਾ ਅਤੇ ਵਿਰ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ

ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਕੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਨਾ ਤੇ ਸਮੇਂ ਮੁਤਾਬਕ ਅਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸੁਨਣਾ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਇਕ ਸੁਭਾਵਕ ਅਮਲ ਕਰਮ ਸੀ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜੋ ਵੀ ਕੋਈ ਯੁਵਕ, ਭੁਭੰਗੀ ਜਾਂ ਨੌਜਵਾਨ ਭਿਡਰਾਵਾਲੇ ਜਥੇ ਦੇ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਆਤਮਕ ਬਲ ਤੇ ਰੌਸ਼ਨੀ ਦੀ ਚਿਟਗ ਪੈਦਾ ਕਰ ਲੈਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸੈਟਕ ਪੱਖਾਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਹੋਂਦ ਤੱਕ ਪਰਬੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਉਹ ਪਸਰੇਲ, ਗੋਵਲਵਰ, ਸਟੇਨਗੀਨ ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵੱਡੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਗਰਨੇਡਾਂ ਹੋਥ ਗੋਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਵਾਕਫ਼ੀਅਤ ਹਾਸਲ ਕਰਦਾ ਹੀ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੋਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਅਭਿਆਸੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਪੈਰ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਉੱਪਰ ਚਲਦਾ ਹੋਇਆ ਦਿਨ ਰਾਤ ਇਕ ਕਰਕੇ ਮਨੋ ਤਨੋ ਅਤੇ ਜੇਸ਼ ਜਜਬੇ ਤੇ ਲਗਣ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਫਲ ਗੁਰੀਲੇ ਵਾਲੇ ਗੁਣ ਸਿਫਤਾਂ ਵੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਸੀ।

ਵੱਖ ਵੱਖ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਸਬੰਧੀ ਸਿਖਲਾਈ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਜਿਹੇ ਅਭਿਆਸ ਵਿਚ ਖੋਲਣਾ ਤੇ ਫਿਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਫ ਕਰਕੇ ਜੋੜਨਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸ਼ੌਕ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਕਈ ਯੁਵਕ ਤਾਂ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਪੈਂਦੀ ਗਲੀ ਵਿਚ ਜਾਂ ਵੇਲੇ ਕੁਵੇਲੇ ਕੰਪਲੈਕਸ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਕੇ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਤੇ ਸਕੂਟਰ ਆਦਿ ਦੀ ਜਾਚ ਤਾਂ ਏਨੀ ਛੇਤੀ ਸਿੱਖ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਕਿ ਆਮ ਵਿਅਕਤੀ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਵੇਖਕੇ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਕਾਰ ਟੈਕਸੀ ਆਦਿ ਲਾਈਟ ਵਹੀਕਲਜ਼ ਉੱਪਰ ਹੋਥ ਆਜ਼ਾਮਉਣਾ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸ਼ੌਕ ਜਜਬੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ।

ਮੌਕੇ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਢਾਲਣ ਦਾ ਗੁਣ, ਦੁਸ਼ਮਨ ਵੇਗੀ ਉੱਪਰ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਤੇਜ਼ੀ ਵਾਂਗ ਪੈਣ ਤੇ ਝਪਟਨ ਦਾ ਅਮਲ ਅਤੇ ਦੋ ਚਾਰ ਜਾਂ ਹੋਂਦ ਪੰਜਾਂ ਸੱਤਾਂ ਮਿਟਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਵਿਚ ਹੀ ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਐਕਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਉਥੋਂ ਬਚ ਨਿਕਲਣ ਦੀ ਤਕਨੀਕ ਤੇ ਖੂਬੀ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਇਸਤਰਾਂ ਨਿਪੁੰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਤੇ ਖੂਬੀਆਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਮਾਂਦਰੂ ਹੀ ਨਸੀਬ ਹੋਈਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਭੇਸ ਬਣਲਣਾ ਵੱਡੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਸ਼ਤਰੂਜਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਆਮ ਕੋਚੇ ਪੱਕੇ ਰਾਹ ਪੌੜਿਆਂ ਬਾਰੇ, ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਟੋਏ-ਸੋਏ ਰਾਹਾਂ ਤੇ ਪਗਡੰਡੀਆਂ ਤੱਕ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ, ਪੂਰੀ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰਖਣੀ ਤੇ ਹਾਸਲ ਕਰਨੀ ਦੁਸ਼ਮਨ ਦੇ ਅੱਡੇ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਹਰਪੱਖਾਂ ਸਮਝਨਾ ਜਾਂਚਨਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਤੇ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰ ਨਵੇਂ ਤੋਂ ਨਵੇਂ ਸੁਰਖਸ਼ਤ ਅੱਡਿਆਂ ਟਿਕਾਣਿਆਂ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣੀ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪਾਤਰ ਮੇਲ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਮੌਕੇ ਤੇ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਦੁਸ਼ਮਨ ਦੇ ਸੋਭਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਸ ਉੱਪਰ ਮਾਰੂ ਵਾਰ ਕਰਕੇ ਉਥੋਂ ਬਚ ਕੇ ਨਿਕਲ ਜਾਣ ਦੇ ਗੁਰ-ਗੁਣ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੋਚ, ਨੀਤੀ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਅਮਲ ਵਿਚ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸੁਤੇ ਸਿੱਧ ਰੂਪ 'ਚ ਹੀ ਢਲ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।

ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਜਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਸੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਸਾਬਕ ਸਿੱਖ ਮਿਲਟਰੀ ਆਫਸਰਾਂ ਤੇ ਜਰਨੈਲਾਂ ਨੇ ਵੀ ਸੈਟਕ ਨਜ਼ਰੀਏ ਪੱਖਾਂ ਕਾਫੀ ਗੱਲਾਂ ਬਾਰੇ ਲਾਹੇਵੰਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੇ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਦੇ ਰੱਖੀ ਸੀ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ 'ਚੋਂ ਫੌਜੀ ਹਿਕਮਤ ਅਮਲੀ, ਫੌਜੀ ਤਰਬੀਅਤ ਤੇ ਤਜਰਬੇ ਦੀ ਝਲਕ ਸਾਫ ਨਜ਼ਰੀ ਆਉਂਦੀ ਸੀ। ਪਰ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸਿੰਘਾਂ ਅੰਦਰ ਜੋ ਵਲੱਖਣ ਤੇ ਬਲਵਾਨ ਗੁਣ ਕਰਮ ਤੇ ਅਨਭਵ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਹੋ ਕੇ ਸ਼ਿਰ ਦੇਣ ਦੇ ਰਾਹ ਉੱਪਰ ਚੱਲਣ ਵਿਚ ਗੱਰਵ ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਅੰਦਰ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਚਾਤਦੀ ਕਲਾ ਅਤੇ ਆਨ ਸ਼ਾਨ ਦੀ ਖਾਤਰ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋਣ ਦਾ ਇਸ਼ਕ ਬੜਾ ਹੀ ਮੂੰਹ ਜ਼ੋਰ ਸੀ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਜਥੇ ਦਾ ਹਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਹਰ ਜੁਝਾਰੂ ਜਵਾਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਕ ਪੂਰਨ ਗੁਰ ਸਿੱਖ ਵੀ ਸੀ, ਜੁਝਾਰੂ ਮਾਰਗ ਦਾ ਪਾਧੀ ਵੀ ਸੀ, ਜਾਂਬਾਜ਼ ਗੁਰੀਲਾ ਵੀ ਸੀ, ਸਫਲ ਕਿਰਤੀ ਵੀ ਸੀ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਜੀਵ ਅਰਥਾਤ ਸਮਾਜਕ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਨੇਕ, ਉਦਮੀ ਤੇ ਸੋਜਸੀ ਗ੍ਰਿਸਥੀ ਵੀ ਸੀ। ਜਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘ ਕੋਈ ਐਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜੋ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪਰਵਾਰਕ ਭਾਈਚਾਰਕ ਵਾਤਾਵਰਨ ਨਾਲੋਂ ਨਿਖੌੜੇ ਜਾਂ ਟੁੱਟੇ ਹੋਏ ਹੋਣ। ਸਗੋਂ ਇਹ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਸਮਾਜਕ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਚਿਤ-ਪੌਤ ਸਨ।

ਜੋ ਸਿੰਘ ਅੱਜ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਪਰਕਰਮਾਂ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਜਾਨਾ ਤਲੀ ਉੱਪਰ ਫਿਕਾ ਕੇ ਆਪੇ ਆਪਣੇ ਮੋਰਚਿਆਂ ਤੇ ਅੱਡਿਆਂ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਉੱਪਰ ਡਟੇ ਬੈਠੇ ਸਨ ਅਤੇ ਵੈਰੀਆਂ ਨਾਲ ਲੜਾ ਲੈ ਰਹੇ ਸਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂਪੁਰ ਦੇ ਓਟ ਆਸਰੇ ਮਨੋਬਲ ਤੇ ਬਾਹੁਬਲ ਪੱਥਰ ਜਜਬੇ ਆਪਣੇ ਹਥਿਆਰਾਂ, ਆਪਣੀ ਮੋਰਚਾ ਬੰਦੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਖਾਲਸਾ ਤੇ ਪੁੱਤਰ ਹੋਣ ਵਿਚ ਬੜਾ ਹੀ ਮਾਨ ਤੇ ਗੱਰਵ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹੋ ਹੀ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਤੋਪਾਂ ਦੇ ਗੋਲੇ ਤੇ ਅੱਗ ਦੇ ਭਾਬੜ ਸਭ ਪਾਸੇ ਮੰਤ ਦਾ ਨਾਚ ਨੱਚ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਮੰਤ ਵੱਡ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘ ਤੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨ ਆਪਣੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਹੋ ਰਹੀ ਤਬਾਹੀ ਤੇ ਬਰਬਾਦੀ ਨੂੰ ਅਤੇ ਮੋਚਦੀ ਹੋਈ ਅੱਗ ਨੂੰ ਵੇਖ ਵੇਖ ਹੋਰ ਜੋਸ਼ ਗੁੱਸੇ ਤੇ ਰੋਹ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੇ ਸੱਥਰ ਤੇ ਲਗਾਰ ਲਾਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਪਰਕਰਮਾਂ ਅੰਦਰ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਵਛਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਦੇ ਸੱਚੇ ਸੁੱਚੇ ਤੇ ਬਲਵਾਨ ਸਿੰਘ ਹੋਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਪਰਤੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ।

30.

‘ਰੋਮ ਜਲ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ ਨੀਰੋ ਉੱਚੇ ਟਿੱਲੇ ਉੱਪਰ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਬੇਸ਼ਰੀ ਵਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।’

ਇਸ ਕਹਾਵਤ ਬਾਰੇ ਸੁਣਿਆਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਵਾਗੀ ਸੀ, ਪਰ ਕਦੀ ਕਦੀ ਮਨ ਇਸ ਦੁਬਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਕਿੱਦਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰੋਮ ਸ਼ਹਿਰ ਜਲ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਹਾਹਾਕਾਰ ਮੱਚੀ ਹੋਈ ਹੋਵੇ। ਇਨਸਾਨੀ ਜਿੰਦਾ ਸਭ ਭੁੱਜ ਰਹੀਆਂ ਹੋਣ। ਪੁਰਾਤਨ ਖ਼ਲਾ, ਸਾਹਿਤ ਤੇ ਸਾਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿਰਸੇ ਦੇ ਜਖੀਰੇ ਭੰਡਾਰ ਸਭ ਕੇ ਸਵਾਹ ਹੋ ਰਹੇ ਹੋਣ ਪਰ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ ਨੀਰੋ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਅੱਖੀਂ ਵੇਖਦਾ ਹੋਇਆ ਵੀ ਉੱਚੇ ਟਿੱਲੇ ਚੜ੍ਹਕੇ ਬੇਸ਼ਰੀ ਵਜਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ?

ਫਿਰ ਖਿਆਲ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਰੋਮ ਵਾਸੀਆਂ ਤੋਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਝਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ ਨੀਰੋ ਦੇ ਪਿਅਰ ਨੂੰ ਪਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚੜ੍ਹਨ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਿਅਰ ਨੂੰ ਮੱਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਜਦ ਮੈਂ ਅੱਜ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਵੱਲ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਉੱਭਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਵਾਤਾਵਰਨ ਜਲਬਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਦੱਖਣ ਪੱਛਮ ਦੇ ਗਲੀਆਂ ਮੁਹਲਿਆਂ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਨਾਲਪੌਂਦੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਰਵਾਰਕ ਕਵਾਟਰਾਂ ਵਿਚ ਚੀਕ ਚਿਹਾੜਾ ਮੱਚਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਆਲੀ ਆਗੂ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਵਿਚ ਚੁਪ ਚਾਪ ਕਿਉਂ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਸਾਂ ਕਿਉਂ ਰਹੀ ਹੈ?

ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਇਸ ਕਰਦਾਰ ਵੱਲ ਵੇਖਕੇ ਮੈਨੂੰ ਖਿਆਲ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ ਨੀਰੋ ਨੂੰ ਤਾਂ ਭਲਾ ਰੋਮ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵਾਸੀਆਂ ਉੱਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਸਦਾ ਪਿਆਰਾ ਸਦਾ ਸਦਾ ਲਈ ਖੋਹ ਲਿਆ ਸੀ ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਕੋ ਨੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵਗਾੜਿਆ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਪੰਥਕ ਆਗੂ ਅੱਜੀ ਸ਼ਬਤੀ ਵਿਚ, ਇੰਨੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਘਰ ਅੱਗ ਭਾਂਬੜਾਂ ਵਿਚ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਆਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜਾਂ ਔਲਾਨੀਆਂ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਬਲ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਬੇਗੈਰਤੇ ਲੀਡਰ ਆਪਣੇ ਹਵਾਰੀਆਂ ਸਮੇਤ, ਤਾਂਫ਼ਾਵ ਨਾਚ ਨੱਚ ਰਹੀ ਫੌਜ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਰਣਤੱਤੇ ਵਿਚ ਉਤਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਸ਼ਹਿਮੇ ਸ਼ਿਮਟੇ ਹੋਏ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਗੀਤ ਕਿਉਂ ਗਾ ਰਹੇ ਹਨ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਗੁਰੂ ਘਰ ਤੇ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਤੋਂ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪੰਥ

ਨੇ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਆਨ ਸ਼ਾਨ ਤੇ ਮਾਨ ਸਤਿਕਾਰ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਬਖਸ਼ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਬੇਅੰਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਧਨ ਪਦਾਰਥ ਸੌਂਪ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਬਖਸ਼ ਰੱਖੀਆਂ ਨੇ ਤੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੱਕ ਅਰਪਣ ਕਰ ਰੱਖੀ ਹੈ।

ਫਿਰ ਅੱਜੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਇਹ ਲੋਕ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੇ ਪੈਰ ਚਿੰਨਾ ਉੱਪਰ ਚੌਲ ਕੇ ਧਰਮ ਦੀ ਰਾਖੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਤਾਰੀਖੀ ਆਨ ਸ਼ਾਨ ਅਜ਼ਮਾਰ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਹਮਲਾਵਰ ਹੋਈਆਂ ਫੌਜਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਉਤਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਜਲਾਲਤ ਭਰੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਗੀਤ ਕਿਉਂ ਗਾ ਰਹੇ ਨੇ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸਦੀ ਉਡੀਕ ਹੈ ਜੋ ਪਲ ਪਲ ਪਿੱਛਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਹਿੰਦਸੇ ਚਮਕਾ ਰਹੀਆਂ ਗੁੱਟ ਘੜੀਆਂ ਤੋਂ ਵਕਤ ਵੇਖ ਰਹੇ ਨੇ ਅਤੇ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਵੱਲ ਕੰਨ ਲਾਈ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵੱਲ ਦੇ ਪਾਸਿਓਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਕਿਉਂ ਲੈ ਰਹੇ ਨੇ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਆਗੂ ਆਪਣੇ ਬਾਡੀਗਾਰਡਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਸਭ ਲੋਗੋਂ ਬੰਧਿਆਂ ਨੂੰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਛੋਟੇ ਵੱਡੇ ਹਥਿਆਰ ਲੁਕਾ ਦੇਣ ਤੇ ਸੁੱਟ ਦੇਣ ਲਈ ਬਾਰ ਬਾਰ ਕਿਉਂ ਕਹਿ ਰਹੇ ਨੇ?

ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੇ ਬਾਡੀਗਾਰਡਾਂ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਬੱਗਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਸਕੱਤਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਨਗਰਾਨੀ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਭ ਲੱਗਿਆਂ ਬੰਧਿਆਂ ਤੋਂ ਅਸਲਾ ਬਾਰੂਦ ਤੇ ਹਥਿਆਰ ਬਾਹਰ ਸੁਟਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜੋ ਗੱਲ ਸਾਨੂੰ ਸਭ ਨੂੰ ਹੋਰਾਨ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸ੍ਰ. ਅਨੰਧ ਸਿੰਘ ਇਸਪੈਕਟਰ ਤੇ ਕੁਝ ਇਕ ਹੋਰ ਸਿੰਘਾਂ ਵਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਲਾਈਟ ਮਸ਼ੀਨ ਗੰਨ ਫੌਜ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਪਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਜੇ ਤੱਕ ਹਰਕਤ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਹੀ?

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਨਗਰਾਨੀ ਵਿਚ ਜੋ ਹਥਿਆਰ ਇੰਧਰ ਉੱਪਰ ਲੁਕਾਏ ਤੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਸੁਟਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਉਹ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਦੀਆਂ ਉੱਪਰਲੀਆਂ ਮੰਜਲਾਂ ਤੋਂ ਗਲੀ ਬਾਗ ਵਾਲੀ ਤੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਪੈਂਦੀ ਦੀਵਾਰ ਦੇ ਆਰ ਪਾਰ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਵੱਲ ਨੂੰ ਪੈਂਦੇ ਦਾਲਾਨ ਵੱਲ ਨੂੰ ਸੁਟੇ ਸੁਟਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ।

ਜਿਹੜੇ ਪਸਤਲ, ਗੋਵਾਲਵਰ, ਮਾਊਜਰ, ਰਾਈਫਲਾਂ ਤੇ ਬੰਦੂਕਾਂ ਆਦਿ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਰੋਂਦਾਂ ਦੇ ਥੇਲੇ ਪੈਟੀਆਂ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੌਜਾਂ ਦੇ ਵਜੂਦ ਦਾ ਅਕਸਰ ਸ਼ੋਗਾਰ ਬਣੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਰੂਸਾਭ ਤੇ ਸ਼ਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਅਜ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਰੇ ਹੋਏ ਸ਼ੱਪ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਸਮਝ ਕੇ ਧਰਤੀ ਵਿਚ ਡੁੱਬਾ ਕਰਕੇ ਦਫਨਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕਾਹਲੇ ਪੈ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਗੋਦੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਤੇ ਘੱਟੇ ਸਿਟੀ ਵਾਲੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਉੱਪਰ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਹੋ ਰਹੇ ਕੇ ਵਗਾਹ ਵਗਾਹ ਰਹੇ ਸਨ।

ਫੌਜ ਵਲੋਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਮਲੇ ਦੌਰਾਨ ਅਸਲਾ ਸੁੱਟਨ ਤੇ ਸੁਟਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਇਹ ਉਹੀ ਲੋਕ ਸਨ ਜੋ ਆਪਣੇ ਦਿਨ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਵਿਖੇ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਦੇ ਸ਼ਬੰਧ ਵਿਚ ਲੱਗਨ ਤੇ ਸੱਜਣ ਵਾਲੇ ਭਾਰੀ ਦੀਵਾਨਾਂ ਇਜਲਾਸਾਂ ਸਮੇਂ, ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ ਇਧਰ ਉਧਰ ਚੱਕਰ ਕੱਟਨ ਸਮੇਂ, ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਰਕਰਮਾ ਕਰਨ ਸਮੇਂ, ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਪਰਛਾਵੇਂ ਵਾਂਗ ਰਹਿਣ ਸਮੇਂ, ਲੰਗਰ ਫਕਟ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ

ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਭੈਣ ਭਾਈਆਂ ਤੇ ਸੰਗੀ ਸਾਥੀਆਂ ਵਿਚ ਬੈਠਨ ਉਠਨ ਸਮੇਂ, ਭਿਡਰਾਂਵਾਲੇ ਜਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਵੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਾਹੂ ਬਲ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦਾ ਪੂਰੇ ਪੂਰੇ ਰੁਅਬ ਤੇ ਜਲਵੇਂ ਨਾਲ ਪਰਗਟਾਵਾ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅੱਜ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਕਿਉਂ ਜੀਅ ਚੁਰਾ ਗਏ, ਨਵਰਤ ਖਾ ਗਏ ਜਾਂ ਭੇਡੀਤ ਹੋ ਗਏ ਸਨ?

ਅੱਜ ਇਹ ਅਸਲਾ ਸੁੱਟਨ ਤੇ ਲੁਕਾਉਣ ਵਾਲੇ ਉਹ ਹੀ ਲੋਕ ਸਨ ਜੋ ਨਵੇਂ ਤੋਂ ਨਵੇਂ ਹਥਿਆਰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਤੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰੋਂਦੇ ਜਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਪਾਸੇ ਘੁੰਮਦੇ ਪਾ ਛੱਡਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਰਜ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਗੁਪਤ ਤੇ ਲਿਖਤੀ ਫੰਡਾਂ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਸੋਨ ਲਾ ਛੱਡਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਸਭ ਪਨ ਪਦਾਰਥ ਖੁੱਲੇ ਹੱਥੀ ਤੇ ਬੈਲੀਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਜੋ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ, ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਰਾਖੀ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਰਾਜਸੀ ਹੱਕਾਂ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਜਾਮਨ ਸੀ। ਪਰ ਅੱਜ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਸੁਟਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜੋ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਰਾਖੀ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਖੁੱਲੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਭੰਡਾਰਿਆ 'ਚੋਂ ਖਰੀਦੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਫਸੋਸਨਾਕ ਪੱਖ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਸੁਟਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਰਤਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਮਨ ਫੌਜਾਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਅਣਖ ਇਜ਼ਤ ਆਨ ਸ਼ਾਨ ਤੇ ਇਸਦੇ ਸਵੈਮਾਨ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸਦੇ ਧਰਮ, ਗਿਆਨ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਸਿਮਿਆਂ ਉੱਪਰ ਹਮਲਾ ਬੋਲ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

ਇਹ ਲੋਕ ਜੋ ਆਏ ਦਿਨ ਸਟੇਜਾਂ ਉੱਪਰ ਸੱਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਲੋਕਚਰ ਦੇਣ ਸਮੇਂ, ਜਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜ ਵਿਖਾਉਣ ਸਮੇਂ, ਹਵਾਈ ਵਾਇਰ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਤਤੀ ਦਸਦੇ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਆਏ ਦਿਨ ਅਧਰਾਰ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਤੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਛਪਵਾਉਣ ਸਮੇਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਜਿਸ ਦਿਨ ਫੌਜ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਦਿਨ ਭਿਡਰਾਂਵਾਲਾ ਇਥੋਂ ਕੰਪਲੈਕਸ 'ਚੋਂ ਦੌੜ ਚੁੱਕਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸੱਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੰਗਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਮਰਜੀਵਤੋਂ ਤੇ ਯੁਧ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਜਵਾਨ ਆਪਣੀਆਂ ਛਾਤੀਆਂ ਤਾਨ ਕੇ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਇਸਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਲਹੂ ਵੀਟਕੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਇਤਹਾਸ ਬੜੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਤੇ ਬਲਵਾਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲਿਖ ਰਹੇ ਹੋਣਗੇ, ਪਰ ਅੱਜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਥਿਆਰ ਲੁਕਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਭ ਰਹੀ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਕੰਧਾਂ ਗਲੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਤੇ ਘੱਟੋ ਮਿਟੀ ਵਾਲੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਉੱਪਰ ਦੀ ਸੁਟਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਸੱਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੰਗਵਾਲ ਦੀ ਫੌਜ ਤਾਂ ਪਿਛਲੇ ਯੁੱਗਾਂ ਦੇ ਬਨਵਾਸ ਅਰਥਾਤ ਦੋਸ ਨਿਕਾਲਾ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਬਨਵਾਸੀ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਿਆਂ ਅਰਥਾਤ ਰਾਜਕੁਮਾਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਗਈ ਗੁਜ਼ਰੀ ਹੋਈ ਲਗਦੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਬਨਵਾਸੀ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਆਪਣੀ ਰਿਆਸਤ ਦੀ ਜੂਹ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਸਮੇਂ ਭਾਵੇਂ ਸਭ ਕੁਝ ਦੀ ਛੱਡ ਛੱਡਾ ਕੇ ਖਾਲੀ ਹੱਥੀ ਨਿਕਲ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਵੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲੋਂ ਤੀਰਾਂ ਦਾ ਭੋਭਾ ਤੇ ਤੀਰ ਕਮਾਨ ਜੁਦਾ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਰਦੇ। ਪਰ ਹਾਂ, ਅੱਜ ਇਹ ਲੋਕ ਸਨ ਜੋ ਫੌਜ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਉੱਕੀ ਹੀ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਸਨ ਬਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ

ਸਗੋਂ ਉਸਦੇ ਮਾਹਮਣੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਿਰੋਲ ਗਾਂਧੀਵਾਦੀ ਤੇ ਕੱਟੇ ਹੋਏ ਹੱਥਾਂ ਵਾਲੇ ਮਾਸੂਮ ਤੇ ਨਿਮਾਣੇ ਵਿਅਕਤੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸੱਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸਨ ਜੋ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਇਕ ਅਜੀਮ ਆਗੂ ਹੋਣ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਅਸਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਥੇਦਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਸਚਿਆਰਾ ਤੇ ਬਲਵਾਨ ਕਰਮ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਐਸੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਉਸ ਦਿਨ ਦੀ ਯਾਦ ਤਾਜ਼ਾ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਸੱਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਦੇ ਗੁਣਾ ਲਖਣਾ, ਫਰਜ਼ਾਂ ਤੇ ਉਸਦੀਆਂ ਜੁਮਾਵਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸਵਾਲ ਬਾਰੇ ਉੱਤਰ ਦੇਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ।

'ਸਿੰਘ, ਦਾਸ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਕੂਕਰ ਤੇ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦਾ ਸੇਵਕ ਹੋਣ ਵਜੋਂ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਇਹ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਿਰਜਨਾ ਉਸਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਉਹ ਬੜੇ ਹੀ ਮਹਾਨ ਟੀਚਿਆਂ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰੱਖ ਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਆਪ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਸਿਰਜਨਾ ਪ੍ਰਤੀ ਸੰਕਲਪ ਧਾਰਨ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਅੰਤਸ਼ ਕਰਨ ਅੰਦਰ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਤੇ ਮੰਤਵ ਮਨਰਥ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਘਰ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਧਰਮ, ਸਮਾਜ ਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਅਮਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਤੇ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਪਰਗਟਾਉਣ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੀ ਅਤੀਅੰਤ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅੰਦਰ ਧਰਮ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਅਰਥਾਤ ਧਰਮ ਤੇ ਰਾਜ ਦਾ ਜੋ ਆਪਸ ਵਿਚ ਸਮੇਲ ਤੇ ਸੁਜੋੜ ਹੈ ਉਹ ਅਨਿੱਖੜਵਾਂ ਹੈ। ਜਿਸਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਰਨ ਜਾ ਗਿਲ ਵਿਚਲੀ ਰੇਸ਼ਨੀ ਅਰਥਾਤ ਨੂਰ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਨਾਲੋਂ ਵਖਰਿਆ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸਿੱਖ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਿਚਲੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਧਰਮ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੂੰ ਵਖਰਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣਿਆ ਪਛਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੱਖਿਅਤ ਅਰਥਾਤ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅੰਦਰ ਧਰਮ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਆਪਸ ਵਿਚ ਇਸਤਰ੍ਹਾਂ ਉਤ-ਪੱਤ ਅਤੇ ਇਕਠੇ ਤੇ ਇਕ ਰੰਗ ਹਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੁਦਾ ਜੁਦਾ ਵੇਖਣ ਦੀ ਸੋਚ ਤੇ ਨੀਤੀ ਰਖਣ ਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖ ਗੁਰਮਤ ਦੀਆਂ ਸਚਾਈਆਂ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚਲੀਆਂ ਅਲਾਹੀ ਤੇ ਸਮਾਜੀ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਸਮਝ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗੱਲ ਬੜੀ ਸਿੱਧੀ ਤੇ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਮਤ ਅਰਥਾਤ ਸਿੱਖ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚਲੀਆਂ ਮਾਨਵੀ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਭ੍ਰਮ ਗਿਆਨੀ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੋਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਇੰਨਾ ਚੂਨੇ ਤੇ ਹੋਰ ਮਸਾਲੇ ਆਦਿ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲੈਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਜਿਸ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਆਪਣੇ ਕਰ ਕੰਵਲਾਂ ਨਾਲ ਆਰੰਭੀ ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਆਪ ਨੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ (ਸਾਹਿਬ) ਰੱਖਿਆ।

ਸਿੰਘ, ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀਆਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਤਖਤ ਤਾਜ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਸਲ ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਬਦਲਦੇ ਤੇ ਅਲੱਪ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ ਅਤੇ ਇਹ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀਆਂ ਸਮਿਆਂ ਦੀ ਉਥਲ ਪੁਥਲ ਕਾਰਨ ਵੱਖ ਵੱਖ ਰੂਪਾਂ ਆਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਉਸਰਦੀਆਂ ਤੇ ਢਹਿਦੀਆਂ ਰਹਿਦੀਆਂ ਨੇ, ਪਰ ਜਿਸ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਿਰਜਨਾ ਉਸਾਰੀ ਗੁਰਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਰ-ਕੰਵਲਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਇਸਦੀ ਹਸਤੀ, ਇਸਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਤੇ ਇਸਦੇ ਨੇਮ, ਅਸੂਲ, ਸਮੇਂ ਦੀ ਮਾਰ

ਤੇ ਗਰਦਸ਼ ਦੀ ਪਕੜ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡਕ ਅਰਥਾਤ ਈਸ਼ਵਰਯ ਸੱਚ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਵਿਆਪਕ ਤੇ ਅਮਰ ਅਟੱਲ ਨੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਦੀ ਹਸਤੀ ਦਾ ਸਰੋਤ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਘਰ ਅਰਥਾਤ ਰੱਬੀ ਬਾਣੀ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕਾ ਜਾ ਝੁਲੇਖਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਇਸ ਅਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਸੱਚ ਉਦੇਸ਼ ਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਮੁਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਿਸ ਸੇਵਾ, ਧਰਮ ਤੇ ਕਰਮ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਲਈ ਇਸ ਲੋਕ (ਸੰਸਾਰ) ਨੂੰ ਸੁਖੀ ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਇਸਦੇ ਪਰਲੋਕ ਨੂੰ ਸਹੇਲਾ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੋਹਰੇ ਕਾਰਜ ਕਰਮ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਕ ਮਹਾਨ ਤੇ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਮੰਤਵ ਦੀ ਸਿਖਰ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਕਾਰਜਾਂ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਪਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਕੋਈ ਸੋਖਾ ਜਿਹਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ। ਸਗੋਂ ਇਹ ਕਰਮ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਸੇਵਾ, ਘਾਲਨਾ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਮੰਗਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰ ਇਕਸਾਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਤਮਕ ਅਧਿਆਤਮਕ, ਬੋਧਕ ਤੇ ਪਦਾਰਥਕ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਉਤਮ ਬਲਵਾਨ ਤੇ ਸਚਿਆਰੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਤਪਨ ਕਰਨਾ ਕੋਈ ਸੋਖੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਬੜਾ ਹੀ ਘਾਲਣਾ ਗਭਰਪੁਰ ਤੇ ਜਾਨ ਜੋਖਾਂ ਭਰਿਆ ਕਰਮ ਹੈ। ਇਸ ਮਹਾਨ ਤੇ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਕਰਮ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਅਰਥਾਤ ਪਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਜਿਥੇ ਪੈਰ ਪੈਰ ਉੱਪਰ ਹਨੇਰੀਆਂ, ਆਂਟੀਆਂ ਬੋਲੀਆਂ ਜਾਬਰ, ਅਨਿਆਈ ਸਵਾਰਥੀ, ਸ਼ੋਤਾਨੀ ਚਮਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੀਆਂ ਦਿਲਦਾਦਾਂ ਅਤੇ ਬੇਕਰਕ ਤੇ ਬੇਅਸੂਲੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਨਾਲ ਲੋਹਾ ਲੈਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਇਕ ਆਦਰਸ਼ ਤੇ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਸੇਵਾ, ਸਿਮਰਨ, ਸ਼ਕਤਿ ਘਾਲਣਾ ਗਿਆਨ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਏਕਤਾ, ਸੰਗਤ ਪੰਗਤ, ਵੰਡ ਕੇ ਛਕਣ, ਸਹਿਣ-ਸ਼ੀਲਤਾ, ਸੰਜਮ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇ ਜਜ਼ਬੇ ਜੋਸ਼ ਵਾਲਾ ਵਾਤਾਵਰਨ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਬੜੇ ਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸ਼ਾਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਿੰਤਰ ਅਰਥਾਤ ਲਗਾਤਾਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਿਰਜਨਾ ਉਸਾਰੀ ਕਰਕੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀ ਝੋਲੀ ਇਕ ਮਹਾਨ ਤੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਕਰਮ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਜੋ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤੇ ਚੁਸਕਾਵਾਰੀਆਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਤੇ ਪੰਥ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਭਾਉਣੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਉਹ ਨਿਰੰਤਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਾਨਵਤਾ ਦੀ ਕਲਿਆਣ ਤੇ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦੇ ਤਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਨਿਭਾਉਣੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ; ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੱਚੇ ਧਰਮ ਤੇ ਨਿਆਂ ਦੀ ਖਾਤਰ ਜੂਝਨ ਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਕਰਮ ਕਮਾਉਣ ਦਾ ਰਾਹ ਮੌਲਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਐਸੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾ ਸਕਦੇ ਤੇ ਨਿਰਣਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਮਾਨਸਿਕ ਬੋਧਕ ਅਵਸਥਾ ਤੇ ਸ਼ਖ਼ੀਅਤ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਐਸਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਵਿਚਲੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਸਮਝਦਾ ਵੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਸਲ ਕਰਮ ਪੰਥ, ਧਰਮ, ਸਮਾਜ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕਮਾਉਂਦਾ ਵੀ ਹੋਵੇ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਮਨ ਬਚ ਤੇ ਕਰਮ ਪੰਥ ਉਸਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਜੀਵਨ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਲਈ ਲਟ ਲਟ ਕਰਕੇ ਬਲਦੀ ਹੋਈ ਮਸ਼ਾਲ ਦੀ 264

ਨਿਆਈਂ ਹੋਵੇ। ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਹਸਤੀ ਦਾ ਝੰਡਾ ਬਰਬਾਦ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਹ ਸਮੁੱਚੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਜਥੇਬੰਦਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਮਾਰਗ ਉੱਪਰ ਪੂਰੇ ਜਲਵੇ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਸਬੰਧੀ ਰੋਸ਼ਨ ਤੇ ਬਲਵਾਨ ਅਗਵਾਈ ਦੇਣ ਦੇ ਯੋਗ ਵੀ ਹੋਵੇ ਤੇ ਸ਼ਾਰਥ ਵੀ। ਐਸਾ ਵਿਅਕਤੀ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾ ਹੋਵੇ ਜਿਸਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਸਾਨੂੰ ਔਸ ਨਜ਼ਰੀ ਆ ਰਹੇ ਅਰਥਾਤ ਸਿੱਖ ਦੁਸ਼ਮਨ ਤਾਕਤਾਂ ਹੱਥੋਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਉੱਪਰ ਤੇ ਗੁਰੂਘਰ ਉੱਪਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਵੀ ਰਣ-ਤੱਤੇ ਵਿਚ ਉਤਰਨ ਤੋਂ ਤੋ ਕੰਮ ਨੂੰ ਜੁਝਾਰੂ ਅਗਵਾਈ ਦੇਣ ਤੋਂ ਭੱਜਦੇ ਹੋਣ। ਗੱਲ ਕੀ ਕਿ ਜਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪੂਰਨ ਗਿਆਨ ਤੇ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਿਰਜਨਾ ਉਸਾਰੀ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੁਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਿਹੜਾ ਆਸ਼ਾ ਉਦੇਸ਼ ਟੀਚਾ ਤੇ ਸੰਕਲਪ ਸੀ।

ਮੈਨੂੰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਵਾਰ ਸੁਭਾਵਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਹੀ ਹੋਈ ਇਹ ਗੱਲ ਬਾਰ ਬਾਰ ਯਾਦ ਆ ਰਹੀ ਸੀ, 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸੱਚਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮੈਥੋਂ ਕਦੀ ਭੁਲ ਕੇ ਵੀ ਹਉਮੈ ਤੇ ਹੇਕਾਰ ਨਾ ਕਰਾਵੇ, ਪਰ ਦਾਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦਾ ਸੇਵਕ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਅਪਾਰ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਸਦਕਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਉੱਪਰ ਭਰੋਸਾ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋ ਕਿ ਜੇ ਕਦੀ ਧਰਮ ਦੀ ਰਾਖੀ ਤੇ ਗੁਰੂਘਰਾਂ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਦਾਸ ਨੂੰ ਰਣ-ਤੱਤੇ ਵਿਚ ਉਤਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਸੀਸ ਗੁਰੂ ਘਰ ਤੇ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਲੇਖੇ ਜ਼ਰੂਰ ਲਾ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਇਸ ਪੰਜ ਭੋਤਕ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਜੋ ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਘਰ ਤੇ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੀ ਅਮਾਨਤ ਹੈ, ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਐਸਾ ਦਾਅ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਖੋਡਾਂਗਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਐਸੀ ਹੀਲ ਹੁੰਜਰ ਕਰਾਂਗਾ ਜਾਂ ਨੀਤੀ ਅਪਨਾਵਾਂਗਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੰਥ ਨੂੰ ਵਹਿਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਮੂੰਹ ਵੇਖਣਾ ਪਵੇ।'

ਐਸੀ ਦਬਾ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਉੱਪਰ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੜਾ ਹੀ ਭਿਆਨਕ ਸੰਕਟ ਛਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੰਥਕ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਦੋ ਵੱਖ ਵੱਖ ਰੂਪ ਪੱਤਖ ਤੌਰ-ਤੇ ਪਰਗਟ ਤੇ ਸਾਕਾਰ ਸਨ।

ਇਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤਾਂ ਪੰਥ ਦੇ ਉਹ ਆਗੂ ਸਨ ਜੋ ਪੰਥਕ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੇ ਗੁਰੂਘਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸਰਵ ਸਰਵਾ ਸਨ ਅਤੇ ਪੰਥ ਅੰਦਰ ਆਪਣੀ ਸਾਖ ਨੂੰ ਸਥਾਈ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਨਾਲ ਆਏ ਦਿਨ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਨਾਅਰਾ ਕੰਮ ਨੂੰ ਦਈ ਰੱਖਦੇ ਸਨ ਤੇ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਭਰਮ ਭਾਵ, ਵਕਾਰ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਬਣਾਈ ਰਖਣ ਲਈ ਸਿੱਖ ਕੰਮ ਦੇ ਧਾਰਮਕ ਰਾਜਸੀ ਹਿਤਾਂ ਹੋਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਨਾ ਉੱਪਰ ਪੰਥਕ ਪਲੈਟ ਫਾਰਮ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁਧ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਛੋਟਾ ਮੋਰਚਾ ਵੀ ਲਾਈ ਰਖਦੇ ਸਨ। ਵਰਮਾਨ ਦੌਰ ਵਿਚ ਇਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਰੂਪ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਛੋਟੇ ਵੱਡੇ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਦੋ ਮੁਖੀ ਆਗੂ ਸਨ ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਤੇ ਧਾਰਮਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਬਾਜ ਪੰਜਿਆਂ ਤੇ ਖੰਭਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛਾਏ ਹੋਏ ਸਨ ਜਾਂ ਇਉਂ ਕਹਿ ਲਉ ਕਿ ਬਾਜ ਨਜ਼ਰਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛਾਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਹ ਦੋਹਰੇ ਆਗੂ ਸਨ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲਾਂਗੋਵਾਲ ਤੇ ਸ੍ਰ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੋਹਤਾ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਆਗੂ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਧਨ ਪਦਾਰਥ, ਸਿਆਸੀ ਤਾਕਤ, ਪੰਥਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਜਲਵੇ ਅਤੇ ਪੰਥ ਵਲੋਂ ਅਧਿਕਾਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਖਤਿਆਰ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੈਸ ਸਨ। ਅਰਥਾਤ ਧਾਰਮਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਖੇਤਰ ਅੰਦਰ ਬਲਵਾਨ ਢੰਗ ਨਾਲ ਖੁਲੇ ਤੇ ਵਿਆਪਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਚਰਨ ਤੇ ਜੜ੍ਹਾਂ ਪਕੜਨ ਦੇ ਕੁਝ ਸਾਧਨ ਵਸੀਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ 265

ਪਾਸ, ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੋ ਧਰਮ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਖੇਤਰ ਸੀ ਉਸ ਤੋਂ ਇਹ ਸਿਆਸੀ ਰਾਜਸੀ ਤਾਕਤ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰੀ ਸਾਥੀਆਂ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਛੋਟੇ ਵਡੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ, ਲੋਗੋ ਬੰਧਿਆ ਤੇ ਹਮਜ਼ਲੀਆਂ ਖੁਸ਼ਮਦੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਵੰਡੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਸੀਆਂ, ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀਆਂ, ਟਰੱਕਾਂ ਬੱਸਾਂ ਦੇ ਰੂਟ ਪਰਮਿਟਾਂ ਦੀਆਂ ਨਵਾਜ਼ਸ਼ਾਂ ਵੰਡੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਤੇ ਜਾਂ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਕਾਰਖਾਨਿਆਂ ਦੀਆਂ ਹਿੱਸਦਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਕਈ ਪਰਕਾਰ ਦੇ ਹੋਰ ਦੰਗੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਆਰਥਕ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪੱਖ ਨਵਾਜ਼ੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ।

ਪਰ ਜੋ ਦੂਸਰਾ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਰੂਪ ਸੀ ਉਸ ਵਿਚ ਮੁਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਵੀ ਆਉਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਅਰਥਾਤ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਸਤੇ ਯਥਾ ਸ਼ਕਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜੂਝ ਰਹੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਸਿੰਘ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਪੰਥਕ ਆਗੂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸਨ ਅਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਐਲਾਨੀਆਂ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕ ਠੋਸ ਨੀਤੀ ਪ੍ਰਗਰਾਮ ਅਤੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਆਧਾਰ ਉੱਪਰ ਜਥੇਬੰਦੀ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਨੌਜਵਾਨ ਕੌਸਲ ਆਫ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਤੇ ਦਲ ਖਲਸਾ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਸੀ, ਇਸਦੀ ਨੌਜਵਾਨ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਘੇਰਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸੀ ਤੇ ਇਸਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਹਿਰ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਰੂਪ 'ਚ ਸ਼ਕਤੀ ਵੰਡਨ ਤੇ ਹਵਾ ਦੇਣ ਦਾ ਕਰਦਾਰ ਬਲਵਾਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਿਭਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਅੰਦਰ ਜੁਝਾਰੂ ਰੁਚੀਆਂ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਬੋਲ ਬਾਲਾ ਕਰਨ ਪੱਖ ਸਹਾਇਕ ਸਿੱਧ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ ਤੇ ਅਕਾਲ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਦਿ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨਾਲ ਦੁੜਨ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਸੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਬੜੇ ਹੀ ਪ੍ਰਬਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੰਥਕ ਜੋਸ਼ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਰਖਦੇ ਸਨ। ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ ਦੀ ਰਾਜਸੀ ਸੋਚ ਤੇ ਨੀਤੀ ਦਾ ਜੋ ਐਲਾਨੀਆਂ ਪੱਖ ਸੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੀ ਕਾਫੀ ਸਮਝਤ ਚਮਕ ਦਮਕ ਰਖਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਇਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵਿਚਕਾਰ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕੁਝ ਪੈ ਜਾਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇਸਦੀ ਜਥੇਬੰਦਕ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਂਦ ਤੱਕ ਸੱਟ ਵਜਨੀ ਇਕ ਸੁਭਾਵਕ ਗੱਲ ਸੀ; ਜਿਸਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਜਥੇਦਾਰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਜਥੇ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਜਾ ਖਲੋਤਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਤ ਲੰਗੋਵਾਲ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਖਲੋਣਾ ਪੱਖ ਦੇ ਹਿਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂਦਾ।

ਉਸਦਾ ਕਥਣ ਸੀ ਕਿ ਲੰਗੋਵਾਲ ਨਾਲ ਨੌਜਵਾਨ ਰਖਣ ਦੀ ਗੱਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਠੁਮਕਾ ਤੇ ਤਾਕਤ ਦੇਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਗਰਾਮ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਰੁਕਾਵਟ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਆਏ ਦਿਨ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਤੇ ਵੱਖਵਾਦੀ ਕਹਿਕੇ ਸਟੇਜਾਂ ਉੱਪਰ ਸਿੱਧੇ ਤੇ ਐਲਾਨੀਆਂ ਤੌਰ ਦੇ ਭੰਡਦਾਰ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਬਾਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਆਮ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ ਦੀ ਸੋਚ ਤੇ ਨੀਤੀ ਇਕ ਸੁਰ ਤੇ ਸਥਿਰ ਰਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਤਾਕਤ ਵੰਡੀ ਨਾ ਜਾਂਦੀ, ਸਗੋਂ

ਇਕ ਸੁਰ ਤੇ ਇਕ ਮੁੱਠ ਰਹਿੰਦੀ ਅਰਥਾਤ ਇਸਦਾ ਇਕ ਧੜਾ ਜਥੇਦਾਰ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੰਗੋਵਾਲ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਨਾ ਖਲੋਂਦਾ ਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਹਿਤ ਵਿਚ ਹੀ ਨਿਕਲਣੇ ਸਨ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਸਵਾਰਥੀ ਸਮਝੋਤੇ ਬਾਜ਼ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਬਸ਼ਾਂ ਘੜਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨੱਥ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਸਿੱਧੇ ਰਸਤੇ ਉੱਪਰ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਸਰੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸੋਧਿਆ ਵੀ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਬੁਹਤੀ ਜਾਂ ਬਹੁਤੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਠਾਹਰ ਬਨਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦੀਆਂ ਮਨੋ ਚਿਤਾਂ ਵਿਰੋਧੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਖਲੋ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਚੇਤ ਜਾਂ ਸੁਚੇਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤਕੜਿਆਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਹੀ ਨਿਕਲਦਾ ਸੀ।

ਜਥੇਦਾਰ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਇਸ ਧੜੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਭਾਵੇਂ ਤੀਹ ਪੈਂਤੀ ਸਿੰਘਾਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਉੱਕਾ ਹੀ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨਾਲ ਇਕ ਖਾਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਜੁੜਨ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਤੋਂ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋ ਜਾਣ ਦਾ ਜੋ ਜਜ਼ਬਾ ਸੀ ਉਹ ਬੜਾ ਹੀ ਸਚਿਆਰਾ, ਬਲਵਾਨ ਤੇ ਮਹਾਨ ਸੀ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਆਨ ਸ਼ਾਨ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦੀ ਖਾਤਰ ਸੀਸ ਤਲੀ ਉੱਪਰ ਟਿਕਾ ਕੇ ਰਣ-ਤੋੜੇ ਵਿਚ ਜੁਝਨ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾਉਣ ਪੱਖ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਪਿਛੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਰੂਪ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਧਰਮ ਦੀ ਰਾਖੀ, ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਸਤੇ ਘੱਲਾਂ ਸੋਧਰਸਾਂ ਦਾ ਜੋ ਵਿਸ਼ਾਲ ਮੈਦਾਨ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਗੰਧਰ ਸੀ ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਇਹ ਉਸ ਮੈਦਾਨ ਦੇ ਮਰਜ਼ੀਵਤੋਂ ਅਰਥਾਤ ਸਿਰ ਲੱਥ ਸੂਰਮੇ ਸਨ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਤਸ਼ ਕਰਨ ਅੰਦਰ ਪੰਥ ਅੰਦਰ ਛਾਏ ਹੋਏ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਸਤ ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਦਾਅ ਉੱਪਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਆਗੂਆਂ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਤੀ ਸੁਖ ਸਾਧਨਾਂ ਤੇ ਚੰਘਰਾਂ ਕੁਰਸੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਸਵਾਰਥੀ ਤੇ ਚਮੜੀ ਬਚਾਉਣੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਗੋਂ ਇਹ ਤਾਂ ਪੰਥਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਪਿਤ ਅਥਵਾ ਘੱਲ ਅਖਾੜੇ ਦੇ ਪਹਿਲਵਾਨਤੋਂ ਸਨ ਅਰਥਾਤ ਮੱਲ ਸਨ।

ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਵੱਖ ਵੱਖ ਨਜ਼ਰੀਏ ਸੋਚਾਂ ਤੇ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਵਿੱਥ ਉੱਪਰ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਸਭ ਖਾਸੇ ਤੇ ਮੱਤਕ ਮਨਰਥ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲਈ ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਖਲੋਤੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਗੱਲ ਕੀ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਹੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਮੁਖੀ ਆਗੂਆਂ ਵਿਚ ਅਰਥਾਤ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੋਚ, ਨੀਤੀ ਮਾਨਸਿਕ ਅਵਸਥਾ, ਮੰਤਵ ਉਦੇਸ਼ ਨਿਸ਼ਾਨੇ, ਕਰਦਾਰ ਤੇ ਖਾਸੇ ਵਿਚ ਜੋ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅੰਤਰ ਵੇਖਣ ਵਿਚ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਉਹ ਬੜਾ ਹੀ ਭਾਰੀ ਤੇ ਭਾਵਾ ਸੀ।

ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਪੰਥਕ ਆਗੂ ਇਕ ਨਿਸਚਤ ਨੀਤੀ ਤੇ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਭ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਬੂਝੇ ਬਾਗੀਆਂ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਹੱਥਾਂ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖੀ, ਪੱਕੇ ਗਾਂਧੀਵਾਦੀ ਬਣੇ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਅਹਿਸਾ ਪਰਮੇ ਧਰਮ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਹ ਆਗੂ ਆਪਣੇ ਬਾਡੀਗਾਰਡਾਂ, ਆਪਣੀਆਂ ਹਮਦਰਦ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤੇ ਆਪਣੇ ਹੋਰ ਲੋਗੋ ਬੰਧਿਆ ਨੂੰ ਫੜ ਉੱਪਰ ਇਕ ਵੀ ਗੱਲੀ ਨਾ ਚਲਾਉਣ ਅਤੇ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਹਥਿਆਰ ਲੁਕਾ ਦੇਣ ਤੇ ਸੁੱਟ ਦੇਣ ਅਤੇ ਇਕ ਰੋਂਦ ਤੱਕ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਨਾ ਰਖਣ ਦੀਆਂ ਬਾਰਬਾਰ ਹਦਾਇਤਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਪਰ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ

ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੇ ਮੁਕਬਲੇ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਵੱਲੋਂ ਪਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਪੰਜਾਂ ਨੂੰ ਚਾਰ ਚੋਨ ਲਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਜੁਝਦੇ ਤੇ ਵਿਚਰਦੇ ਹੋਏ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਪਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਟਿੱਡੀ ਦਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉੱਤਰ ਆਈ ਫੌਜ ਦੇ ਆਗੂ ਲਾਹੜਾ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਕਾਰਬਈਨ ਵੱਡੀ ਥੋਠੇ ਸਨ।

ਜਿਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦਸ਼ਮਾਂ ਦਸ਼ਮਨਾਂ ਦੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ੱਕਰ ਲਾਹ ਕੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀਆਂ ਰੱਜ ਰੱਜ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ ਜਿਸਦਾ ਅਸਰ ਇਹ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘ ਤੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨ ਇਹ ਜਾਣਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਅਵੱਸ਼ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਭਾਣਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਛਿੱਟ ਪਲ ਉੱਪਰ ਵਰਤ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਕ ਇਕ ਹਥਿਆਰ ਤੇ ਇਕ ਇਕ ਗੱਲੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਪੂਰੀ ਪੂਰੀ ਮਾਨਸਿਕ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਤੇ ਸੁਰਮਗਤੀ ਨਾਲ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਚੇਹਰਿਆਂ ਉੱਪਰ ਕੋਈ ਮਲਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕੋਈ ਉਦਾਸੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਪਰਕਾਰ ਦੀ ਘਬਰਾਹਟ ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਪਰਕਾਰ ਦੇ ਡਰ ਤੋਂ ਤੇ ਫਿਕਰ ਅੰਦੋਸ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਇਕ ਚਿੰਨ੍ਹ ਅਕਸ ਮਾਤਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੀ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੇ ਰਿਹਾ। ਮੌਤ ਵਰਗੀ ਚੁੱਪ ਨੂੰ ਉਸ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਸਹਿਮੀ ਸਿਮਰੀ ਹੋਈ ਦਿਲ ਦੀ ਧੜਕਨ ਤੇ ਦੜੀ ਹੋਈ ਚਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਉਥੇ ਕਿਸੇ ਨੁੱਕਰ ਵਿਚ ਵੀ ਠਹਰ ਆਸਰਾ ਤੇ ਟਿਕਾਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲ ਰਿਹਾ। ਸਗੋਂ ਸਭ ਪਾਸੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਸੀ, ਚੇਹਰਿਆਂ ਉੱਪਰ ਦਗ ਦਗ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਨੂਰ ਤੇ ਜਲਾਲ ਖੇਡ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅਲਾਹੀ ਤੇ ਅਗੰਮੀ ਜੋਸ਼ ਜਜ਼ਬਾ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਜਿਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਅੰਦਰ ਜੋ ਜੋਸ਼ ਜਜ਼ਬਾ ਨਜ਼ਰੀ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਉਸਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਇਹ ਗੱਲ ਲੁਕੀ ਛਿਪੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹਿੰਦੀ ਕਿ ਉਸ ਜਜ਼ਬੇ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀਵ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਭਾਗੀ ਸੀ ਉਥੇ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਜੁੜ ਚੁੱਕੀਆਂ ਮਹਤਵਪੂਰਨ ਸ਼ਖੀਅਤਾਂ ਦਾ ਵੀ ਕਾਫੀ ਯੋਗ ਦਾਨ ਸੀ।

ਕੁਝ ਇਕ ਪੰਥ ਹਿਤੂ ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰਾਂ ਤੇ ਜਰਨੈਲਾਂ, ਗੋਟਾਇਰਡ ਸਿਵਲ ਅਫਸਰਾਂ, ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਜਰਨਲਿਸਟਾਂ ਅਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਖਾਸ ਖਾਸ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਜੋ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਮਾਹੌਲ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਉਸ 'ਚੋਂ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਬਲਵਾਨ ਤੇ ਚਮਤਕਾਰੀ ਗੱਲਾਂ ਉਤਸ਼ਾਹ ਜਨਕ ਮਾਨਸਿਕ ਰੁਹਜਾਨ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਇਨਕਾਲਬੀ ਉਭਾਰ ਦੇ ਪੱਖਾਂ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਅੰਦਰ ਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਅੰਦਰ ਇਕ ਵਲੱਖਣ ਕਿਸਮ ਦੀ ਚੇਤਨਤਾ ਤੇ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਉਜਾਗਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਹਸਤੀ, ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ ਅਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਰਖਣ ਵਾਲੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਵਿਚ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਜਿਸ ਸੋਚ ਤੇ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਪਨਾਇਆ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਵੱਲ ਖਾਸ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਉਹ ਇਸ

ਪਰਕਾਰ ਹਨ।

ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜ ਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਪੰਥ ਘਾਤਕ ਰੁਹਜਾਨ ਤੇ ਹਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਸੁਰਖਸ਼ਤ ਰਖਣਾ। ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਹਸਤੀ ਨੂੰ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਕਾਇਮ ਰਖਣਾ ਅਤੇ ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਬੈਲ ਬਾਲੇ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਦੇਣ ਲਈ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਜਥੇਬੰਦਕ ਘੱਲ ਦੇ ਰਾਹ ਤੇ ਤੋਰਨਾ।

ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਰੋਧੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਸਾਜ਼ਸ਼ਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਚੇਤ ਰਖਣਾ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਤੇ ਸਿੱਖ ਇਤਹਾਸ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਤੇ ਪੰਥਕ ਰਵਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜੁਝਨ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ।

ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਬੀਬੀਆਂ ਤੇ ਯੁਵਕਾਂ ਅਰਥਾਤ ਭੁਭੰਗਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਸਿਕ ਬੰਧਕ ਪਖੋਂ ਖਾਲਸਾਈ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗਨ, ਵਰਤਮਾਨ ਯੁੱਗ ਅੰਦਰ ਆਮ ਵਰਤੋਂ 'ਚ ਲਿਆਂਦੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਬਾਰੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੇ ਸਪਲਾਈ ਦੇਣ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਅੰਦਰ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘਾਂ ਵਾਲੇ ਗੁਣ ਲਖਣ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਲਈ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਯਥਾ ਸਕਤ ਰੂਪ 'ਚ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵ ਪੂਰਨ ਅਸਥਾਨ ਉੱਪਰ ਗੁਰਮਤ ਕੈਂਪਾਂ ਨੂੰ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ ਕਰਨਾ।

ਮਾਈਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਅੰਦਰ ਮਾਈ ਭਾਗੀ ਦੇ ਰਾਹ ਨੂੰ ਅਪਨਾਉਣ ਲਈ ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਪੰਥਕ ਘੱਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਵਧ ਤੋਂ ਵਧ ਮੌਕੇ ਤੇ ਸਾਧਨ ਵਸੀਲੇ ਪੈਦਾ ਕਰਨੇ।

ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਅੰਦਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਉੱਪਰ ਤੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਰਜ ਕਰਮ ਨੂੰ ਨਿਤਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੀਤੀਆਂ ਤੇ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਪਰ ਜੋ ਗੱਲਾਂ ਅਮਲ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਿਥੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੰਘ, ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਤੇ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਅਮਲ ਕਰਮ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਉਥੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵੀ ਡੂੰਘਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਜਿਥੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਕ ਵਲੱਖਣ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਹਸਤੀ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ ਉਥੇ ਇਸਦੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਆਜ਼ਾਦ ਤੇ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰ ਸਲਤਨਤ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਹੋਣਾ ਅਤੀ ਅਵਸ਼ਕ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੇ ਨੀਤੀਆਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਨਸਿਕ ਤੇ ਬੰਧਕ ਤੌਰ ਉੱਪਰ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੇ ਪ੍ਰੰਪਰਾਗਤ ਪੱਖਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਣ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਥੇਬੰਦਕ ਰੂਪ ਦੇਣ ਆਪਣੇ ਅਸਲ ਦੁਸ਼ਮਨ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰ ਬੰਦ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਮੰਜਲ ਵੱਲ ਵਧਣ ਲਈ ਵਾਤਾਵਰਨ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਰਾਹ ਉਲੀਕ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮੰਜਲ ਮਿਥ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਇਸ ਸਭ ਕੁਝ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਅੰਦਰ ਇਕ ਅਨਭਵੀ ਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਇਕ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹਕੀਕਤ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਭ ਕੁਝ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਅੰਦਰ ਜੋ ਕ੍ਰਾਂਤਕਾਰੀ ਜਜ਼ਬਾ ਤੇ ਉਭਾਰ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਉਸਨੇ ਬਾਬਾ ਬੇਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਅੰਦਰ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਮਾਨਸਿਕ ਰੁਹਜਾਨ ਅਤੇ ਜੋਸ਼ ਜਜ਼ਬੇ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਮੁੜ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸੀ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਅੰਦਰ ਇਸ ਪਰਕਾਰ ਦਾ ਕ੍ਰਾਂਤਿਕ ਮਾਹੌਲ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਰੂਪਰਾਜ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜਿਥੇ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤ, ਸਿੱਖ ਰਵਾਇਤਾਂ ਤੇ ਸਿੱਖ ਇਤਹਾਸ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਉਥੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਵਰਤਮਾਨ ਸਿਆਸੀ, ਸਮਾਜੀ, ਧਾਰਮਿਕ, ਆਰਥਕ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਤੇ ਪਦਾਰਥਕ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਅੰਕੜਾਂ ਅਤੇ ਮੁਸ਼ੀਬਤਾਂ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਪੰਥ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਤੇ ਬਾਹਰਲੇ ਘਾਤਕਾਂ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੇ ਚੇਹਰਿਆਂ ਤੋਂ ਮਖੌਟੇ ਉਤਾਰ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਲ ਸ਼ਕਲਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਫੀ ਹੋਂਦ ਤੱਕ ਨੰਗਿਆਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਸੀ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹਰਦਿਆਂ ਉੱਪਰ ਅਸਰ ਹੋਣਾ ਸੁਭਾਵਕ ਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸੀ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਹੁਣ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਜੇਜੀਰਾਂ ਵਿਚ ਜਕੜਿਆ ਹੋਇਆ ਵੇਖਕੇ ਚੁੱਪ ਨਹੀਂ ਸਨ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਹੱਥ 'ਤੇ ਹੱਥ ਪਰਕੇ ਬੈਠੇ ਹੀ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਸਗੋਂ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਤਾਂ ਹੁਣ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਆਜ਼ਾਦ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹਾਣੀ ਬਣਕੇ ਉੱਡਣਾ ਲੱਚਦੇ ਸਨ ਤੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਪਰ ਤੱਲ ਰਹੇ ਤੇ ਪੈਂਤੜਾ ਮੱਲ ਰਹੇ ਸਨ; ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਗੁਰੂ ਘਰ, ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਤੇ ਸਿੱਖ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੱਚ ਉਦੇਸ਼ ਬਹੁਤ ਹੋਂਦ ਤੱਕ ਉਜਾਗਰ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਹੁਣ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਹੋਰ ਨਿਖਰਦਾ ਤੁਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਹੁਣ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਘਰ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਤੇ ਸੁਨੇਹੇ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ ਪਾਏ ਹੋਏ ਪੂਰਨਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਚੱਲਣ ਕਰਕੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਸਿਰਜਨ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਉਦੇਸ਼ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੇ ਮਹਤਵ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲੱਗ ਗਏ ਸਨ। ਪੰਥਕ ਬੋਲਿਆਂ ਜੋਕਾਰਿਆਂ ਵਿਚਲੇ ਭਾਵਾਤਮਕ ਸੰਦੇਸ਼ ਆਦੇਸ਼ ਤੇ ਜੁਝਾਰੂ ਜਜ਼ਬੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਨਭਵ ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਮ ਵਿਚ ਢਲਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ। ਮੀਰੀ ਤੇ ਪੀਰੀ ਦੇ ਨਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਮਹੋਤਵ ਤੇ ਕੇਸਰੀ ਨਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਛਤਰ ਛਾਇਆ ਹੋਠ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਸਭ ਇਤਹਾਸਕ ਪਵਿੱਤਰ ਗੁਰਧਾਮ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਜਿਥੇ ਧਾਰਮਿਕ ਕੇਂਦਰ ਹਨ ਉਥੇ ਛਾਉਣੀਆਂ ਦਾ ਦਰਜਾ ਵੀ ਰਖਦੇ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮਤ ਕੈਂਪਾਂ ਵਿਚ ਜੋ ਇਕ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੱਲ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਉੱਪਰ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਉਹ ਸੀ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਅਰਥਾਤ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਜਨਮ ਹਿੰਦੂਆਂ 'ਚੋਂ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਰਥਾਤ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਤੇ ਗੁਰਮਤ 'ਚੋਂ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਪੰਥਕ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੇ ਕੌਮੀਅਤ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨਾਲ ਰਵਾਲ ਮਾਤਰ ਰੂਪ 'ਚ ਵੀ ਕੋਈ ਸਮੇਲ ਲਗਾਉ ਜਾ ਸਾਝ ਨਹੀਂ। ਸਗੋਂ ਹਿੰਦੂ ਮੱਤ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਮਤ ਤੇ ਧਰਮ ਅਰਥਾਤ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਧਾਰਾ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਵਿਪਰੀਤ ਧਰਮ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਕਟੜ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਅੰਦਰ ਆਈ ਮਾਨਸਿਕ ਬੰਧਕ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਚੇਹਰਿਆਂ ਉਪਰਲ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਤਰੰਜੀਆਂ ਤੇ ਇਸਤਰਾਂ ਜਾਹੜ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸਖਸ਼ੀਅਤ ਤੇ ਸਚ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਤੇ ਟੀਚਿਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨਿਆਂ ਦੇ ਲੜ ਲਾ ਕੇ ਪੰਥ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਰਣ-

ਤੱਤੇ ਵਿਚ ਲਿਆ ਖੜਿਆਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਅਣਖ, ਸ਼ੌਗਰਮ, ਕੁਰਬਾਨੀ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਰਾਹ ਉੱਪਰ ਵਹੀਰਾਂ ਘੱਤ ਕੇ ਤੁਰ ਪਏ ਸਨ। ਉਹ ਹੁਣ ਆਏ ਦਿਨ ਜੇਕ ਦਰ ਜੇਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਹੋ ਰਹੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵੱਲ ਇਸਤਰਾਂ ਉਮਡਦੇ ਤੁਰੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਹਿਦ ਦੀਆਂ ਵਣਜਾਰਨ ਪਰੀਆਂ ਝੁੱਲਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵੱਲ ਉਤਾਨ ਭਰ ਰਹੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਗੁਰਮਤ ਕੈਂਪਾਂ, ਕਨਵੈਂਸ਼ਨ ਜਲੂਸਾਂ ਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਮੇਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਉੱਪਰ ਖੁਲਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨ ਚੇਹਰਿਆਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੀ ਭਰਮਾਰ ਹੁੰਦੀ ਸੀ।

ਐਸੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਹਰ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਇਹ ਚਾਹੁਣਾ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹਕੀਕੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਮਰਜ਼ੀਵਾਜ਼ ਅਰਥਾਤ ਜਾਂਬਾਜ਼ ਸਿਪਾਹੀ ਬਣਾਏ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸੈਂਕੜੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਅਕਸਰ ਇਸ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਸੰਤ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦੂਮੇ ਕੀ ਸੇਵਾ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਕਿਸਤਰਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜ ਕਰਮ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਗੱਲ ਕੀ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਅੰਦਰ ਆਈ ਇਸ ਮਾਨਸਿਕ ਬੰਧਕ ਤਬਦੀਲੀ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਫ ਪਰਗਟ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਅਣਗਿਣਤ ਨੌਜਵਾਨ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਮਾਰਗ ਉੱਪਰ ਤੁਰ ਪਏ ਹਨ।

ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਜਦ ਸੱਤਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਬਾਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਹ ਅਕਸਰ ਸੱਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਸੁਣੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਕਿ ਮਹਾਪੁਰਖ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਤੇ ਪੰਥ ਦੀ ਖਾਤਰ ਸਾਥੋਂ ਜਿਥੇ ਮਰਜ਼ੀ ਹੈ ਫ਼ਾਲ ਮਰਵਾ ਲਓ ਅੱਗ ਦੇ ਝਖੜਾਂ ਵਿਚ, ਖਲਦੇ ਹੋਏ ਲਾਵਿਆਂ ਵਿਚ, ਤੁਫ਼ਾਨੀ ਸਾਗਰਾਂ ਵਿਚ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਸਭਦੇ ਬਲਦੇ ਹੋਏ ਕੋਲਿਆਂ ਤੇ ਅੰਗਿਆਰਾਂ ਉੱਪਰ ਤੁਰਨ ਲਈ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰੋਗੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਉੱਪਰ ਹੱਸ ਕੇ ਤੁਰਾਂਗੇ। ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਵਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇਹਲਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਲ ਕੋਠੜੀਆਂ, ਵਾਂਸੀਆਂ ਦੇ ਰੱਸੇ ਤਖਤ, ਗੱਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਬੁਛਾੜਾਂ, ਅਸਹਿ ਪਰਕਾਰ ਦੇ ਦੁਖ ਕਸ਼ਟ ਅਤੇ ਜਬਰ ਤੇ ਤਸੀਹੇ ਸਾਡੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਰੋਕ ਬਣਕੇ ਨਹੀਂ ਖਲ ਸਕਣਗੇ। ਭੁੱਖ, ਤੇਹ, ਸਰੀਰਕ ਅਜ਼ਾਬ ਅਤੇ ਮੌਤ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੇ ਭਿਆਨਕ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ ਉੱਪਰ ਨਾ ਬੜਕਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਭੈ ਭੀਤ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਮੋਹਰ ਤੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਸਦਕਾ ਤੁਸਾਂ ਮੌਤ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਲਈ ਇਕ ਖੇਡ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਸਾਡਾ ਮਨ ਹਰ ਛਿਣ ਹਰ ਪਲ ਮੌਤ ਨਾਲ ਖੇਡਨ ਤੇ ਦੇ ਹੱਥ ਕਰਨ ਨੂੰ ਲੱਚਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਹੁਣ ਕਦੀ ਕਦੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਸਤਰਾਂ ਭਾਸਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਮੌਤ ਦੇ ਭੈ ਨੇ ਸਾਡੇ ਪੰਥਕ ਨਿਸ਼ਾਨਿਆਂ ਅਤੇ ਟੀਚਿਆਂ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਖਲੋਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਮੌਤ ਦੇ ਭੈ ਨੂੰ ਉਲਟਾ ਮੌਤ ਦੀ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਪਾ ਦੇਵਾਂਗੇ, ਪਰ ਆਪਣੇ ਮੁਖ ਰੱਖ ਮਾਰਗ ਤੇ ਮੰਜਲ ਵੱਲ ਹੁਣ ਆਪਣਾ ਕਦਮ ਪਿਛਾਹ ਨਹੀਂ ਪਰਤਾਂਗੇ ਸਗੋਂ ਪੰਥਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨਿਆਂ ਤੇ ਟੀਚਿਆਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਅੱਗੇ ਹੀ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਤੁਰੇ ਜਾਵਾਂਗੇ।

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਇਹ ਉੱਤਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, 'ਸਿੰਘ, ਆਖਰ ਤੁਸਾਂ ਹੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਪੰਥ ਦਾ ਮਾਨ

ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਟਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਾਨ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਅਦਭ ਸਤਿਕਾਰ ਲਈ, ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਸਰੂਪ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ, ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗੀਤਾਂ ਇਛਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਾਉਣ ਲਈ, ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਰੋਸ਼ਨ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਤੇ ਬਲਵਾਨ ਕਰਨ ਲਈ, ਪੰਥ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਆਜ਼ਾਦ ਖੁਦ ਮੁਖਤਿਆਰ ਤੇ ਬਲਵਾਨ ਕੌਮਾਂ ਦੀ ਸਫ ਵਿਚ ਖਲਿਆਰਨ ਲਈ, ਕੇਸਰੀ ਨਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਧਰਮ ਸਮਾਜ ਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸਦਾ ਉੱਚਿਆਂ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅਤੇ ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਖੇਡੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਉੱਤਮ ਗੁਣਾਂ ਤੇ ਸਚਿਆਰੀਆਂ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਜਿੱਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਛਾਤੀਆਂ ਤਾਨ ਕੇ ਆਪਣੀ ਮੰਜਲ ਵੱਲ ਵਧਦੇ ਤੁਰੇ ਚਲੇ। ਤੁਸੀਂ ਹੁਣ ਹੋਕ ਸੱਚ ਨਿਆਂ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਮਾਰਗ ਉੱਪਰ ਚੱਲਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹੇ ਉੱਪਰ ਨਜ਼ਰ ਟਿਕਾਈ ਰਖਣੀ ਹੈ; ਕਿਉਂਕਿ ਇਕ ਨਾ ਇਕ ਦਿਨ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਉੱਪਰ ਸਥਾਈ ਤੇ ਸਵੈਦਕਾਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੇਸਰੀ ਨਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਝਲਾਉਣਾ ਹੀ ਝਲਾਉਣਾ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਇਸ ਮਹਾਨ ਮੰਤਵ ਉਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋਵੋਗੇ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਮੰਜਲ ਪਾਉਗੇ, ਇਹ ਮੋਰਾ ਅਟੱਲ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਹੈ ਕਿ ਇਤਹਾਸ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਸੁਨਹਿਰੀ ਥਾਂ ਮਿਲੇਗੀ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜਤੀਆਂ ਤੇ ਯੁੱਗਾਂ ਦੇ ਸ਼ੀਨੇ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਰਹਿੰਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੱਕ ਇਕ ਮਿਨੀ ਪਿਆਰੀ ਤੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਯਾਦ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਰਹੋਗੇ।

ਸਿੰਘ, ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਦਾ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਜੀਵਨ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਅਮਾਨਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਇਸਦੀ ਹਰ ਸਮੇਂ ਤੇ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਕਦਰ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਇਸ ਅਮਾਨਤ ਨੂੰ ਪੰਥ ਦੀ ਆਨ ਸ਼ਾਨ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦੀ ਖਾਤਰ ਹੀ ਖਰਚ ਕਰਿਉ ਤੇ ਲੇਖੇ ਲਾਇਓ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨੇੜੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਤੇ ਦੂਰ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਮੰਗਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਅਨੇਕ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬੜੇ ਹੀ ਖੁਲੇ ਤੇ ਵਿਆਪਕ ਮੌਕੇ ਦੇਣੇ ਨੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਸੀਂ ਹੁਣ ਅੱਜ ਵੇਰ ਉਸ ਰਾਹ ਉੱਪਰ ਤੁਰ ਪਏ ਹੋ ਜਿਸ ਉੱਪਰ ਚੱਲਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮਿਆਂ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਘਾਲਨਾ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇ ਕਰਮ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਘਾਟ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣੀ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਅੱਜ ਦੀਆਂ ਪੀੜਤੀਆਂ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਖਾਤਰ ਆਪਣਾ ਲਹੂ ਵੀਟਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਇਸਦੀ ਸਿਰਜਨਾ ਉਸਾਰੀ ਅਤੇ ਸਥਾਪਤੀ ਨੂੰ ਹਰ ਪੱਖਾਂ ਆਦਰਸ਼ ਤੇ ਬਲਵਾਨ ਬਣਾਉਣ ਪੱਖਾਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤੇ ਜੁਮਾਵਾਰੀਆਂ ਸਾਥੋਂ ਕਿਤੇ ਵਧ ਘਾਲਨਾ ਭਰਪੂਰ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਬਸ, ਜਿਸ ਜਿਸ ਰੂਪ 'ਚ ਵੀ ਸੇਵਾ, ਘਾਲਨਾ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਮੌਕਾ ਹੋਵੇ ਲੱਗੇ ਉਸਨੂੰ ਹੱਥੋਂ ਨਾ ਜਾਣ ਦਿਉ।

ਸੰਭਲ ਸੰਭਲ ਕੇ, ਸਭ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਚੇਤਨ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਸੱਜਣਾਂ ਦੀ ਪਛਾਨ ਰਖਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਪੰਥ ਅੰਦਰ ਸੰਨ੍ਹ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਵਾਰਥੀਆਂ ਮੌਕਾਪ੍ਰਸਤਾਂ, ਖਤਰਨਾਕ ਕਿਸਮ ਦੇ ਘੁਸਪੈਠੀਆਂ, ਬਹੁਰੂਪੀਆਂ, ਬਹੁ-ਵੇਸਾਧਾਰੀਆਂ, ਦੰਬੀਆਂ, ਬਾਣੀ ਤੇ ਬਾਣੀ ਦੀ ਓਟ ਵਿਚ ਪੰਥ ਦਾ ਘਾਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਗਦਾਰਾਂ ਉੱਪਰ ਗ਼ਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਤਿੱਖੀ ਨਜ਼ਰ ਰਖਦੇ ਰਿਹੋ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਥਕ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਪੂਰਨ ਈਮਾਨਦਾਰੀ, ਸੰਜੀਦਗੀ, ਦੂਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਅਤੇ ਬੇਖੋਫੀ ਤੇ ਦਲੇਰੀ ਤਾਂ ਕੰਮ ਲੈਂਦੇ ਰਿਹੋ। ਜੇ ਆਗੂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਵਰਤਮਾਨ ਤੇ ਭਵਿੱਖ

ਲਈ ਖਤਰਾ ਬਣਦਾ ਦਿੱਸੇ ਜਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਪਰਕਾਰ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨਜ਼ਰੀ ਆਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਉਸਨੂੰ ਪੰਥ ਦੇ ਰਸਤੇ 'ਚੋਂ ਹਟਾਉਣ ਪੱਖੋਂ ਉੱਕੀ ਹੀ ਦੇਰ ਨਾ ਲਾਇਓ ਪਰ ਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਪੰਥਕ ਨੀਤੀਆਂ ਤੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਕਮਾਉਂਦੇ ਤੇ ਕਰਮ ਕਮਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਵਿਸ਼ਟ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਤਨ ਮਨ ਸਾਥ ਦਿਓ। ਧਰਮ ਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਧੜੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਆਪ ਹੁਦਾਰੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਸਿਪਰਦਾਵਾਂ ਦਾ ਭੁੱਲ ਕੇ ਵੀ ਬਲਬਾਲਾ ਨਾ ਹੋਣ ਦਿਉ।

ਧਰਮ ਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਅਸੂਲ, ਸਿਧਾਂਤ, ਨਿਯਮਤ ਨੀਤੀਆਂ, ਫੈਸਲੇ ਤੇ ਕਰਮ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਅਫ਼ਬਰ ਤੇ ਜਲ ਜਲੋਂ ਨਹੀਂ। ਪੰਥਕ ਸਿਧਾਂਤ ਸਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਰਵਾਇਤਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਤੁਰੇ ਜਾਇਓ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਬਹੁਤ ਭਲੀਆਂ ਕਰੇਗਾ। ਹਾਂ, ਪੰਥਕ ਇਤਹਾਸ ਲਈ ਤੇ ਕਿਸੇ ਧਾਰਮਕ ਸਿਆਸੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਰਥਾਤ ਕੇਂਦਰੀ ਨੁਕਤਾ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਿਓ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਛੋਟੇ ਵੱਡੇ ਆਗੂ ਨੇ ਜਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਪੱਖੋਂ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੀ ਕਰਮ ਕਮਾਇਆ ਹੈ, ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਉਹ ਕਿਸਤਰਾਂ ਦਾ ਕਰਦਾਰ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਨੇ ਤੇ ਭਵਿੱਖ ਬਾਰੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੀ ਟੀਚੇ ਤੇ ਪ੍ਰਗਰਾਮ ਨੇ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਦਮਗੀਜ਼ਿਆਂ, ਫੋਕੇ ਨਾਅਰਿਆਂ ਮੰਤਵਹੀਨ ਘੱਲਾਂ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਤੇ ਅੱਵੇਂ ਪਾਣੀ ਰਿੜਕਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤੇ ਫਜ਼ੂਲ ਦੀਆਂ ਕਾਰਕਰਦਗੀਆਂ ਉੱਪਰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਵੀ ਨਾ ਯੀਜਿਓ।

ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਅਸੂਲਾਂ ਤੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਸੱਚ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਸੁਚੇਤ ਹੋਕੇ ਤੁਰੋਗੇ ਤਾਂ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਉਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤਹਾਡਾ ਆਪ, ਜਿੰਦਗੀ ਦੇ ਹਰ ਸੱਭ ਉੱਪਰ ਤੇ ਹਰ ਮੁਹਿਮ ਅੰਦਰ, ਸਹਾਈ ਹੋਵੇਗਾ। ਮਨਾ ਵਿਚ ਦੁਬਿਧਾ, ਵਹਿਮ ਭਰਮ ਸਵਾਰਥ ਤੇ ਮੰਦ ਭਾਵੀ ਅਰਥਾਤ ਚਗਲੇ ਤੇ ਝਿਸ਼ਟੇ ਹੋਏ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਥਾਂ ਨਾ ਮੱਲਣ ਦਿਓ। ਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਪੰਥਕ ਸੇਵਾ, ਕੁਰਬਾਨੀ ਤੇ ਜੁਮਾਵਾਰੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਇਕਵਾਰ ਵੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਵਖਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਹ ਪੰਥ ਨੂੰ ਦਹਿਦੀ ਕਲਾ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦਾ ਦਿੱਸੇ ਤਾਂ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਉਸਦਾ ਪੰਥਕ ਸੇਵਾ ਤੇ ਜੁਮਾਵਾਰੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪਰਛਾਵਾਂ ਵੀ ਨਾ ਪੈਣ ਦਿਓ ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਇਕ ਵਾਰ ਜਲਾਲਤ ਭਰਿਆ ਤੇ ਘਾਤਕ ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਉਸ ਪਾਸੋਂ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਉਤਮ ਕਾਰਕਰਦਗੀ ਦੀ ਆਸ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨਾਲ ਸਦਾ ਹੀ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਵਾਲਾ ਵਰਤਾ ਕਰਨਾ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਉੱਪਰ ਕਿਧਰੇ ਭਰੋਸਾ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾ ਕਰ ਬੈਠਣਾ। ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਤਾਕਤ ਪੰਥਕ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਦਾਹ ਲਾਉਣ ਤੇ ਸੰਨ੍ਹ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਜ਼ ਨਾ ਆਵੇ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਹੱਥ ਪੈਰ ਕੱਟਨ ਤੇ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਮੈਂ ਅਗੇ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ ਕਿ ਫਿਆਨ ਸਿੰਘ, ਪਹਾੜਾ ਸਿੰਘ, ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ, ਤੇ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਵਰਗਿਆਂ ਨੇ ਜੇ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀਆਂ ਪੰਥ ਅੰਦਰ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਭੋਜ ਧਾਰ ਕੇ ਕੀਤੀਆਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਾਰੀ ਹੋਈ ਮਾਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਰਾਜ ਭਾਗ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਅਜੇ ਤੱਕ ਵਾਂਝਾ ਤੇ ਹੰਝਲ ਹੋਇਆ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਬਹੁਰੂਪੀਆਂ, ਗੱਦਾਰਾਂ ਸਵਾਰਥੀਆਂ ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਪੰਥ ਅੰਦਰ ਥਾਂ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਕੇਸਰੀ ਨਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਨੀਵਾਂ ਵਖਾਉਣ ਅਤੇ ਪੰਥ ਨੂੰ ਦੁੱਖਾਂ ਮਜ਼ੀਬਤਾਂ ਦੇ ਲੰਮੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਪਾਉਣ ਤੇ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਅੱਜੇ ਸਪੱਲੀਆਂ ਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਬਚ ਕੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੇ ਆਪਣਾ ਭੋਜ

ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਰੰਗ ਰੂਪ ਅਨੁਸਾਰ ਵਣਾਉਣਾ ਅਰਥਾਤ ਬਦਲਣਾ ਜਾਣਦੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਸਪੱਲੀਏ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਧਰਤੀ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਰੂਪ ਤੇ ਰੰਗ ਵਣਾ ਲੈਂਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਸ ਧਰਤੀ ਉੱਪਰ ਚਲਣ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਸਪੱਲੀਆਂ ਦੀ ਅਦਿੱਖ ਹੋਂਦ ਬਾਰੇ ਤਦੇ ਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਉਸ ਮਿੱਟੀ ਰੰਗੇ ਸਪੱਲੀਏ ਹੱਥਾਂ ਭੰਗ ਖਾਕੇ ਮੱਤ ਵਿਹਾਜ ਲੈਂਦੇ ਨੇ। ਪੰਥਕ ਹਿੱਤਾਂ ਹੱਕਾਂ ਨਾਲ ਖਲਵਾਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜ਼ਬਾਨ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਵੀ ਮਿੱਠੇ ਤੇ ਸੁਭਾ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਵੀ ਨਰਮ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਣ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੰਥ ਦੁਸ਼ਮਨ ਹੀ ਸਮਝਣਾ।

ਸਿੱਖ, ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਸਦਾ ਹੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹਿਰਦਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਰੇਖਿਓ ਪਰ ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਆਨ ਸ਼ਾਨ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਬਲਵਾਨ ਤੇ ਰੋਸ਼ਨ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਸੁਰਖਸ਼ਤ ਰਖਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਖਤ ਤੇ ਕਰੜੇ ਸੁਭਾ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਬਣਕੇ ਰਿਹੇ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੌਮ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਤੇ ਜੁਝਾਰੂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਉੱਪਰ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਆਗੂਆਂ ਉੱਪਰ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀਆਂ ਜੁਮਾਵਾਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਆਖਰੀ ਛਿਣਾਂ ਪਲਾਂ ਤੱਕ ਆਪਣੀਆਂ ਜੁਮਾਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ ਪਾਲਦੇ ਰਹਿਣਾ। ਤੁਸੀਂ ਜਾਬਾਜ਼ ਸਿਪਾਹੀ ਵੀ ਹੋ ਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਹਰਾਵਲ ਦਸਤਾ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਆਗੂ ਵੀ। ਇਸ ਲਈ ਸਦਾ ਮਨੋਂ ਚਿਤੋਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਤੇ ਪੰਥ ਦੇ ਹੋਏ ਰਹਿਣਾ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਰੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਸੁਪਣੇ ਸਾਕਾਰ ਹੁੰਦੇ ਵੀ ਵੇਖੋ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉੱਤਮ ਬਲਵਾਨ ਤੇ ਸਚਿਆਰਾ ਕਰਮ ਵੀ ਕਮਾਉਂਦੇ ਰਹੋ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਅੱਜ ਜੋ ਜਥੇ ਦੇ ਸਿੱਖ ਤੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ ਬੈਠੀ ਬੁਹੜੀ ਜਿਹੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੇ ਆਗੂ ਲਾਹ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਤੇ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇ ਜਾਮ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਖੁਸ਼ੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਮਨੋਂ ਚਿਤੋਂ ਤਿਆਰ ਹੋਏ ਬੈਠੇ ਸਨ ਉਸਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਕਾਰਨ ਇਹੋ ਸੀ ਕਿ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੰਥ ਦਰਦੀਆਂ ਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਜੋ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਅੰਦਰ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਤੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਉਸਨੂੰ ਅੱਜ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘ ਪੰਥ ਦੁਸ਼ਮਨ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਆਪਣਾ ਲਹੂ ਡੋਹਲ ਡੋਹਲ ਕੇ ਰੰਗਲਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਕਥਨੀ ਤੇ ਕਰਨੀ ਵਿਚਲੀ ਸਮਾਨਤਾ ਸਦਕਾ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਉੱਪਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਜਿੱਤ ਲਿਆ ਸੀ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਸਿੱਖ ਘਰਾਣੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਇਦਾਦ ਤੇ ਧਨ ਪਦਾਰਥ ਸੁਰ ਕੁਝ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਸਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਘਰਾਣਿਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਜਵਾਨ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਦੇ ਰਖਿਆ ਸੀ, 'ਮਰਾਪੁਰਖੇ ਇਹ ਪੰਥ ਦੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਅਮਾਨਤ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਦਿਲ ਕਰੇ, ਇਸ ਅਮਾਨਤ ਨੂੰ ਉਥੇ ਹੀ ਲੇਖੇ ਲਾ ਦਿਉ' ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਲੱਖਾਂ ਸਿੱਖ ਘਰਾਣੇ ਜਿੰਨਾ ਨੇ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਕਦੀ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਦਾਰੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕੀਤੇ ਉਹ ਵੀ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਜਾਤ ਉੱਪਰ ਪੂਰਨ ਤਰੋਸਾ ਰਖਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਹੁਣ ਇਕ ਯੋਗ ਆਗੂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਤੋਂ ਕੋਰੀ ਤੇ ਵਾਂਝੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਇਕ ਬਲਵਾਨ ਤੇ ਮਹਾਨ ਸ਼ਖੀਸ਼ੀਅਤ, ਮਨ ਬਚ ਤੇ ਕਰਮ ਦੇ ਸੂਰੇ ਅਤੇ ਹਕੀਕੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਸਰਦ-ਏ-ਮਜਾਹਦ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹਾਸਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਇਹੋ ਹੀ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਦੜਿਆ ਤੇ ਸਹਿਮਿਆ 274

ਬੈਠਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਰਾਖੀ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਰ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਰੋਸ਼ਨ ਬਲਵਾਨ ਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਜ਼ਾਮਨ ਤੇ ਭੰਡਾ ਬਰਦਾਰ ਆਪਣੇ ਸੀਸ ਤਲੀ ਉੱਪਰ ਟਿਕਾਈ ਜਾਗ ਰਹੇ ਸਨ।

31.

6 ਜੂਨ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪੱਖ ਲੱਗਣ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਵਾਤ ਖੁੱਲਣ ਦਾ ਸਮਾ ਨੇੜੇ ਨੇੜੇ ਆਉਂਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਪਰ ਅੱਜ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਭਵਨ ਦੇ ਪਰਵੇਸ਼ ਦਵਾਰ ਸਾਹਮਣੇ ਕਵਾਤ ਖੁੱਲਣ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਖਲੋਤੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਉਸਤੋਂ ਤੇ ਪ੍ਰੀਤ ਵਿਚ ਮੁਗਧ ਹੋ ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਸਨ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਸਗੋਂ ਅੱਜ ਤਾਂ ਉਸ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦ ਕੀਤਰਨ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਜਾਪ ਦੀਆਂ ਮਿੰਨੀਆਂ ਤੇ ਅਲਾਹੀ ਧੁਨਾਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਟੈਂਕਾਂ ਦੀ ਗਤਗਤਾਹਟ, ਤੋਪਾਂ ਦੀ ਗਰਜ ਗੂੰਜ ਤੇ ਮਸ਼ੀਨਗੰਨਾਂ ਦੇ ਚੱਲਣ ਦੀਆਂ ਭਿਆਣਕ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਸੁਣਾਈ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਪਰਕਰਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਭਵਨ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਤੋਂ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਜਲਵੇਂ ਦੀ ਥਾਂ ਸੁਭ ਪਾਸੇ ਫੌਜੀ ਟੈਂਕਾਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਢੇਰ ਲਹੂ ਮਿੱਥ ਦੇ ਨਾਲ ਲਾਲ ਲਾਲ ਹੋਈ ਸਰਜ਼ਮੀਨ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੀ ਵਨਵਾਤ, ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਤੇ ਹੋਰ ਪਰਲੋ ਵਰਗੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ।

ਜਦ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗਲ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਟੈਂਕ ਪਰਕਰਮਾ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਏ ਨੇ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਆਪਣੀ ਗੰਨ ਉਠਾਈ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮੰਜਲ ਉੱਪਰ ਸਿੰਘਾਂ ਪਾਸ ਆ ਖਲੋਤੇ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, 'ਸਿੱਖ, ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਓ।'

ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨੀ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣਕੇ ਬੜੇ ਜੋਸ਼ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਜੈਕਾਰਾ ਫੌਂਡਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨ-ਬਿੰਦਾਬਾਦ ਤੇ ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਨਾਅਰਿਆਂ ਬੋਲਿਆਂ ਨਾਲ ਵਾਤਾਵਰਨ ਗੂੰਜ ਉਠਿਆ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਜੋ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿਚ ਫਖਰ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਵੇਖਣ ਵਿਚ ਆ ਰਹੀ ਸੀ ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਪਾਸੇ ਟੈਂਕ ਤੋਪਾਂ ਤੇ ਜੰਬਾਰ ਫੌਜੀ ਲਸ਼ਕਰ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਸਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਕੇਵਲ 40-45 ਦੇ ਲਗਪਗ ਸਿੰਘ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਖੇਡਰ ਤੇ ਖੌਲੇ ਹੋਈ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮੰਜਲ ਦੇ ਇਕ ਹਿੱਸੇ ਉੱਪਰ ਆਪਣੇ ਹਥਲੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਡਟੇ ਖਲੋਤੇ ਸਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੁਲਮਨ ਵੇਸ਼ਾਂ ਵੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਟੈਂਕ ਗੱਡਾਂ ਤੇ ਤੋਪਾਂ ਆਪਣਾ ਪੂਰਾ ਟਿੱਲ ਲਗਾ ਰਹੀਆਂ ਤੇ ਜੌਰ ਵਿਖਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਭ ਪਾਸੇ ਦੀਵਾਰ ਵਿਚ ਵੇਡੇ ਵੇਡੇ ਮਾਧੋਰੇ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਅੰਦਰ ਤੇ ਬਾਹਰ ਚੌਢੇਰੇ ਹੀ ਪੁਤ ਮਿਟੀ ਤੇ ਔਗ-ਪੂਏਂ ਦਾ ਗੁਬਾਰ ਛਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਉਪਰਲੇ ਮੋਰਚੇ ਤਬਾਹ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿੰਘ ਲਈ ਹੁਣ ਉਥੇ ਬੈਠਕੇ ਫੌਜ ਉੱਪਰ ਜਵਾਬੀ ਰੂਪ 'ਚ ਫਾਇਰਿੰਗ ਕਰਨੀ ਅਸੰਭਵ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚਲੇ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘ ਹੁਣ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੀ ਮੰਜਲ ਉੱਪਰ ਹੀ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਹੋਏ ਸਨ।

ਇਹ ਇਕ ਅਟੱਲ ਸਚਾਈ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਭਿਆਨਕ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਉਥੇ ਮਾਹੌਲ ਬਣਾ ਹੀ ਜੋਸ਼ ਭਰਪੂਰ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਾਲਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਭ ਸਿੰਘ ਤੇ ਵੈਡਰੋਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸਤਪ੍ਰਸਤੀ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾਉਣ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨਾਲ ਆਖਰੀ ਦਮ ਤੱਕ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਨੋ ਚਿਤੋਂ ਤਿਆਰ ਬਰ ਤਿਆਰ ਹੋਏ ਖਲੋਤੇ ਸਨ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਜਥਾਨੀ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਕੇ ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਪੱਥਰ ਜਜ਼ਬਾ ਤੇ ਜੋਸ਼ ਨਾਨਾਂ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਰਣ-ਤੱਤੇ ਵਿਚ ਉਤਰ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾਉਣ ਦਾ ਚਾਅ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਚੇਹਰਿਆਂ ਉੱਪਰ ਭਲਕਾਂ ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ।

ਇਹ ਵੀ ਇਕ ਰੋਬ ਵਰਗੀ ਹਕੀਕਤ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹੋਰ ਸਭ ਸਿੰਘ ਉਸ ਖੰਡ ਦੇ ਵਾਸੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ ਜਿਸ ਆਤਮਕ ਅਧਿਆਤਮਕ ਖੰਡ ਵਿਚ ਜੋਧੇ ਬਲਕਾਰੀ ਮਹਾਬਲੀ ਤੇ ਸੂਰਮੇ ਵਿਚਰ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਚੇਹਰਿਆਂ ਉੱਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਅਨੰਤ ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਨੂਰੀ ਭਾਹ ਸੀ ਤੇ ਅਲਾਹੀ ਜਲਵਾ ਚਮਤਕਾਰੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਗੋਚਰ ਸੀ।

ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਰਣ-ਤੱਤੇ ਵਿਚ ਉੱਤਰ ਕੇ ਦੇਣ ਸਬੰਧੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉੱਤਰ ਵਿਚ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, 'ਸੰਤ ਮਹਾਪੁਰਸ਼, ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇਣ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਜੋ ਬੈਠੇ ਹਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਵਾਰੀ ਪਹਿਲਾਂ ਲੈਣ ਦਿਓ। ਸਾਡੀ ਇਹ ਮਨੋ ਕਾਮਨਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਆਪ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾਈਓ। ਪੰਥ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਡੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਕੀ ਬਣੇਗਾ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਬਲਵਾਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਗਵਾਈ ਕੌਣ ਕਰੇਗਾ? ਇਸ ਲਈ ਸਾਡੀ ਇਹ ਆਪ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਥੋਂ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਢੰਗ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਫੌਜ ਦੇ ਘੇਰੇ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲਣਾ ਸੰਘਾਤ ਵੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਫੌਜ ਦੀ ਜੋ ਦੁਰਦਸਾ ਤੇ ਤਬਾਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਉਸਦੇ ਕਾਰਨ ਅਜੇ ਫੌਜ ਦੇ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹੀ ਹੱਸ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਫੌਜ ਅਜੇ ਛੇਤੀ ਕੀਤੀਆਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਜੇਥੇ ਦੇ ਕੁਝ ਸਿੰਘ ਤੇ ਵੈਡਰੋਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨ ਇਥੋਂ ਖਥੇ ਸੱਜੇ ਤੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਪੈਂਦੇ ਗਲੀ ਮੁਹਲਿਆਂ ਤੇ ਕੰਠਿਆਂ ਮਕਾਨਾਂ ਦੇ ਭੇਤੀ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਥੋਂ ਕੁਝ ਵਾਸਲੇ ਉੱਪਰ ਵਸਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪਾਤਰ

ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਸੁਰਖਸ਼ਤ ਘਰਾਂ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਤੱਕ ਜਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੀ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਬੜੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਬਾਹਰ ਹੋਵੋਗੇ ਤਾਂ ਕੌਮ ਨੂੰ ਅਗਵਾਈ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਮਿਲਦੀ ਰਹੇਗੀ।'

ਸੰਤ, ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜਥਾਨੀ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣਕੇ ਨਿਘਾ ਜਿਹਾ ਮੁਸਕ੍ਰਾਏ ਤੇ ਫਿਰ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਦੇ ਚੇਹਰੇ ਉੱਪਰ ਨਜ਼ਰ ਤਾਰਾਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਬੜੇ ਠੰਠੇ ਜਿਹੇ ਨਾਲ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ,

'ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੀ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਭਲੀਆਂ ਕਰੇਗਾ, ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਜੁਗੀ ਜੁਗੀ ਅਟੱਲ ਰੂਪ 'ਚ ਅਗਵਾਈ ਦਾ ਸਿਮਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਆਪ ਨੇ। ਅੱਜ ਦਾਸ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਹੈ ਇਸ ਅਲਾਹੀ ਤੇ ਜੁਗੀ ਜੁਗੀ ਅਟੱਲ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚੋਂ ਸਿਰ ਸਦਕਾ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਲਾਹੀ ਸਮੇਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਅਸੀਮ, ਅਤੁਲ, ਤੇ ਅਮਲ ਹਨ। ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੇ ਅੱਜ ਤਕ ਜੋ ਵੀ ਰਾਹਨੁਮਾਈ ਰੋਸ਼ਨੀ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਉਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਅਲਾਹੀ ਜੋਤ ਸਰੂਪ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਸ਼ੇਰ ਉਦੇਸ਼ ਤੇ ਵਿਰਸੇ ਤੋਂ ਹੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਤੱਕ ਜੋ ਸਿੱਖ ਤਿਲਵਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਚਲਿਆ ਆ ਰਿਹਾ, ਇਹ ਗੁਰੂ ਘਰ 'ਚੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਰੋਸ਼ਨੀ ਅਗਵਾਈ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਸਦਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਚਲਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੇਰੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਭਲੀ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਪਿਛੋਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਵਿਚ ਆਪ ਵੱਸ ਕੇ ਕਿਸੇ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਬਖਸ਼ ਦਿਓਗਾ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਮੇਰਾ ਅੰਤਰ ਆਤਮਾ ਇਹ ਹੀ ਸੁਝਾਉਂਦੀ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਰਣ-ਤੱਤੇ ਵਿਚ ਉੱਤਰ ਕੇ ਇਹ ਸੀਸ ਗੁਰੂਘਰ ਤੇ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਸੱਚ ਪੁੱਛੋ ਤਾਂ ਦਾਸ ਨੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਗੁਰੂ ਘਰ 'ਚੋਂ ਜਦੋਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਲਈ ਕੁਝ ਮੰਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਪਰਮ ਦੀ ਰਾਖੀ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੀ ਦਾਤ ਹੀ ਮੰਗੀ ਹੈ। ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੇ ਨੇੜੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਰਾਹ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ 'ਚੋਂ ਆਪੋ ਲੋਭ ਲੈਣਾ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਰੇ ਕਿ ਹੁਣ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਬਾਣੀ ਤੇ ਬਾਣੀ ਦੀ ਓੜ ਵਿਚ ਦੋਬ ਨਮਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਖਾਵੇ ਦੇ ਆਗੂਆਂ, ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਤੇ ਗਦਾਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਦਾ ਹੀ ਚੇਤਨ ਤੇ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹੋ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਡੰਬਰੀ ਜਲ-ਜਲੋਂ ਤੇ ਰੋਅਬ ਆਦਾਬ 'ਚੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਘਾਤਕ ਪਰਛਾਵਿਆਂ ਦੇ ਮਾਰੂ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਸਮਝਨ ਦੇ ਸਮਰਥ ਬਣਿਆ ਰਹੇ।

ਸੰਤ, ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤਕ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕੁਝ ਇਕ ਹੋਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈਕੇ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਲਾਹ ਮਸਵਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਫਿਰ ਵੱਡੇ ਭਰੇ 'ਚ ਜਾ ਦਾਖਲ ਹੋਏ।

ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਭਰੇ ਵਿਚ ਗਿਆ ਅਜੇ ਪੰਜ ਮਿਟ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਕਿ ਜਨਰਲ ਸੁਬੇਗ ਸਿੰਘ ਜਖਮੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਲਹੂ ਲੁਹਾਨ ਹੋਇਆ, ਉੱਤਰੀ ਦਰਸ਼ਨੀ ਡਿਓਤੀ ਵਲੋਂ ਪਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਦੀ ਬਰਾਮਦਿਓ ਬਰਾਮਦੀ ਹੋਣਾ ਹੋਇਆ, ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਦੇ ਨਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਕੋਲੋਂ ਦੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮੰਜਲ ਵੱਲ ਨੂੰ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਦੇ ਪੰਝੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰੇ ਜਿਹੇ ਭਰੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਪੈਂਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ 'ਚੋਂ ਦੀ ਉਤਰਦੀਆਂ ਪੰਝੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਡਿਗਦੀ ਚਹਿਦੀ ਹੋਈ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਵੀ ਸੰਤਾਂ ਪਾਸ ਪੁੱਜ ਗਿਆ।

ਜਨਰਲ ਸੁਬੇਗ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਾਂਦਿਆਂ ਹੀ ਪਹਿਲਾਂ ਫਤਹਿ ਗਜਾਈ ਤੇ ਫਿਰ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਦੀ ਬੜੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਤੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਚਿੱਤ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਕਿਹਾ, 'ਸੰਤ ਮਹਾਪੁਰਸ਼, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਦਾਸ ਤੋਂ

ਜਿੰਨੀ ਸੇਵਾ ਲੈਣੀ ਸੀ ਉਹ ਲੈ ਲਈ ਲਗਦੀ ਆਪਰਾਦਸ ਨੂੰ ਆਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਹੈ। ਮਨ ਆਪਣੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਲੱਚਦਾ ਸੀ ਸੋ ਆ ਗਿਆ ਹਾਂ।

ਜਦ ਸੱਤਾਂ ਨੇ ਤੇ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਨਰਲ ਸੁਬੇਗ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲਹੂ ਲੁਹਾਨ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਜਨਰਲ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸਹਾਰਾ ਦੇਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਬੈਠਾ ਲਿਆ।

ਜਨਰਲ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਛਾਤੀ ਦੇ ਸੱਜੇ ਹਿੱਸੇ ਅਰਥਾਤ ਪਾਸੇ 'ਚੋਂ ਲਹੂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਵਹਿ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਮੱਥਾ ਤੇ ਬਾਂਹ ਛਲਨੀ ਛਲਨੀ ਹੋਏ ਹੋਏ ਸਨ।

ਜਦ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਥੇ ਭਰੇ ਵਿਚ ਕੋਲ ਖਲੋਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਜਨਰਲ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਖਮਾਂ ਉੱਪਰ ਪੱਟੀਆਂ ਬੰਨ੍ਹਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਅਗੋਂ ਜਨਰਲ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਕਿਹਾ, 'ਪਰਧਾਨ ਜੀ, ਹੁਣ ਪੱਟੀਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਦਾਸ ਦੇ ਜੁੱਤੇ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੀ ਜਿੰਨੀ ਸੇਵਾ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਸੀ ਉਹ ਹੁਣ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ ਲਗਦੀ ਆ।

ਫਿਰ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜਨਰਲ ਸੁਬੇਗ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣਾ ਧਿਆਨ ਸ਼ੇਰ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿਡਰਾਵਾਲਿਆਂ ਵੱਲ ਮੋੜਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਕਿਹਾ, 'ਮਹਾਪੁਰਸ਼ ਹੁਣ ਦਾਸ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਵਰਬਾਰ ਵਿਚ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ ਕਿ ਦਾਸ ਵਲੋਂ ਤਿਲਫੁਲ ਰੂਪ 'ਚ ਨਿਭਾਈ ਗਈ ਸੇਵਾ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਕਲਾ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਲੱਖੇ ਲੱਗੇ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਮਨ ਦੀ ਇਹੋ ਕਾਮਨਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਰਾਜ ਭਾਗ ਦੀ ਮਾਲਕ ਬਣੇ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਇਕ ਆਜ਼ਾਦ ਤੇ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੋਵੇ। ਦੁਨੀਆਂ ਭਰਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਅੰਦਰ ਆਜ਼ਾਦ ਤੇ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕੌਮੀ ਭੰਡਿਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਕੌਸਰੀ ਨਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਵੀ ਮਾਨ ਪਾਉਂਦਾ ਦਿੱਸੇ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਬਸ ਆਤਮਾ ਦੀ ਇਹੋ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਮੇਰਾ ਅੰਤਰ ਆਤਮਾ ਬੜਾ ਹੀ ਪ੍ਰਸੰਨ ਤੇ ਸਾਂਤ ਹੈ। ਹਾਂ ਜੇ ਕੋਈ ਗੱਲ ਮਨ ਨੂੰ ਚੁੰਭ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦਾਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਜਿੰਨੀ ਖਿਦਮਤ ਟੋਪੀ ਵਾਲੇ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦੀ ਫੌਜ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਹਿੰਦੂਰਾਜ ਦੀ ਕਮਾਈ ਹੈ ਜੋ ਉਹੋ ਸਮਾ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਰਾਹ ਉੱਪਰ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਕਿੰਨਾ ਚੰਗਾ ਸੀ। ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨੇ ਜੋ ਅੱਜ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਪਾਇਆ ਹੈ ਉਹ ਤਾਂ ਸਭ ਨੂੰ ਪਰਤੱਖ ਹੀ ਦਿਸ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸ਼ੇਰ ਮਹਾਪੁਰਸ਼ ਮੈਂ ਆਪ ਦਾ ਮਨ ਤਨੇ ਰਿਣੀ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸਾਂ ਮੈਨੂੰ ਸ਼ਿਧਾ ਰਸਤਾ ਵਖਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਦਾਸ ਦਾ ਜੀਵਨ ਅੱਜ ਗੁਰੂ ਘਰ ਤੇ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਸਫਲਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਨ ਦੀ ਇਛਾ ਸੀ ਕਿ ਆਪ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਜਰੂਰ ਪਾਵਾਂ ਇਸ ਲਈ ਇਥੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹਾਂ ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦੀ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ.....

ਸੱਤਾਂ ਨੇ ਜਨਰਲ ਸੁਬੇਗ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਉਸ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਵੀ ਬੜੇ ਪ੍ਰੇਮ ਭਾਵ ਨਾਲ ਸੁਣੀਆਂ ਤੇ ਫਿਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕੁਝ ਛਿਣਾਂ ਲਈ ਅੰਤਰ ਧਿਆਨ ਹੋ ਬੜੀ ਮਧਮ ਜਿਹੀ ਸੁਰ ਵਿਚ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਕੋਈ ਸ਼ਬਦ ਪੜਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਖਲੋਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਜਰਨਨ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਇਕ ਪਾਸੇ ਜਿਹੇ ਕਰਕੇ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਲਿਟਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ।

ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਹੁਣ ਜਨਰਲ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਕੁਝ ਪੁੱਛ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਜਨਰਲ ਸਾਹਿਬ

ਆਪਣੇ ਸੁਭਾ ਤੋਂ ਉਲਟ ਅੱਜ ਇਸ ਜਖਮੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਆਮ ਨਾਲੋਂ ਕੁਝ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਤੇ ਭਾਰੇ ਬੋਲੇ ਵਿਚ ਉੱਤਰ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। 'ਬਸ, ਪਰਧਾਨ ਜੀ, ਮਨ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ, ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜ ਭੇਜ ਕੇ ਸ਼ਾਂਤ ਦਿੱਤਾ। ਦਰਸ਼ਨੀ ਭਿਓਤੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵੀ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਰੁਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਬੜੀ ਚੜਦੀ ਕਲਾ ਹੋਈ ਆ। ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜੱਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਪਰਕਰਮਾ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਮੋਰਚੇ ਟਿਕਾਣੇ ਮੱਲੀ ਸੈਠੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਮਾਲ ਕਰ ਵਖਾਈ ਆ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲੀਆਂ ਓਦੋਂ ਲਗੀਆਂ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉੱਤਰੀ ਦਰਸ਼ਨੀ ਭਿਓਤੀ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਮਿਰਚਿਆਂ ਤੋਂ ਬੋਲੇ ਉਤਰ ਕੇ ਕੁਝ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਟੈਂਕਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਗਰਨੇਡ ਸੁੱਟਣ ਬਾਰੇ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਮੇਰੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਟੈਂਕ ਪਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਦੋ ਵਜੇ ਦੇ ਲਗਪਗ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਨੇ। ਫੌਜੀ ਜਰਨੈਲ ਵਲੋਂ ਇਹ ਟੈਂਕ (APCS) ਉਦੋਂ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਲਗਦਾ ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਹਥੋਂ ਵੱਜ ਦੀ ਹੋਈ ਤਬਾਹੀ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਇਹ ਸਮਝ ਲਿਆ ਕਿ ਸਿੰਘਾਂ ਉੱਪਰ ਪੈਦਲ ਫੌਜ ਨਾਲ ਫਤਹਿ ਨਹੀਂ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਤੋਪਾਂ ਮਸ਼ੀਨਗੰਨਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਨਾਲ ਹੀ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਬੜੀ ਚੜਦੀ ਕਲਾ ਕੀਤੀ ਆ। ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ, ਹੁਣ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਦਾਤ ਨਾਲ ਨਵਾਜਣ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ।

ਜੇ ਹੁਣ ਫੌਜ ਟੈਂਕਾਂ ਤੇ ਤੋਪਾਂ ਦੇ ਬਲ ਬੋਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਆਪਣਾ ਕਬਜ਼ਾ ਜਮਾ ਵੀ ਲਾਉਂਗੀ ਤਾਂ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਵੀ ਇਤਹਾਸ ਅੰਦਰ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੇ ਇਸ ਗਲਬੇ ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਸਿੰਘਾਂ ਉੱਪਰ ਪਾਈ ਫਤਹਿ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਤਹਾਸ ਅੰਦਰ ਤਾਂ ਫਤਹਿ ਦਾ ਸੋਹਰਾ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਇਸ ਫਤਹਿ ਉੱਪਰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਸਦਾ ਹੀ ਗੌਰਵ ਰਹੇਗਾ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਹੋਏ ਇਸ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਇਹ ਪੇਸ਼ੀਨਗੀਈ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਹੁਣ ਬਹੁਤ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਇਕੱਠਾ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਘਰ ਉੱਪਰ ਹਮਲਾ ਕਰਕੇ ਇਸਨੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਪੱਕਾ ਵੈਰ ਸਹੇੜ ਲਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸਤਰਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਤੇ ਬੁਨਿਆਦਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਥੀਂ ਖਖਲਿਆਂ ਤੇ ਖਖੜੀਆਂ ਖਖੜੀਆਂ ਕਰਨ ਦਾ ਰਾਹ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਰੋ ਕਿ ਹੁਣ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਸਦਕਾ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਅੰਦਰ ਆਪਸ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਇਤਫਾਕ ਤੇ ਇਕੱਠ ਬਣਿਆ ਰਹੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ਤਾ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਰਵੇ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਅੰਦਰ, ਪੰਥਕ ਗਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਨ ਪਛਾਣਣ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਨ ਦੀ ਰੁਚੀ ਤੇ ਸੋਝੀ ਵੀ ਬਖਸ਼ੀ ਰੱਖੇ। ਫਿਰ ਸਭ ਕੁਝ ਠੀਕ ਹੀ ਠੀਕ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਆਪਣੇ ਪੰਥ ਉੱਪਰ ਸਦਾ ਮੋਹਰ ਭਰਿਆ ਹੋਵੇ.....

ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ ਪਹਿਲਾਂ ਟੈਂਕ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਉੱਤਰ ਵਲ ਨੂੰ ਪੈਂਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ 'ਚੋਂ ਰਾਤ ਦੇ ਨੀਕ ਇਕ ਵੱਜ ਕੇ ਵੀਹ ਮਿੰਟ ਉੱਪਰ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸਰਾਂ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਹਮਣੇ ਪੈਂਦੀ ਪਰਕਰਮਾ ਦੀ ਪੂਰਬੀ ਦਰਸ਼ਨੀ ਡਿਓੜੀ ਵਲ ਨੂੰ ਮੋੜ ਕੱਟ ਕੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਲੰਗਰ ਦੇ ਅੰਨ ਬਰਾਬਰ ਦਰਸ਼ਨੀ ਡਿਓੜੀ ਤੋਂ ਕੋਈ ਪੰਦਰਾਂ ਵੀਹ ਕਰਮ ਉੱਚੇ ਹੀ ਖਲੋ ਗਿਆ ਸੀ।

ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਟੈਂਕ ਨੂੰ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆਂ ਵੇਖਕੇ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪੁੱਜੇ ਸਾਂ ਕਿ ਹੁਣ ਇਥੇ ਬਹੁਤ ਜਲਦੀ ਤਬਾਹੀ ਤੇ ਬਰਬਾਦੀ ਦਾ ਦੁਸਰਾ ਦੌਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਇਸ ਟੈਂਕ ਤੋਂ ਫੌਜੀ ਥੱਲੇ ਉੱਤਰੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਲੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਛੇਦ ਦੇ ਮਿੱਟਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਵਿਚ ਹੀ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਟੈਂਕ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੋਧ ਬਦਲਾਵਾਂ ਹੋਇਆਂ ਆਪਣਾ ਰੂਪ ਜਰਾ ਕੇ ਤੁੱਸੇਵੇਂ ਦਾਲਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਖਣੀ ਦਰਸ਼ਨੀ ਡਿਓੜੀ ਵੱਲ ਨੂੰ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਪਰਕਰਮਾ ਦੀ ਦਖਣ-ਪਛਮ ਵੱਲ ਦੀ ਬਾਹੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਟਾਰਗੇਟ ਬਣਾ ਲਿਆ।

ਜਦ ਟੈਂਕ ਤੋਂ ਥੱਲੇ ਉੱਤਰੇ ਫੌਜੀ ਮੁੜ ਟੈਂਕ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਦੀ ਉਸ ਟੈਂਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਟਾਰਗੇਟ ਵਿਚ ਲਈਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਉੱਪਰ ਵੱਡੀ ਮਸ਼ੀਨ ਗੰਨ ਦਾ ਮੂੰਹ ਖੋਲ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਟੈਂਕੀ ਮਸ਼ੀਨ ਗੰਨ ਦੀ ਇਸ ਤਾਬਜ਼ ਤੌਰ ਵਾਇਰੰਗ ਤੋਂ ਇਸਤਰਾਂ ਲਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਅੱਗ ਦਾ ਦਰਿਆ ਸਰੋਵਰ ਉੱਤੇ ਦੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਨੂੰ ਵਹਿ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ।

ਇਸ ਟੈਂਕ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਇਸ ਭਿਆਨਕ ਤੇ ਤਬਾਹ ਕੁੰਨ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਕੋਈ ਪੰਜ ਮਿੰਟ ਪਿੱਛੋਂ ਹੀ ਦੋ ਹੋਰ ਟੈਂਕ ਅਗਲੇ ਪਿਛਲੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ ਆ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਟੈਂਕ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਤੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਵੱਲ ਮੋੜ ਕਟਦਾ ਹੋਇਆ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜੋੜੇ ਘਰ ਅੱਗੇ ਪਰਕਰਮਾ ਵੱਲ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਕਰਕੇ ਖਲੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸਨੇ ਵੀ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਨੂੰ ਅਰਬਾਤ ਪਰਕਰਮਾ ਦੀ ਪਛਮੀ ਬਾਹੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਟਾਰਗੇਟ ਮਿਥਾਇਆਂ ਹੋਇਆਂ ਤੇਪੀ ਗੱਲਿਆਂ ਦੀ ਵਰਖਾ ਤੇ ਵਾਇਰੰਗ ਖੋਲ ਦਿੱਤੀ। ਪਰ ਇਸਦੇ ਪਿੱਛੇ ਪਿੱਛੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਟੈਂਕ ਨੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਰਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਪਾਸ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਆਪਣੀ ਪਿੱਠ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਨੂੰ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਮੂੰਹ ਸਰਾਂ ਵੱਲ ਨੂੰ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗਪਗ ਇਕ ਘੰਟੇ ਵਿਚ ਵਿਚ ਕੋਈ ਬਾਰਾਂ ਚੌਦਾਂ ਹੋਰ ਟੈਂਕ ਸਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਦੀ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਅਤੇ ਉਹ ਪੂਰਬੀ ਦਰਸ਼ਨੀ ਡਿਓੜੀ 'ਚੋਂ ਦੀ ਪਰਕਰਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਤੁਰੇ ਗਏ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਦੇ ਵਿਚ ਵਿਚ ਹੀ ਪਰਕਰਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਟੈਂਕਾਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਪਰਕਰਮਾ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨਾਂ ਬਾਹੀਆਂ ਅਰਬਾਤ ਉੱਤਰੀ ਪੂਰਬੀ ਤੇ ਦੱਖਣੀ ਬਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੱਲ ਲਿਆ ਸੀ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਟਾਰਗੇਟ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਸੋਧ ਲਏ ਸਨ।

ਜਦ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਅਜੇ ਦੋ ਤਿੰਨ ਟੈਂਕ ਹੀ ਪਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਸਨ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਖ਼ਤਰਬੰਦ ਗੋਡੀਆਂ ਹੀ ਸਮਝਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਸੋਚਾਂ ਨੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਮੁਸਕਾਉਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ 'ਸਿੰਘ ਜਰਾ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵੇਖ ਇਹ ਬਖ਼ਤਰਬੰਦ ਗੋਡੀਆਂ ਨਹੀਂ, ਟੈਂਕ ਹੋਣੇ ਜੇ।

ਪਰਕਰਮਾ ਦੀ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਦੀ ਬਾਹੀ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਾਹੀਦ ਦੇ ਅਸਥਾਨ ਦੇ ਲਗਪਗ ਅੰਨ੍ਹੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਤੋਂ ਕੁਝ ਫਾਸਲਾ ਪਾਕੇ ਖਲੋਤੇ ਹੋਏ ਦੋਹਾਂ ਟੈਂਕਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਸਿਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਇਸਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਨੂੰ ਹੀ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਪਰਕਰਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਭਿਆਨਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤਬਾਹੀ ਮਚਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀਆਂ ਬੀੜਾਂ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਤੋਸ਼ਾ ਖਾਨੇ ਵਿਚ ਸਾਂਭ ਸਾਂਭ ਕੇ ਰਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਪਵਿੱਤਰ ਬਹੁ ਗੁਣੀਆਂ ਤੇ ਨਾਯਾਬ ਇਤਹਾਸਕ ਯਾਦਾਂ ਗੱਲਾਂ ਬਾਹੀ ਦੇ ਖੱਬਰ ਵਿਚ ਉੱਡ ਪੁੱਡ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਅੱਗ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਆਕੇ ਆਪਣਾ ਰੂਪ ਰੰਗ ਤੇ ਹੋਂਦ ਤੱਕ ਗਵਾਹ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਸਭ ਪਾਸੇ ਅੱਗ ਤੇ ਮਿੱਟੀ ਘੱਟੋ ਇੰਨੀ ਰੋੜਿਆਂ ਦਾ ਝੱਖੜ ਦੀ ਝੱਖੜ ਸੀ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਪਰਕਰਮਾ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਅੱਗ ਦੇ ਝਲਕਾਰੇ ਲਿਸ਼ਕਾਰੇ ਤੇ ਤਬਾਹੀ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਸਾਫ਼ ਦਿੱਸ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਤੋਪਾਂ ਗੱਲਿਆਂ ਨਾਲ ਇਮਾਰਤਾਂ ਵਿਚ ਮਘਰੇ ਪੈ ਰਹੇ ਸਨ।

ਤੋਸ਼ਾਖਾਨਾ ਦਲਵਾਜ਼ ਤੇ ਅੱਗ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਆ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਅੰਦਰ ਪੁਸ਼ਤਾਂ ਤੇ ਸਿੱਧਾਂ ਸਿੱਧਾਂ ਕੇ ਰਖੀਆਂ ਵਸੂਤਾਂ ਅਰਬਾਤ ਸੋਨੇ ਦੇ ਪਤਰਿਆਂ ਤੇ ਛਤਰਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਪਾਲਕੀਆਂ, ਸੋਨੇ ਦੇ ਪਤਰਿਆਂ ਨਾਲ ਚੁੜੇ ਹੋਏ ਖੂਬਸੂਰਤ ਕਵਾਜ਼ (ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਭਵਨ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ) ਨੀਲਮ ਤੇ ਬਣੇ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦੀ ਮਾਲੀਅਤ ਦਾ ਮੋਰ, ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਤੇ ਹੋਰੇ ਜਵਾਹਰਾਤ ਨਾਲ ਮੜੀ ਹੋਈ ਬੇਬਾ ਕੀਮਤ ਦੀ ਚਾਂਦਨੀ, ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਕਹੀਆਂ ਤੇ ਬਾਲਟੇ, ਨੇ ਲੱਖ ਹਾਰ ਜੇ ਅੱਜ ਕਈ ਕਰੋੜ ਦੀ ਮਾਲੀਅਤ ਦਾ ਸੀ, ਸੁਨਹਿਰੀ ਤਿਲੇ ਦੇ ਸੁੰਦਰ ਕੀਮਤੀ ਗੁਮਲੇ ਦੁਸ਼ਾਲੇ ਤੇ ਚੰਦੇ ਅਤੇ ਚੰਦਨ ਦੀਆਂ ਗੁਲੀਆਂ 'ਚੋਂ ਕੱਢੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਬਾਰੀਕ ਤਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅੰਤਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾਂ ਵਜੋਂ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮੋਹਨਤ ਤੇ ਲਗਨ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸੁਰਧਾਲੂ ਵਲੋਂ ਭੇਟ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਚਵਰ (ਚੌਰ) ਆਦਿ ਸਭ ਕੁਝ ਹੀ ਅੱਗ ਦੇ ਤੇ ਤਬਾਹੀ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੋਸ਼ਾਖਾਨੇ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਭਵਨ ਵੱਲ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਸਰੋਵਰ ਪੁਲ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਕਲਾਤਮਕ ਛੋਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਖੂਬ ਸੂਰਤ ਦਰਸ਼ਨੀ ਡਿਓੜੀ ਦਾ ਉਪਰਲਾ ਭਾਗ ਤੋਪਾਂ ਦੇ ਗੱਲਿਆਂ ਤੇ ਮਸ਼ੀਨ ਗੰਨਾਂ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਆਇਆ

ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਅੱਜ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਫੌਜੀ ਟੈਂਕ ਤੇ ਫੌਜੀ ਲਸ਼ਕਰ ਉਸ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਹਮਲਾਵਰ ਹੋਏ ਸਨ ਜਿਸਦੀ ਸਿਰਜਨਾ, ਸਥਾਪਨਾ ਤੇ ਹੋਂਦ ਹਸਤੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਕ ਆਦਰਸ਼ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਤੇ ਸਿਰਜਨਾਤਮਕ ਯੁੱਗ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੋਣ ਤੇ ਨਾਤੇ ਸਮੂਹ ਮਾਨਵ ਸਮਾਜ ਲਈ ਮਾਨਸਿਕ ਬੰਧਕ ਤੇ ਪ੍ਰਾਕਿਰਤਕ ਗਿਆਨ, ਲੈਸਵਰਯ ਸੱਚ ਅਤੇ ਸਮਾਜਕ ਤੇ ਪਦਾਰਥ ਪੱਖ ਉੱਤਮ ਤੇ ਸਚਿਆਰੀਆਂ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਸੀ।

ਇਸ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਜੋ ਗੱਲ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਮੰਗਦੀ ਹੈ ਤੇ ਸਮਝਨ ਯੋਗ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਪਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਟੈਂਕ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਤਾਂ ਸਿੰਘ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਸਨ ਅਤੇ ਟੈਂਕਾਂ ਨਾਲ ਆਹਮੋ ਸਾਹਮਣੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਟਕਰਾਉਣ ਲਈ ਮਨੋ ਚਿਤ੍ਰ ਤਿਆਰ ਬਰ ਤਿਆਰ ਹੋਏ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ 'ਚੋਂ ਅੱਜ ਤਕ ਕਿਸੇ ਇਕ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਪੰਥ ਰਤਨ, ਸਰਦਾਰ-ਏ-ਆਜ਼ਮ ਜਾਂ ਲੋਹ ਪੁਰਸ਼ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ 'ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਦੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਫੌਜੀ ਹਮਲਾ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੀ ਚੌਪਾ ਚੌਪਾ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਗੜ੍ਹੀ ਬਣਾ ਦੇਣ ਦਾ ਦਮਗਜਾ ਹੀ ਮਾਰਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਛਾਤੀ ਤਾਨ ਕੇ ਤੇ ਆਪਣੀ ਸੱਜੀ ਬਾਂਹ ਆਕਾਸ਼ ਵੱਲ ਉਲਾਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਇਹ ਹੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਫੌਜ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਡੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਉੱਤੇ ਦੀ ਲੰਘ ਕੇ ਹੀ ਅਗਾਂਹ ਵਧ ਸਕੇਗੀ।

ਪਰ ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਹ ਸੂਰਮੇ ਮਰਜੀਵੜੇ ਤੇ ਬਲਵਾਨ ਯੋਧੇ ਅੱਜ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਤੌਰ ਉੱਪਰ ਪੰਥ ਰਤਨ ਵੀ ਸਾਬਤ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ, ਲੋਹ ਪੁਰਸ਼ ਵੀ ਬਣਕੇ ਵਖਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਕੌਮ ਦੇ ਸਰਦਾਰ-ਏ-ਆਜ਼ਮ ਹੋਣ ਦਾ ਨਾਮਨਾ ਵੀ ਖੱਟ ਰਹੇ ਸਨ, ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੀ ਚੌਪਾ ਚੌਪਾ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਗੜ੍ਹੀ ਵੀ ਬਣਾ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਟੈਂਕਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਛਾਤੀਆਂ ਤਾਨ ਕੇ ਖਲੋਤੇ ਹੋਏ ਹੋਣ ਵਜੋਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਰਾਖੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਅਦਬ ਆਦਾਬ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਵਿਛਾਉਣ ਲਈ ਰਣ-ਤੱਤਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਥਿਆਰ ਬੰਦ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤੱਤਪਰ ਵੀ ਹੋਏ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਸੱਤਾਂ ਪਾਸ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਇਛਾ ਵੀ ਪਰਗਟ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕਿਉਂ ਨਾ ਫੌਜ ਨਾਲ ਗਲੀਆਂ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚ ਨਿਕਲ ਕੇ ਆਹਮੋ ਸਾਹਮਣੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੋ ਦੋ ਹੱਥ ਕਰ ਲਏ ਜਾਣ। ਇਸ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਪੰਜਾਂ ਪੰਜਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਟਲੀਆਂ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦੇ ਨਾਸ਼ ਲਈ ਸਿੰਧੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲੀਆਂ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚ ਠਿੱਲ ਪੈਂਦੇ ਹਾਂ।

ਸੱਤ, ਜਿਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਅੰਦਰ ਪੰਥਕ ਜੋਸ਼ ਤੇ ਜਜ਼ਬਾ ਵੇਖਕੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ ਤੇ ਅਗੇਂ ਬੜੇ ਹੀ ਠਰੰਮੇ ਨਾਲ ਉੱਤਰ ਦੋਇਆਂ ਹੋਇਆਂ ਕਹਿਣ ਲਗੇ, 'ਸਿੰਘ ਆਪਾਂ ਹੁਣ ਟਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਫੌਜ ਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਟੈਂਕਾਂ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਹੀ ਜੂਝਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸਹੀਦੀਆਂ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਦੇਣੀਆਂ ਨੇ। ਤੁਸੀਂ ਔਹੋ ਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਤੇ ਰਾਤ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿੱਥੇ ਕਿੱਥੇ ਲਭਦੇ ਫਿਰੋਗੇ ਇਥੇ ਤਾਂ ਦੁਸ਼ਟ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨੇ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂਘਰ ਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਰਾਖੀ, ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਆਨ ਸ਼ਾਨ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਇਸ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਸੀਸ ਲੇਖੇ ਲਾਉਣ ਦਾ ਜੋ

ਅਨੰਦ ਇਥੇ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਹੋ ਉਹ ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਸੱਤਾਂ ਦੀ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣਕੇ ਫਿਰ ਜੋਕਾਰਾ ਛੱਡਿਆ ਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਜ਼ਿੰਦਾ ਬਾਦ ਦੇ ਨਾਅਰਿਆਂ ਅਤੇ 'ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ' ਦੇ ਬੋਲਿਆਂ ਨਾਲ ਆਕਾਸ਼ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਗੂੰਜ ਉਠਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਆਕਾਸ਼ ਗੂੰਜਾਊ ਗੂੰਜ ਤੋਂ ਇਸ਼ਤਰਾ ਭਾਸਨ ਲੱਗਾ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਗੂੰਜ ਤੋਪਾਂ ਦੇ ਗੱਲਿਆਂ ਦੀ ਗਰਜ-ਗਤਕ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਭਾਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਭਵਨ ਅੰਦਰਲੇ ਜਿਸ ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਸਰੋਵਰ ਦੇ ਜਲ ਤੋਂ ਦੋਹਾ ਦੇ ਸਮੇਲ ਨਾਲ ਸਾਫ਼ ਤੇ ਸਵੱਛ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅੱਜ ਉਹ ਸਥਾਨ ਦੁਧ ਮਿਲੇ ਜਲ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਧੋਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸਗੋਂ ਉਹ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਲਹੂ ਨਾਲ ਜਿੰਦਿਆਂ ਤੇ ਰੰਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਭਵਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਾਜ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੋ ਰਾਤ ਸਮੇਂ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਨੂੰ ਤੋਪਾਂ ਦੀ ਗੋਲਾਬਾਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਕੋਠਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਬਰਾਜਸਥਾਨ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਰਾ ਸਕੇ ਉਹ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਨੂੰ ਭਵਨ ਉੱਪਰਲੀ ਮੰਜਲ ਤੇ ਲੈ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਭਿਆਨਕ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਵੀ ਯਥਾ ਸ਼ਕਤ ਰੂਪ 'ਚ ਮਰਯਾਦਾ ਦਾ ਪਾਲਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਤੇ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਸਨ।

ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਤੇ ਉਸਦੀ ਰਾਖੀ ਨੂੰ ਅਤੇ ਮਾਨ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਖਰੀ ਸਵਾਸਾਂ ਤੱਕ ਕਾਇਮ ਰਖਣ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਤੇ ਤਹਈਏ ਨਾਲ ਕਮਰਿਆਂ ਦੇ ਰੋਸ਼ਨ ਦਾਨ ਤੇ ਸੁਰਖਾਂ ਅਤੇ ਪਰਕਰਮਾ ਵਿਚਲੇ ਗਟਰਾਂ ਤੱਕ ਨੂੰ ਮੰਗਚਿਆਂ ਦਾ ਰੂਪ ਦੇ ਰਖਿਆ ਸੀ।

ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਟੈਂਕਾਂ ਦੀ ਆੜ ਵਿਚ ਪੈਦਲ ਫੌਜ ਨੇ ਦੂਸਰੀ ਵਾਰ ਪਰਕਰਮਾ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋਕੇ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਵਧਣ ਦੀ ਫਿਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਪਰਕਰਮਾ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਉੱਪਰ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬੀ ਹਮਲੇ ਕਾਰਨ ਫਿਰ ਮੂੰਹ ਦੀ ਖਾਟੀ ਪਈ।

ਜਦ ਸਿੰਘਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਫਾਇਰਿੰਗ ਕਰਕੇ ਜਵਾਬੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਫੌਜੀ ਦਸਤੇ ਡਿਗਦੇ ਢਹਿਦੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਜਖਮੀ ਤੇ ਮੁਰਦਾ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪਿਛੇ ਛੱਡਦੇ ਪਿਛਾਂਹ ਵੱਲ ਨੂੰ ਦੌੜਦੇ ਸਾਫ਼ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ।

ਇਸ ਵਾਰ ਜੋ ਲਗਾਤਾਰ ਦਸਾਂ ਮਿੰਟਾਂ ਤੱਕ ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਆਹਮ ਸਾਹਮਣੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਫਾਇਰਿੰਗ ਹੋਈ ਸੀ ਉਸਦੀ ਕਿਆਨਕਤਾ ਤੋਂ ਇਸਤਰ੍ਹਾਂ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਅਕਾਸ਼ 'ਚੋਂ ਲੱਖਾਂ ਹੀ ਬਿਜਲੀਆਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਪਰਕਰਮਾ ਉੱਪਰ ਤੇ ਇਸਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਇਕ ਵਾਰਗੀ ਹੀ ਉੱਤਰ ਅਤਿਤੀ ਵਰ੍ਹ ਪਈਆਂ ਹੋਣ। ਸਮੁੱਚੇ ਸਰੋਵਰ ਦਾ ਜਲ, ਖਲਦੀਆਂ ਭਖਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਤੁਸ਼ਲੀ

ਲਹਿਰਾਂ ਤੇ ਅਗਨ ਤੁੱਟਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪੈ-ਦਰ-ਪੈ ਪੈਂਛੜਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਚਲਦਾ ਹੋਇਆ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਰੋਵਰ ਦੇ ਤਲ ਵਲ ਵੇਖਿਆਂ ਇਸਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਲੱਖਾਂ ਤਾਰੇ ਜਿੰਦੋ-ਜਿੰਦੀ ਟੁੱਟ ਕੇ ਉਸ ਅੰਦਰ ਅਲੱਪ ਹੁੰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਤੋਪ ਗੋਲਿਆਂ, ਗੋਸ਼ੀ ਗੋਲਿਆਂ, ਅੱਗ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਗੋਲਿਆਂ, ਮਸ਼ੀਨ ਗੰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਲੱਖਾਂ ਹੀ ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ ਝੱਖੜ ਨੇ ਸਭ ਪਾਸੇ ਫਟ ਰਹੇ ਜਵਾਲਾ ਮੁਖੀ ਪਰਬਤ ਅਤੇ ਲਾਟਾਂ ਉਗਲਛਦੇ ਹੋਏ ਭੂਚਾਲ ਵਰਗੀ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰੱਖੀ ਸੀ। ਪਰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਜੋ ਗੱਲ ਸਾਡੇ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਵੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਪਰ ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹੋਰਾਨੀ ਜਨਕ ਵੀ ਸੀ, ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸਮੁੱਦਰੀ ਹਾਲ ਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਅਜੇ ਤੱਕ ਮੁਕੰਮਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਚੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਪਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਭ ਟੈਂਕ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਤੇ ਸਮੁੱਦਰੀ ਹਾਲ ਦੇ ਕੋਲੋਂ ਹੀ ਤੇ ਅੱਵੇਂ ਕੁਝ ਫਾਸਲੇ ਤੋਂ ਸਾਹਮਣਿਓਂ ਦੀ ਹੋ ਕੇ ਗੁਜਰੇ ਸਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੈਂਕਾਂ 'ਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਟੈਂਕ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨ ਗੰਨਾਂ ਤੇ ਤੋਪਾਂ ਦਾ ਮੂੰਹ ਇਕ ਛਿਣ ਮਾਤਰ ਰੂਪ 'ਚ ਵੀ ਇਧਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਰਾਂ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਨੂੰ ਇਕ ਦਿਓ ਹੋਕਲ ਟੈਂਕ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪੱਕਾ ਟਾਰਗੇਟ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਰੱਖਿਆ ਸੀ।

ਸਮੁੱਦਰੀ ਹਾਲ ਦੀ ਖਾਮਸ਼ੀ ਤੇ ਉਸਦੀ ਸਲਾਮਤੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹੋਇਆਂ ਸਾਨੂੰ ਸਭ ਨੂੰ ਇਸਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਉਸਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗੁਪਤ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰ ਰੱਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਪਰਕਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਡਰ ਭੈ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਅੰਸੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਦਾ ਅਜੇ ਤੱਕ ਬਚਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਮੁਖ ਕਾਰਨ ਸਮੁੱਦਰੀ ਹਾਲ ਦਾ ਗਵਾਹ ਹੋਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਫੌਜ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀਆਂ ਸਖਤ ਹਦਾਇਤਾਂ ਲਗਦੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਪੂਰਬੀ ਭਾਗ ਵਿਚ ਸਮੁੱਦਰੀ ਹਾਲ ਤੇ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਲਗਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਉੱਪਰ ਕੋਈ ਦੂਸਰਾ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੋਲਾ ਬਾਰੀ ਤੇ ਮਾਰੂ ਬੰਬਾਂ ਦੀ ਵਰਖਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ।

ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਜੋ ਫੌਜ ਨੇ ਪਰਕਰਮਾ ਉੱਪਰ ਮੁਕੰਮਲ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਪਾਰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਉਹ ਅਜੇ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਇਸ ਮਨੋਰਥ ਵਿਚ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਪਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਫੌਜ ਵਲੋਂ ਬੋਲਿਆ ਗਿਆ ਦੂਸਰਾ ਧਾਵਾ ਵੀ ਨਾਕਾਮ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਅਤੇ ਟੈਂਕਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ (ਆਰਮਡ ਪਰਸਨਲ ਕੈਰੀਅਰ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਲੋਹੇ ਦਾ ਚਲਦਾ ਫਿਰਦਾ ਕਿਲ੍ਹਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਦੇ ਅੰਦਰ) ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹੋਏ ਬੈਠੇ ਫੌਜੀ ਦਸਤਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਹੇ ਦੇ ਕਿਲਿਆਂ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਦੀ ਦਲੇਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੈ ਰਹੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਪਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਟੈਂਕਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਪਰਕਰਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਪੈਦਲ ਫੌਜ ਦੀਆਂ ਸੈਣਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਉੱਕੀਆਂ ਹੀ ਬਾਂਝ ਹੋਕੇ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਸਨ ਪਰ ਤੋਪਾਂ ਤੇ ਮਸ਼ੀਨ ਗੰਨਾਂ ਆਪਣਾ ਕਰਦਾਰ ਅਜੇ ਵੀ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਨਿਭਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਪਰਕਰਮਾ ਅੰਦਰਲੀ ਆਰਮਡ ਪਰਸਨਲ ਕੈਰੀਅਰਜ਼ ਅਰਥਾਤ ਟੈਂਕਾਂ ਵਿਚ ਲੈਸ ਹੋਈ ਬੈਠੀ ਫੌਜ ਅਤੇ ਪਰਕਰਮਾ ਦੇ ਕਮਰਿਆਂ ਅੰਦਰ ਗੁੱਠੀ ਖੁੰਜੀ ਲੱਗ ਕੇ ਦੜੀ ਬੈਠੀ ਫੌਜ, ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਹੋਰ ਇਮਾਰਤਾਂ ਉੱਪਰ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬੇਝ ਹੋਈ ਪਈ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਸਰਾਂ ਵੱਲ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਕਰਕੇ ਖਲੋਤਾ ਹੋਇਆ ਟੈਂਕ ਆਪਣੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨ ਗੰਨਾਂ ਦਾ

ਮੂੰਹ ਖੋਲੀ ਬੜੇ ਹੀ ਤੂਫਾਨੀ ਰੂਪ 'ਚ ਅੱਗ ਉਗਲਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਸ ਟੈਂਕ ਵੱਲੋਂ ਜੋ ਸਰਾਂ ਅੰਦਰ ਫਾਇਰਿੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਉਸਦਾ ਮਤਲਬ ਫੌਜੀ ਦਸਤਿਆਂ ਲਈ ਸਰਾਂ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦਾ ਰਾਹ ਮੁਕਲਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਪਰਕਾਰ ਹੀ ਹਿਲਚਲ ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਤਾੜਨਾ ਸੀ।

ਇਹ ਟੈਂਕ ਸਰਾਂ ਅੰਦਰ ਗੋਲੀਆਂ ਦਾ ਖੁੱਲਾ ਛਾਣਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਜੇ ਕੁਝ ਕਦਮ ਪਿੱਛੇ ਹਟਿਆ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਫੌਜ ਦੇ ਕੋਈ ਡੇਝੂ ਦੇ ਸੌ ਦੇ ਲਗਪਗ ਸੈਂਟਕ ਵੱਖ ਵੱਖ ਗੁਰਮਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਲੰਗਰ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਪੈਂਦੀ ਗਲੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਰਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਪੈਂਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਏ।

ਇਹ ਫੌਜੀ ਦਸਤੇ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਵੇਖਦਿਆਂ ਬੜੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸਰਾਂ ਵੱਲ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵੱਧਦੇ ਹੋਏ ਦਿੱਸੇ। ਪਰ ਇਹ ਸੈਂਟਕ ਦਸਤੇ ਅਜੇ ਸਰਾਂ ਦੇ ਮੁਖ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਮਿਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਸਕੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਲੰਗਰ ਦੀਆਂ ਸਰਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਿਹੇ ਕਰਕੇ ਦੀਵਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਲਗਦੀਆਂ ਟੂਟੀਆਂ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸਿਉਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸਟੇਨ ਗੰਨਾਂ, ਰਾਈਫਲਾਂ ਤੇ ਕਾਰਬਾਈਨਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਉਹਨਾਂ ਉੱਪਰ ਖੋਲ ਦਿੱਤੇ।

ਜਿਹੜੇ ਫੌਜੀ ਆਪਣੇ ਫੌਜੀ ਬੂਟਾਂ ਨਾਲ ਧਰਤ ਕੰਬਾਉਂਦੇ, ਘਾਲਾਂ ਪਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਬਾਕੂਦੀ ਹਥਿਆਰਾਂ ਤੇ ਜਿਸਮ ਉੱਪਰ ਪਹਿਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਬੁਲਿਟ ਪਰੂਫ ਜੈਕਟਾਂ ਦੇ ਮਾਨ ਤੇ ਭਰੋਸੇ ਉੱਪਰ ਛਾਤੀਆਂ ਤਾਨ ਸਰਾਂ ਅਤੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਵੱਲ ਅੱਗੇ ਵੱਧ ਰਹੇ ਸਨ ਵੇਖਦਿਆਂ ਵੇਖਦਿਆਂ ਉਹਨਾਂ 'ਚ ਕੁਝ ਸੈਂਟਕ ਧਰਤੀ ਉੱਪਰ ਡਿੱਗਣ ਤੇ ਕਿਰਨ ਲੱਗੇ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਘਬਰਾਹਟ, ਭੱਜੇ ਨੱਠੀ ਅਫਰਾਤਫਰੀ ਦਾ ਆਲਮ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ।

ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਲੰਗਰ ਦੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰਲੀਆਂ ਮੰਜਲਾਂ ਉੱਪਰ ਡਟੇ ਬੈਠੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੌਜੀ ਦਸਤਿਆਂ ਦੇ ਸੈਂਟਕਾਂ ਨੂੰ ਜਦ ਇਸ ਅਫਰਾਤਫਰੀ ਤੇ ਘਬਰਾਹਟ ਦੇ ਆਲਮ ਵਿਚ ਇਧਰ ਉਧਰ ਭੱਜਦਿਆਂ ਨਠੀਦਿਆਂ, ਡਿਗਦਿਆਂ ਢਹਿਦਿਆਂ ਅਤੇ ਜ਼ਖਮੀ ਤੇ ਮੁਰਦਾ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਧਰਤੀ ਉੱਪਰ ਕਿਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੇਖਿਆਂ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਲੰਗਰ ਦੀ ਦੂਸਰੀ ਮੰਜਲ ਤੋਂ ਥੇਲੇ ਸੇ ਨਿਹਾਲ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਦੇ ਜੈਕਾਰੇ ਅਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਗੂੰਜਦੇ ਹੋਏ ਸੁਣਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗੇ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਹਨਾਂ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਤਰਸ ਯੋਗ ਸੀ ਜੋ ਸਰਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤੋਪਾਂ ਤੇ ਮਸ਼ੀਨਗੰਨਾਂ ਤਾਣੀ ਖਲੋਤੇ ਹੋਏ ਟੈਂਕ ਦੇ ਉਹਲੇ ਤੇ ਸਰਾਂ ਦੇ ਬਾਹਰਲੇ ਬਰਾਮਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਬੁਰਜੀਆਂ ਪਿੱਛੇ ਚੌਢਾਲ ਲੰਮੇ ਪੈ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਧਰਤੀ ਵਿਚ ਸਮਾ ਜਾਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ।

ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੇ ਕੋਈ ਪੰਜ ਮਿੰਟ ਪਿੱਛੋਂ ਸਰਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਖਲੋਤਾ ਹੋਇਆ ਦਿਓ ਹੈਕਲ ਟੈਂਕ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਕਦਮ ਹੋਰ ਪਿਛਾਹ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸਨੇ ਗੱਤਿਆਂ ਦੀ ਖਥੜੀਲੀ ਝਬ ਤੇ ਵਾਛੜ ਵਾਂਗ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਅੱਗ ਵਰਖਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਸਰਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਲੋਹੇ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬਾਹਰਲੇ ਸਾਮਾਨ ਘਰ ਵਿਚਲੀਆਂ ਸਟੀਲ ਦੀਆਂ ਅਲਮਾਰੀਆਂ, ਖਜ਼ਾਨਚੀਆਂ ਦੇ ਕਮਰਿਆਂ ਅੰਦਰਲੇ ਗੋਲਿਆਂ ਪੋਟੀਆਂ ਅਤੇ ਯਾਤਰੂਆਂ ਦਾ ਸਮਾਨ ਰਖਣ ਲਈ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਲਕੜ ਤੇ ਲੋਹੇ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਤਖਤਿਆਂ ਆਦਿ ਦੇ ਜਗਾੜ ਚੋਂ

ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਗੋਲੀਆਂ ਤਾਬੜ ਤੋੜ ਵਿਚ ਆਰ ਪਾਰ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਸਤਰਾਂ ਜਾਪ ਰਿਹਾ ਤੇ ਸੁਣਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਲੁਹਾਰਾ ਮਾਰਕੀਟ ਅੰਦਰ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਲੁਹਾਰ ਮਜ਼ਦੂਰ ਲੋਹੇ ਤੇ ਟੀਨ ਦੀਆਂ ਚਾਦਰਾਂ ਨੂੰ ਹਥੜਿਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਤੇ ਸੁੰਝਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪੈ ਦਰ ਪੈ ਮਾਰਾਂ ਨਾਲ ਜਿੰਦੇ-ਜਿੰਦੀ ਛਾਨਣੋ-ਛਾਨਣੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਕਾਰ 'ਚ ਲੱਖਾਂ ਚਿੱਪਰ ਬੇਟੀਆਂ ਰੱਢ ਰਹੇ ਹੋਣ।

ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਸਰਾਂ ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਸਭ ਪਾਸੇ ਸੁੱਨਤਾ ਤੇ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਛਾਈ ਹੋਈ ਸੀ, ਹੋਣ ਉੱਥੇ ਕੁਰਲਾਹਟ ਤੇ ਹਾਹਾਕਾਰ ਮੱਚੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਸਰਾਂ ਦੇ ਬਾਹਰਲੇ ਸਭ ਕਮਰੇ ਤੇ ਗੁਦਾਮ ਨੁਮਾ ਸਾਮਾਨ ਘਰ ਅਤੇ ਲੋਹੇ ਦੇ ਵੱਡੇ ਗੋਬਰੀ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਨਾਲ ਅੰਦਰ ਕਰਕੇ ਪੈਂਦੇ ਬਿਸਤਰਿਆਂ ਅਰਥਾਤ ਦਰੀਆਂ, ਚਾਦਰਾਂ, ਰਜਾਈਆਂ, ਤਲਾਈਆਂ, ਕੰਬਲਾਂ ਤੇ ਸ਼ਰ੍ਹਾਨਿਆਂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਮਾਲ ਗਦਾਮ ਅੱਗ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੁੰਦੇ ਅੱਗ ਨਾਲ ਭਰੇ ਵਰੋਲਿਆਂ ਵਿਚ ਘਿਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਆਮ ਯਾਤਰੂ ਸੰਗਤਾਂ ਅਤੇ ਬੀਬੀਆਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਚੀਕਾਂ ਕੂਕਾਂ, ਕੁਰਲਾਹਟ ਤੇ ਹਾਹਾਕਾਰ ਦੀਆਂ ਦਰਦ ਪਰੁਨੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਨੇ ਧਰਤੀ ਅਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਕੰਬਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪਿੱਠ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਸਰਾਂ ਵੱਲ ਨੂੰ ਭੁਖ ਕਰਕੇ ਖਲੋਤੇ ਹੋਏ ਟੈਂਕ ਅੰਦਰ ਬੀੜ ਰਖੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨ ਗੰਨਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਇਸ ਪਰਲੋ ਵਰਗੀ ਹਾਲਤ ਤੋਂ ਇਸਤਰਾਂ ਭਾਸਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਮੌਤ ਤੇ ਤਬਾਹੀ ਦੇ ਵਰਿਸ਼ਤੇ ਕੁਝ ਛਿਟਾ ਪਲਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਵਿਚ ਹੀ ਸਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਗਲ ਜਾਣਗੇ ਪਰ ਜਿਉਂ ਹੀ ਮੌਤ ਵੱਡਦੇ ਤੇ ਅੱਗ ਉਗਲਦੇ ਹੋਏ ਟੈਂਕ ਨੇ ਅੱਗ ਦਾ ਖਥੜ ਬਲਾਉਣਾ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਸਮੁੰਚੀ ਸਰਾਂ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿਚ ਮੌਤ ਵਰਗੀ ਚੁੱਪ ਜਿਹਾ ਸਨਣਾ ਛਾ ਗਿਆ।

ਇਸ ਘਿਨਾਉਣੇ ਤੇ ਖੂਨੀ ਵਾਰਿਆ ਦੇ ਵਾਪਰਨ ਤੋਂ ਬੰਦ ਦੀ ਪਿੱਛੋਂ ਫੌਜ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਟੁਕੜੀ ਸਰਾਂ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸਿਉਂ ਗਲੀ ਬਾਗ ਵਾਲੀ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਗੇਟ 'ਚੋਂ ਸਰਾਂ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋਈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਿੰਘਾਂ ਹੱਥੋਂ ਮਾਰ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਫੌਜੀਆਂ 'ਚ ਬਚੇ ਹੋਏ ਸੈਂਟਕ ਵੀ ਆਪਣੇ ਲੁਕਣ ਉਹਲਿਆਂ ਤੇ ਆੜਾਂ ਓਟਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਰਾਂ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ।

ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਫੌਜੀ ਸਰਾਂ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਸਨ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਭ ਪਾਸੇ ਸੁਨਸ਼ਸ਼ਾਨ ਵਰਤੀ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਉੱਚੀ ਸਾਹ ਲੈਂਦਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਰਿਹਾ। ਐਸੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਜੇਕਰ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਸੁਣਾਈ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਤਾਂ ਉਹ ਸਿਰਫ ਫੌਜੀ ਬੂਟਾਂ ਦੀ ਚੀਕ ਵਾਟ ਤੇ ਠੱਪ ਠੱਪ ਅਤੇ ਦਗੜ ਦਗੜ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਹੀ ਸਨ।

ਜਦ ਸਰਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਭਿਆਣਕ ਸਥਿਤੀ ਵਾਪਰ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਦੇ ਹਾਲ ਦਾ ਹਾਰ ਸੰਗਾਰ ਬਣੀ ਬੈਠੇ ਪੰਥਕ ਆਗੂ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਲੱਗੇ ਬੱਧਿਆਂ ਨਾਲ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਖਿੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਤੇ ਅੰਦਰੋਂ ਕੁੱਝ ਕੁੱਝੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਚੁੱਪ ਚਾਪ ਦੜ ਵੱਟੀ ਬੈਠੇ ਸਨ ਪਰ ਜਿਉਂ ਹੀ ਫੌਜੀ ਦਸਤਾ ਆਪਣੇ ਅਫਸਰ ਦੀ ਕਮਾਂਡ ਵਿਚ ਸਰਾਂ 'ਚੋਂ ਦੀ ਹੁੰਦਾ

ਹੋਇਆ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਆਉਂਦਿਆਂ ਦੀ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ।

ਇਥੇ ਇਹ ਗੱਲ ਵਰਨਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨਾਂ ਫੌਜੀ ਬੂਟਾਂ ਦੀ ਚੀਕ-ਵਾਟ, ਨੱਪ-ਨੱਪ ਤੇ ਦਗੜ-ਦਗੜ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਸਰਾਂ ਅੰਦਰ ਮੱਤ ਵਰਗੀ ਚੁੱਪ ਤੇ ਸੁੰਨਤਾ ਵਰਤਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਜਦ ਇਹ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਦੇ ਕੰਨੀ ਪਈਆਂ ਤਾਂ ਉੱਥੇ ਪਿਛਲੇ ਕਿੰਨਿਆਂ ਹੀ ਪਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਸਹਿਮੀ ਸਿਮਟੀ ਹੋਈ ਤੇ ਮੁਰਝਾਈ ਹੋਈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਇਕ ਚਮਕ ਜਿਹੀ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਤੇ ਉਸ ਉੱਪਰ ਪਤਲੇ ਜਿਹੇ ਖੇਡੇ ਦੀ ਪਰਤ ਤਰਦੀ ਵਿਗਸਦੀ ਹੋਈ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਣ ਲਗੀ।

ਪੰਥਕ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਗਮ ਵਿਕਰ ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਨਾਲ ਅੰਦਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਫੁੱਧੀਆਂ ਫੌਜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਅੱਖਾਂ ਮੁੜ ਆਪਣੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਦਿੱਸਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਫੌਜੀ ਬੂਟਾਂ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਥਕ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਚੋਹਰੇ ਉੱਪਰ ਕਿਸੇ ਅਗੰਮੀ ਆਸ ਉਮੀਦ ਦੀ ਕਿਰਨ ਦੇ ਖੇਡਨ ਕਾਰਨ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਘਰ ਕਰੀ ਬੈਠੀ ਘਬਰਾਹਟ ਦੀ ਥਾਂ ਚੈਣ ਤੇ ਧਰਵਾਸ ਨੇ ਮੱਲ ਲਈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਛਾਇਆ ਹੋਇਆ ਜਥੇ ਦੇ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਡਰ ਅਤੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸ਼ੰਕਿਆ-ਵਿਸ਼ਵਾਸਿਆਂ ਵਾਲਾ ਮਾਹੌਲ ਹੁਣ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ, ਸੁਖਾਵਾਂ ਤੇ ਸੁਰਖਸ਼ਤ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਣ ਲੱਗਾ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਥਕ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਫੌਜੀ ਬੂਟਾਂ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਸੁਣੀਆਂ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕੁਝ ਇਕ ਚਹੇਤਿਆਂ ਨਾਲ ਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮੁਵਾਲੀਏ ਨਾਲ, ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਵਿਚ ਪਸਰੇ ਹੋਏ ਹਨੇਰੇ 'ਚ ਵੀ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਚਾਰ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮੁਵਾਲੀਏ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਤਾਂ ਸਿੱਤ ਹਰਚੇਦ ਸਿੰਘ ਲੋਂਗਵਾਲ, ਸ੍ਰ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੋਹੜਾ, ਜਥੇਦਾਰ ਬੱਗਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਸਕੱਤਰ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਾਂ ਹੀ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫੁੱਧੀ ਭਮਜ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸਮਝਾ ਗਈਆਂ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਹੁੰਜਤ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਦੇ ਕਮਰਿਆਂ ਅੰਦਰਲੇ ਕੁੰਡੇ ਕੁੰਡੀਆਂ ਖੁਲ੍ਹਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਦੀ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮੁਵਾਲੀਆ, ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਸਕੱਤਰ ਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਬੱਗਾ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਫੌਜੀ ਦਸਤੇ ਦੇ ਸਵਾਗਤ ਲਈ ਬਾਹਰ ਬਰਾਮਦੇ ਵਿਚ ਜਾ ਖਲੋਤੇ।

ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਦੇ ਇਹ ਜੱਥੇ ਬਾਹਰ ਬਰਾਮਦੇ ਵਿਚ ਆਏ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਦੇ ਉੱਤਰ ਪਛਮ ਵੱਲ ਦੇ ਭਾਗ ਦੁਆਲੇ ਅਰਧ ਘੇਰੇ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਘੇਰਾ ਪਾਈ ਖਲੋਤੇ ਸੈਣਕਾਂ 'ਚੋਂ ਕੁਝ ਸੈਣਕ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਤੇਜ਼ੀ ਵਾਂਗ ਰਾਈਫਲਾਂ ਤਾਣੀ ਤੇ ਸਟੋਨ ਗੋਨਾ ਕੱਸੀ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲ ਅੱਗੇ ਵਧੇ। ਉਹਨਾਂ ਉੱਪਰ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨੇੜਿਓਂ ਹੱਕੇ ਮੱਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਪੁਛਣ ਲਈ ਕਿ ਲੋਂਗਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਟੋਹੜਾ ਸਾਹਿਬ ਕਿਸ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਨੇ।

ਉਸ ਸਮੇਂ ਫੌਜੀ ਸੈਣਕਾਂ ਦੇ ਵਤੀਰੇ ਤੋਂ ਸਾਫ ਪਤਾ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਲੋਂਗਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਟੋਹੜਾ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਛੋਤੀ ਛੋਤੀ ਆਪਣੀ ਹਿਵਾਜ਼ਤ ਵਿਚ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਫੇਰੀ ਤੌਰ ਉੱਪਰ ਅਮਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਜਦ ਉਹਨਾਂ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਰਾਮੁਵਾਲੀਏ ਨੇ ਆਪਣਾ ਤੁਆਰਫ ਦੇਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਟੋਹੜਾ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਲੋਂਗਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਟਿਕਾਣੇ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਸੈਣਕ ਜੋ ਹੋਲਦਾਰ ਰੋਕ ਦਾ ਲਗਦਾ ਸੀ, ਬੜੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਮਾਰਚ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਤੋਂ ਕੁਝ ਕਦਮ ਦੇ ਵਾਸਲੇ ਉੱਪਰ ਟੋਹੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਰਾਂ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਰਹਾਇਸ਼ੀ ਕੁਵਾਟਰ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਪਾਸ ਕੁਝ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨਾਲ ਖਲੋਤੇ ਹੋਏ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਫੌਜੀ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਖਲੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੌਜੀ ਲਹਿਜੇ ਵਿਚ ਇਹ ਕਹਿਦਾ ਹੋਇਆ ਸਾਫ ਸੁਣਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। 'ਸਾਹਿਬ, ਆਪ ਇਥਰ ਤਲਾਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ, ਟੋਹੜਾ ਸਾਹਿਬ ਅੱਗੇ ਲੋਂਗਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਉਸ ਬੜੀ ਇਮਾਰਤ ਮੈਂ ਹੋਂ।'

ਕੁਝ ਪਲਾਂ ਬਾਅਦ ਜਦ ਸਿੱਤ ਹਰਚੇਦ ਸਿੰਘ ਲੋਂਗਵਾਲ ਅਤੇ ਸ੍ਰ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੋਹੜਾ ਨੂੰ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ 'ਚੋਂ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਸਰਾਂ ਵੱਲ ਨੂੰ ਲੈ ਜਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਸਤਰਾਂ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਦੇਂ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਫੌਜ ਦੇ ਜਬਰਦਸਤ ਪਹਿਰੇ ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਇਕ ਥਾਂ ਤੋਂ ਦੂਸਰੀ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਲੈ ਜਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

34.

ਦੋਹਵੇਂ ਪੰਥਕ ਆਗੂ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਅਤੇ ਸ੍ਰ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੋਹੜਾ ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿੰਨਾ ਵਿਚ ਬੀਬੀ ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ (ਪਰਮਪਤਨੀ ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ) ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ, ਹੁਣ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਰਾਂ ਦੇ ਇਕ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਫੌਜ ਦੀ ਸਖਤ ਨਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਜਿਸ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਇਹ ਦੋਹਵੇਂ ਪੰਥਕ ਨੌਤਾ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਸਨ ਉਸਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਬੜਾ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਪਹਿਰਾ ਲਗਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਅੰਦਰ ਤਾਂ ਕੀ ਉਸਦੇ ਪਾਸ ਵੀ ਕੋਈ ਆਮ ਵਿਅਕਤੀ ਸਿੱਧੀ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਦੀ ਦਲੇਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਸਕਦਾ।

ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ 'ਚੋਂ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਜਿੰਨਾ ਹੋਰਨਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਸਰਾਂ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਰਾਂ ਦੇ ਬਰਾਮਦਿਆਂ ਵਿਚ ਬਠਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਰਾਂ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਮਰਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਬੈਠੀਆਂ ਖਲੋਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬੜੇ ਅਨ-ਮਨੁੱਖੀ ਤੋਂ ਘਿਨਾਉਣੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬਾਹਰ ਬਰਾਮਦਿਆਂ ਤੋਂ ਸੋਹਨ ਵਿਚ ਬੈਠਣ ਦੇ ਗੱਦੇ ਤੋਂ ਗੱਦੇ ਬੋਲਾਂ ਵਿਚ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਫੌਜੀਆਂ ਵਲੋਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਪੌਨਾ, ਮਗਰਾਠਾਂ, ਪਿੱਠਾਂ ਪਸਲੀਆਂ ਤੇ ਵਖੀਆਂ ਵਿਚ ਬੈਠ ਮਾਰ ਮਾਰ ਕੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਖੂਚਾਂ, ਸਕੜੇਜਾਂ ਤੇ ਗੋਡਿਆਂ ਉੱਪਰ ਫੌਜੀ ਬੂਟਾਂ ਦੇ ਨੁੱਡੇ ਮਾਰ ਮਾਰ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਥਾਂ ਤੋਂ ਦੂਸਰੀ ਥਾਂ ਅਤੇ ਦੂਸਰੀ ਤੋਂ ਫਿਰ ਤੀਸਰੀ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਬੈਠਣ ਉੱਠਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਪੂਰੀ ਬੇਕਿਰਦੀ ਨਾਲ ਪੀ ਟੀ ਪਰੋਡ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ।

ਪੰਥ ਦੇ ਦੋਹਵਾਂ ਨੌਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਸਰਾਂ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੇ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰ ਦੇ ਵਤੀਰੇ ਤੋਂ ਇਸਤਰਾਂ ਪਰਗਟ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦਾ ਕੰਮ ਸਿਰਫ ਟੋਹੜਾ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਤੇ ਸੁਰਖਸ਼ਾ ਤੱਕ ਦੀ ਸੀਮਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਬਾਕੀ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਤਾਂ ਉਸਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੀਆਂ ਮਕੜਿਆਂ ਅਤੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦਾ ਦਰਜਾ ਹੀ ਰਖਦੀਆਂ ਜਾਪਦੀਆਂ ਸਨ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਫੌਜੀ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠ ਉੱਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਕਈ ਵਾਰ ਅਰਥਾਤ ਬਾਰ ਬਾਰ ਦੁਹਰਾ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਕਿ 'ਅਗਰ ਉਨ ਬਰਾਮਦੇ ਵਾਲੇ ਲੋਗੋਂ ਮੈਂ ਸੇ ਕੋਈ ਭੀ ਆਦਮੀ ਇਧਰ ਆਣੇ ਕੀ ਕੋਸ਼ਸ਼ ਕਰਤਾ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਤੋਂ ਉਸ ਕੋਂ ਵਹੀਂ ਪਰ ਹੀ ਗੱਲੀ ਸੇ ਉਡਾ ਦੇ। ਯੇਹ ਸਭ ਲੋਗ ਭਾਰਤ ਕੋ ਦੁਸ਼ਮਨ ਹੈ, ਗੋਦਾਰ ਹੈ, ਕਿਸੀ ਸਾਲੇ ਕੋ ਸਾਥ ਨਰਮੀ ਕਾ ਬਰਤਾਉ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਇਨਕੀ ਸਿਰੀਆਂ ਸਾਪ ਕੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੁਚਨਦੀ ਹੈ। ਯੇਹ ਸਭ ਮੌਤ ਕੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰਨੇ ਲਾਇਕ ਹੈ। ਜਿਸ ਕਿਸੀ ਕੀ ਭੀ ਛਾਤੀ ਔਰ ਗਰਦਨ ਸੀਧੀ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇ ਉਸੇ ਉਸੀ ਵਕਤ ਉਸੀ ਜਗ੍ਹਾ ਪਰ ਢੇਰ ਕਰ ਦੇ, ਸੁਸਰੀ ਕੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਲਾ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ.....।'

ਕੁਝ ਪਲ ਪਿਛੋਂ ਫੌਜੀ ਸੈਂਟਰਾਂ ਨੇ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨਿਕਟ ਵਰਤੀ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਛੋਟੇ ਮੋਟੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪਾਤਰ ਵਰਕਰਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬਰਾਮਦਿਆਂ ਵਿਚ ਪਿਠਾਂ ਭਾਰ ਹੋਕੇ ਚੁੱਪ ਚਾਪ ਬੈਠੇ ਰਹਿਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਜਥੇਦਾਰ ਬੱਗਾ ਸਿੰਘ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਸਕਤਰ ਤੇ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਾਡੀ ਗਾਰਡ ਆਦਿ ਸਭ ਵਿਅਕਤੀ ਅੱਜ ਘੱਟੋ ਘੱਟੀ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਨਿਧਰੇ ਹੀ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਹਾਂ, ਇਸ ਸਮੇਂ ਜੇ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰਾਂ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀਆਂ ਰਮਜ਼ਾਂ ਮਿਲ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਤਾਂ ਉਹ ਸਿਰਫ ਇਕੋ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮੁਵਾਲੀਆ ਹੀ ਸੀ, ਜੋ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਮੁੱਖ ਬੁਲਾਰਾ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਐਮ. ਪੀ. ਹੋਣ ਵਜੋਂ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੈਂਟਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸਿਆਸੀ ਸੰਦੇਬਾਜ਼ੀਆਂ ਤੇ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਉਣਤੀਆਂ ਬੁਣਤੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਜੁਲਾਹਿਆਂ ਦੀ ਨਾਲ ਵਾਂਗ, ਇਧਰ ਉੱਪਰ ਫਿਰਦੇ ਰਹਿਣ ਵਜੋਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਤੇ ਨੌਕਰਸ਼ਾਹੀ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪੂਰਾ ਹੱਥਨੌਕਾ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪਾਤਰ ਵਿਅਕਤੀ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਕੁਝ ਚਿਰ ਪਿਛੋਂ ਤਾਂ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮੁਵਾਲੀਏ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਉੱਪਰ ਸਬੰਧਤ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰ ਨੇ ਸ੍ਰ. ਭਾਨ ਸਿੰਘ ਸਕੱਤਰ ਐਸ. ਜੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਅਤੇ ਸ੍ਰ. ਅਬਨਾਸ਼ੀ ਸਿੰਘ ਪੀ ਏ, ਸ੍ਰ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੋਹੜਾ, ਨੂੰ ਵੀ ਇਧਰ ਉਧਰ ਫਿਰਨ ਤੁਰਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤੱਕ ਖੁਲ੍ਹ ਤੇ ਆਗਿਆ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਇਥੇ ਇਕ ਗੱਲ ਵਰਨਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰ ਤੇ ਸੈਂਟਰ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਚੋਂ ਸਰਾਂ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਦੋਹਾਂ ਪੰਥਕ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਹਿਵਾਜ਼ਤ ਤਾਂ ਪੂਰੇ ਫੌਜੀ ਢੰਗ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਪਰ ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਥੇ ਮੌਜੂਦਾ ਹਰ ਫੌਜੀ ਦੇ ਵਤੀਰੇ ਤੇ ਉਸਦੇ ਮਾਨਸਿਕ ਰੁਹਜਾਨ ਤੋਂ ਇਕ ਗੱਲ ਸਾਫ ਨਜ਼ਰੀ ਆ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵੀ ਰਾਈ ਦੇ ਇਕ ਦਾਨੇ ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਇਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਫੌਜੀ ਸੈਂਟਰ ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਣਦਿਆਂ ਬੁਝਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਤੇ ਸ੍ਰ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੋਹੜਾ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੀ ਕਮਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਸਿਗਰਟਾਂ ਦਾ ਧੂਆਂ ਕੁੰਡਲਾਂ ਤੇ ਫਰਾਟਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਬੇ ਭਿਜਕ ਹੋ ਛੱਡ ਰਹੇ ਸਨ।

ਪਰ ਜਦ ਸ੍ਰ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੋਹੜਾ ਨੇ ਜਰਾ ਕੁ ਕੰਝ ਮਨਾਉਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਉਹਨਾਂ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਇਸ ਨਾਲੋਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਗੱਲੀ ਮਾਰ ਦਿਓ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਅਗੋਂ ਇਕ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਤੇ ਨਫਰਤ ਨਾਲ ਭਰੇ ਪੀਤੇ ਹੋਏ ਫੌਜੀ ਦਾ ਕੁਝ ਇਸਤਰਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੀ, 'ਜਾਓ ਹੋ ਜਾਓ ਬੁੱਝਿਓ ਯੇਹ ਧਮਕੀ ਔਰ ਬਾਤੋਂ ਕਿਸੀ ਔਰ ਕੋ ਸੁਣਾਉ ਜਿਨਹੋਂ ਨੇ ਮਰਨਾ ਹੋਤਾ ਹੈ ਵੇਹ ਔਸੇ ਭੇਡ ਬਕਰੀਉਂ ਕੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਗੇ ਲਗ ਕਰ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਪੜ੍ਹਤੋ। ਆਗੂ ਹੋਗਾ ਤੋਂ ਤੂ ਆਪਣੇ ਕਾ ਹੋਗਾ, ਹਮ ਪਰ ਇਨ ਬਾਤੋਂ ਕਾ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਲੇ, ਪੀਤਾ ਹੂੰ, ਅਗਰ ਬਾਪ ਕਾ ਹੈ ਤੋਂ ਹਟਾ ਕਰ ਦਿਖਾ।'

ਆਖਰਕਾਰ ਜਦ ਸਬੰਧਤ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰ ਦੇ ਮੁੜ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਆਉਣ 'ਤੇ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਵਰਜਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਦੇ ਕੁੰਡਲਾਂ ਦੀ ਤੇ ਫਰਾਟਿਆਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਅਤੇ ਤੰਬਾਕੂ ਦੀ ਥੂ ਆਦਿ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕੁਝ ਫਰਕ ਪੈ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਪੱਤਲਾ ਪਟ ਆ ਗਿਆ।

ਪਰ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਸਰਾਂ ਦੇ ਬਰਾਮਦਿਆਂ ਤੇ ਬਾਹਰ ਸੋਹਨ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਅਰਥਾਤ ਸਿੰਘ

ਸਿੰਘਨੀਆਂ ਤੇ ਬੋਚੇ ਬੋਚੀਆਂ, ਸਰਾਬ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਗੁੱਟ ਹੋਏ ਤੇ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਸਿਗਰਟ ਨਸ਼ੀ ਕਰ ਰਹੇ ਫੌਜੀਆਂ ਦੇ ਵਹਿਸਤ ਭਰੇ ਸਲੂਕ ਤੇ ਵਤੀਰੇ ਦਾ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਿਕਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਉਭਾਸਰਨ ਦੀ ਤੇ ਉੱਚੀ ਸਾਹ ਤੱਕ ਲੈਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਵਡਿਆਈ ਜਾਂ ਸਿਆਣਪ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਮਝਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਵਰਜਨ ਟੈਕਟ ਦਾ ਮਤਲਬ ਗੋਲੀ ਦਾ ਨਸ਼ਾਨਾ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਨਿਕਲ ਸਕਦਾ।

ਅਜੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਕਰਵਟਾਂ ਹੀ ਲੈ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਹਨੇਰੇ ਦਾ ਪਸਾਰਾ ਅਜੇ ਕਾਇਮ ਸੀ। ਸਰਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਤੋਪਾਂ ਦੀਆਂ ਗੂੰਜਾਂ, ਗਤਗੱਜਾਂ ਤੇ ਮਸ਼ੀਨਗੰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਨਿਰੰਤਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੁਣਾਈ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਅਕਾਸ਼ ਤੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਦੀਆਂ ਸਭ ਇਮਾਰਤਾਂ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਘਮਾਕਾ ਕੰਬਨੀਆਂ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ।

ਐਸੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਸਰਾਂ ਅੰਦਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ, ਫੌਜੀ ਦਸਤਿਆਂ ਤੇ ਭਿਆਨਕ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਪਰਛਾਵੇਂ ਹੇਠ ਦਬਕੀ ਬੈਠੀ ਨਿਰੋਥੀ ਮਜ਼ਬੂਰ ਤੇ ਲਾਚਾਰ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਕੁਝ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਛਿਣਾਂ ਪਲਾਂ ਵਿਚ ਕੀ ਵਾਪਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਗਪਗ ਸਭ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਸ਼ਕਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾ ਤੇ ਡਰਾਕਾ ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਨਵੇਂ ਦਿਨ ਦਾ ਸੂਰਜ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਚੰਗੇ ਸਗਨਾਂ ਦਾ ਭਾਗੀ ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਰ ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਨ ਦੀ ਆਸ ਵਿਚ ਚੰਗੇ ਮਾੜੇ ਭਾਣੇ ਦੀ ਉਡੀਕ 'ਚ ਬੈਠੀਆਂ ਬੈਠੀਆਂ ਸਨ।

ਮਾਰੂ ਪੁਭਾਵ ਦੇ ਪਰਛਾਵਿਆਂ ਹੇਠ ਚੁੱਪ ਚਾਪ ਬੈਠੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਆਪਣੇ ਹੀ ਖਿਆਲਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਗੁੰਮ ਸਨ ਕਿ ਸਰਾਂ ਦੇ ਸੋਹਨ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਭਾਗੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਸਿੰਘਾਂ ਸਿੰਘਨੀਆਂ ਉੱਪਰ ਕਿਸੇ ਆਕਾਸ਼ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਬੋਝ ਗੋਲੇ ਉੱਪਰ ਤਲੀ ਦੀ ਆ ਕੇ ਡਿੱਗੇ।

ਇਹ ਬੋਝ ਗੋਲੇ ਕਾਹਦੇ ਸਨ, ਇਕ ਪਰਕਾਰ ਦਾ ਕਹਿਰ ਸਨ ਅਤੇ ਤਬਾਹੀ ਤੇ ਮੌਤ ਦਾ ਨਾਚ ਨਚਦੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਤੱਖ ਵਿਚ ਮੌਤ ਦੇ ਫਿਰਸਤੇ ਸਨ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੋਲਿਆਂ ਦੇ ਫਟਣ ਅਰਥਾਤ ਬੋਝ ਧਮਾਕਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਚੀਖਾਂ ਕੁਹਲਾਹਟਾਂ ਦੀਆਂ ਦਿਲ ਚੀਰਵੀਆਂ ਕੂਕਾਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਕੰਪਲੈਕਸ ਤੇ ਇਸਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਵਾਯੂ ਮੰਡਲ ਭਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਅਕਾਸ਼ ਕਈ ਪਲਾਂ ਤੱਕ ਕੁਹਲਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੋਝ ਗੋਲਿਆਂ ਦੇ ਡਿਗਣ ਫਟਣ ਦੇ ਨਾਲ ਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਜਿਸਮਾਂ ਦੇ ਮਾਸ ਲੋਥੜਿਆਂ ਤੇ ਬਣੀਆਂ ਦੇ ਫੰਬੇ ਅਤੇ ਬਾਹਾਂ ਤੇ ਹੱਥ ਪੈਰ ਚੰਦਰੇ ਦੀ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੱਕ ਖਿਲਰ ਗਏ ਅਤੇ ਲਹੂ ਦਾ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਛਰਾਟਾ ਚੰਦਰੇ ਹੀ ਆਪਣਾ ਰੰਗ ਤੇ ਅਸਰ ਵਿਖਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਸਰਾਂ ਅੰਦਰ ਸਭ ਪਾਸੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਫਰਾਤਫਰੀ ਤੇ ਭਗਦੜ ਮੱਚ ਗਈ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਰ ਤੇ ਲਾਚਾਰ ਸੰਗਤਾਂ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਉੱਪਰ ਢੇਰੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਤੇ ਡਿਗਦੀਆਂ ਢਹਿਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਦਿਸਣ ਲਗੀਆਂ।

ਸਰਾਂ ਦੇ ਸੋਹਨ ਵਿਚ ਬੜਾ ਹੀ ਭਿਆਨਕ ਦੇ ਦਰਦਨਾਕ ਖੂਨੀ ਨਜਾਰਾ ਵੇਖਣ 'ਚ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰਾਂ ਦੇ ਲੋਥੜੇ ਤੇ ਬਣੀਆਂ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਖਿਲਰੇ ਹੋਏ ਤੇ ਇਧਰ ਉੱਧਰ ਦੀਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਚਿਪਕੇ ਹੋਏ ਨਜ਼ਰੀ ਪੈ ਰਹੇ ਸਨ। ਭਾਗੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਤਤਪਦੇ ਤੇ ਲੁਛਦੇ ਹੋਏ ਛੋਟੇ ਵੱਡੇ ਵਿਅਕਤੀ ਬੋਝੀ ਦੇ ਆਲਮ ਵਿਚ ਅੱਖਾਂ ਬਧਕ ਰਹੇ ਅਤੇ ਮੂੰਹ ਦੇ ਵਾਤ ਖੋਲਦੇ ਤੇ ਬੰਦ

ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦਿਸ ਰਹੇ ਸਨ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਦੋ ਬੂੰਦਾਂ ਪਾਣੀ ਪਾਉਣਾ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਰਿਹਾ।

ਸਰਾਂ ਵਿਚ ਵਾਪਰੇ ਇਸ ਖੂਨੀ ਤੇ ਘਿਨਾਉਣੇ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਇਸਤਰਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਮੌਤ ਦੇ ਫਰਿਸਤੇ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਤਾਂਡਵ ਨਾਚ ਤੇ ਕਲਜੋਗਨ ਨਾਚ ਨਾਚਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਕਹਿਰ ਤੇ ਪਰਲੋਂ ਆਦਿ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਕਾਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਰਾਂ ਦੇ ਸੋਹਨ ਵਿਚ ਬੋਝ ਗੋਲੇ ਡਿਗਣ ਦੇ ਫਟਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਭ ਫੌਜੀ ਉੱਥੋਂ ਦੂਰ ਬਰਾਮਦਿਆਂ ਤੇ ਕਮਰਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਖਲੋਤੇ ਹੋਏ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਹੋਣ ਕਿ ਸਰਾਂ ਦੇ ਸੋਹਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਕ ਵੀ ਫੌਜੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੋਝ ਗੋਲਿਆਂ ਦਾ ਨਾ ਹੀ ਸ਼ਕਾਰ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਜ਼ਖਮੀ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੋਝਾਂ ਦੇ ਫਟਣ ਤੋਂ ਫੌਰਨ ਬਾਅਦ ਬਰਾਮਦਿਆਂ ਵਿਚ ਸਰਾਂ ਦੀ ਡਿਫੰਡੀ ਵਿਚ ਅਤੇ ਸਰਾਂ ਦੀਆਂ ਉਪਰਲੀਆਂ ਮੰਜਲਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸੀਹਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸਰਾਂ ਦੇ ਕਮਰਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੇ ਆਸ ਪਾਸ ਖਲੋਤੇ ਹੋਏ ਦਰਜਨਾਂ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਅਫਰਾਤਫਰੀ ਦਾ ਸ਼ਕਾਰ ਹੋ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਉਪਰ ਡਿੱਗ ਢੱਟ ਰਹੀਆਂ ਤੇ ਇਧਰ ਉਧਰ ਪਨਾਹ ਤੇ ਬੈਠਣ ਲਈ ਆਸਰਾ ਭਾਲ ਰਹੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸ਼ਕਾਰ ਸਮਝ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਉਪਰ ਸਟੋਨ ਗੰਨਾਂ, ਕਾਰਬਾਈਨਜ਼ ਤੇ ਰਾਈਫਲਾਂ ਆਦਿ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਚੌਫੇਰਿਆਂ ਦੀ ਅਨੁੱ ਵਾਹ ਰੂਪ 'ਚ ਵਾਇਰਿੰਗ ਖੋਲ ਦਿਤੀ।

ਐਸੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਅੱਜ ਜਦੋਂ, ਸੈਂਕੜੇ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਵਿਦੇਸ਼ੀਆਂ ਹੱਥੋਂ ਜਲੀਲ ਤੇ ਰੁਸਵਾ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਕੁੱਟਾਂ ਮਾਰਾਂ ਖਾਂਦੇ ਰਹੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਅੱਲਾਦ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਾਜੇ ਨਵਾਜੇ ਹੋਏ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਬੜੀ ਬੇ ਕਦਰੀ ਨਾਲ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰਨ ਲਈ ਚਾਬਲੀ ਫਿਰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਨਿਰੋਥੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਲਹੂ ਵਿਚ ਹੱਥ ਰੰਗ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੈਨੂੰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਬਲਵਾਨ ਤੇ ਜੁਝਾਰੂ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਰਾਜਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਜੰਗੀ ਸਾਧਨ ਵਸੀਲਿਆਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਹੋਣ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰ ਬੰਦ ਮੁਜ਼ੀ ਤੇ ਕਾਇਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਿਵੇਂ ਬੇਬਸ ਤੇ ਲਾਚਾਰ ਹੋਕੇ ਰਹਿੰਦੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।

ਅੱਜ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਫੌਜ ਆਪਣੇ ਜੰਗੀ ਸਾਧਨ ਵਸੀਲਿਆਂ ਤੇ ਭਿਆਨਕ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਖਲੋਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀ ਰਾਜਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਬਲ ਬੈਠੇ ਉੱਪਰ ਸਿੰਘਾਂ ਸਿੰਘਨੀਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕੁਚਲ ਰਹੀ ਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਪਾਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਰਾਜ ਭਾਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਅੱਜ ਇਹ ਵੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਦੁਖਾਂਤ ਸੀ ਕਿ ਪੰਥਕ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਝਲੀ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ, ਸੋਚ ਨੀਤੀ ਤੇ ਕਾਰਜ ਕਰਮ ਨੂੰ ਪਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ 'ਅਹਿਸਾ ਪਰਮੇ ਧਰਮਾ ਤੇ ਗਾਂਧੀਵਾਦੀ ਨੀਤੀ' ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਾਂਤ ਮਈ ਸਤਿਆਮੇਵ ਦੇ ਪੰਥ ਵਿਰੋਧੀ ਅਰਥਾਤ ਗੁਰਮਤ ਵਿਰੋਧੀ ਸਿਧਾਂਤ ਤੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੂੰ ਪਾ ਛੱਡਿਆ ਸੀ। ਜਿਸਦੇ ਜਿਟੇ ਵਿਚੋਂ ਅੱਜ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀ ਸੈਣਾ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਨੀਆਂ ਤੇ ਭੁੱਖੀਆਂ ਭੁੱਖਾਨਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੁਚਲ ਰਹੀ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲਹੂ ਵਿਚ ਹੱਥ ਰੰਗ ਰਹੀ ਸੀ। ਗੱਲ ਕੀ ਕਿ ਸਭ ਫੌਜੀ ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਚੰਗੇਜ ਖਾ ਬਣੀ ਬੈਠੇ ਸਨ।

ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਰਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਪਣੇ ਖੂਨੀ ਕਾਫ਼ੇ ਦਾ ਇਕ ਪੜਾ ਪਾਰ ਕਰ ਚੁੱਕੀ

ਸੀ ਅਤੇ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਨੀਆਂ ਤੋਂ ਮਾਸੂਮ ਬੱਚੇ ਮੌਤ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨਿਰਦਾਲ ਤੇ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਪਏ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਨਿਗਲਣ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ ਬੈਠੀ ਲਗਦੀ ਸੀ।

ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਪਏ ਹੋਏ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਕੇ ਸਬੰਧੀ ਤੇ ਨਾਤੀ ਮਜ਼ਬੂਰ ਨਿਗਾਹਾਂ ਨਾਲ ਤੱਕ ਰਹੇ ਸਨ ਪਰ ਉਹਨਾਂ 'ਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਬੂੰਦਾਂ ਸਾਫ਼ ਜਾਂ ਮੈਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਹੀ ਦੇ ਸਕੇ ਅਤੇ ਜਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾ ਚੁੱਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਸਿੰਘਨੀਆਂ ਤੇ ਮਾਸੂਮ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਖੁਲੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਾਰਾਂ (ਵਾਰ ਦੋਹੇ ਬੁਲ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਜੋ ਖੁੱਲੇ ਮੂੰਹ ਦੀ ਥਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ) ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਚੇਹਰਿਆਂ ਉੱਪਰ ਸਾਫ਼ ਜਾਂ ਦਸਤਾਰ ਦਾ ਪਲਾ ਹੀ ਦੇ ਸਕੇ।

ਸਰਾਂ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਕਸ਼ਾਦਾ ਸੋਹਨ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਕਮਰੇ ਤੇ ਬਰਾਮਦੇ ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਮੌਤ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਾਂ ਵਿਚ ਜੋ ਸੱਕਤੋਂ ਵਜੂਦ ਨਜ਼ਰੀ ਆ ਰਹੇ ਸਨ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਵੀ ਇਕ ਕਦਮ ਮੌਤ ਦੇ ਤੇ ਦੂਸਰਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਸੀ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਵੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮੌਤ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਲਟਕੇ ਹੋਏ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਬੜੀ ਦੀ ਘਿਨਾਉਣੀ ਹਾਲਤ 'ਚੋਂ ਦੀ ਲੰਘ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ 'ਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਅਗਲੇ ਛਿਣ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਖੇਤਰ 'ਚੋਂ ਕਿਸ ਪਾਸੇ ਫੱਲ ਦੀ ਥਾਂ ਆਉਣੀ ਹੈ।

35.

ਪਰਮ ਯੁੱਧ ਮੌਰਚੇ ਵਿਚ ਹਿੰਸਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਆਏ ਹੋਏ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਨੀਆਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰ. ਨਵੱਤਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਸਕੱਤਰ ਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਬੰਗਾ ਸਿੰਘ ਵੀ ਮਾਰੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ।

ਸਰਾਂ ਵਿਚਲੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਤੇ ਜ਼ਖ਼ਮੀਆਂ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਯਾਤਰੂ ਸੰਗਤਾਂ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਸਭ ਪਾਸੇ ਪੰਥਕ ਅਨੁਆਈਆਂ ਦੇ ਸ਼ਬਰ ਤੇ ਲੰਗਰ ਲੱਭੇ ਹੋਏ ਸਾਫ਼ ਦਿਸ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਜ਼ਖ਼ਮੀਆਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ, ਸ੍ਰ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੋਹੜਾ ਅਤੇ ਸ੍ਰ. ਭਾਨ ਸਿੰਘ ਸਕੱਤਰ ਆਦਿ ਪੰਥਕ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਭੁਲੇਖਾ ਸੀ ਕਿ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵੱਲ ਜ਼ਰੂਰ ਕੰਨ ਧਰਨਗੇ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਏ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਮਰਹਮ ਪੱਟੀ ਦਾ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਉਚੇਚਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਗੇ। ਸ. ਭਾਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪੂਰਨ ਭਰੋਸਾ ਸੀ ਕਿ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀਆਂ ਹਮਦਰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਗਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਤੇ ਬੇਨਤੀਆਂ ਨਾਲ ਜਿੱਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪਰ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਸ. ਭਾਨ ਸਿੰਘ ਸਕੱਤਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਮੇਂਬਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸ੍ਰ. ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨਾਗ ਆਦਿ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਇਕ ਵੱਡੇ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰ ਪਾਸ ਇਸ ਆਸ ਉਮੀਦ ਨਾਲ ਤੇ ਹੁੰਬ ਨਾਲ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਮਰਹਮ ਪੱਟੀ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਕਿਸੇ ਨੇੜਲੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਭੇਜਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰੇ ਤਾਂ ਅੱਗੋਂ ਜੋ ਸਲੂਕ ਉਸ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰ ਨੇ ਸ. ਭਾਨ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਕ ਘਿਨਾਉਣੇ ਵਾਕਿਆ ਦੀ ਘਿਨਾਉਣੀ ਦਾਸਤਾਨ ਬਣ ਗਈ ਹੈ।

ਸ੍ਰ. ਭਾਨ ਸਿੰਘ ਉਸ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਾਣ ਪਛਾਣ ਦੇਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਦੇ ਲਹਿਜੇ ਵਿਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਲਗਾ ਸੀ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਨਿਰੋਲ ਧਾਰਮਕ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਦੂਰ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ ਜੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ ਫਾਇਰਿੰਗ ਤੇ ਬੰਬ ਭਿਗਨ ਨਾਲ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਰਹਮਪੱਟੀ ਕਰਵਾਉਣ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਹਸਪਤਾਲ ਭਿਜਵਾਉਣਾ ਉਸਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਮੁਰਖ ਨੂੰ ਅਰਥਾਤ ਭਲੇ ਜਿਹੇ ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸਰੀਰ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਭਲੇਖਾ ਸੀ ਕਿ ਹਰ ਕੋਈ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰ ਉਸਦੀ ਗੱਲ ਜ਼ਰੂਰ ਮੰਨੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਲੋਗੋਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਟੋਹੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਹਿਣ ਉੱਪਰ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪ ਸਿਖ ਕੌਮ ਦੀ ਸਰਵ ਉੱਚ ਧਾਰਮਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਇਤਜਾਮੀਆਂ ਦਾ ਸਰਵ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਰਥਾਤ ਸੈਕਟਰੀ ਸੀ।

ਸ੍ਰ: ਭਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਫੌਜ ਦੇ ਮੇਜਰ ਨੂੰ ਜਦ ਜਾਂਦਿਆਂ ਦੀ ਆਪਣਾ ਅਹੁਦਾ ਦੱਸਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਸ ਫੌਜੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਕੋਈ ਚਾਲੀ ਪੰਜਾਹ ਦੇ ਲਗਪਗ ਸਿਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਲਾਈਨ ਵਿਚ ਖਲਿਆਰਿਆਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅੰਸੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਉਸ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰ: ਭਾਨ ਸਿੰਘ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸੈਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਜੋ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਉਹ ਉਸਦੇ ਮੂੰਹ ਉੱਪਰ ਇਕ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਥੱਪੜ ਸੀ।

ਸ੍ਰ: ਭਾਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮੂੰਹ ਉੱਪਰ ਥੱਪੜ ਰਸੀਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰ ਦਾ ਹੱਥ ਸ੍ਰ: ਭਾਨ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗਲਮੇ ਵੱਲ ਵਧਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਉਸਦੀ ਦਸਤਾਰ ਤੇ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸਦੇ ਕੋਸ਼ਾਂ ਵੱਲ ਵਧਿਆ ਜਿਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸ੍ਰ: ਭਾਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਮੀਜ਼ ਦਾ ਗਲਮਾ ਖੁੱਲ ਗਿਆ, ਦਸਤਾਰ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਤੇ ਥੂਟਾਂ ਹੋਣ ਵਹਿ ਪਈ ਤੇ ਕੋਸ਼ ਖੁੱਲ ਗਏ। ਫਿਰ ਗਜ਼ਬ ਤੇ ਕਹਿਰ ਵਿਚ ਆਏ ਹੋਏ ਉਸ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰ ਵੱਲੋਂ ਮਾਵਾਂ ਭੇਣਾ ਤੇ ਧੀਆਂ ਦੀਆਂ (ਜੋ ਸਾਡੀਆਂ ਵੀ ਮਾਵਾਂ ਧੀਆਂ ਤੇ ਬਚੀਆਂ ਹੀ ਹਨ) ਅੱਤ ਗੰਦੀਆਂ ਗਾਹਲਾਂ ਦਾ ਰਾਬਾ ਸ੍ਰ: ਭਾਨ ਸਿੰਘ ਉੱਪਰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕਿੰਨੀ ਅਜੀਬ ਤੇ ਹੋਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਭਿਆਨਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਾਰੂਦੀ ਅੱਗ ਵਰ੍ਹਦੀ ਰਹੀ ਸੀ ਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਵਰ੍ਹ ਰਹੀ ਸੀ। ਪਹਿਲੀ ਜੂਨ ਦੇ ਸੂਰਜ ਛਪਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੱਥੀਂ ਤੋਰੀਆਂ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਭਵਨ ਤੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਗੁੰਬਦ ਛਲਟੀ ਛਲਟੀ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ, ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦਹਿ ਢੇਰੀ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕੰਪਲੇਕਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੇ ਬਾਹਰ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੱਕ ਅੱਗ ਦੇ ਭਾਬੜ ਮੱਚਦੇ ਹੋਏ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਤੋਪਾਂ ਦੀ ਗੱਲਾ ਝਾਰੀ ਤੇ ਮਸ਼ੀਨ ਗੰਨਾਂ ਦੀ ਵਾਇਰੰਗ ਨਿੰਤਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਾਰੀ ਸੀ। ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੇ ਟੈਂਕ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਦੇ ਨਾਲੋਂ ਦੀ ਖਹਿ ਕੇ ਪਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਸਨ ਤੇ ਮਸਤ ਜੰਗੀ ਹਾਥੀਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣਾ ਵਹਿਸ਼ੀ ਕਰਦਾਰ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਸਗੋਂ ਅੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਨੀਆਂ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਵਿਛੀਆਂ ਪਈਆਂ ਸਨ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਫੌਜ ਪਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸੈਂਕੜੇ ਫੌਜੀ ਸਿੰਘਾਂ ਹੱਥੋਂ ਮਾਰੇ ਵੀ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਖਮੀ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ।

ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਮੋਰਚੇ ਦਹਿ ਢੇਰੀ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਫੌਜ ਨੇ ਕੰਪਲੇਕਸ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਘੇਰਾ ਘੱਤਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਸਭ ਪਾਸੇ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੱਕ ਤੋਪਾਂ ਬੀੜ ਰਖੀਆਂ ਸਨ, ਸੈਂਕੜੇ ਜਖਮੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸਾਹਮਣੇ ਤੜਪਦੇ ਹੋਏ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਚੀਖਾਂ ਤੇ ਕੁਰਲਾਹਟਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਚੀਰਨ ਵਾਲੇ ਦਰਦ ਪਰਨੇ ਬੋਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਛੇਦ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਦਾ ਪੁਰਸ਼ਾਨ ਹਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਭ ਪਾਸੇ ਅੱਗ, ਮੋੜ, ਤਬਾਹੀ, ਦਹਿਸ਼ਤ, ਵਹਿਸ਼ਤ, ਚੀਖ ਪੁਕਾਰ ਤੇ ਲੁਛਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਦੀ ਪੁਕਾਰ ਤੇ

ਸ਼ੋ-ਗੁੱਲ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਆਦਿ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਗੰਗਤ ਤੇ ਖੇਡ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਗੱਲ ਕੀ ਕਿ ਸਭ ਪਾਸੇ ਖੁਨੀ ਨਜ਼ਾਰੇ ਤੇ ਘਲੂਘਾਰੇ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਸਾਕਾਰ ਵਿਚ ਪਰਗਟ ਸਨ ਪਰ ਸਿਖ ਧਰਮ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਝੰਡਾ ਬਰਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਇਹ ਖਿਆਲ ਤੇ ਭਲੇਖਾ ਸੀ ਕਿ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਰ ਗੱਲ ਸੁਣਨਗੇ ਤੇ ਮੰਨਣਗੇ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਅਰਥਾਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਅਜੇ ਵੀ ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਾਈ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ 'ਫੌਜ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਸੱਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰਨਾ (ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਨਾ) ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਸਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘ, ਜਥਾ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਸਿੰਘ, ਵੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨ, ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਹਿਰ ਦੇ ਸਰਬਰਾਹ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਰਖੇਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਹੀ ਖਟਕਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਤਾਂ ਫੌਜ ਦੀ ਕੋਈ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਯਕਜਹਿਤੀ ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖ ਏਕਤਾ, ਸੈਕੂਲਰਿਜ਼ਮ, ਭਾਰਤਵਰਸ਼ ਦੀ ਜੋ ਅਤੇ ਅਹਿਸਾ ਪਰਮੋ-ਪਰਮਾ ਤੇ ਸਾਂਤਮਈ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਵਣਜਾਰੇ ਹਾਂ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਪੰਥਕ ਆਗੂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਸ ਭੁਲੇਖੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਸਨ ਕਿ ਜਿਸ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੇ ਅਫਸਰ ਤੇ ਜਵਾਨ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ ਉਸ ਫੌਜ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਅਫਸਰ ਤੇ ਸੈਟਕ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਹੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਭਾ ਵਿਚ ਤਾਂ ਜੋ ਕੁਝ ਵਾਪਰਨਾ ਸੀ ਉਹ ਵਾਪਰ ਦੀ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਪਰ ਫੌਜ ਹੁਣ ਸਿਰਫ ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰੇਗੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਪਰ ਅੱਤਵਾਦੀ, ਜੁਝਾਰੂ ਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਹੋਣ ਦਾ ਸੰਦੇਹ ਹੋਵੇਗਾ।

ਪਰ ਜਦ ਸ੍ਰ: ਭਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਤੀ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰ ਵੱਲੋਂ ਅਖਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਾਰੂ ਤੇ ਘਿਨਾਉਣੇ ਵਤੀਰੇ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਮੌਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਨ ਸਾਹਮਣੇ ਸਨਮੁਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤਖ ਖਲੋਤਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਸ ਵਿਅਕਤੀ ਪਾਸ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਤੇ ਉਸਦੀ ਫੌਜ ਦੇ ਖਾਸੇ, ਸੁਭਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਪ੍ਰਤੀ ਨੀਤੀ, ਇਰਾਦੇ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਆਦਿ ਤਥਾ ਸੰਬੰਧੀ ਸਮਝਨ ਵਿਚਾਰਨ ਦਾ ਵਕਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਗੋਂ, ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਤਾਂ ਸ੍ਰ: ਭਾਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਹੀ ਫਿਕਰ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਇਸ ਗੱਲ ਪਈ ਆਫਤ ਤੋਂ ਜਾਨ ਕਿਵੇਂ ਛਡਾਉਣੀ ਤੇ ਬਚਾਉਣੀ ਹੈ।

ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰ: ਭਾਨ ਸਿੰਘ ਉਸ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰ ਵੱਲੋਂ ਜਰਾ ਕੁ ਢਿੱਲ ਵਖਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਥੋਂ ਵਾਪਸ ਸੱਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੋਗੋਵਾਲ ਤੇ ਟੋਹੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਨਾਹਗਾਹ ਅਰਥਾਤ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੁਰਖਸ਼ਾ ਘਰ ਵੱਲ ਦੌੜਿਆਂ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਸਦੇ ਵਾਲ ਖਿਲਰੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਮੂੰਹ 'ਚੋਂ ਝੰਗ ਤੇ ਲਹੂ ਇਕੱਠੇ ਵਗ ਰਹੇ ਸਨ, ਚੋਹਰੇ ਉੱਪਰ ਮੁਰਦੇਹਾਨ ਤੇ ਪਲਿਤਨ ਛਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਬਿੜਕਨ ਭਰੀ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਸਾਹ-ਸਤ ਹੀਨ ਹੋ ਜਾਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕੰਬ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਥਾਨ ਉੱਕੀ ਹੀ ਸੁੰਨ ਹੋ ਗਈ ਜਾਪਦੀ ਸੀ। ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਹਨੇਰਾ ਛਾਇਆ ਹੋਇਆ ਲਗਦਾ ਸੀ ਤੇ ਬੋਲ ਗਲੇ ਵਿਚ ਗਲ ਘੋਟੂ ਬੋਰ ਬਣੇ ਅਟਕੇ ਖਲੋਤੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ। ਪਰ ਇਸ ਤਰਸ ਯੋਗ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਵੀ ਸ੍ਰ: ਭਾਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਾਨ ਬੜੀ ਦੀ ਮਹਿਰੀ ਤੇ ਪਿਆਰੀ ਵਸਤੂ ਜਾਪ ਰਹੀ ਸੀ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਬਰਾਮਦਿਓ ਬਰਾਮਦੀ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਨੀਆਂ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਟਪਦਾ, ਜਖਮੀਆਂ ਤੋਂ ਦੀ ਪੁਲਾਂਘਾ ਭਰਦਾ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ 'ਚੋਂ ਦੀ ਕਮਾਨੋਂ ਛੁੱਟੇ ਤੀਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛਪਦਾ ਹੋਇਆ ਉੱਡਿਆ ਦੁਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਵਾਪਰੀ ਇਸ ਘਿਨਾਉਣੀ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਸ੍ਰ. ਭਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤਜਰਬੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੁਝ ਹਫ਼ਤੇ ਬਾਅਦ, ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਰਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੇ ਬਾਹਰ ਫੌਜ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ, ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਉੱਪਰ ਜੋ ਅਤਿਆਚਾਰ ਢਾਹੇ ਅਤੇ ਤਬਾਹੀ ਮਚਾਈ ਸੀ ਉਸ ਸਬੰਧੀ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਆਪਣੀ ਜ਼ਬਾਨੀ ਵਰਨਣ ਕੀਤੀ ਸੀ:

‘ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਰਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੇ ਬਾਹਰ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਵੱਲੋਂ ਜੋ ਕਹਿਰ ਕਮਾਇਆ ਗਿਆ ਤੇ ਅਤਿਆਚਾਰ ਢਾਹੇ ਗਏ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ ਬੜੀ ਹੀ ਦਰਦਨਾਕ ਤੇ ਆਦਰਾਂ ਨੂੰ ਧੂਹ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਮਾਸੂਮ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਅੰਨੇ ਵਾਹ ਆਹੁ ਤੇ ਸੰਥਰ ਲਾਹੇ ਗਏ। ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਬਿਦਬਿਦ ਦੇ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰਿਆ ਗਿਆ, ਜੀਉਂਦੇ ਤੇ ਸਹਿਕਦੇ ਹੋਏ ਮਾਸੂਮ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮਰੀਆਂ ਪਈਆਂ ਮਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਛਾਤੀਆਂ ਤੇ ਦੁੱਧੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਧੂਹ ਧੂਹ ਕੇ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਢੇਰੀਆਂ ਉੱਪਰ ਸੁਟਿਆ ਗਿਆ। ਸਰਾਂ ਦੇ ਸੇਹਨ, ਕਮਰਿਆਂ ਤੇ ਬਰਾਮਦਿਆਂ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਜੀਅ ਭਰ ਕੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਖੋਡਿਆ ਗਿਆ। ਹਰ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਹੀ ਤਬਾਹੀ ਤੇ ਮੌਤ ਵੰਡੀ ਗਈ। ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਗਰਨੇਡਾ ਸੁੱਟੇ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਅੱਗ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਗੋਲੇ ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਸਟੇਨ ਗੰਨਾ ਦੇ ਰਾਬੇ ਅਰਥਾਤ ਬਰਸਟ ਮਾਰੇ ਜਾਂਦੇ। ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਪਿੱਛੇ ਬਨ੍ਹ ਲਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੋਸ਼ ਖਲਾਰ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਚੇਹਰੇ ਢੱਕ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਫਿਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਲਾਈਨ ਵਿਚ ਖਲਿਆਰ ਕੇ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ।’

ਗੱਲ ਕੀ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਜੁਮਾਵਾਰ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣੇ ਪਛਾਣੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਕੁਝ ਇਕ ਵਡੇ ਫ਼ੌਤੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਤੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੂਨੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੇ ਵਾਕਿਆਤ ਬਾਰੇ ਜੋ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਅੰਦਰ ਥਾਂ ਥਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਅੱਖੀਂ ਡਿਠੇ ਖੂਨੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਤੇ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਦਾਸਤਾਨਾਂ ਸੁਣਾਈਆਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਾਰ ਰੂਪ ਕੁਝ ਇਸਤਰਾਂ ਹੈ:

‘6 ਜੂਨ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਰਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉੱਚੀ ਸਾਹ ਲੈਣ, ਉੱਚੀ ਬੈਲਣ, ਆਪਸ ਵਿਚ ਖੁੱਲ ਕੇ ਗੱਲਾਂ ਝਾਤਾਂ ਕਰਨ ਜਾਂ ਇੱਧਰ ਉੱਧਰ ਖੁਲ੍ਹਿਆਂ ਫਿਰਨ ਤੁਰਨ ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਫੌਜੀ ਨਾਲ ਜ਼ਬਾਨ ਸਾਂਝੀ ਕਰਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਮੌਤ ਦੇ ਫਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਸੋਦਾ ਦੇਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸੀ।

ਬਰਾਮਦਿਆਂ ਤੇ ਕਮਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਗੜਵਾਲੀ ਤੇ ਡੋਗਰੇ ਆਦਿ ਫੌਜੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਪਹਿਰਾ ਸੀ, ਸੰਗਤਾਂ ਪਾਟੀ ਦੀ ਇਕ ਇਕ ਝੁੰਦ ਲਈ ਤਰਸ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਇਕ ਝੁੰਦ ਪਾਟੀ ਦਾ ਨਸੀਬ ਹੋਣਾ ਵੀ ਕਿਸੇ ਦੀ ਕਿਸਮਤ 'ਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਗਦਾ। ਸਰਾਂ ਦੇ ਵੇਹੜੇ ਵਿਚਲੀਆਂ ਟੂਟੀਆਂ ਤਾਂ ਸੁੱਕੇ ਸੜੇ ਹੋਏ ਕਪਾਹ ਟੀਫ਼ਿਆਂ ਦੇ ਖੋਲਾਂ-ਛਿਲਤਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਖੁਸ਼ਕ ਹੋਈਆਂ ਪਈਆਂ ਸਨ। ਹਾਂ, ਉਹਨਾਂ ਟੂਟੀਆਂ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਗੰਦਾ ਪਾਟੀ ਬਾਹਰ ਵੇਹੜੇ ਵਿਚ ਇਕ ਪੋਤਵੀ ਜਿਹੀ ਛਪੜੀ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਬਦਬੂ ਤੇ ਸੜਾਂਦ ਨੂੰ ਸਾਂਝੀ ਸੜਦੀ ਬਲਦੀ ਹੋਈ ਧੁੱਪ ਵਿਚ ਲਿਸ਼ਕਦਾ ਹੋਇਆ ਨਜ਼ਰੀ ਜ਼ਰੂਰ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪਰ ਹੁਣ ਤਾਂ ਪਾਟੀ ਦੀ ਇਸ ਪੋਤਲੀ ਜਿਹੀ ਛਪੜੀ ਵਿਚ ਵੀ ਇਨਸਾਨੀ ਲਾਸ਼ਾਂ ਪਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਲਹੂ ਰਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪਰ ਦੁਖਾਂਤ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਪਾਟੀ 'ਚ ਵੀ ਦੋ ਘੁੱਟ ਭਰਨ ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਫੌਜੀਆਂ ਅੱਗੇ ਹਾੜੇ ਤਰਲੇ ਕੱਢਨੇ ਤੇ ਵਾਸਤੇ ਪਾਉਣੇ ਪੈਂਦੇ ਸਨ।

ਗੱਲ ਕੀ ਸੰਗਤਾਂ, ਇਸ ਅੰਤਾਂ ਦੇ ਕਹਿਰ ਭਰੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਤੇ ਗਰਮੀ ਦੇ ਹੁਸ਼ਤ ਭਰੇ ਮੌਸਮ ਵਿਚ ਵੀ ਲਗਪਗ ਪਿਛਲੇ ਛਤੀਆਂ ਘੰਟਿਆਂ ਤੋਂ ਤਿਹਾਈਆਂ ਅਤੇ ਦੋਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਫਾਕੇ ਵਿਚ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਪੂਰਬੀ ਭਾਗ ਨੂੰ ਪਾਟੀ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਵੱਡੀ ਟੈਂਕੀ ਤਬਾਹ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਲੰਗਰ ਦੀਆਂ ਲੱਗਾਂ 3 ਜੂਨ ਦੀ ਰਾਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਠੰਡੀਆਂ ਪਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ।

ਸਰਾਂ ਅੰਦਰਲੇ ਫੌਜੀ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮੌਤ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਲਟਕ ਰਹੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਚੰਫੇਰੇ ਹੀ ਵਿਛੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਉੱਪਰ ਰਾਜ ਕਮਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਪੁੱਤਖ ਦਿਸ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਉੱਥੇ ਸਰਵ-ਸਰਵਾ ਸਨ ਤੇ ਸਭ ਪਾਸੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਹੀ ਹੁਕਮ ਹਾਸਲ ਚਲਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉੱਥੇ ਮੌਜੂਦ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਨੀਆਂ ਤੇ ਜੀਉਂਦੇ ਰਹਿ ਗਏ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਜੀਵਨ ਤੰਦ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰ-ਫੁਰੀਆਂ ਦੇ ਰਹਿਮੇ ਕਰਮ ਉੱਪਰ ਹੀ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਸਨ।

ਹਰ ਫੌਜੀ ਸਰਾਬ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਥੇ ਸਿੱਖਾਂ ਸਿੰਘਨੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਿਗਰਟ ਪੀਣਾ ਆਪਣਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਮਝੀ ਬੈਠਾ ਸੀ।

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਜਦੋਂ-ਜਦੋਂ ਕਰਦੀ ਆ ਰਹੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਜਲੂਸ ਕਢਦੇ ਤੇ ਹਥਿਆਰ ਬੰਦ ਵਖਾਵੇ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਪਰ ਅੱਜ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਸਰਾਬ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਚੂਰ ਹੋਕੇ ਅਰਥਾਤ ਅੰਨੀਆਂ ਬੋਲੀਆਂ ਹੋਕੇ ਸਭ ਪਾਸੇ ਤਬਾਹੀ ਮਚਾਉਂਦੀਆਂ, ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਲਹੂ ਵਿਚ ਹੋਥ ਰੰਗਦੀਆਂ, ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰਦੀਆਂ, ਬੰਬ ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਵਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਚੰਦਰੇ ਹੀ ਅੱਗ ਦੇ ਭਾਂਬੜ ਬਾਲਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਖੁੱਲੇ ਆਮ ਤਬਾਕੂਨਸ਼ੀ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

ਸਭ ਹਿੰਦੂ ਫੌਜੀ ਹਉਮੈ, ਹੰਕਾਰ ਤੇ ਸਰਾਬ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਅੰਨੇ ਬੋਲੇ ਹੋਏ ਹੋਏ ਸਨ ਕਿ ਤਰਸ ਤੇ ਦਯਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ 'ਚੋਂ ਉੱਕੇ ਦੀ ਮਲੀਆ-ਮੋਟ ਕਰ ਛੱਡੇ ਲਗਦੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਸਿਰਫ ਇਕੋ ਇਕ ਇਹੋ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਦਾ ਸਿਰ ਉਠਾ ਉਠਦਾ ਦਿੱਸੇ ਉਸਨੂੰ ਫੇਰ ਸੁੱਟੋ, ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਦੀ ਜਬਾਨ 'ਚੋਂ ਹੱਕ, ਨਿਆਂ ਤੇ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ ਉਸਨੂੰ ਕੱਟ ਸੁੱਟੋ। ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਦਾ ਬਾਜੂ ਨਾਅਰਿਆਂ ਜੋਕਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਤੇ ਗੂੰਜਾਂ ਵਿਚ ਉੱਚਾ ਉਠਦਾ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਵੱਖ ਸੁੱਟੋ, ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਦੀ ਗਰਦਨ ਵਿਚ ਰੱਤੀ ਮਾਤਰ ਰੂਪ 'ਚ ਆਕੜ ਸਵੈਮਾਨ ਤੇ ਅਣਖ ਦੀ ਗੱਲ ਦਿਸਦੀ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਕਲਮ ਕਰ ਦਿਓ। ਜੋ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਨਜ਼ਰਾਂ ਨਾਲ ਨਜ਼ਰਾਂ ਮਿਲਾ ਕੇ ਤੇ ਉਭਾਸਰ ਕੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਜੁਹਰਤ ਕਰੇ ਤਾਂ ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨੱਚ ਲਓ ਅਤੇ ਜਿਸਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਜਾਗਦੀ ਹੋਈ ਜਾਪੇ ਉਸਦੀ ਝੋਲੀ ਮੱਤ ਦੀ ਨੀਂਦ ਪਾ ਦਿਓ।

ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦਾ ਇਹ ਆਲਮ ਸੀ ਕਿ ਜੋ ਕੋਈ ਬੀਬੀ ਆਪਣੇ ਮਾਸੂਮ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸ਼ਰੀਰੀ ਪਾ ਚੁੱਕੇ ਪਤੀ ਦੀ ਛਾਤੀ 'ਤੇ ਲਟਾਉਂਦੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਦਾ ਮੂੰਹ ਸਦਾ ਸਦਾ ਲਈ ਚੁੱਪ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਉਸਦੇ ਬਾਪ ਦੇ ਮੂੰਹ ਨਾਲ ਲਾਉਂਦੀ ਹੋਈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਹਾਤਾ ਤੇ ਤਰਲਾ ਜਿਹਾ ਲੋਕ ਸੰਬੋਧਤ ਕਰਦੀ ਹੋਈ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਵੱਲ ਵੇਖਣ ਤੇ ਉਠਣ ਲਈ ਵਿਅਰਥ ਰੂਪ 'ਚ ਵਾਸਤਾ ਘੱਤ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹਿੰਦੂ ਫੌਜੀਆਂ ਦੇ ਹਥਿਆਰ ਉਸ ਬੀਬੀ ਵੱਲ ਤਣ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਪਿੱਠ ਉੱਪਰ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਰੂਪ 'ਚ ਬੈਂਟ ਦੀ ਹੁਥ ਵੱਜਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ

ਉੱਥੋਂ ਉੱਠਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ।

ਫੌਜੀ ਸਿਰਫ ਆਪਣਾ ਰਾਹ ਮੋਕਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮੌਤ ਦੀ ਗੂਹੜੀ ਨੀਂਦ ਸੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਲੱਤਾਂ ਬਾਹਾਂ ਤੋਂ ਧੂਹ ਕੇ ਪਰੇ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁੱਧੀਆਂ ਨਾਲ ਚੰਬੜੇ ਹੋਏ ਜਖਮੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬਾਜ਼ਰੇ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਾਂਗ ਧਰੂਹ ਕੇ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਦੇਗੀ ਵੱਲ ਵਗਾਰ ਮਾਰਦੇ। ਜਦ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਢੇਰ ਉੱਪਰ ਪਏ ਹੋਏ ਬੱਚੇ ਡੋਰ ਡੋਰੇ ਜਿਹੇ ਹੋ ਤਿਪ-ਤਪਾਈਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਉਹਰ ਝਾਕਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਬਾਲ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆਈ ਇਸ ਕਰੂਰ ਤੇ ਬੇਰਹਿਮ ਤਬਦੀਲੀ ਨੂੰ ਪੱਥਰ ਵਰਗੀ ਚੁੱਪ ਤੇ ਬੇਹਿਸੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਵੇਖ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਏਨੇ ਚਿਰ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਫੌਜੀ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਿੰਘ ਜਾਂ ਸਿੰਘਨੀ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਧੂਹ ਕੇ ਜਾਂ ਲੱਤਾਂ ਬਾਹਾਂ ਤੋਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਉਸ ਮਾਸੂਮ ਦੇ ਰੂ-ਗੋਹੜੇ ਵਰਗੇ ਜਿਸਮ ਉੱਪਰ ਸੁੱਟ ਚੁੱਕੇ ਹੁੰਦੇ ਅਤੇ ਇਸਤਰਾਂ ਨਾਲ ਉਸਨੂੰ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਢੇਰ ਵਿਚ ਆਖਰੀ ਦਮ ਤੌੜਨ ਲਈ ਦਫਨਾ ਚੁੱਕੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ।

ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਦਿੱਖ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਨਰਕ ਦੀ ਅਸਲ ਤਸਵੀਰ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਥੇ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਅੱਗਾਂ ਬਲਦੀਆਂ ਹੋਣ ਤੇ ਨਰਕ ਦੇ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸ ਪਰਕਾਰ ਦੇ ਤਸੀਹੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਉਸ ਨਰਕ ਦੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਕਰਦਾਰ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਦੁੱਤਾਂ ਰਾਖਸ਼ਿਆਂ ਤੇ ਜਮਦੂਤਾਂ ਜਮਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਘਿਨਾਉਣੀਆਂ ਜੁਮਾਵਾਰੀਆਂ ਨਿਭਾਉਣੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹੋਣ ਪਰ ਜਿਸ ਜੀਉਂਦੇ ਨਰਕ ਦੀਆਂ ਝਾਕੀਆਂ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਰਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੇਖਣ ਵਿਚ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਉਹ ਇਸ ਸਨ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਕੰਡੇ ਰਾਖਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਦਲ, ਮਨੁੱਖੀ ਮਾਸ ਲੰਬਤਿਆਂ ਤੇ ਅੱਗਾਂ ਨੂੰ ਕੱਚਿਆਂ ਹੀ ਲਿਗਲਦਾ ਤੁਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ।

ਸਰਾਂ ਵਿਚਲੇ ਹਿੰਦੂ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਜੋ ਕੌਮ ਸੰਪਿਆਂ ਗਿਆ ਲਗਦਾ ਸੀ ਉਹ ਸਿਰਫ ਤਬਾਹੀ ਮਚਾਉਣ, ਅੱਗਾਂ ਲਾਉਣ ਅਤੇ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਨੀਆਂ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚ ਮੌਤ ਵੰਡਨ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਤਬਾਹੀ ਬਰਬਾਦੀ ਤੇ ਅੱਗ ਭਾਂਬੜਾਂ ਨਾਲ ਲੱਟ ਲੱਟ ਕਰਕੇ ਬਲਦੇ ਮਚਦੇ ਹੋਏ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਤਿਲ ਤਿਲ ਕਰਕੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਇਕ ਇਕ ਬੂੰਦ ਲਈ ਤਰਸਾ ਤਰਸਾ ਕੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਲਟਕਾ ਕੇ, ਤੜਪਾ ਕੇ, ਜਲੀਲ ਤੇ ਰਸਵਾ ਕਰ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਅੰਤਾਂ ਦੇ ਮਾਨਸਿਕ ਸਰੀਰਕ ਤਸੀਹੇ ਦੇ ਦੇ ਕੇ ਮੌਤ ਵੰਡਨ ਦਾ ਕੰਮ ਸੰਪਿਆ ਗਿਆ ਲਗਦਾ ਸੀ।

ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਸਰਾਂ ਵਿਚ ਜੀਉਂਦੇ ਨਰਕ ਦੀਆਂ ਖੂਨੀ ਝਾਕੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਸਭ ਪਾਸੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਗੋਚਰ ਸਨ ਤਾਂ ਐਨ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਕ ਹੋਰ ਭਿਆਨਕ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰਦੀ ਵਾਪਰਦੀ ਅਚਨਚੇਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੀ ਟਲ ਗਈ।

ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕੋਈ ਵੀਹ ਪੰਜੀ ਦੇ ਲਗਪਗ ਜਵਾਨ ਜਿੰਨਾਂ ਵਿਚ ਭਾਈ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਦਾ ਛੋਟਾ ਹਕੀਕੀ ਭਾਈ) ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਵਿਰਸਾ ਸਿੰਘ ਵਲਟੋਹਾ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਤਾ ਅਤੇ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਫੌਜੀ ਦਸਤਾਂ ਦੇ ਸਖਤ ਪਹਿਰੇ ਵਿਚ ਸਰਾਂ ਦੇ ਬਰਾਮਦਿਆਂ ਵੱਲ ਲਿਆਂਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹਾਲਤ ਸੀ ਉਸ ਤੋਂ ਸਾਫ ਜਾਹਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਹੋਂਦ ਦਰਜੇ ਤੱਕ ਦਾ ਘਿਨਾਉਣਾ ਸਲੂਕ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਸਾਰੇ ਦੋ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘ ਜਿਸ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀ 'ਚ' ਦੀ ਲੰਘ ਕੇ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਪੁੱਜੇ ਸਨ ਉਹ ਦਸਾ ਅੰਤ ਭਿਆਨਕ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਫੌਜ ਨੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਲਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਸਤਰਾਂ ਅਨੁਭਵ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਮੌਤ ਦੇ ਫਰਿਸ਼ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਤੇ ਸਿਰ ਉੱਪਰ ਮੰਡਲਾ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਸਟੋਨ ਗੋਨਾਂ ਤੇ ਕਾਰਬਾਈਨਜ਼ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲ ਸਿੱਧੀਆਂ ਤਾਨ ਰਖੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਟ੍ਰਾਈਗਰਾਂ 'ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ

ਤਿਆਰ ਬਰ ਤਿਆਰ ਰੂਪ 'ਚ ਟਿਕੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਉਂਗਲਾਂ ਸਿਰਫ ਇਕ ਮਾੜੇ ਜਿਹੇ ਤੁਣਕੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਹੀ ਸਨ।

ਫੌਜੀ ਅਫਸਰ ਆਪਣੀ ਸੈਂਟਕ ਟੁਕੜੀ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਟ ਕਰ ਦੇਣ ਸਬੰਧੀ ਆਰਡਰ ਦੇਣ ਦੀ ਵਾਲਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਈ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੜੇ ਸਾਹਸ ਤੇ ਹੌਲ ਨਾਲ ਜਰਾ ਕੁ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਦੀ ਉਸਨੇ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਬੜੀ ਪਕਿਆਈ ਤੇ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸਭ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਆਪ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਮੈਨੇਜਰ ਹੈ।

ਫੌਜੀ ਅਫਸਰ ਨੇ ਭਾਈ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜਬਾਨੀ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਤਿੱਖੀਆਂ ਗੁਲੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਉਸਦੇ ਚਹਿਰੇ ਤੋਂ ਦੀ ਤਾਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਬਾਕੀ ਦੇ ਸਭ ਜਵਾਨਾਂ ਵੱਲ ਬੜੀਆਂ ਕੋਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਪਰ ਫਿਰ ਕੁਝ ਛਿਣ ਸੋਚਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਨੇ ਭਾਈ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਉੱਪਰ ਹੇਠ ਉੱਪਰ ਦੀ ਦੇ ਚਾਰ ਸਵਾਲ ਕੱਸ ਦਿੱਤੇ।

ਜਦ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਜਿਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਭਾਈ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਾਕਿਆ ਹੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਮੈਨੇਜਰ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਵੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਇਸ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਗਰੁਪ ਦਾ ਬਚਾ ਹੋ ਜਾਣਾ ਸੁਭਾਵਕ ਹੀ ਸੀ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਬਚਾ ਹੋ ਜਾਣ ਦੇ ਇਸ ਵਾਕਿਆ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਕ ਅਲੌਕਿਕ ਘਟਨਾ ਕਰਕੇ ਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਸਮੁੱਚੇ ਗਰੁਪ ਵਿਚ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਵੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਬਾਡੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਜਨਰਲ ਸੈਕਟਰੀ ਤੱਕ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸਭ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਖਤਰਨਾਕ ਕਿਸਮ ਦੇ ਬਾਗ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਇਕ ਐਸਾ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸਦੇ ਖਿਲਾਫ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪੁਲੀਸ ਥਾਣਿਆਂ ਵਿਚ ਕੇਸ ਦਰਜ ਨਾ ਹੋਏ ਹੋਣ। ਆਖਰਕਾਰ ਵੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਆਸ ਨਰਾਸੇ ਜਿਹੇ ਚੱਕਰਾਂ ਮੰਡਾ 'ਚ ਦੀ ਲੰਘਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਾਂ ਅੰਦਰਲੇ ਜੀਉਂਦੇ ਨਰਕ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਮਾਨਸਿਕ ਸਰੀਰਕ ਤਸੀਹੇ ਝਲਣ ਦੀ ਖੁਲ੍ਹ ਮਿਲ ਗਈ।

ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਚਾਰ ਵਜ ਚੁੱਕੇ ਸਨ, ਪਰ ਪਾਣੀ ਦੀ ਇਕ ਬੂੰਦ ਵੀ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਜ਼ੀਬ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਰਹੀ। ਪਾਣੀ ਦੀ ਉਂਕੀ ਦੀ ਅਨਹੋਂਦ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸੰਗਤਾਂ ਅਤੇ ਜਖਮੀਆਂ ਵਿਚ ਤੜਪਾਹਟ ਮੱਚੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀ ਤਾਂ ਅੱਤਾਂ ਦੀ ਤਪਸ਼, ਗਰਮੀ ਤੇ ਪਿਆਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕਮਰਿਆਂ ਤੇ ਬਰਾਮਦਿਆਂ ਵਿਚ ਨਿਵਾਲ ਹੋਏ ਪਏ ਸਨ। ਪਰ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਬੁਹਤਾ ਜਿਹਾ ਵੀ ਅਹਿਸਾਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਸਰਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਅਕੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਭਿਆਨਕ ਸਥਿਤੀ 'ਚ' ਦੀ ਗੁਜ਼ਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਸਗੋਂ ਉਹ ਤਾਂ ਇਸ ਦਸ਼ਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਘਿਨਾਉਣਾ ਰੂਪ ਦੇਣ ਦੇ ਇੱਛਕ ਜਾਪਦੇ ਸਨ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ, ਜਖਮਾਂ ਕਾਰਨ ਮਰ ਰਹੀਆਂ ਤੇ ਪਿਆਸ ਹੱਥੋਂ ਤੜਪ ਰਹੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲ ਕੋਈ ਫਿਆਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਫੌਜ ਦੇ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਜੇ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਬੁਹਤਾ ਬੁਹਤਾ ਫਿਕਰ ਤੇ ਖਿਆਲ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਸਿਰਫ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੋਹੜਾ ਅਤੇ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੂੰ ਸਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸੁਰਖਸ਼ਤ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਸੋਪਣਾ ਵਿਚ ਦੇਣ ਦਾ ਸੀ। ਪੁਲਸ ਨੇ 4 ਵਜੇ ਸ਼ਾਮ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਪਾਣੀ ਦਾ ਬੁਹਤਾ ਬੁਹਤਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਰੰਗਾਂ ਤੇ ਭੇੜਾਂ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਤਾਂ ਮਾਨਵ ਸ਼ਾਜ ਅੰਦਰ ਇਸ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਅਟੱਲ ਕਰਕੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਕੁਦਰਤ ਤੇ ਭੇੜ

ਅਥਾਹ, ਅਨੰਤ ਤੇ ਨਿਆਰੇ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਕਿਤੀ ਦੇ ਰੰਗਾਂ, ਨਜ਼ਾਰਿਆਂ, ਵਿਚਰ ਰਹੀਆਂ ਅਲੌਕਿਕ ਰੁਮਜ਼ਾਂ ਦੇ ਅਧਭੂਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਨਣ ਦੀ ਗੱਲ ਮਨੁੱਖੀ ਸੋਚ ਦੀ ਪਕੜ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਉੱਪਰ ਹੈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ, ਦੇਸ਼ਾਂ, ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਮਹਾਨ ਆਗੂਆਂ, ਗਿਆਨੀਆਂ, ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਅਤੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਸਿਧ ਫਿਲਾਸਫਰਾਂ ਤੱਕ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਛਿਣ ਪਲ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਕੀ ਸੁਨੇਹਾ ਲੈਕੇ ਆ ਰਹੇ ਨੇ।

ਕਈਆਂ ਦੀ ਮੂਰਖਤਾ ਤੇ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦੀ ਤਾਂ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਇਤਰਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਤੇ ਸਮਾਜਕ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਹੱਡਾਉਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਗੋੜ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਜਿੰਨਾਂ ਰਾਹਾਂ ਤੋਂ ਦੀ ਗੁਜ਼ਰ ਰਹੇ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਰਾਹਾਂ ਦਾ ਸੁਭਾ, ਖਾਸਾ ਤੇ ਆਲਾ ਦੁਆਲਾ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਇਹ ਰਾਹ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਰਬਸ਼ਯ ਵਾਦੀਆਂ ਘਾਟੀਆਂ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ ਜਾਂ ਮੌਤ ਵੈਡਦੀਆਂ ਖੰਡਾਂ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ?

ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਜਿੰਨਾਂ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਪੱਲੇ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਦੇ ਨੀਵੇਂ ਦਰਜੇ ਵਾਲੇ ਆਗੂ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਕਾਵਲੇ ਤਾਂ ਸਦਾ ਹੀ ਭਰਪੂਰ ਖਤਰਿਆਂ ਤੇ ਭਿਆਨਕ ਹਨੇਰਿਆਂ ਵਿਚ ਘਿਰੇ ਹੋਏ ਪੈਰ ਪੈਰ ਉੱਪਰ ਦਹਿਸ਼ਤ ਤੇ ਵਹਿਸ਼ਤ ਹੱਥੋਂ ਸਟਾਂ ਮਾਰਾਂ ਖਾਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਚਾਰ ਵਜੇ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੋਹੜਾ ਨੂੰ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਰਾਂ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕਢਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਬਰਾਮਦਿਆਂ 'ਚ ਬੈਠੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨੁੱਡੇ ਤੇ ਭੂਟ ਮਾਰ ਮਾਰ ਕੇ ਅਤੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਇਧਰ ਉੱਪਰ ਖਿਲਰੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਖੱਬੇ ਸੱਜੇ ਕਰਕੇ ਜਖਮੀਆਂ ਦੀ ਧੂਹ ਘਸੀਟ ਕਰਨ ਉੱਪਰੰਤ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਧਰ ਉਧਰ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਰਾਹ ਨੂੰ ਜਰਾ ਮੱਕਲਾ ਕਰ ਦਿਤਾ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਐਨ ਉਹਨਾਂ ਟੋਂਕਾਂ ਜਿਹਾ ਇਕ ਟੋਂਕ ਅਰਥਾਤ ਆਰਮਡ ਪਰਸਨਲ ਕੋਰੀਅਰ ਖਲਿਆਰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਜਿਹੜੇ ਟੋਂਕ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਪਰਕਰਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਭ ਪਾਸੇ ਤਬਾਹੀ ਮਚਾਉਂਦੇ ਸੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਹੋਰ ਇਮਾਰਤਾਂ ਨੂੰ ਖੰਡਰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਜੂਦ ਨੂੰ ਤੋਪਾਂ ਗੋਲਿਆਂ ਨਾਲ ਉਡਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਸਨ।

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਜਦ ਸਰਾਂ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜਿੱਥੇ ਸੈਂਕੜੇ ਸਿੰਘਾਂ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਦੀਆਂ ਚੁੱਪ ਉਦਾਸ ਤੇ ਮੁਰਬਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਅਤੇ ਬੇਬਸੀ ਤੇ ਲਾਚਾਰਗੀ ਦੀ ਹੁੰਦ ਵਿਚ ਗਵਾਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨਜ਼ਾਰਾਂ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲ ਟਿਕੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਉੱਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਤੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਸੈਂਕੜੇ ਲਾਸ਼ਾਂ ਵਿਛੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ।

ਬੀਬੀਆਂ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਰੀ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਅਤੇ ਯੁਵਕਾਂ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਇਹ ਦੌਰਵੇਂ ਆਗੂ ਜੋ ਆਏ ਦਿਨ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਵਿਖੇ ਜੁੜਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ 'ਜੇ ਭਾਰਤੀ ਵੰਸ਼ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਡੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਦੀ ਹੀ ਲੰਘ ਕੇ ਹੋਵੇਗੀ।' ਅੱਜ ਭਾਰਤੀ ਵੰਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸਰਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਵਿਛੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਿੰਘਾਂ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਭੇਡ ਬਕਰੀਆਂ ਵਾਂਗ ਨੀਵੀਂ ਪਾਈ, ਉਲੰਘਦੇ ਹੋਏ ਫੌਜੀ ਟੋਂਕ ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਹੋਣ ਲਈ ਬੜੇ ਕਾਹਲੇ ਕਦਮਾਂ ਨਾਲ ਕੰਪਲੈਕਸ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਰਹੇ ਸਨ।

ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਸੱਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ, ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ਜਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੋਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜੀ ਫੌਜ ਤੇ ਉਸਦੇ ਟੋਕਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਰਣ-ਤੱਤੇ ਵਿਚ ਉਤਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਬੈਠੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਚੌਂਕ ਘੰਟਾ ਘਰ ਤੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮਾਈ ਸੇਵਾ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਫਿਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਅਨਾਉਂਸਮੈਂਟ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ 'ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਵੀ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਕਾਲ ਤਖਤ (ਸਾਹਿਬ) ਤੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਹੋ ਉਹ ਖਾਲੀ ਹੱਥੀ, ਹੱਥ ਖੜੇ ਕਰਕੇ ਬਾਹਰ ਆ ਜਾਵੇ। ਇਸਤਰਾਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਉੱਪਰ ਗੋਲੀ ਨਹੀਂ ਚਲਾਈ ਜਾਵੇਗੀ ਵਰਨਾ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਵਾਰੀ ਇਹ ਆਖਰੀ ਵਾਰਨਿੰਗ ਹੈ।

ਫੌਜ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਇਹ ਵਾਰਨਿੰਗ ਸਿੰਘਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਅਹਿਸਾਸਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਖਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੇ ਹਥਿਆਰ ਸੁੱਟ ਕੇ ਤੇ ਹੱਥ ਖੜੇ ਕਰਕੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸਗੋਂ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੀ ਫੌਜ ਹੱਥੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਤਬਾਹੀ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਰਣ-ਤੱਤੇ ਵਿਚ ਉਤਰਨ ਵਾਸਤੇ ਮਨੋ ਚਿਤੋਂ ਕਮਰ ਕੱਸਾ ਕਰੀ ਬੈਠੇ ਸਨ।

ਉੱਪਰੋਂ ਸੱਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਸਵੇਰ ਦੇ ਕੋਈ 8-30 ਵਜੇ ਦੇ ਲਗਪਗ ਫਿਰ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਪਾਸ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੀ ਮੰਜਲ ਉੱਪਰ ਆ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਵਾਰੀ ਉਹ ਬਾਕਾਇਦਾ ਕਮਰਕੱਸੇ ਵਿਚ ਸਨ। ਸੱਤਾਂ ਦੇ ਇਕ ਹੱਥ ਵਿਚ ਕਾਰਬਾਈਨ ਸੀ ਅਤੇ ਇਕ ਥੈਲੇ ਵਿਚ ਕਾਰਬਾਈਨ ਦੇ ਸਪੇਅਰ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਸਨ ਜੋ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਭਰ ਰੱਖੇ ਸਨ।

ਸੱਤਾਂ ਨੇ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਬੜੇ ਗਜ਼ਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਫਤਹਿ ਬੁਲਾਈ ਤੇ ਫਿਰ ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਹਸਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਬੜੇ ਜਲਵੇਂ ਜਿਹੇ ਨਾਲ ਸਿੰਘਾਂ ਤੋਂ ਦੋਬਾਰਾ ਪੁੱਛਿਆ, 'ਕਿਉਂ ਸਿੰਘ, ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਨ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਨਾ? ਆਪੋ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਪਰਕਰਮਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਣ-ਤੱਤੇ ਵਿਚ ਜੁਝਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਦੇਣੀਆਂ।'

ਜਦ ਸੱਤਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਸ ਪਾਸ ਹਥਿਆਰ ਬੰਦ ਰੂਪ ਵਿਚ ਡਟੇ ਖਲੋਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਚੋਹਰਿਆਂ ਉੱਪਰ ਲਾਲੀਆਂ ਭਖਦੀਆਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਪੰਥਕ ਜਜ਼ਬੇ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਡਲਕਾਂ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਅਗੰਮੀ ਨੂਰ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਸੱਤਾਂ ਨੇ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਆ ਬੜੇ ਜੋਸ਼ ਨਾਲ ਜੈਕਾਰਾ ਛੱਡਿਆ ਜਿਸਦੇ ਉੱਤਰ ਵਿਚ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਬੱਲ ਸਦਕਾ ਸਮੁੱਚੀ ਫਜ਼ਾ ਗਤਗਜ਼ ਗੂੰਜ ਨਾਲ ਭਰ ਗਈ।

ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਇਸ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਾਲੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਜੋ ਇਕ ਹੋਰ ਵਲੋਂ ਗੱਲ ਵੇਖਣ 'ਚ ਆ ਰਹੀ ਸੀ ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ (ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ) ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਖਲੋਤਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਹਥਲੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਉੱਪਰ ਬੜਾ ਹੀ ਗੌਰਵ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਗੱਲ ਇਥੇ ਵਰਨਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਆਗਰੇ ਵਿਖੇ ਮੁਗਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਪਾਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ (ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ) ਕਰਮਾਤ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ? ਕਰਮਾਤ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ? ਜੇ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਰਮਾਤ ਵਖਾਉਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸੁਣਕੇ ਮੁਸਕਾਏ ਤੇ ਫਿਰ ਉਸਨੂੰ ਤੇ ਉਸਦੇ ਦਰਬਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਇਸ ਮਹਾਂਵਾਕ 'ਬਾਝਹੁ ਸਚੇ ਨਾਮ ਦੇ ਹੋਰ ਕਰਮਾਤਿ ਅਸਾਥੇ ਨਾਹੀ' ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ, ਸੰਬੰਧਤ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਜਿਸਦਾ ਤੱਤਸਾਰ ਰੂਪ ਕੁਝ ਇਸਤਰਾਂ ਹੈ—

ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਉਸ ਈਸ਼ਵਰੀਯ ਸੋਚ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਅਰਥਾਤ ਉਸਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕੋਈ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਜਾਂ ਕਰਮਾਤ ਨਹੀਂ ਵਖਾ ਸਕਦਾ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਮੁਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਿੰਨ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਕਰਮਾਤ ਕਰਕੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਕਰਮਾਤ ਸਰਬ ਲੋਹ ਅਰਥਾਤ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਰਬ ਲੋਹ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਹੀ ਇਕ ਮਹਾਨ ਕਰਮਾਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜੋ ਲੋਕ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤੇ ਕਦਰ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਉਹ ਲੋਕ ਸਭ ਪਰਕਾਰ ਦੇ ਪਦਾਰਥ ਤੇ ਬ੍ਰਹਮਾੰਡ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਨੇ। ਸਾਰੇ ਤਾਜ ਤਖਤ ਅਰਥਾਤ ਵੱਡੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਸਲਤਨਤਾਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀਆਂ ਇਸ ਸਰਬ ਲੋਹ ਦੀ ਬਦਲਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਸੰਸਾਰ ਅੰਦਰ ਜੋ ਵੀ ਕੋਈ ਕੌਮ ਸ਼ਸਤਰ ਧਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਸ਼ਸਤਰਾਂ ਦੀ ਯੋਗ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਪੱਖੋਂ ਨਿਪੁੰਨ ਤੇ ਸਮਰਥ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਖਾਤਰ ਜਥੇਬੰਦਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਰਥਾਤ ਸ਼ਸਤਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪੀਰ ਕਰਕੇ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਸਭ ਨਿਆਮਤਾਂ, ਬਰਕਤਾਂ, ਵਡਿਆਈਆਂ, ਦੌਲਤਾਂ, ਜ਼ਮੀਨ-ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਅਤੇ ਤਾਜ-ਤਖਤ ਤੇ ਹੁਕਮ ਹਾਸਲ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਉਸਦੇ ਕਦਮਾਂ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਦੀਆਂ ਤੇ ਬਾਂਦੀਆਂ ਬਣਕੇ ਖਲੋਤੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਨੇ। ਜੇ ਇਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਵਣਜਾਰਿਆਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਮਾਨਵਤਾ ਲਈ ਪਿਆਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸਰਬ ਲੋਹ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਸਾਧਨ ਵਸੀਲਿਆਂ ਨਾਲ ਮਾਨਵ ਸ਼ਮਾਜ ਦਾ ਕਾਇਆ ਕਲਪ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਚੰਪਾ ਚੰਪਾ ਧਰਤੀ ਉੱਪਰ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਕ ਅਗੰਮੀ ਕਰਮਾਤ ਹੀ ਤਾਂ ਹਨ।

ਦੂਸਰੀ ਕਰਮਾਤ ਬੀਰਤਾ ਤੇ ਬਲ ਹੈ। ਆਤਮਕ ਬਲ, ਸਰੀਰਕ ਬਲ, ਬੋਧਕ ਬਲ, ਸਮਾਜਕ ਬਲ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਬਲ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਭ ਆਬਕ ਪਦਾਰਥਕ ਸੁਖ ਸਾਧਨ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਉੱਪਰ ਜੀਵਨ ਸਮਾਜ ਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚਲੀਆਂ ਮਹਾਨ ਜਿੱਤਾਂ ਇਥੇ ਹੀ ਕਰਮਾਤ ਦੀ ਦੇਨ ਨੇ। ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਸਦਾ ਬੀਰਤਾ ਹੀ ਰਾਜ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੂਰਮਗਤੀ ਦੀ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਸੂਲੀਆਂ ਦੇ ਮਾਰਗ ਉੱਪਰ ਚਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਅਵੱਸ਼ ਹੀ ਜਿੱਤਾਂ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ ਉਥੇ ਨਾਲ ਹੀ ਆਤਮਕ ਤਸਕੀਨ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਤਾ ਦੀ ਦਾਤ ਵੀ ਝੋਲੀ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਬਾਹੂਬਲ ਤੇ ਬੀਰਤਾ ਦੇ

ਧਾਰਨੀ ਲੋਕ ਸਦਾ ਹੀ ਸਵੈਮਾਨ ਤੇ ਸਵੈ ਭਰੋਸੇ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਬੰਗਦੇ ਨੇ। ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਆਪ ਵੀ ਸਦਾ ਖੁਸ਼ੀ ਤੇ ਖੇਡੇ ਦੇ ਵਿਚਰਦੇ ਵਿਗਸਦੇ ਨੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਨਾਲ ਖੋਭੇ ਹੋਏ ਸਮੁੱਚੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿਚ ਵੀ ਲੋਕ ਸੁਖੀ ਪਰਲੋਕ ਸੁਹੇਲੇ ਦੇ ਮਹਾਵਾਕ ਵਿਚਲੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਕੇ ਲੋਕ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਸੁਖੀ, ਸਚਿਆਰਾ ਤੇ ਬਲਵਾਨ ਬਣਾਉਂਦੇ ਨੇ ਪਰ ਨਿਰਬਲ, ਨਿਹੱਥੇ ਤੇ ਬੀਰਤਾ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਲੋਕ ਸਦਾ ਹੀ ਠੰਗਰਾਂ ਖਾਂਦੇ, ਦੁਖ ਭੋਗਦੇ ਅਤੇ ਮੰਦਭਾਵੀ ਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਮਾਰੂ ਤਾਕਤਾਂ ਹੱਥੋਂ ਆਏ ਦਿਨ ਜਬਰ ਜੁਲਮ ਤੇ ਅਨਿਆਏ ਦੀ ਚੌਕੀ ਵਿਚ ਪਿਸਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਤੇ ਜੀਵਨ ਭਰ ਸਾਹ ਵਹੋਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਯੋਧਿਆਂ ਤੇ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਹੀ ਇਕ ਆਦਰਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਤਰਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਧਰਤੀ ਉੱਪਰ ਭਾਰ ਹੋਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਖੁਸ਼ਬੂ, ਖੁਸ਼ੀ ਤੇ ਖੇਡੇ ਦਾ ਸਰਚਸ਼ਮਾ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਐਸੀ ਕਰਾਮਾਤੀ ਢਾਲ, ਤਲਵਾਰ, ਅਰਥਾਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਰੂਪ ਤੇ ਮੁਜੱਬਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਹੱਕ ਸੱਚ ਤੇ ਨਿਆਂ ਦਾ ਰਾਖਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਭ ਪਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਤੇ ਸਰਦਾਰੀਆਂ ਆਤਮਾਕ ਅਤੇ ਪਦਾਰਥਕ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਦਰ ਘਰ ਦੀਆਂ ਬਾਂਧੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ। ਯੋਧੇ ਸੂਰਬੀਰ ਤੇ ਬਲਵਾਨ ਲੋਕ ਮਰ ਕੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪਿਛੇ ਰੋਸ਼ਨ ਚੁਝਾਰੂ ਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਖਸ਼ ਪੇੜਾਂ ਛੱਡ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਲਹੀਨ ਤੇ ਬੀਰਤਾ ਤੋਂ ਕੋਰੇ ਲੋਕ ਜੀਉਂਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਜਲਾਲਤ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਤੇ ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਹੀ ਸਾਹ ਵਹੋਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਬਲਵਾਨ ਆਤਮਾ ਬਲਵਾਨ ਸ਼ਹੀਦ, ਬਲਵਾਨ ਸਮਾਜ, ਬਲਵਾਨ ਵਿਚਾਰ ਬਲਵਾਨ ਉਦੇਸ਼ ਬਲਵਾਨ ਕਰਦਾਰ ਅਤੇ ਬਲਵਾਨ ਵਿਰਸਾ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਕ ਐਸੀ ਕਰਾਮਤ ਨੇ ਜੋ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰਲੇ ਸੱਚ ਵਰਗੇ ਜੁਗ-ਸਿਰਜਨ ਦੇ ਸੰਰਬ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਇਹ ਹੀ ਉਹ ਕਰਾਮਤੀ ਚਮਤਕਾਰ ਨੇ ਜੋ ਜ਼ਾਲਮ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਦੇ ਨੇ ਅਤੇ ਹਨੇਰੀਆਂ ਤੇ ਅੰਨੀਆਂ ਬਲੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਉੱਪਰ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਸਦਾਚਾਰਕ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਦੀਪ ਜਗਾਉਂਦੇ ਨੇ।

ਤੀਸਰੀ ਕਰਾਮਾਤ ਧਨ ਪਦਾਰਥ ਦੀ ਅਮੀਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਕਰਾਮਾਤ ਦਾ ਆਧਾਰ ਸੋਮਾ ਪਹਿਲੀਆਂ ਦੋਹ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਤੇ ਬਲ ਤੋਂ ਅਮੀਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਚਮਤਕਾਰੀ ਖੂਬੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਧਨ ਦੀ ਕਰਾਮਾਤ ਇਕ ਐਸੀ ਬਲਵਾਨ ਤੇ ਚਮਤਕਾਰੀ ਕਰਾਮਾਤ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਰਸਤਾ ਜਿੰਨਾ ਚਾਹੋ ਸਾਫ਼ ਹਮਵਾਰ ਸੋਕਲਾ, ਸੁਰਖਸ਼ਤ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਖੁਸ਼ਬੂਆਂ ਤੇ ਖੇਡਿਆਂ ਭਰਿਆ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਧਨ ਪਦਾਰਥ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸਾਧਨ ਵਸੀਲਿਆਂ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਸਯੋਗ ਵੱਡ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤੇ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਇਕ ਕਰਾਮਾਤ ਤਾਂ ਕੀ ਸਗੋਂ ਤੁਸੀਂ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰ ਉਤਮ ਤੇ ਸਚਿਆਰੇ ਢੰਗ ਦੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆ ਸਕਦੇ ਹੋ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਰਥਾਤ ਰਾਜ ਬਲ ਤੇ ਧਨ ਪਦਾਰਥ ਵਿਚਲੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸਮਲ ਨਾਲ ਧਰਤੀ ਅਕਾਸ਼ ਪਾਤਾਲ ਤੇ ਸਾਗਰਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਅਨੰਤ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਚਮਤਕਾਰਾਂ ਦਾ ਪਸਾਰਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਜੀਉਂਦੇ ਬਹਿਸ਼ਤ ਵਿਚ ਬਦਲ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੇ ਅਨੁਭਵ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਅੱਜ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਅਤੇ ਜਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘ ਤੇ ਵੈਡਰੋਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨ ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜਾਂ ਨਾਲ ਲੋਹਾ ਲੈ ਰਹੇ ਸਨ ਉਹ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚਲੇ ਛੋਟੇ ਮੋਟੇ ਹਥਿਆਰਾਂ, ਮਾਨਸਿਕ ਤੇ ਸਰੀਰਕ ਬਲ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਰਾਹੀਂ

ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਬਹੁਤੇ ਬਹੁਤ ਧਨ ਪਦਾਰਥ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਸਾਧਨ ਵਸੀਲਿਆਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰਲੇ ਸੱਚ ਤੇ ਪੱਥਰ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਸਦਕਾ ਹੀ ਲੈ ਰਹੇ ਸਨ। ਐਸੀ ਭਿਆਨਕ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜਾਂ ਦੇ ਲਸ਼ਕਰ ਉਸਦੇ ਟੈਂਕਾਂ ਉਸਦੀਆਂ ਤੱਪਾਂ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਖੜਨਾਕ ਜੰਗੀ ਵਸੀਲਿਆਂ ਸਾਧਨਾਂ ਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਸਿੰਘਾਂ ਵਲੋਂ ਸਿੰਘੀ ਤੇ ਆਹਮੋ ਸਾਹਮਣੀ ਟੱਕਰ ਲੈਣ ਦਾ ਕਰਮ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਕ ਅਦੁੱਤੀ ਤੇ ਅਸਚਰਜ ਜਨਕ ਕਰਾਮਾਤ ਹੀ ਸੀ। ਜੇ ਕਿਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਅੰਗ ਸੰਗ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਇਹ ਕਰਾਮਾਤ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਹੀ ਅਲੌਕਕ ਚਮਤਕਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਲਵਾਗਰ ਹੋਣੀ ਸੀ।

ਗੋਲ ਕੀ, ਅੱਜ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਜਿਸ ਜੱਸ ਜਜ਼ਬੇ ਸਾਹਸ ਤੇ ਬਲ ਸਦਕਾ ਸਿੱਖ ਦੁਸ਼ਮਨ ਰਾਜ ਤੇ ਉਸਦੀ ਫੌਜ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਜੂਝ ਰਹੇ ਸਨ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਵਿਚ ਜੂਝ ਰਹੇ ਸ਼ਮੂਹ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਕਰਮ ਕਾਰਜ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਕ ਐਸੀ ਜਲਵਾ ਭਰਪੂਰ ਕਰਾਮਾਤ ਸੀ ਕਿ ਇਤਹਾਸ ਵਿਚ ਇਹ ਕਰਾਮਾਤ ਜੁੱਗਾਂ ਜੁਗਾਂਤਰਾਂ ਤੱਕ ਜੀਉਂਦੀ ਜਾਗਦੀ ਤੇ ਚਮਕਦੀ ਦਮਕਦੀ ਰਹੇਗੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਉਤਮ ਤੇ ਬਲਵਾਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦੀ ਰਹੇਗੀ।

ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੁਸ਼ਮਨ ਫੌਜਾਂ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਟੈਂਕਾਂ ਤੇ ਬਾਰੂਦੀ ਅੰਗ ਭਾਬੜਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੌਤ ਵਡੋਣ ਵਾਲੇ ਜੰਗੀ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਪਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਉਤਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਜੋ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਸਨ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਚੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਬਲਵਾਨ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵਿਚਲੇ ਤਬ ਹਕੀਕੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਯੁੱਗਾਂ ਦੇ ਹਾਣੀ ਬਣ ਗਏ ਹਨ।

ਆਖਰ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੀ ਮੰਜਲ ਤੋਂ ਦੁਸ਼ਮਨ ਫੌਜ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਵਿਚ, ਪਰਕਰਮਾ ਅੰਦਰ ਉਤਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਅਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਉਸਦੀਆਂ ਆਪਣੇ ਦਰ ਘਰ ਵਿਚ ਪਰਵਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫਿਰ ਆਪ ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ ਦਾ ਜੈਕਾਰ ਗਜਾਇਆ ਜਿਸਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਨਾਲ ਸਮੇਰੀ ਫਜ਼ਾ ਗੂੰਜ ਉਠੀ। ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਆਪ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਜਿੰਦਾ ਬਾਦ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਲਾਇਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਬੋਲਿਆਂ, ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਜਿੰਦਾਬਾਦ ਦੇ ਨਾਅਰਿਆਂ ਅਤੇ ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਦੇ ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਵਾਤਾਵਰਨ ਤੇ ਆਲਾ ਦੁਆਲਾ ਤੇ ਧਰਤ ਆਕਾਸ਼ ਗੂੰਜ ਉਠੇ।

ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਆਸ ਪਾਸ ਖਲੋਤੇ ਹੋਏ ਅਰਥਾਤ ਤਿਆਰ ਬਰਤਿਆਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹਟ ਤੱਤੇ ਵਿਚ ਉਤਰ ਕੇ ਦੁਸ਼ਮਨ ਫੌਜਾਂ ਨਾਲ ਜੂਝਨ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾਉਣ ਲਈ ਤੌਤਪੁਰ ਹੋਏ ਸਿੰਘਾਂ ਵੱਲ ਬੜੇ ਹੀ ਪਿਆਰ ਤੇ ਜਲਵੇ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ। ਸਭ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬਾਪਤਾ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਰਾਕਟ ਲਾਂਚਰ ਨਾਲ ਪਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੇ ਟੈਂਕ ਨੂੰ ਨਕਾਰਾ ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਮੁੱਧੇ ਮੂੰਹ ਸੁੱਟਣ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘ ਭਾਈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ (ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਰਾਤਵਈ) ਨੂੰ ਪਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮ ਪਏ ਹੋਏ ਟੈਂਕ ਵੱਲ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਬਾਪਤਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸਭਨਾ ਨੂੰ ਬੜੇ ਗੱਜਵੇਂ ਰੂਪ 'ਚ ਫਤਹਿ ਗਜਾ ਕੇ ਪਰਕਰਮਾ ਵੱਲ ਨੂੰ ਉਤਰਦੀਆਂ ਪੰਝੀਆਂ ਵੱਲ ਹੋ

ਭੁੱਗੇ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਪਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਕਦਮ ਟਿਕਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਸੀਸ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਝੁਕਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ ਦੀ ਆਪਣਾ ਰੁਖ ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਨੂੰ, ਜੋ ਉੱਥੇ ਕੁਝ ਕਦਮਾਂ ਦੇ ਵਾਸਲੇ ਉੱਪਰ ਝੁਲ ਰਹੇ ਸਨ ਮੋੜ ਲਿਆ।

ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਸੰਤ ਪਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਉੱਤਰੇ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘ ਤੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਿਛੇ ਪਿਛੇ ਸੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਭਵਨ ਵੱਲ ਆਪਣਾ ਆਪਣਾ ਸੀਸ ਝੁਕਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਜੋਕਾਰਿਆਂ ਬੋਲਿਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਵਿਚ ਨਾਲ ਹੀ ਪਰਕਰਮਾ 'ਚ ਉੱਤਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੜੇ ਹੀ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਤੇ ਜੁਝਾਰੂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਕਾਰਬਾਈਨ ਫੜ ਰੱਖੀ ਸੀ ਅਤੇ ਭਰੇ ਹੋਏ ਮੋਗਜ਼ੀਨਾਂ ਦਾ ਥੋਲਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮੱਥੇ ਤੋਂ ਦੀ ਪਲਮ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਰਵਾਰਲਵ ਖਰੀ ਵਖੀ ਦੇ ਅੱਗ ਸੰਗ ਆਪਣੀ ਦੱਖ ਵਿਖਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਮਾ ਲਗਪਗ ਦਸ ਸਾਢੇ ਦਸ ਦਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜੂਨ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਤਪਸ, ਘੁੱਪ ਤੇ ਗਰਮੀ ਨੇ ਪਰਕਰਮਾ ਦੇ ਸੰਗੇ ਮਰਮਰ ਅਤੇ ਬਰਾਮਦਿਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਹੁਸ਼ ਤੇ ਸੋਕ ਭਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਅਰਥਾਤ ਅੱਗ ਜਿਹੀ ਭਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀ ਸੀ।

ਫੌਜ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ, ਸਰਾਂ, ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਲੰਗਰ, ਪਰਕਰਮਾ ਦੀਆਂ ਉੱਤਰੀ ਤੇ ਦੱਖਣੀ ਦਰਸ਼ਨੀ ਡਿਓਤੀਆਂ ਅਤੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਲਗਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੇ ਉੱਪਰ ਟਿਡੀ ਦਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛਾ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਅਤੇ ਪਰਕਰਮਾ ਦੀਆਂ ਉੱਤਰ ਪੂਰਬ ਤੇ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਦੀਆਂ ਥਾਹੀਆਂ ਵਿਚ ਟੈਂਕ ਹੀ ਟੈਂਕ ਖਲੋਤੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਕਰਕੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਇਸਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਹੀ ਫਾਇਰਿੰਗ ਆ ਰਹੀ ਸੀ, ਟੈਂਕਾਂ ਦੀਆਂ ਤੋਪਾਂ ਤੇ ਗੰਨਾਂ ਦਾ ਮੁਖ ਟਾਰਗੇਟ ਵੀ ਇਹ ਪਾਸਾ ਦੀ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਇਸ ਜੰਗੀ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਦੇ ਨਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਪੈਂਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਾਲ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਪੰਜੀਸ਼ਨ ਮੱਲੀ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਕਾਰਬਾਈਨ ਦੱਖਣੀ ਦਰਸ਼ਨੀ ਡਿਓਤੀ ਵੱਲ ਦੇ ਫੌਜੀਆਂ ਵੱਲ ਸੋਧ ਰੱਖੀ ਸੀ ਤੇ ਤਾਬਤ ਤੋੜ ਰੂਪ 'ਚ ਫਾਇਰਿੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਰੱਖੀ ਸੀ।

ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੰਤਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਕਦਮ ਪਿੱਛੇ ਥੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਦੇ ਰੁਖ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਪੁਜੀਸ਼ਨ ਮੱਲੀ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਗੱਲੀਆਂ ਵਰ੍ਹਾਉਂਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਨੂੰ ਸੈਟਕ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਲੋਟੇ ਲੋਟੇ ਦੀ ਕੁਹਨੀਆਂ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਅੱਗ ਵਧ ਰਹੇ ਸਨ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਜਥੇ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਸਿੰਘ ਤੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਉੱਪਰ ਪਰਕਰਮਾ ਵਿਚਲੇ ਖੁੱਲੇ ਕਸ਼ਾਦਾ ਮਰਮਰੀ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਪਧਰੇ ਰੂਪ 'ਚ ਹੀ ਪੁਜੀਸ਼ਨਾਂ ਮੱਲ ਰੱਖੀਆਂ ਸਨ।

ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਫਾਇਰਿੰਗ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹੌਲੀ ਕਰਕੇ ਨਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਨੂੰ ਵਧ ਹੀ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੱਜੇ ਮੱਥੇ ਤੇ ਗੋਲੀ (ਹੱਸ) ਤੋਂ ਜਰਾ ਕੁ ਥੱਲੇ ਕਰਕੇ ਛਾਤੀ ਵਾਲੇ ਭਾਗ ਉੱਪਰ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਰੂਪ 'ਚ ਗੱਲੀਆਂ ਦੀ ਬੁਛਾਤ ਆ ਕੇ ਪਈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਪਰਕਰਮਾ ਉੱਪਰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਨੂੰ ਸੀਸ ਨਿਵਾ ਕੇ ਝੁਕ ਗਏ ਅਤੇ ਫਿਰ ਝੱਟ ਹੀ, ਕੁਝ ਛਿਟਾ ਦੀ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਤੇ ਗਤੀ-ਮੁਕਤ ਅਵਸਥਾ 'ਚ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਨਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਰਕੇ ਪੈਂਦੀ

ਦਰਸ਼ਨੀ ਡਿਓਤੀ ਦੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਜਿਹੇ ਕਰਕੇ ਪੈਂਦੇ ਕਮਰੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਰਾਮਦੇ ਵਿਚ ਜਾ ਬੈਠੇ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਾਨਸਿਕ ਬਲ ਦੀ ਜੋ ਵਲਖਣਤਾ ਤੇ ਸਿਖਰ ਵੇਖਣ ਵਿਚ ਆ ਰਹੀ ਸੀ ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਖਮੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਾ ਜਾਂਮ ਬੁੱਲਾਂ ਨੂੰ ਫੁਹ ਚੁੱਕਾ ਸੀ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਚੇਹਰਾ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਦਗ ਦਗ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਉਹੋਂ ਚਮਕ, ਜਜ਼ਬਾ ਜੋਸ਼ ਤੇ ਜਲਵਾ ਸੀ। ਕਾਰਬਾਈਨ ਅਜੇ ਵੀ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਸੀ ਅਤੇ ਭਰੇ ਹੋਏ ਮੋਗਜ਼ੀਨਾਂ ਦਾ ਥੋਲਾ ਅੱਗ ਸੰਗ ਸੀ।

ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਸ ਸਖਤ ਜਖਮੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਬੈਠਿਆਂ ਅਜੇ ਕੁਝ ਛਿਟਾ ਹੀ ਹੋਏ ਸਨ ਕਿ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਦੋ ਜਵਾਨ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲ ਅੱਗੇ ਵਧੇ ਤੇ ਫਿਰ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬਰਾਮਦੇ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਇਕ ਖੁੱਲੇ ਤੇ ਜਰਾ ਕੁ ਸੁਰਖਸ਼ਤ ਜਿਹੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਲੈ ਗਏ।

ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਜੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਬਠਾਇਆ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਤੋਪਾਂ ਦੇ ਦੋ ਗੋਲੇ ਅੱਗਤ ਪਿਛਤ ਦੀ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਖੁੱਲੇ ਕਸ਼ਾਦਾ ਸੰਗਮਰਮਰੀ ਮੈਦਾਨ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਆਕੇ ਫਟੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸੇ ਹੀ ਥਾਂ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਅਤੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਗੱਲੇ ਵਰ੍ਹਨੇ ਤੇ ਫਟਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਜਿਸਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਕੋਈ ਪੰਜੀ ਤੀਹ ਦੇ ਲਗਪਗ ਸਿੰਘ ਤੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨ ਥਾਂ 'ਤੇ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾ ਗਏ।

ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਵੇਖਦਿਆਂ ਸਭ ਪਾਸੇ ਧੂਆਂ, ਘੱਟਾ ਮਿੱਟੀ ਹੁੰਦੇ ਗੁਬਾਰ ਤੇ ਅੱਗ ਲਵੇਟੇ ਝਖੜੀ ਵਰੋਲੇ ਉਡਦੇ ਹੋਏ ਦਿਸਣ ਲੱਗੇ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉੱਥੇ ਹੁਣ ਕੁਝ ਵੀ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੇ ਰਿਹਾ। ਸਭ ਪਾਸੇ ਹੁੰਦੇ ਗੁਬਾਰ ਤੇ ਹਨੇਰਾ ਜਿਹਾ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਤਬਾਹੀ ਵਧਦਾ ਝਖੜੀਲਾ ਵਾਤਾਵਰਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਿਰਫ ਅੱਵੇਂ ਝੱਲਾ ਮਾਤਰ ਰੂਪ 'ਚ ਜਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘ ਤੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਹੀ ਥਾਂ ਥਾਂ ਉੱਪਰ ਵਿਛੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨਜ਼ਰੀ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਬਰਾਮਦੇ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਉਸ ਕਮਰੇ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਸਭ ਖੂਨੀ ਨਜ਼ਾਰਾ ਸੀਖਾਂ ਤੇ ਜੋਗਲੇ ਵਾਲੀ ਇਕ ਬਾਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਢਾਸਣਾ ਜਿਹਾ ਲਾ ਕੇ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਤੁੱਸਵੀਂ ਨਜ਼ਰੇ ਵੇਖ ਰਹੇ ਸਨ।

ਸਰੀਰ 'ਚੋਂ ਵਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਲਹੂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਛਾਤੀ ਦੇ ਥੱਲੇ ਥੱਲੇ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਗੜ੍ਹਚ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਬਾਣਾ (ਚੋਲਾ ਨੁਮਾ ਕੁਝਤਾ) ਖੂਨ ਨਾਲ ਭਿਜਾ ਪਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਚੋਂ ਲਹੂ ਚੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜੇ ਵੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਡੋਲ ਅਤੇ ਸੋਚਨੀ ਤੇ ਕਥਨੀ ਪੱਖੋਂ ਚੇਤਨ ਸਨ। ਚੇਹਰੇ ਦਾ ਜਲਾਲ ਤੇ ਗੱਲ ਬਾਤ ਦਾ ਜਵਾ ਅਜੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਕਾਇਮ ਤੇ ਸਥਿਰ ਸੀ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਕੋਈ ਝੱਲਾ ਹਨੇਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਚੇਹਰੇ ਨਜ਼ਰਾਂ ਤੇ ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਪੱਖੋਂ ਅਜੇ ਵੀ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨੇ ਬਰ ਨੇ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਹੀ ਨਜ਼ਰੀ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਗੋਂ ਉਹ ਤਾਂ ਕਮਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੀਖਾਂ ਵਾਲੀ ਬਾਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸੱਜੇ ਮੱਥੇ ਵੱਲ ਦੇ ਪਾਸੇ ਦਾ ਹੀ ਵਾਸਨਾ ਲਾਈ ਛਾਤੀ 'ਚੋਂ ਵਹਿ ਰਹੇ ਲਹੂ ਵੱਲੋਂ ਘੇਰਵਾਹ ਹੋ ਆਪਣੇ ਕੱਲ ਬੈਠੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਬਤੀਆਂ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਾਲੀਆਂ ਗਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਵੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਪਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਵਾਪਰ ਰਹੇ ਖੂਨੀ ਸਾਕੇ ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਤੇ ਤਬਾਹ ਕੁੰਨ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਵੱਲ ਵੀ ਵੇਖ ਰਹੇ ਸਨ।

ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਅਡੋਲਤਾ ਤੇ ਸਥਿਰਤਾ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗੀ ਚੇਤਨਤਾ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਹਸ ਅਤੇ ਹੌਸਲੇ ਨੂੰ ਅੱਖੀਂ ਨਿਹਾਰਣ ਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖ ਉਥੋਂ ਦੇ ਅੱਗ ਲਵੇਂ ਤੇ ਮੱਥ ਵੱਡਨ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵੱਲ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਭਾਈ ਜੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਇਹ ਹੀ ਰਾਏ ਕਾਇਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਤੇ ਦੇ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਫੱਲਾਦੀ ਇਨਸਾਨ ਅਰਥਾਤ ਲੋਹ ਪੁਰਸ਼ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਉਹ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰੂਪ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਨੂੰ ਨਿਹਾਰ ਲਵੇ।

ਭਾਈ ਜੀ, ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਦੋਹਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ, ਸਿੰਘਾਂ ਆਹ ਜੋ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਸਭ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਇਕ ਨਾ ਇਕ ਦਿਨ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਸਿੱਧ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਦੂਸਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਇਸਦੀ ਉਸਾਰੀ ਤਾਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਮੁੜ ਦੂਨ ਸਵਾਈ ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਕਰ ਹੀ ਲਵੇਗਾ ਪਰ ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਸ਼ਾਹੀ ਫੌਲਰ ਢਾਹਨ ਦਾ ਰਾਹ ਮੱਲਣਾ ਤਾਂ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜ ਦੇ ਢੰਡੇ ਹੋਏ ਫੌਲਰਾਂ ਦੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਉਸਾਰਿਆ ਜਾਣਾ। ਅੱਜ ਤੱਕ ਗੁਰੂ ਘਰ ਉੱਪਰ ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਫੌਜਾਂ ਚਾਹਤੀਆਂ ਤੇ ਇਸਨੂੰ ਢਾਹੁਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਆ, ਉਸ ਤਾਕਤ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਸੁਕਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁੜ ਕਦੀ ਵੀ ਹਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੋਈਆਂ। ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਵੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਚੈਣ ਤੇ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬੈਠਦਾ ਰਿਹਾ ਜਦ ਤੱਕ ਉਸ ਰਾਜਸੀ ਤਾਕਤ ਦੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦਾਂ ਨੂੰ ਜੜ੍ਹਾਂ ਰੱਖ ਕੇ ਉੱਖਤ ਨਹੀਂ ਸੁੱਟਦਾ ਰਿਹਾ। ਹੁਣ ਦਿਲੀ ਦੇ ਤਖਤ ਤਾਜ ਦਾ ਵੀ ਇਕ ਨਾ ਇਕ ਦਿਨ ਇਹ ਹਸਰ ਅਵਸ਼ ਹੋਕੇ ਰਹੇਗਾ। ਸਿਰਫ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਹੁਣ ਜ਼ਰਾ ਹਥਿਆਰ ਬੰਦ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਥੇਬੰਦ ਹੋ ਕੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਹੱਥਲਾ ਮਾਰਨ ਦਾ ਰਾਹ ਮੱਲਣਾ ਪੈਣਾ। ਦੂਸਰਾਂ ਨੇ ਜੋ ਗੁਰੂ ਘਰ ਉੱਪਰ ਟੈਂਕਾਂ ਤੇ ਫੌਜਾਂ ਨਾਲ ਢਲਾਂ ਤੇ ਕਟਕਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਇਥੇ ਕਾਲੇ ਘਿਨਾਉਦੇ ਕਾਰਨਾਮੇ ਕਰ ਵਿਖਾਏ ਨੇ ਇਸਦਾ ਨਤੀਜਾ ਤਾਂ ਹੁਣ ਦਿਲੀ ਰਾਜ ਨੂੰ ਤੇ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਭੁਗਤਣਾ ਹੀ ਪੈਣਾ।

ਸਿੰਘ, ਸ਼ੰਤਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਅਵਸ਼ ਪੂਰੀ ਹੋਕੇ ਰਹੇਗੀ ਕਿ 'ਜਿਸ ਦਿਨ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਉਸ ਦਿਨ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰਾਂ ਬੁਨਿਆਦਾਂ ਉੱਪਰ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਟੋਪੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਰਾਜ ਦੇ ਸ਼ਾਹੀ ਫੌਲਰਾਂ ਦੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦਾਂ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲੱਗਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਤੇ ਉਹ ਖੁਰਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਪਰ ਟੈਂਕ ਤੇ ਫੌਜਾਂ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨਾਲ ਪੱਕਾ ਵੈਰ ਸਹੇੜ ਲਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਤਬਾਹੀ ਤੇ ਬਰਬਾਦੀ ਦਾ ਆਪ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਢਾਂਢਾ ਬਣਾ ਲਿਆ।'

ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਜਦ ਪਰਕਰਮਾ ਵੱਲ ਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਬੜੀ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ, ਸੀਖਾਂ ਵਾਲੀ ਬਾਰੀ ਨਾਲ ਲਾ ਰੱਖੇ ਦਾਸਟੇ ਦੀ ਅਤੇਸ਼ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਪਰਕਰਮਾ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬਾਂ ਵੱਲ ਸਨਮੁਖ ਰੂਪ 'ਚ ਰੁਖ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਬੜੀ ਹੀ ਅਸਚਰਜਤਾ ਨਾਲ ਭਰੀ ਕਾਹਲੀ ਵਿਚ ਕਿਹਾ, ਸਿੰਘ, ਭਾਣਾ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਜੇ ਸ਼ੰਤ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾ ਗਏ ਨੇ।'

ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਅਜੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਨਿਕਲੇ ਹੀ ਸਨ ਕਿ ਤੋਪਾਂ ਗੱਲਿਆਂ ਤੇ ਮਝੀਨ 310

ਗੰਨਾਂ ਦੀ ਫਾਇਰਿੰਗ ਦੀ ਭਗਮਾਰ ਫਿਰ ਤਾਬਤ ਤੱਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਪਰ ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਵੀ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਾਸ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ, ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਓਕ ਹਰੀਹਰ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਿੰਘ ਨਿਰਾਲਕੇ ਨੇ ਬਾਰ ਬਾਰ ਪਰਕਰਮਾ ਦੇ ਇੱਧਰ ਉੱਪਰ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬਾਂ ਵੱਲ ਵੇਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਪਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਚੰਢਰੇ ਹੀ-ਵੇਲੇ, ਹੋਏ ਉੱਪ ਗੁਬਾਰ, ਘੱਟੇ ਸਿਟੀ ਤੇ ਪੂੜ ਦੇ ਲਾਲ ਕਾਲੇ ਪਹਾੜ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕੁਝ ਵੀ ਸਾਫ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੇ ਰਿਹਾ। ਉਥੋਂ ਕੁਝ ਵਾਸਲੇ ਉੱਪਰ ਪਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਇੱਧਰ ਉੱਪਰ ਖਿਲਰੀਆਂ ਤੇ ਵਿੰਫੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਤਾਂ ਝੋਲੇ ਮਾਤਰ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰੀ ਪੈ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਚੋਹਰਿਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਰਹੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਧਰੇ ਸ਼ੰਤਾਂ ਦੀ ਦੇਹ ਹੀ ਸਾਫ ਤੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ।

ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਅਗਲੇ ਪਾਸੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਨੂੰ ਰੁਖ ਕਰਕੇ ਪਰਕਰਮਾ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਕੁਝ ਕੁ ਸ਼ਹੀਦ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਦੋਹਾਂ ਸਪਾਟ ਪਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਪਰ ਉਹ ਵੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਆਦਮ ਕੱਦ ਮਰਮਰੀ ਬੜਿਆਂ ਦੇ ਉਹਲੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਉੱਦ ਗੁਬਾਰ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਅੱਸੀ ਉੱਦ ਗੁਬਾਰ ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਦੋਹਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ (ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬਾਂ) ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਜਿਹੇ ਪਰਕਰਮਾ ਦੀ ਗੱਦ ਵਿਚ ਲੋਟੀ ਹੋਈ ਇਕ ਆਮ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਉੱਚੀ ਲੋਟੀ ਤੇ ਬਾਣੇ 'ਚ ਮਲਬੂਸ਼ ਦੇਹ ਵਿਚ ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਜੇ ਕੁਝ ਕੁਝ ਹਰਕਤ ਬਾਕੀ ਲਗਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇਹ ਦੇ ਮੁਖਾਰਬਿਦ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਪੱਥਰ ਪਿਆਰ ਦੇ ਅਥਾਹ ਜਜਸੇ ਵਿਚ ਰੱਸੇ ਰੱਗੇ ਹੋਏ ਬੇਲਾਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਬੜੀ ਹੀ ਮਘਮ ਜਿਹੀ ਸੁਰ ਵਿਚ ਸੁਣਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ।

ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਰੀਰ 'ਚੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਧਾਰਾਂ ਵਗ਼ਾਲਾ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਤੇ ਫਿਰ ਤਿੱਪ ਤਿੱਪ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਲਹੂ ਨੁੱਚੜ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਸਰੀਰ ਹਰ ਛਿਣ ਹਰ ਪਲ ਹਿੱਲਣ ਜੁਲਣ ਤੋਂ ਜਵਾਬ ਦੇਂਦਾ ਤੁਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਅੰਦਰਲਾ ਜਲਵਾ ਤੇ ਸਾਹ ਸਤ ਅਜੇ ਕਾਇਮ ਸੀ।

ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਾਫ ਅਨੁਭਵ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਕੁਝ ਇਕ ਪਲਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਵੀ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਉਹ ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ 'ਸਿੰਘ, ਜੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਜਿੰਦਗੀਆਂ ਬਚਾ ਲਈਆਂ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਨੂੰ ਇਹ ਸਨੇਹਾ ਬੇਨਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰ ਪਹੁੰਚਾ ਦੇਣਾ ਕਿ 'ਸਿੰਘ ਰਾਜ ਭਾਗ ਤੋਂ ਵਾਝੀਆਂ ਤੇ ਕੋਰੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਦੇਈ ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਆਜ਼ਾਦ ਤੇ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰ ਕੌਮਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਪਰ੍ਹੇ ਪੱਚਾਇਤ ਵਿਚ ਮਾਨ ਪ੍ਰਤੱਸ਼ਟਾ ਵਾਲਾ ਅਸਥਾਨ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਗੁਲਾਮ ਕੌਮ ਜਮੀਨ ਜਾਇਦਾਦ, ਧਨ ਪਦਾਰਥ ਤੇ ਰਹਿਣ ਸਹਿਣ ਪੱਖੋਂ ਕਿੰਨੀ ਵੀ ਸਖੀ ਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਇਸ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜਦੋਂ ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਆਜ਼ਾਦ ਤੇ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰ ਕੌਮਾਂ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਛੋਟੀ ਤੇ ਨਿਮਾਣੀ ਜਿਹੀ ਅਤੇ ਵੱਟੀ ਵੱਟੀ ਪ੍ਰਤੱਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਜੋ ਆਪਣੀ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸਦੇ ਕਾਰਨ ਉਸਦੇ ਅੰਤਸ਼ ਕਰਨ ਅੰਦਰ ਪੈਂਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੀਨ ਭਾਵ ਉਸਨੂੰ ਸੁਲਾਂ ਵਾਂਗ ਚੁਥ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੋਏ ਤਜਰਬੇ ਪੱਖੋਂ ਅੱਜ ਵੀ ਇਸਤਰਾਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਹੋਵਾਉਣ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੌਮ ਦਾ ਅਜ਼ੀਮ ਵਲਸਫਾ, ਸਿਧਾਂਤ, ਵਿਰਸਾ ਤੇ ਇਤਹਾਸ ਆਜ਼ਾਦ ਤੇ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰ ਕੌਮਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚ ਜੋ ਬਿਲਕੁਲ ਬੇ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਵੀ ਉਸ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਇਹ ਸਭ ਖੁਬੀਆਂ ਤੇ ਮਹਾਨਤਾਵਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਤੇ ਆਕਰਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਥੀਤੋਂ ਵਿਚ ਉਸਦਾ ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਬੋਲ ਬਾਲਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦ ਲੋਕ ਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਤਾਕਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਤੋਕਤੀ ਨਾਲ ਤੋਲਦੇ ਹਨ।

ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਡੁਲੇਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਿਹਾ ਕਿ ਸਿਮ ਕੌਮ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜ ਵਿਚ ਅੱਜ ਕਿਹੜੇ ਪੱਖੋਂ ਵਾਹ ਲਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੁਣ ਇਹ ਗੱਲ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਗੁਲਾਮ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਮਾਨਸਿਕ ਬੰਧਕ ਤੇ ਸਰੀਰਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਹੋਰ ਸਭ ਪਰਕਾਰ ਦੇ ਗੁਣ ਲਖਣਾ ਦੀਆਂ ਖੁਬੀਆਂ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਜੋਤਨਾ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝੀਆਂ ਹੋਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਨੇ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਆਪਣੇ ਕੌਮੀ ਸਮਾਜਕ ਵਾਂਝੇ ਵਿਚ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਵਿਥਾਂ ਤੇ ਤ੍ਰੇਤਾਂ ਪੈ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੁਲਾਮ ਕੌਮ ਦੀ ਦੋਸਤੀ ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੂਸਰੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਪਰਕਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਸਦੇ ਦੋਸਤ ਸਹਿਯੋਗੀ ਤੇ ਮਦਦਗਾਰ ਕਿਧਰੇ ਵਿਰਲੇ ਟਾਵੇਂ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਸਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦਾ ਘੇਰਾ ਸਹੁਤ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਧਰੇ ਕਿਸੇ ਗੁਲਾਮ ਕੌਮ ਉੱਪਰ ਕੋਈ ਭਾਰੀ ਮੁਸ਼ੀਬਤ ਤੇ ਅੰਕੜ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਉਸ ਪਾਸ ਮੁਨਾਸਬ ਸਾਧਨ ਵਸੀਲੇ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਚਪੂਆਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੀ ਨੱਕਾ ਵਾਂਗ ਦਰਿਆਈ ਵਹਿਣ ਵਿਚਲੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਬਪੋੜੇ ਖਾਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੁਲਾਮ ਕੌਮ ਦੇ ਬੰਧੇ ਤੇ ਜਵਾਨ ਉਹ ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਜੋ ਆਜ਼ਾਦ ਤੇ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰ ਕੌਮਾਂ ਦੀਆਂ ਸੋਭਾਨਾਂ ਨੂੰ ਐਵੇਂ ਸੁਤੇ ਸਿਧ ਰੂਪ 'ਚ ਹੀ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਸਫਲ ਤੇ ਨਿਪੁੰਨ ਬਣਾ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਲਾਮ ਕੌਮਾਂ ਦੀਆਂ ਸੋਭਾਨਾਂ ਤਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੰਤ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਅਵਸਰ ਤੋਂ ਅਕਸਰ ਵਾਂਝੀਆਂ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਸਦੀਆਂ ਖੁਬੀਆਂ ਵਡਿਆਈਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪਾਸ ਮਹਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਗੁਲਾਮ ਕੌਮ ਦੀ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਹਸਤੀ ਤੋਂ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਵਿਰਸਾ ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਵਰਤਮਾਨ ਤੇ ਭਵਿੱਖ ਤੱਕ ਸਭ ਕੁਝ ਹੀ ਖਤਰਿਆਂ ਵਿਚ ਘਿਰਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਹਵਾਵਾਂ ਤੇ ਰੇਖਾਂ ਅਕਸਰ ਉਸਦੇ ਉਲਟ ਵਗਦੀਆਂ ਤੇ ਚਲਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਨੇ। ਜਿਸਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਉਸਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਉਸਦਾ ਸਮਾ ਪੈਰ ਪੈਰ ਉੱਪਰ ਐਵੇਂ ਵਾਧੂ ਦੀਆਂ ਅੰਕੜਾ ਮਸ਼ੀਬਤਾਂ ਨਾਲ ਟਕਰਾ ਟਕਰਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਨੂਰ ਤੇ ਜਲਵਾ ਗਵਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ।

ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਲਈ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਰਾਜ ਭਾਗ ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪਾਸ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ, ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਸੰਪੂਰਨ ਕੌਮ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਬੁਰਤੀ ਜਿੰਨੀ ਧਰਤੀ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਐਸਾ ਟੁਕੜਾ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਸਾਰ ਦੇ ਲੋਕ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਸਲਤਨਤ ਕਰਕੇ ਮੰਨਦੇ ਹੋਣ ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਅੰਦਰ ਮੁਸਲਮਾਨ, ਈਸਾਈ ਤੇ ਯਹੂਦੀ ਆਦਿ ਕੌਮਾਂ ਦਾ ਕਈ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਉੱਪਰ ਆਪਣਾ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਹੈ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਭਾਗ ਉੱਪਰ

ਜਿਸਨੂੰ ਇਹ ਬੜੇ ਵਖਰ ਨਾਲ ਭਾਰਤੀ ਉੱਪ ਮਹਾਂਦੀਪ ਅਰਥਾਤ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਾ ਦਈ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਕਬਜ਼ਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਿੱਖ, ਹੁਣ ਦਮ ਉਦੋਂ ਹੀ ਲੈਣਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰ ਲੈਣੀ ਹੈ।

ਜਦ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਬੈਠੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਨਾਂ, ਇਕ ਪਰਕਾਰ ਨਾਲ ਵਸੀਅਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਹਨਾਂ ਉੱਪਰ ਬੋਹਸੀ ਅਰਥਾਤ ਸਦੇਵੀ ਨੀਂਦ ਦੀ ਖੁਆਰੀ ਛਾਉਂਦੀ ਤੁਰੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਆਤਮਾ ਦਾ ਭੋਰ ਸਰੀਰ 'ਚੋਂ ਉਡਾਰੀ ਮਾਰਨ ਲਈ ਪਰ ਤੋਲ ਰਿਹਾ ਲਗਦਾ ਸੀ ਪਰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਜ਼ਿੰਦਾ ਬਾਦ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਫਿਰ ਵੀ ਭਿੰਨੀ ਭਿੰਨੀ ਤੇ ਮਧਮ ਜਿਹੀ ਸੁਰ ਵਿਚ ਜਬਾਨ ਤੇ ਝੁਲੀਆਂ 'ਚੋਂ ਸੁੱਚੇ ਮੋਤੀਆਂ ਵਾਂਗ ਕਿਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਮਨੁੱਖੀ ਜਾਮੇ ਅਰਥਾਤ ਜੀਵਨ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਅੰਤਮ ਪੜਾ 'ਚੋਂ ਦੀ ਗੁਜ਼ਰ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਥੋਂ ਕੁਝ ਫਾਸਲੇ ਉੱਪਰ ਝੂਲ ਰਹੇ ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਕੋਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੁੱਕਾਂ ਦੇ ਬੋਲ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਫਜਾ ਵਿਚ ਮਿਠੀਆਂ ਮਿਠੀਆਂ ਅਤੇ ਅਲਾਹੀ ਮਸਤੀ ਦੇ ਰੰਗ ਤੇ ਸਰੂਰ ਵਿਚ ਰਸੀਆਂ ਰਸੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸੁਰਾਂ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਕਰਕੇ ਘੁਲਦੀਆਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਤੇ ਅਲੋਪ ਹੋਦੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

ਧਰਮ ਸਿਰ ਦਿੱਤਿਆਂ ਬਾਜ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ
ਧਰਮ ਸਿਰ ਦਿੱਤਿਆਂ ਬਾਜ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ

ਇਹ ਤੁੱਕਾਂ ਅਤੇ ਸੁਰਾਂ ਧਾਰਨਵਾਂ ਉਸੇ ਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਤੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਅਲਪੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਜਿਸ ਆਵਾਜ਼ ਤੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੁੱਕਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਅਕਸਰ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਗਾਇਨ ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਬੜੇ ਜੋਸ਼ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੁੱਕਾਂ ਨੂੰ ਉਸੇ ਹੀ ਸੁਰ ਨਾਲ ਤੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਪਿਛੇ ਪਿਛੇ ਪੜ੍ਹ ਰਹੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਤੇ ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਛਤਰ ਛਾਇਆ ਹੋਠ ਜਖੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਵੀ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ, ਤੋਪਾਂ ਮਸ਼ੀਨ ਗੰਨਾਂ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਟੈਂਕਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਜੁਝਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ, ਜੋ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜਾਮ ਖੁੱਲਾਂ ਨੂੰ ਲਾਈ ਬੈਠੇ ਸਨ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਦੀਆਂ ਗਤੰਗਜ਼ ਧੁਨੀਆਂ 'ਚੋਂ ਵੀ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਬੋਲ ਬਾਲੇ, ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ, ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਜ਼ਿੰਦਾ ਬਾਦ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਜੈਕਾਰੇ ਹੀ ਗੂੰਜਦੇ ਹੋਏ ਸੁਣਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ।

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦਾ ਦਾਸ
ਲੇਖਕ — ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

ਸਵੈਯਾ

ਦੇਹ ਸਿਵਾ ਬਰ ਮੋਹਿ ਇਹੈ,
ਸੁਭ ਕਰਮਨ ਤੇ ਕਬਹੂੰ ਨ ਟਰੋਂ
ਨ ਡਰੋਂ ਅਰਿ ਸੋਂ ਜਬ ਜਾਇ ਲਰੋਂ,
ਨਿਸਚੈ ਕਰਿ ਆਪਨੀ ਜੀਤ ਕਰੋਂ॥
ਅਰੁ ਸਿਖਹੋ ਆਪਨੇ ਹੀ ਮਨ ਕੋ,
ਇਹ ਲਾਲਚ ਹਉ ਗੁਨ ਤਉ ਉਚਰੋਂ॥
ਜਬ ਆਵ ਕੀ ਅਉਧ ਨਿਦਾਨ ਬਨੈ,
ਅਤ ਹੀ ਰਨ ਮੈ ਤਬ ਜੂਝ ਮਰੋਂ॥੨੩੧॥

Published by:
SIKH INFORMATION CENTRE U.K.
84 Westbourne Park Road, London W2. U.K.